ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat
21.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1(170) Laupäeval, 3. jaanuaril 1953. a. VI aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, õppejõud ja teenistujad! Viigem edukalt läbi talvine eksamisessioon!

Üliõpilased, sooritage eksamid ainult väga headele ja headele hinnetele!

Komsomoliorganisatsiooni ülesanded talvisel eksamisessioonil

NLKP XIX kongressi ajaloolised otsused, direktiivid uue viie aasta plaani kohta seadsid suured ülesanded kommunistliku noorsooühingu ette järk-järgulisel üleminekul sotsialismilt kommunismile.

TRÜ komsomoliorganisatsiooni eriti vastutusrikas ülesanne seisneb kaadrite ettevalmistamises meie kodumaa mitmekesistele tööaladele, kus nad annavad vajaliku panuse kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks.

«Nüüd, kus kõik majandusharud on varustatud eesrindliku tehnikaga ja nõukogude rahva kultuuritase on mõõtmatult tõusnud, on juhtivale kaadrile esitatavad nõuded muutunud teistsuguseks, suuremateks. Juhitüüri juures tööstuses ja põllumajanduses, partei- ja riigiaparaadis peavad olema kultuursed inimesed, oma ala asjatundjad, kes on võimelised tooma värsket hoovust, toetama kõike eesrindlikku, progressiivset ja seda loovalt edasi arendama,» rääkis sm. Malenkov oma aruandekõnes partei XIX kongressil.

Tähtsaks sündmuseks ülikooli komsomoliorganisatsiooni töös on eksamisessioon, mis näitab teadmiste omandamist üliõpilaste poolt, näitab kuidas me valmistame ette oma kaadreid.

Talvise eksamisessiooni edukus oleneb sellest, kuidas me oleme töötanud kogu sügissemestril, kuidas komsomoliorganisatsioon on abistanud õppejõude ja üliõpilasi. Läbiviidud tootmisnõupidamised näitasid, et õppetöös on semestri vältel esinenud rida puudusi: akadeemilisi võlgnevusi pole täielikult likvideeritud isegi eksamisessiooni eel, ühiskonnateaduste aineid konspekteeritakse puudulikult, halb on olnud ettevalmistus ka seminarideks.

Käesoleval momendil on TRÜ komsomoliorganisatsiooni ülesandeks edukalt läbi viia talvine eksamisessioon. Komsomoliorganisatsiooni bürood teaduskonnas ja grupporgid peavad kindlustama kõrge eksamidistsipliini, see on kindlustama üliõpilaste õigeaegse ilmumise eksamitele. Grupporgidel tuleb viivitamatult reageerida eksamisessioonil esinenud häiretele, teatama nendest teaduskonna büroole ja võtma tarvitusele abinõud puuduste likvideerimiseks koostöös dekanaadi ja õppejõududega.

Uhiselamu nõukogudel tuleb eksamisessioonil kindlustada vajalike õppetingimuste loomine. Teaduskondade ja kursuste seinalehtedes, välklehtedes on vaja pidevalt valgustada eksamisessiooni kulgu, tuues esile õppetöö eesrindlasi ja märkides ära esinevaid puudusi eksamite käigus.

Eksamisessiooni edukas läbiviimine aitab meie üliõpilastel saada kõrgeltkvalifitseeritud spetsialistideks, anda omapoolne panus võitluses NLKP XIX kongressi otsuste elluviimise eest.

G. Rekker,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

ELKNÜ Keskkomitees

26. detsembril lõpetas oma töö Eestimaa LKNÜ VI kongress.

Eestimaa LKNÜ Keskkomitee liikmeteks valiti 65 inimest, Eestimaa LKNÜ Keskkomitee liikmekandidaatideks — 13 inimest.

TRÜ üliõpilastest valiti ELKNÜ Keskkomitee liikmeks sm. B. Hiire.

Eestimaa LKNÜ Keskkomitee esimesel pleenumil valiti Eestimaa LKNÜ Keskkomitee esimeseks sekretäriks sm. B. Tolbast, teiseks sekretäriks — sm. V. Zassorin. Eestimaa LKNÜ Keskkomitee sekretärideks valiti sm-d U. Uri, M. Esser ja R. Viies.

TRÜ ajaloo-alane konverents

Detsembrikuul toimus TRÜ ÜTÜ arstiteaduse osakonna nõukogu korraldusel ajaloo-alane konverents. Suure vene ja nõukogude günekoloogi D. Mihnovi elust ja tööst rääkis üliõpilane Matsi. Aastail 1902—1918 töötas D. Mihnov Tartus. Tema initsiatiivil rajati Tartusse 1912. a. naistekliinik. Pärast Oktoobrirevolutsiooni siirdus ta Kiievisse. Toetudes oma teaduslikes töödes kindlalt materialistlikule alusele, oli D. Mihnov materialistliku suuna rajajaks günekoloogias.

Farmakoloogia kateedri ajaloost andis ülevaate üliõpilane Markovitš. See kateeder rajati juba ülikooli asutamisel 1802. a. Ettekandja rõhutas materialistliku suuna arengut farmakoloogia kateedri teaduslikes töödes. Kateedri juures on töötanud tuntud füsioloog A. Samoilov ja nõukogude farmakoloog prof. Lavrov.

Teemal «TRÜ üliõpilaste füsioloogia-alaseid töid ajavahemikus 1802—1952» kõneles üliõpilane Loit.

Konverentsil ettekantud tööd näitasid Tartu ülikooli tihedaid sidemeid vene teaduse arenguga.

M. Luts

Moskva hääl

Eetris hääli võngub rahutuna,
kostab mitmes keeles kõnelus või laul,
ootan — varsti Kremli kellakuma
kajab pidulikult uue aasta auks.

Minuteid vaid puudub sellest hetkest,
see on aeg, mis viivuna vaid näib,
aga selle vältel tehtud retkel
eetris pool maailma läbi käin.

Meie sõpru igal lainel kuulda,
sooja südamega nendest aru saad —
kuna oma tähendust ei muuda
sõnad sotsialism ja Stalin kuskil maal.

Sõnas rahu võimsat jõudu tunned,
keeled erinevad, aga üks on soov —
selles sõnas elu, tööd ja õnne
nõuab rahvas ehitav ja loov.

Kahel häälel Saksa pealinn räägib:
ühel kirka päeva hääled, teisel öö.
Lääne igas sõnas surmakülv ja täägid,
idas — õnneliku rahva vaba töö.

Idas — noortel ellu lahti uksed,
tunned, kuulatades uue aasta ööl:
need on rahu, elu võimsad tuksed,
süda rütmis Moskvaga seal lööb.

Lääs ei suuda peita oma kiskjalõusta:
sama hääl, mis kiitis mõrvareid Koreas,
jutluses nüüd püüab taeva tõusta,
aga õigeid rahuvõitlejaid ta neab.

Aeg on täis! Ja vaikima nüüd sunnib
variserid otse sõna päält
kuulutades aasta viimast tundi
pidulikult kaikuv Moskva hääl.

Eetris tekib hetkeline vaikus,
siis taas kõlab õnnitlusi, kajab laul.
Üle kõige Kremli kelli kaigub
rahu sümbolina—
uue aasta auks.

V. VEREV,
ajaloo-keeleteaduskonna
I kursuse üliõpilane

Möödunud nädalal

Matemaatika-loodusteaduskonnas

Toimusid valimiseelsed koosolekud, kus esitati liikmed kohalike nõukogude valimiste jaoskonna- ja ringkonnakomisjonidesse. Kokku hakkab valimiskomisjonides tööle 55 teaduskonna õppejõudu, teenistujat ja üliõpilast.

Sooritati arvestused

Eesti filoloogia I kursus sooritas 27. detsembril van.-õpetaja sm. Arhangelski juures arvestuse marksismi-leninismi alustes. Üldiselt olid üliõpilased omandanud hästi lühikursuse materjali kolme peatüki ulatuses ja tutvunud algallikatega.

Sisukas töökoosolek

Detsembri lõpul toimus neuroloogia ja patoloogilise füsioloogia ringi ühine töökoosolek. Sissejuhatava sõnavõtuga mediaatorite tähtsusest põhiliste närviprotsesside kulgemisel esines dr. I. Sibul. Ettekannetega eksperimentaalseist töödest esinesid V kursuse üliõpilased A. Tikk, A. Kivik ja H. Hanson.

Avati Fr. R. Kreutzwaldi mälestussammas

Pühapäeval, 28. detsembril avati väljapaistva eesti kirjaniku, rahvaeepose «Kalevipoja» autori Fr. R. Kreutzwaldi mälestusele pühendatud monument.

Kreutzwaldist kui Tartu ülikooli kasvandikust rääkis miitingul TRÜ õppeprorektor sm. Reiman. Kreutzwaldi suurtest teenetest võitluses rahva õnne eest kõneles TRÜ professor sm. Ariste.

ÜTÜ tööst

Parandada kommunistlikku kasvatustööd ringides

Äsja toimunud TRÜ ÜTÜ eesti keele ringi töökoosolekul arutati muuhulgas ka kommunistliku kasvatustöö küsimusi. Vastavasisulise ettekande ja sõnavõttude põhjal ilmnes selgesti, et kommunistlik kasvatustöö kõnesolevas ringis on lubamatult nõrk. Ringi esimees sm. R. Karelson (kes, muide, ei kuulu ÜLKNÜ-sse) polnud võimeline vastama kujukalt ühelegi esitatud küsimustest. Ta tegi seda deklaratiivselt ja ilmselt sellepärast, et m i d a g i vastata. Paistis, et eesti keele ringi juhatus ei saanud aru, milleks üldse oli tarvis arutada kommunistliku kasvatustöö küsimusi ja mida oleks tulnud koosolekul rääkida. Sõnavõtud olid juhuslikud, abstraktsed ja ei viinud asja edasi. Kui ringi esimehele esitati küsimus: «Milles seisneb üldse kommunistliku kasvatustöö tähtsus?», siis ei osanud ta küsimusestki õigesti aru saada, veel vähem sellele vastata.

Ometi on selge, et ilma arusaamiseta lihtsast tõsiasjast — kommunistliku kasvatustöö tähtsusest — ei saagi ju seda küsimust lahendada.

P i l d i l: Äsjaavatud Fr. R. Kreutzwaldi monument.

Kommunistliku kasvatuse tähtsus eesti keele ringis (nagu teaduslikus töös üldse) seisneb selles, et oma eriala kaudu jõuab iga inimene kõige kiiremini kommunistliku maailmavaateni.

Eesti keele ring peab kasvatama oma liikmeist loovaid teadlasi ja tublisid pedagooge, võitlema selle eest, et ringi liikmeist ei saaks «kabinetiteadlasi», et ei esineks teadust teaduse ja sõnavõtte sõnavõttude pärast (A. Pikamäe).

Ringis valitseb enesega rahulolu vaim. Märgiti küll ära mõningaid puudusi, kuid ei tehtud ühtki konkreetset ettepanekut nende kõrvaldamiseks. Sm. Lehari sõnavõtust järeldus, et oodatakse tõhusat abi kommunistlikelt noortelt, kuid konkreetselt ei osanud sm. Lehari seda küsimust lahendada.

Võõrastav oli asjaolu, et koosolekul ei võetud vastu resolutsiooni ringi töö edasiseks parandamiseks. Sm. Karelson oma lühikeses lõppsõnas püüdis küll anda perspektiive edasiseks tööks, kuid need jäid õhku rippuma.

Kui pärast koosoleku lõppu julgeti mainida resolutsiooni vajadust, siis ütles sm. Karelson, et seda oleksid pidanud tegema kommunistlikud noored, mitte aga ring (!). Pealegi olevat resolutsioon äärmine formaalsus.

Nagu esitatust järgneb, oli ka kõnesolev koosolek formaalne, kuna ei saadud aru juba selle ülesandest.

H. Ploompuu,
ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse eesti filoloog

JUHAN KUNDER

(1852 — 1888)

26. detsembril möödus sada aastat meie möödunud sajandi nimeka kirjaniku ja koolimehe Juhan Kunderi sünnist. Oma mitmekülgses tegevuses koolimehena, näitekirjanikuna, luuletajana ja kirjanduskriitikuna pidas Kunder silmas rahva tõelisi huve ja eluvajadusi. Ta mõistis õigesti eesti ja vene rahva sõpruse ja koostöö vajadust võitluses balti erikorra ja balti sakslaste eneselaiutuspüüete vastu.

Kunderi sahteliselt mitte ulatuslikust luuleloomingust on üldtuntuks saanud sellised luuletused, nagu «Munamäel», «Kuningas Kalev», «Eesti mäel» jt. Suuremad on ta teened näitekirjanikuna. Siin tuleb esile tõsta ta näidendit «Kroonu onu» (1885), mis oli omal ajal üheks meie populaarsemaks näidendiks. Kirjanik on selles näidendis hästi esile toonud küla klassilise diferentseerituse, asetades vastamisi jõuka kohaomaniku Metsa Priidu ja vaese rentniku Jõepära Madise. Näidendi sotsiaalse kriitika nüristab selle lõpplahendus: teravad klassivastuolud lepitatakse abiellumise teel. Kunder ei olnud võimeline mõistma klassivastuolude leppimatut iseloomu. Nagu selgub A. Reinvaldi kirjast C. R. Jakobsonile (5. veebr. 1872), tuleb Kunderit pidada ka möödunud sajandil käsikirjaliselt levinud poliitilise satiiri «Neljas apokriiva raamat mulgi rahvale» autoriks.

Kõrgelt tuleb hinnata Kunderi pioneeriosa eesti lastekirjanduse arendamisel. Ta avaldab ajalehes «Valgus» 1884. a. pikema kirjutuse «Eesti laste-kirjavarast», kus ta kutsub meie kirjanikke üles kirjutama lastele huvitavaid, nende eale sobivaid raamatuid. Ta püüab siin ka ise jõudumööda kaasa aidata. Parimaks saavutuseks sel alal on tema poolt koostatud muinasjutukogu «Eesti muinasjutud» (1884). Esile tõstmist väärib ka järgmisel aastal ilmunud «Kalevipoja» proosavormiline ümberjutustus — «Kalevipoeg. Lugu Eesti muinaskangelasest», millega ta aitas kaasa eepose populariseerimiseks laiades hulkades.

Oma kirjanduskriitilistes artiklites võitles ta kirjanduse rahvuslikkuse eest. Kunder hindas kõrgelt rahva loovaid võimeid ja nägi rahvaluules eesti kirjanduse alust ja allikat. Ta on pidanud terve rea kõnesid ja avaldanud artikleid eesti rahvaluule küsimuste kohta. Korduvalt avaldas ta arvamust, et meie luuletajail oleks tarvis silmas pidada regivärsi vormi. Möödes sealjuures küll, et vana regivärsi vorm ei saa enam täielikult sobida uute laulude jaoks, arvab ta, et meie luuletajad vana laulu «peamisest iluehtest» — alliteratsioonist ja assonantsist ei peaks loobuma. Tõlkijana tutvustas Kunder eesti lugejaid vene suurte kirjanike Puškini, Lermontovi jt. loominguga.

H. Niit

Rohkem tähelepanu esimesele kursusele

Esimese semestri õppe- ja kasvatustöö ja eelseisvate eksamisessiooni ülesannete läbiarutamiseks toimus TRÜ arstiteaduskonna I kursuse tootmisnõupidamine, mis kahjuks ei täitnud oma ülesandeid, kuna puudusid dekanaadi esindajad ning õppejõududest oli kohal ainult sm. Pärtelpoeg. Koosolekult puudus ka arstiteaduskonna komsomolibüroo esindaja ning ametiühingukomitee esindaja. Mainitud organisatsioonide esindajate puudumise tõttu jäi rida tähtsaid küsimusi lahendamata.

Sisuka sõnavõtuga esines koosolekul sm. Pärtelpoeg, kes näitas ära põhilised erinevused eesrindliku nõukogude meditsiini ja manduva kapitalistliku meditsiini vahel, selgitades kujukate näidetega, missugust suurt hoolt ja tähelepanu osutab valitsus ja partei ülikoolile ja üliõpilastele suurepäraste õppimisvõimaluste loomise näol. Seoses läheneva eksamisessiooniga lubas sm. Pärtelpoeg kindlustada üliõpilastele anatoomikumi kasutamise kella 23-ni ja konsultatsioonide läbiviimise. Üliõpilased kuulasid sm. Pärtelpoja sõnavõttu suure huvi ja poolehoiuga.

Järgnenud sõnavõttudes kritiseerisid üliõpilased teravalt arstiteaduskonna ametiühingukomiteed, komsomolikomiteed ja spordikollektiivi juhatust, kelle juhtivat ja suunavat tegevust pole seni olnud eriti märgata. Nimetatud organid unustavad, et eriti I kursus vajas ja vajab suunamist, kuna üliõpilastel pole kogemusi ühiskondlikuks ja isetegevuslikuks tööks. Õigest suunamisest ja juhtimisest oleneb, kas kursus saab ruttu kogemusi või omandab neid ainult praktilises tegevuses, kus tihti esinevad vead ja väärsammud.

Terava kriitika osaliseks sai õigustatult ka kursuse komsomolibüroo, kelle tegevus polnud seni otsustavalt suunatud esinevate vigade ja puuduste kõrvaldamiseks.

Kokkuvõtte nõupidamisest tegi kursuse komsomolibüroo sekretär sm. Tormet, kes tõi esile esinenud puuduste põhjused, mis seisnevad peamiselt ükskõikses suhtumises I kursusele ülikooli komsomolikomitee, ametiühingukomitee ja dekanaadi poolt.

Nõupidamisel kerkis üles rida teravaid küsimusi. Üliõpilased tahavad teada, kas ametiühinguorganisatsioonil peale liikmemaksu kogumise teisi ülesandeid pole, kes toetab ja organiseerib üliõpilaste isetegevust, kas arvestatakse üliõpilaste õigustatud nõudmisi tunniplaani küsimuses, kas arstiteaduskonnal on ka kehakultuuri ja spordikollektiivi juhatus jne.

Eelpooltoodud küsimuste lahendamiseks tuleb nimetatud organeil oma tööstiili otsustavalt parandada ja püstitada loosung «Rohkem tähelepanu esimestele kursustele!»

H. Tiik,
arstiteaduskonna I kursuse komsomolibüroo liige

Eksameid sooritatakse ennetähtaegselt

Nädala algul sooritasid III kursuse eesti filoloogia ja loogikapsühholoogia osakonna üliõpilased eksami eesti foneetikas, mis moodustab ühe osa sessioonil ettenähtud eesti keele ajaloo eksamist. Kuna juba eeloleval suvisel õppevaheajal läheb suurem osa üliõpilasi iseseisvale murdepraktikale, siis on foneetilise transkriptsiooni põhimõtete kindlal omandamisel väga suur tähtsus. Sellepärast võeti semestri jooksul aktiivselt osa rohkearvulistest konsultatsioonidest vanem-õpetaja G. Laugaste juhendamisel.

Juba enne ülaltähendatud ennetähtaegset eksamit oli real eesti filoloogia üliõpilastel, nagu Siiri Karjusel, Harald Ploomil jt., sooritatud kõik arvestused.

Ajaloo-keeleteaduskonna II kursusel

Mõni nädal tagasi oli meil halb olukord marksismi-leninismi aluste seminarides. Oli välja kujunemas grupp, kes alati sõna võttis (Tomberg, Vellerand, Eelmäe, Lindma, Põld, Kukk). Selle kõrval aga olid mõned seltsimehed (Laas, Jallas, Rämmel) seminarideks halvasti ette vamistatud. Äsja arutati õpperühmas seda olukorda ja leiti, et sellele peab tulema lõpp. Viimastel seminaridel paranes sõnavõttude tase ja suurenes nende arv. Elavalt esineti ka täiendavate sõnavõttude osas.

Teiseks valulapseks oli meil vene keel. Kursuse komsomoli-algorganisatsiooni üldkoosolekul otsustati, et korraldatakse šeflustöö vene filoloogide poolt. Loodi vene keele ring, mille töökoosolekud toimuvad kord nädalas.

Halb on asjaolu, et väliskirjanduse lektüüri saime teada alles 10. detsembril. Sellepärast on tõsiseid raskusi selle materjali läbilugemisega enne eksamit.

H. Hein,
grupporg

Uutele saavutustele uuel aastal

1952. aasta läks ülikooli kehakultuuriliikumise ajalukku kui uute võitude aasta. Esikoht kergejõustikus NSVL kõrgemate koolide hulgas, terve rida võidetud alasid ENSV kõrgemate koolide spartakiaadil, tšempionitiitlid NSVL esivõistlustel ratsaspordis ja terve hulk diplomeid, medaleid ja auhindu nii neil kui ka teistel võistlustel — see kõik annab tunnistust meie ülikooli sportlaste kõrgest tasemest.

Kuid kui me jälgime sportlaste nimekirja, kes kuuluvad ülikooli esindusvõistkondadesse, siis näeme, et enamikul aladel on üle 50% võistlejatest kehakultuuriteaduskonnast. Tartu Riiklik Ülikool on aga ainuke ülikool NSV Liidus, kus on selline teaduskond. Meie «elukutselistе» kehakultuurlaste väljalangemine aga tähendaks seda, et TRÜ langeks sporditasemelt keskmise kõrgema õppeasutuse tasemele või veelgi allapoole.

Teine fakt on see, et ülikooli võistkondades esineb küll palju häid ja väga häid sportlasi, kuid on ikkagi alasid, mis on küllalt nõrgad (raskejõustik, ka vehklemine, kuigi viimases on paranemist märgata). Sellisel alal, nagu näiteks sõudmine, pole TRÜ kunagi suutnud võistkondi välja panna, samal ajal aga on teistes ülikoolides sõudmine väga harrastatud spordiala. Selliste puuduste likvideerimiseks tuleb viia massilisele harrastamisele kõik spordiharud. Praegu aga ei saa oma sportlikku taset tõsta kümned noored käsipallurid treeninguruumide puudumisel.

Nõrgalt tegutseb malesektsioon. Mitmete aastate jooksul pole ülikoolis läbi viidud ühtki kvalifikatsiooniturniiri ei males ega kabes. Tahaksime näha, et tuleval aastal korraldatakse nii ülikooli esivõistlused kui ka kvalifikatsiooniturniirid. Kõrgete tagajärgede eest! See on üks nõukogude spordi põhiloosungeid. Kuid nõukogude kehakultuuriliikumine on üks kommunistliku kasvatuse vahendeid — seda ei tohi meie sportlased ja spordijuhid kunagi unustada. Seda ülesannet aga saame täita vaid siis, kui sport on viidud iga üliõpilaseni, iga õppejõu, töötaja ja teenistujani.

Jäädavalt peavad kaduma meie sportlaste keskelt sellised juhud, nagu loobumine võistlemast «halva tuju pärast», võistlustele mitteilmumine põhjuseta, sellised nähtused, nagu «poseerimine» ja «soolo» mängimine. Nõukogude sport on sport, mis kasvatab kollektiivsust ja seltsimehelikkust. Seetõttu tuleb eriti suurt tähelepanu pöörata sportlaste ideoloogilisele kasvatamisele.

Spordi viimise eest laiadesse massidesse, spordi kõrge ideelisuse eest! — need olgu meie eesmärgid algaval aastal.

T. Orav,
ajalehe «TRÜ» toimetuse liige kehakultuuri ja sporditöö alal

Meile kirjutatakse

Lubamatu juhtum

20. detsembril k. a. toimus marksismi-leninismi aluste ringi järjekordne töökoosolek. Koosoleku päevakorras oli ära kuulata L. Eiberi referaat «Lenin ja Stalin imperialismist ja kapitalismi üldkriisist». Kahjuks ei ilmunud aga referent sm. Eiber ringi koosolekule. See on lubamatu juhtum. Ringi liikmed loodavad, et sellised väärnähtused enam ei kordu, et referent sel juhul kui on mõjuv põhjus mitteilmumiseks, teataks sellest vähemalt ringi juhatusele.

Vaatamata ettekande puudumisele kujunes koosolek siiski väga elavaks, sest arutati talvisel õppevaheajal Leningradi korraldatava ekskursiooni küsimusi. Huvi ekskursiooni vastu oli väga elav.

Ringi koosolekul otsustati moodustada kaks sektsiooni: eesti- ja venekeelne. Selline töökorraldus võimaldab ka neil üliõpilastel, kes eesti keelt ei valda, osa võtta ringi tööst.

Õ. Alt

ДЫМОВАЯ ЗАВЕСА

...Идет заседание кафедры спортивных игр. Преподаватели физкультуры и спорта решают важные вопросы.

Облака табачного дыма заполнили комнату. Если кто-нибудь из студентов, преподавателей или посторонних посетителей откроет дверь, то его вытолкнет вон волной табачного дыма.

Преподавателям кафедры спортивных игр давно следует решить вопрос о введении перерыва для курения на собраниях.

Не нужно забывать, что преподаватели физкультуры, воспитывающие сильными и здоровыми наших людей, сами должны служить примером в дисциплине и порядке.

ÕIENDUS

Eelmises lehes Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadluses Eesti NSV oblastite, rajoonide, linnade, alevite ja külade töörahva saadikute nõukogude valimiste läbiviimise kohta lugeda: «Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. Jakobson. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. Telling.»

250 aastat esimese trükitud vene ajalehe «Vedomosti» asutamisest

Vene tsaar Peeter I «... tegi väga palju mõisnike ja kaupmeeste rahvusriigi loomiseks ja tugevdamiseks» (Stalin). Valitseva klassi huvides ning riigi tugevdamiseks pööras ta suurt tähelepanu majanduse arendamisele, teostas riigivalitsemise alal põhjalikke ümberkorraldusi ning reorganiseeris vene sõjaväe. Nende suurte ürituste läbiviimiseks oli vaja senisest enam haritud inimesi, kes oleksid kujunenud Peetri poliitika järjekindlateks pooldajateks. Seepärast pööras ka Peeter I suurt tähelepanu hariduse, eriti praktiliste teadmiste, levitamisele vene mõisnike ja kaupmeeste seas. Vene valitseva klassi kultuur muutus XVIII sajandi esimesel veerandil tunduvalt ilmlikumaks.

Pingelise kultuurilise töö ning sõja tingimustes Karl XII vastu sündis ka esimene vene trükitud ajaleht «Vedomosti» («Teated»).

«Vedomosti» polnud päris esimene ajaleht Venemaal. Juba XVII saj. esimesel poolel koostati Moskvas Saadikute Prikaasi poolt erilist käsikirjalist lehte — «Kurantõ». Viimane sisaldas mitmesuguseid peamiselt diplomaatilise iseloomuga teateid välis- ja kodumaalt. Ta oli mõeldud tsaarile ja mõningatele valitsuse kõrgematele isikutele vajaliku informatsiooni andmiseks. Lehes avaldatud teateid hoiti saladuses laiemate ringkondade ees.

«Vedomostile» seadis aga Peeter ette hoopis teised ülesanded. Ajaleht trükiti tolle aja kohta küllaltki suures tiraažis (vahel koguni 4000 eksemplari) ning ta pidi levima võimalikult laiemates valitseva klassi ringkondades. Selleks saadeti tsaari korraldusel inimestele ajaleht koju kätte tasuta. «Vedomosti» esimeseks ülesandeks oli kaupmeestele ja valitsusaparaadi tegelastele vajaliku informatsiooni hankimise kõrval Peeter I majanduspoliitika õigustamine ja propageerimine, võitlus selle vastastega, vene sõjaväe kuulsusrikaste tegude ülistamine.

Neid eesmärke silmas pidades avaldati 16. detsembril 1702. a. tsaari ukaas ajalehe asutamise kohta. Juba samal päeval ilmus ajalehe esimene number ning järgmisel teine. Tänapäevani on säilinud trükitud kujul alles kolmas «Vedomosti» number, mis ilmus 2. jaanuaril 1703. a. Sellest alates ilmus ajaleht esialgu võrdlemisi regulaarselt ning tema täpseks pealkirjaks kujunes «Teated sõjalistest ja teistest küsimustest, mis on teadmise ja mäletamise väärilised ning mis on juhtunud Moskva riigis ja teistes ümbruskonna maades». «Vedomosti» anti algul välja Moskvas ja siis ka Peterburis.

Ajalehe asutamine 1702. a. lõpul polnud juhuslik. Pärast seda kui Vene armeed oli võitluses Rootsi vastu tabanud ebaõnn Narva all, asus Peeter I oma sõjaväge reorganiseerima. Oli vaja propageerida ideed, et sõja jätkamine Rootsi vastu on hädavajalik ja ka täiesti võimalik. Ajaleht toob teateid sellest, kuidas toimub sõjaväe ümberkorraldamine, kuidas on valatud suur arv uusi suurtükke, valmistatud laskemoona ning milliseid samme on astunud uute looduslike ressursside kasutamisele võtmiseks, kuidas areneb spetsialistide ettevalmistamine jne. Ajalehes õigustatakse tsaari käsul toimetatud kirikukellade konfiskeerimist suurtükkideks ümbervalamiseks. Seega kujunes «Vedomosti» Peeter I ideede propageerijaks ja ta tähtsus ei piirdunud ainult informatsiooni edasiandmisega. Seepärast pööras ka tsaar isiklikult suurt tähelepanu ajalehele. On säilinud eksemplarid, millel on Peeter I käega tehtud parandused. «Vedomostis» trükiti ära mitmeid tsaari ja ta lähemate kaaskondlaste kirju.

«Vedomosti» ilmub kuni 1727. aastani. Siis asendab teda Vene Teaduste Akadeemia poolt väljaantav ajaleht «Sanktpeterburgskije Vedomosti».

Esimene trükitud vene ajaleht ei võinud tungida töötavate inimeste laiadesse hulkadesse, kes vaevlesid ränga feodaalse rõhumise all ja olid surutud vaimsesse pimedusse. Ta levis peamiselt pealinna aadli ja suurkaupmeeste ringkondades. Sellest hoolimata oli «Vedomosti» tähtsus suur. Ta aitas Venemaa tööstuse ja kaubanduse tegelastel, armee juhtkonnal ja kolleegiumide ametnikel avardada oma silmaringi, olla kursis sündmustega ja neid õigesti hinnata. «Venelased nägid esimest korda sõjaliste ja poliitiliste sündmuste üldrahvalikku kuulutamist» (Dobroljubov). «Vedomosti» aitas Peeter I kasvatada oma poliitika tuliseid pooldajaid.

Tänapäeval on «Vedomostil» suur tähtsus ajaloo seisukohalt. Ajaleht sisaldab mitmesuguseid väärtuslikke materjale kõigile, kes tahavad tutvuda Peeter I aegse Venemaa olustikuga.

A. Luts

Сегодня в номере

Передовал: Задачи комсомола в зимней экзаменационной сессии.
В. Верев. Голос Москвы. Стихотворение (1 стр.)
Из работы НСО. Х. Плоомпу. — Улучшить коммунистическое воспитание в кружках. (1 стр.)
Х. Тийк. — Больше внимания первому курсу. (2 стр.)
Х. Нийт. — Юхан Кундер. (2 стр.)
А. Лутс. — 250 лет со дня появления «Ведомостей».
Т. Орав. — К новым достижениям в новом году. (2 стр.)
Информации (1 и 2 стр.)

Toimetaja K. Taev

MD 00004 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 4277.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (171) Reedel, 9. jaanuaril 1953. a. VI aastakäik

Vastu kohalike nõukogude valimistele

Hiljuti alustas tööd TR Ülikooli ja VI Keskkooli šeflusalune agitpunkt nr. 8. Ülikooli kaasabil sisustati mugavalt VI Keskkooli õpetajatetuba, milline ruum loovutati agitpunktile.

Samal ajal agitpunkti sisustustöödega moodustati ja kinnitati agitpunkti juurde 150-liikmeline agitaatorite kollektiiv. Enamik agitaatoreist on TRÜ arsti-, õigus- ja kehakultuuriteaduskonna üliõpilased, kes on jaotatud brigaadidesse. VI Keskkooli õpetajatest koosnev agitaatorite grupp on asunud juba tegema eeltöid valijate nimekirjade koostamisele.

Lähemal ajal toimub agitpunktis agitaatoritele instrueerimiskoosolek, kus lähemalt selgitatakse agitaatorite ülesandeid seoses eelseisvate valimistega. Samas kinnitatakse agitaatoreile nende tööpiirkonnad ja siis asuvad agitaatorid valimisnimekirjade koostamisele.

Valimisteni on jäänud veel aega poolteist kuud. Et tagada valimistel head edu, tuleb alustada valimiseelse agitatsioonitööga juba nüüd, sest ainult õigeaegse ja põhjaliku agitatsioonitööga suudetakse kindlustada valimiste hea kordaminek.

A. Vares

Suurimat tähelepanu kasvatustööle parteiha極dustöö võrgus

Oma aruandekõnes tähendas sm. Malenkov Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil: «Ideoloogiline töö on partei esmajärguline kohus ja selle töö alahindamine võib tekitada parandamatut kahju partei ja riigi huvidele. Me peame alati meeles pidama, et sotsialistliku ideoloogia mõju igasugune nõrgenemine tähendab kodanliku ideoloogia mõju tugevnemist.»

Kommunistlik partei on alati omistanud suurt tähtsust nõukogude rahva ideoloogilisele kasvatusele. On selge, et ainult need töötajad, kes rikastavad end marksismi-leninismi teooriaga ja partei ajalooliste kogemustega, on suutelised edukalt ehitama kommunismi, on suutelised täitma neid ülesandeid, mida pannakse neile partei ja valitsuse poolt.

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsioon on omistanud tõsist tähelepanu nii partei liikmete ja liikmekandidaatide kui ka parteitute ideelis-poliitilisele kasvatustööle. 1952. a. sügisel organiseeriti ülikoolis poliitkoolid, poliitringid, filosoofilised seminarid ja mitmesugused konsultatsioonid iseseisvalt õppijatele.

See võrk hakkas enam-vähem korralikult tööle. Kuid selgus kohe suur hulk puudusi ja formaalset suhtumist õppustesse. Ilmnes, et poliitkoolidest ja -ringidest osavõtjate nimekirjad olid koostatud, ilma et oleks vesteldud tulevaste ringiliikmetega, ilma et oleks arvestatud nende ettevalmistust ja teadmisi. See puudus esines ka filosoofiliste seminaride ja iseseisvalt õppijate nimestike koostamisel. Teaduskondade parteiorganisatsioonide sekretärid ei kontrollinud isiklikult seda tähtsat tööd. Ka parteibüroo suhtus mitteküllaldase vastutusega parteiharidustöö võrgu korraldamisse.

Nendele puudustele juhtis tähelepanu partei linnakomitee, ning viimasel ajal on toimunud kontroll kogu võrgus. Filosoofiliste seminaride ja iseseisvalt õppijate töökava on reorganiseeritud, vastavalt uutele korraldustele partei linna- ja oblastikomiteede poolt.

Praegu töötab Tartu Riiklikus Ülikoolis neli poliitkooli ja viis poliitringi. Muudetud programmi kohaselt toimub nendes jaanuarikuust alates Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi materjalide läbiarutamine. Nendes koolides ja ringides täiendavad oma teadmisi kuni 180 ülikooli töötajat.

Õppejõududele korraldatakse J. V. Stalini teosega «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» seotud loengute seeria (10 loengut). Esimene loeng sellest seeriast toimus 2. jaanuaril 1953. a. (sm. M. Bronštein).

Loengute teemade põhjalikuks tundmaõppimiseks on loodud 12 seminari: arstiteaduskonnas 3, matemaatika-loodusteaduskonnas 3, ajaloo-keeleteaduskonnas 3, õigusteaduskonnas 1, kehakultuuriteaduskonnas 1 ja administratiiv-majandusalal töötajaile 1. Seminaride tööst võtab osa ligikaudu 300 inimest. Ka ülikooli parteialgorganisatsiooni liikmed võtavad enamasti nendest seminaridest osa või juhendavad neid ise. Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis täiendab oma teadmisi üle 100 õppejõu. Paljud õppejõud on selle õppeasutuse juba lõpetanud.

On vaja, et nüüd toimuks parteiharidustöö üle ülikoolis regulaarne kontroll ja et see töö toimuks kõrgel teoreetilisel tasemel, et ringide, koolide ja seminaride juhendajad valmistaksid tõsiselt ette oma tööle, et töö kulgeks elavais vestlustes. Töö edukat kulgu peavad pidevalt jälgima, kontrollima ja suunama nii parteibüroo kui ka teaduskondade parteialgorganisatsioonide sekretärid. Ka ametiühingukomitee peab senisest suuremat abi osutama parteiharidustöö võrgu tööle.

Ei tohi hetkekski unustada, et hästiorganiseeritud ideoloogiline kasvatustöö on suureks abiks ülikooli peaülesande täitmisel — s. o. uute kommunismi ülesehitajate kaadrite ettevalmistamisel.

Möödunud nädalal

Arutatakse partei XIX kongressi otsuseid

Hiljuti toimus matemaatika-loodusteaduskonna komsomoli algorganisatsiooni üldkoosolek. Koosolekul arutati komsomoli organisatsiooni ülesandeid seoses partei XIX kongressi otsustega.

Samal koosolekul esitati eesrindlikke kommunistlikke noori Tartu linna valimiskomisjonide liikmeiks.

Algas kaugõppijate õppe- ja eksamisessioon

3. jaanuaril avati järjekordne talvine kaugõppeosakonna õppe- ja eksamisessioon üldkoosolekuga TRÜ aulas. Üliõpilaste poole pöördus sõnavõtuga TRÜ rektor prof. F. Klement. Avakoosolekust võttis osa enam kui 300 mittestatsionaarset üliõpilast.

Eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite koosolekult

Järjekordsel eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite ühisel koosolekul tuli arutusele koostamisel oleva venelastele ettenähtud eesti keele õpiku projekt. Peale selle arutati koosolekul läbi sm. H. Rätsepa aspirandi-referaat, arutati läbi ja kinnitati aspirant J. Peegli dissertatsiooni plaan ja fikseeriti aspirant I. Korjuse väitekirja teema.

Üliõpilased kaitsesid kursusetöid

2. jaanuaril kaitsesid bioloogiaosakonna zooloogiaharu III kursuse üliõpilased oma kursusetöid. Kursusetööde teemad olid tihedalt seotud meie rahvamajanduse probleemidega (Krall, Pärl). Oli käsitletud ka küsimusi teooria alalt (Pihu ja Vaganay). Seitsmest esitatud tööst tunnistati kõrgeima hinde vääriliseks neli tööd.

Näärиõhtu mudilastele

4. detsembril täitus TRÜ aula särasilmalistest mudilastest, kellele ülikooli naiskomisjon korraldas siin nääriõhtu. Saalitäie väikeste pealtvaatajate ees esitas laste näitering lühinäidendi «Näärisära toomas». Meeleolu elavnes veelgi kui saali ilmus näärítaat, kellelt kõik lapsed said kingitustepaki. Nääriõhtu lõppes tujuküllaste mängudega selleks vastavalt sisustatud mängutoas.

Hea kontsert

Järjekordse kunstimeistrite kontserdina toimus TR Ülikooli aulas 7. jaanuaril Stalini preemia laureaadi Galina Barinova (viiul) kontsert, mis arvuka kuulajaskonna poolt hästi vastu võeti.

Algas suusakross

Möödunud pühapäeval algas Tartus üleliiduline ametiühingute ja kommunistlike noorte suusakross. Avavõistlustel, mis toimusid Tähtvere pargis, startis teiste hulgas 15 üliõpilast. Parima aja saavutas avavõistlustel ajaloo-keeleteaduskonna I kursuse üliõpilane R. Laante.

Näärivana TRÜ lastepere keskel. *Joh. Miku foto*

Head tulemused esimestel eksamipäevadel

NLKP XIX kongressi direktiivides NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta on suurt tähelepanu osutatud tervishoiualastele küsimustele. Direktiivis on öeldud: «... suurendada arstide arvu viie aasta jooksul meie maal vähemalt 25% võrra ja laiendada abinõusid arstide kvalifikatsiooni tõstmisel.»

Arstiteaduskonnas tehtava töö edukust kajastavad kõige paremini edukalt sooritatud arvestused ja esimeste eksamite head tulemused. Nii sooritasid kõikide osakondade esimesed ja teised kursused tähtajaliselt arvestused marksismi-leninismi põhialustes, näidates suurepäraseid teadmisi selle tähtsa distsipliini omandamisel. Edukalt sooritati ka ulatuslikud arvestused farmakognoosias farmaatsiaosakonna III kursusel (õppejõud prof. A. Tomingas) ja günekoloogias raviosakonna V kursusel (van.-õpetaja Koort). Farmakognoosia arvestustel paistsid heade teadmiste poolest silma üliõpilased E. Räni ja H. Samberg.

Alanud eksamisessiooni esimesed eksamid toimusid raviosakonna V kursusel termatoloogias (dots. Nurmand) ja farmaatsiaosakonna I kursusel füüsikas (van.-õpetaja Mürk). Termatoloogia eksamil said esimestena väga head hinded üliõpilased R. Thomson ja A. Tikk, füüsika eksamil väärisid parima hinde esimestena üliõpilased H. Leib ja E. Luht.

Üldiselt näitasid üliõpilased eksamitel üles ulatuslikke ja põhjalikult omandatud teadmisi. Kahe esimese eksamisessiooni päeva jooksul esines arstiteaduskonnas heade ja väga heade hinnete kõrval ainult üks rahuldav hinne.

K. Sõerde,
farmaatsiaosakonna III kursuse üliõpilane

Ainult parimaile hinnetele

Matemaatika-loodusteaduskonna bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilased sooritasid eksamisessiooni esimesel päeval eksami mullateaduses ühes põllundusalustega õppejõu sm. H. Raigi juures. Esimesed eksamisooritajad üliõpilased L. Õispuu, E. Tennen, M. Kõdar ja kommunistlik noor T. Orav vastasid aine kõik parimale hindele.

Sõna on kaugõppijal

Õppetöö operatiivsemaks

Võtan kolmandat korda osa kaugõppe sessioonist. Tahaksin ütelda mõne sõna oma tööst kogemustevahetamise korras.

Kaugõppimise teel kõrgema hariduse omandamine on tunduvalt raskem stasionaarsest õppetööst, sest tuleb kooskõlastada tööd õppimisega. See nõuab suurt tahtejõudu ja distsipliinikindlust. Püüan maksimaalselt ära kasutada oma vaba aja tööks ja puhkuseks. Olen koostanud õppimiseks graafiku ja püüan seda täita. Kuid alati see ei õnnestu. Minul ja ka paljudel teistel on normeerimata tööpäev, sagedased komandeeringud, mis mõnevõrra takistab õppetööd. Komandeeringutele võtan kaasa õpiku, kasutan seal kõik vaba aja õppimiseks. Et kergendada õppimist, olen muretsenud endale raamatukogu, mida järjekindlalt täiendan. Minu kogus on V. I. Lenini ja J. V. Stalini teoste täiskogu ja teisi raamatuid. Puuduva kirjanduse hangin raamatukogust. Eksamisessiooni ajal kasutan ülikooli raamatukogu.

Nüüd mõni sõna kaugõppeosakonna aadressil. Tahaksin, et kaugõppeosakond töötaks operatiivsemalt. Sageli saadetakse kontrolltöö ülesanded välja suure hilinemisega. Nii näiteks saime läinud aastal ülesanded novembri keskpaiku, kontrolltööde tähtaeg oli aga ladina keele alal 1. nov. ja 1. dets., saksa keele alal 15. nov. ja 1. dets. Loomulik on, et see raskendab kaugõppija tööd. Kõige paremal tahtmisel ei suudeta sel juhul kontrolltöid õigeks ajaks ära saata.

Seoses eksternatuuri likvideerimisega ülikoolis viidi palju endisi eksterne üle kaugõppeosakonda. Kuid paljudel neist on võlgnevus, või on eksamid mõnedes ainetes õiendatud ette. Kaugõppeosakond ei arvesta seda. Seepärast üliõpilased saavad sageli korduvaid ülesandeid, mis nende poolt juba täidetud, kuna aga täitmata ülesandeid saadakse viimasel momendil, eksami eel, või ei saada hoopis. Arvestades kaugõppijate soove ja üldistades töö kogemusi võib kaugõppeosakond need puudused likvideerida. Sellega kergeneb kaugõppijate töö, ja me võime, kasutades kõiki meile võimaldatud soodustusi, õppeaasta edukalt lõpetada.

H. Havam
ajaloo-osakonna II kursuse kaugõppija, EKP Keskkomitee töötaja

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi
SEADLUS

Eesti NSV Ülemnõukogu kokkukutsumise kohta

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Kokku kutsuda Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu kolmandaks istungjärguks 14. jaanuaril 1953 Tallinnas.

A. JAKOBSON
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

V. TELLING
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

Tallinn, 3. jaanuaril 1953

EKP TRÜ algorganisatsioonis

6. jaanuaril k. a. toimus TRÜ Õpetatud Nõukogu istungite saalis EKP Tartu Riikliku Ülikooli algorganisatsiooni koosolek.

Koosoleku päevakorras oli TRÜ rektori F. Klementi aruanne «EKP Tartu Linnakomitee III pleenumi otsusest: «Otsuste täitmise kontrolli puudustest ja abinõudest selle parandamiseks» ».

Писатель-патриот

(к 70-летию со дня рождения А. Н. Толстого)

10 января текущего года исполняется 70 лет со дня рождения выдающегося русского советского писателя патриота Алексея Николаевича Толстого.

Алексей Толстой — по происхождению — граф. Человек, вышедший из старой интеллигентской прослойки, Алексей Толстой после Великой Октябрьской социалистической революции, встает в ряды новой, советской интеллигенции,

Богато и разносторонне творчество Алексея Толстого. Оно началось еще до Октября и уже тогда было встречено очень тепло передовой читательской средой. В 1910 г. Горький пишет об Алексее Толстом, как о «писателе несомненно крупном, сильном и с жестокой правдивостью изображающем психическое и экономическое разложение современного дворянства». Этой теме посвящены повести и рассказы писателя — «Хромой барин», «Чудаки» и др. Особо среди них необходимо выделить блестящую сатиру на разлагающееся помещичье-дворянское общество — повесть «Приключения Растёгина».

После Октябрьской революции развернулась кипучая работа Алексея Толстого над трилогией «Хождение по мукам». Это — величественная эпопея России, охватывающая промежуток времени с начала I-ой империалистической войны и до конца гражданской войны в СССР.

Трилогия состоит из романов «Сёстры», «Восемнадцатый год» и «Хмурое утро». Любовь русского народа к Родине, яркий оптимизм, веру в будущее страны показывает Толстой в своей трилогии. Он берет в ней и знакомую ему тему единения лучшей части интеллигенции с народом.

22 года жизни отдал А. Н. Толстой этому большому произведению. К нему примыкает ещё одна книга Толстого — повесть «Хлеб», рассказывающая, как говорил сам автор, «о философии нашей революции, о больших людях нашей революции, об организации беспримерно-поведоносной борьбы.»

Прекрасные в повести художественные образы вождей революции Ленина и Сталина, их боевых соратников. Замечательно показывает Толстой борьбу партии против

Троцкого и Бухарина, против провокационной, левацкой позиции, позиции врагов партии и народа.

Большое дарование писателя-историка мы видим у Алексея Толстого в его исторических произведениях. Ещё в молодости Толстого волновала тема Петра I. Он ещё в дореволюционные годы делал наброски, изучал исторический материал. Прекрасное решение этой сложной темы нашёл писатель в Советское время своим романом «Пётр I», по праву занимающим одно из первых мест среди советских исторических романов, вошедшим в сокровищницу мировой литературы.

Образ Петра и историческую эпоху Толстой рисует в соответствии с оценкой Ленина и Сталина деятельности этого гиганта нововводителя, «не останавливавшегося перед варварскими средствами борьбы против варварства» (Ленин).

Даже незаконченный, роман «Пётр I» имеет громадное историческое и художественное значние. Не идеализируя образа Петра, не искажая исторической правды, Алексей Толстой показывает необходимость преобразований Петра, продиктованную самой эпохой.

В годы Великой Отечественной войны Толстой пишет второе свое историческое произведение — драматическую повесть «Иван Грозный» (Орёл и Орлица», «Трудные годы»).

В день начала Отечественной войны советского народа против немецких фашистов Алексей Николаевич закончил последнюю часть своей трилогии «Хождение по мукам». С начала войны и до последних дней жизни Толстой весь свой талант публициста-общественника отдавал борьбе против фашизма.

Его статьи и очерки «Родина», «Разгневанная Россия», «Я призываю к ненависти», «Русский Характер» и многие другие звали наших советских воинов на борьбу с врагом. Толстой горячо верил в победу советского народа, ибо нельзя победить того, кто «крепко хлебнув от напитка свободы, познал, что помимо человекоубийственных цифр германского империализма под живоносным солнцем существует высшая справедливость, начертанная золотыми буквами в Сталинской Конституции, и существует советская Родина.»

Два с половиной месяца не дожил Алексей Николаевич до нашей славной победы, но его вклад в эту победу велик.

Толстого горячо любил народ, высоко ценило Советское Правительство. Он был не только литератором, но и государственным деятелем, ученым.

С 1937 г. — А. Н. Толстой — депутат Верховного Совета СССР первого созыва, с 1939 г. — действительный член АН СССР. Он награжден тремя орденами. За трилогию «Хождение по мукам», роман «Пётр I», драматическую повесть «Иван Грозный» А. Н. Толстой трижды удостоен Сталинской премии I степени. И сейчас живы в памяти народа замечательные выступления Толстого на сессии конгресса мира и дружбы в Лондоне, на конгрессе писателей в Испании, его обвинения фашизма как члена Государственной Чрезвычайной комиссии по расследованию злодеяний немецких фашистов. Толстой и сейчас борется с нами за мир.

Советский народ высоко ценит «большой, настоящий русский и по-русски умный талант А. Н. Толстого» (Горький).

Лев Шишов

Kõrgemale ideoloogilise kasvatustöö tase ühiselamuis

Ühiselamu — see on temas elunevate üliõpilaste kodu. Meie varajasemas elueas kasvatasid meid vanemad, kasvatasid kool ja õpetajad. Praegu aga on meie tähtsaimaks kasvatajaks kollektiiv — ühtne, sõbralik üliõpilaskollektiiv. Kursusel toimub see kasvatustöö põhiliselt komsomoli- ja ametiühingugruppides. Mitte väiksem ei ole toakollektiivi ja ühiselamukaaslaste mõju üliõpilaste, eriti just nooremate kursuste üliõpilaste maailmavaate kujunemisele. Parimateks kasvatajateks on need, kellega puututakse kokku päev-päevalt. Ühiselamu tubades on võimalus teadlikumate kaaslaste eeskujude ja seltsimeheliku abiga kaotada kodanlikud igandid üliõpilaste teadvusest. Neid igandeid aga esineb Tiigi ühiselamus veel küllalt sageli. Seda tõestavad «sopakirjanduse» leiud äsjalõppenud semestri jooksul tubadest nr. 69, 80, 111, 120 jm., seda tõestavad alkoholi tarvitamise ja ebakultuurse käitumise nähud, milliseid samuti võib ka veel kohata. Toavanemad ja toakollektiivid ei astu aga seliste igandite kandjate ja levitajate vastu vajaliku aktiivsusega välja. Samuti vähese resoluutsusega tegutseb sellistel juhtudel üliõpilasnõukogu.

Tüüpiline on Tiigi tn. ühiselamus see, et tubades, kus on olemas raadiovastuvõtjad, kostab neist valdava enamuse ajast ideelagedat lääne muusikat. Sellele aga pööratakse vähe tähelepanu.

Mõnevõrra edukam on olnud üliõpilasnõukogu tegevus võitluses ebasobiva kirjanduse lugemise vastu.

Vähe on peetud ühiselamus häid ja aktuaalseid loenguid. Ühiselamu õppetoas toimuvatel puhkeõhtutel pidi regulaarselt peetama loenguid, kuid mitmel puhkeõhtul jäid loengud ära üliõpilasnõukogu ja ELKNÜ TRÜ komitee ühisealmute sektori (sm. Lott) halva organiseerimise pärast. Seetõttu kaotasid need puhkeõhtud oma põhilise eesmärgi ja muutusid lihtsalt tantsuõhtuteks.

Sellised faktid ei tohi tulevikus enam korduda. On vaja paluda ühiselamusse esinema spetsialiseõppejõude, kultuuritegelasi, tuntud stahhaanovlasi jne.

Nõrk on ideoloogiline kasvatustöö tubades. Toavanemad ja aktivistid peaksid virgutama lühivestlusi aktuaalsetel teemadel, teaduslikke vaidlusi jne. Tube, kus selliseid vestlusi ja diskussioone toimub, on aga veel vähe. Vähest tähelepanu on osutatud tubades näitlikule agitatsioonile. Rääkimata sellest, et üle 90% tubadest puuduvad laualipud ja kilploosungid, leidub küllalt palju veel tube, kus puuduvad isegi pildid seintel. Toavanemate instruktaaže nendes küsimustes pole aga läbi viidud.

Ühiselamus ei ole läbi viidud ühtki kirjandusteoste, filmide ja näidendite arutelu. Ebaregulaarne on sageli tellitud ajalehtede kättesaamine.

Vähene on samuti individuaalne töö üliõpilastega kommunistlike noorte järelkasvu kindlustamiseks hoolimata sellest, et ühiselamus elab kümneid komsomoli aktiviste.

Kõiki eeltoodud puudujääke peavad oma töös arvestama ELKNÜ TRÜ komitee ühiselamute sektor ja üliõpilasnõukogu. Ainult nende puuduste kiire ja täieliku likvideerimisega kindlustame oma ühiselamus kõrgel tasemel oleva ideoloogilis-poliitilise kasvatustöö.

A. Raik
U. Meikas
T. Orav

Сегодня в номере

Указ Президиума Верховного Совета ЭССР о созыве сессии Верховного Совета ЭССР.

Передовая: Больше внимания воспитательной работе в сети партпросвещения.

А. Варес. Навстречу выборам в местные советы (1 стр.).

Л. Шишов. Писатель-патриот (2 стр.).

Выше уровень идеологической работы в общежитиях (2 стр.).

А. Эланго. Роль кафедры педагогики в подготовке преподавательских кадров (2 стр.).

Информации об экзаменах и о жизни университета (1 стр.)

TRÜ kateedrite tööst

Pedagoogika kateedri osa õpetajate kaadri ettevalmistamisel

Seltsimees Stalini teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi otsused püstitasid nõukogude rahvaste ette hariduse alal nii avarad perspektiivid, millistest inimkonna parimad esindajad varem võisid ainult unistada: üldise keskhariduse teostamine ja kogu rahvale polütehnilise väljaõppe korraldamine. Arusaadavalt asetab see õpetajaid ettevalmistavatele asutistele vastutusrikka ülesande: varustada koole õpetajatega, kes on suutelised teostama neid ülesandeid.

Kahjuks on TRÜ-s pedagoogika kateeder suhteliselt nõrk. See kateeder on üks väiksemaid, omades praegu vaid 1½ õppejõu koormuse.

Kateeder teostab pedagoogika üldkursuse õpetamist ajaloo-keeleteaduskonna kõikides osakondades, kehakultuuriteaduskonnas ja mat.-loodusteaduskonna bioloogia-, geograafia-, matemaatikaosakonnas ning fakultatiivselt ka füüsikaosakonnas. Samade teaduskondade ja osakondade üliõpilastele korraldatakse pedagoogika kateedri üldjuhtimisel pedagoogiline praktika. Eriaine metoodika õpetamist korraldavad vastavate eriainete kateedrid.

Pedagoogika kateeder on kõrgemalseisvate organite tähelepanu korduvalt juhtinud asjaolule, et pedagoogikaõpingute senine ulatus ja kord TRÜ-s ei kindlusta tulevastele õpetajatele täisväärtuslikku ettevalmistust. Praktiliste tööde täielik puudumine ühenduses pedagoogika ja metoodika kursuse läbitöötamisega ning pedagoogilise praktika äärmiselt lühike kestvus (2—4 näd.) ei kindlusta üliõpilastele küllaldasel määral praktilisi oskusi.

Oma õppe- ja kasvatustöös on pedagoogika kateedri liikmed asetanud pearõhu nõukogude patriotismi ja rahvaste sõpruse, eriti eesti ja vene rahva vahelise sõpruse kasvatamisele. On paljastatud kodanliku pedagoogika mandumist ja rahvahariduse armetut olukorda imperialistlikes maades ning vastandatud sellele nõukogude pedagoogika kui maailma kõige eesrindlikuma kasvatustöö teooria saavutusi ja Nõukogudemaa rahvahariduse hiiglaslikke edusamme. On võideldud kodanlik-natsionalistlike väärteooriate vastu hariduse alal ja paljastatud kodanlikku kooli «erapooletuse» teooriat, pedoloogiat, jms. valeõpetusi, mille igandid veel siin-seal kummitavad.

Pärast seltsimees Stalini teoste «Marksismist keeleteaduses» ja «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ilmumist on pedagoogika õpetamisel lähtutud nendes teostes antud geniaalsetest juhistest, niisamuti on pedagoogika õpetamisse innukalt juurutatud akadeemik I. P. Pavlovi õpetust inimese kõrgemast närvitegevusest. Hoolimata heast tahtest teostada õppetööd kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel, on mõne õppejõu, näit. allakirjutanud loengutes siiski veel esinenud apoliitilisuse elemente

Peale programmikohase õppetöö on kateeder üliõpilaste hulgas teostanud kasvatustööd ÜTÜ loogika-psühholoogia-pedagoogika ringi ja poliitinformatsioonide juhendamise kaudu. Aeg-ajalt on koos TRÜ komsomoliorganisatsiooniga korraldatud konverentse pedagoogilistel teemadel (näit. A. S. Makarenko pedagoogilise pärandi tundmaõppimisele pühendatud konverents 1951. aastal, N. K. Krupskaja mälestusele pühendatud konverentsid mõningates õpperühmades 1952. a. jne.)

Pedagoogika kat. teaduslik töö on arenenud peamiselt kolmes suunas: a) Eesti kooli- ja haridusalase pärandi ümberhindamine, b) vene ja nõukogude pedagoogika klassikute tutvustamine eesti pedagoogidele, c) Nõukogude Eesti koolide paremate kogemuste uurimine ja üldistamine.

Kõige enam võib kateeder oma saavutustest kõnelda esimesena mainitud alal. Siia kuulub näit. kat. endise juhataja sm. A. Pindi ulatuslik doktori-väitekiri «Основные этапы истории педагогического образования в Эстонии в XIX—XX веках», milles esmakordselt antakse marksistlik tõlgendus ja ümberhinnang paljudele meie haridusalastele sündmustele ja sel alal teotsenud isikutele, näidates eriti vene progressiivse mõtte viljastavat osa eesti kultuuri arenemises. Samale alale kuulub ka aspirant sm. H. Kurmi teoksil-olev kandidaadidissertatsioon («Nõukogude kooli loomine ja areng Eestis võitluses kodanlik-natsionalistliku ja fašistliku ideoloogiaga a. 1940—1952). A. Elangol on selelt alalt ilmunud mõned ajalehe-artiklid (näit. «Pedoloogia reaktsiooniline iseloom kodanlikus Eestis», «Fr. Kreutzwaldi võitlus balti-saksa vaimupimestusega haridusega alal»).

Vene ja nõukogude pedagoogika klassikute tutvustamiseks ja populariseerimiseks eesti lugejaskonnale on kateedri liikmed avaldanud kokku üle paarikümne artikli Nõukogude Eesti pedagoogilises perioodikas, nende hulgas ka mõned pikemad kirjutised.

Nõukogude Eesti koolide kogemuste uurimisele ja üldistamisele on kateeder asunud peamiselt viimastel aastatel. Osaliselt kajastub see teema sm. A. Pindi teoses «Õpetaja autoriteet» (ilmus 1948.), tervenisti on sellele pühendatud aga A. Elango kaks pikemat uurimust: «Kommunistlik kasvatus klassivälise töö protsessis» (1951) ja «ENSV koolide kogemusi õpilaskollektiivi organiseerimise alal» (1952). Samale alale kuulub ka aspirant H. Kurmi uurimus «Pioneeriorganisatsiooni töö Tartu koolides» (1952).

Pärast partei XIX kongressi ajaloolisi otsuseid on kateedri liikmed oma tähelepanu keskendanud polütehnilise hariduse teostamisega seotud küsimustele.

Kateedri lahtisel koosolekul 24. nov. 1952. a. märgiti ära, et pedagoogika kateeder on oma teaduslikus töös siiamaani liiga vähe tuge saanud metoodikaõpetajailt — need kas töötavad oma eriaine teoreetiliste probleemide kallal või ei tee üldse nimetamisväärset teaduslikku tööd.

Kateedril on tihe kontakt Tartu linna õpetajatega. Nendele on kateedri liikmed esinenud korduvalt loengutega väga mitmekesistel pedagoogilistel teemadel. Alles (1952). Samu küsimusi käsitleb kateeder koostöö NLKP Tartu Linna Komiteega loengute-seeria (10 loengut) Tartu koolide õpetajaile. Käesoleval õppeaastal on samuti koostöös partei linnakomiteega teoksil A. S. Makarenkole pühendatud pedagoogilise konverentsi organiseerimine, mille esimene aste viiakse läbi jaanuaris-veebruaris koolide pedagoogilistes nõukogudes, teine aste aga märtsis ülelinnalise koosolekuna. 1948. ja 1949. a. organiseeris kateeder kaks praktilis-pedagoogilist konverentsi Tartu koolides, mille raamides sadakond Tartu õpetajat esines kateedri liikmete juhendamisel koolide pedagoogilistes nõukogudes referaatidega oma töökogemustest.

Tartu õpetajatele on antud konsultatsioone mitmesugustes pedagoogilistes küsimustes ja abistatud neid oma kogemusi kirjeldavate artiklite vormistamisel pedagoogilise ajakirjanduse jaoks. Selle koostöö tulemusena on ainuüksi paari viimase aasta jooksul eesrindlikumate Tartu õpetajate sulest ilmunud 8 artiklit «Nõukogude Koolis» ja «Nõukogude Õpetajas».

Mõnevõrra on kateedri abi küündinud ka väljapoole Tartut. Juba 1944—45. aastal oli kateeder Haridusministeeriumile abiks kasvatusteaduse programmi koostamisel keskkoolidele. Kateedri liikmete sulest ilmus samal alal ka õpik («Kasvatusteaduse alged», 1946.).

Pedagoogika kateeder loodab, et ta edaspidi, kui tema aspirantidest võrsub uus väärikas pealekasv ja täiendus kateedrile, suudab oma vastutusrikkaid ülesandeid paremini täita, kui see tal siiamaani on õnnestunud.

A. Elango,
TRÜ pedagoogika kat. juhataja kt.

Toimetaja k. t. K. Taev

MD 00024 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 40.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (172) Esmasp., 19. jaanuaril 1953. a. VI aastakäik

Lenini ideed on surematud

21. jaanuaril möödub kakskümmend üheksa aastat suurest leinapäevast, päevast, millal lahkus meie keskelt inimkonna suurim geenius, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi rajaja, kogu maailma töörahva õpetaja ja juht Vladimir Iljitš Lenin.

Iga läbielatud aastaga tõuseb Lenini armastatud ja lähedane kuju meie ette järjest eredamana. Leninismi kustumatud ideed võidavad järjest uusi ja uusi miljoneid poolehoidjaid, avaldavad järjest sügavamat mõju kogu maailma ajaloo käigule. Leninism on surematu. Lenini ideed elavad edasi tema võitluskaaslase seltsimees Stalini elutöös, meie kangelaslikus kommunistlikus parteis, võimsas Nõukogude riigis, meie rahva töös kommunismi ülesehitamisel. Lenini elutöö elab edasi Euroopa ja Aasia rahvademokraatia maades, koloniaalrahvaste vabadusliikumises, proletariaadi rahvusvahelises revolutsioonilises liikumises.

Lenini suur kaasvõitleja ja tema töö jätkaja seltsimees Stalin juhtis koos Leniniga ja juhib pärast Lenini surma meie parteid, on teda veelgi enam karastanud ja koondanud leninismi võitmatu lipu alla, on edasi arendanud ja rikastanud leninismi.

Suurima tähtsusega marksistlik-leninlikule teooriale, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja kõigi maade vennasparteide praktilisele tegevusele on seltsimees Stalini geniaalne teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus». See teos kujutab enesest uut, kõrgemat etappi marksistlik-leninliku poliitilise ökonoomia arendamises. See teos aitab meie kaadril sügavalt tundma õppida ühiskonna arengu seadusi, ta valgustab nõukogude rahva edasimineku teed kommunismile ning relvastab kõigi maade vennasparteisid nende võitluses rahu, demokraatia ja sotsialismi eest. Seltsimees Stalini teose seisukohtadele tuginevad partei XIX kongressi ajaloolised otsused, mis määravad ära meie tuleviku perspektiivid kommunismihoone ehitamisel. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja välismaade kommunistlike parteide ning töölisparteide elus omab erakordset tähtsust seltsimees Stalini kõne partei XIX kongressil, mis innustab nõukogude inimesi, kogu maailma ausaid inimesi nende võitluses rahu eest rahvaste vahel, võitluses sõjaõhutajate vastu. Seltsimees Stalini kõne on kõigi maade kommunistlike parteide suureks võitlusprogrammiks.

Kapitalismi ajastu on möödas. Kapitalismi üldkriis süveneb ja teravneb. Selle kindlaimateks tunnusteks on sotsialismi võit ja kommunismi ülesehitamise edusammud NSV Liidus, rahvademokraatia maade areng sotsialismi teel, hiina rahva suur võit, asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste vabadusliikumise tõus. Seda tunnistab imperialistliku leeri nõrgenemine ja demokraatliku leeri järjekindel tugevnemine. Kogu ajaloolise arengu käik tänapäeval tõestab Lenini õpetust, et meie ajastul ei saa minna edasi, minemata sotsialismi poole.

Partei XIX kongressi ajaloolised otsused, J. V. Stalini geniaalne teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja tema kõne kongressil relvastavad meie parteid ja kogu nõukogude rahvast kommunistliku ülesehitustöö grandioosse programmiga, tähistavad uut etappi suure Lenini-Stalini partei ideelises elus. Kindlaks määranud partei peaülesanded sotsialismilt kommunismile järk-järgulise ülemineku perioodil, kriipsutas kongress uue jõuga alla ideoloogilise töö kui partei esmajärgulise kohustuse väga suurt tähtsust. Kommunistlik partei, mille rajasid ja kasvatasid revolutsiooni geeniused, marksistliku teaduse korüfeed Lenin ja Stalin, on tugev selle poolest, et ta kogu oma tegevuses juhindub kõige eesrindlikumast teooriast — marksismist-leninismist. Meie partei tõstab väsimatult ideoloogilise töö taset, relvastab kaadrit marksistlik-leninliku teooriaga, ühiskonna arenemise seaduste tundmisega.

Jäädes truuks Vladimir Iljitš Lenini ideedele seisab meie, Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate rohkearvulise kollektiivi, ees ülesanne — süstemaatiliselt tõsta ja täiustada oma ideelis-poliitilist ettevalmistust, omandades marksismi-leninismi teoreetilisi aluseid. Peame pidama meeles, et ainult relvastatud marksismi-leninismi teooriaga, oleme võimelised tõstma nõukogude teadust kõrgemale tasemele, arendama kriitikat ja arvamuste võitlust teaduslikus töös ja ainult sellisel teel saab nõukogude teadus täita oma missiooni — asuda esikohale maailma teaduses. See on üks tähtsamaid tingimusi, mis kiirendab meie edasiliikumist kommunismile.

Meie edasiliikumist teel kommunismile juhib Lenini suur ja võitmatu lipp. Lenini lipukandja suur Stalin viib meid üha uutele võitudele.

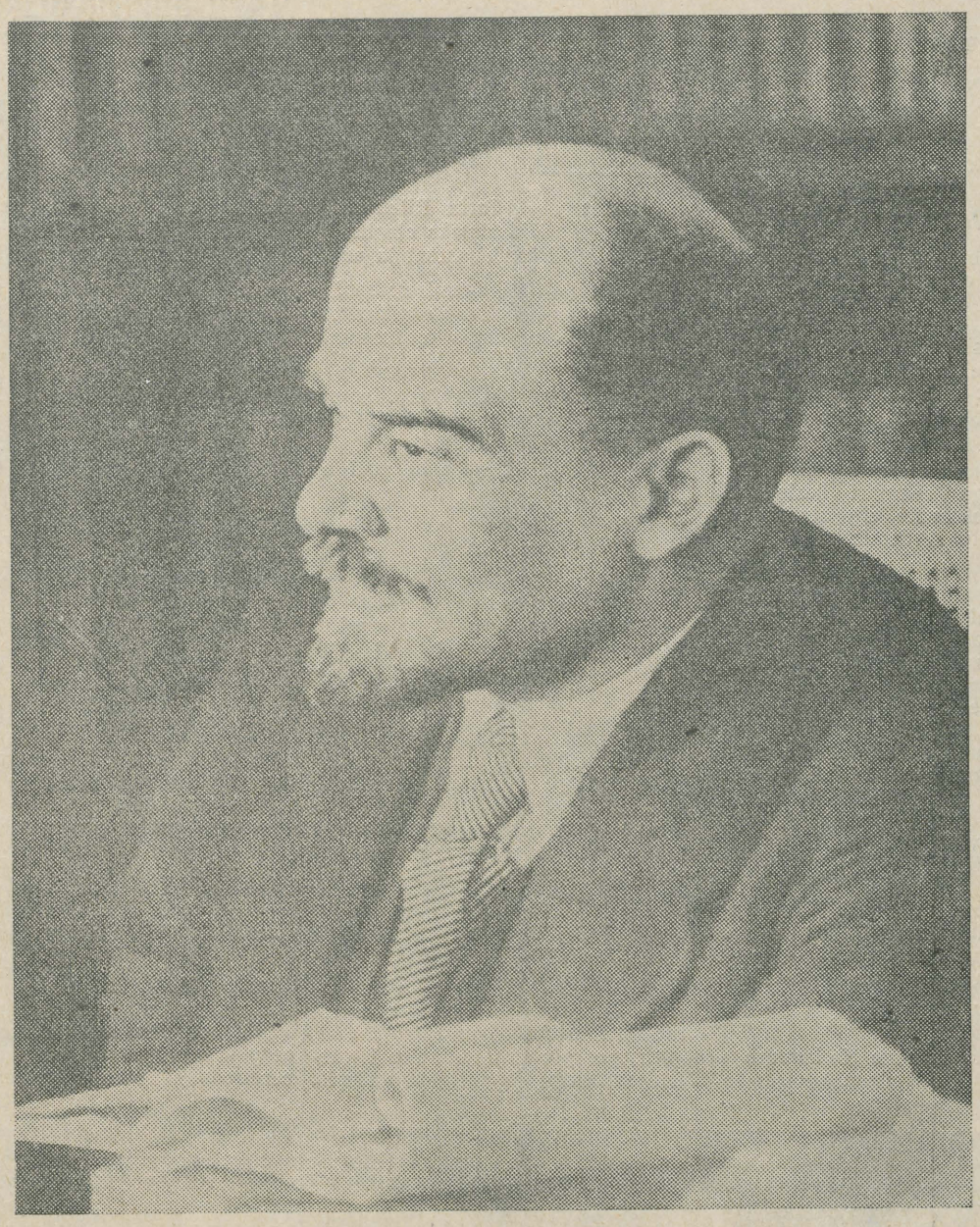

Ehitage uut elu, uut elulaadi, uut kultuuri
— Iljitši eeskujul.

J. V. Stalin

Õpime tundma seltsimees Stalini teost „Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus"

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud on alustanud seltsimees Stalini geniaalse teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tundmaõppimist. 14. jaanuaril k. a. algasid õppejõudude loengujärgsed seminarid selle teose põhjalikuks läbitöötamiseks.

Nende seminaride sihiks on seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» teeside üksikasjalik analüüsimine ja kogemuste omandamine seltsimees Stalini juhiste rakendamiseks oma praktilises töös. Esimesest seminarist teemal «Seltsimees Stalin majandusliku arengu seaduste objektiivsest iseloomust võttis osa üle kahesaja ülikooli õppejõu ja aspirandi. Seminarist osavõtjad olid jaotatud 11 gruppi.

Ka edaspidi toimuvad iga loengu järel seminarid. Järgmine seminar toimub veebruarikuu esimesel poolel.

Seminaride juhendajaiks on seltsimehed Sapožnikov, Arhangelski, Brandt, Matin, Blum, Jegorov, Ananjeva, Külaots, Bopkin, Makarov ja Moroškina.

I. Suvorova

Viime hästi läbi valimiseelse selgitustöö

22. veebruaril 1953. a. toimuvad kohalike nõukogude valimised. Eeltööd valimiste edukaks läbiviimiseks on täies hoos. Töötavad agitpunktid, kus tuhanded agitaatorid teevad selgitustööd valijate seas.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile on antud austav ülesanne teha selgitustööd 20-nda ja 8-nda valimisjaoskonna valijate hulgas. Nendes valimisjaoskondades on loodud vastavad agitpunktid, mille juurde on moodustatud enam kui 500 TRÜ pere liikmest koosnev agitaatorite kollektiiv.

Millised on agitaatorite järjekordsed ülesanded?

Agitaatori ülesandeks on viia iga valijani bolševistlik sõna nõukogude rahva saavutustest ja meie ülesannetest tänapäeval, mis on kõige ilmekamalt väljendatud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsustes ja seltsimees Stalini geniaalses teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus». Siit selgub, et agitaatori esimeseks ülesandeks on selgitada valijatele neid tähtsaid partei dokumente ja seltsimees Stalini teoseid. Teiseks peab igavalija teadlik olema eelseisvatest valimistest ja nendest printsiipidest, mille alustel toimuvad valimised meie, Nõukogude vabariigis. Iga valijani tuleb viia Stalinliku Konstitutsiooni põhialused, valijaid tuleb tutvustada valimismäärustikuga. Valijale tuleb selgeks teha nende tähtsate dokumentide põhjal, et Nõukogude valimissüsteem on maailma kõige demokraatlikum, kõige eesrindlikum valimissüsteem. See poliitiline selgitustöö valijate seas annab maksimaalseid tulemusi siis, kui see on seotud valijate konkreetsete ülesannetega, kui see on täiendatud ja illustreeritud kohalike nõukogude töö saavutustega ning näidetega kohalikust elust.

Selgitustöö toimub nii agitpunktides kui ka valijate kodudes. Nii on agitpunkti nr. 20 tööplaanis ette nähtud rahvakoosolekud, kus käsitletakse partei XIX kongressi otsuseid (11. jaan.). Agitpunkti üritustest märkigem 18. jaanuaril toimunud rahvakoosolekut, kus esineti ettekandega «Nõukogude valimissüsteem on maailma demokraatlikem valimissüsteem», 21. jaanuaril toimub valijate koosolek koos Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi liikmetega, kus kõneldakse teemal «29 aastat Leninita Stalini juhtimisel leninlikul teel». 25. jaanuaril toimub küsimuste ja vastuste õhtu, kus Tartu Linnanõukogu liikmed vastavad valijate küsimustele. Nende ürituste edukas läbiviimine sõltub agitaatorite tööst, nende kontaktist valijatega, nende selgitustööst valijate seas.

Selgitustöö kõrval agitpunktis peavad agitaatorid tegema selgitustööd ka valijate kodudes. Siin on tarvis valijatega läbi töötada partei XIX kongressi materjalid (seltsimeeste Stalini, Malenkovi Beria, Bulganini jt. kõned, partei direktiivid viienda viisaastaku kohta), seltsimees Stalini teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», Stalinliku Konstitutsiooni põhialused ja valimismäärustik. Võimaluse korral võib läbi viia grupivestlusi agitpunktides, käitiste ja asutuste punanurkades ja ka üksikute valijate korterites. Vestluste illustreerimiseks ja täiendamiseks tuleb kasutada katkendite ettelugemist ilukirjanduslikest teostest (Stalini preemia laureaatide teosed jne.), lühifilme, valguspilte jm. näitlikke vahendeid.

Soovitatavaks täienduseks tuleb pidada teadlaste lühiettekandeid teaduse ja tehnika saavutustest Nõukogudemaal, arstide vestlusi tervishoiust jne.

Agitaator ei tohi unustada valijate kultuurilist teenindamist. Vähemalt üks kord kuus tuleb valijate rühmaga külastada RT «Vanemuise» parimaid nõukogulikke lavastusi, Eesti Rahva Muuseumi, Kunstimuuseumi, nõukogulikke filme Tartu kinoteatrites jne. Pärast selliseid kultuurilisi üritusi tuleb läbi viia arutlusi ja vestlusi.

Et edukalt toime tulla nende väga vastutusrikaste ülesannetega peab iga agitaator end süstemaatiliselt täiendama. Pole mõeldav edukas selgitustöö XIX parteikongressi ja seltsimees Stalini teoste teemadel, kui nad agitaatorile on ainult pealiskaudselt tuttavad, kui agitaator ise pole neid põhjalikult läbi töötanud. Tähtis on ka selgitustöö kogemuste jagamine agitaatorite kollektiivis. Agitpunkti tööplaanis on ette nähtud agitaatorite koosolek kogemuste vahetamiseks (20. jaanuaril).

Agitatsioonitöö võib anda häid tulemusi ainult siis, kui see on põhjalikult läbi mõeldud ja hästi planeeritud. Igal agitaatoril tuleb koostada oma tööplaan ja kindlustada selle täitmine. Agitaatorite töö kogemuste vahetamiseks ilmub agitpunktis seinaleht «Agitaator», kus agitaatorid valgustavad oma töö tulemusi ja arvustavad enesekriitika korras töös esinenud puudujääke ning lünki.

Agitaatorite edukas töö on tingitud ka õigeaegsest ja heast juhendamisest ning süstemaatilisest kontrollist. Partei algorganisatsioon, ajaloo-keeleteadusk. ja mat.-loodusteadusk. parteiorganisatsiooni bürood peavad senisest paremini ja aktiivsemalt abistama agitaatorite kollektiivi nende töös ja organiseerima süstemaatilist kontrolli.

Jääme lootma, et TRÜ agitaatorite kollektiiv tuleb edukalt toime nendele pandud austavate ülesannetega.

J. Feldbach

Kõik jõud eksamisessiooni väärikaks lõpetamiseks

Tartu Riiklikus Ülikoolis jätkub praegu pingeline eksamisessioon, mis on tähtsaimaks etapiks iga kõrgema kooli elus. Eksamisessioonist võtab osa ligi 2000 statsionaarset ja enam kui 600 mittestatsionaarset üliõpilast.

Eksamisessiooni esimeste nädalate tulemused näitavad, et enamik TRÜ üliõpilasi on sügissemestri jooksul teinud tõsist tööd. Seda tõestab kasvõi seegi fakt, et kõigis teaduskondades on üliõpilased eksameil vastanud valdavas enamikus parimale hindele.

Allpool avaldame materjale eksamisessioonilt, nii teateid statsionaarsete üliõpilaste eksamite käigust kui ka kirju kaugõppijailt. Loodame, et eriti neid viimaseid võtavad arvesse kateedrid ja õppejõud, keda need puudutavad ning reageerivad neile juba lähemal ajal konkreetse tegevuse ja abiga.

Esimene eksam

Füüsikaosakonna I kursuse üliõpilaste esimene eksamisessioon ülikoolis algas eksamiga üldises füüsikas. Nagu selgus eksamitulemustest, on enamik noori õigesti aru saanud oma ülesannetest. 36-st üliõpilasest sooritas eksami väga heale hindele 22 üliõpilast.

Edu põhjuseks võib pidada head tööd kogu semestri kestel. Nii muutus eksamite ettevalmistamine ainult õpitu kordamiseks.

Suurim tähtsus on eksamiperioodil õigel ja ratsionaalsel ajajaotusel ning sellest tuleneval plaanipärasel tööl. Oleks väär asuda materjali läbitöötamisele enne, kui see pole ühtlaselt ära jaotatud eksamieelsetele päevadele.

Erilist tähelepanu on tarvis osutada puhkehetkede õigele ärakasutamisele. Pole midagi värskendavat pingelise töö vaheajal kui paaritunnine suusamatk, uisutamine või jalutuskäik värskes õhus. Suurepäraseid võimalusi aktiivseks puhkuseks pakuvad ka kino, teater, kontserdid ja ilukirjanduse lugemine. Kõik see on aga saavutatav ainult õige ajajaotuse ja sellest range kinnipidamise teel.

O. Keerberg,
füüsikaosakonna I kursuse üliõpilane

На экзаменах по истории СССР

Экзаменационная сессия — ответственный период в работе всех нас, и профессорско-преподавательского состава, и студентов. На сессии, как в зеркале, отражаются все плохие и хорошие стороны проделанной за семестр работы.

Каковы же итоги первых экзаменов?

Мне сдавали экзамены по истории СССР студенты II курса исторического отделения и II курса отделений эстонской филологии и логики-психологии. Следует отметить, что все студенты со всей серьёзностью подошли к изучению истории нашей Родины, поняли огромное значение марксистско-ленинского учения.

Студенты с большой силой убедительности подчёркивали патриотизм великого русского народа и его роль в мировой истории (т. т. Веллеранд Л., Курр Э., Муллер Х.); в ответах выражалась гордость и любовь к гениальным вождям всего прогрессивного человечества В. И. Ленину и И. В. Сталину; со всей ясностью указывалось огромное значение исторического труда товарища Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР» и XIX съезда КПСС (т. т. Веерсалу И., Рейман И.). Глубокое знание трудов классиков марксизма-ленинизма проявили Урбель Х., Муйнасте А. и Леписте Л. Наибольшие знания проявили в основном комсомольцы.

Но, наряду с положительными результатами, экзаменационная сессия и многому учит нас.

В отдельных случаях проявляется ещё школярство, когда студенты пытаются обходиться лишь материалом учебников и конспектами лекций, мало читают специальной литературы (Кюлаотс И., Эйслер Х. и др.). Не всегда проявляется умение увязывать фактический материал с теоретическими обобщениями, выявлять самое существенное в изучаемых студентами произведениях и монографиях.

Все это требует от нас, преподавательского состава, более тщательной подготовки к чтению курсов и лучшей организации самостоятельной работы студентов.

Ст. препод. **Л. Эрингсон**

Head tulemused

Matemaatika-loodusteaduskonna matemaatikaosakonna I kursuse üliõpilased sooritasid esimese eksami (üldine astronoomia) 6. ja 7. jaanuaril, kusjuures kõik üliõpilased vastasid ainult eeskujulikele hinnetele. Eriti heade teadmiste poolest paistsid silma kommunistlikud noored Lembit Luht, Kaljo Soonets, Lea Teeveer, Linda Tamme, Jüri Jartsev jt.

Eksamiteks ettevalmistamisel kasutavad üliõpilased maksimaalselt neile loodud õppimisvõimalusi. Eriti meelsasti kasutatakse Pearaamatukogu lugemissaali, kuna sealt on võimalik saada küllaldaselt vastavat kirjandust.

Arvestuste sooritamisel saavutasid häid tulemusi üliõpilased E. Humal, H. Robi, K. Soonets, S. Geisberg jt.

Üldiselt on kõik üliõpilased valmistunud hästi eksamiteks. Ettevalmistustega eksamiteks alustati juba sügisel, õppeaasta alguses. Kogu õppetöö korraldamisel tuleb märkida komsomoligrupi (grupporg. L. Tamme) juhtivat osa. Grupi koosolekutel on korduvalt arutatud õppetöö parema organiseerimise küsimust ning leitud vahendid kitsaskohtade likvideerimiseks.

E. Haelme,
matemaatikaosakonna I kursuse üliõpilane

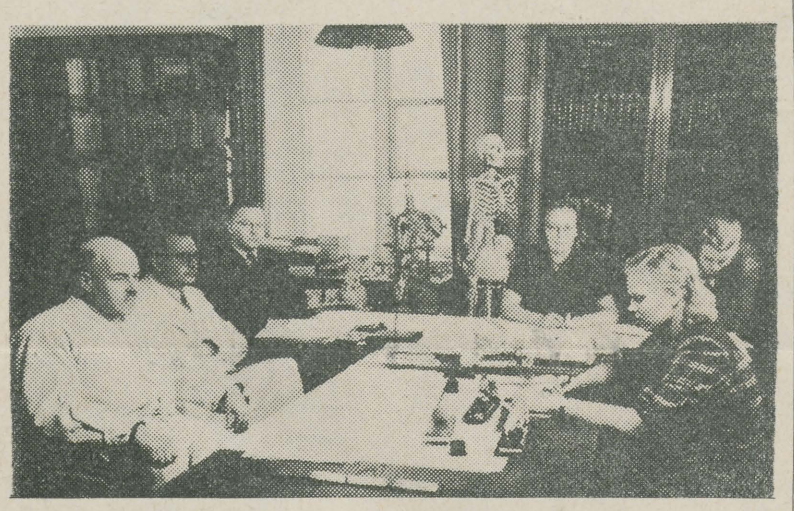

Arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse üliõpilased sooritamas riigieksamit anatoomias. *Joh. Miku foto*

Eksamisessioon kehakultuuriteaduskonnas

Eksamisessioon algas kehakultuuriteaduskonna II ja III kursusel juba 29. detsembril 1952. a., I ja IV kursusel aga 5. jaanuaril 1953. a.

On toimunud eksamid keemias, pedagoogika ajaloos, kehalise kasvatuse teoorias, kehakultuuri organisatsioonis ja sportmängudes. Üliõpilased on eksamitel osutanud tõsist püüdu teadmiste põhjalikuks omandamiseks. Väga head ettevalmistust näitasid IV kursuse üliõpilased ühe põhilise kehakultuuriteaduskonna aine, nimelt kehalise kasvatuse teooria eksamil.

Valmistades põhjalikult ette materjali iseseisva läbitöötamise ja konsultatsioonidest osavõtu teel, töötades kindla päevakava alusel — see on aluseks kõrgeima hinde saavutamisel.

H. Valgmaa,
kehakultuuriteaduskonna vanem-õpetaja

Kõrvaldada puudused õppetöös

Õpime oma töö kõrval mittestatsionaarselt TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo-osakonna V kursusel, ning viibime praegu kaugõppijate talvisel õppe- ja eksamisessioonil. Meie grupi nimekirjas on 18 üliõpilast, paljudel neist on juba õiendatud vajalikud eksamid ja arvestused (M. Talfeld, E. Peterson, T. Toomik, E. Ader jt.). Osa üliõpilasi pole aga seni üldse ilmunud õppe- ja eksamisessioonile, ning seisavad nimekirjas «surnud hingedena».

Sel sessioonil töötavad meiega paljud õppejõud, neist ajaloo-keeleteaduskonna dotsendid L. Roots, R. Kenkmaa, ajalooteaduste kandidaat K. Laigna, L. Loone, van.-õpetaja A. Luts jt., kes tähelepanelikult suhtuvad kaugõppijate nõuetesse. Kiiresti lahendatakse kõik üliõpilaste soovid ja nõuded õppeplaanide ja loengute temaatiliste plaanide varustamise osas inspektor-metoodiku sm. H. Lipu poolt.

Tõsiseid nõudmisi on aga V kursuse üliõpilastel TRÜ Pearaamatukogule ja majandusosakonnale. Pearaamatukogu ei vaevu vastamagi meie nõudeile, ega võimalda raamatute laenutamist teistkordselt. Majandusosakonna töös võib märkida suuri puudujääke mittestatsionaarsete üliõpilaste majutamisküsimuse lahendamisel. Organiseerimatus nendes küsimustes aga takistab tunduvalt õppetöö edukat kulgu ja võib olla isegi põhjuseks sellele, et üliõpilased peavad siirduma tagasi oma kodukohta enne eksamisessiooni lõppu.

Et eelolev kevadine õppe- ja eksamisessioon kulgeks häireteta, soovivad kõik mittestatsionaarsed üliõpilased, et need puudused kõrvaldataks. Samuti soovime, et edaspidi Tallinna ja Tartu konsultatsioonipunktides korraldatakse kohustuslikke konsultatsioone vähemalt 2—3 korda kuus, vastavalt õppeprogrammidele.

L. Kosenkranius, A. Rosenberg,
ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse mittestatsionaarsed üliõpilased

Õppeedukuse tõstmise nimel

Käesolev õppe-eksamisessioon mittestatsionaarsetele üliõpilastele toimub organiseeritumalt ja plaanipärasemalt kui eelmistel aastatel. Ei esine tunniplaani muutmisi, ettenähtud loengute ärajäämisi, õppusteks ja eksamiteks ettenähtud ruumid on korralikult ette valmistatud. Tervitatav on, et tunniplaani koostamisel on silmas peetud mitte ainult õppeaineid, milles tuleb sooritada eksam või arvestus käesoleval sessioonil, vaid on planeeritud loenguid ja konsultatsioone ka neis õppeaineis, millede juurde kaugõppijail tuleb asuda eelseisval tööperioodil.

Valusaks küsimuseks kaugõppijate töös on aga metoodilise abi korraldamine. Ainult üksikutes distsipliinides on meie kursuse mittestatsionaarseid üliõpilasi seni abistatud metoodiliste juhenditega (eesti rahvaluule). Marksismi-leninismi aluste õppimisel kasutavad II kursuse üliõpilased 1951. a. sügisel välja saadetud metoodilisi juhendeid, mis aga on vananenud. Metoodilise abi otsustav parandamine — see on kaugõppijate õigustatud nõudmine.

Kontrolltööde planeerimisel tuleks edaspidi silmas pidada, et need ei koormaks kaugõppijaid asjatu tehnilise tööga. Puhtmehhaanilist tööd on praegu palju näiteks ladina keele kontrolltööde juures, millist arvamust jagab ka osa õppejõude. Kontrolltööde osatähtsus tõuseks kahtlemata veelgi, kui neile õppejõudude poolt antavad retsensioonid oleksid põhjalikumad. Pealiskaudsuse ja üldsõnalisuse poolest paistavad praegu eriti silma marksismi-leninismi aluste kateedri poolt tagastatavad kontrolltööd. Ka õppejõududelt nõuab muidugi aega üksikasjaliste retsensioonide kirjutamine, kuid sellest küsimusest võiks üle saada tüüpiliste vigade ja puuduste ühise läbiarutamisega konsultatsioonitundides.

Puudusi esineb ka loengute ja konsultatsioonide osas. Kaugõppijaile määratud loengute ja konsultatsioonide arv on väga piiratud, enamikel juhtudel ei jõua neis läbi töötada kogu õppeainet. Seepärast peavad loengud ja konsultatsioonid kaugõppijaid abistama eeskätt kõige raskemais küsimusis. Loenguteks ettenähtud aeg tuleb maksimaalselt kasutada. See on võimalik ainult juhul, kui õppejõududel on koostatud kindel tööplaan. Kahjuks pole sellist plaanipärasust senistel õppe- ja eksamisessioonidel kõigi õppejõudude töös olnud.

Arvan, et nende märkuste arvestamine kaugõppeosakonna ja kateedrite poolt aitab olulisel määral kaasa mittestatsionaarsete üliõpilaste õppeedukuse tõstmisele.

R. Aarma,
eesti filoloogia II kurs. üliõpil., ENSV PTTLÜ Kesklektooriumi juhataja

Õppigem plaanikindlalt

Õpin Tartu Riiklikus Ülikoolis alates 1950. aastast.

Töötasin kuni 10. nov. 1952. a. Viljandi rajooni I jsk. rahvakohtunikuna. Teatavasti on rahvakohtuniku töö väga laialdane, mitmekesine ja vastutusrikas. Seetõttu jäid mul õppimiseks ainult mõned vabad tunnid ja puhkepäevad, ja needki mitte alati. Sellest ongi tingitud asjaolu, et mul on võlgnevusi kolmes aines: ladina keeles, rahvusvaheliste suhete ajaloos ja marksismi-leninismi alustes.

Praegu töötan ENSV Kohtuministeeriumi Pärnu Oblasti Valitsuses, kus minu tööaeg on samuti piiramata. Analüüsides oma aja jaotust tööks, õpinguiks ja puhkuseks, leidsin, et olen siin teinud vigu. Edaspidi kavatsen koostada oma aja jaotuse kohta kindla plaani ja siis sellest juba rangelt kinni pidada.

Minu soov kaugõppeosakonnale oleks, et kontrolltööde teemad, õppekavad, juhised ja muu materjal saadetaks välja õigeaegselt sellise arvestusega, et kaugõppija saaks need kätte vähemalt üks kuu enne kontrolltööde esitamise tähtaega.

H. Enok,
TRÜ õigusteaduskonna III kursuse mittestatsionaarne üliõpilane

Füüsikaosakonna II kursuse üliõpilane J. Kontor õppejõu sm. Mitt'i juures üldise füüsika eksamil. *Joh. Miku foto*

Pingerikas tööperiood

Geograafiaosakonna III kursuse mittestatsionaarsetele üliõpilastele on käesolev õppe- ja eksamisessioon eriti pingerikas, kuna kõikidel päevadel on vähemalt 9—10 tundi loenguid või praktikume.

Sessiooni edukuse eelduseks on pidev iseseisev kodune töö raamatutega, ajakirjadega jne.

Individuaalses töös kerkinud probleemid lahendatakse sageli kirjavahetuse teel õppejõududega. Eriti põhjalikke kirjalikke selgitusi on saadud van.-õpetaja H. Aasamaalt. Kirjavahetus kogemuste vahetamise korras toimub ka üliõpilaste endi vahel.

Mittesatsionaarselt õppijaile tooks tunduvat kergendust selline kaugõppeosakonna töö planeerimine, mis võimaldaks kuulata sessiooni vältel loenguid ette järgnevaks õppe- ja eksamisessiooniks. See hoiaks ära tööde kuhjumise ning kindlustaks teadmiste sügavama omandamise üliõpilaste poolt.

E. Maaring,
geograafiaosakonna III kursuse mittestatsionaarne üliõpilane

Vene revolutsiooniliste demokraatide suur poeet

(75-ndaks surma-aastapäevaks)

N. A. NEKRASSOV

Oma teostega Nekrassov äratas igas ausas inimeses viha orjastajate vastu, armastust rahva vastu ja kutsus üles võitlusele.

M. I. Kalinin

Mineviku suured kirjanikud kuuluvad töötava rahva juurde, kelle loominguline võitlus uue kasvava ja areneva eest on nõukogude ühiskonna tänapäevale suureks väärtuseks. Nende töö ei olnud asjatu, nende parimad teosed äratasid rahva võitlusvaimu ja aitasid rahval edasi minna ning leida tee vabadusele.

Selliste suurte klassikute hulgast tõuseb tõelise gigandina esile demokraatlike revolutsionääride suur poeet Nekrassov.

Nikolai Aleksejevitš Nekrassov sündis 4. detsembril 1821. a. vaesunud mõisniku pojana. Ta lapsepõlv möödus Jaroslavli lähedal, Volga kaldal Grešnevis. Oma lapsepõlves terane poiss pani tähele mõisa elu, kus valitses rõhumine ja omavoli. Perekonnas võimutses isa — mõisnik, kes ei erinenud oma eluviisidelt ja suhtumiselt talupoegadesse selle aja tüüpilisest mõisnikust. Suurt tänu võlgnes aga väike Nikolai oma emale, kes osutas suurt kaastunnet mõisaorjade vastu. Siit omandaski noor, tundlik poiss oma siira kaastunde orjastatute vastu, mis kasvas hiljem kirglikuks protestiks igasuguse rõhumise vastu. Need noorpõlve elamused saavad hiljem kunstilise elamuse allikaks ta paljudes lüürilistes palades, nagu «Kodumaa», «Ema», «Rüütel üheks tunniks» jt.

1832. aastal astub noor Nekrassov Jaroslavli gümnaasiumi, mille lõpetab 1837. aastal. Ta saab isalt, kes nõudis pojalt ettevalmistust sõjaväelisele karjäärile, nõusoleku siirdumiseks Peterburi. Poiss, haaratud kirjanduslikest huvidest, aga keeldus astumast isa poolt osutatud teele. Tekkis lõhe patriarhaalse isa ja edasipüüdva poja vaadete vahel. Jäädes kindlaks oma otsusele üritab nooruk edasiõppimist enda poolt valitud suunas. Ta astub vabakuulajana Peterburi ülikooli, kus õpib kaks aastat (1839—1840). Need aastad olid rasked kannatusaastad. Tuli elatuda juhuslikust tööst. Hoolimata raskeist elutingimustest koonduvad ta huvid vene kirjanduslikule elule. 1840. a. ilmubki ta esimene luulevalimik «Unelmad ja helid». Nende aastate suur kirjanduskriitik, revolutsiooniline demokraat Belinski annab sellele luulekogule laitva otsuse, mis mõjus noorele debütandile masendavalt. Noor luuletaja aga tundis varsti ise oma vigu, õppis kriitikast ja jatkas loomingut demokraatliku kirjanduse suunas.

Nekrassov tutvus oma valju, kuid abistava kriitikuga — Belinskiga — 1842. a. Sest ajast algabki ühine tihe võitlusside Belinski ja Nekrassovi vahel, mida ta ise iseloomustab lühikeses lauses: «Minu kohtumine Belinskiga osutus minu päästmiseks.» Belinski revolutsioonilised vaated, tema viha pärisorjusliku korra vastu, armastus vene töötava rahva vastu, võitlus tegelikkust realistlikult peegeldava kirjanduse eest — kõik see sai ka Nekrassovi edaspidisteks loomingulisteks veendumusteks.

Juba 40-ndate aastate algul kujuneb Nekrassov suureandeliseks ja omapärase kunstilise väljendusega poeediks. Nekrassovist kujuneb varsti üks juhtivamaid jõude vene revolutsiooniliste demokraatide perioodika plejaadis. 1847. a. algul hakkas Nekrassov koos I. Panajeviga uues suunas välja andma Puškini poolt asutatud kirjanduslikku ajakirja «Sovremennik», mis alates 1846. a. oli ilmumise katkestanud. Nekrassovi juhtimisel muutus ajakiri kõige eesrindlikumaks ühiskondliku mõtte organiks. Selle ajakirja veergudel esines Belinski kuni oma surmani (1848).

50-ndad aastad tõstavad eriti esile Nekrassovi revolutsioonilis-demokraatlikud vaated.

Nekrassov toimetab «Sovremennikut» 20 aastat, mis kujunevad vene XIX sajandi perioodika hiilgeajaks. Nekrassovi «Sovremennik» võitles pidevalt realistlike ja rahvalike printsiipide eest kirjanduses ja paljastas halastamatult «kunst kunsti pärast» teooriat. Sel perioodil, kui Nekrassov töötas ühes Tšernõševski ja Dobroljuboviga, ta kunstilised anded puhkesid täielikule õitsengule. «Sovremennikus» ilmuvad Nekrassovi tuntuimad poeemid, nagu «Mõtisklused paraaduksel», «Pakane Punanina», «Raudtee», «Laul Jerjomuškale» jt., mis kuuluvad vene ja ühes sellega ka kogu maailma revolutsiooniliselt tunnetatud kriitilise realismi parimate saavutuste hulka. Nendes poeemides tajume juba proletaarse kirjanduse hingust. Nekrassovi luule mitte ainult ei paljasta kehtivat korda, vaid selles kõlavad ilmselt kutsed kehtiva korra muutmiseks.

1866. a. suletakse «Sovremennik», mille järele Nekrassov ühes tulise vabaduse eest võitleja Saltõkov-Štšedriniga asub toimetama uut ajakirja «Otetšestvennõje Zapiski» (1868). Selle ajakirja veergudel ilmuvad seesugused silmapaistvad poeemid, nagu «Vene naised», «Kaasaegsed» ja üks Nekrassovi teravaim kriitiline poeem «Kellel on Venemaal hea elada». Suure võitleja elutöö lõpeb 1877. aastal ilmunud luuletuskoguga «Viimased laulud». Ta haigestub vähktõppe, mille tagajärjel sureb 8. jaanuaril 1877. a.

Nekrassovi looming on ulatuslik. Ta kirjutas oma paljukannatanud rahvast ja rahvale. Ta värsid on kujunenud kogu vene ja nõukogude rahvaste ühisvaraks, mis peegeldavad rohkeid võitlusi, mis edaspidistes rasketes võitlustes viisid Venemaa rahvad oma igatsetud vabadusele ja lõplikule võidule Lenini ja seltsimees Stalini geniaalsel juhtimisel. Nekrassovi kindel usk rahva jõududesse ja vabanemisse ekspluateerijaist kõlab tänapäeval veendunud ennustusena, kui ta oma poeemis «Raudtee» poisikese Vanja suu kaudu näitab võitleva rahva tulevikku:

Isamaa pärast, mu laps ära kurda,
Vastu peab rahvas.
Ta töötab ja loob.
Teda see teegi ei jaksanud murda.
Vastu peab, mida ka tulevik toob.
Vastu peab kõik ja kord endale
rajab rinnaga heleda, avara tee.

N. A. Nekrassov. eesti keeles

Nekrassovi luule oli ja on armastatud kõigi Venemaa rahvaste poolt, kuna ta luules leidsid peegeldust miljonite töötavate inimeste mõtted ja tunded. Seetõttu on Nekrassovi loomingut tõlgitud paljude eri rahvaste keelde. Ta luuletusi ja poeeme võime lugeda umbes 40 eri keeles, nende hulgas baškiiri, kabardiini, kasahhi, kirgiisi, moldaavia, tadžiki, tatari, udmurdi, usbeki, tšuvaši ja paljudes teistes keeltes. Nõukogude korra aastail on ilmunud rohkem kui 380 Nekrassovi väljaannet, mille üldtiraaž moodustab enam kui 15 miljonit eksemplari. Luuletaja 75-nda surma-aastapäeva puhul trükiti jällegi ta valitud teoseid osseedi, mordva jt. keeltes.

Eesti keeles ilmus teadaolevate andmete põhjal esimene luuletõlge Nekrassovi loomingust 1891. aastal ajalehes «Olevik», mida toimetas A. Grenzstein ja kus sageli esitati vene klassikute, nagu Puškini, Lermontovi, Tšehhovi jt. töid. Nimetatud esimeseks tõlgitud Nekrassovi luuletuseks oli «Внимая ужасам войны» pealkirja all «Sõja ajal». Luuletus on selle aja kohta suhteliselt ladusalt tõlgitud.

Sama luuletus ilmub hiljem veel kahes variandis. Nii ilmub see 1909. a. ajalehes «Isamaa» pealkirja all «Kui sõjakära kõrvu kostab». Tõlkijaks on märgitud initsiaalid J. S. Edasi leiame esialgse tõlke teisendi 1916. a. «Päevalehest» pealkirjaga «Kui kuulen ...».

Aastal 1904 ilmub perekonnaajakirjas «Linda» Nekrassovi luuletus «Naine». Üheks õnnestunumaks varajaste tõlgete hulgas tuleb pidada 1897. a. «Postimehes» avaldatud Jakob Tamme tõlget «Niitmata põld». Jakob Tamm kui meisterlik vene klassika tõlkija andis täpselt edasi Nekrassovi omapärase värsi ja intonatsiooni. See ongi kõik, mis eesti lugejale oli Nekrassovist kättesaadav enne Oktoobrirevolutsiooni.

Kodanliku Eesti üle kahekümne aasta kestnud periood ei anna sellele lisaks ühtki palakest, kuna püüti kõigiti isoleeruda vene kultuurist. Olgu siinkohal tähendatud, et samal ajal oli Nekrassovi looming Lätis keelatud. Nõukogude korra taastamise järele Eestis 1940. aastal tuli hakata seda tühikut täitma. Siit peale muutub Nekrassovi luule avaldamine pidevamaks. 1946. a. «Loomingust» leiame seesugused värsid nagu «Vabadus», «Mõlgutus», «Vene kirjanikule», «Noorpaar». Ajalehes «Sirp ja Vasar» ilmuvad 1947. a. luuletused «Unustatud küla» ja «Laste nutt». Samal aastal esitab «Looming» Nekrassovi silmapaistvamad poeemid nagu «Mõtisklused paraaduksel», «Raudtee», «Hämarus». 1952. a. ilmuvad «Haljas kohin» ja «Küla lapsed» («Loomingus») ja «Dobroljubovi mälestuseks», «Ema» ning «Tähendamissõna töömehest Jermolaist» («Sirp ja Vasaras»).

Nagu eelpooltoodud loendist näeme, on viimaseil aastail tehtud Nekrassovi tutvustamise alal tunnustustväärivat tööd, mis jätkub käesoleval ajal. Asja ilmus, kuigi suure hilinemisega, Nekrassovi «Valik luuletusi», mis annab koondatud ülevaate poeedi loomingust. Tuleb tunnistada, et meie naabervennasvabariikides Lätis ja Leedus on ilmunud kaugelt rohkem tõlkeid Nekrassovi loomingust, muude hulgas ka tähelepanuväärne poeem «Kellel on Venemaal hea elada», millest meil on avaldatud vaid väheseid katkendeid.

Mis puutub seni eesti keeles avaldatud Nekrassovi tõlgete kvaliteeti, siis peab märkima, et need on üldiselt hästi õnnestunud. Originaalid on nii riimilt kui ka sisulähteduselt ja intonatsioonilt tabatud hästi.

Loodame, et meie kirjanikud-luuletajad edaspidi pööravad senisest veel enam tähelepanu Nekrassovi suurepärase luule tõlkimisele, mis on väärtuslikuks panuseks meie ilukirjanduses.

K. Kaasik

N. A. Nekrassov

Dekabristide ülestõus

Katkend poeemist «Vürstinna Trubetskaja»

Taas laskus õine pimedus,
kuu taevaveerul käis.
Vürstinnat vaevas unetus,
pää raskeid mõtteid täis ...
Siis uinus ... Kerkib torn kesk und ...
Ta seisab üleval.
linn tuttav, tuisatud täis lund,
keeb erutatult all;
on Senatiplats rahva siht,
kõik sinna kihutab:
küll kaupmees, ametnike kiht,
küll pambumees ja papp;
siid, samet, kübarate hulk,
armjakid, kasukad ...
Sääl seisis juba Moskva polk,
väed uued asuvad
ta juurde, kokku tuhat paar
neid seisab. Nad karjuvad «Hurraa!»,
nad miskit ootavad ...

Kees rahvas, vahtis avasui,
üks sajast vahest aru sai,
mis lood siin toimuvad ...

Kuid kavalalt vunts naerune
ja mõistvalt pilgub silm,
nii seisab juuksur prantslane,
kel tuttav tormi-ilm ...*
Polk väljakule saabub uus:
käib «Alistuge!» hüüd.
Kuid vastuseks on tääk ja kuul,
ei alistuta nüüd.
üks kindral, ähvardused suul,
karreesse lendas nagu tuul —
ta ratsult rebiti.
Kuid teine manitses karreed:
«Tsaar teile andeks annab veel!»
Ka tema tapeti.

Metropoliit ristiga
siis ilmus kohale:
«Te tsaari ette langege!
vend, pattu kahetse!»
Väed kuulasid küll püha meest,
kuid soovitasid üht:
«Kao, vana, palveta me eest!
Siin pole sinu koht!»
Siis kahureid just sihiti,
tsaar ise käsu andis: «Tuld!»

Tõlkinud Oskar Kruus

* Vihje Prantsuse 1789. a. revolutsioonile.

PARTEI ELU

Tõhustada otsuste täitmise organiseerimist ja kontrolli ülikoolis

EKP TRÜ algorganisatsiooni koosolekul, mis toimus 6. jaanuaril k. a., kuulati ära sm. F. Klementi ettekanne EKP Tartu Linnakomitee III pleenumi otsuse «Otsuste täitmise kontrolli puudustest ja abinõudest selle parandamiseks» täitmise kohta ülikoolis.

Sm. Klement näitas oma ettekandes, millist suurt tähtsust omab otsuste täitmise organiseerimine ja kontroll. Ta ütles, et otsuste täitmise organiseerimine ja kontroll pole muutunud veel meie töösüsteemi lahutamatuks osaks. Meie peamine tähelepanu on seni pööratud otsuste väljatöötamisele ja vastuvõtmisele, mitte aga nende täitmise organiseerimisele ja kontrollile. Vastuvõetud otsuste protokollid lähevad sageli kausta ning unustatakse, selle asemel, et välja töötada abinõud nende täitmise organiseerimiseks.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsustes on pööratud suurt tähelepanu otsuste täitmise kontrollile. Oma aruandekõnes NLKP Keskkomitee tööst partei XIX kongressile ütles sm. Malenkov: «Partei tähtsaim ülesanne seisab selles, et kõigiti tõhustada täitmise kontrolli kogu juhtimissüsteemis, kõigi organisatsioonide ja asutuste töös ülalt kuni alla.»

Sm. Klement märkis, et ka meil on pärast partei XIX kongressi pööratud sellele küsimusele rohkem tähelepanu. Nii kuulas TRÜ parteibüroo ära teadusala prorektori sm. Martinsoni aruande EKP Keskkomitee büroo otsuse «Tööst aspirantidega» täitmise kohta ja teaduskondade parteiorganisatsioonide sekretäride (matemaatika-loodusteaduskonnas sm. Moroškina, õigusteaduskonnas sm. Brandt, arstiteaduskonnas sm. Reinaru aruanded teaduskondade parteiorganisatsioonide aruandlus-valiskoosolekute otsuste täitmise kohta.

Ka rektoraadi töös osutatakse viimasel ajal suuremat tähelepanu otsuste täitmise organiseerimisele ja kontrollile. Kuid selle töö organiseerimisel esineb veel suuri puudusi. Nii ei eelne aruandele otsuste täitmise kohta alati põhjalikku kohapealset kontrolli, mistõttu aruanded võivad muutuda formaalseiks. Samuti pole rida otsuseid seni veel üldse täidetud. Nii on administratiiv-majandusosakond jätnud täitmata terve rea rektori korraldusi ning samuti on halduprorektori sm. Võrse korraldused enamikus täitmata.

Õpetatud Nõukogus arutati üliõpilaste meditsiinilise teenindamise küsimust ning võeti vastu vastav otsus, kus märgiti ära lubamatuid puudusi ülikooli ambulatooriumi ja tema juhataja dr. Bochmani töös ning näidati ära abinõud puuduste kõrvaldamiseks. Kuid seni pole seda otsust veel täielikult ellu rakendatud.

Oma aruandekõnes partei XIX kongressil ütles sm. Malenkov: «Ainult ülaltpoolt tuleva täitmise kontrolli ühendamine altpoolt, parteilaste hulkade ja parteitute hulkade poolt tuleva kontrolliga kindlustab meie organisatsioonide ja asutuste töös esinevate puuduste õigeaegse kõrvaldamise, loob olukorra, mille puhul otsuseid ja direktiive täidetakse õigeaegselt ja täpselt, bolševistlikult.»

Oma ettekande lõpul aruandja sm. Klement ütles, et meil tuleb otsuste täitmise organiseerimisele ja kontrollile kaasa tõmmata kogu kollektiiv. On vaja, et iga meie aparaadi töötaja peamise tähelepanu suunaks just selle ülesande täitmisele ning vähema osa — uute otsuste väljatöötamisele. Alles sellisel juhul muutub otsuste täitmise organiseerimine ja kontroll meie töö lahutamatuks osaks.

V. Mäe

Lühidalt eksameist

Edukalt kulgeb eksamite sooritamine ajaloo-keeleteaduskonna III kursusel. Eesti filoloogid on juba lõpetanud eksamisessiooni. Paljud neist, nagu R. Toomsalu, S. Karjus jt. andsid eksamiküsimustele ammendavad ja sisukad vastused ning saavutasid kõrgeima hinde.

*

Paljudele üliõpilastele on eksamisessioon ainult õpitud materjalide kordamiseks, kuid on ka neid, kellele see on lohaka töö paratamatuks kontrolliks.

Füüsikaosakonna I kursuse esimeses õpperühmas kulges üliõpilastel semestri jooksul töö erinevalt. Erinevad olid siis ka resultaadid pärast esimese eksami (füüsika) sooritamist. Tegime füüsikas semestri jooksul kaks kontrolltööd. Neist esimene ebaõnnestus. Võis loota, et teine seevastu kirjutatakse hästi, kuid selle tulemused ei olnud rõõmustavamad. Eksamil selgus siiski, et enamik üliõpilasi sai ajutisest loidusest üle ja sooritas füüsikaeksami väga heale hindele. Kuid kuidas seletada sellist nähtust, et üliõpilane Lilleniit vastas eksamil mitterahuldavalt ja Krall ning Vigel ei suvatsenud üldse eksamile ilmuda? Siin tuleb otsida põhjust halvas suhtumises õppetöösse. Selgub, et üliõpilane Lilleniit puudus sageli viimastel päevadel loenguilt ja üliõpilane Krall ei ole sooritanud veel kõiki arvestusi. Tehtud töö üle saab anda lõpliku otsuse aga eksamisessiooni lõpul.

M. Einasto

Möödunud nädalal

Agitaatorite koosolek

10. jaanuaril toimus Tartu Riikliku Ülikooli šefluse all olevas agitpunktis nr. 20 agitaatorite koosolek, kus agitaatoreid valimismäärustikuga tutvustas õigusteaduskonna aspirant sm. Kärner. Agitaatorite ülesannetest valimiskampaanias kõneles sm. J. Feldbach.

Esimene valijate koosolek agitpunktis nr. 20

Esimene valijate koosolek toimus agitpunktis nr. 20 möödunud pühapäeval. Koosolekul esines valijaile sm. V. Reiman huvitava ja sisuka ettekandega NLKP XIX kongressi tööst ja meie ülesandeist. Koosolek lõppes kunstilise osaga, kus esines üliõpilasi deklamatsioonidega.

TRÜ Õpetatud Nõukogus

TRÜ Õpetatud Nõukogu järjekordsel koosolekul tuli arutusele ülikooli 1953. a. teadusliku uurimistöö plaani täiendamine NLKP XIX kongressi otsuste alusel. Samal koosolekul kinnitati aspiranditööde teemad ja kuulati ära kolmanda aasta aspirantide juhendajate aruanded väitekirjade valmimise käigust.

Operett isetegevuslavale

Kehakultuuriteaduskonna näiteringi liikmed, kes saavutasid kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevaatusel Afinogenovi näidendiga «Mašake» esimese koha, alustasid Aleksandrovi ja Matvejevi opereti «Sinu kõrval» õppimist. Opereti lavastust juhib RT «Vanemuise» näitleja M. Drui. Operett tahetakse lavale tuua suure töörahvapüha 1. mai auks juba aprilli lõpul.

Algas treeninglaager

Möödunud nädalal sõitis treeninglaagrisse Kääriku õppebaasi 15-liikmeline grupp ülikooli parimaid suusatajaid, et teha viimaseid ettevalmistusi talvespartakiaadiks, mille võistlused toimuvad 26. jaanuarist kuni 6. veebruarini Moskvas. Treeningut juhib õpetaja H. Kaljumäe.

Kehakultuurlased eksameid sooritamas

Neil päevil algas kehakultuuri alal töötajate mittestatsionaarsete üliõpilaste eksamisessioon, millest võtab osa ligi 100 kehakultuurlast. Sessioon kestab 5. veebruarini. Selle aja jooksul kuulatakse ära loenguid, sooritatakse arvestused ja eksamid.

ÜTÜ TÖÖST

Tugev sõprus ja tihe koostöö tagab edu

Alanud uus aasta seab uued seniseist suuremad ülesanded ka TRÜ Üliõpilaste Teaduslikule Ühingule.

TRÜ ÜTÜ hõlmab praegu 49 teaduslikku ringi 279 liikmega. Ühingus pulbitsevast nõukogulikust tööst annab tunnistust ringides peetud arvukas hulk sisukaid ettekandeid. Lähimate suurte ülesannetena seisavad ÜTÜ-l ees veebruaris toimuv NLKP XIX kongressile pühendatud temaatiline konverents, märtsis toimuv Eesti NSV järvede uurimisele pühendatud konverents ja aprillis toimuv ÜTÜ VII teaduslik konverents.

Partei XIX kongressi otsused on püstitanud meie rahvamajanduse ja kultuuri alal töötajate ette suured ülesanded. Ka TRÜ ÜTÜ juhindus oma teadusliku uurimistöö temaatika koostamisel neist otsustest. Nii on rida töid pühendatud Eesti NSV looduse ümberkujundamisele (bioloogia-geograafia sektsioon), meie kultuuripärandi marksistlikule ümberhindamisele (ajaloo-filoloogiateaduste sektsioon).

Suureks abiks Üliõpilaste Teaduslikule Ühingule tema töös on tihe side teiste vennasülikoolidega. Nii on arstiteaduskonna ringidel kirjavahetus Vilniuse, Kaunase, Leningradi jt. meditsiiniliste instituutidega. On ka isiklikult neid külastatud töökogemuste vahetamiseks. Ajalooringi liikmed sm-d Ligi ja Meri käisid möödunud aastal Minski ülikooliis ÜTÜ konverentsil. Õigusteaduskonna ringidel on tihe side Moskva, Harkovi ja Riiaga. Bioloogia-geograafia ÜTÜ osakonnanõukogu asus hiljuti kirjavahetusse Kišinjovi ÜTÜ-ga. Geoloogiaringi liige D. Kaljo külastas Moskva Riikliku Ülikooli ÜTÜ teaduslikke ringe ja vahetas nendega tööplaane.

Läti Riikliku Ülikooli keemiaosakond kinkis meie ülikooli ÜTÜ keemiaringile oma teaduslike tööde kogumiku (3 köidet), kus on avaldatud üliõpilaste-keemikute iseseisvad uurimistööd.

Tugev sõprus ja koostöö on TRÜ Üliõpilaste Teaduslikul Ühingul ka Tallinna Polütehnilise Instituudi ÜTÜ-ga.

Võideldes koos ühiste eesmärkide eest kasvatavad meie ülikoolide üliõpilaste teaduslikud ühingud väärikaid uue ühiskonna ehitajaid.

H. Lepp

Равняйтесь по лучшим

XIX съезд партии наметил в своих решениях дальнейший рост материального благосостояния трудящихся, здравоохранения, культуры, в том числе и физической культуры в нашей стране.

В Тартуском Государственном Университете студентам предоставлены все условия для занятий по любому виду спорта.

Преподавательский состав любовно выращивает спортсменов-разрядников с высокими показателями, готовит кадры общественных инструкторов, которые помогают в работе физкультурного коллектива. Плодотворно работает кафедра спортивной гимнастики в области подготовки общественных инструкторов, которым преподаватели-тренеры прививают организационно-педагогические навыки, знания в анализе техники, методики обучения, навыки в судействе и т. д.

По окончании университета общественные инструктора получают свидетельство на право работать по своему виду спорта. Лучшими общественниками, которые деловито, серьёзно умеют сочетать учёбу и тренировку, являются студентки II курса естественно-математического факультета Отти Лукреция и Ветла Ильми, которые тренируются по первому разряду, имеют III разряд по акробатике, принимают активное участие в спортивной жизни университета. Тийк Арво, студент 5-го курса медицинского факультета, ведёт большую общественную работу, пользуется авторитетом и является талантливым гимнастом.

Телегина Галина (I курс) тренируется по I разряду, помогает в тренировке однокурсницам и очень дисциплинирована. От неё не отстают на историко-филологическом факультете Степанова Галина (III курс), Зайцева Лида, Телепина Лидия (II курс) и многие другие. Такие студенты заслуживают всеобщего уважения, и нужно следовать их примеру, чтобы быть полезным для государства в более широком масштабе.

Можно с уверенностью выразить надежду, что наши общественники в новом 1953 году покажут еще лучшие результаты в учебе и спортивной деятельности, внося тем самым ещё больший вклад в дело построения коммунизма.

старший преподаватель кафедры гимнастики Левицкая

TEADAANNE

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub reedel, 13. veebruaril 1953. a.

Сегодня в номере

Передовая: Идеи Ленина — бессмертны.

И. Суворова. Изучаем труд товарища Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР» (1 стр.).

И. Фельдбах. Провести успешно предвыборную агитацию (1 стр.).

2 страница. Материалы об экзаменационной сессии.

3 страница посвящена великому поэту русских революционных демократов — Некрасову.

В. Мяэ. Улучшить организацию и проверку выполнения решений в университете (4 стр).

Х. Лепп. Тесное содружество обеспечит успех в работе (4 стр.).

Н. Левицкая. Равняйтесь по лучшим (4 стр.).

И. Посуль. Ещё раз о рассказе О. Крууса и критике (4 стр.).

Информации (4 стр.).

Toimetaja k. t. K. TAEV

MÕTTEVAHETUSI KIRJANDUSLIKEL TEEMADEL

Veel kord O. Kruusi jutustusest ja selle kriitikast

Oma artiklis «Mõned märkused O. Kruusi proosaloomingu ja selle kriitika kohta» märkis K. Siilivask õigesti, et A. Blumfeldti kriitiline artikkel ei täitnud oma ülesannet, kuna mainitud arvustaja ei mõistnud katkendi peaprobleemi ja püüdis peategelast Meeme Kiuru tembeldada kodanliku ühiskonna üliõpilaseks.

Viimane väide pole millegagi põhjendatud. Me ei saa katkendist kusagilt välja lugeda, et Meeme oleks «viilija». Kui Meeme katkendis esineval juhul ei taha loengule minna, siis tuleb see sellest, et ta ei suuda armastatud neiust peale kaheksa-aastast lahusolekut mööduda vaid viisaka kübarakergitusega. See on loomulik, kui Meemel on vähegi inimlikke tundeid. Selliselt mööduda võiks ehk ainult inimene, keda võib võrrelda tundetu masinaga, kellel pole mingit psühholoogiat. Kiuru teguviisis võivad kuritegu näha vaid need kriitikud, kes ei taha elu näha nii, nagu see on.

Tuleb meenutada, et möödunud aasta algul ilmus ajalehes «Pravda» artikkel «Võita dramaturgia mahajäämus», kus paljastati kahjulik «konfliktituse-teooria», mõisteti hukka kirjanikud, kes ei taha näha elus vastuolusid ja kujutavad inimesi mingite skeemidena.

Vastupidiselt A. Blumfeldti väidetele näeme Meeme Kiurus nõukoguliku ellusuhtumisega üliõpilast, kes allutab isiklikud huvid ühiskondlikele huvidele. Kuigi Meeme peaks järgmisel õhtul kohtuma Ainoga, keda ta pole näinud sõja algusest saadik, sõidab ta maale loengut pidama. Seda Kiuru sisemist võitlust on jutustuse autor näidanud veenvalt ja on andnud probleemile õige lahenduse. Kas pole õige, et kirjandus peab elu käsitlema kogu ta mitmekesisuses ja paljastama ka seda, mis on ühiskonnas halba?

Eeltoodust järeldub, et A. Blumfeldti artikkel «Ebaküps kirjandusteos» on mitmeti ebaküps ega anna noorele autorile vajalikku abi. Näib, et kriitik pole tähelepanelikult jälginud üliõpilaste elu, ega ole süvenenud ka üliõpilaselu kujutavaisse parimaisse kirjandusteoseisse nagu seda on J. Trifonovi «Üliõpilased» ja V. Dobrovolski «Kolm hallides sinelites», mis huvitavalt ja tõepäraselt näitavad nõukogude üliõpilaste elu.

Eelpooltehtud märkused ei taha väita, et O. Kruusi jutustuses ei esineks puudujääke, kuid põhiliste probleemide asetus ja nende lahendamine tuleb lugeda õigeks.

I. Possul

Tellige varakult ajalehte

„Tartu Riiklik Ülikool"

järgmiseks semestriks

MD 00058 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus. Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 108

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat 194 .. r.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (173) Reedel, 13. veebruaril 1953. a. VI aastakäik

Seltsimees J. V. Stalin kandideerib Tartu Oblasti Töörahva Saadikute Nõukogu valimiste Tartu linna valimisringkonnas nr. 9.

Au suurele ***Stalinile****, meie üldrahvalikule saadikukandidaadile!*

Hoogsa tööga uude semestrisse

Kõikides Nõukogudemaa kõrgemates koolides on taas alanud õppetöö. Väljapuhanuna, täis uut energiat asusid õppeaasta teise semestri ülesandeid täitma ka Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud ja üliõpilased.

Seltsimees Stalini geniaalne teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi ajaloolised otsused määravad ära meie tulevikuperspektiivid, seades ka kõrgemate koolide ette senisest suuremad ülesanded. Nende täitmisele tuleb plaanikindlalt asuda alanud semestril. Tuleb tõsta kõrgemale kogu õppe- ja kasvatustöö tase. On tarvis igal momendil silmas pidada seda, et nõukogude kõrgem kool peab andma üliõpilastele teadmised nende erialal, ette valmistama igakülgselt haritud kaadrit, kasvatama üliõpilastes uue tunnet, suurt vastutustunnet oma kohustuse täitmise eest Nõukogude kodumaa ees. See kõik on aga teostatav ainult eduka õppe- ja kasvatustööga, teadliku distsipliini juurutamisega.

Võrreldes 1951/52. õppeaastaga on Tartu Riiklikus Ülikoolis käesoleval õppeaastal tunduvalt tõusnud õppetöö tase. Mitterahuldavad hinded on talvisel eksamisessioonil vähenenud peaaegu kaks korda. See räägib üliõpilaste teadmiste taseme tõusust, õppetöösse tõsisest ja hoolikast suhtumisest. Et samal ajal on langenud ka väga heade hinnete arv, tähendab seda, et on tõusnud õppejõudude nõudlikkus, esineb vähem liberaalitsemist, ülehindamist. Seda väidet õigustab ka asjaolu, et väga heade hinnete arvu languse arvel on tõusnud heade hinnete arv.

Progressi on näidanud ka üliõpilaste teadlik distsipliin. Kui 1951/52. õppeaasta talvisel eksamisessioonil ilmus eksamikohuslikest üliõpilastest kõigis aineis eksameile 93,9%, siis käesoleval aastal oli vastav näitaja 95,6.

Käesoleva aasta talvisel eksamisessioonil esines aga ka rida puudusi, mida tuleb edaspidi vältida. Suurematcks komistuskivideks üliõpilastele olid üldainena õpetatavad keemia ja füüsika. Nii sooritas arstiteaduskonna raviosakonna I kursusel anorgaanilise keemia eksami mitterahuldavalt või ei ilmunud üldse eksamile 22 üliõpilast, s. o. 14,5% kursuse üliõpilaste arvust. Nõrku vastuseid võis kuulda ka füüsika eksameil. Tähendab, üliõpilaste ettevalmistus mainitud aineis oli liiga nõrk.

Möödunud sessioonil esines ka «erilisi tulemusi». Nimelt tuli eksamisessiooni lõppedes eksmatrikuleerida kolm õigusteaduskonna I kursuse üliõpilast, kes polnud sooritanud ühtki arvestust ega eksamit. Kas teaduskonna dekanaat, komsomoli-, partei- ja ametiühinguorganisatsioon olid semestri vältel huvitatud sellest, kuidas töötavad üliõpilased? Kui mainitud organisatsioonid oleksid oma abi osutanud üliõpilaste süstemaatilisele tööle suunamisel, siis oleks seda tõika vaevalt esinenud.

Ka võitlust mahajäämuse vastu, mis põhjustavad üliõpilaste väljalangemise õppeprotsessist, peab eeskätt pidama meie komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioon. Uheks tähtsamaks põhjuseks, mis tingib mahajäämuse eriti nooremate kursustel, on üliõpilaste sagedane õppetöölt puudumine. Nendele nähtustele tuleb komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonidel koheselt reageerida, selgitada põhjused, aidata neid kõrvaldada, mõjutada hooletuid üliõpilasi kogu üliõpilaspere terava ühiskondliku arvamuse kaudu.

Analüüsides möödunud eksamisessiooni tulemusi, näeme, et põhiliselt saavutati nõrgemaid tulemusi esimestel kursustel. See tuleneb aga sellest, et nooremate kursuste üliõpilased «ei oska õppida». Tuleb organiseerida eriti nooremate kursuste üliõpilastele loenguid teemadel «Kuidas konspekteerida loenguid», «Kuidas kasutada raamatut» jne. Kahjuks on mainitud teemalisi loenguid oma poliit-kasvatustöö II semestri plaani võtnud ainult ajaloo-keeleteaduskond ja matemaatika-loodusteaduskond.

Meil on ees kevadine eksamisessioon, mille raskusnivoo on tunduvalt kõrgem talvisest nii distsiplliinide mahu kui ka arvu suhtes. Näiteks on ajaloo-keeleteaduskonna vene keele ja kirjanduse osakonna viiel kursusel talvisel eksamisessioonil ainult 8 eksamit, kevadisel aga nelja kursuse kohta 26 eksamit. See pole kahjuks ainuke erand. Siit ülesanne meie Õpetatud Nõukogule — asuda tõsiselt korrigeerima kehtivaid õppeplaane.

Nõukogudemaa kaasaegne ja eelseisev pulbitsev ning tegevusrikas elu nõuab teovõimsaid kommunismiehitajaid, häid spetsialiste. Nendeks saada võib aga ainult järjekindla, visa, süstemaatilise tööga. Neid kasvatada on suureks auks igale nõukogude pedagoogile. Seepärast on käesoleval semestril tarvis võidelda iga õppetunni kõrge kvaliteedi eest. See kõik kohustab uuel semestril tõelise kriitika ja enesekriitika arendamise abil väsimatult võitlema õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi pideva tõusu eest.

Parteiharidustöö võrgus

Igal teisipäeval kell 16.00 toimuvad biokeemia auditooriumis (keemia korpuse IV kord) instruktsioonid poliitinformaatoritele. 10. veebruaril toimus sm. Arhangelski instruktiivne ettekanne «Revolutsioonilisest valvsusest». 17. veebruaril kell 16.00 toimub loeng «Nõukogude armee 35. aastapäevast», mille peab sm. Vaht.

Seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tundmaõppimiseks toimuvate loengute ja seminaride sarjas toimub 13. veebruaril 1953. a. kell 17.00 TRÜ aulas sm. D. Brakmani loeng teemal: «Seadus tootmissuhete kohustuslikust vastavusest tootlike jõudude iseloomule». Seminarid sel teemal toimuvad 27. veebruaril 1953. a.

В сети партийного просвещения

В каждый вторник в 16 ч. в аудитории биохимии (химкорпус, 4 этаж) проводятся инструктажи для докладов политинформаторов. 10-го февраля состоялся инструктивный доклад тов. Архангельского «О революционной бдительности». 17-го февраля в 16 ч. состоится доклад тов. Вахта «О 35 годовщине Советской Армии».

Лекция Д. Брахмана на тему: «Закон обязательного соответствия производственных отношений характеру производительных сил», по изучению труда И. В. Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР», состоится 13 февраля 1953 года в 17.00 часов в актовом зале ТГУ. Семинары по указанной теме состоятся 27 февраля 1953 г.

Agitatsioonitöö intensiivsemaks

Üha laiemalt haarab valimiseelne agitatsioonitöö matemaatika-loodusteaduskonna agitkollektiivi seoses ENSV kohalike nõukogude valimiste läbiviimisega. Kui vaadelda seni tehtud tööd, siis selgub, et agitkollektiiv on täitnud valimiseelse töö esimese etapi ülesanded — valijate nimekirjade kontrolli — küllalt edukalt. See osutus võimalikuks seetõttu, et matemaatika-loodusteaduskonna parteigrupp ja a/ü büroo lähtusid agitkollektiivi komplekteerimisel õigetest põhimõtetest. Agitaatoriteks valiti eesrindlikumaid õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi. Arvesse võttes valimiseelse töö esimese perioodi ja üliõpilaste eksamisessiooni ühtelangemist, komplekteeriti agitbrigaadid selliselt, et igas brigaadis oleks küllalt suur õppejõudude ja teenistujate arv. Peale selle moodustati õppejõududest ja teenistujatest tagavara grupid, kes võiksid abistada agitkollektiivi sel perioodil, millal üliõpilastest agitaatorid on tegevuses eksamite sooritamisega.

Enamik agitaatoreid on suhtunud oma ülesannetesse täie vastutustunde ja teadlikkusega. Agitkollektiiv alustas õigeaegselt valijate nimekirjade koostamist ja kontrolli, valijatega on läbi viidud hulk individuaal- ja grupivestlusi valimismäärustikust, NSV Liidu konstitutsioonist, kommunismi suurehitustest, ilukirjandusliikel jt. teemadel.

Matemaatika-loodusteaduskonna agitkollektiiv kindlustas valijate rohkearvulise osavõtu kõigist agitpunkti poolt korraldatud üritustest ja abistas agitpunkti aktiivselt ning õigeaegselt küsimuste-vastuste õhtu sisustamisel.

Agitatsioonitöö eesrindlaste hulka kuuluvad sm-te L. Aru ja A. Raudsepa agitbrigaadid, kes lõpetasid nimekirjade kontrolli ennetähtaegselt (sm. Aru brigaad juba 29. I 53). Ka läbiviidud vestluste arvu poolest on mainitud brigaadid teistest ees. Sm. Aru brigaadil on plaanis läbi viia üks kodune valijate kohtumisõhtu saadikukandidaadiga. Eesrindlikest agitaatoritest võiks mainida A. Pastikut, V. Bokaturovat, A. Põderit, E. Maaserit, A. Tiitu, A. Haava, kelle valijad lõpetasid nimekirjade kontrolli samuti 28. ja 29. jaanuaril.

Matemaatika-loodusteaduskonna agitkollektiivi töös esines aga ka mõningaid lünki. Agitkollektiivi komplekteerimisel, eriti üliõpilaste osas, ei abistanud teaduskonna komsomoliorganisatsioon küllaldaselt parteigruppi ja a/ü bürood. Seetõttu on agitkollektiivis suhteliselt suur arv üliõpilastest agitaatoreid, kes elavad väljaspool Tartut. Tekkinud olukord raskendas agitbrigaadide tööd eriti talvevaheajal.

Agitkollektiivi töö juhtimine ja kontroll ei olnud seni küllalt konkreetne. Seetõttu laskis sm. E. Lõokese brigaad nimekirjade kontrolli minna isevoolu teed. Tagajärjeks oli, et 6. II 1953. a. olid selle agitbrigaadi alla kuuluvatest valijatest oma nimed kontrollinud ainult 46%. 9. veebruariks õnnestus see lünk siiski likvideerida.

Võõrastava mulje jättis sm. H. Remmi (zooloogia kateeder) suhtumine valimiseelsesse agitatsioonitöösse. Tema arvates on agitaatori töö puht tehnilist laadi ja selleks ta ei võivat oma «kallist» aega raisata. Lohakalt suhtusid oma ülesannetesse ka agitaatorid A. Saar, A. Talvik ja eriti L. Utter. Sm. Utteri lubamatult loid ülesannetetäitmine põhjustas osaliselt sm. A. Koppeli brigaadi mahajäävuse valijate nimekirjade kontrolli osas (6. II 53 moodustasid kontrollimata nimed 21% kõikidest brigaadi alla kuuluvatest nimedest). Sm. Koppel aga ei suutnud kindlustada küllalt kiiret valijate nimekirjade kontrolli brigaadi teiste agitaatorite kaasabil.

Matemaatika-loodusteaduskonna agitkollektiiv on asunud valimiseelse töö teise etapi läbiviimisele — saadikukandidaatide tutvustamisele valijatele. See on agitaatorite kõige vastutusrikkam töölõik. Sellepärast tuleb agitkollektiivil kiiresti likvideerida kõik seni esinenud lüngad oma töös, et kindlustada valijate 100%-list osavõttu eelseisvatest valimistest ja hääletamist kommunistide ja parteituta bloki kandidaatide poolt.

M. Kanter
L. Suit
R. Tani

MEIE SAADIKUKANDIDAADID

Tunnustatud teadlane

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi poolt esitati Tartu oblastinõukogu valimiste 8. valimisringkonnas saadikukandidaadiks ülikooli rektor, professor F. Klement.

Rektor F. Klement on kõrge kvalifikatsiooniga tunnustatud teadusemees. Tema sulest on ilmunud üle 20 teadusliku töö tahkete kehade luminestsentsi alalt. Rektor F. Klement on kaua aega töötanud Leningradi Riiklikus Ülikoolis, kus ta on olnud luminestsentsilaboratooriumi organiseerijaks ja juhatajaks. 1950. a. sai see laboratoorium parima aukirja. Sm. Klement on Leningradi ülikoolis rajanud täiesti uue eriala, luminestsentsi eriala, mis alal ta on kasvatanud palju noori õpetlasi. Tehtud teaduslike tööde eest anti F. Klementile 1949. aastal valitsuse poolt Leningradi ülikoolile määratud parima teadusliku töö preemia.

1951. aastal määrati professor F. Klement Tartu Riikliku Ülikooli rektoriks. Samal aastal valiti ta ka ENSV Teaduste Akadeemia tegevliikmeks.

Meie ülikooli on rektor F. Klement toonud üle oma eriala suured teaduslikud kogemused, asutades Tartus luminestsentsi uurimise

laboratooriumi. Oma ülesandeid rektorina täidab sm. Klement kavakindla printsipiaalsusega, milleks ta omab suuri administratiivseid kogemusi.

Väsimatu töömehena innustab rektor F. Klement oma eeskuju ja suundaandva juhendusega kogu ülikooli õpetajaskonda järjest intensiivsemale teaduslikule tööle, hankides selleks kõige lähedamaid majanduslikke võimalusi. On asutatud rida uusi uurimiskeskusi laboratooriumide ja kabinettide näol. On avatud uusi vajalikke eriharusid. Eriti suurt rõhku paneb rektor F. Klement kvalifitseeritud kaadrite komplekteerimisele. Selle kahe õppeaasta jooksul, mil professor F. Klement on olnud rektoriks, on Tartu Riiklik Ülikool asunud tõusuteele, millel ta läheb kavakindlalt edasi.

Rektor F. Klement on teinud palju ära ka ülikooli teenistujate, õppejõudude ja üliõpilaste heaolu tõstmiseks.

Hoolimata suurest töökoormusest on rektor F. Klement alati leidnud võimalust vastu võtta iga teenistujat, õppejõudu, üliõpilast, üliõpilase vanemat või teisi, kes vajab tema nõu ning abi. Oma kindla otsustusvõimega lahendab ta ka kõige raskemad küsimused.

Rektor F. Klement on teadlik nõukogude inimene, kes kasvatab noori kommunismi ülesehitajaiks. Oleme veendunud, et Tartu oblastinõukogu saadikuna suudab ta teha palju kõigi meie töötajate heaolu tõstmiseks.

Prof. P. Ariste

Ainult nädalapäevad lahutavad meid veel kohalike töörahva saadikute nõukogude valimistest. Olles ühendatud stalinliku rahvaste sõprusega ja ühise loova tööga, võtavad nõukogude rahvad valimisi vastu suure poliitilise ja tööalase entusiasmi õhkkonnas.

Esitades saadikukandidaate kohalikesse töörahva saadikute nõukogudesse, nimetas meie rahvas armastusega Nõukogude riigi ja kommunistliku partei looja seltsimees Stalini nime. Peagi levis kõikjale rõõmustav teade sellest, et seltsimees Stalin on andnud oma nõusoleku kandideerimiseks kohalike nõukogude valimistel Tartu oblastinõukogus Tartu linna valimisringkonnas nr. 9. Seltsimees Stalini nõusolek kandideerida Tartu Oblasti Töörahva Saadikute Nõukogus näitab eredalt, et meie kommunistliku partei suur juht elab ja töötab koos laiade rahvahulkadega.

*

Tõeline patrioot

Saadikukandidaat Villem Reiman sündis 1903. aastal Pihkvas töölisperekonnas. Majanduslikud raskused sundisid teda juba 8-aastaselt asuma tööle, et abistada oma vanemaid. Ent töö kõrval omandab ta visalt haridust.

18-aastase noorukina võetakse sm. Reiman vastu kommunistlikku noorsooühingusse. Töötades tookord tehases organiseerib ta tehase noortest komsomoli rakukese, mille vastutava sekretärina ta töötas aastail 1922—1925.

Kommunistliku partei liige saab sm. Reimanist 1924. aastal. Parteilasena suunatakse ta aasta hiljem õppima Marchlevski-nimelisse kommunistlikku ülikooli, mille lõpetanud, ta siirdub tööle Leningradi Eesti kirjastusse.

1940. aastast alates töötab sm. Reiman ENSV Raadiokomitee esimehe asetäitjana, siis ENSV Riikliku Poliitilise Kirjastuse peatoimetajana, sellejärel EKP Keskkomitee aparatuuris.

1944. a. lõpetab sm. Reiman kõrgemate koolide marksismi-leninismi aluste õpetajate kursused NLKP Keskkomitee juures ning ta suunatakse Tartu Riiklikku Ülikooli marksismi-leninismi aluste kateedri juhatajaks, kus ta töötab ka praegu.

Kaitsnud 1949. a. NLKP Keskkomitee juures asuvas Ühiskonna Teaduste Akadeemias väitekirja, omistati sm. Reimanile kandidaadi teaduslik kraad, aasta hiljem aga dotsendi kutse. 1951. a. määrati sm. V. Reiman TR Ülikooli õppeprorektoriks.

Oma töö eest Nõukogude kodumaa kasuks on sm. Reiman autasustatud medalitega «Ennastsalgava töö eest Suure Isamaasõja ajal 1941—1945. a.», «Leningradi kaitse eest» ning ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Tasakaaluka, printsipiaalse ja valvsa patrioodina vastab sm. V. Reiman kõigile saadikukandidaadile seatud nõudeile.

Kohusetundlik noor

Luule Ernsti t. Humal sündis 1932. aastal Tallinnas teenistujate perekonnas. Oma õpinguid alustas ta 1940. a. Tallinna Õpetajate Seminari harjutuskoolis. Õpingud katkestas saksa okupantide sissetungimine Nõukogude Eestisse. Koos emaga evakueerus Luule Nõukogude Liidu tagalasse, kuna isa astus Nõukogude Armeesse.

Suure Isamaasõja lõppedes siirdus Luule koos vanematega tagasi kodumaale, jatkates siin oma poolelijäänud õpinguid. Ta lõpetas Tallinna Õpetajate Seminari harjutuskooli 1946. a. Eesrindliku ja aktiivse õpilasena võetakse Luule Humal samal aastal vastu ÜLKNÜ ridadesse.

Praegu õpib Luule Humal arstiteaduskonna III kursusel, olles kaasüliõpilaste seas lugupeetud ja kõikjal tuntud kui distsiplineeritud, kohusetundlik ja aktiivne üliõpilane. Ühiskondliku töö alal on Luule Humalale usaldatud TRÜ komsomolikomitee kultuurmassilise sektori juhataja vastutusrikkad ülesanded.

Leninliku noorsooühingu kasvandik

Kõigile kursusekaaslastele on üliõpilane Doris Pirson esimesest kursusest peale tuntud oma tõsise töössesuhtumise, aktiivsuse ja seltsimehelikkusega. Oma lugupidamist temale avaldasid ta kursusekaaslased sellega, et esitasid D. Pirsoni teaduskonna valimiseelsel koosolekul Tartu linnanõukogu saadikukandidaadiks.

Doris Pirson sündis 1931. a. Tallinnas töölisperekonnas. Oma õpinguid alustas ta Tallinna VIII Algkoolis. Saksa okupantide kallaletung Nõukogude Liidule sundis teda koos emaga evakueeruma tagalasse.

Tagasi kodulinna saabus Doris Pirson 1944. aastal. Tema koolitee jätkus Tallinna Õpetajate Seminari Harjutuskoolis. Keskhariduse omandas ta Tallinna VII Keskkoolis, mille lõpetas 1950. aastal.

Sama aasta sügisel astus Doris edasi õppima Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna vene keele ja kirjanduse osakonda.

Eeskujuliku õppetöö ja aktiivse ühiskondliku töö eest on D. Pirsonile antud 2 aukirja, üks ELKNÜ Keskkomitee ja teine TR Ülikooli poolt.

Komsomoli kasvandikuna on sm. Pirson edukalt täitnud oma vastutusrikkad ülesanded igal alal ja ajaloo-keeleteaduskonna kollektiiv, esitades tema saadikukandidaadiks, on kindel, et ta neid edukalt täidab ka edaspidi.

Saadikukandidaat Valeria Mäe

Tartu linna valimisringkonnas nr. 43 kandideerib sm. Valeria Mäe.

Sm. Mäe elutee on sarnane paljude teiste noorte eluteega, kelle noorpõlve tumestasid sõja-aastad.

Sündinud 1922. a. Viljandis, veetis ta samas ka oma lapsepõlve ja kooliaastad. Suure Isamaasõja puhkedes evakueerus ta Nõukogude Liidu tagalasse, kust ta 1942. a. siirdus vabatahtlikuna rindele, täites radisti vastutusrikkaid ülesandeid. Lahinguliste teenete eest autasustati teda nelja medaliga.

Peagi pärast demobiliseerumist sõja lõppedes asub sm. Mäe tööle ENSV Kommunaalministeeriumis kaadrite osakonna juhatajana. Mõni aasta hiljem edutatakse ta Tallinna Linna Keskrajooni Täitevkomitee sekretäriks, millisel kohal ta töötab 1949. aastani. Siis asub ta õppima Vabariiklikus Parteikoolis, mille lõpetab kiitusega. Siitpeale suunatakse ta tööle Tartu Riiklikku Ülikooli marksismi-leninismi aluste kateedri assistendina.

Oma töösse suhtub sm. Mäe hoolikalt ning omab üliõpilaste seas kõrget autoriteeti. Ent õppejõu ülesandeiks ei kulu energilise noore kogu aeg. Tal jatkub aega ühtlasi töötada Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli filiaali direktorina, kus ta igati aitab kaasa õppetöö organiseerimiseks kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel ning peale selle oma õpinguid jätkata Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas.

Noor kommunismi ehitaja

Tartu Riikliku Ülikooli poliitökonoomia kateedri juures taotleb kandidaadi teaduslikku kraadi aspirant Vambola Türk. Selle noore, kes suure innuga täidab kõik temale pandud kohustused, esitas õigusteaduskonna kollektiiv Tartu linnanõukogu saadikukandidaadiks valimisringkonnas nr. 161.

Sm. Türgi elu on olnud sirgjooneline ja lihtne. Ta sündis 1928. a. Antsla rajoonis talupidajate perekonnas. Lõpetanud Võnnu keskkooli, siirdus ta õpinguid jätkama Tartu Riiklikku Ülikooli, mille lõpetas 1952. aastal.

Kogu õpingute kestel Tartu Riiklikus Ülikoolis paistis sm. Türk silma kui distsiplineeritud üliõpilane. Tundes suurt huvi teadusliku töö vastu oli ta aktiivseks kaastööliseks Üliõpilaste Teaduslikus Ühingus.

Kõik temale pandud ühiskondlikud kohustused on sm. Türk täitnud täpselt ja eeskujulikult. Sama eeskujulikku ja täpset kohusetäitmist ootab ülikooli kollektiiv sellelt komsomoli ridadesse kuuluvalt noorelt ka linnanõukogu saadikuna.

Professor Alma Tomingas

Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu valimistel kandideerib prof. Alma Tomingas Tartu linna valimisringkonnas nr. 75.

Prof. A. Tomingas sündis 1900. a. Virumaal kehvik-põllupidaja perekonnas. Keskhariduse omandas ta Rakvere gümnaasiumis, kust siirdus edasi õppima Tartu ülikooli. 1928. a. lõpetas ta arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna väga heade hinnetega ning ta jäeti farmakognoosia instituudi juurde nooremaks assistendiks. Juba järgmisel aastal valmis eesrindlikul noorel õppejõul magistritöö, mille alusel ta omandas magistrikraadi. Jatkates oma uurimusi teadusliku töö alal sama edukalt, omandas sm. Tomingas 1933. a. farmaatsiateaduste doktori kraadi.

Õppe- ja teadusliku töö kõrval on sm. Tomingas aktiivselt lülitunud ühiskondlikku ellu, olles ka rahvasaadikuks Eesti NSV Ülemnõukogus.

Alates 1952. a. sügisest töötab prof. A. Tomingas Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonnas dekaanina. Teda tuntakse kui organiseerimisvõimelist teaduskonna liiget, kes oma senise tööga on näidanud suuri võimeid edukaks töötamiseks nii oma erialal kui ka ühiskondlikus töös ning kes seetõttu võib aidata tõhusalt kaasa partei XIX kongressi direktiivide elluviimiseks.

Arstiteaduskonna kollektiivi liikmed, tõstnud üksmeelselt teaduskonna koosolekul käed prof. A. Tominga kandidatuuri toetamiseks, on kindlad, et nad saadavad linnanõukogusse parima endi keskelt.

Nõukogude noorsoo kasvataja

Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu valimiste 162. ringkonna saadikukandidaadiks on Georgi Pjotri p. Issakov.

Sm. Issakov sündis Gomeli oblastis Suur-Krušinovka külanõukogus talupoja perekonnas. Juba varajases lapsepõlves tuli noorel Georgil asuda tööle kodutalus. Õpinguteks kasutas ta põllutööst ülejäävat aega, sooritades küpsuseksami 1915. a.

Kõrgema hariduse omandas sm. Issakov Minski Riiklikus Ülikoolis, mille majandusosakonna ta lõpetas 1929. aastal. Peale ülikooli lõpetamist suunatakse ta tööle Minski valitsusasutustes vastutavaile kohtadele.

Suurest Isamaasõjast võtab sm. Issakov osa ohvitserina. Lahinguliste teenete eest antakse talle NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi otsusega Nõukogude Liidu Kangelase aunimetus.

Sõjajärgsel perioodil asub sm. Issakov tööle õppejõuna, noorte kasvatajana. Ta suunatakse Tartu Riikliku Ülikooli juurde, kus ta õppetöö kõrval võtab aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Kuuludes NLKP ridadesse, aitab sm. Issakov kaasa ülikooli parteipoliitilise elu juhtimisel, olles ülikooli parteibüroo liige.

Kohusetruu töötaja

Leonid Jakobi p. Uibo sündis 25. detsembril 1917. a. Tallinnas töölisperekonnas. Aktiivse osavõtu tõttu 1. detsembri 1924. a. ülestõusust oli L. Uibo isa sunnitud varju otsima Nõukogude Liidus, kuhu talle 1925. a. järgnes ka tema perekond. Uueks elukohaks oli Uibode perekonnal Leningrad, kus isa töötas tehasetöölisena. Lõpetanud alg- ja keskkooli, omandas Leonid Uibo kõrgema hariduse V. I. Lenini nimelises Leningradi Elektrotehnilises Instituudis, mille elektrofüüsikalise fakulteedi ta lõpetas 1941. a.

Leningradi blokaadi ajal töötas sm. Uibo Leningradi Röntgenitehases «Burevestnik».

1944. a. mobiliseeriti ta Nõukogude Armeesse. Pärast Eesti NSV vabastamist suunati sm. Uibo ENSV Tervishoiuministeeriumi poolt tööle Tartu Arstiriistade tööstusse. Kuna aga sealne töö ei vastanud tema erialale, siis siirdus ta 1947. a. Eesti NSV Teaduste Akadeemiasse Füüsika-Matemaatika-Mehhaanika Instituudi nooremaks teaduslikuks kaastööliseks. Töö iseloomu muutuse tõttu mainitud instituudis lahkus sm. Uibo Teaduste Akadeemiast 1950. a. ja asus tööle oma praegusele töökohale TRÜ füüsika kateedri assistendina.

Kaastöötajad tunnevad sm. Uibot abivalmi ja kohusetruu töötajana, mistõttu talle alati usaldatakse vastutusrikkaid ülesandeid nii õppe- kui ka ühiskondlikus töös.

Hiljuti esitas matemaatika-loodusteaduskonna kollektiiv sm. Uibo saadikukandidaadiks Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogusse. Kogu kollektiiv on veendunud, et ta annab oma parima ka meie linna elu juhtimisel.

Vanem-õpetaja A. Pae

KOHALIKESSE NÕUKOGUDESSE

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv, tulnud kokku üldkoosolekuile, esitas saadikukandidaatideks kohalikesse töörahva saadikute nõukogudesse parimad endi keskelt, inimesed, kes on suutelised ellu viima kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poliitikat. Esitatud kandidaate toetasid palavalt kõik koosolekutest osavõtjad.

Valimiskampaania on nüüd jõudnud kõige vastutusrikkamasse järku, kus tähtsaimaks ülesandeks on organiseerida valijate hulgas laialdast agitatsioonitööd kommunistide ja parteitute bloki poolt ülesseatud kandidaatide poolt. Siin on tähtis osa täita agitaatoritel ja saadikukandidaatide usaldusmeestel.

Agitaatorid! Täitke hästi oma ülesanne — tutvustage valijaile kohalike nõukogude saadikukandidaatide tööalast ja ühiskondlikku tegevust, nende osavõttu majanduslikust ja kultuurilisest ülesehitustööst! Kindlustage kommunistide ja parteitute stalinliku bloki võitu kohalike töörahva saadikute valimistel!

Armastatud pedagoog

G. M. Sapožnikov sündis 1911. a. Vorošilovis Primorski krais töölisperekonnas. Juba kolmeaastasena ta kaotas oma isa ja kogu perekonna ülalpidamine langes emale. 1924. a. asus perekond Vladivostokki, kus sm. Sapožnikov 1928. a. lõpetas keskkooli.

1929. a. alates töötas sm. Sapožnikov pedagoogilisel alal algul algkooli õpetajana, siis keskkooli direktorina, rajooni täitevkomitee haridusosakonna kaadrite sektori juhatajana.

Jooksva töö kõrval jätkas sm. Sapožnikov oma erialaseid õpinguid kaugõppimise teel Blagoveštšenski Õpetajate Instituudis kirjandusfakulteedis, mille lõpetas edukalt 1937. a.

Aastail 1940—1943 ta jatkas oma õpinguid kaugõppimise teel Habarovski Pedagoogilises Instituudis. 1943. a. ta komandeeriti õppima Kõrgemasse Parteikooli NLKP Keskkomitee juures, mille lõpetas 1945. aastal. Partei Keskkomitee otsusega jäeti sm. Sapožnikov edasi õppima aspirandina Ühiskonnateaduste Akadeemia juures. 1947. aastal ta kaitses oma dissertatsiooni ja talle omistati teaduste kandidaadi kraad filosoofiliste teaduste alal.

1951. a. augustist alates töötab sm. Sapožnikov Tartu Riikliku Ülikooli dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri juhatajana.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv tunneb dotsent Sapožnikovi kui väga head pedagoogi, kes on ilmutanud suurepäraseid võimeid nii oma aine õpetamisel kui ka üliõpilaste seas ideelis-poliitilise kasvatustöö teostamisel.

Oppetöö kõrval on sm. Sapožnikov aktiivselt osa võtnud ka ühiskondlikust tööst, esinedes korduvalt loengutega filosoofilistes küsimustes ning juhtides filosoofiliste seminaride tööd TRÜ juures.

Sm. Sapožnikov on alates 1940. aastast NLKP liige.

TRÜ parteiorganisatsioonis ta töötab käesoleval ajal partei büroo sekretäri asetäitjana teadusliku töö küsimuste alal.

TRÜ õigusteaduskonna õppejõudude ja üliõpilaste kollektiiv, kelle poolt esitati sm. Sapožnikovi kandidatuur Tartu linna Töörahva Saadikute Nõukogusse, on kindlalt veendunud selles, et sm. Sapožnikov oma senise ja ka edaspidise tööga täielikult väärib ja õigustab oma valijate üksmeelse usalduse.

Kutsun üles kõiki TRÜ kollektiivi liikmeid toetama sm. Sapožnikovi kandidatuuri, mis on seatud üles Tartu linna 150. valimisringkonnas.

J. Mäll,
saadikukandidaadi usaldusmees

Kommunistliku partei ustav tütar

TRÜ Pearaamatukogu direktor Aimi Hiir on sündinud 1902. a. Kambja vallas, paljulapselises perekonnas, talurentniku tütrena. Varase lapsepõlve veetis A. Hiir maal, hiljem aga siirdus koos vanematega elama Tartusse, kus ta omandas ka koolihariduse, lõpetades 1925. aastal keskkooli. Kogu õppeaja vältel tuli A. Hiirel võidelda suurte majanduslike raskustega. Sageli pidi ta kooli vaheaegadel töötama, et aidata vanemaid. Juba 1926. a. asub Aimi Hiir tööle Tartu linna Keskraamatukokku, kus ta töötas ennastsalgava hoole ja armastusega, pühendades samal ajal kogu oma vaba aja enesetäiendamisele.

1935. a. omandas ta I järgu raamatukogu juhataja kutse. 1940. a. hindas Nõukogude valitsus kõrgelt Aimi Hiire oskusi ning teadmisi ja usaldas talle Tartu linna Keskraamatukogu direktori vastutusrikkad ülesanded. Siin asus Aimi Hiir taie jõu ja energiaga raamatukogu ümberkujundamisele nõukogulikku raamatukogunduse alusel.

Saksa fašistlike röövvallutajate kahtaletung Nõukogude Liidule kiskus ka Aimi Hiire ära temale armsakssaanud töö juurest. Ta evakueerus Nõukogude Liidu tagalasse, kus ta väsimatu innuga rakendas oma jõu sotsialistliku kodumaa teenistusse.

Peale Eesti NSV vabastamist saksa fašistlikest röövvallutajaist asus Aimi Hiir jällegi tööle raamatukogunduse alal, töötades algul Tartu linna Keskraamatukogu direktorina ja 1951. aastast Tartu Riikliku Ülikooli Pearaamatukogu direktorina. 1944. a. alates on Aimi Hiir kuulsusrikka Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ustav tütar, kes printsipiaalse kommunistina ei põlga ühtegi ülesannet, et tuua kasu oma kodumaale ja aidata ehitada üles kommunismi meie maal.

Hea organisaator, nõudlik töös nii enese kui ka alluvate suhtes, arusaaja ja abivalmis töötajate isiklike murede suhtes — selline on TRÜ Pearaamatukogu kollektiivi üksmeelne arvamus armastatud direktorist.

Ülikooli kollektiivi tubli liige

22. jaanuaril k. a. toimunud üldkoosolekul esitas ajaloo-keeleteaduskonna kollektiiv üksmeelselt Tartu linnanõukogu saadikukandidaadiks valimisringkonda nr. 93 marksismi-leninismi kateedri van.-õpetaja sm. V. Arhangelski, iseloomustades teda kui Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi tublimat liiget.

Milline oli sm. Arhangelski elutee?

Sündinud 1921. a. Narvas õpetaja perekonnas, veetis sm. Arhangelski samas linnas oma lapse- ja koolinoore aastad. Ta lõpetas Narva gümnaasiumi 1938. a. ja astus aasta pärast edasi õppima Tallinna Polütehnilise Instituudi ehitusosakonda. Üliõpilasena võttis ta osa revolutsioonilisest liikumisest Eestis tormilistel juunipäevadel 1940, olles ühtlasi ELKNÜ Keskkomitee juures lektoriks. Ta võttis osa Suurest Isamaasõjast, töötades Eesti partisaniliikumise staabis. 1946. a. lõpetas kõrgema parteikooli NLKP KK juures ja 1949. a-ni töötas ELKNÜ KK sekretärina.

1949. a. asus sm. Arhangelski tööle Tartu Riikliku Ülikooli juures marksismi-leninismi kateedri vanem-õpetajana, kus ta töötab ka käesoleval ajal, täites ühtlasi vastutusrikast ülesannet TRÜ parteibüroo sekretärina.

Sm. Arhangelski kuulub partei ridadesse alates 1945. aastast. Siin tuntakse teda kui aktiivset ja printsipiaalset partei liiget, kes võitleb partei otsuste elluviimise eest. Ta tunneb ülikooli parteiorganisatsiooni sekretärina hästi ülikooli vajadusi ja valijad võivad olla kindlad, et ta tulevases linnanõukogus esindab niihästi ülikooli kui ka kogu Tartu linna huve.

Eesrindlik üliõpilane

Sm. Ants Karli p. Lang sündis 1930. a. Tartu rajoonis Kukulinna külanõukogus keskmiktaluniku perekonnas.

Alghariduse sai ta Kukulinna algkoolis, mille lõpetas 1944. a. ja astus siis Tartu I Keskkooli.

1949. a. kevadel lõpetas Ants Lang keskkooli kuldmedaliga ja astus sama aasta sügisel Moskva Juriidilisse Instituuti, kus õppis 1 aasta. Tervislikel põhjustel jätkas ta 1950. a. õpinguid Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna II kursusel, praegu opib sama teaduskonna IV kursusel. Olles keskkoolis eeskujulikemaid õpilasi, astus Ants Lang 1948. a. ÜLKNÜ ridadesse.

Praegu on sm. Lang õigusteaduskonna üks silmapaistvamaid üliõpilasi õppetöös, teaduslikes ringides ja ka oma poliitilise arengutaseme poolest. Ühiskondlikus töös näitab ta alati initsiatiivi ja valmisolekut kõigi temale pandud kohustuste teostamisel.

TRÜ õigusteaduskonna kollektiiv, esitades sm. Ants Langi saadikukandidaadiks valimiseks Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogusse, on veendunud, et ta ka sellel vastutusrikkal tööpostil täidab oma ülesandeid hästi.

Hoolas õppejõud

Kohalike nõukogude valimistel kandideerib Selma Oskari t. Maasik Tartu linna valimisringkonnas nr. 122.

Selma Maasik sündis 1925. a. Novgorodi oblastis Okulovka rajoonis, kus ta alustas ka oma õpinguid, lõpetades keskkooli 1944. aastal.

Kõrgema hariduse omandas sm. Maasik Leningradi Riiklikus Ülikoolis.

Lõpetanud ülikooli, siirdus sm. Maasik Nõukogude Eestisse, asudes Tartu Riikliku Ülikooli juures tööle vene keele õpetajana, missuguselt kohalt ta hiljem edutatakse vanem-õpetajaks.

Oma ülesandeid õppejõuna täidab sm. Maasik suure hoole ja vastutustundega, mistõttu noor õppejõud on armastatud nii kaastöötajate kui ka üliõpilaste hulgas.

Oma põhitöö kõrval leiab sm. Maasik aega tegutseda mitmeti ka ühiskondlikul alal. Ta töötas teaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretärina. Võetud 1951. a. vastu NLKP liikmekandidaadiks tegutses ta innukalt Tartu Riikliku Ülikooli parteikabineti juures konsultandina filosoofia alal. Praegu on ta ajaloo-keeleteaduskonna ametiühingu komitee büroo esimees, tegutsedes samal ajal vene keele kateedri metoodilise komisjoni liikmena.

Sm. Maasiku tööd on väärikalt hinnatud. 1952. a. autasustatakse teda Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Teadusliku töö juhtija

Saadikukandidaat Eduard Eduardi p. Martinson sündis 1900. a. Liibavis, kus algas ka tema koolitee. Lõpetanud Liibavis algkooli, siirdus ta Tallinna ja astus siin gümnaasiumi.

18-aastase noorukina astub sm. Martinson Petrogradis vabatahtlikuna mereväkke ja võtab osa operatsioonidest valgete vägede ja interventide vastu. Kaks aastat hiljem asub ta oma õpinguid jätkama, nüüd juba Leningradi Ülikoolis, hiljem Leningradi Meditsiinilises Instituudis, mille lõpetab 1926. a.

Silmapaistva üliõpilasena jäetakse ta edasi õppima aspirantuuri biokeemia kateedri juurde.

1929. a. lõpetab sm. Martinson aspirantuuri ja asub assistendina tööle Leningradi Meditsiinilise Instituudi üldise keemia kateedri juurde. Siitpeale algab tema püsiv ja tulemusrikas pedagoogiline ja teaduslik töö, mille tulemusena talle omistatakse 1931. a. professori teaduslik kutse. Ta töötab reas õppeasutustes juhtivatel kohtadel. 1937. a. kaitseb ta oma doktoriväitekirja. Nüüd muutub tema teaduslik töö eriti viljakaks. Karmidel blokaadipäevadel juhatab ta Leningradi II Meditsiinilise Instituudi orgaanilise ja bioloogilise keemia kateedrit. Sõjajärgseil aastail on ta biokeemia kateedri juhatajaks professoriks Leningradi Farmatseutilises Instituudis. Siit siirdub ta 1949. a. tööle Tartu Riiklikku Ülikooli, biokeemia kateedri juhatajaprofessorina. Praegu töötab sm. Martinson TR Ülikooli teadusala prorektorina.

Kuulsusrikka kommunistliku partei liikmena on sm. Martinson rakendanud kogu oma jõu nõukogude meditsiiniliste teaduste edasiarendamisele. Tema sulest on ilmunud üle 50 teadusliku töö. Tartu Riiklikus Ülikoolis on ta rakendanud oma suuri kogemusi teadusliku uurimistöö edendamiseks ja innustanud kogu õppepersonali oma eeskujuga.

Temale kuulub meie usaldus

Juba noore üliõpilasena paistis Raimond Tani silma oma tõsise ja huviküllase suhtumisega õpinguisse, eriti keemiliste distsipliinide alal.

Sm. R. Tani pärineb töölisperekonnast ning talle on ühiskonna hüvang alati südamelähedane. Üliõpilasena ja hiljem õppejõuna on sm. R. Tani olnud kogu aeg ühiskondlikult aktiivne ametiühingu liinis.

Asunud Tartu Riiklikus Ülikoolis tööle õppejõuna, ilmutas sm. R. Tani temale omast sihikindlust ja indu nii õppetöös kui ka eneseharendamises poliitilisel ja teaduslikul alal. Sm. R. Tanil on kindel püüd järjest tõsta oma loengute taset ja teha need elulähedasteks ja huvitavateks kuulajaskonnale.

Kuna sm. Tani on laialt tuntud matemaatika-loodusteaduskonnas ja ka väljaspool seda, printsipiaalse, sirgjoonelise ja energilise isikuna ning tõsise patrioodina, esitati ta matem.-loodusteaduskonna töötajate üldkoosoleku poolt Tartu linna TSN saadikukandidaadiks valimisringkonnas nr. 121.

Dotsent **N. Rägo**

Kehakultuurlaste saadikukandidaat

TRÜ kehakultuuriteaduskonna õppejõudude ja teenistujate üldkoosolek seadis Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikukandidaadiks üles kehakultuuriteaduskonna vanem-õpetaja Heino Elkeni.

Sm. H. Elken sündis Tallinnas teenistuja perekonnas. Alg- ja keskhariduse omandas ta Tallinna X Keskkoolis, mille lõpetas 1941. a. kevadel. Suure Isamaasõja puhkedes siirdus sm. Elken Nõukogude tagalasse, astus armeesse ja võttis Nõukogude armee võitlejana osa lahingutest kodumaa vabastamisel.

Saabunud sõja lõppedes taas tagasi oma kodumaale, asus sm. Elken õppima TRÜ kehakultuuriteaduskonda. Ehkki Isamaasõja lahingus saadud vigastus ei olnud veel täiesti paranenud, uletas sm. Elken raskused visa ja tahtekindla tööga. Olles eesrindlane õppetöös, saavutas ta ka samal ajal suurt edu isiklike sportlike võimete tõstmises. Kõrge õppeedukuse alusel määratava Stalini-nimelise stipendiumi saajana oli sm. Elken samal ajal ENSV meister sportlikus võimlemises ja veetehüpetes. Peale kehakultuuriteaduskonna lõpetamist suunati sm. Elken teaduskonna juurde tööle, määrates teda võimlemise kateedri juhatajaks. Nimetatud kohal töötab sm. Elken suure vastutustundega, täites samal ajal hoolsalt ühiskondlikke kohustusi. Sm. Elken on valitud ENSV rahvakohtu kaasistujaks, on TRÜ a/ü büroo liige ja metoodilise komisjoni liige. Samal ajal on sm. Elkeni õpilased saavutanud suurt edu spordimeisterlikkuse tõstmise alal, tulles korduvalt ENSV meistriks sportlikus võimlemises ja akrobaatikas. Sm. Elken on registreeritud saadikukandidaadiks Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu 114. valimisringkonnas.

H. Valgmaa,
saadikukandidaadi usaldusmees

Привет студентам ТГУ

Делегация студентов географического факультета Ленинградского Государственного Ордена Ленина университета имени А. А. Жданова передаёт горячий комсомольский привет студентам Тартуского Государственного университета.

28 января мы прибыли в Тарту с целью ознакомления со старейшим культурным центром Эстонии. С первых же минут нашего приезда мы почувствовали тёплый дружеский приём и внимание. Особо интересовали нас географическое отделение естественного факультета и фундаментальная библиотека Университета. Даже краткое ознакомление с географическим отделением даёт возможность увидеть серьёзную и полезную работу тартуских студентов по изучению природных богатств, преобразованию природы и экономики Эстонской ССР. Нам очень жаль, что мы не могли лично познакомиться со студентами-географами т. к. наш приезд совпал с каникулами. От имени Студенческого Научного Общества нашего факультета мы предлагаем наладить связь с тартускими студентами, с тем чтобы обмениваться опытом работы и, возможно, поставить совместные студенческие научные работы в дальнейшем. Существующие в Ленинградском университете кафедры гидрологии суши, геоморфологии, экономической географии и студенческие кружки этих кафедр в содружестве с тартуским географическим отделением могли бы совместно решить ряд практических вопросов.

Возможен также обмен докладчиками на очередной студенческой научной конференции.

Большое впечатление на нашу делегацию произвело посещение фундаментальной библиотеки. Эстонский народ может гордиться такой сокровищницей культуры, где собраны классические произведения науки и искусства и редчайшие памятники старины. Особо интересным для нас географов, было ознакомление со старинными атласами и географическими документами.

Образцовое содержание библиотеки и любовь сотрудников-библиографов к своему делу несомненны. Посещение Обсерватории, Музея классических древностей, Ботанического сада, Литературного музея дали нам возможность понять широкие перспективы учащейся молодёжи Советской Эстонии, перед которой открыты все пути для дальнейшего развития культуры и науки республики. Мы увидели как с каждым годом растет и развивается социалистический Тарту — университетский город Советской Эстонии.

В заключение нам хочется вынести благодарность администрации, общественным организациям Университета и представителю профкома товарищу П. Ложкиной за тёплое и товарищеское отношение к нашей делегации.

От имени делегации студентов Лен. Гос. университета:
Аспирант геогр. ф-та ЛГУ
С. Лавров.
Студент IV к., член Совета СНО
Б. Венус.

О составлении учебников по русскому языку

Одним из важных участков научной работы на историко-филологическом факультете является составление учебников. До сих пор нет ещё учебника по русскому языку для эстонцев. Совершенно плохо обстоит дело с составлением учебника по эстонскому языку для студентов русской национальности. Правда, разговор об этом учебнике ведётся уже два года, но дальше дело не идет. Составителем учебника был предусмотрен человек с шестилетним стажем преподавания эстонского языка, кандидат филологических наук К. Абен. К. Абен потребовал себе руководителя и коллектив. Кафедра эстонского языка удовлетворила его требование, но, к сожалению, руководителем назначили преподавателя, не имеющего ученой степени. Тов. Абен не проявил никакого интереса к работе, коллектив распался и занялся другими заданиями.

На кафедре эстонского языка проект учебника обсуждался в декабре прошлого года (запланировано к июлю 1952 г.), но как ни прискорбно, он оказался непригодным.

Все вышесказанное относится и к учебнику по русскому языку для эстонцев. Неоднократно указывалось на недостаточное знание русского языка нашими студентами. Несомненно, появление хорошего учебника сыграло бы здесь большую роль в деле улучшения существующего положения.

Совершенно обоснованно возникает вопрос: почему кафедры эстонского языка оставили в забвении этот важный отрезок работы. Как видно, кафедра эстонского языка не сумела убедить К. Абена в необходимости серьезной и быстрой работы. Непонятно, почему дело с составлением учебника затягивается, хотя имя К. Абена встречается часто на переводах объемистых произведений художественной литературы. Значит, причиной отставания в деле составления учебников не является перегрузка тов. Абена. В чем же кроются причины?

Möödunud nädalal

TRÜ šeflusaluses agitpunktis

Möödunud pühapäeval korraldas agitpunkt nr. 20 TRÜ aulas järjekordse rahvakoosoleku, kus valijatega kohtusid saadikukandidaadid sm-d A. Laar, L. Penn ja O. Luts. Kontsertosas esinesid RT «Vanemuine» solistid. Lisaks demonstreeriti filmi «Moskva suurehitustel».

*

Kolmapäeval, 11. veebruaril k. a. kohtusid valijad TR Ülikooli aulas saadikukandidaatide A. Langi ja O. Tartuga.

Koosoleku teises osas anti TR Kunstimuuseumi poolt ülevaade nõukogude maalikunsti saavutustest, toimus Tartu Kaubastu meeskoori kontsert ja demonstreeriti kinofilmi «Nõukogude põllumajanduse saavutused».

Eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite koosolekult

Eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite ühisel koosolekul, mis toimus 6. veebruaril k. a., fikseeriti 1953. a. teadusliku töö plaanis oleva eesti keele teadusliku grammatika üldilme ning loodi komisjon, kes lähema aja jooksul välja töötaks grammatika prospekti.

Koosoleku teises osas arutati õppetööga seosesolevaid küsimusi.

Sisukas koosolek

Teisipäeval toimus füsioloogia ja patoloogilise anatoomia kateedrite auditooriumis TRÜ arstiteaduskonna ja Tartu Teadusliku Arstide Seltsi koosolek. Ettekandega luminestsentsi rakendamisest bioloogias ja meditsiinis esines TRÜ rektor prof. F. Klement. Huvitavale ja sisukale ettekandele järgnesid sõnavõtud.

Rahvusvaheliste konkursside laureaatide kontsert

10. veebruaril andsid rahvusvaheliste konkursside laureaadid Aleksei Lazko (čello) ja Valeri Vassiljev (klaver) TRÜ aulas sisuka kontserdi. Kavas oli rida Bachi, Beethoveni, Boccherini, Rahmaninovi, Liszti jt. helitöid.

Üliõpilaste treeninglaagrist

TR Ülikooli Kääriku suusalaagrisse sõitis teisipäeval uus rühm suusasportlasi. Seekord alustasid suusatreeninguid kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilased.

Saadetis Ungari Rahvavabariigist

Hiljuti sai Tartu Riikliku Ülikooli soome-ugri keelte kateeder Ungari Rahvavabariigi saatkonnalt Moskvas üheksa pakki raamatuid. Raamatud oli saatnud Ungari Teaduste Akadeemia oma korrespondeeriva liikme prof. György Lakó ettepanekul, kes sügissemestril külastas Tartut.

Saadetis sisaldab peaaegu kogu keeleteadusliku kirjanduse, mis on ilmunud Ungari Rahvavabariigis pärast fašistlikust okupatsioonist vabanemist.

Raamatute hulgas on rida soome-ugri keelte tekstiväljaandeid (komi-sürja, mari ja ostjaki), ungari kooligrammatikaid, spetsiaaluurimusi ungari keele ajaloo, sõnavara ja murrete kohta.

Eriti tuleb mainida prof. M. Zsirai poolt trükki toimetatud ostjaki e. handi keele kangelaslaule, mis Antal Reguly möödunud sajandil üles on tähendanud. Neil Reguly tekstidel, mida rohkem kui saja aasta jooksul feodaalse ja kodanliku Ungari piiratud majanduslikes tingimustes on saadud avaldada, on soome-ugri keelte uurimise seisukohalt eriline tähtsus, kuna need on esimesi ülestähendusi handi keelest.

Saabunud raamatud näitavad konkreetselt, et rahvademokraatliku Ungari keeleteadus sammub tõusuteed ja sel on tähelepandavaid saavutusi. Saadetis on ka rõõmustavaks tõendiks selle kohta, et meie sidemed Ungari Rahvavabariigi keeleteadustega on tihedamaks muutunud.

P. Palmeos,
soome-ugri keelte kateedri van.-õpetaja

Vastuseks kriitikale

Miks viibib ühiselamu valmimine?

Vastusena korduvatele tähelepanu juhtimistele TRÜ-le ehitatava ühiselamu hoone valmimise aeglase tempo kohta Aia t. 36 on haldusprorektor sm. Võrse saatnud toimetusele pikema ja üksikasjaliku ülevaate maja ehitamise käigust.

Sm. Võrse poolt esitatud faktidest järgneb, et ehitusega on olnud tõepoolest tõsiseid ülikoolist mitteolenevaid raskusi. Sm. Võrse märgib samuti, et põhiliselt tuleb kriitika lugeda õigeks, kuna ülikooli haldusaparaat ei ole siiski suutnud oma tööd organiseerida nii, et õigeaegselt kõrvaldada ehitamisega seosesolevad takistused maja kiiremaks valmimiseks. Kahjuks ei maini sm. Võrse aga sõnakestki ehituse lõpuleviimise väljavaadetest.

Pildike tõsielust

Matemaatika-loodusteaduskonna agitaatorite rühmas on kokku 60 agitaatorit. Nendest on asunud tööle 31 agitaatorit.
(Agitpunkti nr. 20 seinalehest «Agitaator»)

Seltsimehed agitaatorid! On viimane aeg heita kõrvale ükskõiksuse mask ja asuda tõsiselt täitma oma aukohust agitaatorina. Teid ootavad valijad!

TRÜ kateedrite töödst

Zooloogia kateedri töö partei XIX kongressi otsuste valguses

Tartu Riikliku Ülikooli zooloogia kateeder arutab järjekindlalt oma õppe- ja teadusliku töö taseme tõstmise küsimusi. Hiljuti toimunud koosolekul otsustas kateedri kollektiiv töö edaspidise parandamise aluseks võtta J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi otsused.

Seni on kateedri õppejõud oma loengutes ja praktikumidel üliõpilastega teotsenud marksistliku filosoofia põhimõtetel. Mainitud uus materjal, eriti J. V. Stalini põhjapanev teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», paneb bioloogiliste distsipliinide õpetamisele veelgi kindlama aluse. Kateedri õppejõud otsustasid edaspidises õppetöös veel veenvamalt esile tuua tõde, et kuigi loodusteaduse seadused on inimese tahtest sõltumatult toimuvate objektiivsete protsesside peegeldus, «pole inimesed looduses toimuvate protsesside mõjutamise võimaluse mõttes kaugeltki jõuetud. Kui looduse seadused on inimeste poolt tunnetatud, võivad inimesed looduse seadusi arvesse võttes ja nendele tuginedes, neid oskuslikult rakendades ja ära kasutades, piirata loodusseaduste mõjusfääri, anda purustavatele loodusjõududele teise suuna, võivad purustavad loodusjõud ühiskonna teenistusse rakendada» (J. V. Stalin).

Kateedri teaduslik töö on tihedasti seotud õppetööga ja üliõpilaste teadusliku tööga. Rea viimaste aastate jooksul on üliõpilased sooritanud menetluspraktika ja kirjutanud kursuse- ning diplomitöid Eesti NSV looduse tundmaõppimise ja ümberkujundamise alalt. Kateeder suunab ka zooloogiaringi tegevust, mille tööplaan moodustab osa kateedri teadusliku uurimistöö plaanist. Ringi liikmete ettekannetes peetakse silmas kasulikkust rahvamajandusele. Ka referaatide temaatika on looduse tundmaõppimise ja ümberkujundamise alalt. Samu probleeme käsitlevad ka kateedri aspirantide dissertatsiooniteemad. Suur osa kõigi nende tööde temaatikast puudutab kala tagavarade suurendamise ja kalakasvatuse küsimuste aluseid eriti siseveekogudes. Partei direktiivid viienda viie aasta plaani kohta tõendavad, et see suund on õige, ja kohustavad seda temaatikat veelgi laiendama.

Kursuse- ja diplomitööde temaatikat tuleb laiendada ka teistele rahvamajanduslikult tähtsatele aladele, mis viienda viie aasta plaani direktiivides puudutavad Eesti NSV-d.

Kateeder lahendab veel üht teoreetilise tähtsusega probleemi, nimelt uurib loomariigi morfoloogia seaduspärasusi. Ka selle probleemi alal on üliõpilased kirjutanud kursuse- ja diplomitöid. Viienda viie aasta plaani direktiivid kohustavad ka laiendama teoreetiliste probleemide läbitöötamist bioloogilistel teadusaladel.

Kuna käesoleval viisaastakul seoses üleminekuga üldisele keskharidusele hakkab suurenema keskkoolide võrk, siis peab suurenema ka kõrgema haridusega bioloogiliste õpetajate hulk keskkoolides. Sellepärast peab kateeder tulevaste bioloogide väljaõpetamisel senisest suuremat tähelepanu osutama niisugustele ainetele, mida need hakkavad keskkoolides õpetama, nagu selgrootute ja selgroogsete zooloogia ja inimese anatoomia. Silmas pidades rahvamajanduse arendamise suundi Eesti NSV-s tuleb üliõpilastele anda häid teadmisi ka hüdrobioloogias ja ihtüoloogias, eriti aga rõhutada teadmiste rakendamise oskust praktikas.

TRÜ-st väljuvatest noortest spetsialistidest, nii ka bioloogidest-zooloogidest, kelle ettevalmistamine on kateedri peaülesanne, peavad kujunema võimalikult täiuslikkude erialaste ja poliitiliste teadmistega teadlased, kes oma teaduslikus töös või pedagoogidena suudaksid aktiivselt ja viljakalt töötada rahvamajanduse arendamisel, teaduslikkude avastuste laialdasel praktikasse rakendamisel ja teadusse sideme tugevdamisel tootmisega. Kommunismile ülemineku üheks eelduseks on ju ühiskondliku tootmise pidev kasv, mille eest võitluses «etendab suurt osa meie teadus, kes oma avastustega aitab nõukogude rahval täielikumalt välja selgitada ja pareimini kasutada loodusvarasid ja -jõude» (G. M. Malenkov).

J. Ristkok,
TRÜ zooloogia kateedri aspirant

TEADAANNE

Laupäeval, 14. veebruaril kell 19 toimub agitpunkti nr. 20 korraldusel TRÜ aulas noorte valijate õhtu.

Kavas ettekanne ja kontsert TRÜ klubilt. Lõpuks seltskondlik osa.

Pühapäeval kell 17 toimub agitpunkti nr. 20 ruumes saadikukandidaatide kohtumiskoosolek. Lõpuks kino.

Сегодня в номере

Передовая: За успешную работу в новом семестре.

1 страница. Устранить недостатки в предвыборной агитационной работе.

2 и 3 страница. Наши кандидаты в депутаты местных советов.

4 страница. Приветствие студентов Ленинградского Государственного Университета студентам ТГУ.

П. Пальмеос. Посылка из Венгерской Народной Республики.

И. Ристкок. О работе кафедры зоологии в свете решений XIX съезда партии.

О составлении учебников по русскому языку.

Информации.

Toimetaja k. t. K. TAEV

MD 00279 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 371

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (174) Reedel, 20. veebruaril 1953. a. VI aastakäik

Hääletades 22. veebruaril kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt me kindlustame oma Suure Kodumaa edasist õitsengut, ühtsust ja võimsust

Anname oma hääled Stalinliku bloki kandidaatidele

Pühapäeval, 22. veebruaril 1953. a. tulevad Nõukogude Eesti töötajad valimiskastide juurde, et valida parimaid, väärikamaid rahva esindajaid oblastite, rajoonide, linnade ja külade töörahva saadikute nõukogudesse.

Sel päeval demonstreerivad meie vabariigi töölised, kolhoosnikud ja haritlased uuesti oma ustavust Nõukogude valitsusele ja kommunistlikule parteile, meie suurele juhile ja õpetajale seltsimees Stalinile.

Andes oma hääled kommunistide ja parteitute stalinliku bloki kandidaatidele, teab töötav rahvas, et meie maa saavutas kommunistliku partei ja seltsimees Stalini juhtimisel maailma-ajaloolisi võite kõigil majandusliku ja kultuurilise ehitustöö aladel. Võrdlemisi lühikese aja jooksul pärast viimaseid kohalike nõukogude valimisi on sotsialistlik majandus teinud läbi võimsa tõusu. Nõukogude rahvas, ületanud neljanda viisaastaku plaani, asus veelgi grandioossemate, viienda viisaastaku plaanis ettenähtud ülesannete lahendamisele.

Sotsialistliku majanduse edukas areng, mis allub sotsialismi tähtsaimale majandusseadusele, tõi kaasa tööliste majandusliku ja kultuurilise olukorra edasise paranemise. Nõukogude Eesti majandus ja kultuur on puhkemas õitsele. Tööstuslik tootmine Eesti NSV-s kasvas ainult möödunud aasta jooksul 14% võrra.

Möödunud ajavahemikku tähistavad sellised maailma-ajaloolise tähtsusega sündmused, nagu seltsimees Stalini geniaalse töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ilmumine ja NLKP XIX kongressi otsused, milledes on antud hiiglaslikud perspektiivid meie maa edasiminekuks kommunismi poole. Meie maa töötajad teavad, et valides kohalikesse nõukogudesse rahva kõige väärikamaid esindajaid, kommunistide ja parteitute stalinliku bloki kandidaate, väljendavad nad seega oma kindlat otsust sammuda mööda seltsimees Stalini poolt näidatud teed, helge kommunistliku ühiskonna ülesehitamise teed. Sellepärast kaasneb Eesti NSV kohalike nõukogude valimiste kampaaniaga meie vabariigi töötavate hulkade töö ja poliitilise aktiivsuse uus tõus. Töötajad võtavad kohalike nõukogude valimiste auks uusi kõrgendatud ülesandeid plaanide täitmiseks ja ületamiseks; laieneb seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi otsuste massiline tundmaõppimine. Suure rõõmuga võtsid Tartu oblasti ja Tartu linna töötajad vastu sõnumi seltsimees Stalini nõusoleku kohta kandideerida oblastinõukogu valimistel Tartu linna valimisringkonnas nr. 9. Suur õnn on anda oma hääled üldrahvaliku saadikukandidaadi, meie võitude organiseerija J. V. Stalini poolt.

Aktiivselt võtab Eesti NSV kohalike nõukogude valimiskampaaniast osa ka Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate kollektiiv.

Parimad parimatest, väärikad nõukogude rahva tütred ja pojad, kommunistid ja parteitud on meie kollektiivi poolt esitatud kohalike nõukogude saadikukandidaatideks. Oblastinõukogu saadikukandidaadiks on professor F. Klement. Linnanõukogusse on saadikukandidaatidena esitatud professorid sm-d E. Martinson ja A. Tomingas, kateedri juhataja sm. P. Issakov, dotsendid sm-d V. Reiman, G. Sapožnikov, õppejõud sm-d V. Arhangelski, V. Mäe, S. Maasik, R. Tani, H. Elken, L. Uibo, aspirant sm. V. Türk, pearaamatukogu juhataja sm. A. Hiir, üliõpilased sm-d L. Humal, D. Pirson, A. Lang. Me oleme veendunud, et need saadikukandidaadid kannavad auga rahva teenri suurt nimetust.

Sajad meie kollektiivi liikmed võtavad aktiivselt osa jaoskondade ja ringkondade valimiskomisjonide ning agitpunktide tööst. On viidud läbi suur töö elanikkonna tutvustamiseks saadikukandidaatidega, valimismäärustiku tundmaõppimiseks ja valijate nimekirjade kontrollimisel, on peetud kümneid loenguid poliitilistel ja teaduslikel teemadel, palju vestlusi valijatega.

Kuid meie töös on veel olulisi puudusi. Paljud agitaatorid suhtuvad oma töösse formaalselt, andes valijatele edasi ainult mitmesuguseid teateid, kuid ei vii läbi vestlusi. Mõnedes jaoskondades paljud valijad veel ei teagi, kelle poolt neil tuleb hääletada. On vajalik viimastel valimiseelsetel päevadel arendada laialdast agitatsioonitööd kommunistide ja parteitute stalinliku bloki kandidaatide poolt, jutustada töötajatele Nõukogude Liidu suurtest võitudest ja saavutustest, grandioossetest kommunismi ülesehitamise plaanidest, on vaja tutvustada töötajatele valimissüsteemi, näidata Nõukogude korra suuri eeliseid. On vajalik selgitada EKP KK üleskutset kõigile Eesti NSV valijatele.

Aktiivse tööga kohalike nõukogude valimiste käigus aitame Tartu linna töötajatel täita oma austav patrioodikohus — sajaprotsendiline osavõtt valimistest.

Kõik valimistele 22. veebruaril 1953. a.! Anname oma hääled kommunistide ja parteitute stalinliku bloki kandidaatide poolt! Võtame osa valimistest juba hääletamise esimestel tundidel! Anname oma hääled meie üldrahvaliku kandidaadi suure Stalini poolt!

TEADMISEKS POLIITINFORMAATOREILE

Järjekordne instruktiivne ettekanne poliitinformaatoritele toimub 3. märtsil 1953. a. kell 16.00.

К СВЕДЕНИЮ ПОЛИТИНФОРМАТОРОВ

Следующий инструктивный доклад для политинформаторов состоится 3-го марта 1953 г. в 16-00 час.

Näituse tänava ühiselamu üliõpilaste ja aspirantide

ÜLESKUTSE

kõigile Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilastele ja aspirantidele

Kallid seltsimehed!

22. veebruaril 1953. a. toimuvad Eesti NSV kohalike töörahva saadikute nõukogude valimised. Kogu eesti rahvas võtab seda pidulikku päeva vastu suure tööalase ja poliitilise tõusu tähe all. Uute töövõitudega lähevad valimistele vastu töölised vabrikuist ja tehaseist, kolhoosiküla inimesed. Uute saavutustega õppe- ja teaduslikus töös läheb valimistele vastu meie ülikooli kollektiiv.

Tartu oblasti töötajatele oli suureks rõõmuks teade sellest, et nõukogude rahva suur juht Jossif Vissarionovitš Stalin andis oma nõusoleku kandideerimiseks Tartu Oblasti Töörahva Saadikute Nõukogu valimiste Tartu linna valimisringkonnas nr. 9. Suur õnn — hääletada meie suure juhi ja targa õpetaja eest — saab osaks ka meie ülikooli üliõpilastele.

22. veebruar — kohalike nõukogude valimiste päev — kujuneb eredaks demonstratsiooniks eesti rahva armastusest ja ustavusest suurele Nõukogude kodumaale, Lenini-Stalini parteile ja Nõukogude valitsusele.

Meie, Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased ja aspirandid, kes elavad Näituse tänava ühiselamus, läheme suure vaimustusega valimisjaoskonda, et anda oma hääled võitmatu kommunistide ja parteitute stalinliku bloki kandidaatidele. Me läheme valimiskastide juurde valimisjaoskonna avamise momendil — kell 6 hommikul.

Kutsume üles kõiki Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi ja aspirante hääletama 22. veebruaril 1953. a. esimesel hommikutunnil!

Hääletades kommunistide ja parteitute stalinliku bloki kandidaatide poolt, me hääletame Nõukogude Eesti majanduse ja kultuuri uue õitsengu eest, meie eduka ülemineku eest kommunismile, rahu eest!

Elagu kommunistide ja parteitute stalinlik blokk valimistel kohalikesse töörahva saadikute nõukogudesse!

Elagu esimene üldrahvalik saadikukandidaat suur Stalin!

Kõik valimistele!

TRÜ Näituse tn. ühiselamu üliõpilaste ja aspirantide üldkoosoleku nimel:

E. Lehtmets
L. Šišov
P. Sepp
L. Vassikova

Noor valija

Sama pidulik ärevus, millega laud
õhtul sulgusid hilisel tunnil,
silmi hommikul avades meelest ei kao —
vara erksana ärkama sunnib.

Koiduvalguski alles veel arglikul käel
puutub akende hämaraid ruute
Täna kargelt ja talviselt algav päev
elus tähtsaimaks paljudel muutub.

Tema elus on talvesid kaheksateist
teineteisele järgneda jõudnud;
tähtsaid päevi ta ellu tõid mitmed neist,
aga tänane erilist nõuab.

Meenub Reedale, kuidas ta, filoloog noor,
unistas ammugi ülikoolist,
päevaks kauneimaks elus tal siiani too,
mis viis täide ta palava soovi.

Mööda tuttavaist sambaist viib nüüdki ta tee
alles varase hommiku ajal.
Mõtleb koolile häält andes tänagi Reet,
valgest, Toome all asuvast majast.

Meenub hoones nii põlises lugemissaal,
loengud, laulud ja näidendiproovid —
kõiki rõõmusid noortele elu me maal
pakub, milliseid iganes soovid.

Selle nimel, et tulevik helgeks meil jääks,
oleks õppiva nooruse päralt,
selle pandiks on täna ju temagi hääl,
õnne nimel, mis homses meil särab,

rahu nimel, et senisest suuremal hool
puhkeks õitsele eesrindlik teadus,
elu nimel, kus kaitseb meid igalpool
suure ajastu stalinlik seadus.

Velli Verev

Hääletan kommunistide ja parteitute stalinliku bloki saadikukandidaatide poolt

Sotsialistlik kord on eesti noorsoole andnud kõik võimalused edukaks õppimiseks ja tööks. Need, kellel kodanliku korra päevil polnud võimalik unistada isegi keskkooli lõpetamisest, õpivad nüüd kõrgemates õppeasutustes. Nõukogude noorsugu elab helget ja päikesepaistelist elu, samal ajal kui kapitalistlike maade noorpõlv vaevleb näljas ja tööpuuduses, kõnelemata hariduse omandamisest.

22. veebruar 1953 on minule eriliseks pidupäevaks, kuna mul siis avaneb võimalus esmakordselt osa võtta valimistest.

Tean, et mullegi, nagu kõigile nõukogude noortele, on nõukogudemaal avatud laialdased perspektiivid eluks. Selle eest me võlgneme tänu nõukogude võimule, kommunistlikule parteile ja tema juhile, seltsimees Stalinile.

Asudes 22. veebruaril valimiskasti juurde, hääletan ma koos kogu töötava rahva ja õppiva noorsooga kommunistide ja parteitute stalinliku bloki kandidaatide poolt, hääletan selle poolt, et meie suur kodumaa muutuks veelgi võimsamaks ja jõukamaks, et kestaks edasi noorsoo rõõmuküllane elu, et jõuaks lähemale kommunismi ajastu.

H. Haberman,
bioloogiaosakonna I kursuse
üliõpilane

Suusalaager Kääriku õppebaasis

Kaheteistkümne kilomeetri kaugusel Otepäält, Lõuna-Eestile omaste kuppelmägede vahel, asub TRÜ Kääriku õppebaas. Siin toimuvad igal aastal kehakultuuriteaduskonna suvi- ja talilaagrid. Õppebaasi juurde rajatud spordiväljakud ja ujumisbassein koos vettehüppe torniga pakuvad häid võimalusi suvilaagrites kergejõustiku, ujumise, vettehüpete ja sportmängude harrastamiseks. Ületamatud on aga need võimalused, mida pakuvad talvel paksu lumega kaetud mäed ja metsarajad suusatajatele treeninguks oma spordimeisterlikkuse tõstmiseks ja kõigile teaduskonna üliõpilastele suusatamistehnika ja õpetamise metoodika omandamisel talilaagrites.

Kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilaste talilaager toimus 19. jaanuarist kuni 6. veebruarini. Suhtudes täie tõsidusega õppetöösse, omandasid kõik üliõpilased kiiresti õppekavas ette nähtud teadmised, mistõttu kellelegi ei tekitanud raskusi arvestuslike nõuete täitmine laagriaja lõpul. Edukale õppetööle kaasnes ka kursuse spordimeisterlikkuse tõus suusatamises. Nii paranes meeste 10 km distantsil kursuse keskmine, võrreldes möödunud õppeaastaga, enam kui kümne minuti võrra. Kõigil distantsidel, milledel laagris korraldati võistlused, täitis rida üliõpilasi teise spordijärgu.

Suured teened kõige selle saavutamisel on kursuse komsomoligrupil (grupporg A. Viese), kes on igas ürituses kursusel juhtivaks organiks. Mitte väiksemad pole komsomoligrupi teened üliõpilaste vaba aja kasulikul sisustamisel. Komsomoligrupi initsiatiivil viidi kaks korda nädalas läbi poliitinformatsioonid, toimusid poliitkasvatuslikud loengud, ilmus välkleht, organiseeriti isetegevusõhtuid. Võtnud oma šefluse alla Pühajärve 7-klassilise kooli komsomoliorganisatsiooni ja kehakultuurikollektiivi, aitas kommunistlikest noortest koosnev šeflusbrigaad koolinoori korrespondentsvõistluste «Pionerskaja Pravda» auhinnale ja suusatamisvõistluste läbiviimisel, korraldades treeninguid ja abistades võistluste tehnilist läbiviimist. Kohalikus agitpunktis organiseeriti šefluse korras valimiseelne õhtu, kus esines ülikooli lektorite grupi liige kommunistlik noor E. Uduvee loenguga «Partei XIX kongress ja kommunismi ülesehitamise ülesanded meie maal». Laagris viibinud EPA üliõpilane NSVL meistersportlane V. Lepa kõneles koosolejaile sellest, kuidas temast said meistersportlane. Õhtu lõppes mitmesuguste sportlike ja isetegevuslike ettekannetega.

Laagris viibimise ajal ilmnes aga ka mitmesuguseid puudusi õppelaagris, peamiselt majanduslikel aladel. Nurinat tekitas kõige enam toitlustamine, mida seekord teostas Otepää Tarbijate Kooperatiivi söökla. Kuigi summad toitlustamiseks olid samad, võrreldes eelmiste laagritega, millal toitlustamine korraldati laagri köögi poolt, ei vastanud toitlustamine kehakultuurlaste vajadustele. Kuna tugev füüsiline tegevus karges välisõhus on küllalt vastupidavust nõudev, siis ilmnes laagri lõpul üliõpilaste hulgas väsimuse ja roidumuse tundemärke.

Soovida jättis ka ruumide kütmine ja valgustamine. Käesoleval aastal on baas varustatud madalakvaliteetsete küttepuudega, millest tingituna tuli laagris sageli kannatada külma. Baasi valgustamine toimus kohapeal bensiinimootori abil toodetava elektriga. Tõsist remonti vajav mootor oli aga enamiku ajast rikkes, mistõttu üliõpilastel tuli õhtuti sageli istuda pimedates tubades.

Kuna kõik need puudused avaldavad küllalt suurt mõju õppetöö edukusele ja kultuurilisele elule laagris, tuleb ülikooli administratsioonil ette võtta otsustavaid samme elu-olustikuliste tingimuste parandamiseks Kääriku õppelaagris.

A. Viru,
kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilane

Üliõpilased valmis treeninguks.

Möödunud nädalal

TRÜ šeflusaluses agitpunktis

Möödunud laupäeval toimus agitpunkti nr. 20 korraldusel TRÜ aulas noorte valijate õhtu. Ettekandega «Noorte ülesanded valimiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel» esines agitpunkti juhataja sm. J. Feldbach.

*

Pühapäeval kohtusid valijad agitpunkti ruumes toimunud koosolekul saadikukandidaadiga oblastinõukogusse sm. E. Kägeriga ja saadikukandidaatidega linnanõukogusse sm-te L. Lukke ja I. Sildmäega. Ettekandega esines saadikukandidaat sm. I. Sildmäe.

Lõpuks linastati sari populaarteaduslikke filme.

Arutati komsomolitöö küsimusi

TR Ülikooli komsomoliorganisatsiooni aktiivi koosolekul arutati ELKNÜ Tartu Oblastikomitee otsust ülikooli komsomoliorganisatsiooni töö kohta. Ettekandega esines Tartu Oblasti kmsomolikomitee sekretär sm. Smirnov, millele järgnesid hulgalised sõnavõtud.

Külaliskontserdid aulas

Möödunud pühapäeval andis Jaan Tombi nimelise kultuurihoone naiskoor «Ilo» TRÜ aulas külaliskontserdi. Koori juhatas sm. A. Velmet. Solistina esines III Ülemaailmse Noorsoo ja Üliõpilaste Festivali laureaat A. Püvi.

Kontsert jättis kuulajaisse meeldiva, südamliku mulje.

*

17. veebruaril esines aulas üleliidulise ja rahvusvahelise konkursi laureaat pianist Viktor Meržanov. Külaliskunstnik esitas Beethoveni, Schuberti, Tšaikovski jt. klaveripalu.

Algas korvpalliturniir

Eile algas Tartus ülikooli võimlas korvpalliturnii. Turniirist võtavad osa Tallinna, Tartu ja Pärnu oblasti ning Tallinna linna nais- ja meesvõistkonnad.

Uisutamistunnid algajaile

Möödunud nädalal algasid TRÜ—EPA Spordiklubi uisuteel uisutamise tunnid algajaile. Uisutamises annavad õpetust kehakultuuriteaduskonna õppejõud A. Rünk, E. Ehaveer ja I. Kariste.

Teadaanne

Neljapäeval, 26. veebruaril algusega kell 18.00 toimub marksismi-leninismi aluste ringi töökoosolek (marksismi-leninismi aluste kateedri ruumes).

Päevakorras A. Peri ettekanne «NLKP uus põhikiri ja kommunistliku kasvatuse ülesanded».

Ringivanem

ОБЪЯВЛЕНИЕ

В четверг, 26 февраля в 18 часов состоится собрание кружка марксизма-ленинизма в помещении кафедры.

В повестке дня доклад А. Пери о новом уставе КПСС и задачах коммунистического воспитания.

Староста кружка.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

Передовая. Отдадим свои голоса за кандидатов Сталинского блока.
1 страница. Обращение студентов и аспирантов общежития по ул. Няйтсе ко всем студентам и аспирантам ТГУ.
В. Верев. Молодой избиратель (стихи).
Х. Хаберман. Я голосую за Сталинский блок коммунистов и беспартийных.
2 страница. А. И. Поляков. Славный боевой путь.
А. Виру. Лагерь лыжников в учебной базе Кяарику.
Информации.

К 35-й годовщине Советской Армии

Славный боевой путь

Двадцать третьего февраля советский народ с чувством законной гордости за свои героические вооруженные силы отмечает тридцать пятую годовщину Советской Армии и Военно-Морского Флота.

Советская Армия, созданная Лениным и Сталиным, выращенная большевистской партией, прошла беспримерный героический путь. Мужественно и победоносно отражала она военные нападения империалистических хищников, пытавшихся покорить нашу страну. В ожесточенных боях с врагами нашего государства она «с честью оправдала свое историческое назначение и по праву является любимым детищем советского народа» (И. Сталин). Под надежной защитой своей могучей армии советский народ построил социалистическое общество и успешно двигается вперед по пути к коммунизму.

Великая Октябрьская социалистическая революция, открывшая эру крушения капитализма, вызвала бешеную злобу империалистов, которые любыми средствами пытались задушить советскую власть, разделить нашу страну и превратить ее в объект колониального грабежа. Главным организатором военной интервенции против Советской России были американские империалисты. Они сразу же после победы Октябрьской революции организовали блокаду против нашей страны, сначала вдохновляя контреволюционные заговоры против советской власти, а затем, вместе с английскими, французскими и японскими империалистами, перейдя к открытой вооруженной интервенции. Армии интервентов вторглись на территорию нашей страны, грабили ее богатства. Не было ни одной контрреволюционной армии, боровшейся против Советской Республики, ни одного антисоветского заговора, которые бы не опирались на поддержку и помощь иностранных государств и прежде всего империалистов США, уже тогда проявивших себя злейшим врагом советского народа.

Советская Армия, созданная для борьбы с иностранными захватчиками, с честью выполнила свою историческую задачу. Она наголову разбила многочисленные армии интервентов и их белогвардейских ставленников, вышвырнула их вон из пределов нашей страны и сорвала преступные антисоветские планы американских и других империалистов. Отразив первое вооруженное нападение международного империализма на Советское государство, Советская Армия обеспечила народам нашей страны возможность перехода к мирному строительству, к построению социалистического общества.

В исторически короткий срок советский народ, руководимый партией Ленина-Сталина, успешно претворил в жизнь сталинский план индустриализации страны. Из отсталой в технико-экономическом отношении она превратилась в могучую индустриальную державу. Победа сталинской политики индустриализации страны позволила оснастить нашу армию первоклассной военной техникой. В соответствии с требованиями советской военной науки, неустанно развиваемой товарищем Сталиным, в Советской Армии были созданы все необходимые условия для ведения современной войны.

Великая Отечественная война была самым суровым испытанием прочности и жизнеспособности Советского государства, выдержки и стойкости нашего народа, боевой мощи Советской Армии. Вероломное нападение фашистской Германии создало смертельную угрозу для нашей Родины. Американские миллиардеры, вскормившие германский фашизм, помогли гитлеровцам создать сильную армию, несравнимо более мощную, чем Германия имела в первую мировую войну. На советское государство обрушился удар такой силы, какой не выдержало бы никакое другое государство и ни одна армия в мире.

Империалисты США и Англии, всячески поощряя германский фашизм и направляя его агрессию против Советского Союза, возлагали на гитлеровскую армию надежду, как на силу, способную сокрушить или ослабить наше государство и тем самым расчистить им путь к мировому господству. Гитлеровцы не оправдали надежд своих покровителей. Советский народ и его армия, руководимая великим Сталиным, не только выдержали страшный удар сильнейшего врага, но и наголову разгромили его, уничтожили и само фашистское государство.

Советская Армия своей победой в Великой Отечественной войне совершила подвиг, имевший всемирно-историчкое значение. Разгромив вооруженные силы германского фашизма, а затем и армию империалистической Японии, она отстояла свободу и независимость своей Родины, укрепила ее безопасность на западе и на востоке, обеспечила нашему народу возможность продолжать прерванное войной строительство коммунистического общества. В результате победы Советского Союза из системы капитализма вышел ряд стран Центральной и Юго-Восточной Европы. Это явилось новым решающим поражением мирового империализма, которое привело к изменению соотношения сил на мировой арене в пользу социализма и демократии.

Победа Советской Армии — это прежде всего победа советского социалистического строя, проявившего себя лучшей формой организации общества и государства и давшего нашему народу и его армии великую и непреоборимую силу. В годы тяжелого военного испытания наша страна благодаря преимуществам советского строя сумела преодолеть неимоверные экономические трудности, вызванные вероломным нападением врага, создала слаженное и быстро растущее военное хозяйство, что позволило обеспечить Советскую Армию всем необходимым для успешного ведения войны. Морально-политическое единство и дружба народов нашей страны, советский патриотизм, ставший могучей силой советского общества, создали моральную основу нашей победы в Великой Отечественной войне.

Своим великим подвигом в этой войне Советская Армия снискала себе любовь и уважение трудящихся всего мира, как к армии освободительнице.

Советская Армия победила потому, что она сражалась под непосредственным руководством величайшего из полководцев — товарища Сталина. Наши победы в этой войне явились триумфом сталинской военной науки, как науки передового социалистического строя, как высшей ступени в развитии военно-теоретической мысли. Сталинское руководство борьбой наших вооруженных сил — классический образец умелого использования для достижения победы тех огромных экономических, морально-политических и военных возможностей, которыми располагает социалистическое государство.

Великий Сталин превратил Советскую Армию в ходе войны в самую передовую, самую закаленную и мощную армию в мире, имеющую первокласное вооружение, опытнейший командный состав, высокие морально-боевые качества.

После победоносного окончания Великой Отечественной войны Советская Армия с честью и достоинством выполняет возложенную на нее почетную и ответственную задачу — быть верным стражем завоеванного мира и безопасности нашей Родины ,надежно охранять созидательный труд советского народа-строителя коммунизма.

Свою славную годовщину Советская Армия отмечает новыми успехами в борьбе за повышение качества боевой и политической подготовки войск. Советские воины, воодушевленные трудовыми подвигами своего народа, упорно, изо дня в день повышают свои политические, военные и технические знания. Растут и совершенствуются командные кадры, изучая марксистко-ленинскую теорию сталинскую военную науку повышая свое методическое мастерство в обучении и воспитании войск.

Вдохновляемая мудрой политикой коммунистической партии, указаниями великого Сталина, закаленная в битвах за свободу и независимость нашей Родины, Советская Армия, вступающая в тридцать шестой год своего существования стоит на защите безопасности и государственных интересов Советского Союза, надежно охраняя созидательный труд советского народа, уверенно идущего вперед к победе коммунизма.

А. И. Поляков

Toimetaja kt. K. TAEV

MD 00306 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 529

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (175) Reedel, 27. veebruaril 1953. a. VI aastakäik

Лучше организовать работу аспирантуры

Директивами XIX съезда Коммунистической Партии Советского Союза по пятому пятилетнему плану развития СССР предусмотрено: «Расширить за пятилетие подготовку научных и научно-педагогических кадров через аспирантуру высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов примерно в два раза по сравнению с предыдущей пятилеткой».

Таким образом, в свете решений XIX съезда партии аспирантура должна стать важнейшей формой подготовки высококвалифицированных профессорско-преподавательских и научных кадров.

Отсюда понятно то большое внимание, которое уделяется в ЭССР состоянию работы по подготовке аспирантов Тартуским Государственным Университетом. Постановление бюро Тартуского Областного Комитета Коммунистической Партии Эстонии, а также партийное собрание университета отметили ряд крупных недочётов в постановке работы с аспирантами в Тартуском Государственном Университете.

В течение ряда лет, начиная с 1945 года, систематически не выполнялся план приёма аспирантов. За 6 лет, с 1945 по 1950 год включительно, вместо 106 человек по плану было принято только 47 человек. В 1951 году было принято 27 аспирантов в ТГУ, и 6 человек направлено в Московский и Ленинградский университеты. В 1952 году план приема аспирантов был выполнен. Было принято 24 аспиранта, и 3 врача, сверх плана, были направлены в Медицинские Институты Ленинграда. В настоящее время число аспирантов ТГУ достигло 53 человек; сверх того; 13 человек учатся в Москве и Ленинграде. Однако до сих пор плохо подбирается качественный состав аспирантуры, в чем повинен ректорат и кафедры, не осуществляющие тщательного изучения и выделения наиболее способных, знающих и идейно-политически подготовленных кандидатов. Мало принимается в аспирантуру лиц со стажем практической работы.

В результате этих недочётов с 1945 года пришлось отчислить до окончания аспирантуры 10 человек. Только в одном 1952 году отчислено по разным причинам 5 человек (Таар, Леэт, Рейнап, Хелленурм, Мююрсепп).

Крупные недостатки имеют место в научном руководстве аспирантов. Научные руководители, деканы, заседания факультетов, Ученый Совет и ректорат до сих пор поверхностно, формально относятся к научной подготовке аспирантов. Наряду с руководителями, которые систематически и успешно работают над подготовкой молодой научной смены (проф. Лепп, проф. Вальдес, проф. Аристэ), есть до сих пор такие, которые еще не осознали своего патриотического долга перед страной в этом важном деле. Некоторые профессора за весь период после восстановления советской власти не подготовили ни одного диссертанта (Э. Аунап, Г. Кингисепп, Х. Кадари, В. Хийе и др:). В результате этого аспиранты у таких руководителей или отчисляются из аспирантуры (проф. Кадари, проф. Хийе), или систематически оканчивают аспирантуру без защиты диссертаций (проф. И. Вески и др.). В 1951 году из 4 аспирантов защитил диссертацию только один (Коэметс), а в 1952 году из 5-ти — двое (Янус, Егоров).

Такое положение далее нетерпимо. Некоторые руководители до сих пор не только, повидимому, не понимают самой сущности аспирантуры, но начинают свое руководство с настойчивого ходатайства о зачислении своих аспирантов по совместительству с ассистентами (доцент Кырге и др.).

Ряд аспирантов, также добиваясь работы по совместительству с аспирантурой, затем стараются объяснить создающиеся в силу этого трудности в своей работе аспиранта надуманными, якобы объективными причинами (Курик, Раэвеэ). Некоторые аспиранты сознательно скрывают недостатки своих руководителей в работе с ними (Отс).

Со стороны же ректората не принимается должных мер к созданию лучших условий работы и быта аспирантов.

Недостаточно используются предоставляемые Министерством Высшего Образования возможности направления по ряду специальностей в аспирантуру Московского и Ленинградского университетов.

Не все еще сделано для успешного и глубокого освоения аспирантами теории марксизма-ленинизма. Медленно происходит перестройка всей учебно-педагогической и научно-исследовательской работы с аспирантами в свете исторических решений XIX съезда КПСС и работы И. В. Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР». Аспиранты недостаточно привлекаются к участию в научных дискуссиях, конференциях и сессиях. Всем научным руководителям необходимо ещё раз пересмотреть темы диссертаций на основании директив XIX съезда партии и объективных законов, изложенных товарищем Сталиным в работе «Экономические проблемы социализма в СССР». Без учёта и понимания этих законов диссертации неизбежно будут носить схоластический характер и не смогут внести ничего нового, творческого ни в теорию советской науки, ни в практику строительства коммунизма.

Воодушевленные новым гениальным трудом корифея науки И. В. Сталина и перспективами плана нового грандиозного подъёма экономической мощи и расцвета культуры нашей страны, профессора, преподаватели и аспиранты Тартуского университета приложат все силы, чтобы быть достойными проводниками этих задач в жизнь.

Э. Мартинсон,
проректор по научной работе, профессор, доктор медицинских наук

Tähistati Nõukogude armee aastapäeva

23. veebruaril kogunes TRÜ pere pidulikult kaunistatud aulasse, et tähistada Nõukogude Armee 35. aastapäeva. Koosoleku avas TRÜ parteibüroo sekretär sm. V. Arhangelski. Päevakohase ettekandega esines õppejõud sm. A. Vaht, kes kõneles Nõukogude Armee kuulsusrikkaist võitudest.

Ettekandele järgnes sisukas kontsert Tartu Riikliku Ülikooli Naiskoorilt.

Noorsoo parima sõbra ja õpetaja Stalini poolt

Varajane hommikutund. Tänavail kostavad ainult mõne üksiku liikuja sammud. Kuid selles hommikuvaikuses on tunda mingit erilist pinget, ärevat ja pidulikku ootust.

Võib-olla loovad selle piduliku õhkkonna majadel lehvivad punalipud ja tuules paisuvad loosungid, võib-olla ka kaugelt kostuvad muusikahelid, kuid kindlasti peitub selle peapõhjus inimeste eneste südametes. Mitte iga päev ei saa meile osaks au hääletada bolševike partei ja nõukogude rahva parimate poegade ja tütarde poolt. See hetk väärib ootamist, väärib unetut ööd enne valimiste päeva.

Ka TR Ülikooli üliõpilaste ühiselamus Tiigi tänaval valitses juba ammu enne kella kuut erakordne elevus. Juba aegsasti väljus väravatest noori, kes suundusid lähedalasuva valimisjaoskonna poole. keegi ei tahtnud sel hommikul hilineda, kõik tahtsid hääletada juba esimesel hommikutunnil. Kõigi tundeid ja südameid valdas vaid üks mõte — meil kandideerib seltsimees Stalin. Töörahva armastatud juht, meie üliõpilasnoorsoo parim sõber ja õpetaja on see, kelle poolt ruttasid hääletama meie ühiselamu noored.

Kellaosutid hakkasid lähenema kuuele. Valimisjaoskonna eesruumes on juba hulgaliselt rahvast. Siin ootab üliõpilane-eesrindlane kõrvuti vana töölise — revolutsiooniliste võitluste veteraaniga. Eriti palju on kogunenud siia aga särasilmalisi ja elurõõmsaid noori, kellele Nõukogudemaal on loodud piiramatud võimalused õppimiseks ja tööks.

Täpselt kell kuus avanesid valimisruumi uksed. Valimiste jaoskonnakomisjoni esimees sm. Ertis õnnitles valijaid algava suursündmuse — kohalike nõukogude valimiste — puhul, õnnitles võimaluse puhul hääletada rahvaste suure juhi poolt. Möödus mõni hetk ja esimesed hääletajad jangetasid hääletamisbülletäänid valimisurni.

Koos vana tööveteraani Jaan Kilgiga astub esimeste hulgas valimiskasti juurde TRÜ õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane Arvo Liivar. Ehkki üks neist on vana ja teine noor, sel momendil läbivad nende ajusid samad mõtted — sügav tänu nõukogude valitsusele ja seltsimees Stalinile, kes on võitnud paljudele rahvastele kätte vabaduse ja õnneliku elu.

Valijate nägudel leviv õnnelik naeratus kõneles nõukogude riigi kodaniku suurest uhkusest ja rõõmust. Õnnelikemad olid aga Tiigi tänava ühiselamu üliõpilased, kellele langes osaks kahekordne rõõm — hääletada suure juhi ja sõbra seltsimees Stalini ja Tartu Riikliku Ülikooli õppeprorektori sm. Reimani poolt. Siira rahuldusega saatsid üliõpilased oma saadikuna linnanõukogusse armastatud õppejõu, kellele alati on olnud südamelähedane üliõpilaste heakäekäik.

Järjest uusi noori saabub valimisjaoskonda. Kindlal sammul astuvad valimisurni juurde ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilased kommunistlikud noored Lembit Raid, Olimpi Korzjukov, Einar Klaaman, matemaatika-loodusteaduskonnast Enn Kiiver ja paljud teised, kes avaldavad oma tänu valitsusele, parteile ja seltsimees Stalinile sellega, et on eesrindlikud nii õppe- ja teaduslikus kui ka ühiskondlikus töös. Suurem osa üliõpilasi saabus kolonnides, laulude ja pillimängu saatel. Need, kes olid hääletanud, ei lahkunud jaoskonna hoonest, vaid jäid vaatama isetegevusbrigaadide esinemisi, mis toimusid pidevalt kogu päeva kestel.

Juba esimestel hommikutundidel olid oma hääle andnud kõik Tiigi ühiselamus elunevad üliõpilased, varsti aga ka kõik teised valimisjaoskonna nr. 9 hääletajad.

See oli pidulik päev. See päev jäi kauaks meelde kõigile.

T. Orav

Valimisjaoskond, kus kandideeris seltsimees Stalin.

Esiplaanil rühm TRÜ üliõpilasi

ETA fotokroonika

Sõna on üliõpilasel-diplomandil

Kirjutan diplomitööd

On kätte jõudnud kevadsemester, aeg, millal meie, lõpetajad, peame kogu oma vaba aja kasutama oma diplomitöö valmistamiseks.

Kirjutan diplomitööd Hiina Rahvavabariigist. Materjalide hankimiseks selle ulatusliku teema jaoks võimaldati mulle TR Ülikoolist komandeering Moskvasse, kus viibisin ajavahemikul 26. jaanuarist kuni 8. veebruarini k. a. Minule antud võimalust püüdsin kasutada täielikult oma teadusliku töö huvides.

Meie otsesem teaduslik töö koos kaasdiplomandi sm. A. Kustiniga kulges Lomonossovi-nimelise ülikooli raamatukogus. Tänu sealsete raamatukogutöötajate lahkele vastutulekule, võimaldati meile suurte kataloogide kasutamine ja raamatute laenutamine. Oma diplomitöö bibliograafiat täiendasin P. B. Zaharevitši ja L. P. Tšernõševa väljaande «Hiina Rahvavabariik» järgi. Vana Hiina elust-olust ammendasin materjale N. Folbaumi teosest «Hiina ja hiinlased» ja K. Barsovi sama pealkirjaga teosest. Järgnevalt töötasin läbi F. Zaporožki teose «Jänkid Hiinas», kus Hiinat külastanud autor annab tõsiolulisi andmeid ameeriklaste peremehetsemisest ja vägivallapoliitikast Hiinas Kuomintangi reaktsiooni ajal, eriti 1948. a. Jaapanivastasest võitlusest Hiinas 1937.—1945. a. lugesin progressiivse ameerika autori Harrison Formani tööst «Uues Hiinas». Huvitavaid materjale rahvademokraatlikust Hiinast sain Hiinas viibinud nõukogude delegatsiooni liikme O. Gontšari tööst «Kohtumine sõpradega». Peale mainitute töötasin veel läbi hulk teisi teoseid, kust sain väärtuslikke materjale. Moskvas võimaldus mul hankida täiendust ka oma isiklikule raamatukogule raamatute näol, mis on ühtlasi abiks minu diplomitöö kirjutamisel.

Oma ajaloolist silmaringi laiendasime tunduvalt veel Ajaloomuuseumi külastamisega. Hiina kõrget tarbekunsti võisin imetleda Ida Kultuuride muuseumis, kus tutvusin ka hiina maalikunsti tähtsamate saavutustega, mis osutusid mulle heaks materjaliks Hiina Rahvavabariigi kultuurilise ülesehitustöö käsitlemisel diplomitöös.

Moskvas olles tutvusin ka hiina üliõpilastega, kes avaldasid meile oma rõõmu demokraatliku ülesehitustöö kohta Hiinas. Mao Tse-dungi ja seltsimees J. V. Stalini portreed nende toa seinal tunnistasid nende ääretut usaldust ja vaimustust suurte juhtide õige poliitika suhtes.

See reis meie kodumaa pealinna ei kujunenud mulle mitte ainult suureks triumfiks diplomitöö materjali kogumisel, vaid ta laiendas tunduvalt kogu minu ajaloolist, poliitilist ja kultuurilist silmaringi. Olles esmakordselt Moskvas, ei jätnud ma juhust kasutamata linna vaatamisväärsustega tutvumiseks. Külastasin Tretjakovi galeriid, kus tutvusin kõige silmapaistvamate vene klassika ja Nõukogude Liidu kunstnike loominguga, nägin originaalis Šiškini, Surikovi, Repini jt. kunstnike kuulsaid maale.

Järgnevalt avanes mul võimalus osa võtta ühest Moskva üliõpilaste ekskursioonist Gorkisse, kus võisin näha kogu maailma töötava rahva suure juhi V. I. Lenini maja-muuseumi tema raamatukoguga ja paljude mälestusesemetega revolutsioonilisest võitlusest, tube ja parki, kus Lenin veetis oma viimased eluaastad. Samal ekskursioonil näidati meile Moskvas V. I. Lenini nimelist vabrikut, kus suur juht esines revolutsiooniliste kõnedega ja kus viidi läbi kuritahtlik atentaat 1918. a. augustis. Samuti nägime leinarongi, milles V. I. Lenini surnukeha viidi viimsele puhkepaigale. Samas muuseumis kuulsime heliülesvõttelt ka V. I. Lenini häält, üht viimset tema sütitavaist kõnedest. Ühinedes Kremli võimsate müüride juures mausoleumi suubuva inimvooluga, nägin ka suure juhi põrmu.

Külastasime veel nõukogude rahva targa juhi seltsimees J. V. Stalini kingituste näitust. Tuhanded kingitused — kirjad, kallihinnalised esemed rahvademokraatia maadest, Nõukogude liiduvabariikidest, kapitalistlike maade töötajailt — kõik see osutab rahvamasside suurele austusele ja armastusele oma suure juhi vastu. Kingituste hulgas köitis eriti mu tähelepanu hiina rahva juhi Mao Tse-dungi kingitus — elevandiluust vaas sadade väljanikerdatud kujukestega külgedel, hiina tarbekunsti hiilgav saavutus.

Lõppakordina enne Moskvast lahkumist õnnestus meil näha Suures Teatris ajaloolise libretoga ooperit «Ivan Sussanin», kus esinesid Nõukogudemaa parimad ooperijõud ja balletisolistid.

Reisist jäi palju väärtuslikke muljeid, omandasin hulk teadmisi, leidsin häid sõpru ja mis peaasi, sain uut indu diplomitöö kirjutamiseks. Selle tööga tahan anda omapoolse väärika panuse Nõukogudemaa suurde kultuurivarasalve.

R. Männamaa,
ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilane

ÜTÜ muutugu tulevaste aspirantide ning teaduslike töötajate tõeliseks sepikojaks!

Hoogsamaks ettevalmistused ÜTÜ konverentsiks

TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing on Nõukogude korra viljastavais tingimusis aasta-aastalt käinud pidevat tõusuteed. Iga aastaga on üha enam eesrindlikke üliõpilasi hõlmatud ÜTÜ ridadesse, kus nad otsese õppetöö kõrval tegelevad vastavais eriala ringides iseseisva teadusliku uurimistööga. Üliõpilaste iseseisva teadusliku töö vorm, kui väga oluline lüli kõrgeltkvalifitseeritud nõukogude eriteadlaste ettevalmistamisel, on levinud üha laiematesse üliõpilaskonna massidesse ning ta peab muutuma lähemas tulevikus kogu üliõpilaspere õppetöö lahutamatuks osaks meie ülikoolis.

Kokkuvõte üliõpilaste iseseisvast teaduslikust tööst tehakse igal aastal toimuvail ÜTÜ teaduslikel konverentsidel. Pidev konverentsidel ettekantavate tööde arvuline kasv näitab, et ÜTÜ on TRÜ-s muutumas tõeliseks massiorganisatsiooniks. Paralleelselt tööde arvu suurenemisega paraneb ka nende sisuline ning vormiline külg.

ÜTÜ VII teaduslik konverents toimub ajavahemikul 5. aprillist kuni 7. aprillini k. a. Praegu on käimas pingsad ettevalmistused konverentsiks kõikides ÜTÜ teaduslikes ringides. Konverentsil esinejad viimistlevad veel oma töid, et need siis sisult ning vormilt korrektsetena üle anda ÜTÜ Nõukogule väljapanekuks TRÜ Pearaamatukogusse. Tööd pannakse tutvumiseks välja raamatukogusse 20. märtsil, s. t. 15 päeva enne konverentsi algust.

Konverentsist on palutud osa võtma esindajaid paljudest vennasvabariikide kõrgematest õppeasutustest, kelledega TRÜ ÜTÜ-l on juba varem tihedad sidemed. Seega loodetakse kohapeal kirjutatud tööde kõrval konverentsil kuulda ka rohkeid külalisettekandeid, mis avab avarad võimalused töökogemuste vahetamiseks vennasvabariikide üliõpilastega. Sellised töökogemuste vahetamised on väga vajalikud, sest nad aitavad palju kaasa meie üliõpilaste teaduslike ringide töö parandamiseks ning sõpruse ja koostöö süvendamiseks Nõukogude Liidu rahvaste vahel. Kutsed on saadetud Moskva, Leningradi, Gorki, Valgevene, Läti, Leedu ja veel paljudesse teistesse kõrgematesse õppeasutustesse.

Praegu tegeleb ÜTÜ Nõukogu konverentsi programmi väljatöötamise ning tööde valmimise kontrolli küsimustega. Kontrollimise käigus on selgunud, et mitmed konverentsi tööd on oma valmimise käigus veel algstaadiumis. Samuti on mõnede plaanis ette nähtud konverentsitööde valmimine muutunud üldse küsitavaks. Näiteks avaldas arstiteaduskonna osakonnanõukogu esimees sm. Hanson kahtlust selliste väga huvitavate tööde valmimise suhtes nagu «Penitsilliinlahuste tähtsusest kirurgi käte ettevalmistamisel operatsiooniks» (kirurgia ring) ja «Siseorganite funktsionaalsed ja morfoloogilised muutused uinutite toimel» (farmakoloogia ring). Selline olukord on muidugi täiesti lubamatu ja vastavail tööde teostajail (üliõpilased E. Eller ja V. Parvet), samuti juhendajail (dots. A. Seppo, prof. G. Kingissepp) tuleb teha kõik selleks, et nimetatud tööd siiski ettenähtud tähtpäevaks (20. märts) valmiksid.

Praeguste andmete kohaselt tuleb konverentsil ettekandele üle 90 iseseisva teadusliku töö. Kui veel arvestada, et õppeaasta sügissemestril, seoses ülikooli 150. aastapäevaga, toimus erakorraline üliõpilaste teaduslik konverents, kus kanti ette 53 teaduslikku tööd, siis võib öelda, et käesoleval õppeaastal esituseletulnud üliõpilaste teaduslike tööde arv on rekordiline kogu ÜTÜ ajaloos.

Konverentsi tööde temaatika on kooskõlas partei XIX kongressi direktiividega, on kõigiti aktuaalne ja rahvamajanduse praktilisi probleeme lahendav. Paljud töödest on kollektiivtööd.

Tunnistust äsjaöeldust annavad näiteks sellised konverentsil ettekandmisele tulevad teemad nagu «Agrotehnika ja mikroelementide mõju taimede kasvule ja arengule soopinnal» (taimefüsioloogia ringi kollektiivtöö) või sama ringi üliõpilase Viktor Hellenurme uurimus «Soomuldade erineva veerežiimi mõju suhkrupeedi kultuuri omadustele». Suurt huvi äratab kahtlemata ka riigiteaduse ringis H. Roopi poolt tehtav töö «Sõja ja rahu küsimused J. V. Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» valgusel».

Näitenanimetatud ja veel paljud ülejäänud tööd omavad väga suurt väärtust olulise panusena meie kodumaa eesrindlike teaduste varasalve. Jääb ainult soovida, et kõik need tööd tõesti valmiksid kõigiti teadusliku töö nõuete kohaselt ning õigeaegselt. ÜTÜ Nõukogu eesotsas konverentsi komisjoniga soovib selleks kõigile töötajaile palju jõudu ning indu.

Kujunegu TRÜ ÜTÜ VII teaduslik konverents tõeliseks üliõpilaste iseseisva teadusliku töö ülevaatuseks. Kujunegu ta edasise teadusliku töö stimuleerijaks ja propageerijaks laiades üliõpilasmassides. Aidaku ta kaasa sõprussidemete loomisele ning süvendamisele teiste vennasvabariikide üliõpilastega.

E. Veinpalu,
ÜTÜ konverentsikomisjoni esimees

Parandada organisatsioonilist tööd ÜTÜ ringides

Möödunud semestri lõpul tegi ÜTÜ Nõukogu kokkuvõtte ringide vastastikuse abistamise ja kontrollimise brigaadide tegevusest ning arutas organisatsioonilise töö olukorda ÜTÜ ringides. Aruandest ja järgnenud sõnavõttudest selgus, et eeskujulikult töötavate ringide, nagu neuroloogia, geoloogia, vene kirjanduse jt. kõrval leidub paljude ringide töös veel suuri puudusi.

Üheks valusamaks küsimuseks on ringi liikmete töölerakendamine. Kuigi on endastmõistetav, et iga ringi liige võtab osa üliõpilaste teaduslikust tööst, pole paljudes ringides seda nõuet täidetud. Füüsikaringi 75-st liikmest on töö ülesannetega seotud ainult 15. Mida teevad ülejäänud 60 liiget ja miks neid üldse nimetatakse ringi liikmeteks? Keemiaringis, riigi ja õiguse teooria ning ajalooringis, tsiviilõigusteaduslikus ringis jt. on tööst kõrvale jäetud pooled liikmeist. Peaaegu mingisugust tööd pole tehtud vene keele ning hügieeni ringides. Ometi on üliõpilastele jõukohaseid probleeme ning ülesandeid kõigis ringides. Ringide juhatused peavad palju tõsisemalt suhtuma ringide liikmete töölerakendamisse. Tuleb laiendada üliõpilastööde väljaandmist masinkirjalistes kogumikkudes, laualehtedes jm., samuti tuleb tööd ringis mitmekesistada. Vähe kasutatakse kollektiivtöö meetodit

Tõsiseks puuduseks ÜTÜ töös on nõrk distsipliin paljudes ringides. Tihti puudub koosolekutelt üle poole liikmeist. Sellisteks ringideks on eesti kirjanduse, loogika-psühholoogia-pedagoogika, vene keele, keemia, füüsika, kriminaalõiguse, kirurgia jt. ringid. Ka ajalooring, kus küll edukalt on tööle rakendatud arvukas liikmespere, suudab kindlustada koosolekutest vaid 50-protsendilise osavõtu. Riigi ja õiguse teooria ringis aga ollakse täiesti harjunud olukorraga, et 35-st ringi liikmest viibib koosolekul 12—15.

Ringi juhatus peab suurt tähelepanu pöörama ka koosoleku aktiivsusele ning diskussiooni kindlustamisele. Esimeseks nõudeks on oponentide määramine igale ringis ettekantavale tööle. Kontrollitud perioodil (1952. a. november) ei täitnud seda nõuet eesti kirjanduse ja taimefüsiooogia ringid. Geograafia, botaanika ja ajaloo ringides määrati küll oponendid, kuid need ei võtnud üldse sõna.

Koosolekute aktiivsust takistab sageli asjaolu, et ringi liikmed pole varem tutvunud arutletava tööga. Seepärast võttis ÜTÜ Nõukogu vastu otsuse, et tööd võib ette kanda ainult siis, kui see on varem tutvumiseks välja pandud.

Esineb ka juhtumeid, kus töö arutlust ja õige lõpphinnangu andmist takistab õppejõu puudumine ringi koosolekult. Riigiteaduste ja füüsika ringides ei viibinud arutluskoosolekutel isegi tööde juhendajad.

Esinenud puudused ringide töös näitavad, et ringide juhatused, osakonnanõukogud ja ÜTÜ Nõukogu on osutanud ringide tegevusele veel vähe tähelepanu. Käesoleval semestril tuleb likvideerida esinenud puudused ning senisest paremini juhtida organisatoorset tööd ringides.

E. Lokke

Üliõpilastööde kirjastamisest

Üliõpilaste Teadusliku Ühingu ülesannete hulka kuulub ka üliõpilaste teaduslike tööde trükis avaldamise organiseerimine, et teha üldsusele kättesaadavaks kõige väljapaistvamad, iseseisvat teaduslikku tähtsust omavad üliõpilastööd. Selleks ei ole ette nähtud mingit eri üliõpilastööde kogumikku, vaid need ilmuvad koos õppejõudude teaduslike töödega TRÜ «Toimetistes», mis hakkavad ilmuma alates käesolevast aastast. Lisaks sellele on kavatsusel üliõpilastööde keskajakirjandusse suunamine neis avaldamiseks.

ÜTÜ Nõukogul on juba kogutud hulk töid, mida võib esitada kirjastamiseks. Seni on laekunud 12 niisugust tööd, mis kujutavad endast väärtuslikke uurimusi matemaatika, geoloogia, botaanika, zooloogia, õigusteaduse, keeleteaduse jne. aladelt. Enamik neist on juba ka retsenseeritud vastavate erialade õppejõudude poolt. Seni ei ole veel selgunud, kuipalju antakse üliõpilastöödele ruumi TRÜ «Toimetistes». Ei tohiks olla aga takistusi selleks, et ka väärtuslikemad üliõpilaste teaduslikud tööd saaksid ilmuda trükis, nagu see toimub kõikjal vennasvabariikide ülikoolides.

A. Laanest,
ÜTÜ Nõukogu liige

Ainult visa töö, eksperimendid ja uurimused kindlustavad edu teaduslikus tegevuses

Õppigem möödunud semestri kogemustest

Möödunud semester ÜTÜ töös oli mõnevõrra erinev eelmistest. Alates semestri esimesest päevast jätkusid juba kevadel alanud pingelised ettevalmistused meie ülikooli 150. aastapäeva tähistamiseks, mis lõppesid üliõpilaste VI teadusliku konverentsiga oktoobri alul. Esimese sügissemestril organiseeritud konverentsi õnnestumine näitas, et ka meil on teostatavad konverentsid sügisel, milleks tulevikus tuleks ära kasutada rikkalikke suvisel menetluspraktikal saadud materjale. Semestri jooksev töö algas praktiliselt pärast konverentsi. Aruandlus-valimiskoosolekutega viidi läbi rida organisatsioonilisi üritusi, mis pidid tagama eduka töö järgnevaks õppeaastaks. Esmakordselt valiti osakonna nõukogudesse ja ÜTÜ Nõukogusse ka nooremaid õppejõude.

Uus nõukogu suutis õigeaegselt esitada Õpetatud Nõukogule kinnitamiseks temaatilise plaani, mis rohkem kui kunagi varem oli seotud kateedrite tööga. Tööle rakendusid praktiliselt kõik 49 ringi, välja arvatud poliitilise ökonoomia ring (kateedri juh. E. Brandt), mis ei jõudnud kateedri poolt esitatud temaatilisest plaanist kaugemale. Teistest ühiskonnateaduste ringidest rakendus marksismi-leninismi aluste ring (hooldav õppejõud V. Reiman, ringivanem Õ. Alt) tööle täie hooga. Dialektilise ja ajaloolise materialismi ring (hooldav õppejõud G. Sapožnikov, ringivanem H. Alla), töötades sel semestril peamiselt õppe-ringina, tegi kõik, et eeloleval semestril alata ka teaduslikku tööd.

Tervikuna tugevnes ringide töö kõikides osakondades.

Selle tulemusena valmis ÜTÜ ringides kokku ligi 300 teaduslikku tööd ja ettekannet. Temaatilises plaanis ettenähtud teemadele leiti enamikus teostajad. Ringide liikmete arv tõusis. Semestri tööplaani küll ei täidetud, kuid täitmine protsentuaalselt (83%) on siiski kõrgem kui kunagi varem. Eriti tuleb siin alla kriipsutada bioloogia-geograafiateaduste osakonna head tööd osakonnanõukogu esimehe kommunistliku noore D. Kaljo juhtimisel. Olles möödunud aastal üks mahajäänumaid osakondi kulges siin nüüd töö nii sisulisest kui ka organisatoorsest küljest eeskujuna kõikidele teistele. Head tööd näitab juba erikonverentsi organiseerimine lisaks VII üldisele konverentsile.

Möödunud aastal hästi töötanud füüsika-matemaatikateaduste osakond jäi loorberitele puhkama. Teaduskonnal tuleb siin tõsist tähelepanu pöörata õppejõudude tööle ringide abistamiseks. On vaja leida osakonnale hooldav õppejõud, kes poleks teiste ühiskondlike ülesannetega nii üle koormatud kui prof. G. Kangro. Ainult osakonnanõukogu esimehe T. Ilometsa pingutustest nähtavasti ei aita. Kui ringid ei näita üles suuremat aktiivsust, on juba niisugune väike, kuid tänuväärt üritus, nagu ülesannete lahendamise võistlus, ohus, rääkimata muust tööst.

Osakondi juhendavate õppejõudude töö mõne vähese erandiga (prof. H. Kadari) on kõikjal kulgenud nõrgalt. Nii näiteks on arstiteaduskonnas dots. E. Raudam neuroloogia ringi juhendava õppejõuna organiseerinud ringi parimaks teaduskonnas, kuid osakonna juhendajana on ta nõrgalt abistanud osakonnanõukogu esimeest H. Hansoni. Seetõttu ei ole teaduskonna juhtivad ringid, nagu teraapia ring (ringivanem H. Sillastu) ja kirurgia ring (ringivanem S. Ellervee) saanud veel täit hoogu. Suur süü langeb siin vastavatele kateedritele ja just sel alal tuleb dots. E. Raudamil organiseerida abi. Teisiti ei saa ka hügieeni ring elu sisse. Üliõpilaste teadusliku töö juhendamine peab saama kõikidele õppejõududele omaseks asjaks. See ei tohi olla ainult mõne üksiku õppejõu privileeg (teaduskonna kirurgia kateeder), kelle haigestumisega ka töö lakkab. Sm. Hansonil tuleb endal üles näidata suuremat nõudlikkust ringivanemate suhtes. Eelkõige teostada otsuste täitmise kontrolli ja arvestust ning seda rakendada ka iseenese suhtes. Ka ÜTÜ Nõukogu esimees ise on siin suurel määral süüdi, vabandades sm. Hansoni võlgnevust kontrolli ja arvestuse alal osakonna suurusega.

Puudusi esines ka ajaloo-keeleteaduste osakonnas (osakonnanõukogu esimees E. Niit). Siingi jäi juhendav õppejõud dots. J. Käosaar pigem pealtvaatajaks kui aktiivseks abistajaks. On põhjust arvata, et eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi väheaktiivse ringivanema A. Eelmäe asendamine uuega (E. Veskisaar) tööd paranedab, kuid vene keele ring (ringivanem G. Berešenko) vajab veel tugevat järelevalvet.

Ajaloo-keeleteaduste osakond, eriti aga ajaloo ring, tegi suure töö populaarteaduslikul alal. Kahjuks oli aga sellealane töö teistes osakondades väga nõrk. Populaarteadusliku töö juhtimine ÜTÜ Nõukogu poolt (nõukogu liige L. Nurmik) peaaegu puudus. Nõukogu esimees ei abistanud ega suunanud sm. Nurmiku tööd õigeaegselt. Milliste tulemusteni õigeaegne abistamine ja juhtimine viib, näitab semestri jooksul uuena nõukogusse komplekteeritud sm. A. Laanesti tegevus, kes nõukogu liikmena kirjastamisküsimuste alal tegi suure ja ulatusliku töö.

Nõukogu tööst on eemale jäänud ka kehakultuuriteaduste osakonna-nõukogu esimees (V. Lenk) ja tema abi (E. Koljo). Neil seltsimeestel tuleb meeles pidada, et ellu astudes nende organiseerimistööd ei tee enam juhendavad õppejõud J. Laidvere ja A. Kalamees. Nende ülesandeks on abistada suusaspordi ja spordimängude ringide juhendamist.

Tunduvalt paranes möödunud semestril koostöö rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonidega. Kahjuks jäi sellest tööst eemale ametiühing. Seevastu oli komsomoliorganisatsiooniga ÜTÜ-l tihe side. Komsomoliorganisatsiooni abiga õnnestus avastada puudujääke nõukogude ja ringide töös, eriti aga kommunistliku kasvatustöö alal. Koostöö lõi ka eeldused ringide tegevuse sisuliseks kontrolliks ja juhtimiseks, mis eeloleval semestril peab kujunema ÜTÜ peamiseks ülesandeks.

J. Tammeorg,
ÜTÜ Nõukogu esimees

Kus asub ÜTÜ Nõukogu?

Vanast harjumusest vastatakse sellele küsimusele — Ülikooli 46 III korrusel, sest nii see kunagi oli. Nii teavad ka vennasvabariikide ülikoolide üliõpilaste teaduslikud ühingud, kelledega ÜTÜ-l on tihe kirjavahetus. Ometi räägib olevik teist keelt. 1952. aasta sügisel leidis haldusaparaat, et ÜTÜ Nõukogul ei ole tema käsutuses seni olnud kaheteistkümneruutmeetrilist tuba tarvis, tõstis ühe arhiivkapi koridori, teise komsomoli tuppa Nii asubki nüüd ÜTÜ Nõukogu kõikjal ja ei kuskil. Nõukogu koosolekud toimuvad kus juhtub, arhiiv on korrast ära, kirjavahetus teiste ülikoolidega lonkab, šeflus- ja populaarteaduslik töö on võrreldes möödunud aastaga vähenenud. Osakonnanõukogud ja ringid näevad kurja vaeva nõukogu liikmete leidmiseks. Kas see ei ole siiski 1300 noort hõlmavale noorte organisatsioonile mõtlematult kaela veeretatud töötakistus?

J. Seeder,
ÜTÜ Nõukogu vastutav sekretär

Kirjanduse ja kunsti leheküljg

Tartu Üliõpilasmeeskoori kontsertmatk NSV Liidu pealinna Moskvasse ja kangelaslinna Leningradi

Hiljuti saabus Tartu Üliõpilasmeeskoor tagasi pikemalt kontsertmatkalt meie kodumaa pealinna Moskvasse ja kangelaslinna Leningradi.

Kontsertmatk õnnestus üldiselt hästi. Koor esines kokku 8 korral, neist 6 korral avalike kontsertidega. Igal kontserdil esitati 16—22 laulu, millele lisandusid solisti ettekanded. Koori juhatas helilooja Richard Ritsing. Solistina oli kaastegev sopran Aino Laumets.

Ligi kaks nädalat kestnud Tartu Üliõpilasmeeskoori kontsertmatk oli suurepäraseks elamuseks kõigile kooriliikmeile. Sellel matkal omandati uut indu ja häid kogemusi edaspidiseks tööks ning tugevdati sõprussidemeid pealinna Moskva ja kangelaslinna Leningradi üliõpilasnoorsoega.

Selleks kontsertmatkaks õhutasid koorikollektiivi ta senised saavutused. Viimaseil aastail on saavutatud märkimisväärset edu koori kunstilise taseme tõstmisel ja repertuaari laiendamisel.

1951. a. lõpul sooritas koor pikema kontsertmatka vennasvabariikidesse. Esineti Riias, Vilniuses ja Kaunases, kus saadi sooja vastuvõtu osaliseks. 1952. aasta kevadel esineti kahe kontserdiga RAT «Estonia» kontsertsaalis ja sügisel põlevkivibasseini keskustes — Kiviõlis ja Kohtla-Järvel.

Pärast neid hästiõnnestunud kontsertmatku tekkiski mõte esineda ka meie kodumaa pealinnas Moskvas ja Leningradis. Ettevalmistusperiood selleks suurürituseks langes kokku TR Ülikooli 150. aastapäeva pidustuste ettevalmistustega. Valiti välja 50 laulu nõukogude heliloomingust, vene, eesti ja lääne klassikast ja rahvalauludest ning koor asus helilooja ja koorijuhi Richard Ritsingu juhatusel viimistlema repertuaari, milles oli laule neljas keeles.

Kontsertreis otsustati läbi viia 1952/53. õppeaasta talvisel õppevaheajal.

Nii asuski koor 24. jaanuaril 100-liikmelises koosseisus Moskva kiirrongile. Jõudnud järgmisel päeval Moskvasse, majutati kollektiiv Moskva üliõpilaslinnakese ühiselamusse, milline kannab nimetust «Kommuuni maja» ja kus elab 4000 üliõpilast kolmest Moskva kõrgemast õppeasutusest.

27. jaanuaril toimus Moskva Lomonossovi-nimelises Riiklikus Ülikoolis koori kontrollesinemine komisjoni ees, mis koosnes Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu, NSVL Rahvaloomingu Keskmaja ja NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee esindajaist. Koor esitas 18 laulu, pälvides komisjonilt kiitva hinnangu.

Esimese kontserdi andis meeskoor 28. jaanuaril Moskva Energeetika Instituudis, kus saavutati tihe kontakt üliõpilaskonnaga. Enne kontserti oli koori liikmetel võimalus kuulata loengut rahvusvahelisest olukorrast.

30. jaanuaril esineti Ametiühingute Sammassaalis. See oli koorile tähtsaimaks kontserdiks. Solistina oli kaastegev noor laulja Aino Laumets. Meeskoori ettekannetele järgnes Moskva parimate isetegevuslaste kontsert, kus esines ka Moskva tuntud isetegevuslik koor — Stalini-nimelise Autotehase Segakoor professor Sokolovi juhatusel. Kontsert Ametiühingute Sammassaalis transleeriti Moskva saatja poolt ja helilindistati. Kogu kontsert kestis ligi 4 tundi.

31. jaanuaril esines koor kontserdiga Moskva Avioinstituudis. Ettekanded võeti vastu väga soojalt, mistõttu kooril tuli anda rida lisapalu.

Järgmisel päeval anti kontsert ühiselamus, kuhu koor oli majutatud Moskvas viibimise ajaks.

Viimane esinemine Moskvas toimus Moskva Lomonossovi-nimelises Riiklikus Ülikoolis 2. veebruaril. Peale Tartu Üliõpilasmeeskoori esinesid kontserdil ka ukraina üliõpilased-isetegevuslased, nimelt Kiievi Riikliku Ülikooli lauluja tantsuansambel ning segakoor. Nii kooride kui ka ansambli esinemised võeti publiku poolt soojalt vastu.

Ööl vastu 4. veebruari asuti taas rongile, et alustada kontsertreisi teist etappi — esinemist kangelaslinnas Leningradis.

Leningradis toimus 5. veebruaril koori repertuaari paremiku helilindistamine Moskva Raadiokomitee brigaadi poolt. Helilindistati kokku 13 laulu. Heliülesvõtted tehti Leningradi Riikliku Akadeemilise Kapella Marmorsaalis, mis on tuntud hea akustika poolest.

6. veebruaril toimus meeskoori kontsertreisi viimane kontsert Leningradi Ždanovi-nimelise Riikliku Ülikooli aulas. Vastuvõtt publiku poolt oli äärmiselt soe ja kontsert lõppes Rahvusvahelise Üliõpilasliidu Hümni laulmisega koos publikuga. Kontserdil viibis ka TR Ülikooli rektor professor F. Klement.

Kõigil kontsertidel kujunesid nõutavamaiks lauludeks Ernesaksa «Laul Stalinist», Muradeli «Hümn Moskvale», Tulikovi «Sõjatuld ei luba läita», Glinka «Õine vägede ülevaatus», vene rahvalaul «Hei hoogu», Ritsingu üliõpilaslaul «Laulame mehed», mis jutustab üliõpilaste õpinguist ja tööst Tartus, ukraina rahvalaul «Sõitis kasak Doonau taha» (solist Olav Prinits), Ritsingu eesti rahvalauseade «Kõrr, kõrr» ja lääne-euroopa klassikast «Sõdurite koor» Gounod ooperist «Faust».

Kõigil kontsertidel esines solistina noor sopran Aino Laumets, kes leidis publiku poolt kõikjal sooja vastuvõttu ja pidi esitama korduvalt lisapalu.

Tutvuti suurlinnade vaatamisväärsustega

Kontsertidest ja harjutustest vabaks jäävat aega kasutas koorikollektiiv mitmepalgelisteks üritusteks. Moskvas külastati ühiselt V. I. Lenini Keskmuuseumi, Lenini Mausoleumi, seltsimees Stalini kingituste näitust, Tretjakovi galeriid, Polütehnilist muuseumi ja Nõukogude Armee muuseumi. Tutvuti Moskva kõrgehitustega, milledest üliõpilaste seas suurimat huvi äratas Moskva Riikliku Ülikooli uus kaunis hoone Lenini mägedel, parima maa-aluse raudteega maailmas — Moskva metrooga jne.

Leningradis külastati Ermitaaži, Vene Kunstimuuseumi ja tutvuti linnaga.

Suurepäraseid muljeid saadi Moskvas ja Leningradis nõukogude teatrikunstist. Moskva Akadeemilises Suures Teatris vaadati ühiselt Glinka ooperit «Ivan Sussanin», Tšaikovski balletti «Luikede järv», mida osa koori liikmeid jälgis ka televisiooni-aparaatide kaudu, Rimski-Korsakovi ooperit «Sadko», Verdi ooperit «Aida» ja Delibes'i balletti «Lakmè». Leningradis vaadati teatris Tšaikovski ooperit «Mazepa» ja balletti «Uinuv kaunitar».

Ekskursioonid muuseumidesse ja suurlinnade vaatamisväärsetesse kohtadesse, samuti teatrietendused jätsid matkast osavõtnud koori liikmetele unustamatud muljed ja äratasid soovi taas viibida meie kodumaa pealinnas Moskvas ja kangelaslinnas Leningradis.

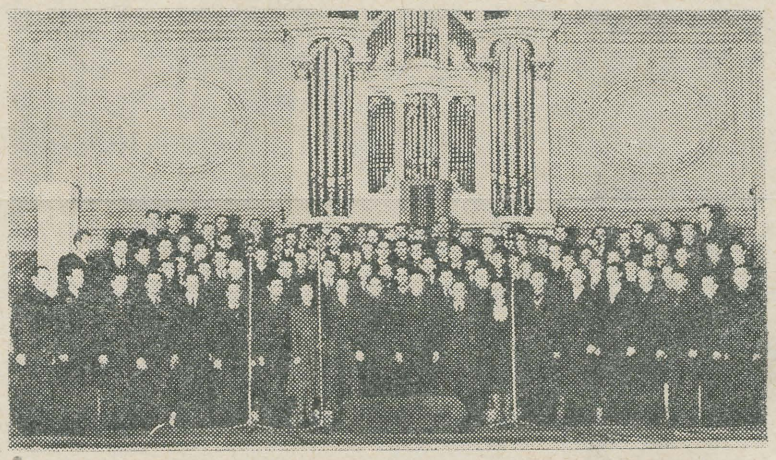

Tartu Üliõpilasmeeskoor Leningradi Akadeemilise Kapella Marmorsaalis, kus toimus helilindistamine.

Rein Metsiku foto

Märkmeid koori külalisraamatust

«Koori esinemist iseloomustab intonatsiooni puhtus, harukordne ühtlus, hingelisus ja sädelevus esitamisel, eriti lüürilistes lauludes, suurepärane diktsioon ja dünaamika, mis avaldus kollektiivi ja ta juhataja loomingulises töös ja meisterlikkuses.» Sellise hinnangu annab koori esinemise kohta Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu, NSVL Rahvaloomingu Keskmaja ja NSVL Ministrite Nõukogu juures asuva Kunstide Komitee esindajaist koosnev komisjon.

Edasi märgiti koori kõrget heliteoste esitamise kultuuri, olgu laulud kas nõukogude heliloojate, suurte vene klassikute heliloomingust või rahvalaulud. Hinnatavalt märgiti tõsist suhtumist vene rahva folkloori ja vennasrahvaste rahvalaulude esitamisel.

*

Moskva Rahvaloomingu Keskmaja direktor dotsent Astriev märgib koori külalisraamatus, et peale seda, kui ta 1951. a. Tartus oli koori kuulamas, on koor teinud märgatavaid edusamme.

*

Helilooja-dirigent Juri Dubarov hindab kõrgelt koori esinemiskultuuri ja meisterlikkust. Samu seisukohti väljendavad mitmed muusikateadlased ja arvukad kuulajad nii vene, poola, rumeenia, hiina ja paljude teiste vennalike rahvaste esindajad.

U. Lasman

Uusi raamatuid

Vladimir Beekmani esikkogu

(V. Beekman: «Laul noorusest», Tallinn 1952)

Vladimir Beekman on mõni aasta tagasi kõnelnud endast, vastates küsimusele, miks ta ei pühendu a i n u l t kirjandusele, et ta armastab selleks liiga palju oma eriala — keemiat, et ta tahab lõpetada Tallinna Polütehnilise Instituudi ja asuda siis tööle keemikuna, ja et luuletamine on talle just nende mõtete ja tunnete väljenduseks, mida annab otsene osavõtt meie maa suurest ehitustööst.

Kuidas ka poleks lugu küsimusega luuletaja professionaliseerumisest — Vladimir Beekmani esikkogu puhul lugeja igatahes tunneb, et selle raamatu autor kõneleb elust mitte vaatlejana, vaid osavõtja ja ehitajana. Ning teades, et tegemist on tõepoolest alles n o o r e luuletajaga, lugeja kindlasti kiidab heaks seda, et Beekman pole rea teiste eakaaslaste-värsiseppade eeskujul löönud käega oma luulest küllaltki kauge eriala omandamisele, vaid tahab ennekõike ehitada elu, õppida seda tundma. Ning kirjutada sellest, mida ta hästi tunneb ja teab, millest sunnib kirjutama elu ise.

Vladimir Beekmani esikkogus on ülekaalus head, veenvad luuletused. Beekman oskab ilmekalt anda tüüpilist väikese üksikjuhtumi, konkreetse pildi kaudu. Tema üksikpildid jõuavad kergesti lugejani, järeldused teeb lugeja juba ise. Vähem teistest on õnnestunud esimesed luuletused tsüklist «Rahu eeslinn», mis jäävad deklaratiivseiks. Aga nagu juba öeldud — head luuletused on selles kogus ülekaalus.

Juba esimene tsükkel haarab meid. «Nad võitlesid kodumaa eest» — nii on pealkirjastanud luuletaja tsükli, mis sisaldab neli luuletust Suurest Isamaasõjast. Beekman elas noore poisina läbi blokaadipäevi Leningradis. Nüüd kirjutab ta nende päevade sangarlikest võitlustest.

Tugevamaid luuletusi tsüklis on «Peterhofi legend», jutustus vene sangarist.

Teine tsükkel «Kremli müüri juures» sisaldab luuletusi, mis on seotud Moskvaga. Moskvas kohtuvad eestlane ja tema hiina sõber (luuletus «Punasel väljakul»).

Luuletuses «Hindu» kõneleb luuletaja hindust, kes laulab Moskvas Sammassaalis oma kodumaast.

Hakkab laulma põletavast taevast,
orjapiitsast,
näljast,
hädadest,
oma rahva eluaegsest vaevast,
sajanditeraskest needusest.

Aga hindu laulus on ka muud.

Kuid on laulus raugematut jõudu,
karmi kutset,
vihast, mässulist,
paariate püha õigust nõuda
inimeseks saamist, sirgumist.

«Hindu» on Beekmani luuleraamatu parimaid saavutusi.

Ka tsükli järgmine luuletus «Kaluri laul» räägib Moskvas laulvast välismaalasest, norra noorukist. Aga see luuletus on märksa kujundivaesem ja nõrgem eelmisest. Tuleb muide märkida, et Beekman kuritarvitab oma kogus laulva inimese kasutamist luuletuse ainena. «Kaluri laul» ei anna võrreldes «Hinduga» enam midagi uut, toob aga kaasa motiivi kordumise, mis häirib. Samuti on luuletusega «Robeson laulab» kogu viimases tsüklis «Rahu eesliinil», ehkki see on kirjutatud suure tundejõuga.

Mitmesugused oma ainestikult on luuletused tsüklites «Laul noorusest» ja «Rahu eesliinil». Siin on luuletusi nõukogude noorte töö- ja rõõmurohkeist päevadest, Korea võitluspäevadest, rahvaste rahuvõitlusest kogu maailmas.

Ligi kümme luuletust jutustab meie õppivast noorsoost — keskkoolide õpilastest ja üliõpilastest.

Väga siirad on neist «Kaheksateistkümnes kevad» ja «Rõõmus päev». Viimane on väike lüüriline pilt — aga ometi ütleb ta palju. Beekman räägib selles sõpradest, kes äsja astusid kommunistlikeks noorteks. Ja tal pole vaja rääkida otseselt sellest, mis viis need noored selle sammu juurde, pole vaja kõnelda pikalt ega arutleda.

Külm on. Kuid meil on palav,
tuleme sõbraga.
«Tramm läks?. Siis läheme
jala! . . .»
nii hüüab mulle ta.

Instituut saadab meid
õhtuses tuledesäras —
elus on sadu teid
ja kõik nad on meie päralt!

Ning veel paar stroofi — aga kui palju pulbitsevat tunnet annab sellega edasi luuletaja.

Hea, palju mõtteid ja tundeid äratav luuletus üliõpilaselust on ka «Öö laagris».

Vähem kui kümme luuletust meie õppivaist noortest, seda on muidugi veel vähe. Aga nendegagi on Beekman andnud meie luuletajatest parima keskkooli- ja ülikoolipäevade kujutamisel. On muidugi vajalik, et see ainestik leiaks rohkem käsitlemist teistegi luuletajate loomingus.

Hea huumoriga on kirjutatud «Mutrivõti», südamlikud on värsid kolmest väikesest liivas mängivast poisikesest («Mustamäel»).

Beekman tunneb ja mõistab meie noorte elu, sellest ka tema noortest kõnelevate luuletuste siirus ja mõjuvus. Aga ka välismaa noortest on Beekmani kogus hea luuletus «Kohtumine», milles on antud pilt Marseille sadamanooruki ja Vietnamist pärit poisi kohtumisest Berliini noorsoofestivalil.

Teravalt tuleb eriti kogu viimastes luuletustes esile mõte kahest maailmast, kahest leerist. Selles leeris, mis seisab rahu poolt, on ka kapitalistlike maade ausad inimesed. Sõjaõhutajate Ameerikast kõnelevad luuletused «Ameerika» ja «Kaks lendurit». Teisest Ameerikast räägib jõuliselt luuletus «Robeson laulab».

Laulab Robeson võitmatult ja
julgelt
Louisianas, kauges Kansases,
mingi terror tema suud ei sulge —
laulab rahust,
laulab võitlusest!

Neis värssides on usku ja veendumust.

* * *

Vladimir Beekmani nime on lugeja meie ajakirjanduse veergudel leidnud juba aastaid. Esimene kogu — see on aga samm edasi, see on kokkuvõte luuletaja loomingust. Võib-olla kunagi räägib Beekman oma esikkogust kui «noorpõlve näpuharjutusest». Aga praegu rõõmustame me selle värsiraamatu värskuse ja siiruse üle. Olgugi siin ja seal komistusi luuletuste vormis, ehkki puhuti tulevad esile võõrad, teiste intonatsioonid — kogu tervikuna ei jäta meid ükskõikseks. Ning seepärast on Beekmani «Laul noorusest» tubliks panuseks üldiselt vaesesse luuleaastasse 1952.

A. Tamm

TRÜ Õpetatud Nõukogus

20. veebruaril s. a. toimunud Õpetatud Nõukogu koosolekul arutati läbi ja võeti vastu otsus matemaatika-loodusteaduskonna õppemetoodilise töö olukorra kohta, milles nõutakse kateedritelt ettepanekuid õppeprotsessi reorganiseerimiseks, alates 1952/53. õ. a. kevadsemestrist, vastavalt NL Kommunistliku Partei XIX kongressi otsustele ja seltsimees Stalini geniaalsetele ideedele, mis väljendatud tema teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus»; nõutakse, et rohkem rõhku pandaks loengute ideelis-kasvatuslikule, samuti ka sisulisele ning tehnilisele küljele.

Talvise eksamisessiooni tulemustest esitas aruande õppeprorektor sm. V. Reiman, kes märkis ära edu, võrreldes eelmiste semestrite tulemustega, kuid rõhutas puudustena võlgnevuste lubamatult hilist likvideerimist, eksamite õiendamist enne arvestuste andmist, mõnedes kateedrites õppejõudude poolt veel esinevat liberalismi, liig kergelt lubamist eksamite ümbertegemisele jm.

Teadusala prorektor prof. E. Martinson andis ülevaate 1952. a. teadusliku uurimistöö plaani täitmise kohta, millest nähtus, et teaduslik töö on intensiivistunud. Möödunud aastal on avaldatud trükis mitu tööd, kuid vähe on näidata eriti tähtsaid töid, puudulik on üldiselt plaanitäitmine (ainult 66%), kuid samaaegselt avaldavad õppejõud massiliselt soovi töötada mujal asutustes kohakaasluse alusel. Peeti lubamatuks, et üks osa õppejõude seisab üldse eemal teadusliku uurimistöö plaani täitmisest. Koosolekul võeti vastu konkreetne otsus teadusliku uurimistöö plaani parema täitmise kindlustamiseks.

Koosolekul otsustati veel arsti-teaduskonna hügieeni kateedri juhataja koha konkursi korras täitmise küsimus. Nimetatud kohale kandideerisid med. tead. doktor I. G. Lipkovitš ja med. tead. kandidaat O. V. Perov. Ülikooli Õpetatud Nõukogu otsustas esitada NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumile kinnitamiseks mainitud kohale sm. O. V. Perovi.

I. Maaroos

Kõik konverentsile!

ÜTÜ ajaloo ja keeleteaduse osakond korraldab eeloleval nädalal konverentsi, kus ettekantavad tööd käsitlevad mitmesuguseid aktuaalseid probleeme seltsimees Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja partei XIX kongressi materjalide valgusel.

5. märtsil tulevad vene kirjanduse sektsioonis ettekandmisele üliõpilase V. Kilgi töö «Konflikti probleem nõukogude kirjanduses» ja üliõpilase N. Basseli töö «Tüüpilise karakteri probleem nõukogude kirjanduses.»

6. märtsil on ajaloo, eesti kirjanduse ja pedagoogika sektsiooni istungid.

Ajaloo sektsioonis esineb üliõpilane S. Aunula ettekandega «Põhilised eeltingimused järkjärguliseks üleminekuks kommunismile seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja partei XIX kongressi materjalide põhjal» ja J. Vendla ettekandega «Seltsimees Stalin kapitalistlike maade kommunistlike parteide ülesandeist antud momendil.»

Eesti kirjanduse ja pedagoogika sektsioonis kuulatakse ära üliõpilase I. Parbo ettekanne «Nõukogude kirjanduse probleemid partei XIX kongressi materjalide valgusel» ja üliõpilase U. Siimani ettekanne «Marksismi-leninismi klassikud polütehnilisest õpetusest.»

Konverents lõpeb 9. märtsil ajaloo sektsiooni istungiga, kus üliõpilane A. Peterson esineb ettekandega «Seltsimees Stalin sõdade tekkimise põhjustest imperialismi ajastul ja ülesannetest võitluses sõjaõhutajate vastu» ja üliõpilane H. Arst ettekandega «Maailma kapitalistliku süsteemi kriisi süvenemine seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja partei XIX kongressi materjalide valgusel».

Konverentsi istungid algavad kell 18.

H. Niit

Möödunud nädalal

Zooloogia kateedri koosolek

TRÜ zooloogia kateedri järjekordsel koosolekul, mis toimub kolmapäeval, 25. veebruaril k. a., esitas ÜTÜ zooloogia ringi juhataja õppejõud van.-õpetaja sm. A. Lumberg aruande ringi tööst sügissemestril. Koosolekul vaadati ühtlasi läbi zooloogia ringi tööplaan ja temaatika k. a. kevadsemestriks.

Arutlusele tuli veel õppejõudude töökoormus 1953/54. õppeaastal, ning teadusliku töö plaani täiendamine.

Marksismi-leninismi aluste ringis

Eile toimus marksismi-leninismi aluste kateedri ruumes Üliõpilaste Teadusliku Ühingu marksismi-leninismi aluste ringi töökoosolek. Ettekandega teemal «NLKP uus põhikiri ja kommunistliku kasvatuse ülesanded» esines sm. A. Peri. Ettekandele järgnesid läbirääkimised.

TRÜ klubi näitering alustas tööd

Esmaspäeval toimus TRÜ klubi näiteringi töökoosolek, kus tuli arutusele ringi töökava kevadsemestril. Koosolekul tehti esialgne repertuaarivalik nii näidendeist kui ka deklamatsioonidest. Ringi tööd hakkab juhtima RT «Vanemuine» näitleja Ellen Kaarma.

Üliõpilasetendus RT «Vanemuises»

Neljapäeval korraldati RT «Vanemuises» järjekordne üliõpilasetendus. Lavale toodi Verdi ooper «Rigoletto».

Endel Lippuse viiulikontsert

TRÜ aulas toimus 25. veebruaril Endel Lippuse viiulikontsert. Kontserdi kavas oli Bachi, Mozarti, Tšaikovski, Chopini, Smetana, Elleri jt. heliloojate tööd.

FÕLJETON

«Hea mees, kes lubabki»

On 1952. a. detsembrikuu esimesed päevad. Ehkki alanud talv on võrdlemisi leebe, tuntakse kõigis kodudes juba teravat vajadust köetud ahju järgi. Sellepärast võis TRÜ ametiühingukomitee teade, et ajaloo-keeleteaduskonna teenistujaile on Järvselja laoplatsil eraldatud 20 m³ küttepuid, tekitada teaduskonna teenistujate peres ainult tõsist rõõmu.

Küttepuude soovijate nimekiri paluti esitada a/ü komiteele 3. detsembriks kella 17-ks.

Saabunud teade tehti veel samal minutil teaduskonna a/ü büroo poolt kõigile teatavaks ja avaldused puude saamiseks kirjutati kohe. Kuna puude kogus oli võrdlemisi väike, tulid jaotamisel arvesse ainult väikesepalgalised ja paljulapselised teenistujad. Puude soovijaid oli 18, nende vahel jagatigi täiesti õiglaselt lubatud küttepuude kogus. Ega ju sellest muidugi jatku kogu talveks, kuid esimesest hädast aitab siiski üle.

Kõik olid rahul ja rõõmsad. «Uus ametiühingukomitee esimees on ikka päris tubli mees,» vahetati omavahel arvamusi, «oskab õigesti aru saada töötajate vajadustest. Eks see küttemure olegi nüüd, talve saabudes, kõige pakilisem.»

Teates oli öeldud, et 1 m3 maksab koos kojuveoga 50 rubla. Minut hiljem parandati seda teadet ja öeldi, et läheb veel juurde 2 rubla, siis juba aitab.

Hind oli igati vastuvõetav. Juhtus ju, et momendil mõnel puudesoovijal polnud küll seda summat käepärast, siis aga aitasid kitsikusse sattunud seltsimehe hädast välja kaasteenistujad, laenates vajaliku summa. Igatahes, raha ja avaldused saabusid ametiühingukomiteesse täpselt õigeks ajaks.

Kuna puud pidid saabuma lähemail päevil, jäädi rõõmsalt ootama. Et kõik eeltööd olid tehtud «minutipealt», võis oodata, et ka puud saabuvad «päevapealt», kuid ...

Möödusid päevad, nädal, kaks ...

Siis asus teaduskonna a/ü büroo sekretär A. Riis teele ametiühingukomiteesse, et jõuda selgusele, milles seisab takistus.

«Bensiin on muretsetud, puude toomisega on alustatud. Küll saate teiegi. Tuleb oodata!» vastatakse talle.

«Muidugi, oodata tuleb, ega sellest kuhugi pääse,» arvavad ajaloo-keeleteaduskonna teenistujad. Aga nende rõõm on juba pisut tuhmunud. Külm tuba kodus tuletab iga päev meelde lubadust.

Kuid ootamisega kasvab ka kärsitus. Nii sagenevad puudesoovijate igapäevased pärimised sm. Riisilt. Sm. Riis pärib jälle omakorda ametiühingukomiteelt. Piinlik ja paha kõigil, ehkki häbeneda siin ju midagi ei olnud. Ainult vastajad jäid üha enam kimbatusse, piirdudes lõpuks ainult lakoonilise väljendiga: oodake!

Vahepeal vahetus aasta, kalendrisse ilmus arv 1953.

Kui aga ootamine oli kestnud juba kaks kuud (!), siis oli kannatus katkenud ka kõige kannatlikumal ootajal.

Et saada lõplikku selgust, võtsid veebruari algul teaduskonna ametiühingu büroo sekretär A. Riis ja puudesoovija N. Raid veelkord ette teekonna a/ü komiteesse.

Nüüd saadigi siis lõplik otsus: «Jah, hm, teed on tuisatud. Noh, saage aru, et ei saa praegu. Saab kevadel, siis kui lumi on ära sulanud. Aga võtke raha tagasi!» sõnas a/ü komitee esimees sm. Sorrok, ja innustatuna sellest uuest võimalusest, mis vabastaks teda kohustusest ja ühtlasi järjekindlaist tülitajaist, kordas viimast lauset teist ja kolmandatki korda.

Ja ega jäänudki muud üle. Tuli võtta raha tagasi ja jääda ootama kevadet.

Ainult arvamine uuest TRÜ ametiühingukomitee esimehest on teaduskonna teenistujate hulgas tublisti muutunud. Kes kindlustab, et sm. Sorrok kevadel vabaneb oma «hea mees, kes lubabki» tööstiilist ja ei leia kevadel puude varumise teenistujaile lausa naeruväärse, kuna siis «seisab ju suvi ukse ees»?

*

Selline tööstiil, nagu valitseb TRÜ ametiühingukomitees, pole omane nõukogude asutusele. Seda tuleb otsustavalt parandada. Kas sellele ei peaks õige tõsiselt mõtlema hakkama ka TRÜ ametiühingukomitee ise eesotsas esimehe sm. Sorrokiga?

O. Kadak

KONSULTATSIOON

Kursusetööde osa kõrgema kooli õppeprotsessis

Praktikumid, laboratoorsed tööd ja õppepraktika on taimesüstemaatika ja geobotaanika erialal ülikoolis konkreetse materjali tutvustajad. Laboratoorsetel töödel demonstreerivad juhendajad-õppejõud preparaatide ja instrumentide abil ainete ehitust (morfoloogilist ja anatoomilist) ja omadusi (ainelist koosseisu, elutegevust jne.). Õppepraktikal õpetatakse looduses esinevaid objekte süstematiseerima, näit. taimi, muldi jne. määrama; niisamuti õpetatakse siin vegetatsiooni jms. vaatlemist, kirjeldamist ja kaardistamist. Neid tegevusi juhatab õppejõud vahenditult; õppejõu kaastegevus tagab kiire tutvumise väga ulatusliku aine hulgaga ja õigete töömeetodite omandamise. Niisuguseid praktikumidel tehtavaid töid ei saa pidada aga veel uurimusteks, sest nad kannavad peamiselt harjutuslikku laadi.

Mis osa on kursusetööl õppeprotsessis? Olen arvamusel, et ta ei tohi olla paljaks lisandiks neile õppevormidele, mis juba on olemas, nagu praktikumid või loengud. Ta peab kujunema uueks, omaette õppevormiks, mille ülesandeks on suunata üliõpilasi lihtsamate uurimuste teostamisele. Seega kujuneks kursusetöö, võrreldes praktikumiga, uueks õppevormiks. Ta peaks olema üliõpilasele, s. o. noorele uurijale, esimeseks teaduslikuks tööks.

Kas kursusetöö tegemine kuulub ka õppimise hulka? Kahtlemata kuulub. Kõigepealt juba sellega, et ta ei toimu päris iseseisvalt, vaid vanema, kogenenud õppejõu juhendamisel. Juhendaja näitab kursusetöö tegijale kätte uuritava probleemi, abistab teda materjali, kõigepealt aga meetodite valikul jne. Teaduslikus töös on väga tähtis õige meetodi leidmine — just see tekitab harilikult algajale uurijale kõige suuremaid raskusi. Kursusetöö puhul aitab neid raskusi võita juhendav õppejõud. Meetodeid võib valida kas seni järeleproovitute hulgast või vajaduse korral avastada uusi. Meetodi valik või uue avastamine oleneb suurel määral uurimisainest ja uurimise eesmärkidest.

Kursusetööde temaatika võib olla (lähtudes minu poolt õpetatavast ainealast) kas välises looduses mingi probleemi läbitöötamine, küsimuse lahendamine laboratoorsete tööde najal või kirjanduslikkude allikate läbitöötamine ja kokkuvõtmine mõnest uuest vaatekohast lähtudes. Kui kirjanduslikkude allikate kasutamine muutub ainult ühe või paari teose refereerimiseks, siis sisaldab ta liiga vähe loovaid momente ja arendab kursusetöö tegijat vähe. Meetodite otsimise ja valiku raskusi ei teki sel puhul üldse.

Taimesüstemaatika ja geobotaanika alal tehakse teaduslike tööde puhul otsustav osa tööst mingit tegelikku looduslikku materjali uurides — kas välistöödel või laboratooriumis. Seepärast tuleks ka kursusetööde autoreid suunata esmajoones nende meetodite rakendamisele — niiviisi kindlustatakse uurimuslik suhtumine tegelikku ainesse.

Kuid ühtegi uurimust ei saa teostada ilma vastava probleemi eelneva tundmaõppimiseta kirjanduse või loengute kaudu. Seepärast peab kursusetöö kajastama ka nende allikate tundmist ja oskust neid õigesti rakendada. Ebaratsionaalne on aga neid allikaid suuremal määral ümber jutustada; piisab nende kasutamisest ainult viidetena või tsitaatidena. Vastasel korral muutuks see võõraste mõtete esitamiseks oma nime all ja juhiks tähelepanu eemale peamiselt — uurija enda uurimistöö tulemustelt.

Uurimistöö teine külg on saavutatud tulemuste esitamine üldsusele. Kursusetöö puhul tähendab see kirjaliku aruande koostamist. Käesolev kirjutis jätab käsitlemata uurimistulemuste välise vormi küsimused (kirjutuse, joonised, tabelid, fotod, mis tulevad viimistleda käsikirjadele kehtivate nõuete kohaselt) ja pöörab tähelepanu uurimistulemuste sisule.

Iga suulise või kirjaliku esituse autor vajab meetodit, kuidas oma aine kuulajaile või lugejaile selgeks teha. Igal juhul, otsides teed sihile, peab püüdma leida lühemat teed. Teadlastega kõneldes või uurimustega tutvudes kohtame sageli vastuste või käsitletud teema täit selgust, milles peegeldubki teaduslikkuse kõrge tase. Mõnikord esineb aga inimesi (või nende teoseid), kes kõnelevad või käsitlevad oma teemat laialivalguvalt ja sõnaderohkelt; nende kõnet suudavad kuulajad vaevalt taluda, nende teosed ei leia lugejaid. Esimesel juhul teadlane on osanud olla otstarbekohane, teisel juhul on aga teinud asjatut tööd. Siit saab teha järelduse: olgem täpne, selge, asjalik. Olgem sihikindel, s. o. täiesti teadlik sellest, mida tahame väljendada, andes oma mõtetele tabava sõnastuse, vältides asjatuid kordumisi ja ülearuseid kõrvalekaldumisi.

Kursusetöös ulatuslikumate tulemuste saavutamine, kui seda annavad praktikumid, sõltub ka juhendava õppejõu erinevast kaastegevusest. Praktikumil õppejõud otseselt õpetab, mis tuleb teha. Kursusetöö nõuab uurijalt iseseisvamat mõtlemist, et koguda spetsiaalset küsimusse puutuvat materjali, et valida ainekohane uurimise ja katsetamise meetod jne. Kasulik sealjuures on nõupidamine kogenud töötajatega, küsitlused spetsialistidelt — selleks on õppejõud — ja võimalikult täielik kirjandus uuritavast ainest. Kuid töö teostab kursusetöö puhul ikkagi üliõpilane ise — õppejõud ainult selgitab töö eesmärke ja arutleb töö kestel üliõpilasega töö tulemusi.

Parimaid tulemusi saavutab ideelis-poliitiliselt tugev uurija, kes hästi tunneb dialektilise ja ajaloolise materialismi metodoloogiat. Marksistliku meetodiga varustatud uurija leiab harilikult ka teemad, mille läbitöötamisel on nõukogude seisukohalt suur praktiline tähtsus.

H. Aasamaa,
taimesüstemaatika ja geobotaanika kat. van.-õpetaja

Сегодня в номере

1 страница.

Передовая. Э. Мартинсон. Лучше организовать работу аспирантуры.

Т. Орав. За лучшего друга и учителя молодёжи товарища Сталина.

Р. Мяннамаа. О моей дипломной работе.

2 страница посвящена работе СНО.

И. Таммеорг. Из опыта работы в прошлом семестре.

Э. Вейнпалу. Улучшить подготовку к конференции СНО.

Э. Локке. Повысить уровень организационной работы в кружках СНО.

А. Лаанест. Об издании студенческих научных работ.

И. Сеэдер. Где находится Совет СНО?

3 страница — страница литературы и искусства.

У. Ласман. Концертная поездка Мужского хора ТГУ в столицу Союза ССР Москву и в город-герой Ленинград.

А. Тамм. Первая книга стихов В. Беэкмана.

4 страница.

И. Маароос. В Ученом Совете ТГУ.

Х. Аасамаа. О роли курсовых работ в учебном процессе высшей школы.

Х. Нийт. Все на конференцию!

О. Кадак. Фельетон.

Информации.

Toimetaja kt. K. TAEV

MD 00335 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 625

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
«____» 194__ г.
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (176) Laupäeval, 7. märtsil 1953. a. VI aastakäik

Kogu oma elu suure ürituse ennastsalgavale teenimisele pühendanud seltsimees STALINI surm on kõige raskemaks kaotuseks parteile, Nõukogudemaa ja kogu maailma töötajatele.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu läkitusest.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteelt, NSV Liidu Ministrite Nõukogult ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumilt

kõigile partei liikmetele, kõigile Nõukogude Liidu töötajatele

Kallid seltsimehed ja sõbrad!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium teatavad parteile ja kõigile Nõukogude Liidu töötajatele suure kurbusega, et 5. märtsil kell 9.50 õhtul suri pärast rasket haigust NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretär Jossif Vissarionovitš Stalin.

Lakkas tuksumast Lenini võitluskaaslase ja tema võitluse geniaalse jätkaja, kommunistliku partei ja nõukogude rahva targa juhi ja õpetaja Jossif Vissarionovitš Stalini süda.

Stalini nimi on lõpmatult kallis meie parteile, nõukogude rahvale, kogu maailma töötajatele. Koos Leniniga rajas seltsimees Stalin võimsa kommunistide partei, kasvatas ja karastas teda; koos Leniniga oli seltsimees Stalin Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni innustajaks ja juhiks, maailma esimese sotsialistliku riigi loojaks. Jätkates Lenini surematut üritust, viis seltsimees Stalin nõukogude rahva sotsialismi maailmaajaloolisele võidule meie maal. Seltsimees Stalin viis meie maa võidule fašismi üle Teises maailmasõjas. See võit muutis põhjalikult kogu rahvusvahelise olukorra. Seltsimees Stalin relvastas partei ja kogu rahva NSV Liidus kommunismiehitamise suure ja selge programmiga.

Kogu oma elu suure ürituse ennastsalgavale teenimisele pühendanud seltsimees Stalini surm on kõige raskemaks kaotuseks parteile, Nõukogudemaa ja kogu maailma töötajatele.

Teade seltsimees Stalini surmast kajastub sügava valuga tööliste, kolhoosnikute, intelligentsi ja meie kodumaa kõigi töötajate südameis, meie kuulsusrikka armee ja sõjalaevastiku sõjameeste südameis, kõigi maailma maade miljonite töötajate südameis.

Praegustel leinapäevadel koonduvad meie maa rahvad veelgi tihedamalt suures vennalikus peres Lenini ja Stalini poolt loodud ning kasvatatud kommunistliku partei äraproovitud juhtimisel.

Nõukogude rahvas tunneb piiritut usaldust ja palavat armastust oma kalli kommunistliku partei vastu, sest ta teab, et partei kogu tegevuse kõrgeimaks seaduseks on rahva huvide teenimine.

Töölised, kolhoosnikud, nõukogude haritlased, kõik meie maa töötajad järgivad kõrvalekaldumatult meie partei poolt väljatöötatud poliitikat, mis vastab töötajate elulistele huvidele, mis on suunatud meie sotsialistliku kodumaa võimsuse edasisele tugevdamisele. Kommunistliku partei selle poliitika õigsus on läbi proovitud aastakümneid kestnud võitlusega, see poliitika on viinud Nõukogudemaa töötajad sotsialismi ajaloolistele võitudele. Nõukogude Liidu rahvad, innustatud sellest poliitikast, sammuvad partei juhtimisel kindlalt edasi meie maal kommunismi ehitamise uutele edusammudele.

Meie maa töötajad teavad, et elanikonna kõigi kihtide — tööliste, kolhoosnikute, haritlaste materiaalse heaolu edasine parandamine, kogu ühiskonna pidevalt kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalne rahuldamine on alati olnud ja on kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse erilise hoolitsuse all.

Nõukogude rahvas teab, et Nõukogude riigi kaitsevõime ja võimsus kasvavad ja tugevnevad, et partei tugevdab igati Nõukogude armeed, sõjalaevastiku ja luureorganeid selleks, et pidevalt tõsta meie valmisolekut purustava löögi andmiseks mistahes agressorile.

Kommunistliku partei ja Nõukogude Liidu valitsuse välispoliitikaks on olnud ja on rahu säilitamise ja kindlustamise eest, uue sõja ettevalmistamise ja vallapäästmise vastu peetava võitluse vankumatu poliitika, rahvusvahelise koostöö ning kõigi maadega asjalike sidemete arendamise poliitika.

Nõukogude Liidu rahvad, ustavatena proletaarse internatsionalismi lipule, kindlustavad ja arendavad vennalikku sõprust suure hiina rahvaga, kõigi rahvademokraatia maade töötajatega, sõbralikke suhteid kapitalistlike riikide ja asumaade töötajatega, kes võitlevad rahu, demokraatia ja sotsialismi eest.

Kallid seltsimehed ja sõbrad!

Nõukogude rahva suureks suunavaks, juhtivaks jõuks võitluses kommunismi ülesehitamise eest on meie kommunistlik partei. Partei ridade terasene ühtsus ja monoliitne ühtekoondumine on tema jõu ja võimsuse peamine tingimus. Meie ülesandeks on hoida partei ühtsust nagu silmatera, kasvatada kommuniste kui aktiivseid poliitilisi võitlejaid partei poliitika ja otsuste elluviimise eest, veelgi rohkem tugevdada partei sidemeid kõigi töötajatega, tööliste, kolhoosnikute, intelligentsiga, sest selles lahutamatus sidemes rahvaga on meie partei jõud ja võitmatus.

Partei näeb üht oma tähtsaimat ülesannet selles, et kasvatada kommuniste ja kõiki töötajaid kõrge poliitilise valvsuse vaimus, leppimatuse ja kindluse vaimus võitluses sise- ja välisvaenlaste vastu.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium, pöördudes nendel leinapäevadel partei ja rahva poole, avaldavad kindlat veendumust selles, et partei ja kõik meie kodumaa töötajad koonduvad veel tihedamini Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse ümber, mobiliseerivad kogu oma jõu ja loomingulise energia meie maal kommunismi ülesehitamise suureks ürituseks.

Stalini surematu nimi elab alati nõukogude rahva ja kogu progressiivse inimkonna südameis.

Elagu suur, kõikevõitev Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini õpetus!

Elagu meie võimas sotsialistlik kodumaa!

Elagu meie kangelaslik nõukogude rahvas!

Elagu suur Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei!

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE

NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

5. märtsil 1953

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM

Meditsiiniline otsus J. V. Stalini haiguse ja surma kohta

Ööl vastu 2. märtsi toimus J. V. Stalinil verevalang ajju (selle vasakusse poolkerasse) hüpertooniatõve ja ateroskleroosi pinnal. Selle tagajärjel saabus parema kehapoole halvatus ja teadvuse püsiv kaotus. Juba esimesel haiguspäeval avastati hingamishäire tunnused närvikeskuste funktsiooni kahjustuse tagajärjel. Need häired süvenesid päevast päeva; neid iseloomustas niinimetatud perioodiline hingamine kestvate pausidega (Cheyne-Stockesi hingamine). Ööl vastu 3. märtsi hakkasid hingamishäired omandama ajuti elu ohustavat iseloomu. Haiguse alguses avastati ka suured muutused südame- ja veresoontesüsteemis, nimelt kõrge vererõhk, pulsi rütmi sagenemine ja ebakorrapärasus (virvendav arütmia) ja südamelaienemine. Seoses hingamise ja vereringe progresseeruvate häiretega ilmnes juba 3. märtsist hapnikupuudulikkuse tunnused. Esimesest haiguspäevast temperatuur tõusis ja hakati märkima kõrget leukotsütoosi, mis võis juhtida tähelepanu põletikuliste kollete arenemisele kopsudes.

Viimasel haiguspäeval, kus üldine seisukord oli järsult halvenenud, hakkasid tekkima raske terava südame- ja veresoontetalitluse puudulikkuse korduvad hood (kollaps). Elektrokardiograafiline uurimine võimaldas kindlaks teha vereringe terava häire südame pärgsoontes koos südamelihase kolde-liste kahjustustega.

5. märtsi pärastlõunal hakkas haige seisukord eriti kiiresti halvenema: hingamine muutus pealiskaudseks ja sagenes järsult, pulsi sagedus tõusis 140—150 löögini minutis, pulsi täitumus langes.

Südame- ja veresoontetalitluse ning hingamise puudulikkuse nähtused kasvasid ja kell 21.50 J. V. Stalin suri.

NSV Liidu tervishoiuminister A. F. TRETJAKOV
Kremli Ravi-Sanitaarvalitsuse ülem I. I. KUPERIN
NSV Liidu Tervishoiu Ministeeriumi peaterapeut professor P. J. LUKOMSKI
Arstiteaduste Akadeemia tegevliige professor N. V. KONOVALOV
Arstiteaduste Akadeemia tegevliige professor A. L. MJASNIKOV
Arstiteaduste Akadeemia tegevliige professor J. M. TAREJEV
Arstiteaduste Akadeemia kirjavahetaja-liige professor I. N. FILIMONOV
professor I. S. GLAZUNOV, professor R. A. TKATŠOV
dotsent V. I. IVANOV-NEZNAMOV

Teade seltsimees Stalini surmast kajastub sügava valuga tööliste, kolhoosnikute intelligentsi ja meie kodumaa kõigi töötajate südameis, meie kuulsusrikka armee ja sõjalaevastiku sõjameeste südameis, kõigi maailma maade miljonite töötajate südameis

TR Ülikooli kollektiivi leinamiitinguilt

SELTSIMEES STALINI POOLT TEHTUD TÖÖ ON SUREMATU

Seltsimehed! Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid ja kogu nõukogude rahvast on tabanud suur õnnetus. Pärast ootamatut haigestumist raskel kujul suri 5. märtsil kell 21.50 NSVL Ministrite Nõukogu esimees, NLKP Keskkomitee sekretär, nõukogude rahva kallis juht, isa ja õpetaja, kogu maailma töötava rahva huvide eest võitleja Jossif Vissarionovitš Stalin.

Nagu V. I. Lenin pühendas J. V. Stalingi kogu oma elu võitlusele töörahva vabastamise eest, koos Leniniga kasvatas Stalin üles uut tüüpi töölisklassi kommunistliku partei, kelle juhtimisel meie maa töötav rahvas kukutas tsaari-Venemaa mõisnike ja kodanluse võimu ning lõi töölisklassi, proletariaadi diktatuuri. Koos Leniniga lõi seltsimees Stalin Nõukogude riigi, töötas välja sotsialismi ülesehitamise plaani. Pärast Lenini surma rajas Nõukogude rahvas NLKP ja seltsimees Staliniga eesotsas sotsialistliku ühiskonna meie maal. Seltsimees Stalini juhtimisel kaitses meie rahvas oma Nõukogude kodumaa iseseisvust ja sõltumatust raskes sõjas fašistliku Saksamaa vastu ja päästis Euroopa tsivilisatsiooni hävingust. Pärast Suurt Isamaasõda innustas J. V. Stalin nõukogude rahvast sõjas saadud kahjude ja purustuste likvideerimiseks, neljanda viisaastaku edukaks täitmiseks. Sõjajärgsel perioodil andis seltsimees Stalin teoreetiliselt põhjendatud plaani järkjärguliseks üleminekuks sotsialismilt kommunismile.

Seltsimees Stalin suri. Kuid tema poolt tehtud töö on surematu. Oma ennastsalgava võitlusega töörahva õnne eest on ta püstitanud enesele ausamba, mis püsib igavesti inimkonna ajaloos.

Meie juhi töö jäi pooleli. Selle jätkamisel hoiab Lenini-Stalini poolt üles kasvatatud NLKP liikmete paljumiljoniline käsi kõrgel kommunismi lippu ja viib selle stalinliku Keskkomitee juhtimisel edasi, hoides partei ülitsust kui silmatera.

Seltsimees Stalin võitles viimse hingetõmbeni Nõukogude Liidu rahvaste vendluse ja sõprussidemete tugevdamise eest kõigi maade rahvastega. Jätkates seda teed täidame J. V. Stalini üht tähtsamat soovi.

Seltsimees Stalin võitles väsimatult selle eest, et NLKP ja iga nõukogude inimene oleks valvas, võitleks muretuse, enesega rahuloleku meeleolude vastu, oleks leppimatu ja halastamatu nõukogude korra vaenlaste vastu. Olles alati valvel, võideldes distsipliinirikkujatega, töötades raugematult teadmiste teadliku omandamise eesmärgil täidame seltsimees Stalini soovi. Me ei luba ühelgi vaenlase agendil õõnestada meie rahulikku ülesehitustööd.

Meie hulgast lahkunud juhi palavaks sooviks oli, et nõukogude rahvas oleks esikohal maailmas kõigil aladel. Seltsimees Stalin on nõukogude teadlase eeskujuks. Väsimatult võitles ta marksismi eest teaduses, selle eest, et meie õpetlased loovalt omandaksid ja rakendaksid marksismi. Jatkates tööd marksismi omandamise alal täidame J. V. Stalini poolt meile pärandatud soovi.

Seltsimees Stalini töö on surematu. Lenini ja Stalini lipu all edasi kommunismile!

V. Reiman

Lenini-Stalini võitmatu lipu all

Seltsimees Stalini surm on raskeks ja valusaks kaotuseks igale nõukogude inimesele, kogu maailma töötavale rahvale. Olgu tööline, talupoeg või teadlane — igale neist oli seltsimees Stalin ühteviisi lähedane ja kallis, sest tema nimega on seotud kõik meie edusammud ja võidud uue õnneliku elu ülesenitamisel.

Meie, juristide pere, seisame täna sügavas leinas, tunnetades valusalt Nõukogude riigi looja ja organiseerija ning nõukogude õiguse aluste rajaja ja geniaalse edasiarendaja asendamatut kaotust. Kuid ühtlasi oleme teadlikud sellest, et selsimees Stalin, lahkudes meie hulgast, on meile jätnud hindamatu väärtusega pärandi leninlik-stalinliku õpetuse näol Nõukogude riigist ja õigusest kui võimsast relvast töötava rahva käes kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

Sel raskel tunnil tõotame nõukogude rahvastele pingutada kogu oma jõudu selleks, et sügavalt omandada see teooria ja õppida seltsimees Stalini ülla eeskuju näol jäägitult andma oma teadmised rahva teenistusse, kommunismi ülesehitamise suurde üritusse.

Koondudes veelgi tihedamalt kommunistliku partei ja nõukogude valitsuse ümber tõotagem mitmekordistada oma jõupingutusi nii õppe- kui ka teaduslikus töös selleks, et koos kogu nõukogude rahvaga sammuda kindlalt edasi Lenini-Stalini võitmatu lipu all kommunismi võidule.

K. Püss

ARSTITEADUSKONNA LEINAMIITINGULT

6. märtsil 1953 kell 10.00 kogunes TRÜ arstiteaduskonna üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate kollektiiv aulasse, et austada meie rahva juhi ja õpetaja J. V. Stalini mälestust. Leinamiitingu avas TRÜ teadusala prorektor prof. Martinson, kes teatas kogu meie maad ja rahvast tabanud suurest kaotusest. 5. märtsil lakkas tuksumast selle inimese süda, kes koos V. I. Leniniga oli Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni organiseerijaks, kelle juhtimisel rajati sotsialism meie maal, saavutati hiilgav võit fašistliku Saksamaa üle, kes juhtis meie maal kommunistliku ühiskonna ülesenitamist. Maad tabanud suure kaotuse puhul avaldab NLKP Keskkomitee lootust, et kogu rahvas veelgi kindlamalt liitub kommunistliku partei ümber.

Leinaseisakuga mälestas arstiteaduskonna kollektiiv Jossif Vissarionovitši mälestust.

Järgnevalt võttis sõna teaduskonna prodekaan sm. Vill, kes kutsus teaduskonna kollektiivi üles järjekindlalt rakendama ellu Stalini põhimõtteid.

Prof. Lepp rõhutas oma sõnavõtus vajadust muuta meie rahva read veelgi ühtsemaks ja monoliitsemaks. See seab arstiteaduskonna ette ta põhilised ülesanded — senisest enam teostada teaduslikku uurimistööd, rakendada profülaktilisi abinõusid võitluses rahva tervishoiu eest, viia üha rohkem ellu uusi saavutusi ravi alal.

Arstiteaduskonna komsomoli algorganisatsiooni sekretär sm. Pärnik märkis, et J. V. Staliniga kaotasime inimese, kelle väsimatut tähelepanu ja hoolt noorte eest tundsid ka arstiteaduskonna üliõpilased, õppides ühes meie maa paljudest õppeasutustest. Kogu maailma tabanud leinapäevil tõotagu endale kõik üliõpilased, et nad rakendavad kogu jõu ülesande täitmiseks, mille nõukogude noorte ette seadis J. V. Stalin — õppida, õppida visalt ja väsimatult, omandada teadmisi, ületada kõik raskused, valmistudes saama oma eriala spetsialistideks, kommunismi ülesehitajateks.

Lõpuks luges sm. Arhangelski ette telegrammi NLKP Keskkomiteele ja NSVL Ministrite Nõukogule, mille arstiteaduskonna kollektiiv võttis vastu sügavas üksmeeles.

ТЕЛЕГРАММА

Центральному Комитету Коммунистической Партии Советского Союза. Совету Министров Союза ССР. Президиуму Верховного Совета СССР

Партийная организация, профессора, преподаватели, студенты и служащие Тартуского Государственного университета с глубокой скорбью встретили весть о кончине Великого Гения человечества, ближайшего соратника и гениального продолжателя дела Ленина, вождя и любимого учителя Коммунистической партии и всего Советского народа Иосифа Виссарионовича Сталина.

Перед лицом этой тяжелой утраты все мы еще теснее сплотимся вокруг Ленинско-Сталинского Центрального Комитета Коммунистической Партии Советского Союза и Советского Правительства и торжественно обещаем отдать все свои силы на построение коммунизма, дела, которому всю свою жизнь отдал Великий Сталин.

Обещаем быть бдительными и всем своим трудом укреплять Сталинскую нерушимую дружбу народов нашей Великой Родины, могущество Советского государства — оплота мира во всем мире.

Принято на траурном митинге коммунистов, комсомольцев и беспартийных преподавателей, студентов, рабочих и служащих Тартуского государственного университета.

Ректор — КЛЕМЕНТ,
Секретарь парторганизации ТГУ — АРХАНГЕЛЬСКИЙ,
Председатель профкома ТГУ — СОРРОК.

Viigem järjekindlalt ellu Stalini õpetust

Nõukogude Liidu Kommunistlikul Parteil, nõukogude rahval on tulnud üle elada kaks tohutut kaotust — Lenini ja Stalini surm. Praegu on sügavas leinas kogu maailma töörahvas. Jossif Vissarionovitš Stalini nimega on seotud kõik meie maa ja rahva suured ajaloolised võidud, meie kõigi saavutused ja võidud.

Seltsimees Stalin oli see, kes andis meie partei ja nõukogude rahva nimel suure tõotusvande Leninile. Väsimatult, kuni viimse hetkeni täitis ta seda vannet ja nalastamatu haigus tabas teda tööpostil.

Seltsimees Stalinit ei ole enam. Kuid jäi Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, Lenini-Stalini partei, jäi Lenini ja Stalini poolt loodud ja kindlustatud Nõukogude riik. Jäi Lenini ja Stalini poolt kasvatatud ja juhitud võimas kommunistlik liikumine kogu maailmas.

Meile, meie parteile ja riigile vaatab praegu kogu maailma töörahvas kui Stalini ideede kandjale ja elluviijale, kui kogu maailma töörahva juhile võitluses kommunismi eest. Seepärast on kõigi meie ülesandeks kindlustada kommunistlikku parteid, Lenini ja Stalini parteid, kindlustada Nõukogude riiki.

Ajaloo-keeleteaduskonna parteiorganisatsioon, võtnud sügava kurbusega vastu teate J. V. Stalini surmast, tõotab kõikumatult võidelda Lenini ja Stalini suure pärandi lõpliku elluviimise eest, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei igakülgse kindlustamise eest. Ta kutsub selleks ühinema partei ümber kõiki kommunistlikke noori, parteituid seltsimehi, õppejõude ja üliõpilasi. Meie ülesandeks jääb mitmekordse energiaga võidelda marksismi-leninismi eduka omandamise eest, õppe- ja teadusliku töö taseme järjekindla tõusu eest, distsipliini igakülgse parandamise eest.

K. Siilivask

Будем достойны сталинского знамени

С чувством глубокой скорби мы узнали сегодня о том, что перестало биться сердце величайшего гения современности, мудрого учителя и вождя, любимого отца советской молодёжи Иосифа Виссарионовича Сталина.

Перестало биться сердце основателя первого в мире социалистического государства, вдохновителя и организатора всех наших побед, дорогого друга и наставника нашего юношества.

Сталин — с этим именем связаны лучшие мечты и надежды молодёжи всего мира. Имя Сталина несут в своих сердцах юноши и девушки нашей страны. Самая заветная их мечта — быть такими, как Сталин.

Нам, молодым строителям коммунизма, предстоит завершить то великое дело, которое начал великий Ленин, за которое всю свою замечательную жизнь отдал родной Иосиф Виссарионович.

Мы помним и глубоко сознаем мудрый завет великого Сталина — чтобы строить, надо знать, а чтобы знать, надо учиться, учиться упорно, терпеливо.

Ленинско-Сталинский комсомол, наша советская молодёжь прилагает все свои силы, чтобы выполнить этот сталинский завет.

Коммунистическая партия и Советское Правительство призывают наш народ ещё теснее сплотиться под непобедимым знаменем Ленина-Сталина.

Мы, студенты, откликаемся на этот призыв ещё большим повышением учебной дисциплины, ещё большим повышением своей сознательности, ещё большим повышением революционной бдительности.

Мы ещё с большей настойчивостью будем изучать марксистско-ленинскую науку, которую обогатил и развил далеко вперёд великий гений Иосифа Виссарионовича Сталина.

Смерть вырвала у нас жизнь самого дорогого человека, но его знамя, его идеи несёт дальше, к сияющим вершинам коммунизма наша мать — партия коммунистов.

Знамя любимого Сталина освещает наш путь к коммунизму. Будем же достойны этого сталинского знамени.

Л. Шишов.

Leinamiiting matemaatika-loodusteaduskonnas

Eile kell 10.00 toimus keemia suures ringauditooriumis, kuhu oli kogunenud matem.-loodusteaduskonna kollektiiv, seltsimees Stalini surmale pühendatud leinamiiting, mille avas TRÜ rektor prof. Klement. Pikema sõnavõtuga esines TRÜ parteibüroo liige sm. Sapožnikov. Ta rääkis J. V. Stalini elust ja tegevusest, kogu Nõukogudemaad tabanud suurest kaotusest ja kutsus kõiki koosolijaid veelgi tihedamini koonduma kommunistliku partei ümber, suurendama valvsust ja veelgi paremini töötama.

Miitingul esinesid veel dekaan sm. Mitt, õppejõudude esindaja sm. Mihhailov. Teaduskonna partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsiooni nimel võtsid sõna sm-d Makarov, Suit ja Loog.

Toimetaja kt. K. TAEV

MD 00150 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 655

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (177) Reedel, 13. märtsil 1953. a. VI aastakäik

Kindla usuga oma ammendamatutesse jõududesse ja võimalustesse teeb nõukogude rahvas suurt tööd — ehitab kommunismi. Maailmas ei ole niisuguseid jõude, mis võiksid peatada nõukogude ühiskonna edasiliikumist kommunismile!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumi, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ühise istungi

O T S U S

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium peavad sellel meie parteile ja maale raskel ajal partei ja valitsuse tähtsaimaks ülesandeks kindlustada meie maa kogu elu pidev ja õige juhtimine, mis omakorda nõuab juhtkonna suurimat monoliitsust, igasuguste lahkarvamuste ja paanika ärahoidmist, selleks, et sel viisil tingimata kindlustada meie partei ja valitsuse poolt väljatöötatud poliitika edukas elluviimine nii meie maa siseasjades kui ka rahvusvahelistes asjades.

Sellest lähtudes ja selleks, et ära hoida igasugused häired riigi- ja parteiorganite tegevuse juhtimise alal, tunnistavad Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ulemnõukogu Presiidium vajalikuks teostada rida abinõusid parteilise ja riikliku juhtimise organiseerimise alal.

I

NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehest ja esimehe esimestest asetäitjatest

1. Nimetada NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimeheks sm. Georgi Maksimilianovitš Malenkov.

2. Nimetada NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimesteks asetäitjateks sm-d Lavrenti Pavlovitš Beria, Vjatšeslav Mihhailovitš Molotov, Nikolai Aleksandrovitš Bulganin, Lazar Moissejevitš Kaganovitš.

II

NSV Liidu Ministrite Nõukogu Presiidiumist

1. Tunnistada vajalikuks omada NSV Liidu Ministrite Nõukogus kahe organi — Presiidiumi ja Presiidiumi Büroo asemel üks organ — NSV Liidu Ministrite Nõukogu Presiidium.

2. Kindlaks määrata, et NSV Liidu Ministrite Nõukogu Presiidiumi koosseisu kuuluvad NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimesed asetäitjad.

III

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehest

Soovitada NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimeheks sm. Kliment Jefremovitš Vorošilov, vabastades nendest kohustest sm. Nikolai Mihhailovitš Sverniki.

* * *

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretärist

1. Nimetada NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretäriks sm. Nikolai Mihhailovitš Pegov, vabastades tema NLKP Keskkomitee sekretäri kohustest.

2. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi praegune sekretär sm. Aleksandr Fjodorovitš Gorkin nimetada NSV Liidu Ulemnõukogu Presiidiumi sekretäri asetäitjaks.

IV

NSV Liidu Siseministeeriumist

Ühendada NSV Liidu Riikliku Julgeoleku Ministeerium ja NSV Liidu Siseministeerium üheks ministeeriumiks — NSV Liidu Siseministeeriumiks.

NSV Liidu siseministrist

Nimetada NSV Liidu siseministriks sm. Lavrenti Pavlovitš Beria.

V

NSV Liidu välisministrist ja välisministri asetäitjatest

1. Nimetada sm. Vjatšeslav Mihhailovitš Molotov NSV Liidu välisministriks.

2. Nimetada NSV Liidu välisministri esimesteks asetäitjateks sm-d Andrei Januarjevitš Võšinski ja Jakov Aleksandrovitš Malik.

3. Nimetada sm. Vassili Vassiljevitš Kuznetsov NSV Liidu välisministri asetäitjaks.

4. Nimetada sm. Andrei Januarjevitš Võšinski NSV Liidu alaliseks esindajaks ÜRO-s.

VI

NSV Liidu sõjaministrist ja sõjaministri esimestest asetäitjatest

1. Nimetada Nõukogude Liidu marssal Nikolai Aleksandrovitš Bulganin NSV Liidu sõjaministriks.

2. Nimetada NSV Liidu sõjaministri esimesteks asetäitjateks Nõukogude Liidu marssal sm. Aleksandr Mihhailovitš Vassilevski ja Nõukogude Liidu marssal Georgi Konstantinovitš Žukov.

VII

Sise- ja Väliskaubanduse Ministeeriumist

Ühendada Väliskaubanduse Ministeerium ja NSV Liidu Kaubandusministeerium üheks ministeeriumiks — NSV Liidu Sise- ja Väliskaubanduse Ministeeriumiks.

NSV Liidu sise- ja väliskaubanduse ministrist ja ministri asetäitjatest

1. Nimetada sm. Anastas Ivanovitš Mikojan NSV Liidu sise- ja väliskaubanduse ministriks.

2. Nimetada NSV Liidu sise- ja väliskaubanduse ministri esimeseks asetäitjaks sm. Ivan Grigorjevitš Kabanov ning ministri asetäitjateks sm-d Pavel Nikolajevitš Kumõkin ja Vassili Gavrilovitš Žavoronkov.

VIII

Masinatööstuse Ministeeriumist

Ühendada Auto- ja Traktoritööstuse Ministeerium, Masina- ja Aparaaditööstuse Ministeerium, Põllutöömasinate Tööstuse Ministeerium ja Tööpingitööstuse Ministeerium üheks ministeeriumiks — Masinatööstuse Ministeeriumiks.

Masinatööstuse ministrist

Nimetada sm. Maksim Zahharovitš Saburov masinatööstuse ministriks, vabastades ta NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee esimehe kohustest.

* * *

Transpordi- ja Raskemasinatööstuse Ministeeriumist

Ühendada Transpordimasinatööstuse Ministeerium, Laevaehitustööstuse Ministeerium, Raskemasinatööstuse ministeerium ning Ehitus- ja Teede-masinatööstuse Ministeerium üheks ministeeriumiks — Transpordi- ja Raskemasinatööstuse Ministeeriumiks.

Transpordi- ja raskemasinatööstuse ministrist

Nimetada sm. Vjatšeslav Aleksandrovitš Malõšev transpordi- ja raskemasinatööstuse ministriks.

* * *

Elektrijaamade ja Elektritööstuse Ministeeriumist

Ühendada Elektrijaamade Ministeerium, Elektritööstuse Ministeerium ja Sidevahendite Tööstuse Ministeerium üheks ministeeriumiks — Elektrijaamade ja Elektritööstuse Ministeeriumiks.

Elektrijaamade ja elektritööstuse ministrist

Nimetada sm. Mihhail Georgijevitš Pervuhhin elektrijaamade ja elektritööstuse ministriks.

IX

NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee esimehest

Nimetada NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee esimeheks sm. Grigori Petrovitš Kosjatšenko.

X

Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu esimehest

Soovitada sm. Nikolai Mihhailovitš Švernik Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu esimeheks, vabastades nendest kohustest sm. Vassili Vassiljevitš Kuznetsovi.

XI

NLKP Keskkomitee Presiidiumist ja NLKP Keskkomitee sekretäridest

1. Tunnistada vajalikuks omada NLKP Keskkomitees Keskkomitee kahe organi — Presiidiumi ja Presiidiumi Büroo asemel üks organ — NLKP Keskkomitee Presiidium, nagu see on määratud partei põhikirjaga.

2. Juhtimises suurema operatiivsuse saavutamise eesmärgil määrata Presiidiumi koosseis järgmiselt: 10 liiget ja 4 kandidaati.

3. Kinnitada NLKP Keskkomitee Presiidiumi järgmine koosseis:

Keskkomitee Presiidiumi liikmed — sm-d G. M. Malenkov, L. P. Beria, V. M. Molotov, K. J. Vorošilov, N. S. Hruštšov, N. A. Bulganin, L. M. Kaganovitš, A. I. Mikojan, M. Z. Saburov, M. G. Pervuhhin.

NLKP Keskkomitee Presiidiumi liikmekandidaadid — sm-d N. M. Svernik, P. K. Ponomarenko, L. G. Melnikov, M. D. Bagirov.

4. Valida NLKP Keskkomitee sekretärideks sm-d S. D. Ignatjev, P. N. Pospelov, N. N. Šatalin.

5. Tunnistada vajalikuks, et sm. N. S. Hruštšov keskenduks tööle NLKP Keskkomitees, ja seoses sellega vabastada ta NLKP Moskva Oblastikomitee esimese sekretäri kohustest.

6. Kinnitada NLKP Keskkomitee sekretär sm. N. A. Mihhailov NLKP Moskva Oblastikomitee esimeseks sekretäriks.

7. Vabastada NLKP Keskkomitee sekretäride kohustest sm-d P. K. Ponomarenko ja N. G. Ignatov seoses nende üleminekuga juhtivale tööle NSV Liidu Ministrite Nõukogus ja sm. L. I. Brežnev seoses tema üleminekuga tööle Mereväeministeeriumi Poliitvalitsuse ülemaks.

XII

NSV Liidu Ülemnõukogu neljanda istungjärgu kokkukutsumisest

Kutsuda kokku NSV Liidu Ülemnõukogu neljas istungjärk 14. märtsil 1953 Moskvas NLKP Keskkomitee pleenumi, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ühise istungi otsuste arutamiseks, mis kuuluvad kinnitamisele NSV Liidu Ülemnõukogu poolt.

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE

NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM

JOSSIF VISSARIONOVITŠ STALIN

Jossif Vissarionovitš Stalini matused

9. märtsil 1953 toimusid Punasel väljakul Moskvas Jossif Vissarionovitš Stalini matused.

Jossif Vissarionovitš S t a l i n i matuste organiseerimise komisjoni esimees sm. N. S. Hruštšov annab sõna NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretärile seltsimees Georgi Maksimilianovitš Malenkovile.

Järgmise kõne peab NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja seltsimees Lavrenti Pavlovitš Beria.

Seejärel esineb kõnega NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja seltsimees Vjatšeslav Mihhailovitš Molotov.

9. märtsil saatis nõukogude rahvas, kogu progressiivne inimkond viimsele teekonnale Lenini võitluskaaslase ja tema töö geniaalse jätkaja, targa juhi ja õpetaja Jossif Vissarionovitš Stalini. Kolm päeva järjest voolas katkematult elav inimjõgi Ametiühingute Maja Sammassaali, kuhu oli paigutatud kirst NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretäri põrmuga. Mitte millegagi pole võimalik mõõta meie kodumaa töötajate piiritu armastuse kogu sügavust rahva õnne looja seltsimees Stalini vastu, nende sügavat leina raske kaotuse puhul. Sajad tuhanded inimesed möödusid juhi kirstu eest nendel kolmel päeval, andes ustavustõotuse Lenini-Stalini pühale lipule.

9. märtsi hommik. Viimased hüvastijätutunnid... Kõlavad leinaviisid. Juhi kirstu juurde jäävad tema sugulased ja omaksed, pealinna parteija nõukogude aktiiv, ministrid, välismaa vennaliike kommunistlike ja töölisparteide juhid. Saalis on välismaised valitsuse delegatsioonid, kes on saabunud J. V. Stalini matustele, saatkondade ja esinduste juhid, kes on volitatud oma valitsuste poolt esindama neid matustel. Iga 2—3 minuti järel vahetub auvalve.

Kell on 10 hommikul. Kirstu juurde asuvad suure Stalini ustavad õpilased ja võitluskaaslased — kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse juhid. Viimased juhiga hüvastijätu minutid.

Kell 10.05 tõstavad seltsimehed G. M. Malenkov, L. P. Beria, V. M. Molotov, K. J. Vorošilov, N. S. Hruštšov, N. A. Bulganin, L. M. Kaganovitš ja A. I. Mikojan kätele kirstu Jossif Vissarionovitš Stalini põrmuga ja lähevad pikkamisi väljapääsu poole.

Ametiühingute Majast tuuakse välja pärjad. Nõukogude Liidu marssalid ja kindralid kannavad punastel atlaspadjakestel Jossif Vissarionovitš Stalini ordeneid ja medaleid.

Piki Ohhotnõi Rjadi ja Maneeži väljakut on üles rivistatud sõjaväeeskort.

Kirst seltsimees J. V. Stalini põrmuga pannakse suurtükilafetile. Kirstu kaanel on Nõukogude Liidu generalissimuse vormimüts.

Kirstu järel lähevad kadunu perekonnaliikmed, juhi lähemad võitluskaaslased, partei ja Nõukogude valitsuse juhid, matustele saabunud välisriikide valitsuse juhid, Nõukogude armee marssalid ja kindralid, lähevad matustele saabunud välisriikide ja valitsuste juhid, kes on valitsuste delegatsioonide eesotsas, samuti ka diplomaatiliste esinduste juhid, kes on oma valitsuste poolt volitatud esindama neid J. V. Stalini matustel, ja teised välismaade esindajad.

Leinarong liigub leinamarsi helide saatel pikkamisi Punase väljaku poole.

Punasele väljakule on kogunenud Moskva linna töötajate esindajad, liidu- ja autonoomsete vabariikide, kraide ja oblastite delegatsioonid. Siin viibivad suure hiina rahva ja rahvademokraatia maade esindajad, teiste maade delegatsioonid ja esindajad.

Tribüünil on dip'omaatiline korpus.

Täielikus vaikuses on tardunud Moskva garnisoni ülesrivistatud väeosad.

Kell on 10.45. Leinarong peatub mausoleumi juures. Langetatakse lahingulipud, mis on kroonitud Suure Isamaasõja aastail kõigi aegade ja rahvaste suurima väepealiku seltsimees J. V. Stalini juhtimisel saavutatud Nõukogude armee kustumatute võitude kuulsusega.

Kirst võetakse suurtükilafetilt ja pannakse kõrgele alusele, mis on drapeeritud punase ja musta riidega.

Partei ja Nõukogude valitsuse juhid, välisriikide ja valitsuste juhid, kes on valitsuste delegatsioonide eesotsas, samuti ka diplomaatiliste esinduste juhid, kes on volitatud oma valitsuste poolt esindama neid J. V. Stalini matustel, välismaade vennalike kommunistlike ja töölisparteide juhid astuvad mausoleumi tribüünile.

Kell on 10.52. Jossif Vissarionovitš Stalini matuste organiseerimise komisjoni esimees sm. N. S. Hruštšov kuulutab Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogude ülesandel avatuks leinamiitingu, mis on pühendatud NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretäri, Nõukogude Liidu generalissimuse Jossif Vissarionovitš Stalini mälestusele.

Esimesena antakse sõna NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretärile seltsimees Georgi Maksimilianovitš Malenkovile.

Järgmise kõne peab NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja seltsimees Lavrenti Pavlovitš Beria.

Seejärel esineb kõnega NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimene asetäitja seltsimees Vjatšeslav Mihhailovitš Molotov.

Kell on 11.45. Sm. N. S. Hruštšov kuulutab NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretäri, generalissimus Jossif Vissarionovitš Stalini mälestusele pühendatud leinamiitingu lõppenuks.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja kommunistlike töölisparteide juhid lahkuvad mausoleumi tribüünilt. Seltsimehed G. M. Malenkov, L. P. Beria, V. M. Molotov, K. J. Vorošilov, N. S. Hruštšov, N. A. Bulganin, L. M. Kaganovitš ja A. I. Mikojan tõstavad kirstu ja kannavad selle pikkamisi mausoleumi, mille sissekäigu kohal on kaks lõpmata kallist surematut nime:

LENIN
STALIN

Kõlavad suurtükisaluudi kolmkümmend kogupauku... Kremli Spasskaja tornis lööb kell kaksteist korda. Moskvas, kogu Nõukogudemaal kõlavad kolme minuti kestel vabrikute, tehaste, vedurite, laevade pikad viled... Kodumaa saluteerib rahvaste suurele juhile ja õpetajale. Kõikjal, Balti mere rannikult Kuriili saarestikuni, kogu Nõukogudemaal katkestasid viieks minutiks töö kõik ettevõtted, katkes rongide liiklemine, peatusid laevad, autod... Meie maa on sügavas leinas suure kaotuse puhul. Kuid Stalini nimi ja Stalini üritus on surematud. Stalin jääb igavesti elama rahva südames, tema tegudes kommunismi nimel.

Leinaviis asendub Nõukogude Liidu riigihümni ülevate pidulike helidega.

Partei ja valitsuse juhid astuvad uuesti mausoleumi tribüünile. Mausoleumi eest marsivad taktsammul mööda väed, kõrgel taevas lendavad täpses rivis lennukid. Antakse viimast sõjaväelist au suurele juhile ja väepealikule Jossif Vissarionovitš Stalinile. (TASS)

STALIN

Kui Kaukaasia tormava mägijõe hooga
vanal Venemaal kõidikuid lõhkus teelt
töötav rahvas, siis võitluselippudel voogas:
Lenin-Stalin — kaks nime kui võiduembleem.
Pole nimesid ilmas, mis kaunimalt kajaks,
pole nime, mis kestma jääks kauemaks ajaks
kui Lenin ja Stalin.

Raudne piiramisrõngas ja külmad ja näljad —
kommunistide vastu nad seista ei saa,
nende vastu, kes orjusest rahva tõid välja,
kelle käte all sündis Nõukogudemaa.
Terastugevalt rahvas end suutis kaitsta,
piirilt alatud vaenlased tagasi paiskas
teraskindlana Stalin.

Suure Lenini järglane töörahva rindes,
võitluskaaslane, kodumaa ustav poeg,
rahvast edasi juhtis Ta, vapper ja kindel.
Kõikjal viibis Ta pilk, tark, helge ja soe:
peatus tööliste keskel kord tehases suures,
viibis viljakail väljadel kündiate juures,
oli laste seas Stalin.

Tema käte all maa kasvas rikkaks ja võimsaks,
võrsus helgele elule sugupõlv noor,
sõjas kindlamaks karastus rahvas-võitja:
sajad miljonid sammuvad temaga koos.
Rahusõdurid, olgu nad mandril või saarel,
põhjas, lõunas või ida või läänegi kaares,
teavad suurt nime — Stalin.

Püsib rahvaste armastus jäävalt ta juures,
aastasajad ei vii teda mõtetest,
pole maailmas tunnet, mis oleks veel suurem,
kui austada üllaimat inimest.
Tema surra ei saa, üle aegade kestab
tema hiiglaslik töö, järelpõlvele vestab:
uue aja lõi Stalin.

Lakkas tuksumast süda võitleja rinnas,
kustus pilk, mille jäädavalt katsid laud,
aga ääretul Maal, kaugel külas või linnas
suure Stalini nimi eal meelest ei kao.
Tema elu on kotkalend võitlev ja uhke;
miljonkordsena töörahva südames puhkeb
suurim nimedest — STALIN.

Valeeria Villandi

Au suurele juhile

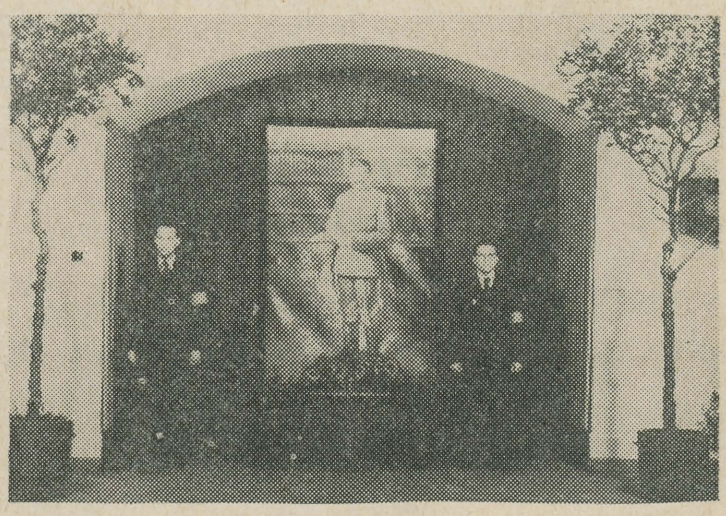

9. märtsil saatis nõukogude rahvas viimsele puhkepaigale oma armastatud juhi ja õpetaja Jossif Vissarionovitš Stalini. Sügavas leinas suundusid sel päeval ka Tartu Riikliku Ülikooli õppejõude, üliõpilaste ja teenistujate mõtted Moskvasse, kus suure juhi kirstu juures seisid auvalves seltsimees Stalini parimad sõbrad ja kaastöölised, töötajaid kogu Nõukogudemaalt. Kirstu eest aga sammus mööda lakkamatu vooluna töötajaid kõigilt aladelt, kõigist maadest ja välismaade delegatsioone.

Ülikooli peahoones seltsimees Stalini leinaraamis pildi ees algab sel päeval auvalve kell 7.30. Auvalves seisid professorid Ariste, Tomingas, Orviku, Vaga, õppejõud sm-d Rauman, Kononova, Matin jt., üliõpilasi kõigist teaduskondadest, parteibüroo ja rektoraadi esindajaid ning komsomoliorganisatsiooni liikmeid. Nii osutab Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv viimast au lahkunud juhile, suurele inimesele, kes on igati hoolt kandnud nõukogude rahvaste heakäekäigu eest, kõigi maade kultuurielu ja teaduse tõusu eest.

Kell 12 asuvad auvalvesse TRÜ rektor prof. Klement ja parteibüroo sekretär sm. Arhangelski. Ülikooli vestibüüli ja aulasse on kogunenud hu'galiselt ülikooli õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid. Seistakse vaikses harduses. Leinatakse tõelist inimest, parimat kõigist, inimest kelle eluiöö vilja on võimalik kasutada kogu maailma töörahval, inimest kelle õpetus jääb püsima kõigiks aegadeks.

Valjuhääldajaist kostavad leinaviisid. Saabub sügavaima leina moment — leinaseisak. Kogu Nõukogude Liidus katkeb tegevus, tänavail peatub liiklemine. Kahuripaugud Moskvas kuulutavad kogu maailmale leinarongi liikumahakkamisest. Suur juht seltsimees Stalin saadetake tema viimsele puhkepaigale.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu

m ä ä r u s

Panteoni — Nõukogudemaa suurte inimeste igavese kuulsuse mälestusmärgi — ehitamisest

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määravad:

Selleks, et jäädvustada mälestus suurtest juhtidest Vladimir Iljitš Leninist ja Jossif Vissarionovitš Stalinist, samuti kommunistliku partei ja Nõukogude riigi väljapaistvatest tegelastest, kes on maetud Punasele väljakule Kremli müüri juurde, püstitada Moskvas monumentaalne hoone — Panteon — Nõukogudemaa suurte inimeste igavese kuulsuse mälestusmärk.

Pärast Panteoni valmisehitamist paigutada sinna sarkofaag V. I. Lenini põrmuga ja sarkofaag J. V. Stalini põrmuga, samuti kommunistliku partei ja Nõukogude riigi väljapaistvate tegelaste põrmud, kes on maetud Kremli müüri juurde, ning avada pääs Panteoni laiadele töörahvahulkadele.

NLKP KESKKOMITEE

NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

JOSSIF VISSARIONOVITŠ STALIN

Suurt juhti mälestades

Leinakoosolek Tartu Riikliku Ülikooli aulas.

Joh. Miku fotod

Центральному Комитету Коммунистической Партии Советского Союза

Совету Министров Союза ССР

Президиуму Верховного Совета СССР

Коллектив Тартуского Государственного Университета вместе со всеми трудящимися нашей страны с глубокой скорбью прощается со своим незабвенным, горячо любимым вождем и мудрым учителем Иосифом Виссарионовичем Сталиным.

Тяжкое горе переживает наша партия, народы Советского Союза и трудящиеся всего мира. Невыразимо трудно прощаться навсегда с человеком, с именем которого была связана вся наша жизнь, все наши успехи и достижения. Мысли Сталина, слова Сталина, дела Сталина были выражением воли народа, чаяний всех советских людей.

Сталина больше нет. Сегодня мы проводили его в последний путь. Сознание этого вызывает в нас глубокую боль. Но Сталин бессмертен. Будут вечно жить его драгоценнейшие мысли, будут звучать в сердцах людей его слова, будут во славу всего человечества процветать его дела.

В эти трудные для нашей партии и страны дни мы горячо одобряем постановление совместного заседания Пленума Центрального Комитета Коммунистической партии Советского Союза, Совета Министров Союза ССР, Президиума Верховного Совета СССР, направленное на обеспечение бесперебойного и правильного руководства всей жизнью страны.

Мы заверяем Партию и Правительство, что еще теснее сплотимся вокруг Ленинско-Сталинского Центрального Комитета нашей родной партии, не допустим никакого разброда и шатаний в наших рядах и своим самоотверженным трудом обеспечим безусловное и успешное проведение в жизнь выработанной нашей Партией и Правительством программы построения коммунизма в нашей стране.

Да здравствует всепобеждающее учение Маркса-Энгельса-Ленина-Сталина!

Вечная слава нашему родному, горячо любимому вождю, другу и учителю Иосифу Виссарионовичу Сталину!

Принято на митинге профессоров, преподавателей, аспирантов, студентов, рабочих и служащих Тартуского Государственного Университета.

Ректор КЛЕМЕНТ
Секретарь парторганизации АРХАНГЕЛЬСКИЙ
Председатель месткома СОРРОК.

Kommunismi suure ürituse eest

Vaikse leinaseisakuga meie lahkunud juhi Jossif Vissarionovitš Stalini auks alustasid leinakoosolekut TRÜ aulas ajaloo-keeleteaduskonna ja õigusteaduskonna õppejõud, üliõpilased ning teenistujad. Neil hetkeil lendasid iga kohalviibija mõtted Moskvasse, kus mõni tund tagasi saadeti viimsele teekonnale suur inimene, kogu maailma töötajate juht ja õpetaja Jossif Vissarionovitš Stalin.

Kokkutulnute poole pöördub rektor sm. F. Klement. Tema siirates sõnades väljendub kogu lein, mis täidab iga nõukogude inimese südant. Kõneleja jutustab seltsimees Stalini elust, mis oli tervikuna võitlus inimkonna helgema homse eest. «Stalini kogu elu on lahutamatult seotud suure kommunistliku parteiga, maailma esimese tööliste ja talupoegade riigi ajalooga,» ütleb kõneleja. Jätkates Lenini surematut üritust viis seltsimees Stalin sotsialismi maailmaajaloolisele võidule meie maal. Seltsimees Stalini targal juhtimisel kaitses meie rahvas oma kodumaad kõigi sissetungijate vastu. Võidelda oma rahva, kogu maailma töörahva õnne eest — see oli seltsimees Stalini püha eesmärk.

Kõnetooli astub üksteise järel õppejõude ja üliõpilasi, kes tahavad sel kurval päeval väljendada oma tundeid ja mõtteid. Ülikooli parteiorganisatsiooni sekretär sm. Arhangelski tõstab oma sõnavõtus eriti esile J. V. Stalini elutöö suure tähtsuse eesti rahva elus. Igal sammul kogeb eesti rahvas ikka ja jälle, et just tänu seltsimees Stalinile ja tema poolt kasvatatud kommunistlikule parteile saavutati tõeline vabadus, on tehtud kõik need edusammud riiklikus, majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös. Eesti rahva lein on seepärast lahutamatu kogu nõukogude rahva leinast. Ja nagu kõik teisedki nõukogude rahvad, nii on ka eesti rahvas kindlalt veendunud, et seltsimees Stalini poolt kasvatatud partei ja tema ustavad kaasvõitlejad tagavad Nõukogude riigi edasise õitsengu.

«Lahkudes meist pärandas seltsimees Stalin meile kaitsta meie sotsialistlikku riiki, tugevdada tema majandust, viia edasi ta teadust ja kultuuri,» ütles oma sõnavõtus ajaloo-keeleteaduskonna dekaan sm. E. Laugaste. Kõneleja rääkis seltsimees Stalini isalikust hoolitsusest nõukogude teaduse arengu eest. Seltsimees Stalin viis nõukogude teaduse, kunsti, kultuuri ja kirjanduse kõrgele tasemele, andis noorsoole avarad võimalused õppimiseks.

Liigutavate, siirate sõnadega pöördus koosolejate poole marksismi-leninismi kateedri aspirant sm. Naboka. Tema sõnades kajastub kõigi kuulajate raske mure, meid pole enam juhtimas suure õpetaja isalik käsi. «Ei ole enam meie tarka juhti ja õpetajat seltsimees Stalinit,» ütleb ta. «On surnud inimene, kes rohkem kui ükski teine tegi uue, õnneliku ühiskonna rajamiseks, kes kogu oma elu ja jõu, kogu oma geeniuse andis inimkonna orjusest vabastamise suure eesmärgi eest kommunismi suure ürituse eest. Suur on meie elu ning suur ja püha on meie tõotus — viia ellu kommunismi ehitamise grandioossed ülesanded. Igaveseks jääb meie südameis elama seltsimees Stalini üllas kuju, innustades, abistades, õpetades võitma ükskõik missuguseid raskusi.»

Sügavalt elab kuulajaskond kaasa ka TRÜ kaugõppe prorektori sm. E. Ertise, ajaloo-keeleteaduskonna komsomoli organisatsiooni sekretäri sm. L. Eiberi ja teiste sõnavõttudele.

Sel raskel ajal mõistab igaüks, et kuigi meilt lahkus meie kallis Stalin, tema nimi, tema õpetus jäävad surematuks.

M. Randmaa

Viime lõpuni suure Stalini ürituse

Sügavas leinas kogunesid arsti-teaduskonna ja kehakultuuriteaduskonna õppejõud, üliõpilased ja teenistujad 9. märtsil leinamiitingule, et mälestada kogu maailma proletariaadi suurt juhti ja õpetajat Jossif Vissarionovitš Stalinit.

Iga sõna ja lause sm. V. Reimani sõnavõtust J. V. Stalini elust ja tegevusest toovad kuulajate kujutlusisse pilte geniaalse juhi võitlusteest. Kui sm. Reiman kõneleb viieteistkümneaastasest julgest revolutsionäärist, marksistlike ringide juhist, kerkivad kuulajaile elavalt silmade ette loetud leheküljed seltsimees Stalini eluloost. Karm revolutsionääri elu, alaline vangistusoht tsaarivõimude poolt, rasked asumisel veedetud aastad, julged põgenemised meenuvad kõigile.

Koos Leniniga võitles seltsimees Stalin uut üüpi partei — marksistliku partei loomise eest. Selle partei üheks suuremaks innustajaks ja organiseerijaks oli Jossif Vissarionovitš Stalin.

Võiduka Oktoobrirevolutsiooni päevad, rasked kodusõja aastad, karm võitlus interventide vastu on lahutamatult seotud suure väejuhi nimega.

«Hetkekski ei jätnud seltsimees Stalin unarusse võitmatut marksismi-leninismi lippu, siit ammutas ta jõudu ja veendumust», ütles sm. Reiman.

Kuulajatele meenuvad loetud leheküljed partei ajaloost . . . Sinna, kus seisukord oli kõige raskem saatis partei Jossif Vissarionovitš Stalini. Seal, kus olukord näis väljapääsmatu, leidis tema hiilgava lahenduse.

Alati ja kõikjal oli seltsimees Stalin esimene võitleja. Tema töötas välja ja viis ellu meie maa industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise kavad, mis muutsid meie maa maailma eesrindlikuma tööstuse ja põllumajandusega maaks, võitnud sotsialismi maaks. Seltsimees Stalin viis lühikese ajaga nõukogude teaduse, kunsti, kultuuri ja kirjanduse maailmas esirinda, näitas väsimatu õppimise hädavajalikkust, andis kõik võimalused noorsoole õppimiseks, arenemiseks ning kasvamiseks.

Koosolejaile meenuvad 1941. a. suvepäevad, kui vaatamata metsikule fašistlikule kallaletungile meie kodumaale, vaatamata pommirahele ja surmale, mida külvasid fašistlikud lennukid meie linnadele ja küladele, kostis raadios seltsimees Stalini hääl, mis ennustas vaenlase purustamist. See hääl kasvatas julgust ja usku võidusse miljonite võitlejate südameis kogu meie suurel kodumaal.

Stalini nimega huultel tõusid rünnakule meie sõdurid ja ohvitserid, vabastasid meie kodumaa ja päästsid kogu Euroopa hävingust.

Suur geenius juhtis meie kodumaa rahulikku ülesehitustööd pärast sõja lõppu, tema näitas tee järk-järgulisele üleminekule sotsialismilt kommunismile.

«Surm röövis meilt seltsimees Stalini, kuid suur juht jättis järele kindla kompassi, õpetuse, mis tugineb Lenini pärandile, mis näitab teed kommunismi ülesehitamiseks meie maal,» ütles sm. Reiman. «See töö, mida alustas J. V. Stalin, ei katke, vaid seda jätkavad nõukogude inimesed, kogu nõukogude rahvas.»

Kuulajate read sirguvad. Igaüks neist on valmis täitma oma kohustusi veelgi paremini kui seni, viima lõpuni suure Stalini üritust. Ja seda mõtteis tõotades asub kõigi nägudele karm otsustavus.

Sm. Luik väljendas oma sõnavõtus kõigi nõukogude inimeste mõtteid, kui ta ütles, et Stalini nimi elab igavesti meie suurehitustes, meie kultuuris ja teaduses. Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu nimel kutsus ta kõiki koonduma tihedamalt kommunistliku partei ja nõukogude valitsuse ümber.

Kogu meie üliõpilaspere ühist lubadust — tugevdada veelgi õppedistsipliini, tõsta õppeedukust, väljendas kehakultuuriteaduskonna esindaja sm. Kübar.

Sügavas üksmeeles otsustas koosolek saata kaastundetelegrammi NLKP Keskkomiteele, NSV Liidu Ministrite Nõukogule, NSVL Ülemnõukogu Presiidiumile.

«Olgu meie igapäevases töös eeskujuks seltsimees Stalini elu, õpetus ja töö,» lõpetas koosoleku sm. Ananjeva.

Õppejõud, üliõpilased ja teenistujad, lahkudes koosolekult, viisid need sõnad kaasa oma südametes. Elada, õppida ja töötada nii nagu töötas seltsimees Stalin, selle seadsid nad endile suureks eesmärgiks.

J. Kukk

JÄÄME USTAVAKS STALINLIKULE RAHU- JA RAHVASTE SÕPRUSE POLIITIKALE

Päeval, millal nõukogude rahvas ja kogu progressiivne inimkond saatis sügava kurbusega viimsele teekonnale surematu Lenini võitluskaaslase ja tema suure võitluse jätkaja, geniaalse kommunismiehitaja, oma kalli isa, targa juhi ja õpetaja Jossif Vissarionovitš Stalini, kogunes TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna arvukas õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste pere keemia ringauditooriumi, et austada suure inimese Jossif Vissarionovitš Stalini mälestust.

Leinamiitingu avas TRÜ teadusala prorektor professor Martinson. Vaikses leinas seisis kogu auditoorium. Kõigi südameis oli suur kurbus, nad mõtlesid nõukogude rahvast ja kogu progressiivset inimkonda tabanud suurele kaotusele. Vaadeldes sügavas vaikuses armastatud juhi leinakrepist ümbritsetud näojooni, tõotasid nad jätkata visalt ja katkestamatult tööd, mille neile pärandas suur Stalin — kommunismi ehitamist.

Eestimaa Kommunistliku Partei nimel esines sõnavõtuga sm. Sildmäe. «Raske lein tabas meie rahvast,» ütles kõneleja «suri geniaalne teoreetik ja suur praktik, kelle nimi seisab inimkonna ajaloos kõrvuti Marxi, Engelsi ja Lenini surematute nimedega.»

Kõneleja rääkis neist suurtest ülesannetest, mida meie rahva ette seadis Jossif Vissarionovitš Stalini surm. Meie töötav rahvas peab koonduma veelgi tihedamalt kommunistliku partei ümber, suure Stalini kaasvõitlejate ja õpilaste ümber, et võita igasuguste sise- ja välisvaenlaste vastupanu, et viia ellu stalinlikud juhtnöörid, tema geniaalne õpetus.

Hindamatud on seltsimees Stalini teened meie maale ja rahvale. Hindamatu on pärand, mille jättis seltsimees Stalin. Tuginedes Lenini õpetusele, rikastades ja teoreetiliselt edasi arendades marksismi-leninismi üldistas seltsimees Stalin meie maal sotsialistlikus ülesehitustöös omandatud rikkalikud kogemused, relvastas partei ja kogu rahva kommunismi ehitamise suure programmiga.

Seltsimees Stalin oli geniaalne väepealik, kelle juhtimisel Nõukogude riik läbis rasked võitlusajad, tulles võitjana välja võitlusest ülekaaluka vaenlasega. Seltsimees Stalini targal juhtimisel kaitsesid meie rahvas ja armee oma kodumaa au, vabadust ja sõltumatust Suures Isamaasõjas, saavutasid maailma-ajaloolise võidu, päästsid inimkonna fašistliku orjuse ohust. Meie ülesandeks on omandada stalinlikku sõjateadust, tugevdada edasi meie armeed, Nõukogude kodumaad, jäädes sealjuures ustavaks stalinlikule rahu- ja rahvaste sõpruse poliitikale.

Miitingul võtsid üksteise järel sõna teaduskonna dekaan sm. Mitt, professor Vaga, üliõpilased Mägi, Kaasik ja teised. Kõigi nende sõnavõttudest kajastus ülikooli kollektiivi otsene kohustus — õppida ja töötada senisest veelgi paremini, võita need teaduse kantsid, millede vallutamist meilt nõudis Jossif Vissarionovitš, viia nõukogude teadus esikohale maailmas, viia meie rahvas kommunismile.

Koosolejad otsustasid üksmeelselt saata kaastundetelegrammi Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele, NSV Liidu Ministrite Nõukogule ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumile.

T. Orav

Kuulsusrikka komsomoli read tihenevad

Sügav lein on vallutanud meid — nõukogude noorsugu. Kaotasime oma parima sõbra ja õpetaja, kes koos suure Leniniga lõi Nõukogude riigi, lõi õnneliku elu eesti noorsoole, kaotasime kalli Jossif Vissarionovitš Stalini.

Neil sügava leina päevil meie — stalinlik sugupõlv — koondume veel tihedamini kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse ümber, anname kogu oma jõu ja energia Lenini-Stalini suurte ideede elluviimiseks.

Neil leinapäevadel avaldasid matemaatika-loodusteaduskonna geoloogiaosakonna üliõpilased Elmar Sildnik, Valter Petersell ja Milvi Vares I kursuselt, Paul Remmel, Hella Kink, Lea Reichau ja Helga Vares II kursuselt soovi ÜLKNÜ-sse astumiseks ja 9. märtsil võeti need üliõpilased geoloogiaosakonna komsomoli algorganisatsiooni üldkoosolekul vastu kuulsusrikka komsomoli perre.

Oma avaldustes tõotasid komsomoliorganisatsiooni vastuvõetud üliõpilased alati hoida oma südameis surematu Stalini ülla kuju, väsimatult tundma õppida tema õpetust — kõikevõitvat Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini õpetust — olla valvsad ja ausad oma rahvale ja mitte säästa oma jõudu ja elu partei poolt püstitatud ülesannete täitmiseks ning armastatud Nõukogude kodumaa kaitseks.

Endel Kasemets,
geoloogiaosakonna I kursuse üliõpilane

Algab ajaloo-keeleteaduskonna aspirantide teaduslik konverents

12.—15. märtsil toimub TRÜ esimene aspirantide teaduslik konverents. Konverentsi ülesandeks on anda lühike kuid süvendatud sissevaade aspirantide töösse nende väitekirjade koostamise alal. Ühtlasi kujuneb see konverents vajalikuks tuleprooviks teadusliku diskussiooni arendamisel iga aspirandi valitud erialal. Sellest lähtudes on konverentsi temaatikasse võetud eriküsimusi dissertatsiooni alalt. Kokkuvõtetega saavutuste kohta esinevad õppejõud prof. P. Ariste ja dots. H. Moosberg.

Kirjanduse ja rahvaluule sektsioonis äratab huvi asp. Pino ettekanne «Tüüpilisusest rahvaloomingus» ja asp. A. Hameri ettekanne seni täiesti unarusse jäänud võitleva kirjaniku E. Tammlaane elu ja loomingu kohta. Ajaloo ja pedagoogika sektsioonis kõneleb asp. K. Siilivask teemal: «Iseseisvuse loosung eesti töörahva hulkade petmise vahendina» ja asp. H. Kurm «Nõukogude kooli loomisperioodist 1940—1941. a.» Keele sektsioonis esitab asp. J. Peegel ettekande «Isuri ja vadja lahvalaulude keele morfoloogiast.», asp. E. Vääri «Läänemeresoome keelte sugulusalasest sõnavarast».

Üldse tuleb konverentsil ettekandmisele 10 ettekannet.

Viime edukalt läbi V kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi

Märtsikuul algab ülikoolis taas omaloomingu ja kunstilise isetegevuse olümpiaad, arvult viies.

Kunstiline isetegevus pole eesmärk omaette, vaid ta on üheks kommunistliku kasvatustöö koostisosaks, sellepärast tuleb kasutada kõik oma teaduskonnas esinevad jõud olümpiaadi läbiviimiseks organiseeritult.

Et tagada olümpiaadi head kordaminekut ja kõrge ideoloogilise ja kunstilise tasemega ettekandeid, on eelkõige vaja a/ü büroo tihedat sidet komsomoliorganisatsiooniga. Tuleb kõigiti suunata ja abistada teaduskondade isetegevuskollektiive repertuaarivalikul, harjutuste läbiviimisel jne. Senisest rohkem tähelepanu tuleb pöörata õppejõudude, aspirantide ja assistentide kaasatõmbamisele. Ei tohi unustada ka esimeste kursuste üliõpilasi, kelle seas on kahtlemata rida häid isetegevuslasi. Puudulikult ja nõrgalt oli organiseeritud möödunud õppeaastal ka venekeelsete ettekannete osa.

Repertuaari valikul ja omaloominguliste palade kirjutamisel on soovitav, et peetaks silmas ülikooli sise-elu käsitlevat temaatikat. Täiesti on seni mööda mindud poliitilisest satiirist, humoreskidest. Selles peame saavutama murrangulise olukorra parandamise.

Seni on teaduskondadest paremini esinenud kehakultuuriteaduskond, kes järjest neljal korral on võitnud I koha ja rändvimpli. Samuti on arstiteaduskond oma töö korraldanud distsiplineeritult.

Et tagada olümpiaadi hea kordaminek peavad kõik organisaatorid võtma endale juhtlauseks — esineda paremini kui eelmistel aastatel, sisendades seda soovi ka kõigisse osavõtjaisse. Ainult siis suudame kindlustada edu olümpiaadil.

Lea Unt,
olümpiaadi orgkomitee esimees

TRÜ kunstilise isetegevuse ja omaloomingu V olümpiaadi ettevalmistamise ja läbiviimise

j u h e n d

I Olümpiaadi ettevalmistamine.

1952/53. õppeaastal toimuv TRÜ V olümpiaad on pühendatud võitlusele rahu ja kommunismi ülesehitamise eest.

Teaduskondade isetegevuskollektiivid peavad tegema tõsiseid ettevalmistusi, et saavutada olümpiaadi head kordaminekut. Senisest enam tähelepanu tuleb pöörata õppejõudude ja teenistujate kaasatõmbamisele olümpiaadi läbiviimisel.

II Olümpiaadi läbiviimine.

1) 1953. a. märtsikuus läbiviidavate teaduskondade-sisestele ülevaatustele järgneb aprillis teine järk — teaduskondade-vaheline ülevaatus. Viimane toimub üleülikooliliste isetegevusõhtute näol, mida hindab olümpiaadi orgkomitee poolt moodustatud žürii.

2) Kõigile teaduskondadele enamvähem võrdsete võistlustingimuste loomiseks saadavad teaduskonnad, arvestades nende üliõpilaste arvu, üleülikoolilisele olümpiaadile isetegevuslikke ettekandeid järgmiselt:

Võistlusala \ Teaduskond	Ajaloo-keeleteaduskond	Arstiteaduskond	Kehakultuuriteaduskond	Matemaatika-loodusteaduskond	Õigusteaduskond
1) Vokaalsoliste	3	4	1	3	2
2) Vokaalansambleid	3	4	1	3	2
3) Instrumentaalsoliste	3	4	1	3	2
4) Instrumentaalansambleid	2	3	1	2	1
5) Näidendeid, montaaže, kõnekoore	2	2	1	2	2
6) Deklamaatoreid	4	5	2	4	3
7) Tantsurühmi	2	3	1	2	1
8) Tantsusoliste	2	3	1	2	1
9) Võimlemissoliste	2	3	1	2	1
10) Humoreski, poliitilise satiiri ettekandeid	3	3	1	2	2

Märkus:

1) Solistide kategooriasse arvestatakse ka duetid. 2) Rahvatantsurühm — kohustuslik esitada 2 tantsu ja igasugused teised rühmad — 1 tants. 3) Ansambli või rühma moodustab 3 või enam osavõtjat. 4) Teaduskondade kooride ja võimlemisrühmade esinemised on soovitavad, kuid mitte kohustuslikud, kuid esinemist hinnatakse ja võetakse arvesse paremusjärjestamisel. 5) Teaduskond võib orgkomitee loal saata üleülikoolilisele ülevaatusele teataval alal kindlaksmääratud arvust rohkem esinejaid. 6) Kirjandusliku ja muusikalise omaloomingu alal hinnatakse kõigile teaduskondadele võrdsete võistlustingimuste loomiseks igal vastaval alal töid arvuliselt järgmiselt: ajaloo-keeleteaduskonnas 3, arstiteaduskonnas 4, kehakultuuriteaduskonnas 1, matemaatika-loodusteaduskonnas 3, õigusteaduskonnas 2.

Võistlustest osavõtjate arv vastava omaloomingu aladel individuaalse paremusjärjestuse kindlakstegemiseks ei ole piiratud.

III Repertuaar.

1) Repertuaar peab olema jõukohane ja vastama sisult kommunistliku kasvatuse eesmärkidele.

2) Repertuaari valikul tuleb eelistada tänapäeva aktuaalset temaatikat, nagu kommunistliku ühiskonna ülesehitamine, rahvaste võitlus rahuürituse kidlustamiseks, nõukogude teaduse ja kunsti saavutused jne. Senisest rohkem tuleb tähelepanu pühendada ülikooli elu käsitlevale temaatikale.

3) Nõukogude autorite kaasaegsete teoste kõrval võib kasutada repertuaaris ka parimaid klassikalisi ja rahvaloomingulisi teoseid.

IV Kirjanduslik omalooming.

1) Võistlusele võib esitada algupäraseid trükis avaldamata kirjanduslikke töid kõigis žanreis, nagu jutustusi, draamasid, olukirjeldusi, luuletusi, poliitilist satiiri, kirjandus-kriitilisi artikleid, tõlkeid jne.

2) Tööd peavad kajastama nõukogude inimeste tööd kommunismi ülesehitamisel, võitlust rahu eest jne. Erilist tähelepanu tuleks pühendada ülikooli elu käsitlevale temaatikale.

3) Võistlusele võib esitada ka neid omaloomingulisi töid, mis on esmakordselt ette kantud V olümpiaadi isetegevusõhtuil. Vastavad tööd esitatakse autori nime all.

Viimane tööde esitamise tähtaeg on 15. aprill.

V Muusikaline omalooming.

1) Võistlusele võib esitada iseseisvalt loodud algupäraseid muusikateoseid ja rahvamuusika ümbertöötusi kõigis vokaal- ja instrumentaalmuusika žanreis.

2) Tekstide viisistamisel tuleb arvestada teksti vastavust käesoleva juhendi kirjandusliku omaloomingu osa punkt 2 all toodud nõudeile.

3) Muusikalise omaloomingu kohta kehtib käesoleva juhendi kirjandusliku omaloomingu osa punkt 3 all esitatud tingimus.

VI Hindamissüsteem.

1) Olümpiaadi lõppülevaatusel hindab ettekandeid orgkomitee poolt moodustatud žürii.

2) Hindamisele tuleb esitatavate palade ideeline ja kunstiline tase.

3) Žürii poolt hinnatakse kõiki ettekandeid kümne punkti süsteemis.

4) Teaduskondadele arvestatakse iga isetegevusliku ja omaloomingulise võistlusala eest punkte kohustusliku arvu palade hinnete aritmeetilise keskmise põhimõttel valemi järgi $a = \frac{m}{n}$, kusjuures m on ühel võistlusalal saadud punktide üldsumma, n on eespool tabelis toodud igale teaduskonnale sunduslik ettekannete või omaloominguliste tööde arv teatud alal ja a — teaduskonnale vastava võistlusala eest arvestatud lõplik punktide arv.

5) Juhul, kui suureneb orgkomitee loal teaduskonna ettekannete või tööde arv teataval võistlusalal, suureneb samavõrra arvuliselt ka n.

6) Juhul, kui teaduskond ei esita ettenähtud arvu ettekandeid või töid, n ei vähene arvuliselt.

Parandada ajakirjanduse levitamise tööd

Ajakirjandus — see on tähtis üliõpilaste poliitiliste ja ühiskondlike teadmiste täiendamise vahend. Sellepärast on ka ülikoolis suurt tähelepanu osutatud ajakirjanduse tellimisele ja lugemisele. Üleliiduliste ja vabariiklike ajalehtede kõrval etendab tähtsat osa ka meie oma õppeasutuse häälekandja. Kuidas on aga lugu meie ajalehega?

Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» on meie ülikooli saavutuste kajastajaks nii õppe- ja teadusliku kui ka ühiskondliku töö alal, sellepärast oleks loomulik, et just see leht asetseks iga ülikooli õppejõu, üliõpilase ja teenistuja laual. Et olukord on hoopis teistsugune, selle eest kannavad suurel määral vastutust ajakirjanduse levitajad kursustel ja üksikutes õpperühmades, organiseerides halvasti ajalehe tellimist. Kui sügissemestri lõpul tellijate arv oli tõusnud suhteliselt semestri algusega küllalt kõrgele, siis kevadsemestri algus tõi olukorda järsu muudatuse. Nii ei tellitud veebruarikuul õigusteaduskonnas ühtki eksemplari ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool». Ajaloo-keeleteaduskonnas langes tellijate arv järsult 300-lt 30-le. Kehakultuuriteaduskonnas on tellinud ajalehte ainult grupp III ja II kursuse üliõpilasi.

Rahule ei saa jääda ka arstiteaduskonna ajakirjanduse levitajate tööga. Lehti tellitakse väga vähe, kuid veel vähem tuntakse huvi selle vastu, kas üliõpilased saavad tellitud ajalehti kätte või mitte. Raviosakonna I kursuse üliõpilased saavad lehti kätte tihtipeale mõnenädalase hilinemisega. Näiteks selgus 16. veebruaril kontrollimisel, et raviosakonna I kursusel oli dekanaadist viimata 9. jaanuari, 19. jaanuari ja 13. veebruari lehed. Kas tõesti üliõpilased tellisid ajalehe selleks, et need «ilustaksid» dekanaadi laudu?

Ülikooli ajakirjanduse levitajate tööd tuleb otsustavalt parandada. Levitajate tööd peavad senisest sagedamini kontrollima grupporgid.

Seltsimehed-levitajad! Võtke töö ülikooli häälekandja levitamisel oma südameasjaks! Töötage nii, et ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» leviks laiades üliõpilashulkades, et seda ajalehte loeks iga üliõpilane, õppejõud ja teenistuja!

A. Vares

Suuremat tähelepanu üliõpilaste õppimis- ja elamistingimustele

Iga aastaga on paranenud meie üliõpilaste õppimis- ja elamistingimused. Üliõpilastele on loodud kõik võimalused õppimiseks.. Nende kasutada on avarad raamatukogud, mugavad kabinetid, lugemislauad jne. Soovida jätavad aga siiski üliõpilaste elamistingimused ühiselamutes. Siin esineb veel palju puudusi.

25. veebruaril 1953. a. kontrollis TRÜ õigusteaduskonna naiskomisjon olukorda Tiigi tn. ühiselamus, kus avastati terve rida puudusi.

Vaatleme kõigepealt ruumide kütmise võimalusi. Ahjud on olemas ja neid köetakse korrapäraselt, kuid paljudes tubades pole ahjud suletavad õhukindlalt, mille tulemusena üliõpilased on saanud vingumürgitusi. Igakordse ahjukütmise järele tunnevad üliõpilased hirmu saabuva öö vastu (toad nr. 26, 27). Tuleb märkida, et just nendele ahjudele tehti remont möödunud suvel, kuid ilmselt väga lohakalt. Tööde vastuvõtul pole kontrollitud nende kvaliteeti. Toas nr. 53 oli kontrollimise ajalgi niivõrd tugevalt vingu, et normaalsest õhu puhtusest ei saa seal olla juttugi.

Kõikide internaadi tubade ühiseks vaenlaseks on hiired. Hiired on Tiigi tn. ühiselamus leidnud endale juba ammust ajast tasuta peavarju. Nende «armee» on niivõrd tugev, et nad ei karda isegi toas viibivaid inimesi. Nende hävitamiseks pole midagi ette võetud.

Kõikide üliõpilaste ühiseks kaebuseks oli tubade puudulik koristamine. Põrandad on sageli pesemata kuni paar nädalat. Üliõpilastel endil pole aga mingeid vahendeid selle töö sooritamiseks.

Ülemajutus annab end tunda kõikides tubades, kuid väljakannatamatu on olukord toas nr. 38. Võrdlemisi väikesse tuppa on majutatud kuus inimest ning peale voodikoha ei ole toas mingisugust ruumi. Toas on ainult üks laud, kus kõige rohkem saab korraga töötada kaks inimest. Muu ruumi puudumise tõttu peavad aga ülejäänud inimesed paratamatult olema voodites. Üliõpilastel pole kuhugi panna üliriideid ja raamatuid. Selline olukord toas on lubamatu ja internaadi juhataja peaks siin teostama ümberpaigutuse.

Lubamatu on ka olukord, et sellises suures ühiselamus puudub õppetuba. Kuna ka raamatukogud on üle koormatud, siis pole üliõpilastel kusagil töötada.

Ühiselamus teostatakse sagedasti kontrolle, kuid need on pealiskaudsed ja neist ei tehta sisulisi järeldusi. Kontrollkomisjonid sageli ei võta üldse vaevaks tutvuda üliõpilaste elu-olustikuliste tingimustega. Konstateeritakse ainult silmaga nähtavaid fakte ja lahkutakse. Selles võis veenduda ka 25. veebruaril, millal samas ühiselamus teostas kontrolli ka ametiühing. Paari tunniga jõuti läbida üle saja toa. On arusaadav, et sellise kontrollimismeetodi juures ei saa olla juttugi üliõpilaste elutingimustega tutvumisest.

Esiletoodud puudused on kõrvaldatavad, kui neid vaid tahetakse kõrvaldada. Ülikooli vastavatel organisatsioonidel ja osakondadel tuleks sellest aga teha omad järeldused.

V. Kelder,
TRÜ õigusteaduskonna naiskomisjoni esimees
L. Ilves,
aseesimees

Toimetaja kt. K. TAEV

MD 00393 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 726

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (178) Reedel, 20. märtsil 1953. a. VI aastakäik

Nõukogude noorus — rahu eest võitlejate avangard

21. märtsil algab ülemaailmne noorsoonädal. Maailma noorus tähistab oma traditsioonilist nädalat rahu eest võitluse, demokraatlike jõudude liitmise tähe all võitluses sõjaõhutajate vastu.

Ülemaailmsel noorsoonädalal teevad kogu maailma noormehed ja neiud kokkuvõtteid oma võitlusest, määravad oma edasise tegevuse programmi.

Käesoleval aastal toimub ülemaailmne noorsoonädal kogu progressiivse inimkonna lohutamatu valu olukorras. Suri Stalin — demokraatliku noorsoo parim sõber, rahu lipukandja kogu maailmas. Sügava valuga kajastus see kaotus kogu maailma ausate inimeste südameis. Suri progressi ja elu valgustaja, see, keda nii usaldas noorsugu, see, kelle poole olid pööratud kõik nende mõtted ja lootused. Kogu maailma noormehed ja neiud — venelased ja ukrainlased, valgevenelased ja eestlased, aserbaidžanlased ja ungarlased, hiinlased ja prantslased, hindud ja inglased — inimesed kõigist rassidest ja rahvustest tõotasid suure juhi kirstu juures tõsta veel kõrgemale rahu eest, helge tuleviku eest peetava võitluse lippu.

Nõukogude noormehed ja neiud tähistavad ülemaailmset noorsoonädalat veel tihedama koondumisega Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Stalinliku Keskkomitee ja kalli Nõukogude valitsuse ümber. Ühelgi maal maailmas pole noorte jaoks loodud selliseid soodsaid tingimusi eluks, tööks ja õppimiseks nagu meie maal. Nõukogude noorus on uhke selle üle, et ta elab sellel ajastul, mis kannab kõige kallima inimese, parima sõbra ja noorsoo targa õpetaja Jossif Vissarionovitš Stalini nime.

Meie noorsoole on avatud kõik teed. Tuhanded koolid, klubid, kultuurimajad on avanud oma uksed maailma kõige õnnelikumale noorsoole. Tehnikumid ja instituudid on varustatud parimate õppevahenditega, noori õpetavad suurepärased teadlased, meil on peaaegu 3 miljonit kõrgemate õppeasutuste ja tehnikumide üliõpilast. Kas võivad sellest unistada kapitalistlike maade noored? Kõik selle on andnud nõukogude noortele nõukogude võim ja kommunistlik partei. Sellepärast hoiab veelgi tugevamalt kaevur oma haamrit, treial läheb üle veelgi suurematele kiirustele, veelgi kannatlikumalt töötavad kolhoosnikud, suurema innuga asuvad teadmisi omandama koolinoored, üliõpilased. Töö kodumaa heaks, rahva õnne heaks — mis võib olla kaunim sellisest tööst!

Koos nõukogude noorsooga noorte rahu eest võitlejate esimestes ridades sammub paljumiljonilise Hiina ja rahvademokraatia maade noorsugu. Suured perspektiivid avanevad sotsialismi ehitavate demokraatlike maade noorte ees. Nõukogudemaa on nendele noortele suureks eeskujuks. Leninlik-stalinlik komsomol, nõukogude noorsugu on neile üllaks rahva ja kodumaa teenimise eeskujuks.

Hoopis teistes tingimustes tähistavad ülemaailmset noorsoonädalat kapitalistlike maade noored. Kapitalism määrab noorsoo haletsemisväärsele olemisele. Nii on see kõikjal, kus võimutseb kodanlus — USA-s, Inglismaal, Itaalias, Prantsusmaal ja teistes maades. Tuhanded töötud, lastehulgad, kes ei tunne teed kooli, nälg, viletsus — kõike seda toob noortele kapitalistlik kord.

Päästnud valla sõja Koreas, on ameerika imperialistid saanud kogu rahuarmastava inimkonna viha objektiks.

Prantsusmaa, Itaalia, Lääne-Saksamaa tänavaile ilmuvad üha sagedamini loosungid, mis kõlavad tõeliste nõudmistena: «Ameeriklased, kasige koju!» Seevastu hoiab 75 miljonit noormeest ja neidu 88 maalt kõrgel seltsimees Stalini poolt püstitatud loosungit «Rahu säilitatakse ja kindlustatakse, kui rahvad võtavad rahuürituse enda kätte ja kaitsevad seda lõpuni.» Nad teavad, et rahu ja demokraatia leer on tugevam sõja ja agressiooni laagrist, et rahu võidab kogu maailmas.

Sammudes rahu eest võitlejate esimestes ridades, kõigi maade noormehed ja neiud demonstreerivad veelkord oma jõudu ja kokkukuulumist loosungi all: «Noored, ühinege! Edasi rahu kaitseks, sõpruse eest rahvaste vahel, õnneliku tuleviku eest!»

Klement Gottwald

Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei Keskkomiteele
Tšehhoslovakkia Vabariigi Valitsusele
Tšehhoslovakkia Vabariigi Rahvuskogule

Kallid seltsimehed ja sõbrad!

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium avaldavad oma kaastundmust ja jagavad koos teiega sügavat leina Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei esimehe, Tšehhoslovakkia Vabariigi presidendi seltsimees Klement Gottwaldi varase surma puhul.

Tšehhoslovakkia rahvad ja tema kommunistlik partei kaotasid seltsimees Klement Gottwaldi isikus oma suure juhi, väsimatu ja kartmatu võitleja rahvademokraatliku korra võidu eest ja Tšehhoslovakkias sotsialismi ülesehitamise eest.

Kogu maailma töötajad kaotasid ühe väljapaistvama tegelase rahvusvahelises töölisliikumises, millele seltsimees Klement Gottwald pühendas kogu oma proletaarse revolutsionääri suurepärase elu.

Seltsimees Klement Gottwald töötas väsimatult tiheda liidu ja vääramatu sõpruse tugevdamiseks Tšehhoslovakkia ja Nõukogude Liidu vahel, nähes selles vennalikus sõpruses Tšehhoslovakkia Vabariigi sõltumatuse ja õitsengu tagatist.

Suure Stalini ustav võitluskaaslane, Nõukogude Liidu kindel sõber Klement Gottwald viis Tšehhoslovakkiat Nõukogude-Tšehhoslovakkia sõpruse tugevdamise teed, milles ta õigusega nägi kodumaa vabaduse ja sõltumatuse tagatist.

Neil raske kaotuse leinapäevadel väljendame kindlat veendumust selles, et Tšehhoslovakkia rahvad koondavad veelgi tihedamaks oma read Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei ja valitsuse ümber võitluses rahuürituse eest, sõpruse tugevdamise eest rahvaste vahel ja sotsialismi ülesehitamise eest.

Leinates koos Tšehhoslovakkia rahvastega raske kaotuse puhul, säilitavad Nõukogude Liidu rahvad

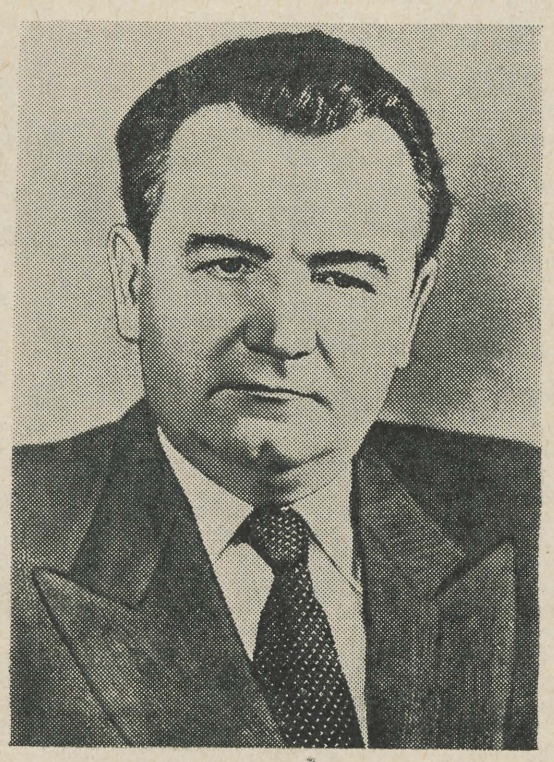

oma südameis Klement Gottwaldi helge kuju, kes jääb alatiseks innustavaks eeskujuks võitluses rahvastevahelise rahu eest, Nõukogude Liidu ja Tšehhoslovakkia Vabariigi vahelise igavese sõpruse eest.

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE
NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU
NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM

В комсомольской организации ТГУ

Состоялось общее собрание комсомольской организации Тартуского Государственного Университета.

Первые слова на собрании были посвящены памяти любимого учителя и вождя советской молодёжи Иосифа Виссарионовича СТАЛИНА.

В скорбном молчании, стоя, комсомольцы почтили светлую память И. В. СТАЛИНА.

Единодушно собрание принимает письмо Центральному Комитету Коммунистической Партии Советского Союза, Совету Министров Союза ССР и Президиуму Верховного Совета СССР.

— Мы ещё теснее сплотимся вокруг Центрального Комитета Коммунистической партии Советского Союза и родного Советского Правительства, твёрдо ведущих нас по пути, указанному Лениным и Сталиным. Все свои силы мы отдадим делу служения своей великой Родине, — говорится в письме.

Комсомольское собрание рассмотрело организационные вопросы. В связи с избранием члена комитета ЛКСМЭ ТГУ тов. Вяльяса, В. секретарем Тартуского обкома ЛКСМ Эстонии, собрание вывело тов. Вяльяса из состава комитета ЛКСМЭ ТГУ.

В связи с переходом на работу члена комитета ЛКСМЭ ТГУ тов. Криналь, В. комсомольское собрание вывело тов. Криналя из состава комитета ЛКСМЭ ТГУ.

Членами комитета ЛКСМ Эстонии Тартуского Государственного Университета избраны т. т. Кяярик, Айно, студентка IV курса историко-филологического факультета, и Моосберг, Нелли, аспирантка кафедры философии.

Комитет ЛКСМЭ ТГУ обсудил организационные вопросы. В связи с выводом тов. Вяльяса из состава комитета, секретарем комитета ЛКСМЭ ТГУ избрана тов. Кяярик, Айно.

Тов. Моосберг, Нелли поручено руководство сектором научной работы.

Ettevalmistused uute aspirantide vastuvõtmiseks

Praegu arenevad kateedrites ja teaduskondades ulatuslikud ettevalmistused uute aspirantide vastuvõtmiseks.

Tänavuseks aastaks on antud meie ülikoolile esialgselt 20 aspirandikohta, järgnevatel erialadel: filosoofia, poliitökonoomia, eesti keel, soome-ugri keeled, eesti kirjandus, eesti rahvaluule, etnograafia, pedagoogika, Eesti NSV ajalugu, matemaatika, eksperimentaalne füüsika, paleontoloogia, NSVL majandusgeograafia, geneetika ja darvinism, taimede süstemaatika, hügieen, neuroloogia, otorinolarüngoloogia, epidemioloogia ja biokeemia.

Selles väljendub järjekordselt partei ja valitsuse hool noorte teadlaste järelkasvu ettevalmistamise eest meie ülikoolis.

Kõigil neil ülikooli lõpetajail või varemail aastail ülikooli lõpetanuil, kes soovivad astuda aspirantuuri, esitada vastav sooviavaldus TRÜ rektori nimele, ühes eriala äranäitamisega, millisele soovitakse astuda. Sooviavaldused esitada hiljemalt 15. augustiks k. a.

Sooviavaldusele lisada järgmised dokumendid:

1. Hoolikalt täidetud ja kinnitatud isiklik leht päevapildiga.
2. Elulugu (käsitsi kirjutatud).
3. Kinnitatud diplomi ärakiri kõrgema kooli lõpetamise kohta koos hinnetelehega.
4. Karakteristika.
5. Dokumendid sõjaväelise kohustuse kohta.
6. Teaduslike tööde loetelu.
7. Tõend tervisliku seisukorra kohta.

Kõik eelpoolnimetatud dokumendid tuleb esitada vene keeles 2-es eksemplaris. Vastuvõtt aspirantuuri toimub võistluseksamitega järgmistel aladel: valitud eridistsipliinis, marksismi-leninismi alustes, ühes võõrkeeles (inglise, saksa või prantsuse). Võistluseksamid toimuvad 1.—25. septembrini k. a.

Dots. A. Uustal,
TRÜ aspirantuuri juhendaja

Üliõpilased tutvuvad NLKP XIX kongressi materjalidega

Seminaride töö hoogsamaks

Ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse eesti filoloogide ja loogikutepsühholoogide ühises rühmas juhendab NLKP XIX kongressi materjalidega tutvumiseks korraldatud seminare sm. Moroškina. Seni toimunud kahel seminaril võeti kavakohaselt läbi küsimused Nõukogude Liidu välisolukorrast ja meie rahvamajanduse viienda viisaastaku plaanist.

Üliõpilaste osavõtt tööst distsipliini suhtes on hea, peaaegu üldse ei esine põhjuseta puudumisi. Seevastu jätab aga soovida ettevalmistatus seminarideks. On osutatud loidust sõnavõttude osas. Ka kommunistlikud noored pole seni näidanud eeskuju aktiivse kaasatöötamisega seminaridel.

Meie tööd raskendab asjaolu, et seminarid toimuvad vene keeles. Järjekordselt võib veenduda, kuivõrd nõrgalt valdab suur hulk ülikooli lõpetajaid vene keelt, vaatamata sellele, et meil on seljataga dialektilise ja ajaloolise materialismi ning filosoofia ajaloo kursused. Seetõttu tuntakse muret rohkem sõnavõttude väljendusliku kui sisulise külje pärast.

Ebakindlus vene keele suhes kohustab meid seda hoolikamalt ette valmistuma seminarideks, tutvuma vastavate venekeelsete terminitega jne. Sel viisil on võimalik vältida üldsõnalisust sõnavõttudes ja muuta seminaride kogu töö hoogsamaks.

H. Vals

Innukas osavõtt loengutest

Loengutest NLKP XIX kongressi materjalide tundmaõppimiseks võtavad V kursuse keemikud koos ülikooli teiste lõpetajatega innukalt osa. Hoopis vastupidist võib öelda aga seminaride kohta. Esimesel seminaril puudusid kõik orgaanikud, teisel oli nende hulgast kohal ainult üks. Analüütikud käivad seminaridel korralikult.

Seni toimunud seminaridel on käsitletud Nõukogude Liidu välisolukorda ja viienda viisaastaku plaani. Vastavalt sm. Arhangelski juhendamisele töötatakse üksikküsimused läbi suure põhjalikkusega.

E. Tani

Õpin tundma partei XIX kongressi direktiive

NLKP XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta annavad Nõukogudemaale hiiglaslikud perspektiivid üleminekuks sotsialismilt kommunismile. Kongressi materjalide tundmaõppimine on seepärast iga nõukogude kodaniku aukohus.

Õppides tundma partei XIX kongressi direktiive jagan materjali põhiliselt kaheks, eraldan kogu Nõukogude Liitu haaravad küsimused Eesti NSV kohta käivatest küsimustest. Oma töös püüan mitte jääda arvude pinnale, vaid tungida võimalikult nende sisusse. Tungides arvude sisusse, avaneb nende sammude grandioossus, millega meie maa astub tuleviku — kommunismi poole.

Partei XIX kongressi direktiivide õppimisel kasutan kongressil peetud valitsuse ja partei juhtide kõnesid — need on suureks abiks kongressi direktiivide tundmaõppimisel ja nende õigeks mõistmiseks.

H. Tiik

Professor A. Vaga 60-aastane

15. märtsil pühitses oma 60-ndat sünni-aastapäeva Tartu Riikliku Ülikooli professor August Vaga, kes on meie ülikoolis tuntud meisterliku lektorina, tunnustatud teadlasena ja aktiivse ühiskonnategelasena.

Prof. A. Vaga sündis 1893. a. praeguses Kose rajoonis Kehra mõisa aedniku perekonnas. Omandades suurte majanduslike raskustega võideldes keskhariduse püüab A. Vaga, kelles juba varakult on tärganud huvi teaduse vastu, pääseda ülikooli. See õnnestub tal 1913. a., mil ta asub õppima Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonda, loodusteaduste osakonda. Majanduslikel põhjustel peab ta korduvalt katkestama õpinguid, et teenida endale ülalpidamist õpetajana, kantseleiametnikuna jt. aladel. Visa tahte ja tööga lõpetab ta 1923. a. Tartu ülikooli magistri teadusliku kraadiga. Seejärel töötab A. Vaga loodusteaduste õpetajana Tartu keskkoolides kuni 1931. a., mil tal avaneb võimalus assistendina tööle asuda Tartu Ülikooli botaanika kateedrisse. 1940. a. kaitseb A. Vaga oma doktoriväitekirja («Fütotsönoloogia põhiküsimusi»). Kodanliku Eesti umbses, Nõukogude Liidule vaenulikus õhkkonnas oli A. Vaga üks väheseid teadlasi, kes igati püüdis kursis olla nõukogude teaduse arenguga, propageeris julgelt Nõukogude Liidu teadlaste-botaanikute seisukohti ja saavutusi. Tema dissertatsioonitöös on arvestatud ligi 40 nõukogude teadlase tööd.

Nõukogude korra kehtestamine Eestis 1940. a. avab sm. A. Vaga ees, nagu kõikide ausate lihtrahva seast võrsunud teadlaste ees laiad pedagoogilise ja teadusliku töö perspektiivid. Ta saab TRÜ vanem-õpetajaks, loeb mitmeid vastutusrikkaid kursusi, võtab aktiivselt osa teaduslikust ja ühiskondlikust elust.

Saksa okupatsiooni ajal kaitses A. Vaga visalt TRÜ Botaanikaaia ja kateedri rikkalikke teaduslikke ning õppekogusid hävitamise ja

röövimise eest saksa okupantide poolt.

Peale saksa okupantide väljakihutamist Eestist 1944. a. asub sm. A. Vaga suure energiaga korraldama TRÜ Botaanikaaeda ja kateedrit. Lühikese ajaga seatakse need pedagoogiliselt ning teaduslikult ülitähtsad asutused tööseisukorda. Sm. A. Vaga tublit tööd tunnustab Nõukogude valitsus medali «Eeskujuliku ja ennastsalgava töö eest Suure Isamaasõja ajal» ja «Töö Punalipu Ordeni» annetamisega 1946. a. Samal aastal omistatakse A. Vagale professori teaduslik kutse ja nimetatakse ta matemaatika-loodusteaduskonna dekaaniks (1946—1950) ja taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhatajaks. Ta valitakse Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondeerivaks liikmeks. Ta töötab ka TRÜ Botaanikaaia juhatajana ning mõnda aega Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudi direktori asetäitjana teaduslikul alal. Kõigi nende rohkearvuliste tööülesannete juures peab ta loenguid, kirjutab teaduslikke töid, esineb teaduslikel konverentsidel ning võtab aktiivselt osa ühiskondlikust elust.

Oma põhitegevuses — pedagoogilisel alal — on prof. A. Vaga Tartu Riiklikus Ülikoolis lugenud mitmeid kursusi. Neist tuleb eelkõige mainida botaanika üldkursust, õistaimede süstemaatikat, mükoloogiat ja ravimtaimede erikursust. Prof. A. Vaga on võtnud üliõpilaste seas üldise tunnustuse ja armastuse oma väga huvitavate, sisukate, lihtsalt ja värvirikkalt ettekantud loengutega.

Oma teaduslikus tegevuses on prof. A. Vaga käsitlenud väga mitmesuguseid probleeme. Ta on kirjutanud rea geobotaanilisi, taimesüstemaatilisi, üldbioloogilisi jm. töid. Prof. A. Vaga on avaldanud rea töid Nõukogude Liidu kesksetes teaduslikes ajakirjades. Neist on tähtsamad 1951. a. ilmunud «Kultuurfütotsönoosidest» ja 1952. a. ilmunud, suurt tähelepanu äratanud töö «Orgaanilise maailma füleem». Tema teaduslike tööde üldarv ulatub üle 30.

Suurt tööd teeb prof. A. Vaga Eesti NSV looduse ümberkujundamise plaani elluviimise teaduslike probleemide lahendamisel. Ta on mitmete selliste probleemide üldjuhendaja (Eesti NSV soode taimkatte uurimine nende rahvamajandusliku kasutuselevõtu eesmärgil, Eesti NSV taimkatte kaardistamine). Ta on ka peatselt ilmuva mitmeköitelise töö «Eesti NSV floora» üldjuhendaja ja mitmete osade autor.

Nõukogude teadlasena võtab prof. A. Vaga aktiivselt osa ühiskondlikust elust. Ta on töötanud vastutavatel tööpostidel TRÜ ametiühingus, ta on Pearaamatukogu Nõukogu esimees, Üleliidulise Botaanika Seltsi Nõukogu liige, Üleliidulise Botaanikaaedade Nõukogu liige, TRÜ «Toimetiste» matemaatika-loodusteaduskonna redaktsioonikomisjoni esimees jne.

Tartu Riikliku Ülikooli pere austab prof. August Vaga kui eesrindlikku nõukogude teadlast, suurepärast pedagoogi ja aktiivset ühiskonnategelast.

H. Trass

Temaatiline konverents ajaloo-keeleteaduse osakonnas

5. ja 6. märtsil korraldas meie ülikooli Üliõpilaste Teadusliku Ühingu ajaloo-keeleteaduse osakonnanõukogu temaatilise konverentsi Jossif Vissarionovitš Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi materjalide põhjalikumaks omandamiseks.

Konverentsi sektsioonides kanti ette terve rida üliõpilaste teaduslikke töid.

Ajaloosektsioonis kuulati ära III kursuse üliõpilase kommunistliku noore S. Aunula ettekanne «Põhilised eeltingimused järk-järguliseks üleminekuks kommunismile J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja partei XIX kongressi materjalide põhjal», III kursuse üliõpilase J. Vendla ettekanne «Seltsimees J. V. Stalin kapitalistlike maade kommunistlike parteide ülesandeist antud momendil».

Ulatusliku uurimuse «Konflikti probleemist nõukogude kirjanduses» esitas konverentsil vene kirjanduse osakonna diplomand kommunist V. Rilk. Sama osakonna üliõpilane kommunistlik noor N. Bassel oli oma töös üksikasjalise vaatluse alla võtnud tüüpilise karakteri küsimuse meie kirjanduses.

Üliõpilase-diplomandi U. Siimanni ettekanne «Marksismi-leninismi klassikud polütehnilisest õpetusest», mis seisis eesti kirjanduse ja pedagoogika sektsiooni töökavas, oli pühendatud nõukogude kooli ees käesoleval viisaastakul seisvale ülesandele anda koolinoortele küllaldane polütehniline ettevalmistus.

6. märtsil möödusid konverentsi istungid sügava leina olukorras — äsja oli saabunud teade J. V. Stalini surmast. Vaikse leinaseisakuga austasid koosolijad lahkunud juhi mälestust. Ent kõigi nägudel peegeldus tahe: veelgi innukamalt rünnata teaduse kindlust, veelgi sügavamalt omandada marksismi-leninismi teooriat, et täita Stalini poolt nõukogude noorsoole jäetud juhendid.

T. Huik,
ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilane

Teateid

26.—29. märtsini toimub TRÜ ÜTÜ bioloogia-geograafia osakonna nõukogu korraldusel ENSV järvede uurimisele pühendatud temaatiline konverents.

Konverentsil ettekantavad tööd omavad rahvamajanduslikku tähtsust, kuna käsitlemist leiavad mitmed kalamajanduse edasist arenemist puudutavad teemad.

Konverentsist on kutsutud külalistena osa võtma ka praktikuid ENSV TA Botaanika ja Zooloogia Instituudist ja SVR Kalatööstuse trustist.

A. Saar

* * *

TRÜ Pearaamatukogu korraldab teisipäeval, 24. märtsil s. a. kell 18.00 lugejate konverentsi teemal «Kuidas teadus seletab inimese vaimse tegevuse avaldusi».

Ettekanded toimuvad teemadel: 1. Erutus- ja pidurdusprotsessid ajukoores — prof. E. Käer-Kingissepp. 2. Õppimine ja mõtlemine — van.-õpet. E. Koemets.

Peale nende tulevad arutusele veel järgmised teemad: Teine signaalsüsteem I. P. Pavlovi õpetuses. Peaaju töö uurimisest sõnalise eksperimendi abil. Maletaja mõtlemisest. Emotsioonid õppimisel I. P. Pavlovi õpetuse valgusel.

* * *

24. märtsil k. a. kell 16.00 toimub keemia ringauditooriumis sm. J. Saarma ettekanne «Organisatsiooniline töö a/ü rühmas». Osavõtt kõigil rühmaorganisaatoritel kohustuslik.

27. märtsil kell 16.00 toimub samas sm. A. Lumbergi ettekanne «Töö ametiühingu rühmas sotsiaalkindlustuse alal». Osavõtt kohustuslik kõigile sotsiaalkindlustuse volinikele. **A/Ü Komitee**

Rohkem tähelepanu konsultatsioonidele

Meie õppeprotsessi mitmesuguste vormide hulgas on konsultatsioonidel nende läbiviimiseks ettenähtud aja poolest üsna tagasihoidlik koht. Ekslik oleks aga selle järgi mõõta konsultatsioonide tähtsust õppeprotsessis.

Omades igaüks oma spetsiifilist ülesannet, on õppetöö vormid samal ajal üksteisega seotud ja täiendavad üksteist. Selle seose seisukohalt tuleb vaadelda ka konsultatsioonide osa ja tähtsust õppeprotsessis.

Konsultatsioonide spetsiifiliseks ülesandeks on *abistada üliõpilasi* aine omandamisel, s. o. loengumaterjalide ja kirjanduse iseseisval läbitöötamisel. Seega on konsultatsioon kõige tihedamas seoses loengutega ja üliõpilaste iseseisva tööga. Sellest seosest tuleneb, et konsultatsioon on ühtlasi üliõpilaste *pideva ja süstemaatilise töö* kontrollimise ning kindlustamise ja üliõpilaste *iseseisva töö* aktiviseerimise ja tagamise väga olulisi vahendeid. Seda eriti distsipliinides, milledes ei toimu üldse või paralleelselt loengutega praktikume ega seminare.

Vaatamata konsultatsioonide tähtsusele õppeprotsessis ei pööra me veel vajalikku tähelepanu nende viimiseks nõutavale tasemele.

Sagedaseks nähtuseks konsultatsioonidel on üliõpilaste passiivsus — neil ei ole küsimusi, nad ei vaja abi. Pahatihti kujuneb siis konsultatsioon igavalt ja tuimalt kulgevaks kordamiseks küsimuste (õppejõu poolt) ja kostmiste näol (üliõpilaste poolt), tahes-tahtmata esile manades mälestusi koolipingilt. Muidugi on ka selline konsultatsioon parem kui konsultatsioonide ärajäämine või nendeks ettenähtud niigi nappide tundide ärakasutamine lisana loenguile või praktikumidele (seminaridele) neis õppetöövormides tekkinud mahajäävuse likvideerimiseks. Ometi ei saa üliõpilaste passiivsuse tähe all kulgevat konsultatsiooni tunnistada rahuldavaks. Ta kõneleb puudustest meie töös. Kui vestelda üliõpilastega nendepoolse passiivsuse üle, siis selgub, et passiivsuse peamisteks põhjusteks on kas mittesüstemaatiline töötamine aine omandamisel või see, et «meil ei ole küsimusi, meile on kõik selge».

Konsultatsioon on parimaid vahendeid üliõpilaste töö süstemaatilisuse kontrollimiseks ning sellega ühtlasi — süstemaatilise töö kindlustamise vahendeid. Kui konsultatsioonidel siiski ilmneb, et üliõpilased ei tööta või ei tööta küllalt süstemaatiliselt, siis teeme õigesti, kui ennekõike küsime, kuidas me konsultatsioone korraldame ja kas ei esine vigu meie töös: kas oleme konsultatsioonidel kasutanud ja õigesti kasutanud kasvatuslikke mõjutusvahendeid, kas oleme ise küllalt ettevalmistunud konsultatsioonideks, kas viime neid läbi reeglipäraselt ja metoodiliselt õigesti jne.

Konsultatsioon on ühtlasi ka üliõpilaste iseseisva töö kindlustamise vahendeid. Kui üliõpilased on konsultatsioonidel passiivsed seepärast, et neile on kõik selge, siis võib see kõnelda mõnel määral head loengust: võib arvata, et loengus seatud küsimusi käsitleti kõigiti arusaadavalt ja ammendavalt. Kuid see võib kõnelda ka puudustest loengulises töös: üliõpilaste mittesuunamisest aktuaalsete, eluliselt tähtsate probleemide juure, nende mittejuhatamisest õppematerjalide ja kirjanduse iseseisvale läbitöötamisele. Iseseisvalt ainesse süvenemisel kujuneb üliõpilasel mõtteid ja seisukohti, millede õigsust ta tahab kontrollida, nagu ka küsimusi, millede lahendamiseks ta vajab abi. Kui loeng suunab üliõpilasi iseseisvale tööle, siis ei jää nad ka konsultatsioonil passiivseks, või on tarvis õppejõu poolt vaid kerget tõuget, et konsultatsioon kulgeks elavalt ja viljakalt. Sellisena osutab konsultatsioon abi üliõpilastele mitte ainult loengumaterjalide, vaid ka kirjanduse iseseisval läbitöötamisel.

Konsultatsioonide edukas läbiviimine seab õppejõule tõsiseid ülesandeid. Märgime neist siinkohal vaid mõningaid. Konsultatsioon peab olema seotud loengul käsitletud teemaga või teatava tervikliku osa kursusest moodustavate teemadega ning toimuma enne uue teema või kursuse uue osa juure asumist loengul. See on ühtlasi konsultatsioonide reeglipärase läbiviimise nõue. Edasi nõue, et konsultatsioonile ilmutaks ettevalmistatult, kehtib mitte ainult üliõpilaste, vaid ka õppejõu suhtes. Konsultatsioon ei tohi kulgeda stiihiliselt ja konsultatsioonil ei ole võimalik ega vajalik läbi arutada kõiki teemasse kuuluvaid küsimusi, teinekord isegi mitte kõiki programmiküsimusi. Konsultatsioonide baasiks, lähtealuseks peavad olema teema sõlmküsimused. Et suunata konsultatsiooni sõlmküsimuselt sõlmküsimusele peab õppejõud koostama hoolikalt läbimõeldud küsimustiku. Ta peab ette läbi mõtlema ka iga konsultatsiooni läbiviimise metoodika, arvestades teema iseloomu ja iseseisvaks läbitöötamiseks antud kirjandust. Konsultatsiooniks ette valmistades on otstarbekohane tutvuda üksikute üliõpilaste loengu-, samuti iseseisvalt läbitöötatud kirjanduse konspektidega. See annab tavaliselt vägagi väärtuslikke tugipunkte konsultatsiooni edukaks läbiviimiseks, aidates juba ette avada üliõpilase töös esinevaid raskusi ja puudusi, nagu ka puudusi meie loenguis. Tuleb silmas pidada ka seda, et teinekord võib konsultatsioonide edukust halvata mõni konsultatsioonidega näiliselt vaid väga väheses seoses olev asjaolu. Nii näiteks õppeprogrammide puudumine või nende mittekasutamine üliõpilaste poolt õppetöös. Selle tulemuseks on, et üliõpilane ei seo kuuldut ja loetut programmi küsimustega, distsipliini «luustikuga», ja ei oma vajalikku ülevaadet küsimustest, milledes ta võiks saada abi läbiviidaval konsultatsioonil. Ja lõpuks veel midagi: õppejõud ei tohi hetkekski unustada, et tema ees on noored, kes astuvad esimesi samme tema erialal. Ta peab suutma end asetada üliõpilase teadmiste ja kogemuste sfääri.

Konsultatsioonid peavad toimuma reeglipäraselt, s. o. paralleelselt loengutega. Tõsise puudusena esineb see, et konsultatsioonid lükkuvad eksamite-eelsele perioodile või koguni eksamisessioonile. Selliselt läbiviiduna täidab konsultatsioon oma ülesannet üsna kesiselt. Veel enam: üliõpilaste süstemaatilise töö kindlustamise vahendist muutub ta selle halvajaks. Sellega, et me asume üliõpilase abistamisele konsultatsioonide teel alles eksamite eel või ajal, me loome raskusi ja takistusi üliõpilase iseseisvale süstemaatilisele tööle ja väljendame tahes-tahtmata vaikivat nõusolekut selleks, et üliõpilanegi asub aine süstemaatilisele omandamisele alles eksamieelsel perioodil. Konsultatsioon on õppeprotsessi lahutamatuid osi. Nagu kogu õppeprotsess nii ka obligatoorsed rühmakonsultatsioonid peavad kulgema reeglipäraselt kogu semestri läbi ja lõppema enne eksamisessiooni algust, olles kindlustanud selleks ajaks aine omandamise üliõpilase poolt. Vajalikud on ka eksamieelsed konsultatsioonid — eksamit eksameist lahutavail päevadel, juba omandatud aine kordamispäevadel. Need konsultatsioonid olgu aga üliõpilastele fakultatiivsed ja individuaalsed. Ja kuigi eksamieelsete konsultatsioonide läbiviimine oleks koormusse mittekuuluv töö, peaks igal õppejõul leiduma tahet ja aega nende korraldamiseks.

Peamiseks põhjuseks, mis tingib konsultatsioonide läbiviimist alles semestri lõpul või eksamisessiooni ajal, on see, et konsultatsioonide läbiviimise aega ega kohta ei kindlustata tunniplaaniga. Seetõttu on õppejõud sunnitud konsultatsioone edasi lükkama loenguist ja praktikumidest vabanevale ajale. Kuigi konsultatsioonide planeerimine tunnikavasse on seotud suurte raskustega, ei ole need raskused ületamatud. Arvestades konsultatsioonideks ettenähtud tundide vähesust, pole vajadust konsultatsioonide planeerimiseks iga distsipliini jaoks eraldi. Kuid suureks abiks õppejõududele oleks juba see, kui tunniplaanis fikseeritaks igale kursusele konsultatsioonide läbiviimiseks teatav tundidearv (võttes aluseks vastava kursuse loengutundide üldarvu) ja koht. Kateedrite ülesandeks jääks siis selle aja kasutamise reguleerimine.

Meie ülikooli õppemetoodilise töö keskseiks ülesandeiks on täiesti põhjendatult üliõpilaste töö süstemaatilisus ja üliõpilaste iseseisev töö. Et saavutada nende ülesannete teostamisel tulemusi, peame kasutama kõiki võimalusi, mida kindlustab meile nõukogude kõrgemate koolide teaduslik-metoodilistele alustele rajatud õppeplaan, — peame pöörama kõige tõsisemat tähelepanu ka konsultatsioonide viimisele nõuetavale sisulisele ja metoodilisele tasemele.

Prof. H. Kadari,
TRÜ kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja

Toimetaja kt. K. TAEV

MD 00430 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 796

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (179) Reedel, 27. märtsil 1953. a. VI aastakäik

Omandage põhjalikult suure Stalini õpetus

Seltsimees Stalini geniaalses teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», samuti NLKP XIX kongressi otsustes, mis lähtuvad Stalini õpetusest, on püstitatud nõukogude teaduse ette ülesanne: saavutada maailmas esikoht kõigis teaduseharudes. Et seda teostada, on kõigepealt tarvis juurutada marksismi-leninismi õpetus kõigisse teaduseharudesse, otsustavalt välja rookida marksismi-leninismi õpetuse vulgariseerimine ja olla leppimatu igat liiki idealistlike voolude ja kontseptsioonide vastu teaduses. Kõik need ülesanded on eriti aktuaalsed meil Tartu Riiklikus Ülikoolis, kus kodanlike idealistlike väärteooriate järelmõjud on mõne õppejõu juures veel küllalt visalt juurdunud.

Seltsimees Stalin on korduvalt õpetanud, et marksismi-leninismi omandamine ei tähenda dogmade ja vormelite pähetuupimist või külgeriputamist, vaid kõigi probleemide käsitlemist Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini õpetuse kui elava ja järjest areneva teaduse põhiprintsiipidel, teiste sõnadega öeldes: see tähendab ennekõike marksistliku metodoloogia rakendamist.

Tuleb tähendada, et meie ülikooli humanitaarteaduskondade kateedrites on enamasti õigesti mõistetud NLKP XIX kongressi ajaloolisi otsuseid ja seltsimees Stalini tööde «Marksismist keeleteaduses» ning «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tähtsust ja nende dokumentide uurimine edeneb seal üldiselt rahuldavalt, kuigi kaugeltki mitte sellises ulatuses, kui see peaks olema. Mainimist väärivad ajaloo-keeleteaduskonna ja õigusteaduskonna, samuti matemaatika-loodusteaduskonna poolt teostatud üritused, milledele on lähtepunktiks NLKP XIX kongressi otsused. On alustatud õppeplaanide läbivaatamist ajaloo-keeleteaduskonnas (dekaan dots. E. Laugaste), õigusteaduskonnas (dekaan K. Püss) ja matemaatika-loodusteaduskonnas (dekaan dots. A. Mitt). Ühiskonnateaduslike, juriidiliste, ajalooliste, filoloogiliste kateedrite ja matemaatika-loodusteaduskonna kateedrite poolt on läbi vaadatud, täiendatud, parandatud ja ümber töötatud 73 õppeprogrammi. Õigusteaduskonna, ajaloo-keeleteaduskonna ja matemaatika-loodusteaduskonna kateedrite poolt on läbi vaadatud kursuse- ja diplomitööde temaatika. NLKP XIX kongressi otsuste valguses on läbi arutatud ja kritiseeritud Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste pedagoogilist ja menetluspraktikat. NLKP XIX kongressi materjalide ja otsuste läbiarutamise tulemusel on elavnenud mõnevõrra metoodiline töö ühiskonnateaduste kateedrites, samuti terves reas teistes kateedrites. Väiksema vastutustunde ja hoolega on neisse ülesannetesse suhtunud arstiteaduskonna kateedrid. Lubamatut ükskõiksust on selles suhtes üles näidanud ka kehakultuuriteaduskond, kus seda ülitähtsat ülesannet on ilmselt alahinnatud.

Seltsimees Stalini teose vastu «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» on arstiteaduskonna 24 kateedrist seni huvi tundnud vaid paar kateedrit. Matemaatika-loodusteaduskonnas on enamus kateedreist küll osutanud tähelepanu NLKP XIX kongressi materjalide ja seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» põhjalikumaks tundmaõppimiseks, kuid nad pole selle sügavat sisu mõistnud. Matemaatilise analüüsi kateeder aga (juhataja prof. Jaakson) on tulnud koguni järeldusele, et õppetöö kateedris on toimunud juba nüigi vastavuses partei XIX kongressi otsustega, järelikult ei too viimased neile midagi olulist juurde.

Ülikoolis toimuvatel õppejõudude seminaridel, mis on pühendatud NLKP XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini mainitud teose tundmaõppimisele, on suurem osa õppejõude tõsiselt suure huviga uurinud ja arutanud neid ajaloolise tähtsusega dokumente. Tuleb ära märkida ka sõnavõttude aktiivsust, mis on positiivne nähe.

Olulised puudused esinevad ka üliõpilastele määratud seminarides, kus õpitakse tundma NLKP XIX kongressi materjale ja seltsimees Stalini teost «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus». Veebruaris ja märtsis on registreeritud rida seminaritööde ärajäämisi nii üliõpilaste kui ka seminarijuhatajate-õppejõudude mitteilmumise tõttu (seltsimehed Taev, Makarov, Hollo jt.). Dekanaadid pole küllaldaselt hoolitsenud ettenähtud seminaride teadustamise eest. Rühmavanemad, kursusehooldajad-õppejõud ja kommunistlike noorte rühmaorganisaatorid ei organiseeri üliõpilaste sajaprotsendilist osavõttu seminaridest. Täiesti lubamatu olukord selgus näiteks õigusteaduskonna I kursusel, kus 12. märtsil puudus seminarist hulk üliõpilasi ja kohalviibijad ei olnud varustatud seminarikavadega.

Veel halvem õppedistsipliin, korralagedus ja täielik organiseerimatus ilmnes stomatoloogiaosakonna III kursusel 12. märtsil toimunud seminaritunnis, mil üle poole rühma koosseisust puudus, nende seas ka rühmavanem ise koos rühmapäevikuga.

Need faktid näitavad, et NLKP XIX kongressi materjalide ja seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» õppimine meie ülikoolis on organiseeritud veel puudulikult. Meie parteiorganisatsioonid, dekanaadid ja üliõpilaste aktiiv, eesotsas kommunistlike noortega, ei ole asunud järjekindlalt ja tõhusalt abistama õppeosakonda selles küsimuses. Kõigi mainitud organisatsioonide ühise jõupingutusega on tarvis saavutada siin otsustav murrang juba lähemail päevil.

TUNNUSTUS TARTU ÕPPEJÕULE

Tervishoiuministeeriumi Moskva Farmatseutilise Instituudi kutsel sõitis 14. skp. Eesti Põllumajanduse Akadeemia õppejõud, farmatseutiliste teaduste doktor sm. A. Siim Moskvasse, kus ta esines ametliku oponendina instituudi assistendi sm. A. S. Prosovovski, kes taotleb farmatseutiliste teaduste kandidaadi kraadi, väitekirja kaitsmisel.

Teatavasti on see esimeseks juhtumiks, kus Eesti NSV farmaatsia-ala esindaja esineb ametliku oponendina meie kodumaa pealinnas. See on eredaks näiteks nõukogude rahvaste vennalikust koostööst, vastastikusest abistamisest ja sõprusest,, millele on aluse pannud stalinlik rahvuspoliitika.

В комитете ЛКСМЭ ТГУ

Выше уровень лекционной пропаганды

Комитет ЛКСМУ ТГУ недавно обсудил работу лекторской группы комитета по организации лекционной пропаганды среди студентов университета. Комитет комсомола отметил, что работа лекторской группы ведётся ещё далеко не удовлетворительно. За первый семестр текущего учебного года лекторами группы прочитано всего лишь 67 лекций, из них только 40 в университете. С большим опозданием началось чтение лекций по материалам XIX съезда КПСС. Лекторская группа недопустимо медленно перестраивает свою работу в свете решений съезда и труда товарища Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР». В тематике лекторской группы отсутствуют лекции о жизни и деятельности В. И. Ленина и И. В. Сталина, почти совсем не читаются лекции о Ленинском комсомоле. Очень мало внимания уделяется качеству читаемых лекций. Лекции на заседаниях секций обсуждаются от случая к случаю. Не налажено квалифицированное рецензирование лекций. Всё это привело к тому, что студенты плохо посещают лекции, не интересуются ими, т. к. в большинстве случаев они имеют общий, неконкретный характер. Лекторская группа мало уделяет внимания запросам студентов. До последнего времени не началась разработка лекций на темы о коммунистической морали и коммунистическом воспитании, о достижениях науки и техники и т. д. Руководство лекторской группы (т. т. Пальтсер и Ламберг) и ответственный за эту работу в комитете ЛКСМЭ т. Прооза не имели тесного контакта с факультетскими и курсовыми бюро. Не случайно, что много лекций срывалось из-за неявки студентов, а также из-за недисциплинированности самих лекторов. Так, за первый семестр на физкультурном факультете была прочитана только одна лекция. Лекторской группе необходимо привлекать к чтению лекций, как можно больше комсомольских активистов, которые выступают перед молодёжью очень мало. Так, из членов университетского комитета комсомола с лекциями выступал только один т. Метса.

До сих пор не налажена учёба лекторов. Это приводит к тому, что лекторы плохо знают методику разработки лекций, бывают иной раз плохо подготовлены, — а всё это снижает авторитет лекторской группы.

В постановлении ЦК ВЛКСМ об изучении материалов XIX съезда партии и нового труда товарища Сталина дана примерная тематика лекций для студенческой молодёжи, но ни комитет комсомола, ни лекторская группа до сих пор не знают её.

Политико-воспитательная работа в университетской комсомольской организации страдает ещё большими недостатками. Один из важнейших — недооценка метода систематической воспитательной работы в общежитиях. Прикрываясь фактом отсутствия помещения в общежитиях, комсомольские организации упустили такую важную форму работы в общежитиях, как проведение бесед среди студентов о коммунистической морали, о воспитании. А ведь кому иному, как не комсомольским активистам и членам лекторской группы необходимо взяться за это дело.

Комитет комсомола утвердил сейчас новую тематику лекторской группы, наметил конкретные мероприятия по развёртыванию лекционной работы. Эти решения не должны остаться только на бумаге. Задача комсомольских организаций — повседневно улучшать качество лекционной пропаганды в университете, держать тесную связь с кафедрами общественных наук и партийными организациями, которые обязаны оказать лекторской группе действенную помощь.

Вопросу организации лекционной работы уделялось много внимания на 1 комсомольской конференции университета. И комитет комсомола университета должен по-боевому наладить работу, учитывая все критические замечания комсомольцев.

Komsomoli read täienevad

Neil päevil, millal kogu Nõukogude Liidu rahvad suure Stalini surma puhul, vastates NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu üleskutsele, andsid tõotuse veelgi kindlamalt liituda partei ümber, näitasid paljud nõukogude noored oma valmisolekut veelgi järjekindlamalt asuda võitlusse kommunismi ülesehitamise eest meie maal. Tuhanded noormehed ja neiud andsid avaldused astumiseks noorsoo avangardi ÜLKNÜ ridadesse.

Neil raskeil leinapäevil võttis ka arstiteaduskonna komsomoliorganisatsioon enda ridadesse vastu 11 eesrindlikku üliõpilast, aktiivset ühiskondlikust tööst osavõtjat nagu M. Väli, U. Vagur, N. Seep jt. Need üliõpilased näitasid, et nad mõistavad selle tähelepanu ja hoolitsuse suurust, mida nõukogude noorsoole pidevalt osutab Nõukogude valitsus, on osutanud pidevalt J. V. Stalin. Vastates sellele hoolitsusele tahavad nad saada aktiivseiks võitlejaiks nende ideede elluviimise eest, millele kogu oma elu pühendas suur Stalin.

Eesrindlike üliõpilaste avaldusi ÜLKNÜ ridadesse astumiseks saabub veelgi pidevalt.

M. Pärnik

Teateid diplomitööde kirjutamisest

Loogika-psühholoogia kateedris

Loogika-psühholoogia kateedri poolt diplomitöödeks määratud teemad omavad küllaldast aktuaalsust. Nad puudutavad J. V. Stalini geniaalse tööga «Marksism ja keeleteaduse küsimusi» ning I. P. Pavlovi õpetuses esiletõstetud probleeme. Mitu üliõpilast töötab eksperimentaalselt vilumuste probleemi alal, lähtudes I. P. Pavlovi õpetusest dünaamilise stereotüübi kohta. Mõned üliõpilased valisid teemadeks ajutiste närviseoste tekkimise probleemi; esineb ka ajaloolisi ja kunstipedagoogilisi teemasid.

Kõige edukamalt on kulgenud üliõpilaste Siimani ja Koldma eksperimentaalne töö prof. K. Ramuli juhendamisel. Üliõpilasel Siimanil näiteks on eksperimentaalne materjal juba valmis ja on käimas töö vormistamine. Peaaegu lõpukorral on üliõpilase Kullaste töö; edukalt on töötanud ka üliõpilased Lehesmets, Pajusalu ja Taim.

Kahjuks ei saa seda öelda kõikide kohta. Mõned üliõpilased, näit. Arulaid ja Tammeste ei ole oma juhendajale isegi veel diplomitöö plaani esitanud. Hilja alustasid tööd ka üliõpilased Treier ja Teder.

Paljudele üliõpilastele valmistab nende töös raskusi asjaolu, et nad Tartu raamatukogudest ei leia kõiki vajalikke teoseid, mõnele on raskuseks ka puudulik vene keele oskus. Diplomitööde kirjutamise edukaks kulgemiseks on vajalik tihe kontakt juhendava õppejõu ja üliõpilase vahel. Kui üliõpilane ise ei tule õppejõu juurde, peab ta välja kutsuma.

Märtsi lõpuks on kõik meie kateedri diplomandid kohustatud juhendajatele aru andma oma töö käigust ja sellest, milliseid teoreetilisi probleeme nad kavatsevad oma töödes lahendada. Tööd tulevad esialgsel kujul esitada 15. aprilliks.

A. Aleksandrova,
loogika-psühholoogia kateedri
van.-õpeaja

NSVL ajaloo kateedris

Diplomitööde valmimise käigust NSVL ajaloo kateedris ilmneb täie selgusega, kuivõrd oluline on varane teema kindlaksmääramine ning selle seostamine üliõpilase eelnevate töödega, mida ta on teostanud kas eriseminari korras või ÜTÜ raamides. Oma tööga on kõige kaugemale jõudnud diplomand A. Liim, kes kirjutab tööd üliõpilasliikumise kohta Tartu Ülikoolis. Üliõpilase A. Liimi diplomitöö teema on välja kasvanud tema uurimisvaldkonnast ÜTÜ ajalooringi liinis. Seevastu üliõpilastel, kelle diplomitöö teemat veel hiljuti muudeti (J. Tensan) või kellel oma diplomitöö kirjutamiseks ei olnud kasutada ühtki varasemat eeltööd (E. Jaanvärk), ei ole lootusi, et diplomitöö valmiks õigeaegselt, s. o. 1. aprilliks. Sellise olukorra eest on nimetatud diplomandide kõrval kahtlemata vastutav ka NSVL ajaloo kateeder.

K. Laigna,
NSVL ajaloo kat. van.-õp.

Ettevalmistusi konverentsiks

Hiljuti toimunud ÜTÜ Nõukogu koosolekul arutati J. V. Stalini mälestusele pühendatud VII teadusliku konverentsi ettevalmistustöö käiku.

Konverents toimub 5.—12. aprillini.

Eesti keele ringis

Järjekordne eesti keele ringi töökoosolek toimus 20. märtsil. Ettekandega teemal «Varasemad eesti keele lektorid Tartu Riiklikus Ülikoolis» esines III kursuse üliõpilane Siiri Karjus. Lühiülevaate viimasel ajal ilmunud keeleteaduslikust kirjandusest andis sama kursuse üliõpilane A. Ambus. Edasi võttis koosolek vastu otsuse ajalehes «TRÜ» ilmunud kriitika kohta kommunistliku kasvatustöö puudustest ringis.

Möödunud nädalal

Kaugõppijad saabusid konsultatsioonidele

Kaugõppijatele kevadsemestril korraldatud konsultatsioonidele saabusid esimestena matemaatika-loodusteaduskonna III kursuse geograafiaosakonna üliõpilased.

Algas ülevaatus

22. märtsil toimus ülikooli klubi uutes ruumides TRÜ V kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülempiaadi raames ajaloo-keeleteaduskonna esimene ülevaatuse õhtu. Õhtu algas loenguga kommunistlikust noorsooühingust, millele järgnesid hästiõnnestunud ettekanded teaduskonna isetegevuslastelt.

В кружке русской литературы СНО

19 марта состоялось заседание кружка русской литературы СНО, на котором был заслушан доклад студентки II курса Н. Соколовой на тему: «Проблему воспитания в произведениях о студенчестве в послевоенной советской литературе». Отмечена самостоятельность работы, а также допущенные ошибки. Обсуждение вызвало большой интерес у присутствовавших.

Uusi hobuseid ratsabaasile

Möödunud nädalal toodi kohale Läti NSV-st TRÜ kehakultuuriteaduskonna ratsabaasile ostetud hobused. Uued hobused kuuluvad eliitklassi ja nad on pidevalt Läti NSV-s korraldatud ratsavõistlustel toonud esikohti.

Mainitud hobustega võetakse osa juunis korraldatavatest ratsavõistlustest Tartus.

OSKAR LUTS

23. märtsi varahommikul lakkas tuksumast rahvakirjanik Oskar Lutsu süda. Suri kirjanik, kes on kogu rahvale tuntud juba lapsepõlvest alates. Kes meist ei oleks lugenud suure vaimustusega «Kevadet», kes suudaks unustada Paunvere toredaid koolipoisse eesotsas Joosep Tootsiga, nende rõõme ja muresid. Paljud «Kevades» esinevad tegelased on muutunud üldmõisteteks.

Oskar Luts oli kahtlemata üks populaarsemaid ja laiade rahvahulkade poolt armastatumaid vanema põlve kirjanikke. Oma rohkearvulistes ja rahvapärastes jutustustes, näidendites ja memuaarides kujutas Oskar Luts suure südamesoojusega lihtsate ja tavaliste inimeste elu, nende rasket olukorda ja igatsust õnnelikuma tuleviku järgi. Kirjanik näitas sügava humanismiga, et ka kõige raskemateski ekspluateerimise tingimustes ei kaota töötav rahvas oma inimväärikust. Paljastades sotsiaalseid vastuolusid naeruvääristas Luts tabavate sõnadega kaupmeeste, kulakute ja väikekodanlaste saagiahnust ja nende tühist elu. Satiiriliselt tuuakse lugeja silmade ette kiriku rahvavaenulik olemus. Oma fõljetonides paljastas kirjanik talle omase mahlaka huumoriga ühiskondlikke väärnähtusi ning naeruvääristas rumalust ja upsakust.

O. Luts oli silmapaistev kirjanik-realist, kes ei lasknud end mõjustada sajandi esimesel veerandil levinud rahvavaenulikest dekadentlikest vooludest.

Rahva poolt palavalt armastatud kirjanikku on hinnatud väärilselt Nõukogude Eestis. Teenitult omistati Oskar Lutsule Eesti NSV rahvakirjaniku austav nimetus. Oma loominguga on Oskar Luts endale kindlustanud jäädava koha meie rahva südames. Me ei unusta teda.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder
Vene kirjanduse kateeder
ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring
ÜTÜ vene kirjanduse ring

Rahvakirjanik Oskar Luts

Oskar Lutsu elutee algas 7. jaanuaril 1887. aastal Tartumaal Kaarepere vallas käsitöölise perekonnas. Peagi kolisid ta vanemad Palamusele, kus möödusid kirjaniku lapsepõli ja kooliaastad. Mälestused Palamusel veedetud päevadest andsidki talle rikkalikku materjali hilisemaks loominguks. Pärast kihelkonnakooli lõpetamist õpib ta reaalkoolis ja seejärel töötab mitmel pool Eestis apteekriõpilasena ja proviisori-abilisena. Aastail 1911—1913 jatkab Oskar Luts hariduse omandamist Tartu ülikooli farmaatsiateaduskonnas. Esimese Maailmasõja päevil töötab ta apteekrina rindel ja sellegi aja mälestustest on ta palju jäädvustanud oma teostes. 1921 aastast alates tegutseb ta kutselise kirjanikuna Tartus, kuhu jääb oma elu lõpuni.

Oskar Lutsu ilukirjanduslik looming on ulatuslik. Temalt on ilmunud romaane, jutustusi, mälestusi, näidendeid, vesteid — kokku üle kuuekümne eriteose, lisaks veel arvutu hulk pisipalasid ajakirjanduse veergudel. Kirjandusse tuleb ta 1912. a. oma jutustusega «Kevad» I. Lühikeste vaheaegadega järgnevad nüüd «Kevad» II, näidendid «Kapsapea», «Paunvere», jutustused «Suvi» I ja II, hiljem «Soo», «Andrese elukäik», «Äripäev», «Õpilane Valter», «Vanad teerajad», «Väino Lehtmetsa noorpõlv», «Esimesed sammud» jt.

Juba oma esikteosega võitis Oskar Luts suure populaarsuse ja eriti noorsoo armastuse. «Kevades» käsitleb Oskar Luts ainet, mis oli talle üdini tuttav, jutustab inimestest, kellega ta puutus tihedalt kokku Palamuse koolipäevade jooksul. «Kevad» annab ülevaate koolielust, õppeprotsessist ja noorte kasvuprotsessist eesti külas möödunud sajandi lõpul. Näeme sädeleva huumoriga maalitud pilte noorte maailmast, eriti Joosep Tootsist, kes otsib teid oma rohke energia rakendamiseks. Pole siis ime, et ta satub vastuollu kurnajate klassi nürimeelse teenri, köstri Julk-Jüriga, kes püüab isegi õpilasi oma isiklikes huvides tööle rakendada. Omapärane, rahvuslikku viha kehastav kuju on Tõnnisson, kes astub südilt lahingusse parunipoegade vastu.

Võrdlemisi suure tunnustuse on leidnud Oskar Lutsu komöödiad «Kapsapea» ja «Paunvere», milledest esimene kuulub eesti näitekirjanduse klassikasse oma terviklikkuse, kompositsioonikindluse ja karakterite meisterlikkuse ning tüüpilisuse tõttu. Kuigi näidend on koomiline ja autor näiliselt heatahtlikult suhtub oma tegelastesse, paljastab ta ometi Pliuhkami kuju kaudu teravalt külakulaklust. Pliuhkam on tüüpiline varanduse ja raha koguja, kes ei kohku tagasi varastamast vaese saunanaise kapsapeadki, kui ta oma rumaluses arvab sellest suuremat tulu saavat.

Iseloomustades oma loomingut, ütles kord Oskar Luts: «Ma olen alati olnud «väikeste» inimeste poolel.» Nende «väikeste» inimeste — kehvikute, ametnike, intelligentsi ja käsitööliste elu ning raskет olukorda käsitlebki kirjanik suuremas osas oma teostest. Võrsus ta ju isegi nende seast ja oli tundnud oma õlul lihtsa, ausa inimese elutee raskust. Tema kirjanikukätt pole juhtinud teaduslik, materialistlik maailmavaade, vaid stiihiliselt õige elutunnetus, isiklikud kogemused ja terav kunstnikupilk. Andes kunstilise sõnaga edasi elu tegelikkust, ei jäänud talle tähelepanemata klassivastuolud. Need kajastusid juba lastegi, Imeliku ja Kuslapi omavahelistes suhetes. Palju selgemalt kajastuvad need vastuolud näidendis «Kapsapea».

Oskar Luts on kirjutanud palju lihtsatest, parema elu poole püüdvaist inimestest, kes kodanlikus ühiskonnas ei suuda leida oma kohta elus. Sellest on tingitud paljudes teostes nukker toon. Kuid Oskar Lutsul on ka teoseid, mida läbib lopsakas, rahulik huumor ja rõõmus optimism. On tegelasi, kes karmilt võitlevad elu raskustega. Oskar Luts pole kunagi olnud rahva elu pealtvaatajaks, ta on alati olnud tihedalt seotud tegelikkusega ja talle on omane rahva siseelu ning väljenduslaad. Seetõttu ta ongi saanud nii lähedaseks rahvale, seetõttu leiab iga inimene tema teostest palju lähedast ja koduselt sooja tunnet. Ta on üks meie populaarsemaid ja loetavamaid autoreid. Eriti armastatud on ta noorsoo hulgas. Täie õigusega kannab ta Eesti NSV rahvakirjaniku austavat nimetust.

M. Möller
E. Veskisaar

Parandada tööd ametiühingu rühmades

12. märtsil k. a. toimus TRÜ arstiteaduskonna ja kehakultuuriteaduskonna parteigrupi lahtine koosolek, kus kuulati ära mõlema teaduskonna a/ü büroode tegevuse aruanne ja momendi ning perspektiivsed ülesanded.

Seni toimunud töö a/ü rühmades ja aktiiviga on kulgenud nõrgalt, ning vajab murrangulist parandamist. Samuti vajab kursuste hooldajate töö tõsist intensiivistamist. Büroode üksikuil komisjonidel tuleb senisest sihikindlamalt suunata ja kontrollida ametiühingulise töö kulgu.

Koosolek võttis vastu otsuse, milles eriti rõhutatakse ideoloogilise ja õppe-kasvatusliku töö süvendamise vajadust TRÜ arstiteaduskonnas ja kehakultuuriteaduskonnas partei XIX kongressi direktiivide ja J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» alustel.

I. Sibul

Süvendada polütehnilist haridust ülikoolis

Eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri ühine koosolek arutas möödunud semestri lõpul J. V. Stalini teost «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», kusjuures lähemalt analüüsiti kommunismile ülemineku ettevalmistamise põhilisi tingimusi, nende hulgas ka polütehnilise hariduse teostamise küsimust ja selle tähtsust.

Nagu näitab J. V. Stalin, on kommunismile ülemineku eel vajalik «saavutada niisugune ühiskonna kultuuriline tõus, mis kindlustaks ühiskonna kõigile liikmeile nende füüsiliste ja vaimsete võimete igakülgse arenemise, et ühiskonna liikmeil oleks võimalik saada haridus, mis on küllaldane selleks, et saada ühiskonna arendamise aktiivseteks tegelasteks . . .» Mainitud kateedrikoosolekust osavõtjad rõhutasid, kuivõrd vajalik on polütehniline haridus igale filoloogile ja kaalusid võimalusi, mis aitaksid seda senisest enam süvendada. Prof. P. Ariste ettepanekul otsustati töö alustamiseks sel alal tutvuda raamatu valmimise trükitehnilise küljega, et paremini osata viimistleda käsikirju ja õppetöös (eriti seminarides) selgitada üliõpilastele raamatu tootmise üksikasju. Selleks otstarbeks otsustati korraldada 2 ekskursiooni: esimene trükikäitisse «Hans Heidemann» Tartus, teine kirjastusse ja paberivabrikusse Tallinnas. Esimene nimetatud ekskursioonidest teostatigi kateedrite liikmete ja vanema kursuse üliõpilaste osavõtul veebruari kuu lõpul. Tartu suurimas trükikäitises tutvuti raamatu valmimise eri faasidega (trükivalmis käsikiri, kirjatüübid, ladumine, korrektuuritehnika, trükkimine, köitmine), kusjuures erilist tähelepanu omistati trükivalmis käsikirjale. Teise ekskursiooni kavatsevad kateedrid läbi viia k. a. aprillis.

I. Nagel

TRÜ Spordiklubi IV konverentsilt

Puhkepäeval, 22. märtsil s. a. toimus Tartu Riikliku Ülikooli Spordiklubi IV konverents. Nimetatud konverents omab olulise tähtsuse spordiklubi organisatsioonilises struktuuris. Kui käesoleva konverentsini juhtis spordiklubi massilist kehakultuuritööd nii Tartu Riiklikus Ülikoolis kui ka Eesti Põllumajanduse Akadeemias, siis alates 1. aprillist 1953. a. moodustatakse EPA-s massilise kehakultuuritöö juhtimiseks ja läbiviimiseks iseseisev EPA Spordiklubi.

Aruandega spordiklubi tööst ajavahemikus 2. märtsist 1952. a. kuni 22. märtsini 1953. a. esines spordiklubi juhatuse aseesimees E. Mänd.

Aruandeperioodi lõpuks töötas Tartu Riiklikus Ülikoolis ja Eesti Põllumajanduse Akadeemias 12 kehakultuurikollektiivi 1507 liikmega. Spordiklubis töötas 18 erialasektsiooni. Sektsioonidest on paremini töötanud kergejõustiku-, ratsaspordi- ja tõstesektsioon. Ühiselt on eriala-sektsioonid pööranud peamise tähelepanu esindusvõistkondade spordimeisterlikkuse tõstmisele, vähe tähelepanu osutades organisatsioonilisele tööle ja teaduskondade kehakultuurikollektiivide eriala-sektsioonide abistamisele.

Riiklik plaan VTK märklaste ettevalmistamises täideti 1952. a. spordiklubi poolt VTK I astme osas 100%-liselt, VTK II astme osas 105%-liselt. Spordiklubi liikmeskonda kuulub 1 teeneline meistersportlane, 18 meistersportlast, 156 I järgu, 314 II järgu ja 712 III järgu sportlast.

Pildil: TRÜ Spordiklubi liige E. Sannamees, kes Otepääl toimunud Tartu oblasti 1953. a. suusatamise esivõistlustel tuli I kohale.
H. Roosipuu foto

Edasi märkis aruandja kommunistlike noorte vähest osavõttu kõrgemate õppeasutuste kehakultuuritööst. Vaatamata komsomoliorganisatsiooni poolt vastuvõetud otsusele — iga füüsiliselt terve kommunistlik noor olgu kehakultuurikollektiivi liige — kuulub TRÜ ja EPA enam kui 1500-liikmelisest komsomoliorganisatsioonidest spordiklubi liikmeskonda ainult 507 kommunistlikku noort. Tingituna kommunistlike noorte vähesest aktiivsusest kehakultuuri töös, ebaõnnestus ka TRÜ-s ja EPA-s 1953. a. kommunistlike noorte suusakross, millest võttis osa ainult 149 kommunistlikku noort.

Nõrk on olnud spordiklubi side TRÜ rektoraadi- ja haldusaparaadiga. Spordiklubile ei vaadata TRÜ juhtkonna poolt kui Tartu Riikliku Ülikooli orgaanilisele osale, vaatamata sellele, et spordiklubi viib läbi TRÜ õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste hulgas tehtavat spordimassilist tööd.

«Kehakultuuri- ja sporditöö otsustav parandamine Tartu Riiklikus Ülikoolis peab olema kõigi meie kehakultuurlaste ja TRÜ juhtivate organite ning ühiskondlike organisatsioonide südameasjaks ja otseseks kohustuseks partei ja nõukogude valitsuse ees,» lõpetas aruandja.

Järgnevalt tervitas konverentsi EPA kehakultuurlaste nimel üliõpilane U. Ausmees, avaldades lootust, et iseseisva EPA Spordiklubi loomisega ei katke tihe kontakt TRÜ ja EPA kehakultuurlaste vahel ja et TRÜ Spordiklubi seltsimehelikult abistab loodavat EPA Spordiklubi.

Kui konverentsi delegaatidelt loodeti spordiklubi töö ja töös esinevate puuduste sügavat kriitilist analüüsi ja konkreetseid ettepanekuid töö paremustamiseks, siis aruandele järgnevad sõnavõtud üksikute eranditega (E. Mänd õigusteaduskonnast, A. Tähnas kehakultuuriteaduskonnast) olid üldsõnalised ja kriitikavaesed.

Konverentsil valiti uus TRÜ Spordiklubi 11-liikmeline juhatus. Võeti vastu konkreetne otsus spordiklubi töö edasiseks parandamiseks.

A. Mänd

Astuge Punase Risti Seltsi liikmeiks

Tartu Riiklikus Ülikoolis on loodud Punase Risti Seltsi algorganisatsioon, mille ridadesse kuulub üle 1200 üliõpilase.

NSVL Punase Risti Seltsi ülesandeks on massiline selgitustöö elanikkonna hulgas seltsi tegevusest, abi osutamine tervishoiuorganitele massiliste sanitaar-profülaktiliste ja sanitaar-tervistavate ürituste teostamisel, elanikkonna sanitaarne ettevalmistus VSK ringides.

Ka TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsioon teostab neid ülesandeid. On läbi viidud VSK kursuseid teaduskondades, organiseeritud sanitaarposte ja sanitaarkontrolli ühiselamuis. TRÜ Punase Risti Seltsi Komitee kutsub kõiki üliõpilasi üles aktiivselt osa võtma seltsi tööst, sooritama VSK normid, et tugevdada meie nõukogude inimeste valmisolekut oma kodumaa sanitaarseks kaitseks.

U. Lasman,
TRÜ PRS komitee liige

Vastuseks kriitikale

„Eesti keele grammatika venelastele" valmimisest

Vastates ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» (nr. 4 — 13. veebr. 1953. a.). ilmunud kirjutisele О составлении учебника по русскому языку» teatab sm. K. Aben, et sisuliselt vastab kriitika tõele: K. Abeni teadusliku töö plaanis oleva kollektiivse töö «Eesti keele grammatika venelastele» teostamine ei ole edenenud vajalikul määral.

Sm. Aben pole saanud täie jõuga ise rakenduda, ega rakendada ka teisi kollektiivi liikmeid tööle õpiku koostamiseks. Grammatika koostamise töö käigust kirjutab sm. Aben:

«On koostatud grammatika prospekt, mis on läbi arutatud kollektiivi koosolekul. Prospekt oli arutlusel ka eesti keele kateedri koosolekul. Kuid sel koosolekul ei arutatud seda mitte kui grammatika vaid kui k e e l e õ p i k u prospekti, ehkki minu teadusliku töö plaanis on fikseeritud «eesti keele grammatika venelastele», mis on TRÜ Õpetatud Nõukogu ja NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud.

Olen uurinud ja kaalutlenud grammatika metoodilise käsitluse küsimust. Töö struktuuri ja meetodi suhtes on jõutud kokkuleppele. Olen asunud käsikirja koostamisele. Umbes 30 lk. (foneetikat) on läbi arutatud kollektiivis.

Loodan, et teose edaspidine valmimine kulgeb plaanipäraselt.»

Toimetaja E. ERTIS

MD 00464 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 864

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (180) Reedel, 3. aprillil 1953. a. VI aastakäik

Viia ÜTÜ konverents läbi kõrgel ideelis-teaduslikul tasemel

5.—12. aprillini toimub üliõpilaste teaduslik konverents, mis annab ülevaate sel õppeaastal teostatud üliõpilaste teaduslikust uurimistööst. Olles sellel õppeaastal teiseks üleülikooliliseks üliõpilaste teaduslikuks sessiooniks, näitab nüüd ettekandmisele tulev tööde arv (94) noorte tulevaste teadlaste valmisolekut anda kogu oma jõud suure juhi ja õpetaja poolt püstitatud eesmärgi — kommunismi — kiiremaks saavutamiseks. Käesolev sessioon tähistab uut tõusu üliõpilaste teaduslikus töös. Rohkem kui kunagi varem tuleb käesoleval konverentsil ettekandmisele üliõpilaste kollektiivse uurimistöö saavutusi (19). Paljudes sektsioonides moodustavad ettekanded kompleksse terviku. Tunduvalt suurenenud on otseselt marksistlik-leninlikku teooriat käsitlevate teemade osatähtsus, mis näitab, et üliõpilased saavad aru, et «on olemas üks teaduseharu, mille tundmine peab olema kohustuslik bolševikele kõigis teaduseharudes, see on marksistlik-leninlik teadus ühiskonnast, ühiskonna arenemise seadustest, — proletaarse revolutsiooni arenemise seadustest, sotsialistliku ülesehitustöö arenemise seadustest, kommunismi võidust».

Suure teadlase ja õpetaja J. V. Stalini sõnad on kauniks mälestuseks kogu meie õppivale noorsoole ja vajavad realiseerimist. Rasketel leinapäevadel otsustasid üliõpilased pühendada käesoleva konverentsi J. V. Stalini mälestusele. Lühikese ajaga ja ennenähtamatu vaimustusega täiendati temaatikat kõikides sektsioonides J. V. Stalini teost «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» käsitlevate uurimistöödega. Konverentsi temaatika täiendamine 13 teemaga ühiskonnateaduste alalt näitab, et meil on olemas kõik eeldused ühiskonnateaduste ringide edukaks tööks. Käesoleval õppeaastal hakkasid juba enamvähem normaalselt töötama marksismi-leninismi aluste ring ja dialektilise ning ajaloolise materialismi ring. Ometi on aga kuni siiani liiga vähe tähelepanu pööratud nii kateedri kui ka ÜTÜ Nõukogu poolt poliitilise ökonoomia ringile, mistõttu viimane ei ole veel saanud temaatika esitamisest kaugemale.

Tuleb silmas pidada, et Õpetatud Nõukogu poolt sügisel kinnitatud ringide teadusliku töö plaani täitmise eest kannavad täit vastutust niihästi kateedrid kui ka vastavad ringid. Seni on paljud ringid temaatilise plaani täitmisele pööranud lubamatult vähe tähelepanu. Nii näiteks ei pidanud arstiteaduskonnas anatoomia ja dermatoloogia ringid vajalikuks temaatilisse plaani võetud töid kevadsemestril konkretiseerida. See näitab kas kateedri vähest kontrolli ringide töö üle või kateedrite nõrka tööd temaatika väljatöötamisel.

Ringide teadusliku töö kokkuvõtteks on teaduslik konverents oma ettekannete ja diskussiooniga.

Nüüd toimuv konverents peab olema ühtlasi ettevalmistuseks järgmise aasta aprillis toimuvale konverentsile. Konverentsile järgnev aeg kuni eksamite perioodi alguseni ei tohi kujuneda ringide töös vaikuse perioodiks, vaid vastupidi, intensiivseks ja tihedaks tööperioodiks, mille jooksul lõpetatakse kõik seni lõpetamata tööd, planeeritakse uus temaatika järgmiseks õppeaastaks ja kavandatakse üldjoontes ka järgmise aasta teaduslik konverents. Sel viisil on võimalik konverentsi ettevalmistustöödega õigeaegselt lõpule jõuda. Tuleval aastal peavad konverentsil olema töödega esindatud kõik ringid, vastupidiselt eelolevale konverentsile, kus näiteks 9 arstiteaduskonna ringi jäävad konverentsil peamiselt pealtvaatajaks. Samuti on vaja tingimata ette näha ühiskonnateaduste sektsiooni istungid. ÜTÜ Nõukogul on vajalik veel käesoleval semestril ellu kutsuda ühiskonnateaduste osakonna nõukogu, kes asuks seda küsimust organiseerima.

Kollektiivsed tööd, samuti ka teemade komplekssus on juba juurdunud paljude ringide ja osakondade tööpraktikasse (arstiteaduskond, bioloogia-geograafia osakond, füüsika ring). Meil on juba omandatud rida häid kogemusi teaduslike uurimistööde kollektiivse läbiviimise alal (geoloogia ring). Omandatud kogemused vajavad tutvustamist kõikidele ringidele ja laialdast rakendamist kõikide ringide töös. Teoreetiliste alade ringidel tuleb kollektiivse töö küsimusi tõsiselt kaaluda, ka siin annab ühine töö palju tõhusamaid tulemusi.

Tõsiselt tuleb meil veelgi parandada üliõpilaste tööde juhendamist. Meil leidub veel kateedreid kus kõik õppejõud ei ole rakendunud üliõpilaste tööde juhendamisele (analüütilise keemia, hospitaal-sisehaiguste, vene keele kateedrid).

Meie üliõpilaskond on näidanud valmisolekut olla teadlaste kaadri väärikaks järelkasvuks, väärikaiks kommunismi ülesehitajaiks. Tuleb luua kõik võimalused selle areneva ja kasvava soodustamiseks.

Lähemale kommunismile

Teade järjekordsest, arvult kuuendast, hindade alandamisest võeti TRÜ kollektiivi poolt vastu suure vaimustusega.

«Seltsimees Stalin oma teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» näitas, et meil hoolitsetakse järjekindlalt nõukogude inimeste heaolu eest,» ütles sel puhul aulas toimunud miitingul TRÜ prorektor sm. V. Reiman. «Selle seaduse realiseerimise eredaks näiteks on NSVL Ministrite Nõukogu ja NLKP Keskkomitee otsus järjekordse toidu- ja tööstuskaupade hindade alandamise kohta. Sellepärast kogu nõukogude rahvas, võtnud teate vastu suure rõõmuga, avaldab suurt tänu Nõukogude valitsusele ja parteile.»

Üksteise järel võtavad sõna õppejõud sm-d O. Mihhailov, V. Põkk, üliõpilased sm-d Kaarma, P. Loškina, aspirant sm. N. Moosberg jt. Nende kõigi sõnavõttudest kajastub tahe — töötada senisest veelgi paremini, et muuta nõukogude inimeste elu veelgi paremaks, rõõmukullasemaks, jõuda lähemale kommunismile.

NSV Liidu Ministrite Nõukogus ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitees

Toidu- ja tööstuskaupade riiklike jaehindade uuest alandamisest

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee määrasid:

1. Alandada 1. aprillist 1953 toidu- ja tööstuskaupade riiklikke jaehindu järgmises ulatuses:

Leib, jahu ja makaronid

Rukki- ja nisuleib, saiad, barankad ja teised leivasaiasaadused	10%
Rukki-, nisu-, maisijahu ja muu jahu	10%
Makaronid, nuudlid, lapšaa ja teised makaronisaadused	10%

Tangained, riis, kaunviljad ja toidukontsentraadid

Hirss, tatratangud, riis, herned ning teised tangained ja kaunviljad	10%
Toidukontsentraadid	10%
Kuivad kissellid ja želeed	15%

Teravili ja loomasööt

Rukis, nisu, kaer, oder ja teised teraviljaliigid, kliid, õlikoogid; puuvilla-õlikoogid, kombineeritud loomasööt, hein ja õled	10%

Liha ja lihasaadused

Loomaliha, lambaliha, sealiha, kodulinnud, vorst, viinivorstid, sardellid, kotletid, liha; liha- ja taimekonservid, peki- ja kaunviljakonservid ning teised lihasaadused	15%

Kala ja kalasaadused

Jahutatud, külmutatud, soolatud, suitsutatud kala, heeringad ja kalakonservid keskmiselt	10%

Rasvained, munad ja jäätis

Või, toidurasv, margariin ja taimeõli	10%
Majoneeskaste ja teised kastmed	10%
Munad	10%
Jäätis	10%

Kartulid, köögivili ja puuvili

Kartulid	50%
Peedid	50%
Porgandid	50%
Värsked kapsad ja muu köögivili	50%
Hapukapsad	50%
Õunad	50%
Pirnid	50%
Viinamarjad	50%
Mandariinid	50%
Apelsiinid	50%
Sidrunid	50%
Puuviljakonservid	25%
Kuivatatud köögivili	25%
Kuivatatud puuvili ja pähklid	20%

Suhkur, kondiitri- ja koloniaalkaubad

Peensuhkur ja rafinaad	10%
Karamell, kompvekid, šokolaad, küpsised, vahvlid, keeksid, tordid, koogid, präänikud, kuivikud ja teised kondiitritooted	10%
Keedis, džem ja povidlo	10%
Naturaalne tee keskmiselt	20%
Naturaalne kohv ja kakao	20%
Vitamiinid	10%
Jahvatamata sool	30%
Jahvatatud sool, pakkimata	20%
Sool pakitud	10%

Viin, likööorid, veinid ja õlu

Viin	11%
Likööorid, nalivkad, nastoikad, puuvilja- ja marjaveinid, konjakid ja nõukogude šampanja	15%
Õlu	15%
Viinamarjaveinid	5%

Riie

Sits, satään, bjass ja muu puuvillriie	15%
Täissiidriie	15%
Kammvillriie-, peenkalevid ning muu villane ja poolvillane riie	5%
Linane riie	8%

Valmisriided, trikookaubad ja peakatted

Kleidid, pluusid, pesu ja muud õmblustooted puuvillriidest keskmiselt	14%
Kleidid, pluusid, pesu ja muud õmblustooted linasest riidest keskmiselt	7%
Kleidid, pluusid, pesu ja muud õmblustooted siidriidest	12%
Trikootooted keskmiselt	5%
Sukad ja sokid keskmiselt	20%
Peakatted puuvillasest, siid-, poolvillasest ja karevillasest riidest	10%
Õlgkübarad	10%
Kübarad, baretid ja villased kübaravildid	15%
Karusnahatooted ja karusnahad	7%
Tooted rebase- ja polaarrebasenahkadest	15%

Jalatsid

Nahkjalatsid	8%
Nahkjalatsid kummitallaga	10%
Kunstnahast, tekstiil- ja kombineeritud jalatsid nahktallaga	12%
Kunstnahast, tekstiil- ja kombineeritud jalatsid kummitallaga	20%
Kummibotikud ja -saapad	10%
Kalossid ja muud kummijalatsid	15%
Viltjalatsid	5%

Pudukaubad

Tekstiilpudukaup, metallpudukaup ning nahast ja kunstnahast pudukaup keskmiselt	10%
Pitsid ja tüllkardinad	10%
Käsi- ja masinaõmblusnõelad ning teised	20%
Niidid ja niidisaadused	10%
Plastilisest massist tooted	10%
Hambaharjad, riideharjad ja teised harjad keskmiselt	15%

Seep, parfümeeria- ja kosmeetikakaubad ning tubakasaadused

Majapidamisseep	15%
Tualettseep	20%
Lõhnaõlid, kölnivesi ning teised parfümeeria- ja kosmeetikakaubad	10%
Kõrgemat sorti paberossid	10%
Teiste sortide paberossid, sigaretid ja tubakas	5%
Mahorka	10%

Kultuuritarbed ja mänguasjad

Muusikariistad keskmiselt	10%
Kirjutuspaber, vihikud ning teised paberist ja papist tooted	10%
Pliiatsid, suled, sulepead ning teised kirjutus- ja joonestustarbed	15%
Täitesulepead ja pliiatsid keskmiselt	20%
Kummi-, tselluloid-, metall- ja muud mänguasjad ning näärikuuseehted	10%

Portselan-, fajanss- ja klaastooted

Portselan- ja fajansstooted keskmiselt	15%
Klaaslambivarjud ja pressklaasist sordinõud	20%
Klaasist puhutud sordi- ja majapidamisnõud ning peeglid	10%

Majapidamistarbed

Elektrivalgustuslambid	25%
Elektri-majapidamisaparaadid, elektriarmatuur ja teised elektritarbed	15%
Tolmuimejad	25%
Külmutuskapid «ZIS-Moskva» ja pesupesemismasinad	20%
Kirved, saed, puurid, sepa-, lukusepa-, tisleri- ja muud tööriistad	20%
Hangud, vikatid, sirbid ja muu põllumajanduslik väikeinventar	20%
Vankrid, rattad ja muud veokiosad	10%
Valatud ahjuosad	10%
Primaarsetest sulamitest alumiiniumnõud, emailleeritud raudnõud, tsingitud raudnõud, emailleeritud malmnõud, valgevasest, roostevabast terasest ja melhiorist nõud	10%
Tinutatud raudnõud	30%
Noad	10%
Peenrauatooted, lihamasinad, petrooleumkeetjad, lambid, laternad ja teised metallist majapidamistarbed	10%
Õmblusmasinad	10%
Mööbel	5%
Vaibad ja vaibatooted (vabrikus valmistatud)	5%
Sule- ja udusuletooted	10%
Vahariie, granitool ja kalingur	10%
Vatt ja vatiin	8%
Värvained koduseks riide värvimiseks	20%

Ehitusmaterjalid

Eterniit ja katusepapp	20%
Aknaklaas	10%
Sordiraud ja katuseplekk	10%
Ehitusnaelad	25%
Hobuserauanaelad, saapanaelad ja muud naelad	20%
Poldid, needid, puuvindid, keraamilised plaadid, metallvõrgud, traat ja metalltorud	20%
Tsement	25%
Lakid, värvid ja majapidamis-keemiakaubad	10%
Sanitaar-tehnilised sisseseaded	10%
Linoleum	15%
Tapeedid	20%

Arstimid ning sanitaaria- ja hügieenitarbed

Kummist sanitaaria- ja hügieenitarbed	20%
Arstimid ning teised sanitaaria- ja hügieenitarbed keskmiselt	15%

Tikud, petrooleum ja bensiin

Tikud	17%
Petrooleum	25%
Bensiin ja määrdeõlid	25%
Jalgrattad ja nende tagavaraosad	10%
Sõiduautode ja mootorrataste välis- ja sisekummid	10%

Jalgrattad, kellad ja teised tööstuskaubad

Jalgrataste ja spordipallide välis- ja sisekummid	20%
Uisud	10%
Suusad	15%
Jahipüssid, jahipüssitarbed ja laskemoon	15%
Jahi- ja kalapüügitarbed	10%
Käekellad	5%
Taskukellad, seinakellad ja muud kellad	10%

2. Alandada vastavalt hindu restoranides, söökilates ja teistes ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes.

Kõik ÜTÜ seitsmendale teaduslikule konverentsile!

Konverents uurimistööst Eesti NSV järvedel

Suur stalinlik looduse ümberkujundamise plaan kujundab põhjalikult ümber meie kodumaa looduse. Mitšurini deviis sellest, et looduselt ei saa oodata armuande, vaid neid tuleb temalt võtta, on nõukogude inimesi innustanud muutma kõrbi viljaväljadeks ja aidanud rajada õitsvaid aedu ka kaugel põhjas.

Kuid selleks, et loodust rakendada inimese teenistusse, on vaja teda eelkõige tundma õppida.

Sõltsimees Stalini ajaloolises töös «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» formuleeritud sotsialismi põhiline majandusseadus ja partei XIX kongressi otsused V viisaastaku plaani kohta kohustavad meie kalureid veelgi tõstma kalatoodangut ja kolhoose osutama erilist tähelepanu meie siseveekogude ratsionaalsele kasutamisele kalanduse, vähinduse ja veelinnukasvatuse alal. See asetab eriti suuri ülesandeid nõukogude bioloogiateadusele.

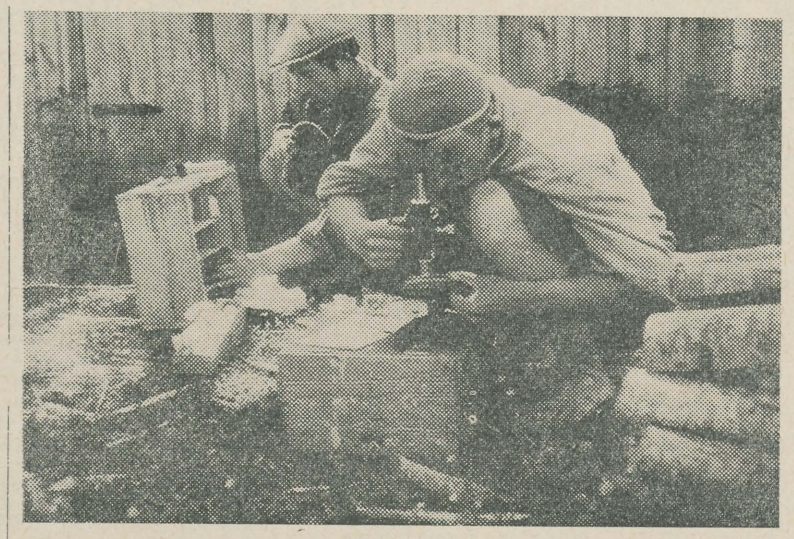

Konverentsi ettevalmistamistöödelt. Üliõpilased I. Veldre ja E. Karro teostamas kalade vere omaduste uurimist väliolukorras.
A. Järvekülje foto

Juba alates 1951. a. suvest teostatakse Eesti NSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi, Tartu Riikliku Ülikooli zooloogia kateedri ja ka teiste asutuste poolt, TRÜ zooloogia kateedri juhataja prof. H. Riikoja üldjuhtimisel, pingsat uurimistööd Eesti NSV järvedel, mille ülesandeks on anda nende järvede kalamajanduslik hinnang.

See komplektne uurimistöö, mis kestab 1951. a. kuni 1955. a., haarab ligi 150 üle 20 ha pindalaga Eesti NSV järve, peab selgitama antud järvede fauna ja floora, organismide elutingimused ja uute looma- ja taimeliikide sissetoomise võimalused. Seni on Eesti NSV Järvede Uurimisekspeditsioon töötanud 59-l Eesti NSV järvel, mis paiknevad Tartu ja Pärnu oblastites.

Sellest suurest teaduslikust tööst võtavad aktiivselt osa ka TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna bioloogia ja geograafia osakondade üliõpilased, kes menetluspraktikantidena on alates 1951. a. suvest võtnud osa järvede uurimisekspeditsioonist ning kelle õlgadel suurelt osalt lasub kogu materjali kogumine ja läbitöötamine.

Oma kursuse- ja diplomitöödes on üliõpilased jätkanud kogutud materjalide läbitöötamist, rikastades oluliselt teadmisi käsitletud järvede kohta.

Nii näiteks oli 11 zooloogia IV kursuse üliõpilase kursusetöödest terveni 10 pühendatud ihtüoloogilistele ja hüdrobioloogilistele küsimustele, põhinedes kõik järvede ekspeditsiooni 1951. ja 1952. a. kogutud materjalidele. Neist töödest väärib erilist esiletõstmist zooloogia IV kursuse üliõpilase A. Järvekülje teaduslik uurimus jõevähi bioloogia kohta (juhendaja prof. H. Riikoja), milline tunnistati parimaks ning tuleb esitusele ka aprillis ENSV Teaduste Akadeemias toimuval Balti hüdrobioloogide konverentsil.

Ka kõigi zooloogia V kursuse üliõpilaste diplomitööd on pühendatud eranditult meie järvede uurimistööde materjalide läbitöötamisele. Oma teema uudsuse ja materjali väärtuslikkuse poolest on diplomitöödest silmapaistvaim J. Veldre diplomitöö särje verefüsioloogia kohta (juhendaja prof. J. Piiper).

Kuna üliõpilaste hoogsa teadusliku töö tulemusena on kogunenud väga rikkalik materjal uuritavate järvede kohta, siis korraldati ÜTÜ bioloogia-geograafia osakonna nõukogu poolt 26. märtsist kuni 29. märtsini Eesti NSV järvede uurimisele pühendatud teaduslik temaatiline konverents, millest kutsuti osa võtma ka ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi ning Sisevete Riikliku Kalatööstuse Trusti töötajad.

Konverentsil esitati nelja päeva jooksul 10 huvitavat teaduslikku ettekannet, millised kõik omavad suurt rakenduslikku ja teaduslik-teoreetilist tähtsust.

Esimesel konverentsipäeval andsid geograafia V kursuse üliõpilased O. Kaljo ja A. Uljas oma ettekandes «Kagu-Eesti järvede geograafiast» üksikasjalise ülevaate uuritavate järvede tekkest, morformeetriast ja tähtsusest.

Botaanikaharu IV kursuse üliõpilase M. Heina ettekanne «Andmeid Kagu-Eesti järvede epifüütoni kohta» käsitles ENSV-s vähe uuritud epifüütoni kui kalatoidu baasi olulist komponenti. Kalatoidu küsimustega oli tihedalt seotud ka botaanika IV kursuse üliõpilase K. Porki töö «Kagu-Eesti järvede fütoplanktonist».

Teisel konverentsipäeval pakkus suuremat huvi zooloogiaharu IV kursuse üliõpilase A. Järvekülje ettekanne «Jõevähi bioloogiast ja vähimajandusest Eesti NSV-s», milles referent valgustas jõevähi bioloogia ja Eesti vähimajanduse küsimusi.

Kalade toiduküsimustega olid tihedalt seotud zooloogia IV kursuse üliõpilaste E. Taimre ja S. Puksingu kollektiivtöö «Andmeid mõnede Tartu ja Pärnu oblasti järvede põhjafauna kvalitatiivse ja kvantitatiivse koosseisu kohta» ja zooloogia IV kursuse üliõpilase A. Mäemetsa töö «Mõnede Kagu-Eesti järvede kaladotseeridest».

Suure rakendusliku tähtsusega olid samuti kolmandal konverentsipäeval esitatud tööd, zooloogia III kursuse üliõpilase R. Vaganay ettekanne «Trihhopteritest ja nende vastsete tähtsusest kalatoidus» ja zooloogia IV kursuse üliõpilase S. Onno töö «Andmeid roosärje kasvukiiruse kohta mõnedes Kagu-Eesti järvedes».

Viimase konverentsipäeva ihtüoloogilised ettekanded zooloogia V kursuse üliõpilaselt I. Veldrelt «1951. a. Eesti NSV Järvede Uurimisekspeditsiooni poolt uuritud järvede kalamajanduslikust tähtsusest» ja zooloogia IV kursuse üliõpilastelt A. Animäelt ja N. Rebaselt «Võrtsjärve kalamajandusest» olid eriti huvitavad ning sisaldasid väga tähtsaid ettepanekuid meie järvede ihtüofauna rikastamiseks ning kalasaakide suurendamiseks.

Konverents lisas olulise panuse Eesti NSV järvede tundmaõppimistööle ja demonstreeris üliõpilaste poolt tehtavat suurt teaduslikku tööd. Oleks tervitatav ka edaspidi samalaadsete ürituste korraldamine. Olulise puudusena tuleks aga märkida laiemate üliõpilashulkade ja Sisevete Riikliku Kalatööstuse Trusti esindajate eemalejäämist sellest üritusest, mistõttu kogu konverentsi tööst võtsid pidevalt osa vaid bioloogiaosakonna üliõpilased.

A. Mäemets,
bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilane

Valmis ÜTÜ seitsmendaks konverentsiks

Puhkepäeval algab J. V. Stalini mälestusele pühendatud üliõpilaste seitsmes teaduslik konverents. Konverentsi heaks kordaminekuks on ÜTÜ koos komsomoliorganisatsiooni ja ametiühinguga teinud ära suure töö.

Selle töö tulemusena esitatakse algaval konverentsil 94 üliõpilaste iseseisvat teaduslikku uurimistööd, millede temaatika on kõige tihedamas seoses partei XIX kongressi ajalooliste direktiividega. Suurt tähelepanu on pööratud kõikide sektsioonide temaatikas J. V. Stalini geniaalsele tööle «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus.»

Kõik konverentsil esitatavad tööd on läbi arutatud kateedrites ning vastavais teaduslikes ringides, millega tagatakse tööde sisuline ning vormiline korrektsus.

Konverentsil heade töötulemuste saavutamiseks on oluline rohke diskussioon ning rikkalikud sõnavõtud. Selle kindlustamiseks on igale tööle määratud 2 oponenti. Peale selle on diskussiooni ja tööde arutelu soodustamiseks tööd kõikidele asjahuvilistele tutvumiseks välja pandud TRÜ Pearaamatukogu lugemissaalis. Siinjuures on häbistav mõnedele osakonna-nõukogudele fakt, et pole veel seni suudetud organiseerida tööde 100%-list väljapanekut (ajaloo ja keeleteaduse sektsioon, kehakultuuri sektsioon).

Tööde kvaliteedi hindamiseks ning edasise teadusliku töö stimuleerimiseks on igas sektsioonis moodustatud õppejõududest 3-liikmeline žürii, kes annab hinnangu kõikidele sektsioonis esitatavatele töödele. Konverentsil premeeritakse parimate teaduslike töödega esinejaid, kusjuures osa neist suunatakse esinema vennasvabariikide üliõpilaste teaduslikele konverentsidele.

Väga suurt tähelepanu on pööratud konverentsi ettevalmistamise käigus saabuvaile külalisesinejaile. Komsomoliorganisatsiooni ja ÜTÜ Nõukogu poolt on moodustatud 5-liikmeline erikomisjon, kes on juba välja töötanud mitmekülgse ürituste plaani külaliste väärikaks vastuvõtuks.

Külalisi on konverentsile oodata rohkearvuliselt (üle 20) kes esinevad väga huvitavate ettekannetega paljudes sektsioonides. Näiteks esinevad arstiteaduse sektsioonis teaduslike ettekannetega Leningradi, Kaasani, Harkovi, Kaunase ja Vilniuse meditsiiniliste instituutide üliõpilased.

Kuigi suur töö konverentsi ettevalmistuse osas on tehtud, osutub kõige olulisemaks siiski konverentsi praktiline läbiviimine.

Konverentsi pidulik avamine toimub pühapäeval 5. aprillil algusega kell 15.00 TRÜ aulas. Ettekandele tulevad siin üliõpilase Harry Roobi töö «Sõja ja rahu küsimus J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» valgusel», üliõpilase Jaan Vendla ettekanne «J. V. Stalin kapitalistlike maade kommunistlike parteide ülesandeist antud momendil» ja üliõpilase Helga Abramsi töö «Eesti nõukogude rahvalooming».

ÜTÜ Nõukogu ja konverentsi komisjon loodavad, et peatselt algav J. V. Stalini mälestusele pühendatud üliõpilaste seitsmes teaduslik konverents kujuneb tõesti suure Stalini nime vääriliseks.

E. Veinpalu,
ÜTÜ konverentsi komisjoni esimees

Neuroloogia ringi liikmed arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilased L. Taso ja M. Teoste põhiainevahetuse määramisel.
Joh. Miku foto

Huvitavaid ettekandeid õigusteaduste osakonnas

Üliõpilaste Teadusliku Ühingu VII teaduslik konverents toimub käesoleval kevadel 5.—12. aprillini ja on pühendatud seltsimees Stalini mälestusele. Juba pikemat aega on kestnud ettevalmistused eelseisvaks suurürituseks ja on valminud rida teaduslikke töid üliõpilaste poolt, millede vastu tuntakse suurt huvi ka väljaspool ülikooli.

Õigusteaduste osakonnas tuleb eelseisval konverentsil ettekandmisele 8 üliõpilaste teaduslikku tööd. Neist väärib eriti esiletõstmist III kursuse üliõpilase Harri Roobi töö teemal «Sõja ja rahu küsimus J. V. Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» valgusel», milline tuleb ettekandele konverentsi plenaaristungil.

IV kursuse üliõpilane Valner Krinal annab oma töös «Kodanlik kriminaalõigus imperialistliku rekatsiooni ja agressiooni teenistuses» ülevaate kaasaegsest kodanlike maade kriminaalõigusest ja selle rakendamisest kodanluse huvides. Tööd juhendab prof. H. Kadari ja see kantakse ette 11. aprillil 1953. a.

Kolhoosikorra arenguperspektiive käsitleb IV kursuse üliõpilane Albert Kalme oma töös «Kolhoosi omandi arenguperspektiivid J. V. Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» valgusel». Tööd juhendavad van.-õpetaja J. Pulk ja aspirant V. Kelder. Töö tuleb ettekandele 8. aprilli istungil.

U. Lasman,
õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane

J. V. Stalini teosele pühendatud teaduslik sessioon

3. ja 4. aprillil toimub TR Ülikooli aulas J. V. Stalini tööle «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» pühendatud teaduslik sessioon.

Esimese ettekandega «J. V. Stalin sotsialismilt kommunismile ülemineku põhilistest eeltingimustest» esineb sm. G. M. Sapožnikov. Teemal «J. V. Stalin vastandlikkuse kaotamisest linna ja maa vahel ja nende vahelise olulise erinevuse ületamisest teedest» kõneleb sm. M. L. Bronštein.

Sessioonil tuleb veel ettekandele O. D. Jürise töö «J. V. Stalin vastandlikkuse kaotamisest vaimse ja füüsilise töö vahel ja nende vahelise olulise erinevuse ületamise teedest» ja sm. O. F. Mihhailovi ettekanne «J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tähtsusest bioloogiateaduse arendamisel».

Eesti keele ringi töö tõhusamaks

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 1 3. jaan. 1953 avaldatud artiklis «Parandada kommunistlikku kasvatustööd ringides» kritiseeriti olukorda eesti keele ringis, eriti ringis tehtava kommunistliku kasvatustöö osas.

Eesti keele ringi juhatus ja üldkoosolek, läbi arutanud mainitud artikli, märgib, et artiklis esitatud väited puuduste kohta kommunistliku kasvatustöö alal ringis vastavad tõele. Kuigi kõik ringis ettekantavad tööd on lähtunud J. V. Stalini õpetusest, pole kõigis ettekandeis alati reljeefselt välja toodud ideelist raskuspunkti. Mitte alati pole jälgitud nõuet, et ringi liige ringis teaduslikku tööd tehes ise ideelis-poliitiliselt kasvaks. Suur protsent ringi liikmeid on ringi tööst passiivselt osa võtnud.

Olukorra parandamiseks otsustati senisest hoolikamalt kontrollida ettekandmisele tulevate tööde ideelis-teoreetilist kvaliteeti, jälgida seda, et ettekandeis ei esineks objektivismi, et kodanliku keeleteaduse seisukohtadesse oleks alati suhtutud ümberhindavalt, ettekantav töö aegsasti tutvumiseks välja panna. Võtta järgmise semestri tööplaani esijoones teemasid, mis nõukogude keeleteaduses pärast J. V. Stalini keeleteaduse-alaste tööde ilmumist ja NLKP XIX kongressi materjalide valgusel on muutunud eriti aktuaalseks. Igal töökoosolekul anda lühiinformatsioon ilmunud keeleteadusliku kirjanduse kohta, esile tõstes teoseid, milledel on suur teoreetiline tähtsus ja mis tõestavad nõukogude keeleteaduse üleolekut kodanlikust keeleteadusest.

Keeleliste küsimuste vastu üliõpilaskonnas huvi äratamiseks otsustati välja panna kast keeleliste küsimuste jaoks.

J. Peegel,
ÜTÜ eesti keele ringi juhatuse esimees

MEIE EESRINDLASI

Võitluses Nõukogudemaa kultuurielu tõusu eest

Keemiahoone ringauditooriumi on laskunud vaikus. Õppejõud sm. Elisaveta Külaots on asunud kõnetooli, et alustada loengut. Lasknud hetkeks oma rahuliku pilgu libiseda üle auditooriumi, mis on täitunud õpihimulistest noortest, kelle vaade on ootavalt suunatud oma õpetajale, alustab ta. Kindlalt ja veendunult juhivad tema sõnad kuulajaid marksistlik-leninlike tõdede lätteile, aitavad mõista neid surematuid tõdesid kogu ulatuses.

Kuulajail, kelleks on matemaatika-loodusteaduskonna II kursuse üliõpilased, libisevad kiirelt pliiatsid, suled üle vihikute valgete lehtede. Hästi ettevalmistatud ja esitatud loengust ei tohi kaduma minna ühtki mõtet.

Sm. Külaots töötab TR Ülikoolis õppejõuna kolmandat aastat. Kuust kuusse, aastast aastasse täidab ta eeskujulikult oma kohuseid, süvendades noortes marksistlik-leninlikke teadmisi. Sajad noored on nende aastate jooksul kuulanud sm. Külaotsa loenguid, võtnud osa seminaridest, konsultatsioonidest, sooritanud tema juures arvestusi ja eksameid. Nad kõik on õppetöö vältel õppinud sügavalt austama õppejõudu, kes, olles ise rangelt distsiplineeritud, oskab nõuda täpsust ja korda ka oma õpilastelt, keda ta siiski kohtleb soojalt ja südamlikult. Tema õpilaste ridadest on tõusnud esile sellised noored nagu üliõpilased Leenart Eiber, Väino Väljas, Õie Alt ja paljud teised, kes ÜTÜ marksismi-leninismi aluste ringi liikmeina jatkavad selle põhimise teadusharu uurimist.

Sm. Külaotsa kogu senine elu on möödunud pingerikkais õpinguis ning noorte õpetamises. Juba lapsena kujunes temas soov saada pedagoogiks. Lõpetanud Leningradis vastavad kursused, omandaski ta õpetaja kutse ning asus tööle esialgu algkooliõpetajana. See aga ei rahuldanud teadmistejanulist noort. Ta jätkab õpinguid Leningradi Kommunistlikus Ülikoolis, mille lõpetab 1931. aastal. Sõjaeelseil aastail täiendab ta oma teadmisi Herzeni-nimelises Pedagoogilises Instituudis. Omandatud teadmisi annab ta edasi õpilastele, kelledeks on kord Leningradi Oblasti Nõukogude Parteikooli, kord tehnikumide õpilased, hiljem Eesti NSV Vabariikliku Parteikooli kuulajad ning lõpuks TR Ülikooli üliõpilased.

Ulatuslikud teadmised, kauaaegne praktika, NLKP XIX kongressi ajaloolised otsused on selle kommunistliku partei ustava tütre relvadeks võitluses Nõukogude kultuurielu tõusu eest, nõukogude noorte kasvatamisel kommunismi vaimus, nende kasvatamisel julgeteks, tahtekindlateks kommunismiehitajateks.

Kõrgetasemelise repertuaari eest kunstilises isetegevuses

Pulbitsev nõukogude elu loob iga päev tuhandeid teemasid lauludeks, deklamatsioonideks, tantsudeks. Kommunismi ülesehitamine meie maal, suurehituste rajamine, meie maa rahvaste edusammud rahvusliku kultuuri arendamisel, kogu maailma rahvaste võitlus rahu eest uue sõja vastu — need on sündmused, millest kõneleb ja laulab meie rahvas.

Nõukogude kunst, see on võitlev kunst. Selle relvaga võitlevad uue kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest meie sõnakunstnikud, laulumeistrid. Ka isetegevuslased oma esinemistega aitavad kasvatada nõukogude noori kommunismi vaimus, aitavad kultuurse vaba aja veetmisega koguda veelgi rohkem jõudu tööks. Seepärast on tähtis, et meie isetegevuslaste poolt pakutav kunst seisaks nende suurte ülesannete kõrgusel.

Meie isetegevuslaste rerpertuaari vaadeldes võib täheldada edusamme repertuaari valikul. Kui möödunud aastal esines veel üsna tihti juhtumeid, kus üliõpilased kuulsid ideetuid laulukesi, humoreski ja teisi ettekandeid, siis praegu esineb selliseid vääratusi vaid üksikuil juhtudel.

Meie deklamaatorite repertuaarist võtab suure osa enda alla rahuteema, rahutemaatilisi luuletusi võime kuulda pea igal isetegevusõhtul. Üliõpilased tunnevad luuletusi nagu Veste Paasi «Me ei palu, vaid nõuame rahu» (esitas ajaloo-keeleteadusk. üliõpil. H. Bergman), J. Schmuuli «Rahu rahvastele» jt. On esitatud rohkesti ka rahutemaatilisi laule nagu Dunajevski «Ema kiri», Podelski «Meie ei palu, vaid nõuame rahu» jne.

Meie deklamaatorid ja lauljad on valinud oma repertuaariks tänapäeva-temaatilisi ettekandeid, millest räägivad luuletused nagu M. Kesamaa «Mu mõtted elavad», katkend J. Schmuuli poeemist «Järvesuu-poiste brigaad» ja laulud nagu Muradeli «Laul nõukogude aatomist», Novikovi «Venemaa», Arro «Matkamälestusi», Tulikovi «Õitse, haljenda kolhoosipõld» jne.

Meie isetegevuslased esitavad ka vennasvabariikide rahvalaule ja -tantse. Nii on kavas Hatšaturjani «Mõõkade tants», ukraina «Hopakk» ja paljud rahvatantsud, mida esitab ülikooli klubi rahvatantsurühm.

Siiski esineb veel rida olulisi puudusi repertuaari valikul. Meie isetegevuslased ei reageeri siiski küllalt kiiresti päevasündmustele. Tihti esitatakse ammuõpitud luuletust mitmed korrad, täiendamata oma repertuaari uute teostega (Jaakson arstiteadusk. I kursus, Paurson ajaloo-keeleteadusk.). Peale mõne erandi (Bergmann) on vähe esitatud ettekandeid kogu maailma tähelepanu tulipunktis olevatest kommunismi suurehitustest. Samuti pole suutnud sellised suured kollektiivid nagu TRÜ Naiskoor ja Tartu Üliõpilasmeeskoor oma repertuaari võtta suurepäraseid laule, mida on loonud meie heliloojad NLKP XIX kongressist. Ülevaatustel pole esitatud veel ühtki luuletust meie maad tabanud raskest sündmusest — J. V. Stalini surmast, kuna ometi peaaegu kõik nõukogude luuletajad on väljendanud seda suurt kaotust oma loominguis.

Tõsiseid raskusi esineb poliitilise satiiri ja humoreskide alal. Esitatakse veel ideeliselt madalalseisvaid satiire («Rahalaenamine ameerikalikult» — esitasid L. Loog ja A. Suur), esineb ka ettekande sisu moonutamisi, mis muudavad hoopis ettekantava mõtte («Ameerika elulaad» — esitasid Vuhka ja Kask). Ometi on just satiir selleks vahedaks relvaks, millega naeruvääristatakse puudusi ja seetõttu omab ka suurt tähtsust muude isetegevusettekannete hulgas.

Meie isetegevuslased peaksid veelgi suurema tähelepanuga valima ettekantavat repertuaari, pidama meeles sm. G. M. Malenkovi sõnu, et määratu suured kohustused suures võitluses uue ja helge kasvatamise alal ning pehkinu ning tardunu väljajuurimise alal ühiskondlikust elust lasuvad meie kunstiala töötajatel.

L. Humal,
ELKNÜ TRÜ Komitee liige

Письмо из Тбилиси

В кружок русской литературы СНО недавно из Тбилисского Университета им. Сталина пришел ответ на предложение кружка обмениваться опытом работы и поддерживать дружескую связь.

Совету студенческого научного общества Тартуского Госуниверситета, кружку русской литературы

Дорогие товарищи!

Совет СНО Тбилисского Государственного Университета им. И. В. Сталина и члены кружка русской литературы с радостью принимают Ваше предложение поддерживать дружескую и научную связь между нашими кружками. Мы надеемся, что, несмотря на больность расстояния, творческая дружба эстонского и грузинского университетов будет так же крепка, как и дружба эстонского и грузинсокго народов.

Кружок наш объединяет студентов отделения русского языка и литературы филологического факультета ТГУ им. И. В. Сталина и насчитывает 65 человек. Руководит работой правление кружка в составе: председатель, заместитель председателя, секретарь, руководитель шефского сектора, руководитель культмассового сектора, редактор газеты «Литератор». Шефский сектор осуществляет связь между кружком и его подшефной школой: в школе зачитываются доклады, разбираются новинки литературы, школьники посещают заседания нашего кружка. Культмассовый сектор устраивает экскурсии, встречи с писателями и поэтами, обсуждения просмотренных спектаклей. Недавно члены кружка побывали в Маяковски, на родине великого поэта нашей эпохи В. В. Маяковского.

Основное внимание кружок уделяет разработке докладов на самые разнообразные темы:

1. *«И. В. Сталин в советской литературе».*
2. *«Проблема типичности».*
3. *«Молодой Горький в борьбе за будущее».*
4. *«Лермонтов и русская классическая музыка».*

Большое внимание уделяется и русско-грузинским общественно-литературным взаимоотношениям: «А. Одоевский и Грузия»; «Братья Бестужевы в Грузии»; «Н. Бараташвили и русская культура» и др.

С интересом слушают студенты доклады о литературе стран народной демократии: «Ю. Фучик — борец за счастье человечества», «Советская книга в Болгарии» и др.

Лучшие доклады выносятся на общеуниверситетскую студенческую конференцию, которая бывает ежегодно в марте месяце.

В целях творческого содружества наш кружок наметил проводить совместные заседания с лингвистическим кружком факультета, где разрабатываемая тема будет освещаться как с литературной, так и с лингвистической точки зрения.

Другое мероприятие, которое намечается в ближайшем времени — это конкурс на лучший доклад по выдвигаемой теме.

Таков краткий обзор работы нашего кружка. В свою очередь, мы ждем от вас рассказа о работе литературного кружка вашего факультета.

С комсомольским приветом!

Тбилиси. 12 марта 1953 г.

Председатель СНО ТГУ им. И. В. Сталина Д. Кацитадзе.
Председатель кружка русской литературы Н. Оганезов

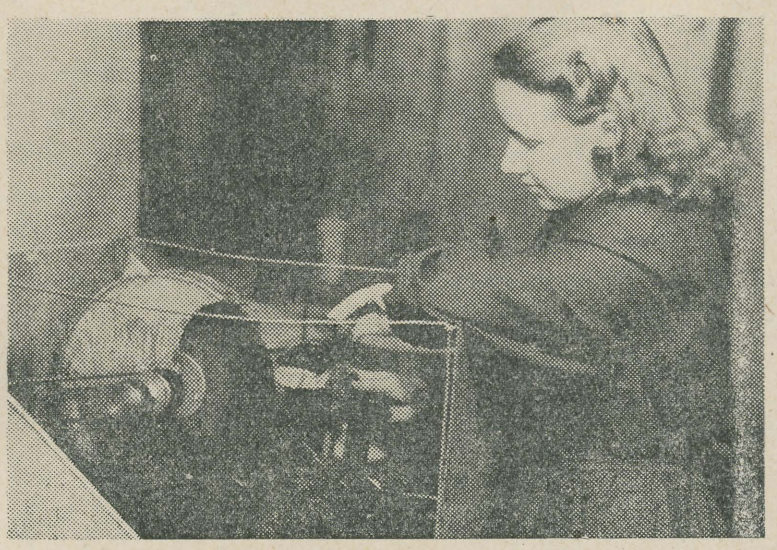

Geoloogiaosakonna III kursuse üliõpilane Urve Haldre kivimit lõikamas.

Joh. Miku foto

Teateid olümpiaadilt

Hiljuti algasid ülikoolis TRÜ V kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi teaduskondadesisesed ülevaatused.

Ajaloo-keeleteaduskonnas toimunud ülevaatusel ilmnes, et teaduskonna kollektiiv on teinud olümpiaadiks tõhusaid ettevalmistusi.

Žüriilt sai kõrgema hinnangu I kursuse üliõpilase Rougijaineni poolt ettekantud Dunajevski «Ema kiri». Vene filoloogide kvarteti poolt esitatud Novikovi «Koit» ja Fradkini «Pidupäev» kanti ette rütmikalt ja hoogsalt. Hästi esitas II kursuse ansambel Arro laulu «Matkamälestusi» ja I kursuse ansambel Kollisti omaloomingulise «Talvisel metsateel». Samuti sai kõrgeima hinnangu osaliseks üliõpilase Murumaa poolt viiulil esitatud Rimski-Korsakovi «Hümn päikesele».

III kursuse üliõpilaste Raidi ja Poolakese poolt ette kantud «Ukraina hopakki» peab veel tublisti viimistlema, et saavutada seda hoogsust ja temperamenti, mis on omane ukraina rahvatantsudele.

V. Beekmanni «18. kevad» Kasteini esituses oli hästi lahti mõtestatud.

Üliõpilase Vaheri poolt deklameeritud D. Vaarandi luuletuse «Noored kogu maailmas» ettekandes oli liiga palju tuisklemist. Nimetatud luuletust kanti pealegi ette rida kordi juba IV olümpiaadil, meil on aga küllalt sama häid rahutemaatilisi luuletusi, mida deklameerija repertuaari vaheldusest lähtudes oleks pidanud silmas pidama.

Ülevaatuse edukat kulgu ajaloo-keeleteaduskonnas takistas mõningal määral asjaolu, et uued klubi ruumid olid kütmata ja koristamata, ehkki selleks olid vastavad korraldused tehtud.

J. Paju

Pedagoogika kateedris

Teisipäeval, 31. märtsil s. a. toimus TRÜ ja TÕI pedagoogika kateedrite ühine koosolek koos loogika-psühholoogia-pedagoogika ringi liikmetega. Kuulati ära dots. A. Elango ettekanne pedagoogikateaduste ees seisvatest ülesannetest seoses NLKP XIX kongressi direktiividega ja van-õp. E. Koemetsa ettekanne «Seltsimees Stalini õpetus teaduse seaduste objektiivsest iseloomust rakendatuna pedagoogikateadusse».

Toimus rühmakoosolek

Hiljuti korraldasid ajaloo-keeleteaduskonna V kurs. eesti filoloogid a/ü rühmaorganisaatori initsiatiivil koosoleku, kus arutati peamiselt diplomitöödega seotud küsimusi. Võeti vastu otsus kindlustada diplomitööde valmimine hiljemalt 30-ndaks aprilliks k. a.

Möödunud nädalal

Kooride kontsert aulas

29. märtsil toimus TR Ülikooli aulas Richard Ritsingu helitööde kontsert. Kontserdiga, kus esinesid TRÜ Naiskoor, Tartu Üliõpilasmeeskoor ja Haridustööliste a/ü segakoor, tähistati ülikooli kooride kauaaegse dirigendi R. Ritsingu 50-ndat sünnipäeva.

V. Sobko teose «Rahu pant» arutelu

27. märtsil arutati bioloogiaosakonna II kursusel ukraina kirjaniku Vadim Sobko teost «Rahu pant». Arutluskoosolekul tehti kokkuvõte teose sisust ja arutati teoses esiletõstetud probleeme.

В кружке русского языка СНО

30 марта состоялось собрание кружка русского языка СНО. Был заслушан доклад студентки IV к. З. Месяцевой «Понятие о внутренних законах развития языка в свете сталинского учения о языке» (оппоненты: И. Перльман и Р. Рожкова) и доклад студентки II к. Сиряковой «Сравнительно-исторический метод и изучение славянских языков в свете высказываний И. В. Сталина».

Õppekogumine Moskvas

Neil päevil saabus Tartu tagasi rühm TRÜ ratsasportlasi, kes võttis osa õppekogumisest Moskvas ja viibis VSÜ «Nauka» Moskva Ratsaspordi kooli sisemaneeži avamisel. Loengute vaheaegu kasutati Moskvaga tutvumiseks. Külastati Punast väljakut, Moskva kõrgehitusi, metrood jt. vaatamisväärsusi.

TRÜ A/Ü KOMITEES

Parandada lasteteenindamise sektori tööd

Hiljuti toimus TRÜ a/ü presiidiumi koosolek, mille päevakorra üheks punktiks oli aruanne TRÜ õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate laste teenindamisest ülikoolis. Aruandega esines a/ü komitee kultuurmassilise komisjoni esimees sm. Jannus, kes oma ettekandes märkis, et sellele küllaltki tähtsale töölõigule a/ü töös on seni osutatud väga vähe tähelepanu. Töö laste osas on piirdunud ainult lastepidude korraldamisega suurte tähtpäevade tähistamiseks. Positiivseks nähtuseks on olnud see, et kunstilise kava neil pidudel on andnud TRÜ laste isetegevusringid.

Käesoleval momendil töötab meil kaks laste isetegevusringi — näitering (juhendaja sm. V. Saral) ja kunstilise võimlemise ning balletiring. Kolmanda ringi ja nimelt muusikaringi ellukutsumine pole seni õnnestunud teaduskondade loiu ja vastutustundetu suhtumise tõttu asjasse. Millega muidu oleks seletatav asjaolu, et möödunud aastal, kui alustasid tegevust laste isetegevusringid, avaldasid soovi muusikaringist osa võtta 40 last. Siis aga puudusid materiaalsed võimalused juhendaja palkamiseks ja ring jäi ellu kutsumata. Käesoleval aastal aga, millal võimalused selleks olemas on, avaldasid soovi ringist osa võtta ainult 3 last.

Laste osavõtt isetegevusringidest 1953. a. jätab palju soovida ja osavõtjate arv on olnud väga kõikuv. See näitab, et töö ringidega pole veel küllalt kõrgel tasemel, kuna ta ei toimu plaanipäraselt ja kohati esineb distsipliinirikkumisi ringide juhendajate poolt. Ebakorrapärasust ringide töös kutsus esile see, et 1953. aasta algul kõik endised ringide juhendajad (kaasa arvatud ka klaverisaade kunstilise võimlemise ringile) korraga lahkusid. Seni pole õnnestunud uue klaverisaatja leidmine kunstilise võimlemise ringi jaoks.

Kuna a/ü komitee lasteteenindamise sektor on väga väike (2-liikmeline), otsustati selle laiendamiseks hõlmata sektori juurde iga teaduskonna a/ü büroo kultuurmassilisest komisjonist üks liige, kelle ülesandeks jääks töö lasteteenindamise alal. Suurema kollektiiviga oleks võimalik praegu töös esinenud väärnähte — plaani mittetäitmise — vältimine. Samuti võimaldaks see mitmekülgsema tööplaani koostamist 1953. a. II kvartaliks. Plaani koostamisel tuleks enam rõhku panna pedagoogilisele propagandale lastevanemate hulgas, tihendada sidet koolidega jne. Plaani oleks vaja sisse võtta laste vaba aja kultuurseks veetmiseks selliseid üritusi, nagu kino ja teatri ühiskülastused, ekskursioonid jne.

Lastele suvepuhkuse organiseerimise osas on välja selgitatud pioneerilaagri loomise võimalus Vellaveres. Ruumid, mis antakse pioneerilaagri käsutusse, mahutaksid umbes viiskümmend last, kui õigeaegselt viiakse läb ruumide lõplik väljaehitamine. Laagri korraldab ülikool koos Eesti Põllumajanduse Akadeemiaga. Pioneerilaagrist osavõtu kohta on esialgsetel andmetel soovi avaldanud 90 ülikooli õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste last.

Selline on olukord ülikooli kollektiivi laste teenindamise osas. Ametiühingu laste-teenindamise sektori lähimaks ülesandeks on kõrvaldada seni esinenud puudused selles töölõigus, aktiviseerides sellest tööst osa võtma ka lastevanemad. Esmajoones aga tuleb suurimat tähelepanu osutada ülikooli pere lastele kultuurse ja tervisliku suvepuhkuse organiseerimisele.

V. Ratnik,
TRÜ a/ü komitee kultuurkomisjoni laste sektsiooni juhataja

Ärgake talveunest!

Arstiteaduskond on oma kollektiivilt suurim meie ülikoolis. Iga päev leiab õppetöös aset palju huvitavaid sündmusi, kuid esineb ka õppedistsipliini rikkumisi ja puudusi töös. Kogu see mitmekülgne elu peaks avalduma kõige paremini teaduskonna seinalehtedes ja õpperühmade teatajates. Viimaseid otsustati anda välja vähemalt üks kord kuus, kuid kahjuks tegelikkus ei näita seda.

Õpperühmade teatajad ja seinalehed ilmuvad korrapäratult, paljudel kursustel ja õpperühmades (ravi II k.) ei ole üldse praegu teatajat.

Vaadeldes õpperühmade teatajaid leiame mõnedes neist häid artikleid, teravat ja printsipiaalset kriitikat õppedistsipliini rikkujate kohta (I kursus I ja II õpperühm).

Suurem osa teatajatest aga kannatab üldsõnalisuse all. Artiklid on liiga pikad, ühes numbris ainult kaks, konstateerivad ja enamuses statistilised või pühendatud tähtpäevadele (farmaatsia I k, raviosak. I k. III ja IV õpperühm). Kriitika on esitatud paljudes teatajates selleks, et «näidata kriitikat». Sellist hambutut kriitikat esitab arstiteaduskonna I k. VII ja VII õpperühma teataja. Leidub väljendeid nagu: «... esineb «sissemagamisi», ...mõnedel üliõpilastel meie kursusel on ladina keel «fakultatiivne»» jne. Miks ei esita teataja nende distsipliinirikkujate nimesid, et anda kriitikale tema võitlevus?

Kuigi talvine eksamisessioon on juba ammu möödunud, esitavad õpperühmade teatajad pikki ja igavaid artikleid möödunud eksamisessiooni tulemustest.

Raviosakonna I k. III ja IV õpperühmade teataja toimetus oli aga veel nädal aega tagasi sügavas talveunes. Teatajas leidus artikkel, mis algas järgmiselt: «Sel aastal tuli talv väga varakult tubli pakase ja suurepärase lumekattega.» Artikkel kandis pealkirja «Suuskadele».

Esineb tõsiseid sisulisi vigu. Toogem näiteks farmaatsiaosakonna I kursuse teataja, kus möödunud eksamisessiooni tulemusi analüüsides muuhulgas öeldakse: «... polnud mitte kõik üliõpilased suutnud omandada 100%-liselt anorgaanilise keemia kursust, mille tõttu mitmel üliõpilasel tuli korrata seda eksamit.»

Mida mõtleb nimetatud teataja toimetus «õppeaine 100% omandamise» all? Kuidas saame omandatud teadmisi arvestada protsentidega? Farmaatsiaosakonna I kursuse teataja toimetus peab pöörama edaspidi tõsist tähelepanu artiklite viimistlemisele.

Pealkirjad on sageli loiud, puudub seinalehtedele vajalik terav võitlevus («Veidi möödunud eksamisessioonist» farm. I) ja kannavad rohkem konstateerivat ilmet.

Kõige häbiväärsem on aga lugu stomatoloogiaosakonna seinalehega «Stomatoloog», mille artiklid on pärit juba 1952. a. novembrist. Kuhu on kadunud seinalehe toimetus?

See lühikene vaatlus näitab, et arstiteaduskonna seinalehtedes ja õpperühmade teatajates esineb tõsiseid puudusi. Kuidas mõtlevad nimetatud vigu parandada arstiteaduskonna komsomolibüroo ja ametiühing?

Что такое профсоюз?

Что такое профсоюз? Где найти человека, который сумел бы это объяснить? — Вот два вопроса, которые волнуют нас уже почти два года. Мы решили обратиться в газету с просьбой ответить на них.

Можем описать профсоюзную работу в нашей группе. Думаем, что это не займет много времени.

О том, что у нас есть профорг — тов. Захарова. — мы вспоминаем только в дни получения стипендии, когда Захарова садится рядом со всеми «сборщиками» и обменивает деньги на марочки. Вот и все.

Но если руководящие органы считают, что этим можно ограничить работу, то они глубоко ошибаются.

Проводился ли хоть один семинар для профоргов групп? Если проводился — почему бы не опогестить об этом, всех через печать? Почему комсомольское и партийное бюро факультета, почему преподаватели наши не хотят видеть, что у нас профсоюзной работы нет совершенно? Или они тоже не могут нам в этом помочь? Или им, может быть, некогда обратить на нас внимание?

А если семинара такого не было, то почему? И вообще, где можно узнать о планах профсоюзной работы? Может быть, на профсоюзном собрании? Скажите, через сколько лет будет следующее, хотя бы общеуниверситетское?

Отсутствие профсоюзной работы воспринимается настолько обычным явлением, что вызывает у комсомольских работников этакое «светлое» чуство успокоения. Комсорг группы Г. Терещенко сделала даже «логический» вывод: мы-де сознательны, в группе все комсомольцы, разве не может справиться с работой одна комсомольская организация. Значит, профсоюзные организации нужны только в других группах, где еще не все комсомольцы. Значит, профсоюзные работники должны радоваться таким фактам, когда человек говорит: «Не хочу вступать в комсомол». А ведь во многих других наших городах в вуз почти все приходят комсомольцами. Что же, там совсем не нужна профсоюзная организация?

Так зачем же мы тогда будем отнимать у тов. Захаровой драгоценное время на сбор взносов? И не все ли равно, где будут лежать профсоюзные билеты: у нас ли в тумбочках или в профкоме?

Не достаточно ли потрачено на нас бумаги? Зачем, в конце концов, безделие прикрывать формализмом?

Студентки II курса отделения русского языка и литературы истфилфака
Е. Соколова, Н. Соколова, О. Рыжакова, Л. Матросова, Л. Зайцева, Л. Телепина

Vastuseks kriitikale

Puudused kõrvaldatakse

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» 13. märtsil k. a. ilmunud artikkel «Suuremat tähelepanu üliõpilaste õppimis- ja elamistingimustele» arutati läbi Tiigi tn. ühiselamu teenistujate tootmisnõupidamisel. Artiklis esiletoodud puudused tunnistati õigeks.

Puuduste kõrvaldamiseks on ette võetud vastavad abinõud. Nii on korrastatud ahjud, samuti on osutatud senisest suuremat tähelepanu ahjukütmise juhendite jälgimisele.

Koos Sanitaarepidemioloogilise Jaamaga tehakse ettevalmistusi senisest ulatuslikumaks hiiretõrjeks. Samuti teostatakse sanitaarremont.

Ruumide koristamiseks on koostatud vastavad graafikud, kusjuures koristajatele on määratud kindlaks ruumid, mille puhtuse eest nad on vastutavad.

Ülemajutuse likvideerimiseks peab rektoraat astuma otsustavaid samme veel käesoleval õppeaastal.

J. Kaldvee,
TRÜ üliõpilaste ühiselamute juhataja

TRÜ kateedrite tööst

Füüsikaosakond

Tartu ülikoolis on töötanud füüsika alal rida väljapaistvaid vene teadlasi, nagu akadeemik B. B. Golizõn, prof. A. I. Sadovski, prof. F. L. Kämtz jt. Siit on võrsunud ka selline ülemaailmselt tuntud füüsik nagu E. Lenz. Tartus leiutas kuulus vene füüsik B. S. Jakobi galvanoplastika.

Kuid Tartu ülikooli kogu ajaloo kestel pole iialgi olnud selliseid soodsaid tingimusi ega lahedat olukorda loovaks teaduslikuks tööks ja noorte kaadrite ettevalmistamiseks füüsika alal kui nüüd, nõukogude korra ajal. Vennasvabariikidest saadetakse järjekindlalt füüsika kateedrile uurimistöödeks vajalikke aparaate, täppismõõtmiste riistu ja mitmesuguseid materjale. NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi korraldusel füüsika kateedri juurde 1947. a. asutatud õppetöökoda ehitab rohkearvuliselt üliõpilaste praktikumide ja loengukatsete demonstratsioonide jaoks vajalikke seadmeid ja aparaate.

Füüsikaosakonna ülesandeks on valmistada ette kvalifitseeritud füüsikute kaadreid töötamiseks teaduslikul, tehnilisel ja pedagoogilisel alal. Teaduste Akadeemia instituudid, ülikoolid ja teised kõrgemad õppeasutused vajavad rohkesti füüsikuid, kes oleksid suutelised töötama füüsika mitmesugustel aladel; meie eesrindlik tööstus samuti rakendab suure hulga füüsikuid.

Kõrvuti kõigile osakondadele ühiste ainetega. nagu marksismi-leninismi alused, poliitökonoomia, dialektiline ja ajalooline materialism, mis igati aitavad kaasa üliõpilaste ideoloogilisel kujundamisel, pannakse füüsikaosakonna töös eriti suurt rõhku füüsika-alaste (üldine füüsika, füüsika ajalugu, raadiotehnika, aatomteooria, tuumafüüsika, elektrodünaamika, termodünaamika teoreetiline ja tehniline mehaanika, kvantide mehaanika jt.) ning matemaatiliste distsipliinide (kõrgem matemaatika, matemaatilise füüsika meetodid) põhjalikule tundmaõppimisele. Tööd füüsikute ettevalmistamise alal viivad läbi füüsika kateeder ja teoreetilise füüsika kateeder, kusjuures õppetöö kestab 5 aastat.

Et füüsika on põhiolemuselt katseline teadus, siis etendab siin loengute ja erialase kirjanduse järgi õppimise kõrval väga suurt osa tegelik praktiline töö laboratooriumides — füüsikaliste suuruste mõõtmisest kuni iseseisvate eksperimentaalsete uurimusteni. Tuleb otsekohe mainida, et praktiline külg leiab noorte füüsikute arendamisel eriti kaaluvat osa. Praktilisest tegevusest on noor sissesõstuja haaratud juba oma esimesel õppenädalal ja ligi 900 tundi kogu oma õppetöö ajast tuleb üliõpilastel töötada laboratooriumides mitmesuguste huvitavate katseliste ülesannete lahendamisel.

Mitmekesine töö pulbitseb füüsika laboratooriumides hommikust hilisõhtuni. Kui ühes ruumis püüavad I kursuse noored määrata õli molekulide läbimõõtu või häälelaine pikkust klaaspulgas, siis kusagil mujal on II kursuse üliõpilased pingsalt tööl elektroni erilaengu määramisel või nad on mõõtmas mingi elektromootori võimsust. III kursuse üliõpilasi leiame töötamas kas raadio- ja elektrotehnika või optika praktikumis. Nende ees helgivad katoodostsillograafide ekraanidel mitmesugused keerulised kõverjooned, mida elektronkiired ekraanile tekitavad. Nende joonte kuju järgi selgitavad noored uuritava nähtuse käiku.

Füüsika üldpraktikumi lõpetamisega III kursusel omandavad üliõpilased juba küllaldaselt kogemusi ning oskusi edasiseks iseseisvaks töötamiseks eripraktikumis. IV kursus lahendab eripraktikumis rea tõsiseid eksperimentaalseid ülesandeid keeruliste aparaatide ja vahendite abil optika, akustika. magnetismi valdkonnast, elektri voolamise kohta gaasides jm. Töötatakse ka röntgenlaboratooriumis, mõõtes aatomitevahelisi kaugusi kristallides ja röntgenkiirte lainepikkusi. V kursuse üliõpilasi leiame juba iseseisvate uurimistööde juures, mida teostatakse diplomitööde valmimise käigus.

Et seostada õppetöö sotsialistliku ülesehitustöö praktikaga, suunatakse kõik IV kursuse üliõpilased 6 nädalaks tööstustesse menetluspraktikale. Seal võttavad nad isiklikult osa nõukogude eesrindliku tööstuse tööprotsessidest ning õpivad tundma selle organisatsiooni ja omandavad tehnilisi kogemusi oma edaspidise praktilise tegevuse jaoks peale ülikooli lõpetamist.

Rõõmustavalt tuleb tähendada, et kõigi nende ülesannetega on saanud edukalt hakkama ka meie naisüliõpilased, kes oma eeskujuga kummutasid kodanliku igandina teatud aega püsinud, juurteni väära seisukoha, et füüsika ei ole neidudele õppimiseks kohane ala.

Põhjalikku teaduslikku ettevalmistust on võimalik füüsikaosakonnas saada luminestsentsi alal, kus on organiseeritud vastavad laboratooriumid TR Ülikooli rektori Eesti NSV Teaduste Akadeemia tegevliikme prof. F. D. Klementi juhendamisel, kes, asudes Tartu töötama, on endaga kaasa toonud NSV Liidu Teaduste Akadeemia endise presidendi S. I. Vavilovi ülemaailmselt tunnustatud luminestsentsiuurijate koolkonna kuulsad traditsioonid. Samuti on võimalik spetsialiseeruda eksperimentaalaladest veel atmosfäärielektri alal. Selle huvitava eriala valdkonnas töötab rida füüsika kateedri õppejõude, kes selgitavad õhuelektri loengute kasutamise võimalusi arstiteaduses ja rahvamajanduses.

Teoreetilise füüsika alal on võimalik spetsialiseeruda kvantide mehaanika ja astrofüüsika alal Eesti NSV Teaduste Akadeemia tegevliikme prof. A. J. Kipperi juhendamisel.

Füüsikaosakonna geofüüsika haru, kuhu asjast huvitatud võivad siirduda peale V õppesemestrit, valmistab ette eriteadlasi atmosfääri füüsika alal, pöörates erilist tähelepanu Eesti NSV kliima uurimise seisukohalt aktuaalsetele küsimustele nagu mikroklimaatilistele ja aktinomeetrilistele uurimistele. Tihe koostöö Eesti Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi Geofüüsika Observatooriumiga pakub tulevastele spetsialistidele-geofüüsikuile häid väljaõppe võimalusi nii teaduslikul kui ka praktilisel alal.

Üliõpilaste loominguline tahe iseseisvateks uurimisteks leiab rahuldust füüsikaringis, mille liikmetel on võimalik teostada õppejõudude üldisel juhendamisel mitmekesiseid uurimistöid füüsika alal. Füüsikaringi kosseisus on käesoleval ajal 5 erialast gruppi: laboratoorsete tööde grupp, atmosfäärielektri-, fotograafia-, raadiotehnika ja lektorite grupp. Mitmed ringi liikmed on saavutanud oma iseseisvas uurimistöös tähelepanuväratavaid tulemusi.

Füüsikaringi tegevuse raamides, koostöös õppejõududega on üliõpilased etendanud silmapaistvat osa ka Tartu tööstuse abistamisel. Oma igapäevase jooksva töö kõrval on õppejõudude ja üliõpilaste poolt lahendatud terve rida tööstuste poolt Tartu Riikliku Ülikooli füüsikutele püstitatud praktilisi ülesandeid.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi ajaloolised otsused ja J. V. Stalini geniaalsed ideed, mis on avaldatud tema teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», on püstitanud uusi ulatuslikke ülesandeid kõigi nõukogude töötajate, nende seas ka nõukogude teadlaste ette. Ka TRÜ füüsikaosakonna kogu kollektiiv on täie innuga töötamas temale usaldatud ülesannete lahendamisel.

Dots. **A. Mitt,**
TRÜ füüsika kateedri juhataja

Toimetaja E. ERTIS

MD 00496 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 958

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (181) Reedel, 10. aprillil 1953. a. VI aastakäik

Sotsialistliku töö kangelase akadeemik N. D. Zelinski kiri noorsoole

Minu kodumaa noor!

Sina sündisid, kasvasid üles ja elad õnnelikul ajal — suurte kavatsuste ja nende täideviimise ajal, Lenini-Stalini ajal, ajal, millal kommunismi ülesehitamine on muutunud tegelikkuseks. Sina elad vabal maal, sinu ees laiuvad sinu õnneliku elu avarad teed.

Kuid suur aeg paneb sulle ka suure vastutuse. Ole oma aja vääriline!

Mina olen läbi käinud pika elutee. Vaadates sellele tagasi, võin rahuldusega märkida, et minu elu pole olnud asjatu. Selles on olnud see peamine, mis annab inimelule mõtte ja sisu: ma pühendasin oma elu, töö ja loomingu kodumaale, oma rahvale. Minagi olen andnud, kuigi väikese, panuse materiaalsete väärtuste ja teadmiste varaaita, mis on meie rahva omanduseks ja mida ta annab edasi tulevastele põlvedele.

Kümnete aastate jooksul, täis pingelist loodusseaduste uurimist, kümnete visa töö aastate jooksul olen raamatutest, kohtumistest ja vestlustest teiste inimestega üks haaval omandanud elukogemusi.

Ja nüüd on mul tahtmine üle anda sulle — inimesele, kellele kuulub tulevik — peamine, mis, mulle näib, kindlustab võidu elus, teaduses.

Ma tean, et mitte mingisugused nõuanded ei suuda asendada isiklikke kogemusi, kuid, võib-olla, need aitavad sul vähema vaevaga saavutada edu, vältida ebaõigeid teid, vigu.

Kõige olulisem — omanda püsivalt kõike, mida inimkond on saavutanud teaduse alal. Meie partei XIX kongressi otsustes polütehnilise hariduse kohta leian ma rõõmuga selle mõtte, väljendatult partei seaduse geniaalses vormis.

Meie maal arenevad hoogsalt teadus ja tehnika nagu mitte kunagi varem inimkonna ajaloos. Iga päev suurendab meie võimu looduse üle, iga päevaga muutuvad üha uued ja uued stiihilised loodusjõud inimese sõnakuulelikeks teenriteks. Valitseda nende jõudude üle, olla tulevase kommunistliku ühiskonna täisõiguslikuks liikmeks võib ainult igakülgselt haritud inimene.

Ära takerdu ühe valitud eriala kitsastesse raamidesse. Tänapäeva arstile ja agronoomile on sageli mitte ainult kasulik, vaid ka mööndapääsematu omada minimaalseid teadmisi elektrotehnikast ja astronoomiast, kõrvuti oma eriala põhjaliku tundmisega. Matemaatikuid ja füüsikuid võivad tema töös palju aidata botaanika- või geoloogiaalased teadmised, rääkimata ühiskonnateadustest, mis on vajalikud eranditult kõigile, ilma milleta ei saa ette kujutada meie ajastu inimest.

Esimeseks masinaks, millega minu noorusaastatel tegeles suurem hulk inimesi oli kell. Isegi tehases oli peamiseks käsitöö. Tänapäeval aga on tuhanded masinad, trammid, autobused, elekter, gaas, telefon, raadio, kaugenägemine sinu igapäevasteks nähtusteks. Masinate arv, millega tuleb tegelda igal inimesel, üha kasvab, masinad ise aga muutuvad järjest keerulisemaks. Varsti tuleb kasutusele aatomienergia. Masinate — inimese ustavate teenrite — arvutu armee allub ainult igakülgselt haritud inimestele, kes teavad palju, kes oskavad palju. Et luua uusi masinaid, avastada uut teadust, on vaja teada seda enam. Aga see uus avastatakse nüüd väga sageli üksteisest kaugel seisvate teaduste kokkupuutel.

Omanda laialdaselt kõike, mida inimkond on saavutanud teaduse alal, ära takerdu ühe valitud eriala kitsastesse raamidesse — see ongi kõige olulisem nõuanne, mida tahan sulle anda.

Ära kunagi mõtle, et tead kõike, et sul pole enam midagi õppida. Mina olen õppinud kogu eluaja, jätkan õppimist praegu, õpin kuni piisab jõudu. Mäletan, millise energiaga mina, juba hallipäine rauk, 1938. aastal uurisin äsjailmunud «ÜK(b)P ajaloo lühikursust» ja kuidas aitasid sellest raamatust ammendatud teadmised mind kogu edaspidises töös .

Õppida visalt, õppida alati — see on teine nõuanne, mida tahan sulle anda.

Oska töötada kollektiivis. Tänapäeva teaduses ainult kollektiiv suudab tegutseda viljakalt. Kui suurte võimetega sa ka ei oleks, üksi pole sa siiski suuteline tegema suuri avastusi teaduses. Vastupidi, kollektiiv on alati just nagu resonaatoriks, sinu ideede toeks, nii nagu sinagi — sellele kollektiivi osa — oled toeks, resonaatoriks teiste poolt väljendatud ideedele.

Osata töötada kollektiivis — see tähendab esmajärjekorras osata õigesti mõista kriitikat enda kohta ja mitte karta kritiseerida ka teiste vigu, millist kohta teaduses ka ei omaks sinu poolt kritiseeritav inimene. Puudusi nähakse alati teiste poolt. Kriitika hoiatab enesega rahulolu eest, hooplemise eest, aitab vältida vigu.

Osata töötada kollektiivis tähendab olla printsipiaalne, osata seada kollektiivi huvid alati kõrgemale isiklikest huvidest, kui tähtsad sulle ka ei paistaks sinu isiklikud huvid. Ei saa olla õpetlane, oskamata töötada suures kollektiivis.

Meie elu ühiskondlik kord avab laiad võimalused kõigi sinu võimete arendamiseks. Kasuta neid võimalusi. Õpingus, töös, teaduses, oma rahva ennastsalgavas teenimises leiad sa oma õnne.

(Avaldatud ajakirjas «Tehnika molodjoži» nr. 1 — 1953. a.)

Igati arendada enesekriitikat ja altpoolt tulevat kriitikat

Küsimus kriitikast ja enesekriitikast on püstitatud täie selguse ja teravusega parteiorganisatsioonide ja liikmete ette NLKP XIX kongressi otsustega.

Mitte juhuslikult ei omista partei eriti just viimasel ajal sellist erakorralist tähtsust altpoolt tuleva kriitika ja enesekriitika igakülgsele arendamisele. Üleminek sotsialismilt kommunismile on muutunud otseselt nõukogude rahva ees seisvaks praktiliseks ülesandeks. Kommunistliku ühiskonna ülesehituse ülesanne tekitab aga objektiivse vajaduse järjekindlas ja järeleandmatus võitluses likvideerida meie töö mitmesugustes harudes esinevad tõsised puudused, ületada kapitalismi igandid inimeste teadvuses, alustades formalismi ja bürokraatliku tööstiiliga ning lõpetades kommunistliku moraali põhialustest möödahiilimisega. Relvaks selles võitluses on eeskätt kriitika ja enesekriitika — meie sotsialistliku ühiskonna edasiviija faktor.

Seega — paljastada otseselt ja kartmatult esinevad puudused, nõuda viimaste otsustavat kõrvaldamist, selline on iga parteiliikme, iga nõukogude kodaniku kohus.

«On ekslik arvata,» räägib sm. Malenkov oma aruandekõnes NLKP XIX kongressile, «et altpoolt tulev kriitika võib areneda iseenesest, isevoolu korras.» Altpoolt tulevat kriitikat on vaja organiseerida ja juhtida, luua kõik tingimused selleks, et selline kriitika võiks areneda takistamatult, et ei esineks kriitika eest tagakiusamise nähtusi.

Eriti tähtis on kriitikat ja enesekriitikat arendada meil ülikoolis, kui õppe- ja teaduslikus asutuses. J. V. Stalin otseselt märkis, et «mingisugune teadus ei saa arendada ja edeneda ilma arvamuste võitluseta, kriitikavabaduseta».

Käesoleval õppeaastal on meie ülikooli ühiskondlikes organisatsioonides, kateedrite töös, rektoraadi osakondades mõnevõrra paranenud olukord kriitika ja enesekriitika arendamisega. Kogu TRÜ kollektiiv — õppejõud, teenistujad ja üliõpilased — on hakanud järjekindlalt võitlema puuduste vastu.

Kuid need on vaid esimesed ja kaugeltki mitte küllaldased sammud NLKP XIX kongressi otsuste täitmise alal kriitika arendamise küsimustes. Tuleb otsekoheselt tunnistada, et kõigi puuduste kartmatu kriitika, eriti altpoolt, reatöötajate ja üliõpilaste poolt tuleva kriitika organiseerimise alal pole meie ühiskondlikud organisatsioonid veel peagu midagi ära teinud. Veel enam, leidub inimesi, kes siiani pole aru saanud kriitika olemusest, kes kriitikasse suhtuvad haiglase tundlikkusega, suhtuvad kriitikasse, kui isiklikku solvamisse.

Altpoolt tuleva kriitika alahindamist ja teinekord ka kartust iseloomustab asjaolu, et tähtsate küsimuste lahendamisel tõmmatakse väga vähe kaasa aktiivi. Vähe sellest, puudub tööküsimuste asjalik ja kriitiline arutelu tootmisnõupidamistel rektoraadi osakondades ja kateedrites.

Nagu näitas Õpetatud Nõukogu viimane koosolek ei analüüsinud paljud kateedrid, seoses KHM käskkirja nr. 2000 täitmisega, oma senist tööd põhjalikult, ei suhtunud oma senistesse puudustesse kriitiliselt. Leidus kateedreid (mat.-loodusteadusk.) kus lihtsalt oldi arvamisel, et neil olevat juba varem kogu töö kooskõlas partei XIX kongressi otsustega ja nüüd pole enam midagi vaja ette võtta.

Talvel esines juhuseid, kus ajaloo-keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni otsuste arutamisel mõned kateedrid suhtusid formaalselt kriitilistesse märkustesse ja piirdusid ainult lühisõnaliste resolutsioonidega parteiorganisatsiooni otsuste osas: «võtta need teadmiseks» (vene keele, pedagoogika kateedrid).

Kui vähe on meil tehtud tööd kriitika arendamiseks näitab arstiteaduskonna parteikoosolek, kus aruandega ametiühingu tööst esines sm. Luik. Aruandes puuduste konkreetseid kandjaid ei näidatud. Selleasemel, et näidata ära, kes kursusehooldajaist töötab halvasti ja kes hästi, kõneles sm. Luik, kartes esile tõsta just halvemaid, et kõik kursusehooldajad töötavad halvasti ja sellepärast polevat vaja rääkida konkreetseist inimestest.

Viimasel komsomoliorganisatsiooni aktiivi koosolekul kriipsutati teravalt alla, et meil on palju liberalismi, esineb puuduste kinnimätsimist ja puudustekandjate kaitsmist komsomoliorganisatsiooni töös. Kui pideva distsipliinirikkumise eest eksmatrikuleeriti arstiteaduskonna I kursuse üliõpilane S. Groznaja, hakkasid kursuse kommunistlikud noored teda õigeks mõistma, kaitsma.

Aukoht kriitika ja enesekriitika arendamisel on meie seinalehtedel ja ülikooli ajalehel. Kuid ka meie ise, ajaleht «TRÜ», ei arendanud mitte alati küllaldast kriitikat, ei suhtunud alati oma töösse enesekriitiliselt. Ainult sellega võib seletada asjaolu, et sellel õppeaastal võis ajalehe veergudelt vähe leida tõsiseid fõljetone, karikatuure. Avaldati moningaid artikleid, milledes autorid tegelikult kiitsid iseendid.

Otsustav osa on meie ülikoolis kriitika ja enesekriitika arendamisel täita teaduskondade parteiorganisatsioonidel, kõikidel parteiliikmetel. Nagu näitas aga selle küsimuse arutamine parteibürool märtsikuus, ei reageeri mitte kõik partei liikmed alati otsustavalt ja järjekindlalt kriitikale ega võitle puuduste täieliku kõrvaldamise eest. Sagedasti valmistati meie koosolekuid, samuti ka teaduskondade parteikoosolekuid ette puudulikult ja see avaldas otseselt mõju koosoleku käigule, puuduste esiletoomisele koosolekuil ja abinõude tarvituselevõtmisele nende kõrvaldamiseks. Näiteks arstiteaduskonna hiljutisel parteiorganisatsiooni (sekretär sm. J. Reinaru) koosolekul ei suudetud halva ettevalmistamise tulemusena vastu võtta laiendatud otsust arutatava küsimuse kohta ja seetõttu ei mobiliseeritud küllaldaselt teaduskonna kollektiivi olemasolevate puuduste kõrvaldamisele.

Kogu TR Ülikooli kollektiiv, kõikide kateedrite, kõikide ühiskondlike organisatsioonide tähtsamaks ülesandeks on ja jääb kutsuda kõiki võitlusele NLKP XIX kongressi poolt püstitatud ülesannete täitmisele. Seda on võimalik teostada ainult lakkamatus võitluses puuduste ja vigadega, mis veel esinevad meie töös, seda võib teostada ainult arendades pidevalt enesekriitikat ja kriitikat, mis tuleb altpoolt.

PÕHJALIKULT MUUTA KOMSOMOLIORGANISATSIOONI JUHTIMIST TEADUSKONNA PARTEIORGANISATSIOONI POOLT

Parteiline juhtimine on komsomoliorganisatsiooni jõu ja tugevuse aluseks. Ilma selleta ei suuda komsomol täita oma peamist ülesannet — noorsoo kasvatamist kommunismi vaimus.

Matemaatika-loodusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni ridadesse kuulub ligi 250 noort. See on suur jõud, mis on võimeline olema abiks teaduskonna üliõpilaste kommunistlikus kasvatamises. Teaduskonna komsomoliorganisatsioon aitab professorite-õppejõudude kollektiivi võitluses kindlate ja sügavate teadmiste eest, juhib poliitilise hariduse omandamist üliõpilaste poolt. Kommunistlikud noored on abiks marksismi-leninismi aluste õppimises.

Kuid matemaatika-loodusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni töös on ka suuri vigu. Mitte kõik kommunistlikud noored ei mõista veel oma avangardset osa õppetöös. Nii näiteks on matemaatika-loodusteaduskonna I kursus, kus leidub palju kommunistlikke noori, õppeedukuselt viimasel kohal ülikoolis. Komsomoliorganisatsioon ei tegele NLKP XIX kongressi materjalide õppimise küsimusega. Geoloogiaosakonna seitsme üliõpilase vastuvõtmisel komsomoli selgus, et üks nendest ei teadnud partei XIX kongressi direktiive NSVL arendamise viienda viisaastaku plaani kohta. Palju on puudusi ka organisatoorses töös.

Komsomoliorganisatsiooni tööl oleks olnud palju rohkem edu ja palju vähem vigu, kui teaduskonna parteiorganisatsioon oleks juhtinud tema tööd, oleks täiel määral kasutanud seda võitlusreservi.

Kahjuks tuleb konstateerida, et teaduskonna parteiorganisatsioon (sekretär sm. Moroškina) peaaegu üldse ei tegele komsomoliga. Sm. Moroškina tunnistab avameelselt, et ta ei tea teaduskonna komsomoliorganisatsiooni tööst midagi, isegi side komsomoliorganisatsiooni sekretäriga kannab juhuslikku ilmet.

Komsomoliorganisatsiooni tööd pole kordagi arutletud parteikoosolekutel. Seda aga oleks tingimata pidanud tegema juba õppeaasta algul, pidades silmas, et rohkearvuline komsomoliaktiiv (teaduskonnas on 6 osakondade komsomoliorganisatsiooni) on noor, alustas alles äsja tegevust ja talle on vajalik õige parteiline juhtimine. Kommunistid on haruldased külalised komsomoliorganisatsiooni koosolekutel. Koosolekutele sm-d O. Perk ja Kaasik, tõsi küll, ilmusid, kuid osakondade või grupikoosolekutel pole neid keegi näinud.

Kommunistid esinevad harva ettekannetega kommunistlikele noortele. Ainult ühel koosolekul esines referaadiga NLKP XIX kongressi otsustest ja komsomoli ülesannetest sm. O. Perk, keemiaosakonna koosolekutel esineb sm. V. Palm. Ja see ongi kõik. Kordagi ei ole esinenud noorte ees poliitilist laadi referaadiga parteiorganisatsiooni sekretär sm. Moroškina. Teaduskonna parteiorganisatsiooni arvele kuuluvad ülikooli rektor sm. F. Klement, marksismi-leninismi kateedri õppejõud sm-d M. Makarov, E. Külaots, kuid nende ettekandeid pole üliõpilased kuulnud.

Peaaegu üldse ei tööta parteiorganisatsioon komsomoliaktiiviga, ei kasvata ega tugevda teda vajalikul määral poliitilise valvsuse vaimus. Siit tulenevadki poliitilised muretus ja peataolek, mis on omased matemaatika-loodusteaduskonnas.

Aktiivi koosolekutest, mis, muuseas, toimuvad harva, ei võta kommunistid osa, kuid ometi on ju teadlik karastunud komsomoliaktiiv, etendades juhtivat osa organisatsioonis, edu pandiks kogu kollektiivi töös. Nõrk töö aktiiviga on viinud selleni, et teaduskonna komsomoliorganisatsioon avaldab vähe loomingulist initsiatiivi, ei esita parteiorganisatsioonile üliõpilaste õppetööga ja kasvatamisega seotud olulisi probleeme.

Parteiorganisatsiooni sekretär sm. Moroškina suhtus formaalselt sellisesse tähtsasse üritusse, nagu teoreetilise konverentsi organiseerimine J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» kohta. Selle konverentsi plaani suhtes oli varem sm. Moroškinaga kokku lepitud. Hiljem aga unustas ta konverentsi ja ettevalmistus läks isevoolu teed. Sm. Moroškina sai konverentsist teada alles selle läbiviimise päeval. On loomulik, et rida ettekandeid polnud läbi vaadatud kvalifitseeritud spetsialisti poolt, konverents oli kokku klopsitud (2 ettekannet ühel õhtul). Muidu hea üritus ei andnud vajaliku juhtimise puudumise tõttu neid resultaate, mida ta oleks pidanud andma.

Matemaatika-loodusteaduskonna parteiorganisatsioon peab tingimata põhjalikult parandama tööd kommunistlike noorte juhtimise alal, meenutama J. V. Stalini sõnu: «Partei juhtimise kindlustamine on kõige peamisem, kõige olulisem komsomoliorganisatsiooni töös».

Van.-õpetaja R. Blum

Võitluses teadusliku töö tõusu eest

ÜTÜ konverentsi ava-plenaaristungilt

Möödunud pühapäeval algas ava-plenaaristungiga J. V. Stalini mälestusele pühendatud üliõpilaste seitsmes teaduslik konverents.

Aulasse koguneb rohkesti meie ülikooli õppejõude ja üliõpilasi. Konverentsi tööst on saabunud osa võtma ka esindajad paljudest vennasvabariikide ülikoolidest. Presiidiumi laua taha asuvad prorektor sm. E. Martinson, prorektor sm. V. Reiman, parteibüroo sekretär sm. V. Arhangelski, ELKNÜ Tartu oblastikomitee sekretär sm. Repson, ÜTÜ Nõukogu esimees sm. J. Tammeorg, külalisdelegatsioonide juhid jt.

«Tartu Riikliku Ülikooli Üliõpilaste Teaduslik Ühing», ütleb dots. Tammeorg oma avasõnas, «valmistus järjekordseks, arvult seitsmendaks teaduslikuks konverentsiks sooviga omandada põhjalikult Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini õpetust, sügavalt tundma õppida oma eriala ja anda omalt poolt panus teaduse edasiarendamiseks. Konverentsi ettevalmistuse käigus tuli aga meil läbi elada suur kaotus meie palavalt armastatud juhi ja õpetaja, geniaalse teadlase, kalli Jossif Vissarionovitš Stalini surma näol. Palun austada Jossif Vissarionovitš Stalini mälestust püstitõusmisega.»

Plenaaristungist osavõtjad austavad püstitõusmisega Jossif Vissarionovitš Stalini mälestust.

Edasi märgib dots. Tammeorg, et neil raskeil leinapäevil Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaskond koondus veelgi tihedamini kommunistliku partei ümber, tõotas õppida, omandada ja uurida marksistlik-leninlikku teadust ning anda kogu oma jõu kommunismi ülesehitamiseks. Tänutäheks parteile ja tema suurele juhile, kelle abiga ka Eesti NSV noortele avanesid kõik võimalused teaduste kõrguste saavutamiseks, otsustasid Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased pühendada konverentsi J. V. Stalini mälestusele. Suure armastusega tahavad üliõpilased hoida ja omandada igat J. V. Stalini sõna ning tema geniaalsete tööde valgusel edasi viia kõiki teaduseharusid.

Järgnevalt võtab sõna prorektor dots. Reiman. Ta märgib, et konverents toimub tähtsal ajajärgul, mil nõukogude rahvas teostab järk-järgulist üleminekut kommunismile. Õppiva noorsoo ees seisab ülesanne: valdutada teaduse kindlus, viia edasi eesrindliku teaduse lippu J. V. Stalini geniaalsete teoste valgusel. Dots. Reiman soovib jõudu ja edu konverentsi tööle.

Kõnetooli asub Tbilisi J. V. Stalini nimelise Riikliku Ülikooli üliõpilasdelegatsiooni juht sm. Mšveniedradze. Oma ülikooli rektoraadi, õppejõudude ja üliõpilaste nimel tervitab ta palavalt Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi. Kestvate kiiduavalduste saatel annab ta presiidiumile üle kingituse — väärtuslikud albumid Gruusia NSV kohta ning gruusia teadlaste töid.

Tervituseks võtab sõna Erevani V. M. Molotovi nimelise Riikliku Ülikooli üliõpilasdelegatsiooni juht sm. Mkrtšjan. Ta räägib armeenia ning eesti rahva ajaloolistest sidemetest. Tänades Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi küllakutse eest, väljendab ta oma rõõmu viibimise puhul Tartus, kus õppisid varem paljud armeenlased. Kingitusena annab ta üle valiku armeenia teadlaste töödest.

Valgevene V. I. Lenini nimelise Riikliku Ülikooli poolt soovib konverentsi tööle edu sm. Suštšenja. Ta avaldab kindlat lootust, et side ja loominguline koostöö vennasvabariikide ülikoolide vahel veelgi tugevneb.

Eesti Põllumajanduse Akadeemia poolt tervitab algavat konverentsi EPA ÜTÜ Nõukogu liige sm. Rooma. Ta märgib, et paljud EPA ÜTÜ ringid alustasid oma tegevust ülikooli kollektiivis ja EPA ÜTÜ-le on eriti lähedased TRÜ üliõpilaste saavutused teadusliku töö alal.

Kõnetoolis on TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. Käärik, kes tervitab konverentsi ülikooli komsomoliorganisatsiooni nimel. Ta avaldab veendumust, et täna algav üliõpilaste teaduslik konverents aitab kaasa J. V. Stalini geniaalsete tööde sügavale uurimisele ja ÜTÜ töö edasisele tõusule. Selleks soovib ta konverentsi tööle jõudu ning edu.

Sõna võtab Karjala-Soome Riikliku Ülikooli üliõpilane sm. Vikström. Oma soomekeelses tervituskõnes avaldab ta suurt rõõmu, et saab osa võtta konverentsi tööst ülikoolis, mis on üks vanemaid meie nõukogude kodumaal. Ta kutsub ka TRÜ üliõpilasi külaskäigule Karjala-Soome.

Seejärel asub plenaaristung sm. Roobi töö «Sõja ja rahu küsimus J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» valgusel» kuulamisele. Esmakordselt TRÜ ÜTÜ poolt korraldatud konverentside praktikas on külalistele määratud kohad aulas radiofitseeritud, mis võimaldab jälgida ettekannet venekeelses tõlkes. Sm. Roobi tööd, mis käsitleb kaasaegseid rahvusvahelisi suhteid J. V. Stalini teose valgusel, kuulatakse plenaaristungist osavõtjate poolt suure tähelepanuga.

Järgnevalt esineb külalisettekandega «Kaasaegne reaktsiooniline kodanlik filosoofia imperialistlike monopolide agressiivse poliitika teenistuses» Tbilisi ülikooli üliõplane Mšveniedradze.

Oma ettekandes näitab ta, kuidas kodanlikud filosoofilised voolud, nagu pragmatism ja igasugused teised -ismid, luues moonutatud pildi reaalsest maailmast ning teadlikest vahekordadest, püüavad filosoofiliselt õigustada monopolide agressiivset poliitikat. Märkimist väärib ka selge ning elav esitusviis, mis tunduvalt kergendab ettekande jälgimist.

Ava-plenaaristung on lõppenud. Programmis ettenähtud sm. Vendla töö esitatakse sektsiooni istungil, sm. Abramsi töö tuleb ettekandmisele lõpp-plenaaristungil.

E. Lokke

Piltidel: Vaateid J. V. Stalini mälestusele pühendatud üliõpilaste seitsmenda teadusliku konverentsi ava-plenaaristungilt. *V. Levitski fotod*

Õpime põhjalikult tundma NLKP XIX kongressi materjale

NLKP XIX kongressil võstuvõetud otsused ja kongressil peetud kõned ning sõnavõtud on varasalveks, kust iga nõukogude kodanik ükskõik milliselt kutsealalt ammendab teadmisi, et neid rakendada oma igapäevases töös.

Ka meie, õigusteaduskonna üliõpilased, et õigustada tulevase juristi austavat nimetust ja omandada kõrget ideelis-poliitilist teadlikkust, teeme kõik selleks, et põhjalikult tundma õppida NLKP XIX kongressi materjale. Nõukogude jurist peab olema põhjalikult tuttav meie partei poliitikaga, partei poliitikaga, kes on meie maa rahvaid võidukalt läbi viinud raskeist katsumistest ja kes tänapäeval viib meid kommunismi täieliku võidu poole.

Õppides partei XIX kongressi materjale, ei piirdu me ainult nende teadmiste omandamisega, milliseid annavad meile loengud ja seminarid. Teaduskonnas on hulgaliselt korraldatud ka komsomoli grupikoosolekuid, kus siis kas vestluste või viktoriini vormis omandati põhjalikke teadmisi kongressi materjalidest.

Tundes põhjalikult neid materjale ja kasutades neid oma igapäevases õppetöös, muudame nii seminarid kui ka praktikumid huvitavateks ja sisukateks, illustreerides oma sõnavõtte konkreetsete näidetega. Suur tähtsus on nende materjalide tundmaõppimisel ka kursusetööde kirjutamisel. Tundes neid materjale, suudame oma kursusetööd kirjutada sisukad ja näideterohked, mis kahtlemata avaldab suurt mõju kursusetööde kvaliteedile.

Õppides põhjalikult tundma NLKP XIX kongressi materjale, omandame väärtuslikke teadmisi, milliseid saame kasutada ka tulevikus, töötades oma erialal.

I. Värtina

Teaduslikud tööd partei XIX kongressi juhendeil

NLKP XIX kongressi materjalidega tutvumist alustasid ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilased juba möödunud semestril poliit-informatsioonide ja talviseks eksamisessiooniks ettevalmistamise käigus.

Käesoleval semestril on üheaegselt kongressi materjalide põhjalikuma läbitöötamisega loengute ja seminaride raames valminud ka rida teaduslikke töid, mis on otseselt seotud XIX kongressi materjalidega ja J. V. Stalini teosega «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus». Nii esines möödunud temaatilisel konverentsil eesti keele osakonna üliõpilane I. Parbo ettekandega kirjandusküsimustest partei XIX kongressi materjalide valgusel. Käesoleval VII teaduslikul konverentsil kantakse ette ajaloo-osakonna üliõpilase P. Ložkina töö «Sotsialismi põhilise majandusseaduse avastamine seltsimees Stalini poolt», loogika-psühholoogia osakonna üliõpilase Ü. Pootsi töö «Keskkoolilõpetanute polütehnilisest haridusest» ja eesti keele osakonna üliõpilastelt M. Krüppelmanni töö «J. V. Stalin teaduse seaduste objektiivsest iseloomust» ja I. Parbo töö «Dialektilise ja ajaloolise materialismi edasiarendamine J. V. Stalini teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus»».

Tihedalt seotud sm. Malenkovi ettekandega partei XIX kongressile on ka eesti keele osakonna üliõpilase T. Huigi konverentsitöö «Huumor ja satiir eesti nõukogude kirjanduses». Sama osakonna üliõpilase Esta Lepiku konverentsitöö «Kirjanduslik karakter kirjaniku maailmavaate kandjana» on üles ehitatud sm. Malenkovi väitele sellest, et «tüüpilisuse probleem on alati poliitiline probleem».

Peale konverentsil ettekantavate tööde käsitlevad J. V. Stalini teost veel eesti keele osakonna üliõpilase H. Alla filosoofiaringile määratud töö «Üleminek sotsialismilt kommunismile J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» valgusel» ja loogika-psühholoogia osakonna üliõpilase H. Kuuma töö «J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tähtsus psühholoogias.»

H. Abrams,
ajaloo-keeleteadusk. IV kursuse üliõpilane

TRÜ aspirantide teaduslikult konverentsilt

Hiljuti toimus TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna 2. ja 3. aasta aspirantide esimene teaduslik konverents. Konverentsi töö toimus sektsioonides. Kirjanduse ja rahvaluule sektsioonis kuulati ära kolm ettekannet. Aspirant V. Pino esitas huvitava ettekande «Tüüpilisusest rahvaloomingus». U. Kolk esines teemal «Eesti rahvalaulude variatsioonilisus, selle põhjused ja tingimused». A. Hameri kõneles teemal «E. Tammlaan võitleva kirjanikuna».

Keelesektsioonis esitati neli ettekannet. J. Peegel esitas sisuka ettekande «Isuri ja vadja rahvaluule keele morfoloogia». F. Lõpp kõneles liitsõnast indo-euroopa keeltes. H. Rätsep andis ülevaate possessiivsufiksite kasutamisest ugri keeltes ja E. Vääri läänemeresoome keelte sugulusalasest sõnavarast.

Ajaloo ja pedagoogika sektsioonis esitati kolm ettekannet. E. Plotnik kõneles teemal «Majanduse kriisist kodanlikus Eestis 1927—1933. a.» Teemal «Iseseisvuse loosung eesti töörahva hulkade petmise vahendina» kõneles K. Siilivask, kuna nõukogude kooli loomisperioodist 1940—1941. a. andis ülevaate H. Kurm.

Konverentsi viimasel päeval esinesid hindava lõppsõnaga dots. H. Moosberg ja prof. P. Ariste. Sm. Moosberg märkis, et kuigi aspirandid kodanlikke allikaid kasutades pole alati seda osanud teha küllalt kriitiliselt, on aspirantide esimene teaduslik konverents siiski täitnud oma ülesande. Prof. Ariste tähendas, et keele- ja kirjanduse sektsioonis võib aspirantide tööga üldiselt rahule jääda. Aspirandid on kogunud rohkesti faktilist materjali, selle J. V. Stalini keeleteaduslikke töid rakendades hoolikalt läbi töötanud ja nõnda endale võetud ülesannetega toime tulnud. Prof. Ariste tõstab parimatena esile aspirantide P. Pino ja H. Rätsepa ettekandeid.

P. Palmeos

Toimub TRÜ Üliõpilaste Vastastikuse Abistamiskassa konverents

15. aprillil 1953. a. algusega kell 18.30 toimub TRÜ peahoones auditoorium nr. 2 TRÜ Üliõpilaste Vastastikuse Abistamiskassa konverents. Konverentsi päevakorras on kassa juhatuse aruanne tööst perioodil 1951— 1953, 1952. a. bilansi kinnitamine, revisjonikomisjoni aruanne, uue juhatuse ja revisjonikomisjoni valimised.

Delegaadid konverentsile valitakse kursustel kassa kursusevolinike poolt organiseeritud liikmete üldkoosolekutel. Iga kursusekollektiiv saadab konverentsile ühe delegaadi; kursused, kus on rohkem kui 20 kassa liiget ühe delegaadi iga 20 liikme kohta.

TRÜ Üliõpilaste Vastastikuse Abistamiskassa Juhatus

Süvendada iseseisvat tööd ajaloolise materialismi õppimisel

Pärast NLKP XIX kongressi ajalooliste otsuste avaldamist, mis näevad ette meie maa majanduse ja kultuuri tormilise arengu, lasub ka üliõpilastel senisest suurem kohustus meie Nõukogude riigi ees — tõsta pidevalt oma teadmiste taset eesrindliku marksistliku teaduse baasil.

Ajalooline materialism on põhiline õppeaine nende teoreetiliste aluste tundmaõppimiseks, mis näitavad teid meie ühiskonna arengule. Sellepärast on sellel ainel suur tähtsus teiste õppeainete seas.

Üliõpilastel endil ja õppejõududel tuleb rakendada kõik võimalused selleks, et veelgi süvendada iseseisvat tööd algallikate tundmaõppimiseks. Selle ülesande peavad täitma loengud ja eriti seminarid. Vaatleme kuidas neid ülesandeid täidab õigusteaduskonna IV kursus. Kas meil on rakendatud kõik võimalused selle küsimuse edukaks lahendamiseks?

Õigusteaduskonna IV kursusel toimuvad ajaloolise materialismi seminarid kahes grupis, kusjuures üks töötab eesti, teine vene keeles. Juba see asjaolu asetab üliõpilased ebavõrdsesse olukorda vene keele mittetäieliku oskuse tõttu.

Vene õppekeelega grupis ei saa rahule jääda üliõpilaste vastuste kvaliteediga, kuna vene keele mitteküllaldase valdamise tõttu tuleb paljusid olulisi fakte seletada lihtsustatult, mistõttu sageli tehakse vigu küsimuse sisulisel lahendamisel (K. Kägi, L. Maamets, K. Kohk jt.). Selliseid vigu tehakse ka raskemate teoste käsitlemisel ja küsimuste lahendamisel, mis nõuavad suuremat sõnavara.

Ka esineb grupis passiivsust seminaride ettevalmistamisel (H. Sahk, A. Vakk). Nende kõrval on grupis ka aktiivseid üliõpilasi (H. Siigur, I. Larin, H. Metsa), kes pideva ja püsiva õppimise tulemusena on omandanud küllaldase keeleoskuse ja on võimelised andma küllaldaselt ammendavaid vastuseid.

Suureks takistuseks aine õppimisel on asjaolu, et kursus on ebaproportsionaalselt gruppidesse jaotatud, kusjuures eesti õppekeelega grupis töötab peaaegu 2/3 kogu kursuse ülõpilastest. Suure üliõpilaste arvu tõttu grupis ei ole õppejõul võimalik kontrollida kõigi üliõpilaste teadmisi ja seminar kulgeb üldise passiivsuse vaimus, kuna sõna võtta soovijad on ikka ühed ja samad üliõpilased (L. Kaaramaa, V. Krinal, E. Lokke, B. Hiire).

Gruppidesse õige ja sisulise jaotamise küsimus pole seni suudetud lahendada vaatamata õppejõu sm. R. Blumi korduvatele nõudmistele.

Õigusteaduskonna IV kursus koosneb peaaegu täielikult kommunistlikest noortest (kursuse büroo sekretär I. Larin), kes oleksid pidanud võtma selle küsimuse enda lahendada. Seni pole aga midagi ette võetud.

Ainult üliõpilaste õige jaotamisega gruppidesse paneme aluse ajaloolise materialismi täielikule tundmaõppimisele ja aktiivsuse tõstmisele õppegruppides.

K. Kägi,
õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

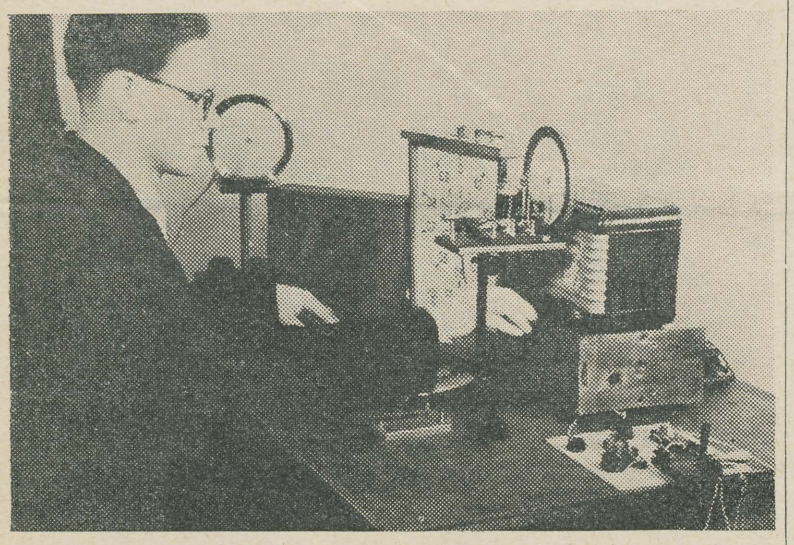

Ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane U. Siiman teaduslikku tööd tegemas psühholoogia laboratooriumis. Joh. Miku foto

Üldkeeleteadusliku õpiku arutelu

25. märtsil s. a. toimus ajaloo-keeleteaduskonnas diskussioonikoosolek, kus tuli arutusele 1952. a. lõpul ilmunud A. Tšikobava õpik «Sissejuhatus keeleteadusse.»

Koosolekul esines pikema sõnavõtuga sm. P. Ariste, kes põhjalikult analüüsis ülalmainitud teost. Kõneleja kriipsutas alla teose tähtsust, kuna see on esimene ja äärmiselt hädavajalik üldkeeleteaduse õpik peale J. V. Stalini keeleteadust käsitlevate teoste ilmumist.

Õpikus on antud hea ülevaade keeleteaduse arengust, on õigesti näidatud keelegeograafia tähtsust ja kritiseeritud vastavaid kodanlikke seisukohti. Samuti on põhjalikult käsitletud keelte arengut sugukonnakeeltest rahvuskeelteni. Toodud positiivsete külgede kõrval esineb õpikus aga kahjuks ka mõningaid puudusi.

Ühe peamise puudusena märkis kõneleja teoses leiduvat poleemikat N. Marriga, kusjuures refereeritakse lehekülgede viisi Marri vääraid seisukohi. See on üleliigne ja muudab õpiku mõnevõrra isegi marrismi propageerijaks. Autor ei ole ka küllaldaselt valgustanud keeleteaduse kõige olulisemaid ja raskemaid küsimusi sõnavara ja sõnavara põhifondi vahekorrast, keele sisemistest arengu-seadustest ning keele ja mõtlemise seostest. Ilmsesti pole Tšikobava nende probleemide lahendamisel arvestanud teiste nimekate nõukogude keeleteadlaste saavutusi (V. Vinogradov). Töös võib leida ka mitmeid vasturääkivusi ja ebatäpsusi, mis õpikule on lubamatud.

Täiendava sõnavõtuga esines sm. E. Koemets, kes omakorda juhtis tähelepanu ebatäpsustele peatükis keele ja mõtlemise seostest. Autor oleks pidanud selgemalt esile tõstma just välise keele kui suhtlemisvahendi primaarsuse.

Sm. Bachman rõhutas veelkordselt õpiku vajalikkust, kuid leidis, et see vajab veel täiendamist just sõnavara põhifondi ja keele sisemiste arenguseaduste osas.

Sm.. Kann märkis kiitvalt seda osa, kus on juttu artikulatsioonibaasi tähtsusest eriti võõrkeelte õppimisel. Puudulikud on ka õpikus joonised, milledel puuduvad vajalikud selgitused.

Lähemate täiendustega esinesid veel sm-d F. Lõpp, O. Mutt, T. Murnikova jt. Kokkuvõttes leiti õpik olevat väga vajaliku, kusjuures esiletoodud puudustest ja täiendustest otsustati informeerida Kultuuriministeeriumi, et autor saaks neid arvestada õpiku uues väljaandes.

H. Lahk

Parandada õppetööd üliõpilasrühmades

Õppetöö vormidest Tartu Riiklikus Ülikoolis võiks mainida järgmisi: loeng, üliõpilaste iseseisev töö raamatuga, konsultatsioonitunnid, praktikumid, arvestuste sooritamine, kursuste- ja diplomitööd ja ettevalmistamine eksamiteks.

Põhilistest õppetöö vormidest on mõnda vahetevahel esile tõstetud ülikooli ajalehe veergudel, kuid õppetöö edukuse erakordne tähtsus nõuab, et nii õppejõud kui ka üliõpilased neid küsimusi enam analüüsiksid, ja neid laiemas ringis läbi arutaksid, et üksikuid mõtteid ja otstarbekohaseid ettepanekuid üldiselt kasulikult rakendada üliõpilaste õppeedukuse parandamisel.

Loengute kaudu omandab üliõpilane kõrgemates koolides kaaluvama osa väärtuslikke teadmisi. Loengu väärtus sõltub lektori teadmiste sügavusest ja tema ettekandeoskusest. Põhjalikke teadmisi oma erialal ei omanda aga lektor ei päevade ega kuudega, vaid see nõuab aastaid püsivat tööd, kuid ettekandeoskust võib iga lektor omandada väga lühikese aja kestel, seetõttu on lektorile teretulnud kõik näpunäited ja soovid, mis aitavad loengu metoodilist külge parandada ja lektori ettekannet viimistleda. Seepärast ärgu häbenegu ka üliõpilased loengu vaheajal avaldamast oma soove lektorile ja ärgu kartku esile toomast ka mõnd puudust, mis loengu puhul üliõpilastele silma torkas. Iga õige pedagoog ja edasipüüdev õppejõud on tõsiselt tänulik üliõpilastele iga väärtusliku soovi ja ettepaneku eest.

Et loeng hästi täidaks oma ülesande, see sõltub suurel määral ka kuulajaist-üliõpilasist. On auditoorium vaikne ja üliõpilased jälgivad tähelepanelikult igat lektori väljendust, tehes vastavaid märkmeid, siis lubab see lektoril enam süveneda oma ettekandesse ja seda sisukamalt esitada. Kui aga ükski üliõpilane tegeleb loengul kõrvaliste asjadega või püüab vestelda naabriga, siis häirib see igat õppejõudu ja segab tema tähelepanu ja mõtete edasiandmist.

Loengu materjal tuleb igal üliõpilasel konspekteerida. Materjali läbitöötamine toimugu võimalikult pea pärast loengut. Konspektide läbitöötamist teostatagu kollektiivselt, et mõningaid arusaamatuid küsimusi ühiselt läbi arutada või vastavate raamatute põhjal loengut täiendada.

Et loengu distsipliini tõsta ja väärtuslikku tööaega loengute alul viimase võimaluseni kokku hoida, tuleb kursuse aktiivil täielikult likvideerida loengutele hilinemine. See on teostatav, kui kõik õppejõud oma loengud õigeaegselt lõpetavad.

Loengutest osavõtjad tuleb igakord registreerida, et kasvatada õpperühmades distsipliini ja välja selgitada kõiki puudujaid.

Puudujate väljaselgitamiseks lastakse loengu ajal ringi käia registreerimisleht, kuhu iga üliõpilane kirjutab oma nime tähestikulises järjekorras. Seda on võimalik eksimatult teostada, kui kursusevanem või a/ü rühma organisaator on märkinud juba ette registreerimislehele järjekorras niimitu numbrit, kuipalju on kursusel üliõpilasi ja iga üliõpilane varem teab oma nime järjekorranumbrit üldnimestikus. Nii on loengu lõpul rühmavanematel kohe näha, kes puudusid loengult. Pärast puudujate märkimist päevikusse, antakse registreerimisleht edasi õppejõule, kes märgib sinna loengu teema ja kasutab seda lehte edukalt konsultatsioonitundides eksamite-eelsetel konsultatsioonidel ja kohusetundetute üliõpilaste osas ka eksamitel.

Kuid ka kõige paremini organiseeritud loengulise õppetöö vormi puhul ei saa üliõpilased ühtegi ainet põhjalikult omandada ilma iseseisva tööta raamatu abil.

Raamat, ükskõik kui puudulik ta ka ei oleks, on ikkagi parem kui ka kõige hoolsamini kirjutatud loengute konspekt juba seetõttu, et ka viimunumalgi lektoril pole võimalik õppekavade ulatuslikkuse ja loengutundide nappuse tõttu ühtegi ainet süstemaatiliselt ja erakordselt põhjalikult esitada.

Õppeprogrammide lõpul on tavaliselt toodud terve rida raamatuid, mida soovitatakse, kuid see ei tähenda veel seda, et üliõpilane nad kõik peaks põhjalikult läbi uurima. On aga tingimata vajalik, et iga üliõpilane neist õppeprogrammis olevaist või ka õppejõu poolt soovitatud raamatuist vähemalt ühe põhjalikult läbi töötaks. See raamat saab edaspidi kondikavaks, mille ümber kujundub loengumaterjal ja loengumaterjali selgitamiseks hangitud lisaküsimused teistest raamatutest ja eriala kirjandusest. Seepärast on soovitav hästi valitud raamatu põhjal loengumaterjali pidevalt ette läbi töötada ja loengu järel loengut täiendada teiste õppekavas soovitatud raamatute põhjal.

Selline pidev loengumaterjalide läbitöötamine ja iseseisev raamatute lugemine loengute eel on edukas vaid siis, kui kõik üliõpilased täielikult ära kasutavad konsultatsioonitunde.

On ju konsultatsioonide ülesandeks abistada üliõpilasi aine omandamisel esijoones just loengumaterjalide ja kirjanduse iseseisval läbitöötamisel. Järelikult üliõpilaste osavõtt ja aktiivsus konsultatsioonitundides on ühtlasi ka nende iseseisva, pideva ja süstemaatilise töö indikaatoriks.

Konsultatsioonitund koos kontrolltöödega on kõige laialdatuslikum õppetöövorm (võrreldes kitsapiiriliste seminari- ja kursusetöödega), kus õppejõul avaneb võimalus tungida üliõpilaste iseseisvasse töhe semestri kestel ja neile anda kasulikke juhtnööre.

Kuid kahjuks ei omistata üliõpilaste endi poolt konsultatsioonitundidele veel väärikat kohta õppeprotsessis.

Vaatamata konsultatsioonitundide väärtuslikkusele, millest korduvalt on kirjutatud ülikooli lehe veergudel, on üliõpilaste puudumise % konsultatsioonitundidest erakordselt suur.

Millega seletada seda tõsiasja?

Kas tõesti meie üliõpilane teeb vaid enam-vähem laitmatult seda tööd, mis on «obligatoorne».

Lähem analüüs konsultatsioonidest puudumise ja passiivsuse uurimisel näitab, et need üliõpilased, kes ei ole asunud semestri kestel loengute pidevale läbitöötamisele ja kirjanduse iseseisvale lugemisele, kardavad konsultatsioonitunde, kuna neil ei ole konsultatsioonitundides midagi küsida.

Mõned aga, kes on küll juba loengud läbi töötanud ja neile olekski vaja midagi arusaamatut selgitada, on tagasihoidlikud seetõttu, et kardavad küsimusi esitada, olles arvamusel, et teistel üliõpilastel, kellel ei ole esitada õppejõule küsimusi, on kõik erakordselt selge ja arusaadav. Nende julgustamiseks olgu öeldud, et küsimuste mitteesitamine on pigem aine mittetundmise kui erakordsete teadmiste kriteeriumiks.

Lõpuks olgu veel mainitud, et rühmavanemad organiseerigu konsultatsioonitundidest osavõtjate registreerimist samuti, nagu seda tehakse loengutest osavõtjate puhul.

Üliõpilaste suhtumine õppetöösse väljendub kujukalt ka praktikumides.

Praktiline töö teadmiste ja oskuste omandamisel on nõukogude ülikoolis alati olnud esikohal, kuid erakordset tähtsust tuleb praktlilistele töödele õppeprotsessis anda pärast NLKP XIX kongressi.

Kuid Tartu Riikliku Ülikooli paljudes praktikumides ei kulge veel õppetöö nii, et sellest saaks üliõpilane maksimaalselt kasu (füüsika praktikum jne.).

Üheks oluliseks puuduseks on praktiliste tööde raskuspunkti kandumine semestri lõpule, kus kehtivate korralduste kohaselt tuleks juba sooritada arvestusi.

See kõik on tingitud sellest, et semestri alul üliõpilased ei hinda õieti oma ajabüdžetti. Seepärast on kursusevanemate ja rühmaorganisaatorite üks peamisi ülesandeid aidata kaasa, et üliõpilased semestri alul kiirustaksid praktiliste töödega ja et semestri viimasele kuule kanduks peamiselt arvestusteks ettevalmistamine ja arvestuste sooritamine.

Et seda nõuet teostada, tuleb üliõpilastel praktikumides töötada kindla graafiku järele.

Teiseks praktikumi töö edukuse pidurdajaks on, et üliõpilased ei valmista end kodus ette praktikumiks.

Siin ei ole igakord üliõpilane süüdi, vaid viga peitub peamiselt selles, et peaaegu kõikides TR Ülikooli praktikumides puuduvad trükitud tööjuhised, mida üliõpilane saaks kodus kasutada. Füüsika praktikumis on olukord isegi halvenenud, praktikumide raamatud on ammu müügilt kadunud ning uute trükkimiseks pole veel mingisuguseid väljavaateid.

Üliõpilasrühmade aktiivil tuleb tingimata jälgida kogu rühma praktiliste tööde arengut ja hoolitseda ning kanda ka täit vastutust selle eest, et mahajäänuimgi üliõpilane sooritaks arvestuse praktikumi lõpetamise kohta hiljemalt praktikumi viimasel tunnil.

Lõpuks veel mõni sõna üliõpilaste rühma aktiivi abist kursuseja diplomitööde teostamisel. Siin tuleb jällegi rühmavanemal kokkuleppel juhendava õppejõuga ja üliõpilastega fikseerida kõigile üliõpilastele kindlad tööajad tööde sooritamiseks ja samuti juhendava õppejõuga kokku leppida tööde pidevas kontrollis, et tööd kulgeksid täiesti plaanikohaselt ja nii üliõpilane kui ka õppejõud oleksid töö teostamiseks kui ka juhendamiseks ettenähtud ajal kohal.

Kui üliõpilasrühmade aktiivid oma tööd sellises vaimus organiseerivad ja kõigile üliõpilastele oskavad selgeks teha, et eksamitele ettevalmistamine algab semestri esimese tunniga ja et eksamisessioon on vaid õpitud materjali kordamiseks ja eksamite sooritamiseks, siis võime olla kindlad, et Tartu Riiklik Ülikool täidab temale pandud suure ülesande nõukogude kõrgema haridusega spetsialistide õpetamisel ja kasvatamisel.

Van.-õpetaja J. Reinet,
TRÜ a/ü komitee õppe-teadusliku töö komisjoni liige

Grupp geoloogiaosakonna üliõpilasi Krimmi matka materjale läbi töötamas. Joh. Miku foto

Maria Grinbergi klaverikontsert

Hiljuti Tartu Riikliku Ülikooli aulas toimunud Maria Grinbergi klaverikontsert on üheks silmapaistvamaks ja rõõmustavamaks sündmuseks Tartu muusikaelus.

Maria Grinberg kuulub kahtlemata meie kodumaa parimate pianistide esiritta ja tema külaskäigud on alati olnud oodatumaid meie muusikasõprade hulgas. Alati suudab kunstnik kuulajaile pakkuda midagi uut, tema suurepärane interpreteerimiskunst näib olevat ammendamatu.

Grinbergi mängu iseloomustab kõigepealt haruldane väljenduse kiirus ja sügav loomulikkus emotsioonide edasiandmiseks, suur sisemine kaasaelamine, äärmiselt peen stiilitunne ning lihtsus. Tema täiuslik tehniline virtuoosiikkus ei muutu kunagi eesmärgiks omaette, see on vaid vahendiks teose muusikaliste kujundite sügavaima mõtte avamisel. Just see — tõsine loominguline lähenemine muusikateosele ning julged, nõudlikud väljendusvahendid — iseloomustab Grinbergi kui kunstnikku. Seetõttu võib kuulaja üha avastada talle tuntud teose esituses senitundmatut ilu, senitundmatuid rikkusi.

Kava esimeses osas esitas Grinberg Bachi Inglise süidi h-moll ja Schuberti 4 impromtu'd op. 30, teises osas Schumanni sonaadi nr. 1 fis-moll. Eriti haaravad olid Bach ja Schuberti esimene impromtu. Millise tohutu sisemise jõu, mõtteselguse ning monumentaalsusega mõtestab kunstnik lahti Bachi polüfoonilist muusikat, väliselt nii karmilt-mehist, sisult aga ometi sügavalt lüürilist! Selgelt pääses esile tooni graafiline puhtus ja kindlus. Kuivõrd erinevalt kõlasid aga Schuberti palad, mängitud sooja südamlikkuse, tõsiduse ning tohutu intensiivsusega!

Meisterlikult oskab pianist ära kasutada instrumendi võimalusi: tema mäng on äärmiselt orkestraalne, võrratult rikas kõlavärvilt ja -varjundilt. Suur dünaamiline mitmekesisus, läbipaistev, õrn piano täis sisemist pinget, jõulise erutava forte kõrval — selles kõiges avaldub ühtlasi kunstniku enese tugev isiksus, tema suur tahtejõud, optimism. See paelub kuulajaid esimesest hetkest alates.

Samasuguselt elamuslikult, sügava iseloomustusega olid esitatud lisapalad — Chopini mazurka ja valss ning Beethoveni variatsioonid c-moll.

Publiku poolt sai Grinberg tulise vastuvõtu osaliseks.

T. Mälksoo

Teateid olümpiaadilt

TRÜ arstiteaduskonnas on V kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi sarjas toimunud kaks õhtut — üks 21. märtsil ja teine 3. aprillil k. a. Kuna esimene õhtu oli nii organisatoorselt kui ka kunstilisest küljest väga nõrk, siis teise õhtuga võib jääda enamvähem rahule. Kava oli paremini koostatud, esitati 4 pala omaloomingut, ettenähtud numbrid ei langenud välja tegelaste mitteilmumise tõttu nagu esimesel õhtul (raviosakonna I kursuse üliõpilane Ö. Väden, kes pidi esinema kunstilise võimlemise numbritega, ei ilmunud üldse kohale). Suureks puuduseks oli aga mõlemal õhtul see, et meie isetegevuslastel puudub enesekindlus laval esinemiseks, mistõttu tuleb sageli ette viperusi, mis esinejate hindeid alla viivad (näit. võimlejad R. Nigol ja A. Tikk). Puudulikku ettevalmistust oli tunda nii lauluansamblite kui ka solistide osas.

Asjaolud, et pole maksimaalselt ära kasutatud ametiühingu poolt pakutud võimalusi juhendajate osas, andis end samuti valusasti tunda. See tingis raviosakonna I kursuse näiteringi nõrga esinemise. Lavastaja, üliõpilane H. Kask, võttes ise näidendist osa, ei suutnud küllaldaselt näha näidendi puudusi.

Olukorra parandamiseks tulevikus osutas žürii vestelda kõigi esinejatega eraldi ja suunata nende tähelepanu tehtud vigadele ning näidata ära vigade vältimise võimalused. Samuti võttis žürii vastu otsuse, mitte enam lasta lavale ebaajakohaseid numbreid (H. Vuhka ja H. Kase esitatud humoresk), mis ei seisa nõukogude kunstitaseme kõrgusel.

V. Ratnik,
teaduskonna žürii liige

Möödunud nädalal

Ettevalmistusi teaduslikuks sessiooniks

TRÜ zooloogia kateedris lõpetati ettevalmistused osavõtuks ENSV TA Zooloogia ja Bioloogia Instituudi poolt korraldatavast Teadusliku Nõukogu laiendatud sessioonist, kus käsitletakse sisevete uurimise küsimusi. Ettekannetega esinevad zooloogia kateedrist prof. H. Riikoja, van.-õpetaja A. Lumberg, aspirant J. Ristkok ja van.-laborant I. Lissenko. Sessioon toimub 11.—13. aprillini k. a.

Eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite koosolekult

7. aprillil toimunud eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite ühisel koosolekul arutati esimese kvartali teadusliku töö plaani täitmist, aspirantide E. Vääri ja F. Lõpu dissertatsiooni üksikuid peatükke ja võeti vastu ÜTÜ teaduslikul konverentsil ettekantavad tööd.

Leedu NSV noored solistid Tartus

Kolmapäeval esinesid Leedu NSV noored solistid sopran J. Gaškerite, bariton V. Rubatski, koloratuursopran N. Lifšitsaite jt. Tartu Riikliku Ülikooli aulas kontserdiga.

Kontsert möödus Tartu muusikasõprade ja Leedu NSV noorte solistide vahelise vastastikuse sõpruse tähe all.

Комсомольское собрание.

Состоялось комсомольское собрание 1-го курса историко-филологического факультета. С докладом «О революционной бдительности» выступил студент тов. Быков.

Выступающие привели ряд примеров из жизни университета, о борьбе с расхлябанностью и ротозейством в наших рядах.

Собрание прошло очень интересно.

Suusavõistlused Otepääl

Möödunud nädalavahetusel toimusid Otepääl ENSV kõrgemate koolide suusatamise võistlused. Võistlustest võtsid osa Tallinna Polütehnilise Instituudi, Tallinna Pedagoogilise Instituudi, TR Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia võistkonnad.

Üldvõitjaks tuli TRÜ võistkond 123,5 punktiga.

Pigem vähem, kuid paremini

Nõukogude valitsus, kommunistlik partei ja kogu nõukogude rahvas nõuavad Tartu Riiklikult Ülikoolilt tervet, igakülgselt arenenud ja sügavate teadmistega kaadrit.

Selle õigustatud nõudmise sajaprotsendiliseks täitmiseks peavad meie ülikooli kateedrid ja dekanaadid pöörama senisest rohkem tähelepanu üliõpilaste töökoormusele, õppeprogrammide ja -plaanide otstarbekusele.

Ajaloo-keeleteaduskonna loogika-psühholoogia osakonna II kursuse õppekoormus on olnud igal õppeaastal suurim teaduskonnas. Käesoleval semestril saavutas õppekoormus nimetatud osakonna II kursusel õppeprogrammide vahetuse tõttu oma arvatava maksimumi.

Kujutlege vaid — 51 loengutundi nädalas, seminaritöö eesti kirjandusest, kursusetöö psühholoogias, kohustuslik lektüür välismaises kirjanduses, lektüürid vene keeles, võõrkeeles ja soome keeles. Sellele lisandub jooksev töö seminarideks ja nelja keele tundideks ettevalmistamine. Kahekümne neljast tunnist ööpäevas nende ülesannete korralikuks lahendamiseks ei piisa.

Kuid nõukogude üliõpilased ei pea ju tegelema ainult õppetööga. Nad võtavad aktiivselt osa ühiskondlikust tööst, tahavad tegelda iseseisva teadusliku tööga. Meie üliõpilasi ootavad isetegevusringid, sport, ALMAVÜ, kino, teater ja kontserdid.

Juba esimese kuu möödudes sellest semestrist oli nimetatud rühma üliõpilaste hulgas märgata ületöötamise tundemärke. Üliõpilaste haigestumised tihenesid, ilmnes tagasiminek õppetöö ja distsipliini alal.

Ülekoormatuse küsimus on teravalt üles tõstetud dekanaadis, TRÜ ELKNÜ Komitees ja sellest on teadlik ka ülikooli parteibüroo. Pärast paljukordseid ja pikaajalisi kaalumisi ja arutamisi leidis dekanaat olevat võimaliku jätta ära kursusetöö psühholoogias ja see asendada eesti kirjanduse seminaritöö ümberkirjutamisega kursusetööks. Pika kauplemise tulemusena soome-ugri keelte kateedriga vähendas prof. Ariste soome keele lektüüri 100-lt leheküljelt 75-le. Teatavat kergendust need järeleandmised muidugi tõid, kuid töökoormus on veel praegugi väga suur. Ees seisab raske eksamisessioon ja on karta, et see võib tuua meile üllatusi, sest ülekoormatuse tagajärjel pole semestri jooksul suudetud õppeaineid põhjalikult omandada.

Sügissemester ja talvine eksamisessioon olid tunduvalt kergemad. Üldiselt on kogu teaduskonnas kevadine eksamisessioon talvisega võrreldes väga raske.

Paremate tagajärgede saavutamiseks õppetöös tuleb dekanaadil ja rektoraadil senisest tunduvalt paremini hoolitseda õppetöö ühtlase planeerimise eest.

L. Kose,
ELKNÜ TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna büroo liige

Kehakultuur ja sport

TRÜ ja EPA esivõistlused poksis

28. ja 29. märtsil k. a. toimusid TRÜ ja EPA esivõistlused poksis. Kui vaadelda teaduskondade meeskondi, siis ilmneb, et tervekoosseisulisi meeskondi polnud välja pannud ükski teaduskond (meeskonna koosseisus on 10 kehakaalu). Kehakultuuriteaduskond pani välja 8-liikmelise, õigusteaduskond 2-liikmelise ja mat.-loodusteaduskond 5-liikmelise võistkonna. Ajaloo-keeleteaduskonnast oli kohal ainult üks võistleja. EPA teaduskondi esindas ainult 8-liikmeline koondvõistkond.

TRÜ ja EPA esivõistlustel poksis kujunesid tehnilised tagajärjed järgnevaiks:

Kärbeskaalu (kuni 51 kg) võitjaks tuli J. Välba (kehakult. tead.)

Kergekaalus (kuni 60 kg) oli pinev võistlus P. Sampetovi (mat.-loodust.) ja R. Kampuse vahel. Võistlus oli tasavägine ja ainult Sampetovi kiired seerialöögid andsid talle võidu.

I kergekeskkaalu I koht otsustati anda võistluseta K. Stumburile (mat.-loodust.), kuna temal kui I järku omaval poksijal polnud vastast.

II kergekeskkaalu (kuni 67 kg) võitjaks tuli M. Žukov (õigust). Kui eelmistel võistlustel nägime Žukovit võrdlemisi puisena, siis nende võistluste järele võime öelda, et Žukov on tehniliselt tunduvalt paranenud.

I keskkaalus kohtusid kaks vana rivaali — I. Ulp (EPA) ja E. Svõrov (mat.-loodust). Nendevahelistel võistlustel on alati olnud äärmiselt tasavägine edu mõlemail, sama oli oodata ka seekord. Kuid Svõrov esines seekord võrdlemisi apaatselt ja kaotas.

II keskkaalus tuli võitjaks H. Laur (EPA). Laur on veel arenemisjärgus, kuid temast võib vastava treeningu järele saada hea poksija. II koha võitis H. Kübar (kehakult. tead.) ja III koha — K. Nigola.

Poolraskekaalus (kuni 81 kg) tuli võitjaks E. Heinmets (EPA).

Raskekaalus oli kaks võistlejat. Neist esikoha saavutas J. Tursk (kehakult. tead.). jättes teiseks Eriku, kes ka esines võrdlemisi südilt. Meeskondadest tuli esikohale kehakult. teaduskond.

R. Kariste,
NSVL meistersportlane

Akadeemik I. P. Pavlovi õpetuse rakendamisest ajaloo-keeleteaduskonnas

Akadeemik I. P. Pavlovi õpetus kõrgemast närvitegevusest on vene füsioloogiateaduse suurimaid saavutusi. Kuid selle tähtsus ulatub kaugele üle füsioloogia piiride. Seda ei taha mõnikord arvestada meie keeleteadlased ja ka meedikud. Akadeemiate ühine sessioon 1950. aastal asus seisukohale, et I. P. Pavlovi õpetus andis palju hinnatavat pedagoogikale ja kehalisele kasvatusele ja võib anda väga palju keeleteadusele. Kui kehaline kasvatus ja psühholoogia on asunud tõsiselt pavlovlikule teele, siis ei või seda samal määral näha keeleteaduses.

On tarvis arvestada, et igasugune teadmiste omandamine, probleemide lahendamine, inimlik mõtlemistegevus on suuraju tingitud reflektoorne tegevus, erutus- ja pidurdusprotsesside, analüüsi ja sünteesi, esimese ja teise signaalsüsteemi koostöö. Ei saa kõnelda teaduslikule alusele rajatud õppetegevusest ei ülikoolis ega keskkoolis, kui ei tunta nimetatud protsesside seaduspärasusi.

I. P. Pavlovi õpetus näitab, et organism tegutseb suuraju juhtimisel tervikuna, olenevalt kogu väliste ja sisemiste mõjurite kompleksist. Seepärast ei saa teadmiste omandamist, maailmavaatelist arengut, tervist ja käitumist kasvatada lahus, arvestamata kogu situatsiooni, kõiki tegureid. Meie õppejõud ja ülikooli lõpetajad koolides jm. arvestavad sageli ainult edasijõudmisi teadmiste omandamisel.

Erutus- ja pidurdusprotsesside dünaamika, induktsiooni, irradiatsiooni ja kontsentratsiooni ning ajutiste seoste seaduspärasuste tundmine on aluseks õppe- ja kasvatustöö õigele kujundamisele.

Toon ainult mõned näited. Eelmisel õppeaastal tuli mul lugeda üht vahelejäänud kursust eraldi kokkulepitud aegadel. Kord olin sunnitud hilinema 15 minutit. Järgmisel korral umbes 15% üliõpilasi hilines, mida varem kunagi polnud juhtunud. Mõned seosed kujunevad inimesel väga kiiresti!

Kord kujunenud seosed aga ei kao iseendast, vaid need tuleb kustutada pidurdusega. Paljud eksitused, halb hääldamine, keelevead jne. tulevad eriti esile eksamil, kuigi nende eest on õppetöö käigus hoiatatud, sest nõrgad, kustutatud seosed kerkivad esile uute tugevate ärritajate (eksami olukord) mõjul. Sellega seletub ka murdeliste vormide kasutamine eriti tugeva emotsionaalse erutuse olukorras.

Kõige suuremat tähelepanu tuleks omistada diferentseerimis-pidurduse seaduspärasuste tundmaõppimisele ja arvestamisele.

Uute mõistete kujunemisel tuleb eristada olulised tunnused ebaolulistest, ajalooliste sündmuste, õpetuste, vaadete jne. hindamisel progressiivne reaktsioonilisest jne. See toimub diferentseerimis-pidurduse teel. On küllalt sagedased need juhud, mil üliõpilased õppejõu ühe või teise seletuse tunnistavad segaseks, ebamääraseks ja nad ei saa sellest ainelõigust kindlaid ja selgeid teadmisi. Tekivad sellised vead: kui tekkisid klassid, tekkis klassikaline kirjandus, Kr. J. Peterson karjaste lauludes (pastoraalides) võitles karjaste raske olukorra vastu, kaudsihitise ja määruse ärasegamine jne.

Katsed diferentseerimise alal on näidanud, et kahe lähedase nähtuse käsitlemine peab toimuma ajaliselt eraldi ja algama kaugemalt, võimalikult kergemini eristatavaist näiteist.

Pedagoogilise praktika ajal selgub, et paljud üliõpilased ei suuda vabalt esitada ainet (on konspektis kinni), ei suuda silmas pidada ja arvestada kogu klassi, kõnelevad liiga tasa jne.

On ilmne, et tegemist on pidurdusnähtusega, mis tekib uute ärritajate mõjul, mis kokku osutuvad liiga tugevaks antud närvisüsteemile. Selliste raskuste vältimiseks on tarvis juba varakult üliõpilasi asetada analoogilisse situatsiooni (koosoleku juhtimine jne.) või võimaldada esinemist õpilaste ees väikeste ülesannetega. Sel viisil väldime ülepiirilise pidurduse tekkimise ja ebameeldivad hirmuelamused esimestes tundides, mis ei jäta mõju avaldamata hilisemale pedagoogilisele tegevusele.

Eriti suur tähtsus keelekateedrite seisukohalt on I. P. Pavlovi õpetusel I ja II signaalsüsteemist.

Sõnasignaalide seoste kujunemine toimub põhiliselt samade seaduste alusel, nagu ajutiste seoste kujunemine üldse. Kuid siiski tuleb silmas pidada ka erinevusi. Vene keele ja võõrkeelte õppimine on meie üliõpilastel tõsine ülesanne, mille õige organiseerimine säästaks palju aega ja avaldaks kirjanduse kergema kasutamise alusel suurt mõju õppeedukuse tõusule.

Keeleõpetuse metoodika kõrgemais koolides on üldse vähe läbi töötatud, kuid täiesti läbi töötamata I. P. Pavlovi õpetuse seisukohalt.

On avaldatud kriitikat direktse meetodi kohta, kuid pole põhjendatud seda kõrgema närvitegevusega.

Võõrkeele õppimine ülikoolis peab rajanema emakeelele. Mõisted ja kogu mõtlemine, mis on lahutamatult seotud inimese kasvamise ja arenemise protsessis emakeelses ühiskonnas, tuleb siduda enamvähem sama lahutamatult võõrkeelega. Olemasolev mõiste, mis on ühendatud emakeelse sõnaga, tuleb ühendada ajutiste seoste seaduste põhjal võõrkeelse sõnaga. On arusaadav, et esialgu kujuneb see seos emakeelse sõna kaudu, kuid korduva koosesinemise tagajärjel tekib juba otsene seos võõrkeelse sõna ja mõiste vahel.

Sõnasignaali iseärasuseks on tema üldisus ja esinemine hääldataval, kuuldaval, nähtaval ja kirjutataval kujul. Õppeprotsessis tuleb siduda emakeelse mõistega kõik need sõna esinemiskujud, et üks teisest kaugele ette ei jõuaks. Tõlkimisoskus ei anna veel kirjutamise- ega kõneoskust. Sõna peab esinema võimalikult mitmes grammatilises vormis, mitmes ühenduses. Ajutiste seoste kujunemise astmete seisukohalt on äärmiselt suur viga poolikult omandamine (irradiatsiooni-astmele peatuma jäämine).

Sõnad ei ole aga üksi, vaid moodustavad pesakonna, mille häälikulised ja sisulised sarnasused mõjuvad soodsalt seoste kujunemisele ja tugevnemisele. Näit. известный, известно, вести jt., millele võib lisandada wissen, Wissenschft (saksa k.) ja wise, wisdom jt. (ingl.). Selline seoste mitmekesisus ja mitmekülgsus viib keele ja mõtlemise lahutamatu seose kujunemisele, aitab kõrvaldada formalismi keeleõpetusest.

Kuid I. P. Pavlovi õpetus I ja II signaalsüsteemist ei ole aluseks ainult keeleõpetamise (ja üldse igasuguse õpetamise) metoodikale, vaid on aluseks ka keeleteadusele. Keele tekkimise, arenemise, keele ja mõtlemise, lastekeele, foneetika, semasioloogia jpt. probleemide lahendamine ei ole tänapäeval mõeldav ilma I. P. Pavlovi õpetust arvestamata.

E. Koemets,
loogika-psühholoogia kat. v.-õpetaja

Toimetaja kt. V. PALM

MD 02925 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 1022

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗ. МАТЕР.
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (182) Reedel, 17. aprillil 1953. a. VI aastakäik

Koondagem jõud eksamisessiooni edukaks läbiviimiseks

Kevadise eksamisessiooni algusest lahutavad meid vaid mõned nädalad. Meie käsutuses olev ajavahemik on lühike, ent nõudeid, mida eelolev eksamisessioon üliõpilastele esitab on suured. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi poolt püstitatud ülesanded rahva kultuuritaseme tõstmise alal eeldavad pidevat oppetöö kvaliteedi parandamist meie kõrgemates oppeasutustes.

Nagu näitavad varasemate eksamisessioonide kogemused, esineb meie üliõpilaste oppetöös veel tõsiseid puudusi. Arstiteaduskonna I kursusel hinnati möödunud eksamisessioonil ligi 40 üliõpilase vastuseid rahuldava või koguni puuduliku hindega. Akadeemilisi võlgnevusi omavate üliõpilaste arv matemaatika-loodusteaduskonnas ulatus samal ajal neljakümne neljani, mis moodustab ligi 10% kogu teaduskonna üliõpilaste üldarvust.

Puudulik on olnud töö ühiskonnateaduste omandamise alal. Paljud ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilased ei suutnud möödunud eksamisessioonil ettenähtud tähtajal sooritada dialektilise materialismi eksamit. 16 arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilast jättis tähtajal sooritamata poliitilise ökonoomia arvestuse.

Need üksikud faktid näitavad, et ülikooli komsomoliorganisatsioonil tuleb senisest veelgi enam tähelepanu pöörata õppetöö küsimustele, tõsisemalt suhtuda eksamisessiooni ettevalmistamisse.

Praegu on eriti oluline, et kõik grupporgid koos õpperühmade vanematega pidevalt jälgiksid, kuidas toimub rühmakaaslaste ettevalmistamine eksamisessiooniks. Tihedamini tuleb korraldada lühikesi, 15—20-minutilisi koosolekuid, kus üks või teine üliõpilane jutustaks rühmakaaslastele, kuidas ta valmistub eksamisessiooniks. Grupporgidel ja rühmavanematel tuleb kindlustada üliõpilaste sajaprotsendiline kohaletulek eksamitele ning arvestustele.

Kursusekolmiku töö peab eksamisessiooni ettevalmistamise perioodil olema eriti hästi kooskõlastatud. Kursusekolmikutel tuleb läbi viia kursuse koosolekud, kus koos dekanaadi esindajaga arutatakse läbi arvestuste ja eksamite tähtajad. Neist koosolekutest peavad kindlasti osa võtma ka õppejõud, kes võivad anda väärtuslikke nõuandeid üliõpilaste töös esinevate puuduste likvideerimiseks. Kursusekolmikutel tuleb hoolitseda ka selle eest, et eksamisessiooni-eelsel perioodil viia minimumini teiste, õppetööd mitte käsitlevate ürituste arv.

Teaduskonna ja kursuste komsomolibüroodel tuleb pidevalt kontrollida, kuidas kulgeb ettevalmistus eksamisessiooniks õpperühmades ja komsomoligruppides. Eelseval eksamisessioonil tuleb tõsist tähelepanu pöörata akadeemiliste võlgnevuste ärahoidmisele. On vajalik, et komsomoligruppide ja kursuste koosolekutel arutataks personaalselt mahajäävate üliõpilaste eksamiteks ettevalmistamise organiseerimist juba aegsasti enne eksamisessiooni algust.

Võimsaks relvaks eksamisessiooni-eelsel kui ka eksamisessiooni ajal esinevate puuduste likvideerimiseks on meie seinalehed, väiklehed ning ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool». Oma täieliku löögivõimsuse saavutavad nad aga alles siis, kui meie teaduskondade ja kursuste bürood pidevalt kindlustavad neid tabavate, puudusi teravalt kritiseerivate artiklitega. Huvitav oleks ka lugeda, kuidas meie õppetöö eesrindlased valmistuvad eksamiteks, milliste meetoditega nad töötavad eksamisessiooni ajal.

Teaduskondade büroodel ja ülikooli administratsioonil tuleb hoolitseda ka soodsate õppimistingimuste eest meie ühiselamutes. Eriti tähtis on ühiselamute õppetubade küsimuse kiire lahendamine.

Kateedritel tuleb teha üliõpilastele kättesaadavaks kõik vajalikud näitlikud õppevahendid, võimaldada oma raamatukogude pidevat kasutamist üliõpilaste poolt.

Ainult siis, kui kogu ülikooli kollektiiv ühise teadmiste eest võitleva perena koondab kõik jõud eksamisessiooni edukaks sooritamiseks, võime kindlalt vastu minna eksamisessioonile.

H. Kahn,
ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori juhataja

Lenini osa minu elus

Juba keskkooli päevil tundsin sügavat huvi kirjanduse ja kirjandusküsimuste vastu. Kuid alati ei suutnud ma kõiki probleeme mõista. Nägin karjuvat vastuolu L. N. Tolstoi loomingus — ühelt poolt feodaalühiskonna halastamatu paljastamine, teiselt poolt aga kõige tagurlikum papimeelsus, kuid ei suutnud seda täiesti mõista. Juurdlev mõte ei võinud rahulduda õpetaja ja õpiku nappide seletustega. Asusin algallika «Leo Tolstoi kui Vene revolutsiooni peegel» kallale. See oli esimene artikkel, mida ma lugesin Lenini teostest.

Oma eriala kaudu jõudsin Lenini rikkaliku loomingu juurde.

Mind hämmastab Lenini teoste mõttetihedus, Lenini mõtte raudne loogilisus. Midagi pole tema teostes liigset. Lenini peateosed on dialektilises seoses meie maa kommunistliku partei ajalooga — «Mida teha?» andis parteile ideoloogilise tugipunkti, «Üks samm edasi, kaks sammu tagasi» oli parteile organisatsiooniliseks aluseks jne. «Materialism ja empiriokrititsism» on suurepäraseks näiteks selle kohta, kuidas tuleb võidelda marksismi vaenlaste vastu.

Lenini õpetus kahest kultuurist igas rahvuslikus kultuuris, Lenini metodoloogilised juhised kirjanduse küsimustes on mind alati juhendanud eesti kirjanduse ja kultuuripärandi käsitlemisel ning uurimisel.

Lenini kõnet Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu kongressil 1920. a. olen lugenud mitmeid kordi. Selle kõnega südames astusin 1951. a. kevadel ÜLKNÜ liikmeks.

J. V. Stalin soovitas alati küsida nõu Leninilt nii suurte kui ka väikeste probleemide puhul. Seda kavatsen teha ka tulevikus. Lenini tööd moodustavad minu isikliku raamatukogu kullafondi. Nõupidamine Leniniga tema teoste kaudu kindlustab meie suure õpetaja juhtiva osa kogu minu elus.

A. Nagelmaa,
ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane

Pidage meeles, armastage Iljitšit, õppige temalt, meie õpetajalt ja juhilt.

J. V. Stalin

Lenini-Stalini poolt näidatud teel edasi kommunismile!

22. aprillil tähistame inimkonna surematu juhi Vladimir Iljitš Lenini sünni-aastapäeva. Mõeldes Leninist meenub meile paratamatult ka Stalin. Teaduse suurte koorüeede Lenini ja Stalini inimkonna õnnele jäägitult pühendatud elu ja võitlus on lahutamatud.

Selle aasta märtsis tabas nõukogude inimesi raske kaotus. Suri Stalin. Stalin juhtis meid ligi 30 aastat mööda leninlikku teed. Nüüd, jätkates kommunismi ülesehitamist Stalinita leninlik-stalinlikul teel partei juhtimisel, on vaja, et iga nõukogude inimene õpiks tundma Lenini ja Stalini suurt pärandit.

Mida peame aga meie, noored eesrindliku teaduse varasalvede vallutajad ja rikastajad meeles pidama Lenini ja Stalini õpetusest, et olla tublid kommunistliku ühiskonna ülesehitajad? Eelkõige peame õppima, tundma hästi kogu inimkonna poolt seni loodud kultuuri, omandama sellest kogu progressiivse, et suuta edasi viia nõukogude teadust ja kultuuri.

Järgides suure Lenini eeskuju, me peame kogu oma töös ja õpingutes lähtuma Stalini teesist: «Leninlane ei saa olla ainult temale meeldiva teaduseharu spetsialist, ta peab olema ühtlasi poliitik ja ühiskonnategelane, kes on elavalt huvitatud oma maa saatusest, kes on tuttav ühiskonna arenemise seadustega, oskab neid seadusi kasutada ja püüab aktiivselt osa võtta kogu maa poliitilisest juhtimisest.»

Omandatud teadmistest pole seega veel küllalt — vaja on neid teadmisi rakendada praktikas, panna rahvast teenima. «Ilma tööta, ilma võitluseta,» ütles Lenin, «ei ole kommunistlikest brošüüridest ja teostest omandatud kommunismi raamatulistel teadmisel mitte mingit väärtust.» Seda nõuannet tuleb meeles pidada kõigil, eriti aga meil, varsti omandatud erialale tööle siirduvail üliõpilastel. Me peame nii oma erialaseid kui ka poliitilisi teadmisi rakendama maksimaalselt rahva teenistusse. Kui me seda ei tee, siis on meie teadmised surnud varandus, millest pole mitte kellelegi mingit kasu.

Edasi — järgides Lenini ja Stalini juhiseid me peame oskama küll hinnata teaduses väljakujunenud traditsioone, kuid mitte kunagi me ei tohi saada nende orjaks. Meil peab olema leninlikku julgust murda kõike seda, mis on vananenud, takistab edasiliikumist. Kui Lenin 1917. a. tegi teadusliku analüüsi põhjal järelduse, et ainus väljapääs olukorrast on sotsialismi võit Venemaal, siis tõstsid traditsioonide kammitsais olevad niinimetatud «teadusemehed» kisa, et Lenin hävitab teadust. Kuid ajalugu tõestas Lenini väidete teaduslikkuse ja õigsuse. Stalin ütleb Lenini kohta: «Siin on teile teadusmehe eeskuju, kes julgesti võitleb vananenud teaduse vastu ja kes rajab teed uuele teadusele.» Meie tingimustes tähendab see leninlikku kriitiilist suhtumist kodanlike teadlaste teooriatesse, visa võitlust idealismi igasuguste esinemisvormide vastu teaduses.

Ainult korraldades oma tööd nende Lenini ja Stalini näpunäidete järgi me võime nimetada end tõelisteks kommunismi ülesehitajateks.

H. Kullaste

V. Majakovski

Vladimir Iljitš!

Mitte sangarid
ei paiska
revolutsiooni laavat.
Jampsib sangareist
intelligentlik eliit.
Kuid varjata
südames
laulu ei saa ma,
kus meie Iljitšile kajamas kiit
Ajuta jalad pole miski.
Mis käedki
võiks ajuta teha?
Sinna-tänna
viskles
maailma pääta keha
Meid
kahurilihana koheldi,
võidust kisati kõikjal läägelt,
kui kerkis
maailma kohale
Lenin
mõõtmatu pääga.
Planeedid
omandasid teljed.
Pett haihtus kui pimedus ao ees.
Kaks maailma
hetkel sellel
välja kujunes kaoses.
Üks —
paksmagu paksmaol roomab.
Ja teine —
raudmuskline väesalk —
tuhandeid miljoneiks koondab,
et kerkida
lihaste mäena.

Nüüd
ei eksi me,
vaenlastele
täpse avame tule
Teavad jalad,
kelle
laipadel käia tuleb.
Eest kadugu kõhklejad,
hädaldajad.
Maha tigusus — «oodakem veel!»!
Käed teavad,
keda neil vaja
tinavihmaga pühkida teelt.

Kus rahvastel rõhujad võita,
kahjutulede verevas leegis
mürsuna
plahvatab kõikjal:
Lenin!
Lenin!
Lenin!

Mitte juubelivärsse,
peened mis,
ei puista ma suure teele,
ma
inimsoo veenet Leninis
kiidan
ja enese veenet.

Ma poleks poeetki,
kui taotlus see
mu värssides teoks ei võrsuks:
Sind laulda,
VKP hiigellaotuse
viisnurksetes tähtedes kõrgus.

Tõlkinud Felix Kotta

Üliõpilaste teaduslik konverents täitis oma ülesanded

Möödunud pühapäeval lõppes ÜTÜ J. V. Stalini mälestusele pühendatud VII teaduslik konverents. Kogu nädala kestsid vaidlusrohked istungid sektsioonides, kokku üle 3400 osavõtjaga, nende hulgas külalisi väljastpoolt ülikooli 233. Seega oli käesolevast konverentsist osavõtjaid üle 1000 rohkem kui varem. Konverentsil esitati kokku 94 tööd (möödunud aastal 87 tööd) meie üliõpilastelt ja 22 ettekannet teiste vennasvabariikide kõrgemate õppeasutuste üliõpilastelt, milline arv on ka suurem kui varematel aastatel. Esmakordselt viibisid Tartus üliõpilased Tbilisi J. V. Stalini nimelisest Riiklikust Ülikoolist, Erevani V. M. Molotovi nimelisest Riiklikust Ülikoolist ja Kaasani ning Harkovi Meditsiinilisest Instituudist. Endiselt jätkusid sidemed Leningradi, Vilniuse, Minski, Petrozavodski ja Tallinna kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ-dega. Konverentsi ettekanded olid valdavamas enamikus üliõpilaste iseseisva uurimistöö tulemused. Olles tihedalt seotud kateedrite teadusliku uurimistööga, kujunesid nad ka sisukamaks ja tulemusterikkamaks kui varem. Eksperimentaalteadused olid esindatud rohkete kollektiivsete töödega (bioloogia ja geograafia osakond, arstiteaduskond), mis võimaldas lahendada küllaltki ulatuslikke ülesandeid. Konverentsi hea ettevalmistus tingis ka väga elava diskussiooni, mis võimaldas avastada töödes veel esinevad puudused ja andis väärtuslikke näpunäiteid noorte teadlaste edaspidiseks tööks. Kõige elavam oli diskussioon õigusteaduskonnas (21 sõnavõttu iga ettekande kohta), samuti ka arstiteaduskonnas (12 sõnavõttu) ja ajaloo-keeleteaduskonnas (11 sõnavõttu). Konverentsi töös oli võrreldes eelmiste aastatega kõige suuremat paremust märgata arstiteaduskonnas (sektsiooni juhataja H. Hanson). Siin esitati palju häid eksperimentaalseid tulemusrikkaid uurimistöid, (H. Hanson, A. Kivik, M. Teoste ja L. Taso, S. Teesalu jt.) diskussioon oli elav ja peaaegu iga päev toimunud istungid kulgesid viimse võimaluseni täidetud auditooriumi ees. Siiski aga võib arstiteaduskond saavutada veel rohkem. Veel esines mitteküllaldaselt läbitöötatud kliinilise materjali analüüse (tööd novokaiinblokaadi ja pärasoole kartsinoomi kohta) samuti töid väheste eksperimentidega (barbamüüli mürgistus) ja materjali halba esitamist (töö hüpo- ja hüpertüreoosi kohta). Ka peaks istungitest osavõtt olema veelgi elavam, sest istungitest osavõtnud ringiliikmete protsent oli siin siiski kõige väiksem. Farmaatsia alasektsioon (sekts. juhat. H. Maadik) saavutas selles küsimuses suure murrangu, olles osavõtu poolest parim kogu ülikoolis (91%).

Bioloogia ja geograafia osakond pakkus rea häid töid (H. Kuulpak, V. Hellenurme, I. Kala, E.-M. Haaviste ja A. Jõgi ning kollektiivtöö D. Kaljo juhtimisel). Diskussioon oli üldiselt elav, kuid kahjuks vähene külalisettekannete (A. Hanojan — Erevan, E. Ketshoveli — Tbilisi, L. Suštšenja — Minsk) puhul. Seda viga ei tohiks enam teha järgmistel konverentsidel. Bioloogia ja geograafia osakonnas toimus just hiljuti temaatiline konverents ENSV järvede küsimuses, mistõttu käesoleval konverentsil polnud teemade kompleksust. Tööd Tallinna sotsialistliku rekonstruktsiooni ja ENSV geobotaanilise uurimise kohta kannatasid üldsõnalisuse all.

Ajaloo ja keeleteaduse osakonnas oli raskusi tööde valmimisega, mis ei jätnud mõju avaldamata ka konverentsi tööle. Kuigi siin oli rida häid töid (L. Meri, L. Eiber, Õ. Alt, U. Siimann, E. Lepik, A. Nagelmaa, H. Abrams, T. Mälksoo) jäi osa töid, nende hulgas vene keele ja kirjanduse alasektsiooni tööd täielikult, pinnalisteks.

Õigusteaduskond esines 5 õnnestunud tööga (A. Kalme, K. Nirk, V. Krinal, Ü. Voltri ning plenaaristungi ettekanne H. Roobilt). Teistes töödes esinenud puudused parandati osaliselt sõnavõttude osas. Suurt osavõtjate huvi tööde vastu näitab sõnavõttude arv, mis siin saavutas rekordi (L. Lokke töö puhul koguni 43!).

Kehakultuuriteaduskonnas esinesid paremate töödega O. Paatsi ja A. Viru. A. Viru töö oli esimeseks õnnestunud eksperimentaalfüsioloogilise sisuga tööks kehakultuuriteaduskonnas, millist suunda tuleks osakonnal senisest rohkem taotleda. Teised tööd ei saavutanud nimetamisväärset sügavust. Lubamatult suhtus oma ülesannetesse K. Pruel kelle ettekanne jäi ära töö mittevalmimise tõttu.

Konverentsil ei olnud eraldi ühiskonnateaduste sektsiooni istungit, kuigi ühiskonnateaduste ringidest töid oli. Sektsiooni puudumise tõttu oli raskusi mõnede tööde ettekandmisega (J. Vendla, A. Siibak).

Möödunud konverents näitas, et üliõpilaste teaduslik töö on muutunud aktiivsemaks ja tõhusamaks ning lahutamatuks osaks noorte kaadrite ettevalmistamisel. Konverents näitas ka, et töid on võimalik veelgi parandada, kui uue konverentsi ettevalmistamisele asuda kohe nüüd, nagu see mitmes osakonnas juba on toimunud.

J. Tammeorg,
ÜTÜ Nõukogu esimees

Keemiasektsiooni istung farmaatsia auditooriumis. Ettekandega esineb Tbilisi ülikooli üliõpilane R. Papava.

J. Raudsepa foto

Tõhustada ettevalmistusi eksamisessiooniks

Matemaatika-loodusteaduskonna bioloogiaosakonnas lõpevad III ja IV kursustel loengud ja praktikumid 18. aprillil.

Et vähendada pinget eksamisessioonil on osa õppejõude (van.-õpetaja Adojaan) hakanud ennetähtaegselt vastu võtma arvestusi. Konsultatsioonid toimuvad plaanikohaselt.

Eksamite ettevalmistustööd takistab mõnel määral õppeprogrammi puudumine ajaloolises materialismis (kateedri juhataja G. Sapožnikov.) Mainitud ained on bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilastel eksam juba 25. aprillil.

Üldiselt on semester olnud õppetöö igapäevaste nõuete poolest väga aktiivne. Näiteks oli bioloogiaosakonna IV kursusel mõnel nädalal 6 tundi seminare. Pidevalt oli kollokviume bioloogiaosakonna III kursusel taimefüsioloogias (van.-õpetaja A. Perk), mis kindlustavad paremaid teadmisi eksamil.

Vaatamata pingelisele õppetööle eksamisessiooni-eelsel perioodil, on samal ajal kasvanud bioloogiaosakonna III ja IV kursuste üliõpilaste aktiivsus ka teadusliku töö alal. Enamik bioloogiaosakonna III ja IV kursuse üliõpilasi esines teaduslike ettekannetega ÜTÜ või EPA teaduslikul konverentsil.

Õppetöö otstarbekohase organiseerimise tõttu semestri kestel ja eksamite eel ning teadusliku töö kogemuste tõttu lähevad üliõpilased julgelt vastu pingelisele eksamisessioonile.

Van.-õpetaja **H. Aasamaa**

Süvendagem omandatud teadmisi

Kevadine eksamisessioon kujuneb arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse üliõpilastele üheks raskemaist, kuna üliõpilased peavad sooritama 7 eksamit.

Eksamisessiooniks hakati kursusel valmistuma juba varakult. Eeskujulikult on organiseeritud õppematerjali kordamine patoloogilise anatoomia kateedris, kus üliõpilastel on pidevalt kasutada õhtupoolikutel õpperuumid ja preparaadid, kusjuures neid aine omandamisel abistavad õppejõud. Enne eksamisessiooni algust toimuv kontrolltöö ja individuaalkonsultatsioonid aitavad veelgi süvendada õpitut. Rida üliõpilasi (H. Reek, R. Põld, E. Joonits jt.) on suutnud juba küllalt ulatuslikult õppeaine omandada.

Käesolevai nädalal algavad konsultatsioonid patoloogilise füsioloogia eksamiks ettevalmistamiseks. Konsultatsioonid, mis toimuvad kord nädalas, aitavad välja selgitada puudusi õppematerjali omandamisel, abistavad mahajäänuid ja aitavad lahendada üleskerkinud aktuaalsemaid probleeme.

Üldkirurgia kateeder viib konsultatsioone läbi õppeprogrammi peatükkide järgi. Järgmisel nädalal toimuvad õpperühmade kaupa konsultatsioonid traumatismi kohta.

A. Balod

Kehakultuur ja sport

Tartu oblasti esivõistlused maadluses

Möödunud nädalavahetusel toimusid Tartu oblasti esivõistlused klassikalises maadluses, millest võttis osa rohkearvuliselt TRÜ ja EPA maadlejaid. Nii võistles kahes Tartu linna meeskonnas ainult 3 võistlejat, kes ei kuulunud üliõpilaste perre.

Tänu heale ettevalmistusele tuli esikohale Tartu linna I meeskond, teiseks jäi Tartu linna II meeskond.

Tehnilised tagajärjed kujunesid järgmisteks:

Helveskaalus saavutas esikoha noor ÜSK Spordikooli õpilane S. Feklistov. Kärbeskaalus võitis Maidla (Võru). Sulgkaalus oli parimaks Possul (Valga). Kergekaalus saavutas oma vastaste üle seljavõidud J. Liiv (Tartu).

Eriti tihe oli konkurents kergekeskkaalus, kus võistles 3 võrdsete võimetega võistlejat. Võitjana väljus siin R. Kruuk (Tartu), jättes teiseks M. Tederi (Tartu).

Keskkaalus saavutas esikoha jällegi Tartu esindaja O. Laan võites tublilt esinenud Valga esindaja Hermanni.

Poolraskekaalus võitis ülekaalukalt U. Essenson (Tartu) ja raskekaalus T. Kaimur (Tartu).

Peale võistlusi asusid võistlejad treeninglaagrisse, et esineda maksimaalsete võimetega peagi algavatel ENSV esivõistlustel.

H. Viirmaa

TEADAANNE

Seoses algava eksamisessiooniga Tartu Riiklikus Ülikoolis on TRÜ Pearaamatukogu lugemissaalid avatud alates 14. 53. a. kuni korralduseni igal tööpäeval kella 8.00 kuni 23.00, pühapäeviti kella 12.00 —20.00.

TRÜ Pearaamatukogu direktor.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

В связи с экзаменационной сессией в Тартуском Госуниверситете читальные залы Фунд. Библиотеки ТГУ будут открыты, начиная с 14. IV 53 до распоряжения, в рабочие дни от 8.00 ч. до 23.00 ч.; в воскресенные дни от 12.00 ч. до 20.00 ч.

Директор Фунд. Библиотеки ТГУ

Seina- ja välklehtede tähtis ülesanne

On alanud vastutusrikas periood õppegruppide töös — ettevalmistus kevadiseks eksamisessiooniks. Sellest hoolimata ei leia see küsimus veel käsitlust ei teaduskondade ega ka osakondade seinalehtedes, samuti mitte välklehtedes.

Peamine lehe juures on — kriitika, faktid. See ülesanne on eriti tõsine just nüüd, eksamite-eelsel perioodil. Eelmiste sessioonide kogemuste põhjal on ilmnenud, et seinalehed, samuti välklehed ei näita konkreetseid fakte, ei loo vajalikku ühiskondlikku arvamust töösse hooletult suhtuvate üliõpilaste ümber. Praegu leidub meil üliõpilasi, kelle juures ilmnevad enesega rahulolu meeleolud, kuigi nende teadmiste tase pole selleks küllalt kõrge. Välklehtede ülesanne seisnebki nende üliõpilaste vigade paljastamises.

Seinalehed on teaduskondade ja osakondade komsomoliorganisatsioonide organid. Mõned komsomoliorganisatsiooni sekretärid on selle tõsiasja aga ilmselt unustanud, veeretades kogu vastutuse töö suhtes toimetuse kollektiivile ja poliitilise töö eest vastutavatele büroo liikmetele.

Selle kohta üks näide. «Õpperühmade teataja» on ajaloo-keeleteaduskonna komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni organ (toimetaja D. Liin). Hiljuti avaldas «teataja» terve rea artikleid üliõpilaste teaduslikust konverentsist. Kas selline toimimisviis on õige? Ei, ei ole õige. Pole õige seepärast, et seinaleht on unustanud oma peaeesmärgi — näidata g r u p p i d e tööd, tuua esile fakte, teravat, asjalikku kriitikat.

Parem pole olukord ka õigusteaduskonna häälekandjaga «Jurist». Tõsi, siin avaldatud materjal on rohkem kriitiline, kuid seda kriitilist materjali pole kaugeltki vajalikul määral.

Tihti avaldatakse arvestuste perioodil seinalehtedes palju arve. See statistika ei ütle midagi. On vaja näidata inimesi, kes saavutavad õpperühmades silmapaistvaid tulemusi ja nende eeskuju kaudu suunata mahajäänuid.

Operatiivne vahelesegamine, ühiskondliku arvamise loomine laiskurite, distsipliinirikkujate ümber — see on seinalehtede ülesandeks eksamiteks ettevalmistumise ja nende läbiviimise perioodil.

L. Sišov,
TRÜ komsomolikomitee liige

Följeloni asemel

Ülekoormus

(Dramaatiline jutustus 2-s vaatuses 3-s pildis epiloogiga)

Tegelased: Dots. N. Rägo — anorgaanilise keemia kateedri juhataja
J. Raudsepp — sama kateedri van.-laborant
I üliõpilane
II „
Keemiline kolb
Keemiaosakonna IV kursuse üliõpilased

I vaatus
1. pilt

(1952/53 õppeaasta sügissemester. Füüsikalise keemia laboratoorium keemiahoone neljandal korrusel. Ruumis viibivad IV kursuse keemikud, kes teostavad laboratoorset praktikat ja nende tööd juhendav van.-laborant Raudsepp.)

I üliõpilane: Ei tea, kas šeffi ka täna näha saab?

II üliõpilane: Ta tänane külaskäik on juba tehtud.

I üliõpilane: Vabandan rumala küsimuse eest. Ma ei pannud tähele.

(Mööduvad tunnid — 2×9 nädalas 16 õppenädala jooksul. J. Raudsepp töötab, üliõpilased õpivad.)

2. pilt

(Aeg sama. Dots. N. Rägo kabinett keemiahoone teisel korral. N. Rägo viibib ruumis, kuid kogu lava on mattunud uduvinesse ja on võimatu jälgida ta tegevust ... Mööduvad tunnid, 2×9 tundi nädalas 16 õppenädala jooksul. Täitub N. Rägo koormus... Raamatupidamises täidetakse N. Rägo palgalehte.)

II vaatus

(Aprill 1953. a. Auditoorium keemiahoones. Ruumis viibivad keemiaosakonna IV kursuse üliõpilased ja õppejõud, teiste hulgas ka N. Rägo. Toimub tootmisnõupidamine.)

Dots. N. Rägo: Siin kritiseeriti minu poolt juhendatavat eripraktikumi. Praktikum on tõesti halvasti korraldatud ... (Loetleb rea objektiivseid asjaolusid). Ja asi on veel selles, et ma kogu aasta koormuse täitsin eelmises semestris ja nüüd on mul ülekoormus, mille eest mulle midagi ei maksta. Seetõttu ei olnud mul praktikumi töö organiseerimiseks küllaldaselt aega ...

Epiloogi asemel:

(Faktiline märkus: Dots. N. Rägo koormus käesoleval semestril moodustab tohutu arvu — 6 tundi nädalas.)

Lavale ronib tatsudes suur paksu tolmuga kaetud keemiline kolb.

Keemiline kolb: Minu sees lubas dots. N. Rägo juba mitme aasta eest teaduslikku tööd tegema hakata. Ta vaeneke on aga praktikumidega nii üle koormatud (punastub ja peidab oma näo publikumi eest).

Okas

Möödunud nädalal

Šefluskohustusi täitmas

12. aprillil korraldas ajaloo-keeleteaduskonna a/ü büroo šefluskomisjon šeflusaluse Miina Härma nimelise kolhoosi naabruses asuva Kõrveküla seitsmeklassilises koolis pedagoogilise päeva. Õpetajatele peeti ettekandeid klassijuhataja tööst (A. Elango) ja pioneeritööst koolis (H. Kurm), lastevanematele esitati mitu loengut lastekasvatuse küsimustest.

Tehniline konverents

ÜTÜ füüsikaring korraldas Tartu I Keskkoolis tehnilise konverentsi teemal «Elektrotehnika areng», kus esinesid üliõpilased V. Vunk, O. Avaste ja K. Elken. Lisaks ettekandeile demonstreeriti valguspilte ja tehti katseid.

Valmistutakse riigieksamiteks

Hiljuti lõppesid ülikooli lõpetajatele loengud ja seminarid NLKP XIX kongressi materjalide kohta. Möödunud kolmapäeval toimus juba neljas loeng marksismi-leninismi aluste kordusloengute sarjast. Tulevased arstid, pedagoogid, keemikud jt. võtavad ühiskonnateaduste kordamisest innukalt osa, et väärikalt vastu minna eksameile.

Rahvakohtunike valimised

Möödunud pühapäeval toimusid Tartus rahvakohtunike täiendavad valimised. Ülikooli peahoones asuvas valimisjaoskonnas nr. 20 andis valdav enamus valijaist oma hääled rahvakohtuniku kandidaadi, õigusteaduskonna V kursuse üliõpilase Kalju Kuusmaa poolt juba varajastel hommikutundidel.

«Nauka» kingitus ratsabaasile

Seoses TRÜ ratsasportlaste heade saavutustega vabariiklikel ja teiste vennasvabariikide vahelistel, samuti üleliidulistel ratsavõistlustel kinkis spordiühing «Nauka» ülikooli ratsabaasile 3 puhastverd kiirushobust, kes toodi kohale neil päevil.

Toimetaja kt. V. PALM

MD 02969 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 1168

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Noored, astuge õppima Tartu Riiklikku Ülikooli!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (183) Reedel, 24. aprillil 1953. a. VI aastakäik

Meie ülikool on tõeline kaadrite sepikoda

Nõukogude Liidu kõigis osades töötatakse praegu suure vaimustusega nende suurte ülesannete teostamisel, mis viivad sotsialismilt kommunismile. Partei XIX kongressi direktiivides viienda viisaastaku plaani kohta on antud konkreetsed tööülesanded, millede edukaks lahendamiseks on vaja järjest rohkem kõrgema haridusega eriteadlasi. See vajadus leidis erilist allakriipsutamist sm. G. Malenkovi aruandekõnes.

Kõrgema haridusega eriteadlaste ettevalmistamine toimub Nõukogude Liidus väga paljudes eriilmelistes kõrgemates koolides. Kõrgemate koolide arv ja neisse õppima asuvate noorte hulk kasvab kiiresti iga aastaga.

Seda näeme eriti selgelt Nõukogude Eestis. Nõukogude korra tingimustes on põhjalikult muutunud ja avardunud õppimisvõimalused Tallinna Polütehnilises Instituudis ja Tartu Riiklikus Ülikoolis. Kuid lisaks neile on asutatud veel Eesti Põllumajanduse Akadeemia Tartus ja Pedagoogiline Instituut Tallinnas. Kõigi nende kõrgemate koolide eesmärgiks on kasvatada põhjalike erialaste teadmistega ja ideoloogiliselt tugevaid kõrgema haridusega töötajaid meie rahvamajanduse ja kultuuri kiire tõusu kindlustamiseks. Kõigi meie kõrgemate koolide ülesandeks on eeskätt anda kõrgekvaliteedilisi eriteadlasi Eesti NSV jaoks, kuid ühtlasi ka teistele liiduvabariikidele.

TR Ülikool on üks vanimaid ülikoole Nõukogude Liidus — 1952. a. sügisel tähistati suure pidulikkusega tema 150-ndat aastapäeva. Tartu ülikool on selle aja vältel olnud üheaegselt teaduslikuks keskuseks, kus on töötanud paljud silmapaistvad teadlased, ja kõrgemaks õppeasutuseks, kus on oma erialase ettevalmistuse saanud mitmed suured vene ja nõukogude teadlased.

Tartu Riiklikul Ülikoolil on, võrreldes teiste meie kõrgemate koolidega, mitmeid eeliseid loovaks teaduslikuks tööks ka materiaalse baasi osas. Ülikoolil on rikkalik raamatukogu, milles leidub vanade haruldaste teoste kõrval võrdlemisi täielik kogu nõukogude eesrindliku teaduse uusimat kirjandust. Kateedrite juures aga leidub hulgaliselt teaduslikke kogusid, õppevahendeid jne.

Teadusliku töö temaatika on samuti nagu teistes kõrgemates koolides suurel määral mõjustatud neist erialadest, millistel valmistatakse ette kõrgema haridusega eriala töötajaid. Nendeks on Tartu Riiklikus Ülikoolis ühiskonnateadused, õigusteadus, arstiteadus, rohuteadus, ajalugu, keeleteadus, matemaatilised teadused, füüsika, keemia, bioloogia, geoloogia, geograafia ja kehaline kasvatus. Teadusliku töö osas kerkib eriti esile Eesti NSV territooriumi looduse, eesti rahva ajaloo ja eesti ning soome-ugri keelte uurimine.

Teadusliku töö teostamisel leiab ikka rohkem allakriipsutamist tööde kollektiivne teostamine. See juures tõmmatakse teaduslikule tööle ikka enam kaasa üliõpilasi, kasvatades neid varakult iseseisvale teaduslikule tööle, mis osutub suureks kasuks neile nende edaspidises töös. Aastast aastasse kasvab Üliõpilaste Teadusliku Ühingu raamides üliõpilaste osavõtt ülikooli teaduslikust tööst.

Teadusliku töö rõhutamine kõrgema haridusega eriteadlaste ettevalmistamisel on viimaseil aastail Nõukogude Liidus saanud erilise tähelepanu osaliseks, sest kasvatada noori eriteadlasi suudab hästi ainult see õppejõud, kes loovalt töötab teaduslikul alal. Samuti kujunevad nendest noortest eriti tublid, teovõimsad töötajad, kes juba õppides kõrgemas õppeasutuses on konkreetse tööga näidanud oma tõsist suhtumist valitud eriala vastu. Meie ülikoolis leidub palju õppejõude, kes annavad head eeskuju noortele oma teadusliku tööga, ja samuti ka palju üliõpilasi, kes juba varakult on hakanud töötama oma erialal ühe või teise üliõpilaste teadusliku ringi piirides.

Tartu Riiklikus Ülikoolis pannakse suurt rõhku ka õppetöö võimalikult täiuslikule läbiviimisele. Pidevalt muutuvad sisukamaiks loengud, seminarid, praktikumid ja laboratoorsed tööd. Erilist tähtsust noorte eriteadlaste ettevalmistamisel omab õppe- ja tootmispraktika, mille vältel üliõpilased töötavad eesrindlikes uurimisasutustes, tehniliselt hästi varustatud tööstustes või tutvuvad oma erialaga Nõukogude Liidu mitmesugustes osades. Nii tutvuvad geoloogid välispraktikal olles peale ENSV geoloogilise ehituse ka Krimmi mägise alaga, töötavad geoloogilistes uurimisrühmades Uraalis, Koola poolsaarel ja mujal.

Tartu Riiklikul Ülikoolil on teiste Eesti NSV ja Nõukogude Liidu kõrgemate koolide hulgas täita vastutusrikas ülesanne noorte eriteadlaste kasvatamisel ja teadusliku töö teostamisel. Kogu ülikooli õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste kollektiiv on teadlik selle ülesande tähtsusest. Selles töös areneb Tartu Riiklik Ülikool kuulsusrikka Lenini-Stalini partei juhtimisel ja hoolitsusel.

Igal aastal paljud meie noored, kes on lõpetanud keskkooli, võivad Tartu Riiklikus Ülikoolis jätkata oma õpinguid vastavalt oma huvialale ja kujuneda hästi ettevalmistatud eriteadlasteks, kes suudavad edukalt töötada kommunismi ülesehitamisel meie suurel kodumaal.

Noored! Tere tulemast Tartu Riiklikku Ülikooli!

Soodsad võimalused aspirantuuriks

NSVL Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituut Moskvas tegi Tartu Riiklikule Ülikoolile teatavaks, et nendel on välja kuulutatud aspirantuuri vastuvõtmine vene keele, NSVL rahvaste keelte (nende hulgas soome-ugri keelte), romaani keelte, germaani keelte ja klassikalise filoloogia alal. Avalduste vastuvõtt algab 1. mail ja lõpeb 1. augustil 1953. Soovijail tuleb teha eksam marksismileninismi alustes, eriala keeles ja ühes võõrkeeles vastavalt kavadele, mis on kinnitatud kõrgemate koolide jaoks. Aspirantidele kindlustatakse elamispind ühiselamus. Soovijail pöörduda lähemate andmete saamiseks teadusala prorektori poole.

Komsomoliorganisatsioonis kasvavad tublid noored

Tartu Riikliku Ülikooli kommunistlike noorte organisatsiooni kuulub ligi 1000 ülikooli õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlast. See on tugev ja elurõõmus kollektiiv, kelle liikmed õpivad eeskujulikult ja võtavad aktiivselt osa ühiskondlikust elust.

Partei XIX kongressi ajalooliste otsuste, J. V. Stalini geniaalse töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» igakülgne ja põhjalik tundmaõppimine on iga üliõpilase, eriti kommunistliku noore, eesmärgiks. Need ajaloolised dokumendid, olles kommunistliku ühiskonna ülesehitamise programmiks, näitavad selgesti, missugused ülesanded seisavad meie tulevaste spetsialistide ees, kui nad asuvad töötama oma erialal tublide nõukogude eriteadlastena.

Ülikooli kommunistliku noorsooühingu üheks tähtsamaks ülesandeks on võitlus distsipliini ja kõrge õppeedukuse eest. Selleks viiakse läbi terve rida üritusi, mis on suunatud eesmärgile — kasvatada üliõpilastes armastust oma eriala vastu, õpetada eriti nooremate kursuste üliõpilasi pidevalt töötama ja õigesti konspekteerima loenguid.

Kommunistlike noorte organisatsioon korraldab üliõpilastele mitmekülgseid üritusi igasuunaliseks areneniseks. Esinemisoskuse arendamiseks ja sidemete loomiseks meie käitiste ja ettevõtete töötajatega organiseerib komsomolikomitee juures asuv lektorite grupp loengute väljatöötamist üliõpilaste poolt ja kindlustab neile esinemisvõimalused. Heade ja sisukate loengutega on esinenud kommunistlikud noored H. Metsa, L. Šišov, V. Boikov, A. Malvõgin jt. Ka teevad kommunistlikud noored tõhusat tööd poliitiliste teadmiste levitamisel meie töötajate hulkades. Nii tuleb hästi poliitringi juhendamisega toime kommunistlik noor L. Müürsepp.

Vaatamata aktiivsele osavõtule ühiskondlikust tööst ei lange noorte õppetöö tase. Nii õpib õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretär üliõpilane B. Hiire ainult väga headele hinnetele, komsomolikomitee liige L. Humal, kes ühtlasi juhib ka isetegevuslikku tööd ülikoolis, on alati olnud ka õppetöös eesrindlik jne.

Erilise tähelepanuga ümbritseb kommunistlike noorte organisatsioon esimeste kursuste üliõpilasi. Algava õppeaasta sügissemestril on ette nähtud sarii erilisi loenguid uutele üliõpilastele. Neis tutvustavad ülikooli parimad professorid noori ülikooli astujaid ülikooli traditsioonide ja tulemustandvamate õppimismeetoditega, sellega, kuidas konspekteerida loenguid jne. On nähtud ette ekskursioonid ülikooli hoonete, muuseumide ja laboratooriumidega tutvumiseks.

Iga nõukogude üliõpilane peab hea töö kõrval ka hästi puhkama. Üliõpilaste puhkeõhtuid organiseerib komsomoliorganisatsioon koos teiste ühiskondlike organisatsioonidega kogu õppeaasta kestel. Õppetöö vaheaegadel korraldatakse õppetöö eesrindlastele pidevalt ekskursioone. Nii toimub käesoleva aasta maipühadel kaks ekskursiooni — üks Leningradi, teine Moskvasse. Kevadsemestri lõppedes organiseeritakse ekskursioone Leningradi, Moskvasse ja Riiga.

Huvitav ja rõõmus elu tuksub Tartu Riiklikus Ülikoolis. Siin õppival noorel on avatud kõik võimalused kogu maailma, eelkõige aga nõukogude teadlaste eesrindlike saavutuste tundmaõppimiseks, et kõrgema haridusega nõukogude spetsialistina asuda oma rahvast teenima.

A. Käärik,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Huviküllane töö Üliõpilaste Teaduslikus Ühingus

Ülikoolis kui kõrgemas õppeasutuses omandatakse loengutel ja iseseisvatel praktilistel töödel ning seminarides teadmiste maksimum, mida kaasaja teadus ühes või teises distsipliinis on saavutanud. Teada rohkem tähendab tuua teadusse midagi uut, viia teadust edasi, milleks üliõpilastele on loodud laialdased võimalused. Praegu töötab meie ülikooli kateedrite juures 49 erialast teaduslikku ringi üle 1300 liikmega. Ringides, kulgeb päevast päeva huvitav ja mitmepalgeline teaduslik uurimistöö. Vilunud ja nimekate teadlaste, nagu akadeemikud prof. A. Vaga, prof. K. Orviku, prof. A. Tomingas, dots. H. Moosberg, juhtimisel teostavad üliõpilased iseseisvaid teaduslikke eksperimente, tutvuvad uuema teadusliku kirjandusega ja töötavad raamatukogudes ning arhiivides. Möödunud aastal võttis üle 300 üliõpilase osa ekspeditsioonilistest uurimistöödest. Suur osa üliõpilastest töötasid iseseisvate uurimistööde kallal suvisel menetluspraktikal. Valminud tööd kantakse ette ringide koosolekutel, millest osavõtt on vaba kõikidele. Käesoleval aastal on toimunud kokku 273 sellist vaidlusrohket ringi koosolekut. Samaalaste või sisult lähedaste tööde tutvustamiseks laiematele hulkadele organiseerib Üliõpilaste Teaduslik Ühing erialaseid konverentse. Nii näiteks korraldati käesoleva aasta märtsis konverents Eesti NSV järvede uurimise kohta. Aprilli algul toimus üleülikooliline üliõpilaste teaduslik konverents, kus kanti ette 94 teaduslikku tööd. Rohkem kui 3400 osavõtja poolt võeti sõna 912 korral. Konverentsi külastas 26 üliõpilast vennasvabariikide kõrgematest õppeasutustest, nende hulgas üliõpilased Tbilisist, Erevanist, Kaasanist jm., esinedes 21 ettekandega peaaegu kõikidelt erialadelt. Noorte teadlaste side vennasvabariikidega on kujunenud väga tihedaks. Igal aastal külastavad ka meie üliõpilased teiste ülikoolide üliõpilaste teaduslikke konverentse. ÜTÜ ja üksikud ringid peavad sidet 43 kõrgema õppeasutusega. Kirja teel tutvutakse naabrite teaduslike töödega ja vahetatakse töökogemusi. Parimaid teaduslikke töid premeeritakse igaaastastel üleülikoolilistel ja ülelinnalistel üliõpilaste teaduslike tööde ülevaatustel. Siiani on käesoleval aastal valminud 493 üliõpilaste teaduslikku tööd, mis on väärtuslikuks panuseks kommunismi kiiremaks ülesehitamiseks meie maal.

J. Tammeorg,
ÜTÜ nõukogu esimees

Avarad võimalused kunstiliseks isetegevuseks

Tartu Riiklikus Ülikoolis organiseeritakse üliõpilastele õppetöö kõrval ka vaba aja kultuurselt veetmist. Selle vormideks on üliõpilaste omaloominguline ja kunstiline isetegevus, kino ja teatri ühiskülastamine, kirjanduslike teoste ja teatrietenduste arutelud jne.

Isetegevus haarab igal aastal paljusid üliõpilasi. Üliõpilased-isetegevuslased saavad oma võimeid edasi arendada TRÜ klubi valikrühmades ja -kollektiivides, mida juhendavad oma ala spetsialistid. Nii töötab käesoleval aastal klubi näitering RT «Vanemuise» näitleja E. Kaarma juhtimisel, rahvatantsurühma juhib sm. B. Mikkal ja suurearvulisi kollektiive — nais- ja meeskoori juhatab juba aastaid helilooja R. Ritsing. Klubi juures töötavad veel kvartetid, deklamaatorite- ja solistidegrupid. Klubi valikrühmade kõrval on teaduskondades ja kursustel palju mitmesuguseid isetegevusringe, mis haaravad kõiki isetegevusehuvilisi. Nendest ringidest saavad osa võtta ka need üliõpilased, kes varem ei ole tegelnud kunstilise isetegevusega. Teaduskondades ja kursustel organiseerivad üliõpilased oma initsiatiivil tantsurühmi, kunstilise võimlemise kollektiive, kõne- ja lauluansambleid jne.

Igal aastal on saanud traditsiooniks organiseerida teaduskondade tutvumisõhtuid. Üleülikooliliste üritustena viiakse läbi mitmesuguseid temaatilisi õhtuid (rahvaste sõprusе, kommunismi ehitamise jt. teemadel), samuti kohtumisi Stalini preemia laureaatide ning vennasvabariikide ülikoolide üliõpilastega.

Et isetegevus ei jääks ainult teatud grupi kitsaks tegevusalaks, viiakse ülikoolis igal aastal läbi kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaad. See üritus tõstab huvi isetegevuse vastu ja selgitab välja parimad esinejad, ühtlasi määratakse siin kindlaks teaduskondade paremusjärjestus. Väljapaistvaid kollektiive, soliste ja deklamaatoreid autasustatakse ning saadetakse vabariiklikele ülevaatustele. Samuti organiseeritakse isetegevuslaste ekskursioone ja külalisesinemisi ENSV ja vennasvabariikide linnadesse. Seni on meie isetegevuskollektiivid esinenud Moskvas, Leningradis, Riias, Vilniuses, Kaunases jm. Eesti NSV linnadest on külastatud Tallinna, Kohtla-Järve, Viljandit, Pärnut.

Käesoleval aastal avanesid eriti suured võimalused isetegevuse organiseerimiseks seoses uute klubiruumide kasutuselevõtmisega, kus saab läbi viia teaduskondade õhtuid, puhkeõhtuid, olümpiaadi ülevaatusi ja klubi teisi suuremaid üritusi.

Peale kunstilise isetegevuse on üliõpilastel võimalus osa võtta kunstilis-omaloomingulisest tööst ning esineda omaloominguga igal alal (kirjandus, muusika, skulptuur, foto jne.).

Nii on isetegevus meil saanud üheks vormiks, mis tõmbab noori kaasa pulbitsevasse, loovasse nõukogude üliõpilaste ellu.

K. Kukk,
TRÜ ametiühingukomitee isetegevussektori juhataja

Valmistun tööks teadusepõllul

Juba algkoolis õppides tekkis mul soov edasi õppida ja lõpuks — kuivõrd ebareaalne see tookordse kodanliku klikivalitsuse ajal ka ei olnud — astuda ülikooli. Kuid mõte astuda ülikooli oleks mul jäänud teostamata, kui 1940. a. Eestis poleks kehtestatud Nõukogude võim, kui Isamaasõja kuulsusrikaste lahingutega poleks purustatud fašistlikud röövvallutajad, kes ka eesti rahvas nägid ainult oma pärisorje. Tänu Nõukogude võimule võisin 1947. a. sügisel astuda Tartu Riiklikku Ülikooli, kus otsustasin hakata õppima füüsikat.

Õppeaastate vältel võisin kasutada hästisisustatud laboratooriume, kus üliõpilasi juhendasid kõrgelitkvalifitseeritud õppejõud, kuulata sisukaid loenguid.

ÜTÜ-s suunati mind nagu ka kõiki teisi üliõpilasi esimestele sammudele teaduse alal. Töö ÜTÜ füüsikaringis muutub ülikoolis järjest huvitavamaks, sest on hakatud tegelema nii eksperimentaalsest kui ka teoreetilisest küljest väga huvitava ja rahvamajanduse seisukohalt väga tähtsa probleemiga — luminestsentsinähtuste uurimisega, mida organiseerib ja juhendab TRÜ rektor professor F. Klement.

Lõpetanud ülikooli, otsustasin jätkata õppimist, et põhjalikumalt ette valmistuda teaduslikul alal töötamiseks. Selleks astusin aspirantuuri Eesti NSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi juurde, kus omandan üha uusi ja süvendan ülikoolis omandatud teadmisi.

Nii valmistun suureks tööks teadusepõllul, mis mind ootab aspirantuuri lõpetades.

K. Rebane,
ENSV Teaduste Akadeemia aspirant

Noored, omandage kõrgem juriidiline haridus!

Meie ühiskonna praegusel arenguetapil, järk-järgulisel üleminekul sotsialismilt kommunismile, tõuseb pidevalt Nõukogude riigi ja õiguse osatähtsus. Nõukogude riik muutub seda tugevamaks, mida enam kindlustub sotsialistliku seaduslikkuse põhimõte, mida enam tõuseb meie töötava rahva õigusteadvus — see kõik nõuab aga juriidiliste teadmiste üha laiemat levikut. See aga tähendab omakorda nõudmise pidevat kasvu kõrgema juriidilise haridusega spetsialistide järele.

Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskond on Eesti NSV-s ainuke õppeasutis, mille kaudu toimub kõrgema juriidilise haridusega töötajate ettevalmistamine. Kehtiva õppeplaani kohaselt vältab õppeaeg õigusteaduskonnas viis aastat, kusjuures teaduskonna õppeplaan näeb peale avara ja põhjaliku üldettevalmistuse ette ka spetsialiseerumise kitsamal erialal üliõpilaste endi valikul vastavalt oma huvialale. Spetsialiseerumine algab IV kursuselt ja on võimaldatud reas erinevais tsükleis, millistest on põhilisemad riigiõiguse ja halduse, tsiviilõiguse ja kriminaalõiguse tsüklid.

Tsükli raames antakse üliõpilastele süvendatud teadmisi ja igakülgne ettevalmistus tööks tema poolt valitud kitsamal erialal haldusaparaadis, kohtu- ja prokuratuuriorganeis, advokatuuris, arbitraažis, notariaadis ja mujal.

Juristide spetsialiseerumise vajadus on tingitud nõukogude juristi väga mitmekesistest ülesannetest ja rakendumisvõimalustest. Hästi ettevalmistatud juriste vajavad eelkõige kohus ja prokuratuur range seaduslikkuse tagajatena ja valvajatena. Kuid kaugeltki mitte ainult kohus ja prokuratuur, vaid ka riiklik haldusaparaat ja mitmesugused majanduslikud ning ühiskondlikud organisatsioonid vajavad kvalifitseeritud juriidilise haridusega töötajaid. Suured majanduslik ja kultuurilise ülesehitustöö ülesanded nõuavad juriidilist kaadrit, kes oleksid suutelised õigesti lahendama riigi- ja haldusõiguslikke küsimusi ja omaksid teadmisi ning oskust haldusaparaadi töö juhtimiseks. Avarad rakendamisvõimalused on juristidel ka ajakirjanduse alal, nimelt rahvusvahelise õiguse tsüklis.

Õigusteaduskonna õppeplaan kindlustab tulevastele juristidele mitte ainult põhjaliku teoreetilise, vaid ka ulatusliku praktilise ettevalmistuse. Peale teoreetiliste loengute toimuvad paljudes ainetes veel praktilised tööd ja seminarid, kus üliõpilased lahendavad iseseisvalt mitmesuguseid praktilisi küsimusi ja valmistuvad sel viisil ette tulevaseks praktiliseks tööks. Praktiliste kogemuste omandamisel on eriti tähtis koht menetluspraktikal, milline toimub 4 nädala ulatuses prokuratuuris, 4 nädala ulatuses kohtuorganeis ja 8 nädalat neis asutistes, kuhu üliõpilane peale lõpetamist tööle siirdub. Menetluspraktika toimub teaduskonna õppejõudude ja vilunud praktikute juhtimisel, mis tagab praktilise töö oskuste ja kogemuste küllaldase omandamise juba üliõpilasena. Kõik see võimaldab otsekohe peale ülikooli lõpetamist siirduda tegelikule tööle juba igati ettevalmistatud juristidena.

Õigusteaduskonna üliõpilastele on tagatud ka iseseisvaks teaduslikuks tööks vajaminevate võimete ja oskuste arendamine. Seda eesmärki taotlevad eriti sellised õppetöövormid, nagu õppejõudude juhendamisel koostatavad iga-aastased kursusetööd, seminaritööd ja ülikooli kursuse lõpul diplomitöö.

Avarad võimalused teadusliku töö tegemiseks on üliõpilastele kindlustatud ka väljaspool õppetööd. Üle poole teaduskonna üliõpilastest töötab mitmesugustes teaduslikes ringides, milliseid on praegu neli: riigiteaduste ring, tsiviilõiguse ja -protsessi ring, kriminaalõiguse ja -protsessi ring ning riigi ja õiguse ajaloo ring. Teaduslikud ringid on tulevaste juristide põhiliseks taimelavaks.

Abituriendid, kui teil on huvi ning kalduvusi töötamiseks juriidilistel või ühiskondlik-poliitilistel tööaladel, asuge õppima Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonda. Juristina ootab teid mitmekesine ning avar tööpõld.

O. Püssa,
kriminaalõiguse ja -protsessi
kateedri õppejõud

Saage looduse ümberkujundajaiks!

Bioloogiaosakonnas omandavad üliõpilased kõigepealt teadmisi elusast loodusest. Selleks tuleb neil kuulata õppejõudude loenguid ja kasutada õpperaamatuid, käsiraamatuid ja muud teaduslikku kirjandust, mis on saadaval ülikooli pearaamatukogus ja kateedrite juures olevates raamatukogudes. Kuid ainult raamatute lugemise ja loengute kuulamise kaudu pole võimalik kujuneda iseseisvateks looduseuurijateks ja looduse ümberkujundajateks. Tarvis on omandada oskus tegelikuks looduseuurimise tööks. Seepärast moodustavad tähtsa osa bioloogiaosakonna üliõpilaste töös praktilised harjutused. Need algavad kohe esimesel kursusel. Praktilistel töödel õpitakse loomade ja taimede määramist, nende ehituse uurimist prepareerimise teel ja rakkude ning kudede ehituse uurimist mikroskoobi abil. Organismide elutegevuse uurimiseks õpitakse korraldama katseid taimede ja loomadega. Suvel korraldatakse ekskursioone, kus kogutakse ja määratakse taimi ja loomi, õpitakse tundma nende elutingimusi looduses ning valmistatakse teaduslikke kollektsioone. Vanematel kursustel, kui üliõpilased on juba valinud eriala, millele keegi tahab spetsialiseeruda, järgnevad suurema teadusliku väärtusega harjutused. Kes tahab kujuneda geneetikuks, töötab ülikooli bioloogiajaamas, kus tehakse uurimusi taimede loomuse ümberkujundamise, uute taimesortide aretamise ja paljundamise alal. Taimefüsioloogia eriala üliõpilased korraldavad uurimusi selle kohta, kuidas toimuvad taimedes elunähtused sõltuvalt elutingimustest. Nõnda selgitatakse ka, kuidas on võimalik saada suuremaid viljasaake põldudelt. Zooloogia eriala üliõpilased töötavad meie loomariigi, botaanika eriala üliõpilased taimeriigi uurimisega. Nendeks uurimisteks lähetatakse üliõpilased peale ülikooli enda õppebaaside (bioloogiajaam, botaanika-aed) ka teiste teaduslikkude ja rakendusliikkude uurimisasutiste juurde praktikale. Ülikoolil on selleks sõlmitud leping Eesti NSV Teaduste Akadeemiaga, kus üliõpilased töötavad praktikantidena. Praegu uurib Teaduste Akadeemia meie järvesid, soid, metsi ja muid looduse komplekse nende taimestiku ja loomastiku ning nende ümberkujundamise võimaluse seisukohast. Kõigist neist uurimistöödest võtavad osa bioloogiaosakonna vanemate kursuste üliõpilased. Üliõpilased-zooloogid võivad minna praktikale Üleliidulise Merekalanduse ja Okeanograafia Teadusliku Uurimisinstituudi osakonda.

Niisugune tööviis bioloogiaosakonnas kindlustab üliõpilaste väljaõpetamise tõelisteks looduseuurijateks.

Prof. A. Vaga

Keemikuid ootab huvitav töö

TRÜ keemiaosakonnas on kolm kateedrit: anorgaanilise, analüütilise ja orgaanilise keemia kateeder.

Esimese kolme aasta jooksul saavad tulevased keemikud esialgse teoreetilise ja laboratoorse ettevalmistuse anorgaanilise, analüütilise, orgaanilise ja füüsikalise keemia alal, samuti üldettevalmistuse sotsiaal-ökonoomilistes distsipliinides, matemaatikas ja füüsikas. Alates neljandast kursusest toimub kõrvuti üldkeemilise ettevalmistuse jätkamisega spetsialiseerumine valitud kitsal erialal. Need erialad on järgmised: analüütiline keemia, füüsikaline keemia (elektrokeemia), anorgaaniline keemia ja orgaaniline süntees.

Ettevalmistus mainitud erialadel on seotud kateedrite teadusliku töö suunaga. Nii uuritakse analüütilise keemia kateedris mikro- ja poolmikroanalüüsimeetodeid. Anorgaanilise keemia kateedri piires toimub töö kahes suunas: muldade ja savide adsorbtsioon-nähtuste uurimine ja elektrokeemia, orgaanilise keemia kateedri teadusliku töö temaatikasse on võetud orgaanilises sünteesis esinevate keemiliste reaktsioonide, mehhanismide (vaheastmete, kiiruste jt. probleemid) uurimine.

Kitsamate erialaste teadmiste omandamine toimub erikursuste ja eripraktikumide kaudu. Neist võiks mainida: füüsikalis-keemiline analüüs, termodünaamika jt. anorgaanilise keemia kateedris; mikroanalüüs jt. analüütilise keemia kateedris; orgaaniline analüüs, orgaaniliste ühendite struktuur jt. orgaanilise keemia kateedris.

Kõik kateedrid omavad hästisisustatud õppe- ning teadusliku töö laboratooriumid, kus toimub praktiline töö, kuid kus üliõpilased saavad teha ka teaduslikku tööd.

Neljandal kursusel toimub kõigi erialade tootmispraktika tehastes ja uurimisasutustes.

Keemiaosakonna lõpetanuid ootab ees huvitav töö tehastes, uurimisinstituutides ja teistes asutustes. Samuti võib lõpetanu siirduda tööle pedagoogina.

Van.-õpetaja **V. Palm**

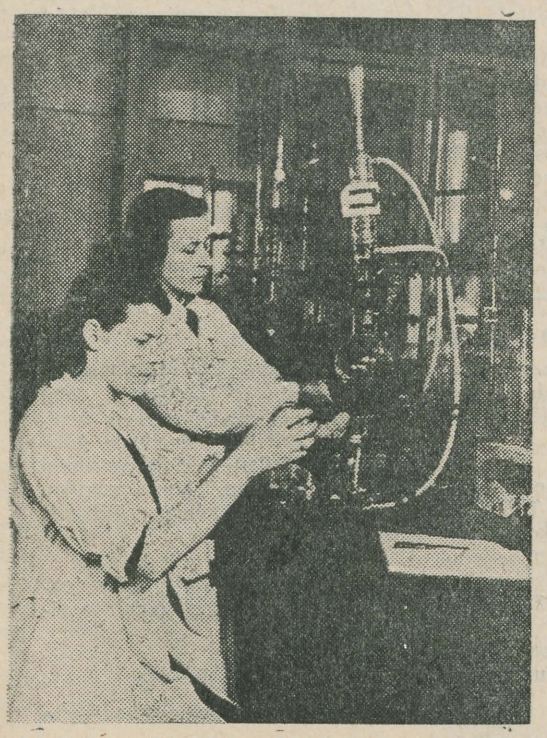

Õppetöö vältel omandatud teadmistest teevad keemiaosakonna lõpetajad kokkuvõtte oma diplomitöös.

Fotol: Diplomandid S. Kasesalu ja H. Koslov diplomitööde teostamisel.

Üllas, kuid vastutusrikas elukutse

Paljud tänavu keskkooli lõpetavatest noortest, kes tahavad jätkata oma õpinguid Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonnas kindlal erialal, ei oma selget ülevaadet neist õppimisvõimalustest, mis ülikoolis avanevad ja neist ülesannetest, mis neid ootavad peale ülikooli lõpetamist.

Arstiteaduskond on ülikoolis üks suuremaid ja siia võetakse vastu käesoleval aastal kokku kahte osakonda 200 üliõpilast: raviosakonda 175 ja farmaatsiaosakonda 25 üliõpilast. Arstiteaduskonna ülesandeks on ette valmistada kõrgema haridusega eriteadlasi: arste, farmatseute ja stomatolooge, kes pärast ülikooli lõpetamist täiesti kvalifitseerituina astuvad ellu.

Tartu Riiklik Ülikool peab andma järjest kasvavate nõuete rahuldamiseks igakülgselt arenenud spetsialiste, kes omavad sügavaid teadmisi, marksistlik-leninlikku maailmavaadet, oskust rajada uusi teid teoorias ja praktikas, kes on võimelised ühendama teooriat praktikaga, rakendades kogu oma jõu kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks meie maal. See moodustabki peamise ülesande, millele on suunatud kogu õppe-, teaduslik ja kasvatustöö arstiteaduskonnas.

Õppetöö Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonnas toimub üleliidulise õppeplaani kohaselt, mille järgi õppeaja kestvus raviosakonnas on kuus aastat ja farmaatsiaosakonnas viis aastat. Kuna arstiteaduskonnas pannakse rangelt rõhku praktilistele töödele raviasutustes ja laboratooriumides ning loengulisele tööle kogu õppeaja vältel, siis peavad üliõpilased järjekindlalt ja korrapäraselt tööst osa võtma.

Raviosakonnas toimub viiel esimesel õppeaastal loenguline osa tihedas seoses praktiliste töödega. Viimasel õppeaastal sooritatakse praktilised tööd mitmesugustes raviasutustes, selleks, et üliõpilast ette valmistada ravivaks arstiks.

Õppetöös edukaile üliõpilasile on kindlustatud stipendium kogu õpingute vältel.

Arstiteadlaste ülesandeks on parandada tervishoiulisi töötingimusi, tõsta töötajate tervislikku seisundit ja vältida haiguste tekkimist. Sellest lähtudes on lõpetanud arstidel ees lai tööväli: järjest parandada tervishoidu ja suunata tegevus haiguste vältimisele ja ravile.

Iga raviosakonna lõpetanu leiab vastavalt oma huvidele väga mitmekesiseid spetsialiteete töötamiseks raviva arstina või administratiivsel alal Tervishoiu- ja ka Sotsiaalkindlustuse Ministeeriumi asutustes. Seoses ravitööga raviasutustes avaneb samas võimalus teha teaduslikku tööd.

Arstiteaduskonna farmaatsiaosakond valmistab ette kõrge kvalifikatsiooniga farmatseute, kes on tööjõududeks apteekides, farmatseutilistes asutustes, keemilis-farmatseutilistes laboratooriumides, tööstustes teaduslike jõududena, kohtukeemia ekspertiisi, ravimtaimede uurimise jt. aladel. Sellest loetelust nähtub, et iga farmatseut leiab endale kitsama huviala, kus ta võib töötada produktiivsemalt, andes suurima panuse kommunismi ülesehitamiseks.

V. Põkk,
TRÜ Arstiteaduskonna a/ü büroo
õppe-teadusliku töö komisjoni
esimees

Raviosakonna üliõpilane Arvi Rõuk uurimas puhkpillimängija hingamisliigutusi.

Joh. Miku foto

Õppige ajakirjanikuks

Ajakirjaniku elukutse on huvitavamaid kutsetöid — siin erineb iga eelnev tööpäev järgnevast. Pulbitsev nõukogude elu toob iga päevaga midagi uut — uusi saavutusi kommunismi ülesehitustöö rindel tööstuses, põllumajanduses, teaduse, tehnika ja kultuuri alal. Alati kerkivad üles uued probleemid, mis nõuavad lahendamist ka ajalehe veergudel. Ajakirjanik aga seisab keset seda hoogsat elu, toetab kõike seda, mis on uus, võitleb kõige selle vastu, mis on iganenud.

Nõukogude ajakirjanik peab olema mitmekülgsete teadmistega, arenenud inimene. Ta peab sügavalt tundma meie parteitöö, nõukogude ehitustöö, põllumajanduse ja kultuurielu põhialuseid. Ta peab põhjalikult omandama marksismileninismi ja oskama seda rakendada praktiliste küsimuste lahendamisel ajalehes — olgu see siis kolhoosiehituse või ilukirjanduse probleeme käsitledes. Ja lõpuks — ta peab olema vajaliku professionaalse vilumusega, s. o. tundma toimetuse ja trükikoja tööd ning oskama kirjutada kõigis ajalehežanrides. On loomulik et nende nõuete täitmiseks on vaja kõrgemat eriharidust.

Seni puudus meie vabariigis võimalus kvalifitseeruda žurnalistika erialale. Alates järgnevast õppeaastast aga avatakse TRÜ Ajalookeeleteaduskonnas eesti keele osakonna baasil žurnalistika eriharu, kus õpetatakse kõiki nõukogude ajakirjaniku ettevalmistamiseks vajalikke teoreetilisi distsipliine ja praktilisi oskusi.

Noored, kasutage seda peatselt avanevat võimalust ja asuge innukalt ette valmistuma nõukogude ajakirjaniku vastutusrikkaks ja huvitavaks elukutseks!

J. Peegel,
eesti keele kateedri aspirant

Mitmekesised õppimisvõimalused ajaloo-keeleteaduskonnas

Ajaloo-keeleteaduskonna valivad need keskkoolilõpetajad, kes kavatsevad spetsialiseeruda ajaloo, keelte, kirjanduse (eesti, vene, väliskirjanduse) erialal või kes tahavad pühenduda ajakirjaniku kutsele. Siit järgnevad juba kitsamad erialad, mida võib valida vastavalt igaühe oma huvidele.

Nii saab ajaloo-osakonnas süveneda kas NSV Liidu ajaloo alal, Eesti NSV ajaloo, üldajaloo, kunstiajaloo, või etnograafia alal. Esimesed kaks aastat (kursust) kuluvad sissejuhatavate kursuste ja marksismi-leninismi aluste omandamiseks. Saanud vajaliku ettevalmistuse, võib üliõpilane alates kolmandast kursusest valida endale huvidekohase kitsama eriaine. Ajaloo-osakonna lõpetamine annab küllaldase ettevalmistuse töötamiseks õpetajana, muuseumitöötajana, see valmistab vajalikult ette ka aspirantuuri astumiseks, et valmistuda teaduslikuks töötajaks ning õppejõuks kõrgemas koolis.

Keeleteaduse-osakond valmistab ette töötajaid eesti keele ja kirjanduse, eesti rahvaluule, soome-ugri keelte ja žurnalistika alal, millised erialad baseeruvad eesti filoloogiale. Keeleteaduse-osakond valmistab ka vene keele ja kirjanduse spetsialiste. Õppida suure vene rahva keelt ja tunda tema rikkalikku kirjandust pakub huvitavaid probleeme ja rikkalikke võimalusi teadusliku töö teemade valikuks ning kahe naabri — eesti ja vene rahva sõbralike suhete uurimiseks.

Keeleteaduse-osakonnas algab jagunemine erialade järgi samuti kolmandalt kursuselt. Valida võib vastavalt huvidele ja kalduvustele kas keele või kirjanduse eriala ning pärast lõpetamist siirduda tööle kas õpetajana koolis, aspirandina ülikooli, ajakirjanikuna, kirjastuse või muuseumitöötajana.

NLKP ajaloolise XIX kongressi otsustes on suurt rõhku asetatud uute kaadrite kasvatamisele ja nende töölesuunamisele kõigil aladel. Vastavalt neile otsustele tahab ajaloo-keeleteaduskond üha paremini täita oma ülesanded uute kaadrite kasvatamisel. Kogu õppetöö jooksul on teoreetiline töö seotud praktiliste harjutuste ja ülesannetega. Loengute kuulamise, nende konspekteerimisega kõrvuti toimub iseseisev töö raamatute ja arhiivide kasutamise näol, samuti praktiline tegevus seminaride, eriseminaride, kursuse- ja diplomitööde kirjutamise alal. Juba esimesest kursusest peale tutvustatakse üliõpilast teadusliku töö meetodite ja tehnikaga kursusetöö kirjutamisel. Ülesanded muutuvad seda komplitseeritumaks, mida vanemale kursusele üliõpilane on jõudnud. Vanemail kursusil tuleb üliõpilasel juba lahendada iseseisvaid ülesandeid õppepraktika korras välistöödel: murdeuurimisel, rahvaluuleliste küsimuste, soome-ugri keelte, etnograafia jne. alal. Diplomitöö, mille koostamine on eelduseks riigieksamitele pääsemiseks, peab juba osutama õppija oskust iseseisvalt lahendada mõnd erialaküsimust. Pedagoogiline praktika viib üliõpilase ühendusse Nõukogude Eesti kooliga ja nende vastutusrikaste, aga võrratult huvitavate ja mitmekesiste ülesannetega, mida pakub koolitöö nõukoguliku noorsoo kasvatamisel.

Üliõpilaste erialaste harrastuste rahuldamiseks töötavad teaduskonnas mitmesugused ringid. Töötamist soodustab hea teaduslik raamatukogu teaduskonna juures, mis pole ainult õppimis-, vaid ühtlasi ka uurimisbaasiks.

Töö ajaloo-keeleteaduskonnas võimaldab saada heaks nõukogulikuks töötajaks ajaloo ja keelte alal.

E. Laugaste,
TRÜ Ajaloo-keeleteaduskonna dekaan

Поступайте учиться на отделение русского языка и литературы!

Отделение русского языка и литературы историко-филологического факультета Тартуского государственного университета готовит преподавателей средних школ и научных работников по русскому языку и литературе. На этом отделении преподавание как, общих так и специальных предметов ведётся на русском языке.

Студенты, обучающиеся на этом отделении, получают широкую подготовку по общественно-политическим предметам, изучают историю народов Советского Союза, один из иностранных языков, эстонский язык, латинский язык, всеобщую литературу. Студенты приобретают знания по целому ряду специальных дисциплин, как, например, по истории русского языка и русской литературы, современному русскому языку, старославянскому языку, русскому фольклору, диалектологии, языкознанию, украинскому, польскому, болгарскому языкам и др. Кроме того, студенты слушают курсы педагогики и методики преподавания русского языка и литературы, проходят педагогическую и диалектологическую практику.

Специализация по литературе или языку начинается с III курса. Студенты, избравшие своей специальностью литературу, слушают курсы истории русской критики и журналистики, теории литературы, специальные курсы по русской литературе. Студентам, специализирующимся по русскому языку, читаются курс общего языкознания и специальные курсы по русскому языку. По учебному плану сообразно с избранной специальностью проводятся специальные семинары по языку или литературе.

В течение пяти лет обучения каждый студент имеет также возможность прослушать по выбору ряд факультативных дисциплин.

На отделении русского языка и литературы работают студенческие научные кружки русского языка и русской литературы. Работа в кружках подготавливает студентов к будущей научной работе.

Товарищи! Поступайте учиться на отделение русского языка и русской литературы. Приобретайте благородную специальность педагога, интересную профессию лингвиста.

Л. Ватман

Läbi kodumaa mõõtmatute avaruste

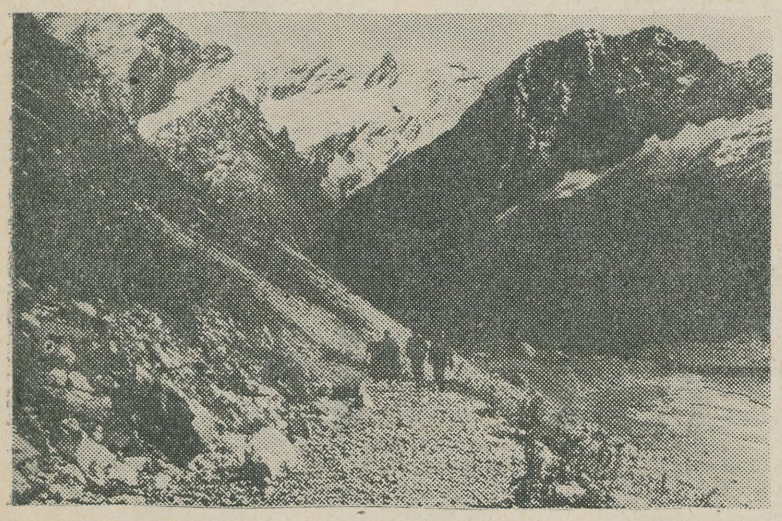

Geograafiaosakonna üliõpilasi 1952. a. suvel menetluspraktikal Kaukaasias. *I. Kala foto*

Kes meie noortest poleks lugenud haaravaid kirjeldusi geograafidest ja geoloogidest — nende vaprate inimeste elust ja tööst, kes tungivad läbi taiga ja kõrbede, üle kõrgete mägede ja tundrate, et avastada ja uurida meie kodumaa mõõtmatuid loodusrikkusi ning rakendada need kommunismi ehitava ühiskonna teenistusse. Kahtlemata unistavad paljud noored geograafi ning geoloogi raskest, kuid huvitavast kutsest, et võtta aktiivselt osa meie kodumaa looduse ümberkujundamisest.

Noori geograafe ja geolooge valmistab ette ka Tartu Riikliku Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna geograafia- ja geoloogia-osakond.

Õppetöö nii geograafia- kui ka geoloogiaosakonnas kestab 5 aastat. Teoreetiliste kursuste kõrval pööratakse siin väga suurt tähelepanu laboratoorsetele töödele, eriti tähtsat kohta omab aga välispraktika. Kahel esimesel õppeaastal toimub kuni 10-nädalane õppepraktika, mille vältel teostatakse geograafilisi ja geoloogilisi välistöid nii Eesti NSV-s kui ka teistes vennasvabariikides. Kahel järgneval õppeaastal on menetluspraktika kestvusega kuni 16 nädalat. Menetluspraktika toimub mitmesugustes uurimisasutustes, kus üliõpilased võtavad osa tegelikust uurimistööst. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased on võtnud edukalt osa maavarade otsingust Uraali mäestikus, on töötanud geograafilistel uurimisekspeditsioonidel kommunismi suurehituste piirkonnas ning paljudes teistes meie suure kodumaa osades. Osavõtt neist ekspeditsioonidest on paljudel juhtudel küll pingutusi nõudev, kuid kahtlemata väga huvitav ning noorte geograafide ja geoloogide väljaõppe seisukohast suure tähtsusega.

Ülikooli lõpetamise järel rakendatakse noori geograafe ja geolooge mitmesugustes teaduslikes uurimisasutustes. Geograafiaosakonnas on võimalik spetsialiseeruda kas füüsilise või majandusgeograafia harus. Füüsilise geograafia haru lõpetajad, kes on menetluspraktika vältel spetsialiseerunud mõnel kitsamal erialal, leiavad vahetut rakendamist Eesti NSV looduse ümberkujundamise plaani elluviimisel, näiteks mullastiku kaardistamisel, hüdrometeoroloogilise teenistuse asutusis, soode uurimisel jne. Majandusgeograafe vajavad mitmesugused administratiivsed ning riiklikud planeerimisasutused. Geograafiaosakonna lõpetajad saavad ühtlasi ka keskkooliõpetaja kutse ning neile avaneb tänuväärne tööpõld noore põlvkonna kasvatamisel. Geoloogid aga asuvad uurima looduslikke rikkusi ning lahendama mitmesuguseid muid geoloogilisi küsimusi Nõukogude Liidu laialdase territooriumi mitmesugustes osades.

E. Varep,
geograafia kateedri juhataja

Kehakultuuriteaduskond ootab uusi üliõpilasi

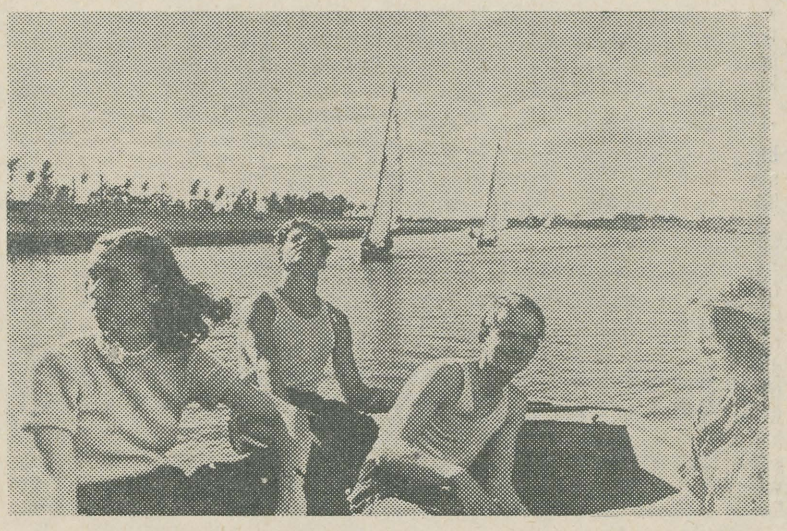

Purjesporti harrastamas. *V. Levitski foto*

Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskond valmistab ette kõrgema haridusega kaadreid pidevalt areneva ja massiliseks muutuva kehakultuuri- ja spordiliikumise juhtimiseks. Kehakultuuriteaduskonna lõpetajad suunatakse tööle kehalise kasvatuse õpetajatena koolidesse, väga mitmesugustele kohtadele kehakultuuri- ja spordikomiteedes, treeneritena spordiseltsidesse, puhkekodude, sanatooriumide ja haiglate töötajateks kehakultuuri alal jne.

Õppeplaan, mille alusel viiakse läbi õppetöö, näeb ette järgmiste üld-distsipliinide läbitöötamist: marksismi-leninismi alused, poliitökonoomia, vene keel. Meditsiinilistest õppeainest õpitakse anatoomiat, füsioloogiat, hügieeni, ravikehakultuuri jt. Pedagoogilistest õppeainest võetakse läbi pedagoogika, pedagoogika ajalugu ja psühholoogia.

Õppetöö vältel tutvuvad üliõpilased põhjalikult kehalise kasvatuse teooriaga, kehakultuuri ajalooga, kehakultuuri organisatsiooniga, võimlemise, kergejõustiku, ujumise, suusatamise, poksi, vehklemise jt. kehakultuuri'iste õppeainetega. Fakultatiivseist aineist on võimalik tegelda ratsaspordi, purjespordi, mootorspordi jt. aladega vilunud õppejõudude juhtimisel.

Õppetöö kehakultuuriteaduskonnas kestab neli aastat. Üleülikooli-lisi, meditsiinilisi ja pedagoogilisi, aineid käsitletakse vastavate erialade kateedrite poolt. Õppetöö kehakultuurilistes ainetes viiakse läbi teaduskonna kateedrite poolt teoreetilistes ja praktilistes tundides ja suve- ning talvelaagreis. Teise kursuse lõpetanud, valivad üliõpilased endile ühe sportliku eriala, millises kahe viimase õppeaasta jooksul süvendatakse teadmisi ja oskusi eriti põhjalikult. Pedagoogilise ja organisatoorse vilumuse arendamisel omavad tähtsat kohta III ja IV kursusel läbiviidavad praktikumid koolides ja spordikomiteedes. Üliõpilaste Teadusliku Ühingu kehakultuuriosakonnas omandavad üliõpilased kogemusi iseseisvaks teaduslikuks tööks.

Õppetöö läbiviimiseks omab teaduskond kolm võimlat, maadlus- ja tõsteruumid. Suve- ja talvelaagrid viiakse läbi Kääriku õppebaasis Otepääl. Teaduskond omab ratsabaasi Tähtveres, tennisväljakud Toomeorus ja purjespordibaasi Võrtsjärvel.

Nõukogude kord on loonud avarad võimalused kõrgema haridusega kehakultuurlaste kaadri ettevalmistamiseks. Noored keskkooli-lõpetajad, teadki ootab TRÜ Kehakultuuriteaduskonnas huvitav tööpõld kehakultuurialaste teadmiste omandamisel.

Van.-õpetaja **H. Valgmaa**

Õppige täppisteadusi

Füüsikaosakonna ülesandeks on valmistada ette kvalifitseeritud füüsikuid töötamiseks teaduslikul, tehnilisel ja pedagoogilisel alal. Teaduste Akadeemia instituudid, ülikoolid ja teised kõrgemad õppeasutused, samuti meie tööstused vajavad rohkesti füüsikuid, kes oleksid suutelised töötama füüsika mitmesugustel aladel.

Et füüsika on põhiolemuselt katseline teadus, siis etendab noorte füüsikute ettevalmistamisel loengute ja erialase kirjanduse järgi õppimise kõrval väga suurt osa tegelik praktiline töö laboratooriumides. Praktilisest tegevusest haaratakse noor sisseastuja juba esimesel õppenädalal ja üle 900 tunni kogu oma õppetöö ulatusest tuleb üliõpilastel töötada laboratooriumides mitmesuguste huvitavate katseliste ülesannete lahendamisel.

Põhjalikku teaduslikku ettevalmistust on võimalik füüsikaosakonnas saada TRÜ rektori prof. F. D. Klementi juhendamisel luminestsentsi alal. Samuti on võimalik spetsialiseeruda eksperimentaalaladest veel atmosfäärielektri küsimuste alal. Füüsikaosakonna juures töötab ka geofüüsika haru, kus erilist tähelepanu pööratakse Eesti NSV kliima uurimisele mikroklimaatiliste ja aktinomeetriliste küsimuste osas. Teoreetiliste kalduvustega üliõpilastel on võimalik kvalifitseeruda teoreetilise füüsika alal.

Üliõpilaste loominguline tahe iseseisvateks uurimisteks leiab rahuldust füüsikaringis, mille liikmetel on võimalik teostada õppejõudude üldisel juhendamisel mitmekesiseid uurimistöid füüsika alal. Mitmed ringi liikmed on saavutanud oma iseseisvas uurimistöös tähelepanuväratavaid tulemusi.

Noored, kel on huvi ja eeldusi töötamiseks täppisteaduste alal, leiavad füüsikaosakonnas avarad võimalused oma hariduse jätkamiseks.

Enam kui kunagi varem vajame ka praegu rakendusliku kallakuga matemaatika eriteadlasi. Kommunismi suurehituste püstitamine, uute eelseisvate suurehituste planeerimine, meie riigi sotsialistliku majanduse kavandamine, juhtimine ja kontroll — kõik see seab meie ette päevast päeva uusi ülatuslikke ülesandeid, mille lahendamine on võimalik ainult laialdase matemaatilise aparaadi abil. See asjaolu sunnib senisest enam rõhutama matemaatika ja rakendusmatemaatika osatähtsust ka ülikoolide töös.

Tartu Riiklikus Ülikoolis valmistab ette vastavaid eriteadlasi matemaatika-mehaanikaosakond. Selle haru lõpetajail on avarad töövõimalused teaduslike töötajatena mitmesugustes teaduslikes uurimisinstituutides ja matemaatikaõpetajatena keskkoolides.

Nii füüsika- kui ka matemaatika-mehaanikaharus kestab õppetöö 5 aastat.

A. Mitt,
TRÜ Matemaatika-loodusteaduskonna dekaan

Head võimalused iseseisvaks teaduslikuks tööks

Õppides Tallinna I Keskkoolis töötasin kaasa noorte naturalistide ringis. Tutvunud mitmete loodusteaduse aladega, tekkis mul tugev soov hakata tegelema teaduslike küsimuste lahendamisega.

Minu soov täitus pea — 1948. a. asusin õppima Tartu Riiklikus Ülikoolis geoloogiat ja astusin ühtlasi ÜTÜ geoloogiaringi liikmeks.

Juba esimese kursuse üliõpilasena asusin vanemate seltsimeeste juhtimisel tundma õppima teadusliku töö metoodikat ja mulle anti iseseisev uurimistöö teema. Töö teostamiseks lugesin palju kirjandust ja töötasin läbi museaalseid materjale. Suvevaheajal sain koos üliõpilase L. Sarvega kuuks ajaks komandeeringu välistöö läbiviimiseks Lääne-Eestis. See iseseisev välistöö ja seal kogutud materjalide läbitöötamine talvel prof. K. Orviku juhendamisel oli minu esimeseks tõsisemaks katseks teaduslikul alal. Järgnevail aastail töötasin üksikute faunarühmade, nagu tigude, korallide jt. uurimisel. Sellele kaasnes igal suvel välistöö mitmetes Eesti NSV rajoonides.

Seoses oma teadusliku tööga olen saanud külastada vennasvabariike Nõukogude Lätit, Leedut ning Ukrainat ja viibida meie kodumaa pealinnas Moskvas. Tutvumine sealsete üliõpilaste ja teadlaste tööga innustas suuresti minu enda tegevust, rääkimata saadud uutest ideedest ja rikkalikest kogemustest.

Praegu töötan diplomitöö juures, mis on orgaaniliseks jätkuks minu varasemale tööle ringis.

Analoogse tööperioodi on läbi teinud ka teised geoloogiaringi liikmed. Tööga teaduslikus ringis oleme süvendanud oma kvalifikatsiooni, tugevdanud oma maailmavaatelist alust ja õppinud hindama kollektiivse töö meetodeid.

Nii on Üliõpilaste Teaduslik Ühing organisatsiooniks, mille tähtsus nõukogude üliõpilase elus on äärmiselt suur. ÜTÜ annab ühelt poolt võimaluse üliõpilase teaduslike huvide väljaarendamiseks ja teiselt poolt kogemusi organisatoorseks tööks — aitab kasvatada meie üliõpilasi kommunismi vaimus.

D. Kaljo,
geoloogiaosakonna V kursuse üliõpilane

Õpin juristiks

Nõukogude võim andis noortele avarad võimalused kõrgema hariduse omandamiseks väga mitmesugustel aladel.

Pärast keskhariduse omandamist ja küpsustunnistuse kättesaamist seisin ka mina nagu paljud noored nende avarate perspektiivide ees, oskamata valida endile õiget ja sobivat eriala. Otsustasin siis asuda edasi õppima Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonda.

Miks valisin just selle eriala? Lähtusin kõigepealt sellest, et kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel tunneb meie maa, eriti Nõukogude Eesti, tungivat vajadust kõrgema haridusega juristide järgi. Ma teadsin, et meie riigihalduse organid, kohus, prokuratuur tunnevad suurt puudust kõrgema haridusega juristide järgi. Noori juriste ootab ees avar tööpõld. Neist kaalutlustest lähtudes tegingi oma otsuse, mille õigsust kinnitasid peaaegu viis aastat kestnud õpingud.

Õppeaastate jooksul olen vilunud õppejõudude abiga omandanud väga mitmesuguseid teadmisi paljude nõukogude õiguse harude valdkonnast. Olen lahendanud huvitavaid õiguslikke probleeme nõukogude riikliku ja ühiskondliku elu kõige mitmekesisemate avaldusvormide alalt.

Kõigi nende probleemide õige tundmaõppimise ja lahendamise eelduseks on teadmised marksistlik-leniniliku riigi ja õiguse teooria ning marksismi-leninismi aluste alalt. Teoreetilisi teadmisi süvendatakse menetluspraktika kestel nõukogude haldus-, kohtu- ja prokuratuuriorganeis. 1951. a. oli mul võimalik viibida menetluspraktikal kangelaslinnas Leningradis, kus kogenud spetsialistide-praktikute juhendamisel omandasin palju uusi praktilisi teadmisi.

Praegu, töötades ENSV Tartu Oblastikohtu liikmena, tuleb mul juba praktilises elus rakendada oma ülikoolis omandatud teadmisi. Tänu neile teadmistele olen suutnud edukalt lahendada kõik igapäevases töös üleskerkinud küsimused.

K. Tamm,
TRÜ Õigusteaduskonna
V kursuse üliõpilane

Õppimisvõimalustest mittestatsionaarselt

Juba 1945. a. avati Tartu Riikliku Ülikooli juures mittestatsionaarne osakond, mis võimaldab omandada kõrgemat haridust eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, ajaloo (NSVL ja üldajalugu), matemaatika ning õigusteaduse alal kaugõppe teel, s. o. põhitöö kõrval, viibides ülikoolist eemal. Nõukogude võim on loonud kõigile töötajaile, kes omavad lõpetatud keskharidust, soodsad tingimused taotleda ka kõrgemat haridust oma erialal või huvialal. Viimase kaheksa aasta jooksul on mittestatsionaarselt ja eksternatuuri teel ülikooli lõpetanud ning vastava diplomi saanud ajaloo, eesti keele ja kirjanduse, juriidilisel ning teistel erialadel üle 200 inimese. Käesoleva aasta juuni kuul lõpetab ülikooli mittestatsionaarselt ligi 50 seltsimeest.

Milline on mittestatsionarsesse osakonda astumise ja seal õppimise kord? TRÜ mittestatsionaarsesse osakonda võib astuda vanusest sõltumata iga töötaja (või äsja keskkooli lõpetanu ning tööle asunu), kes omab lõpetatud keskharidust. Avaldus, millele olgu tingimata märgitud teaduskond ja osakond, kuhu soovitakse astuda, samuti kodune ja töökoha aadress, tuleb tuua või saata tähitud kirjas aadressil Tartu, V. Kingissepa 18, TRÜ kaugõppeosakond. Avaldusele tuleb lisada küpsustunnistuse originaal (õpetajate instituutide ja Vabariikliku Parteikooli diplom on sellega võrdne), lihtärakiri küpsustunnistusest (diplomist), tõend töökohast või töölemääramise tõend, üksikasjaline elulookirjeldus, ärakiri passist, ärakiri sõjaväepiletist (selle omajail) ja 3 fotoülesvõtet 3×4 sm. Lähemat informatsiooni sisseastumise kohta saab kaugõppeosakonnast kirja teel või ka suuliselt (ka telefonil Tartu, 41-20/23). Avaldusi sisseastumise kohta võetakse vastu 31. juulini. Sisseastumiseksamid toimuvad statsionaarsesse ja mittestatsionaarsesse osakonda astujaile üheaegselt 1.—20. augustini.

Sisseastumiseksamid ajaloo-keeleteaduskonda ja õigusteaduskonda astujaile on ühised: eesti ja vene keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu ja geograafia. Keeleteaduslikesse osakondadesse astujail (erialadel eesti keel ja kirjandus ning vene keel ja kirjandus) tuleb peale selle sooritada eksam võõrkeeles (kas saksa, inglise või prantsuse keel), matemaatikaosakonda astujail matemaatikas (kirjalik ja suuline) ja füüsikas (suuline). Pärast sisseastumiseksamite sooritamist otsustab vastuvõtukomisjon üliõpilaskandidaadi vastuvõtu või tagasilükkamise, lähtudes võistluseksamitel saadud hinnetest paremuse järjekorras. Komisjoni otsus teatatakse sisseastujaile kirjalikult.

Mittestatsionaarsete üliõpilaste õppetööd korraldavad ülikooli statsionaarse osakonna kateedrid kaugõppeosakonna vahendusel ja organiseerimisel. Kaks korda aastas — 3.—13. jaanuarini ja 15. juunist 5. juulini — toimuvad ülikoolis regulaarsed õppe- ja eksamisessioonid, milledest osavõtt on kohustuslik. Vastavalt valitsuse määrusele ei tohi töökoht takistada mittestatsionaarseid üliõpilasi osa võtta sessioonidest. Peale sessioonide korraldatakse TRÜ kaugõppijaile Tartus ja Tallinna konsultatsioonipunktis õppeaasta vältel regulaarselt konsultatsioone. Kaugõppeosakond varustab õppijaid metoodiliste juhendite, programmide ja osaliselt ka kirjandusega. Sessioonide ning konsultatsioonide ajal Tartus on mittestatsionaarsetele üliõpilastele võimaldatud kasutada kõiki ülikooli raamatukogusid. Kaugõppijaile antakse kirjandust ülikooli pearaamatukogust välja erilise korra kohaselt, mis tehakse kirjalikult teatavaks. Mittestatsionaarsetele üliõpilastele on võimaldatud kaugõppeosakonna eriloal osa võtta ka statsionaarsetele üliõpilastele peetavaist loenguist. Kaugõppijad on kohustatud maksma õppemaksu 75.— rbl. semestris. Normaalselt edasijõudvad kaugõppijad-õpetajad vabastatakse õppemaksust ja neile tasutakse kohustuslike õppeeksamisessioonide sõidukulud.

Seega on kaugõppijaile loodud vajalikud eeltingimused õppimiseks, mis töö kõrval ei ole muidugi kerge, kuid mis viib kaugõppija enda püüdlikkuse ja tahtejõu abil eesmärgile. Seepärast ei tohi ükski keskharidust omav töötaja jätta kasutamata seda kvalifikatsiooni tõstmise võimalust.

Ed. Ertis,
TRÜ kaugõppeprorektor

Möödunud nädalal

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris

Fr. R. Kreutzwaldi 150-nda sünni-aastapäeva ettevalmistamise liinis käisid eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri õppejõud K. Taev, J. Käosaar, E. Laugaste ja V. Alttoa Võrus, et tutvuda Kreutzwaldi memoriaalmuuseumiga. Õppejõudude sõidul muuseumi oli kaks peamist eesmärki: välja selgitada, milliseid uusi materjale on muuseum hankinud viimaseil aastail ja anda muuseumi töötajaile nõu, kuidas paremini olemasolevaid materjale eksponeerida.

Teaduslikke töid üliõpilastelt

Üliõpilaste parimate teaduslike tööde läbivaatamiseks määratud retsenseerimiskomisjonid lõpetasid tööde läbivaatamise. Töid esitati kõikidest teaduskondadest. Eriti palju häid töid oli esitatud arsiteaduskonnast.

Võrreldes möödunud aastaga on tööde sisuline ja vormiline külg tunduvalt paranenud. Preemiate väljajagamine toimub 1. mai tähistamise pidulikul aktusel.

ÜTÜ filosoofiaringis

Möödunud teisipäeval esinesid filosoofiaringi töökoosolekul ettekannetega ringi liikmed üliõpilased A. Siibak («Looduse ümberkujundamise stalinliku plaani osa ja tähtsus kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel») ja M. Krüppelmann («Stalin teaduse seaduste objektiivsest iseloomust»). Mõlemad tööd kanti ette juba TRÜ ÜTÜ VII teaduslikul konverentsil. Ringi töökoosoleku lõpus toimus ettekannete arutelu.

Kiri Läti Riiklikult Ülikoolilt

Möödunud nädalal saabus kiri Läti Riikliku Ülikooli ÜTÜ-lt, milles kirjeldatakse kahe teadusliku ringi tööd. Kiri saadi vastusena TRÜ ÜTÜ Nõukogu poolt saadetud ettepanekule luua sõprussidemed kahe ülikooli üliõpilaste teadusliku ühingu vahel.

Üliõpilaste materiaalsest ja kultuurilisest teenindamisest

Nõukogude valitsus ja kommunistlik partei hoolitsevad pidevalt töötajate materiaalse ja kultuurilise taseme tõstmise eest. Selle hoolitsuse tulemusel on kaotatud meie maal jäädavalt inimese ekspluateerimine inimese poolt, vaesus ja vaesus nii linnas kui ka maal. J. V. Stalin oma teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» relvastas veelgi tugevamini meie rahvast kindlate eesmärkide ning juhistega kommunismi ülesehitamise alal.

Nõukogude korra viljastavates tingimustes areneb ja kasvab ka meie maa üliõpilaskond, kelle avarate õppimisvõimaluste eest hoolitsevad valitsus ja kommunistlik partei. Kodanlikul ajal olid üliõpilased Tartu ülikoolis materiaalselt täiesti kindlustamata, nendele ei makstud stipendiumi, nad ei saanud mingisugust abi kodanliku riigi poolt. Vastupidi, üliõpilane oli kohustatud maksma ülikoolile igal aastal 120 krooni õppemaksu, mis tähendab seda, et ülikool oli avatud ainult töösturite, kaupmeeste ja kulakute lastele.

Nõukogude korra taassünd Eestis purustas need kodanliku korra tingimused Tartu ülikoolis. Meie ülikoolis õpivad nüüd nõukogude tööliste, intelligentsi ja kolhoosnikute lapsed, kes on täiesti kindlustatud materiaalselt ning võivad omandada eesrindlikku nõukogude teadust selle täies ulatuses. Igale eeskujulikult ja hästi õppivale üliõpilasele on kindlustatud stipendium.

Eesrindlikele üliõpilastele makstakse kõrgendatud stipendiumi, mis on 25% võrra suurem tavalisest stipendiumist.

Eesti kodanliku valitsuse ajal ei omanud ülikool üliõpilaste jaoks ühtki ruutmeetrit elamispinda. Üliõpilased olid sunnitud elamispinda hankima majaomanikelt, tasudes selle eest äärmiselt kõrget hinda. Ka selles osas on nõukogude ülikoolis hoopis teine olukord. 1952/53. õppeaastal on 1200 Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasele antud elamispind ühiselamutes. Käesoleval ajal on valmimas uus ühiselamu 400 üliõpilase jaoks.

Materiaalset abi üliõpilastele osutab samuti ametiühing. Näiteks anti ainult 1952. aastal üliõpilastele ühekordset toetust 20.000 rbl. ulatuses, ülikoolis töötab vastastikuse abistamiskassa jne.

Erilist tähelepanu pöörab meie valitsus ja partei üliõpilaste kultuurilisele teenindamisele. A/ü kaudu finantseeritakse suurearvulisi isetegevusringide juhendamist. Selleks otstarbeks on 1953. a. eelarves ette nähtud 37.000 rbl. Ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid teostavad pidevalt ekskursioone Leningradi, Moskvasse, Gruusiasse, Riiga, Kaunasesse ja teistesse vennasvabariikidesse.

Kindlustades majanduslikult ja teenindades kultuuriliselt üliõpilaskonda kasvatab Tartu Riiklik Ülikool kõrgeltkvalifitseeritud ning kultuurseid kaadreid meie rahvamajandusele, on kaadrite valmistamise sepikojaks Eesti NSV-s.

R. Sorrok,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

Viimased ettevalmistused eksameiks

Geograafiaosakonnas lõpevad loengud I—IV kursusel 30. aprillil ja eksamisessioon algab 4. mail. 1. juunil siirdub enamik üliõpilasi õppe- ja menetluspraktikale.

Praegu toimub kõikidel kursustel (välja arvatud V kursus) kursusetööde kaitsmine. Üliõpilased on kursusetöödeks kogunud rikkalikku materjali niihästi kirjandusest kui ka otseste vaatluste ja mõõtmiste najal. Enam-vähem on eksamisessiooniks valmis geograafia kateeder. Siin on koostatud eksamite graafik, on olemas programmid kõigis 25-s kateedri poolt õpetatavas aines. Eksamipiletid on kateedris osaliselt läbi vaadatud, osaliselt läbivaatamisel. Ühenduses partei XIX kongressi direktiividega on piletites tehtud mõningaid täiendusi ja muudatusi.

E. Varep

Kehakultuur ja sport

Tartu oblasti esivõistlused võimlemises

Hiljuti lõppesid Tartus kolm päeva kestnud Tartu oblasti esivõistlused sportlikus võimlemises.

Kui mõni aasta tagasi oli võistlejaid kõrgemates järkudes ainult üksikuid, siis käesolevatel võistlustel oli osavõtt nendes järkudes küllaltki rohkearvuline ja seda just nooremate võimlejate arvel, kellest suur osa kuulub Ülikooli Spordiklubi liikmeskonda.

Võimlemisvõistlustel omandasid Ülikooli Spordiklubi liikmed tähelepanu väärivaid saavutusi. Nii juhtisid naiste II järgus võistlust spordiklubi liikmed Urve Rahuvarm ja Maie Nöps. Esikoha saavutas Maie Nöps 61,4 punktiga, tulles ühtlasi ka Tartu oblasti 1953. a. meistriks.

Naiste I järgus tuli esimeseks ja ühtlasi Tartu oblasti 1953. a. absoluutseks tšempioniks Evi Punder 99,8 punktiga, 2) Aino Nigol 98,5 punktiga, 3) Helvi Ubina — 95,2 punktiga (kõik ÜSK-ist).

Ka meeste osas olid parimad Ülikooli Spordiklubi liikmed. III järgus tuli esimeseks ja Tartu oblasti 1953. a. meistriks Kuno Laan 54,25 punktiga. Teiseks tuli Elmar Koljo 53,0 punktiga. Meeste II järgus saavutas 55,8 punktiga esikoha Endel Riitsalu, tulles ühtlasi Tartu oblasti 1953. a. absoluutseks tšempioniks.

Teadaandeid

Tulles vastu lugejate soovidele muudeti TRÜ Pearaamatukogu raamatute laenutamise aega. Raamatuid laenutatakse lugejaile nüüd igal tööpäeval kella 14.00-st kuni 20.00-ni.

Eesti-, vene- ja väliskirjanduse eksamiteks vajalik lektüür, samuti materjalid, mis on vajalikud läbi töötada seminarideks ja kursusetöödeks, on ajutiselt paigutatud lugemissaali.

* * *

Eesmärgil selgitada raamatukogu töös esinevaid puudusi korraldab raamatukogu 28. aprillil k. a. aruandekoosoleku lugejatele, kus arutatakse kõiki lugejate teenindamisega seosesolevaid küsimusi.

* * *

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine, maipühadele pühendatud number (15 (184)) ilmub neljapäeval, 30. aprillil 1953. a.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая: Наш университет — настоящая кузница кадров.

А. Кяярик: В комсомольской организации воспитывается передовая молодежь.

И. Таммеорг: Интересна работа в студенческом научном обществе.

К. Кукк: Широкие возможности для художественной самодеятельности.

К. Ребане: Готовлюсь к научной работе.

II страница

О. Пюсса: Молодежь, приобретайте высшее юридическое образование.

Проф. А. Вага: Станьте преобразователями природы!

В. Пальм: Химиков ждет интересная работа.

В. Пыкк: Благородная, но ответственная профессия.

И. Пеегел: Учите журналистику.

III страница

Э. Лаугасте: Разнообразные перспективы учебы на историко-филологическом факультете.

Э. Вареп: По неизмеримым просторам родины.

Х. Валгмаа: Физкультурный факультет ожидает новых студентов.

А. Митт: Овладевайте точными науками

IV страница

Д. Кальё: Хорошие возможности для самостоятельной научной работы.

К. Тамм: Учусь на юриста

Эд. Эртис: О возможностях заочной учебы.

Р. Соррок: О культурно-бытовом обслуживаний студентов.

Э. Вареп: Последние приготовления к экзаменам.

Информация.

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03009 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1235

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Olgu tervitatud 1. mai — ülemaailmne töörahvapüha!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (184) Neljapäeval, 30. aprillil 1953. a. VI aastakäik

Töörahva suur püha

Nõukogude Liidu töötajad pühitsevad töötajate rahvusvahelise solidaarsuse päeva, kõigi maade töötajate vendluse päeva — 1. maid. Selle päeva auks saavutas nõukogude rahvas uut edu ja suurepäraseid võite rahulikus loovas töös. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel, innustatuna Jossif Vissarionovitš Stalini geniaalse töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi ajalooliste otsuste ideedest, sammub nõukogude rahvas vankumatult edasi — kommunismile. Nõukogude Liidu töötajad võitlevad otsustavalt uue sõja ohu vastu, meenutades oma õpetaja ja juhi tarku sõnu: «Rahu säilitatakse ja kindlustatakse, kui rahvad võtavad rahu kaitsmise ürituse enda kätte ja kaitsevad seda lõpuni.» Võitluses rahu, vabaduse ja demokraatia eest on Nõukogude Liit võimsaks toeks kogu maailma vabadustarmastavatele rahvastele.

Elagu Nõukogude Liidu välispoliitika — rahu säilitamise ja kindlustamise eest, uue sõja ettevalmistamise ja vallapäästmise vastu võitlemise vankumatu poliitika, rahvusvahelise koostöö ja kõigi maadega asjalike sidemete arendamise poliitika!

Elagu rahu rahvaste vahel! Ei ole niisugust vaieldavat või lahendamata küsimust, mida ei saaks lahendada rahulikul teel huvitatud maade vastastikuse kokkuleppe alusel!

Kaitstes rahuüritust tugevdab Nõukogude Liit väsimatult asjalikke sidemeid vennalike rahvademokraatia maadega võrdõiguslikkuse ning sõpruse alusel ja aitab neil ehitada sotsialismi. Võimas sotsialismileer on vankumatuks tõkkeks uue sõja õhutajate teel.

Vennalik tervitus kõikidele rahvastele, kes võitlevad rahu, demokraatia ja sotsialismi eest, uue sõja õhutajate vastu!

Nõukogude rahva uued edusammud rahulikus ülesehitustöös annavad tunnistust Nõukogude Liidu võimsusest ja võitmatusest. Täites sotsialismi põhilise majandusseaduse nõudeid, tõstavad Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus kuust kuusse, aastast aastasse meie maa töötajate materiaalset ja kultuurilist taset. Käesoleval aastal läbiviidud kuues hindade alandamine on järjekordseks tõenduseks partei ja valitsuse hoolitsusest rahva heaolu eest.

Nõukogude rahvas vastab partei ja valitsuse hoolitsusele veelgi parema ja viljakama tööga oma sotsialistliku kodumaa hüveks. Töötsustettevõtete töölised ja kolhoositalurahvas töötavad vaimustusega viienda viie aasta plaani täitmise eest. Teaduslike asutuste ja kõrgemate koolide töötajad arendavad nõukogude teadust, täiendavad pidevalt oma teadmisi, täites vastutusrikkaid ülesandeid, mille on asetanud nende ette teaduse korüfee seltsimees Stalin — järele jõuda ja ületada teaduse saavutused piiri taga, viia meie teadus esimesele kohale maailmas.

Teaduseasutuste ja kõrgemate koolide töötajad! Viige edasi nõukogude teadust! Arendage julgemalt teaduslikus töös esinevate puuduste kritiseerimist! Kõvendage teaduse sidet tootmisega, parandage ja laiendage eriteadlaste ettevalmistamist rahvamajandusele!

Elagu Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei, nõukogude rahva suunav ja juhtiv jõud võitluses kommunismi ülesehitamise eest!

Lenini-Stalini lipu all, kommunistliku partei juhtimisel edasi kommunismi võidule!

Maidemonstratsioon. V. Levitski fotomontaaž

Mailaul

Tuuled kevad kõik tantsima palus.
Kõrge vahergi kahara pää
värskes, vägevas jürikuu-marus
vööni painutas Tähtvere-mäel.

Kevadpäikese pilkude särast
vana Peahoone rõõmsamaks sai.
Meie noorus, siin on sinu päralt
elu rikas ja tööväli lai.

Vooga lippudes, laiu ja lenda
leebe luhtade lustlik ül,
meie nooruse laule tast endast
üle pilvede kajama vii.

Vii need sinna, kus noored veel praegu
punalippusid kanda ei või,
ning kus sandarmid hiljaaegu
vabad lauludki lukku lõid.

Meie viisidest India kõlab,
marsib nendega võitlev Malai,
nendest kõrvuti miljonid õlad
on täna — esimesel mail.

Meie laulud on kõmisev maru,
meie laulud on vabadushüüd,
meie laulud on: rahvale rahu!
Noored, üheskoos sammugem nüüd!

VALEERIA VILLANDI

Самое острое и самое сильное оружие нашей партии

5 мая советский народ будет отмечать традиционный праздник — День большевистской печати. 5 мая (22 апреля) 1912 г., 41 год назад, вышел в свет подготовленный И. В. Сталиным первый номер центрального органа нашей партии — газеты «Правда». День 5 мая стал Днём большевистской печати. В этот день советский народ устраивает своеобразный смотр своей печати, печати нового типа, несущей в массы великое слово правды. По примеру Ленинско-Сталинской «Правды» тысячи газет и журналов, выходящих миллионными тиражами в нашей стране, стали подлинными организаторами трудящихся масс в борьбе за коммунистическое строительство. Наша печать несёт на своем знамени слова великого Ленина: «Газета — не только коллективный пропагандист и коллективный агитатор, но также и коллективный организатор». В этом наша печать видит свою главную задачу.

Вся история марксистской печати в России проникнута борьбой за высокое идейное содержание рабочей газеты. «Искра», «Брдзола», «Правда» являются высочайшими примерами глубокой партийности, принципиальности, неразрывной связи с массами, преданности трудовому народу и ненависти к его врагам. Сила советской печати в её связи с массами, в руководстве Коммунистической Партии.

Партия всегда очень внимательно и чутко следила за развитием и ростом советской печати. «Печать должна расти не по дням, а по часам, — учил тов. Сталин, — это самое острое и самое сильное оружие нашей партии».

В то время как буржуазная пресса старается заглушить голос правды, отравить ложью сознание миллионов простых людей, прислуживая и продаваясь дельцам из буржуазии, демократическая печать несёт в массы правдивое отображение действительности, исторических событий. На страницах прогрессивных газет и журналов поднимают свой голос миллионы борцов за мир. На страницах советской прессы находит свое отражение миролюбивая политика нашего государства.

Одной из главных задач нашей печати является задача развёртывания критики и самокритики недостатков. XIX съезд партии, Устав Коммунистической Партии Советского Союза показывают ещё раз величайшее значение критики и самокритики. Обязанность каждого члена партии, каждого честного советского гражданина — не проходить мимо недостатков, бороться всеми силами за искоренение недостатков. В этом нашей партии большую помощь оказывает печать, остро критикуя недостатки, указывая пути их исправления.

С каждым днем крепнет и развивается печать молодой Эстонской Советской Социалистической Республики. Десятки газет и журналов издаются в республике. Они идут в ногу с жизнью, помогая эстонскому народу строить светлое коммунистическое будущее.

Большую роль играет в низовых организациях стенная печать. Стенные газеты призваны стать организаторами своего коллектива. Только тогда, когда стенная газета будет иметь широкий актив корреспондентов, она может выполнить свою задачу. В Тартуском Государственном Университете выпускается до 30 различных стенгазет. Значительную работу проделали многие из них. Остро поднимают вопросы жизни своих коллективов, содержательны стенные газеты «Сына я теога», «Васар», «Советский филолог», «Юрист» (молния) и другие. Но, наряду с этим имеются факты, когда газета превращается в собрание праздничных парадных материалов, выходит нерегулярно, теряет свой авторитет. С декабря месяца, например, не выходила газета «Стоматолог». Неудовлетворительно поставлена работа в стенгазетах медицинского факультета, в некоторых газетах естественно-математического факультета.

Ещё далека от высокого уровня и университетская многотиражка, имеющая узкий круг актива, слабо развёртывающая критику и самокритику, мало дающая живого материала с курсов, кафедр, из партийных и комсомольских организаций. Ректорат, партийное бюро комитет ЛКСМЭ и профком недостаточно руководят своим печатным органом. Наша первостепенная задача — развивать критику недостатков на страницах всех стенгазет и университетской газеты.

Новым проявлением заботы партии и правительства о печати явилась организация в послевоенный период высшего журналистского образования в университетах страны. С 1953 г. и в ТГУ открывается отделение «журналистики», где будут готовиться национальные кадры эстонских журналистов.

Наша Родина идет по пути дальнейшего подъема народного хозяйства, улучшения благосостояния народа. Советская печать, руководимая славной Коммунистической партией, идет в ногу с народом, помогая в разрешении важных задач коммунистического строительства.

Л. Шишов

Ülikoolis tähistatakse 1. maid

Tartu Riiklikus Ülikoolis algasid maipidustused 29. aprillil üliõpilaste maipeoga ülikooli klubis.

Kogu ülikooli kollektiivi pidulik 1. maile pühendatud koosolek toimub 30. aprillil algusega kell 16.30 ülikooli aulas. Samal päeval võtab ülikooli delegatsioon osa pärgade pidu panekust langenute haudadele vennaskalmistul.

1. mail koguneb ülikooli pere ühisele maidemonstratsioonile, mis toimub kell 12 päeval. Kogunemine toimub ülikooli peahoone ette ja V. Kingissepa tänavale. Samal päeval peale lõunat on kavas maipäevad lasteperele.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

kirjanik Karl-Ernst Jüri p. Särgava-Petersoni autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Seoses tema 85. sünnipäevaga, teenete eest eesti realistliku kirjanduse arendamisel ning kauaaegse pedagoogilise tegevuse eest autasustada kirjanik Karl-Ernst Jüri p. Särgava-Petersoni Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
A. KRÜNDEL

Tallinn, 27. aprillil 1953.

MEIE ÜLIKOOLI TUBLIMAID LIIKMEID

Eesrindlik teadlane

Oma eriala üks tublimaid spetsialiste on TRÜ arstiteaduskonna neuroloogia kateedri juhataja dotsent Ernst Raudam.

Dotsent Raudam tundis neuroloogia vastu huvi juba üliõpilaspõlves, töötades Tartu Närvikliinikus III kursusest alates.

Lõpetanud ülikooli 1940. a., määratakse ta Paide jaoskonnaarstiks. Sellelt tööalalt siirdub ta prof. Puusepa kutsel 1940. a. tagasi Tartu, kus asub tööle ülikooli neuroloogia kateedri assistendina. Sama kateedri juhatajaks nimetati sm. Raudam 1948. a. Aasta hiljem kaitseb ta meditsiiniliste teaduste kandidaadi väitekirja. 1952. a. omistatakse talle dotsendi kutse.

Paralleelselt praktilise tööga on dots. E. Raudam pidevalt tegelnud teadusliku tööga. Tema teadusliku töö probleemika käsitleb vere neuroregulatsiooni mehhanisme. Dots. Raudami õhutusel on sama probleemi lahendamiseks tööle rakendatud tema lähemad kaastöölised neuroloogia kateedris, arvukad üliõpilased — neuroloogia ringi liikmed — ja närvikliiniku arstid.

Peale pedagoogilise töö neuroloogia kateedris juhib dots. E. Raudam närvikliinikus ravitööd, teostab neurokirurgilisi operatsioone ja kasvatab neurokirurgide järelkasvu.

Dots. Raudami poolt on välja töötatud uusi ravimeetodeid, näiteks on tema poolt kasutusele võetud kõrgepiduraalne süst ristluu närvijuurte põletikkude raviks. Kui viimaste ravi varem nõudis nädalaid ja isegi kuid, siis kõrgepiduraalne süst annab paranemise mõne päeva jooksul.

Samuti on dots. E. Raudam pidevalt juurutanud uusi nõukogude ravimeetodeid neuroloogia ja neurokirurgia kliiniku praksisesse (uneravi, kuderavi, kolju defektide katmine), organiseerinud ja juurutanud kõrgema närvitalitluse objektiivseid uurimisi kliinikus (tingit. refl. gaasivahetus, ting. ref. vere muutused) jne.

Dots. Raudam on korduvalt viibinud vennasvabariikides enesetäiendamise otstarbel.

Oma kaastöötajad kateedris ja kliinikus on sm. Raudam suutnud liita ühtseks kollektiiviks, kes võitlevad ühise eesmärgi eest — pidevalt tõsta neuroloogia kateedri ning närvikliiniku ravi ja teadusliku töö taset.

Kohusetundlik õppejõud

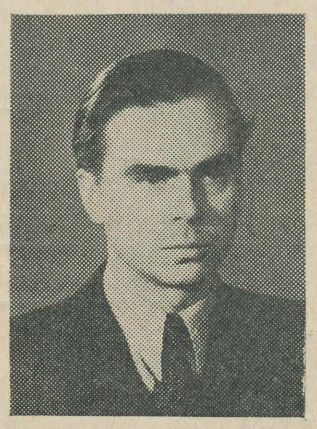

Astunud 1945. a. sügisel õppima Tartu Riikliku Ülikooli Kehakultuuriteaduskonda, ei paistnud Helmut Valgmaa oma võimetelt millegagi eriti silma. Ta õppis hästi ning jõudis ühtlaselt edasi kõikides teaduskonnas õpetatavais õppedistsipliinides. III kursusel toimuval pedagoogilise praktika käigus ilmnesid aga H. Valgmaa tõelised võimed, nimelt pedagoogilisel alal. Tema poolt läbiviidud praktikatunnid olid alati hästi ette valmistatud, huvitavad ning ta suutis imestamisväärse paindlikkusega kohaneda tunni käigus toimuvate ootamatute olukordadega ning lahendada need otstarbekalt ja õigesti. Olles suhtunud nõukogude üliõpilasele omase tõsiduse ja kohusetundlikkusega õppetöösse, lõpetas ta TRÜ Kehakultuuriteaduskonna 1949. a. edukalt, ta jäeti täie õigusega töötama õppejõuna kehakultuuriteaduskonna juurde.

Praegu on sm. Valgmaa kehakultuuriteaduskonnas üks tublimaid pedagooge. Tema poolt läbi viidud tunnid on kõrgel pedagoogilisel tasemel ning annavad üliõpilastele vajalikke oskusi ning võimeid nii pedagoogilisel alal kui ka spordimeisterlikkuse tõstmisel. Omades silmapaistvat võimet ühiskondlikuks tööks, on sm. Valgmaa suutnud täita kõiki temale pandud ülesandeid ja kohustusi. III kursuse kasvatajana ei ole mitte väike osa tema teeneid selles, et mainitud kursus omab parima kursuse nimetust teaduskonnas. Töötades teaduskonnas oma vanem-õpetaja töökohustuste kõrval veel ühiskondliku töö korras prodekaani kohustetäitjana, suudab ta otstarbekalt ning õigeaegselt lahendada kõiki õppetöösse ja õppe- ning töödistsipliini puutuvaid küsimusi.

Sm. H. Valgmaa ei ole jäänud peatuma oma seniste teadmiste tasemele, vaid täiendab end pidevalt nii omal erialal kui ka ideelis-poliitiliselt, et kanda õigustatult nõukogude pedagoogi austavat nimetust.

H. Elken

Hea seltsimees

Heino Siigur, nagu teisedki töölisperekonda kuuluvad noored, poleks kodanliku korra tingimustes võinud unistadagi kõrgema hariduse omandamisest. See teostus vaid tänu nõukogude korrale. Astunud TRÜ õigusteaduskonda, otsustas Heino Siigur igapäevase pingsa tööga avaldada oma tänu parteile ja valitsusele ning igakülgsete ja sügavate teadmistega asuda kommunismiehitajate ridadesse.

Juba esimestest ülikoolipäevadest alates mäletavad kursuskaaslased sm. H. Siigurit, kui distsiplineeritud ja eesrindlikku üliõpilast. Konspekteerides korralikult kõiki loenguid töötab ta ka pidevalt vastava kirjandusega. Seminarides, poliitinformatsioonides, eksamitel — kõikjal ilmnevad sm. H. Siiguri hästiomandatud teadmised. Tema õpinguraamatust leiame ainult väga häid hindeid.

Sm. H. Siigur võtab aktiivselt osa ka ÜTÜ tööst. Ta on teostanud mitmeid iseseisvaid uurimusi.

Sm. H. Siigur pole sulgunud ainult õppe- ja teaduslikusse töösse. Töötades pidevalt teaduskonna ametiühingu büroos, on ta nende ülesannete eduka täitmise kõrval innukalt osa võtnud ka muist üritustest. Taastamistöödel, šeflusalase kolhoosi abistamisel jm. näeme teda alati esimeste hulgas.

Kõigisse väärnähtustesse suhtub H. Siigur kommunistlikule noorele omase printsipiaalsusega. Tehes asjalikku kriitikat aitab ta ka ise kõigiti kaasa puuduste kõrvaldamisele. Oma töös ei lasku ta kunagi enesega rahulolu meeleollu, vaid püüab töötada veelgi sihikindlamalt ja paremini. Kursuse kollektiiv tunneb sm. H. Siigurit mitte ainult kui õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlast, vaid ka kui tähelepanelikku ja tõsist seltsimeest, kes kunagi ei keeldu teistele abi osutamast. Sm. H. Siiguri poolt saavutatud töötulemused kutsuvad kõiki üliõpilasi järgnema tema eeskujule.

E. Lokke,
õigustead. IV kursuse üliõpilane

Aspirant Vello Past

Vello Past on üks neist, kes esimestena pärast Suurt Isamaasõda lõpetas TRÜ keemiaosakonna.

Kogu oma õpinguperioodil on sm. Past tänu oma töökusele ja andekusele olnud esirinnas nii õppe- kui ka ühiskondlikus töös. Tema õpinguraamatus olid ainult väga head hinded. Samaaegselt õpingutega ülikoolis valmistus sm. Past iseseisvaks tööks teadusepõllul. Kahel ÜTÜ konverentsil esines ta ettekandega oma eksperimentaalse uurimistöö tulemustest. Peale selle esines ta veel mitme ettekandega keemiaringi töökoosolekutel. Sm. Pasti iseseisev uurimistöö oli lahutamatult seotud ta organisatoorse tööga ÜTÜ liinis. Ta oli üks keemiaringi asutajaid ja seejärel mitu aastat ringi juhatuse liige. Veel töötas ta ÜTÜ füüsika-matemaatika osakonna nõukogu liikmena ja esimehena.

Kuuludes ÜLKNÜ-sse võtab sm. Past aktiivselt osa komsomoliorganisatsiooni tööst, olles praegu matemaatika-loodusteaduskonna komsomolibüroo liikmeks.

Valinud endale kitsamaks erialaks füüsikalise keemia, kaitses sm. Past möödunud kevadel edukalt diplomitööd elektrokeemias. Kui üks keemiaosakonna paremaid lõpetajaid jäeti ta esimese keemikuna nõukogude perioodil TRÜ aspirantuuri.

Käesoleva aasta sügisel avaneb sm. Pastil võimalus asuda oma aspirantuurikursust jätkama Moskva Riikliku Ülikooli juures maailmakuulsa elektrokeemiku akadeemik Frundeli juhendamisel.

Väsimatult täiendab sm. Past oma erialalisi, kuid ka üldpoliitilisi teadmisi. Ta on õigesti mõistnud, et tee teaduse juurde avaneb ainult pideva ja visa tööga.

T. Ilomets

Õppetöö eesrindlane

Nõukogude üliõpilast iseloomustab tema aktiivne osavõtt meie täisverelisest nõukogude elust, tema aktiivne keskendumine üheks sihiks — kommunismi ürituse võiduks. Just sellise nõukogude üliõpilasena tunneme ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse ajaloo-osakonna üliõpilast Elsie Metsa.

Meie võime teda leida teaduskonna auditooriumidest koos isetegevuslastega, kus sm. Mets aitab kaasa nõu ja jõuga, on ise innukaks kaasatöötajaks.

Dekanaadis toimub kursusevanemate nõupidamine, sõna antakse tumedapäisele üliõpilasele — sm. E. Mets jutustab oma kogemustest töös kursusevanemana õpperühma juhtimisel. Kord nädalas kogunevad aga teaduskonna komsomolibüroo liikmed, nende seas ka massilise kultuuritöö sektori juhataja sm. E. Mets, koosolekule, et arutada üliõpilaste kommunistliku kasvatuse küsimusi.

Sm. Mets täidab hästi oma ülesandeid ühiskondlikus töös, kuid hoolimata sellest küllaltki suurest töökoormast tunnevad kõik sm. Metsa ka õppetöö eesrindlasena.

Selline töö — enda jäägitu pühendamine meie nõukogude elule, on eeskujuks meile kõigile, räägib inimese armastusest töö ja õnnekullase homse vastu. **L. Eiber**

Aktiivne kommunistlik noor

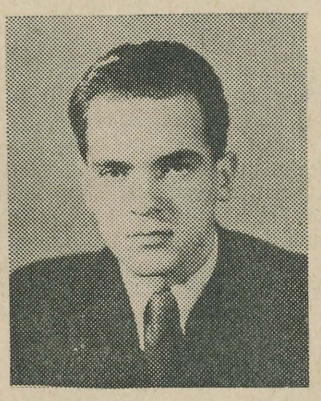

Juba rohkem kui pool tundi tagasi lõppes viimane loeng uue anatoomikumi ringauditooriumis. Linnale on laskunud varakevadise õhtu tihenev hämarus.

Füsioloogia kateedri laboratooriumi vaikuses istub mõtlikult laua kohale kummardununa valges kitlis noormees — artiteaduskonna raviosakonna III kuruse üliõpilane kommunistlik noor Hubert Kahn. Süvenenud veelkordselt tänase katse tulemustesse, kõrvutab ta neid varem saadud näitajatega, püüab selgitada, millele viitavad vee-vahetusprotsessis luminaali mõjul tekkinud esialgsed erinevused...

Märkamatult veereb aeg ja alles juhuslik pilk kellale sunnib mõtlema lahkumisele.

Kuid sellega ei ole Hubert Kahni tööpäev kaugeltki lõppenud. Veel tuleb lugeda materjale peatselt toimuvaks kontrolltööks, läbi mõelda seminar, mille ta ülikooli komsomolikomitee liikmena homme korraldab teaduskondade ja kursuste komsomolibüroode õppesektori juhatajatele.

Väga sageli võib Hubert Kahni kohata raamatukogus, kummardumas raamatu kohale või lugemislauas uurides uudiseid ajakirjandusest.

H. Kahn teab seda, et nõukogude üliõpilane, kes valmistub saama oma eriala heaks spetsialistiks, peab eelkõige olema hea spetsialist ühiskonnateaduste alal. Erialase kirjanduse kõrval võib tema käes sageli näha marksismi klassikute teoseid, uudisteoseid ühiskonnateaduste alal. Tema sügavad teadmised on olnud edu tagatiseks eksamitel. Nii näiteks sooritas ta poliitökonoomia eksami kogu III kursuse kava ulatuses hindele «väga hea» juba talvesemestri vaheajal.

Olles ühtviisi aktiivne ja tubli nii õppe-, teaduslikus kui ka ühiskondlikus töös, on Hubert Kahn kindlasti üks väljapaistvamaid meie eesrindlaste arvukas peres.

A. Kreos
T. Huik

Tubli tööveteran

Täpne, hoolas, distsiplineeritud ja alati valmis pühendama kogu oma energia ja rikkalikud töökogemused püstitatud ülesannete lahendamisele — nii võiks lühidalt iseloomustada keemia kateedri õppetöökoja mehhaanikut sm. Erich Rampi.

Sündinud mõisatöölise pojana, pidi E. Ramp juba 14-aastasena asuma tsunftimeistri juurde lukksepa ametit õppima. Karastatud raskustest, millega noorukil tuli varakult kokku puutuda, otsustas ta kindlalt omandada nimetatud eriala. Kuni 1931. a. töötas sm. Ramp mitmesugustes Tartu metallitöökodades, vahetades kohti ja otsides paremaid töötingimusi. Rikkalike kogemuste pagasiga asus ta 1931. a. väljaõppinud spetsialistina tööle Tartu ülikooli mehhaanikatöökotta. Kuna kodanlik ülikool siples rahalistes raskustes, siis tuli sm. Rambil kulutada palju energiat niisuguste tööstuslikult valmistatavate mahukate aparaatide nagu röntge-, diatermia- ja teiste aparaatide ning väga mitmesuguse haiglasisustuse ehitamiseks.

Kui 1949. a. avati TRÜ keemia kateedrite juurde õppetöökoda, asus sm. Ramp selle töökoja mehhaaniku kohale, kus ta on pälvinud kõigi keemia kateedrite töötajate üldise lugupidamise. Rakendades oskuslikult oma praktikast ammutatud kogemusi vana aegunud ja riknenud aparatuuri taastamiseks ja teaduse saavutustele vastavate täienduste tegemiseks, on sm. Ramp korrastanud suure hulga kateedrite inventari. Kuid mitte ainult korrastamiseks ja taastamiseks ei jätku vanal töömehel jõudu, vaid ta leiab aega ja head tahet ka uute aparaatide valmistamiseks. Ta on ehitanud kõigile ajakohastele nõuetele vastava ultratermostaadi, elementaaranalüüsi ahjud ja palju teisi aparaate.

Sm. Ramp suhtub oma kaasteenistujaisse alati heatahtlikult ega keeldu nõu andmast neile, kes seda temalt paluvad.

Sm. Rambil jätkub aega ja energiat ka ühiskondlikuks tööks, milles ta ei jää maha noortest.

Vana tööveterani Erich Rampi on autasustatud medaliga «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas 1941.—1945. a.».

Van.-õpetaja R. Tani

70 aastat kuulsa vene õpetlase-paleontoloogi surmast

28. aprillil möödus 70 aastat evolutsioonilise paleontoloogia rajaja Vladimir Onufrievitš Kovalevski surmast. V. Kovalevski võrsus revolutsiooniliselt häälestatud vene eesrindliku intelligentsi ridadest. Tema kaasaegseteks olid sellised suured vene bioloogid, nagu K. A. Timirjazev, I. I. Metšnikov jt. Pole seega imestamisväärne, et ajal, mil paljud väljapaistvad teadlased Lääne-Euroopas ja Ameerikas esitasid Ch. Darwini õpetust, leidis viimane vaimustavat vastuvõttu just eesrindlike vene teadlaste poolt.

Vladimir Kovalevski lühike, ent viljakas töö paleontoloogina langeb 19. sajandi seitsmekümnendatesse aastatesse. Tõsi küll, tema avaldatud tööde hulk ei ole suur — nende nimestik sisaldab kõigest tosina numbreid, kuid nende tähendus paleontoloogia ajaloos on suurem kui mõne teise teadlase pikkade aastate töö tulemus. Nende töödega rajas see geniaalne vene õpetlane evolutsioonilise paleontoloogia.

Ch. Darwini vahetu õpilasena tõi V. Kovalevski senisesse formalistlikku kirjeldavasse paleontoloogiasse evolutsiooni printsiibi. Ta mitte ainult ei rakendanud oma uurimistöös darvinistlikke põhimõtteid, vaid ka kontrollis ning arendas neid paleontoloogilise materjali najal.

V. Kovalevski uurimisobjektideks olid kabjaliste kivistised Euroopa

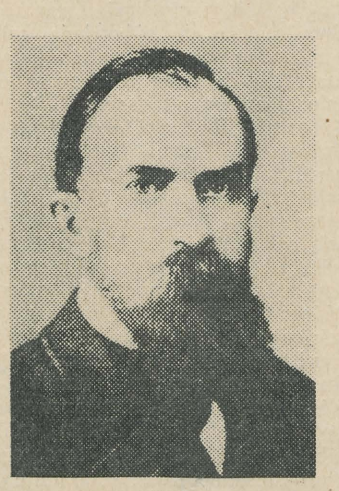

kainozoilistest kihtidest. V. Kovalevskit kui darvinisti ei huvitanud kivististe puht väline kirjeldamine. Temale olid kivistunud kabjaliste luud nagu elavate organismide osad. Neid osi tundma õppida tähendas esile manada kogu organismi kui tervikut, analüüsida tema suhteid selle ümbrusega, milles organism elas ja eriti selgitada tema põlvnemist. Nii näiteks ei piirdunud ta kabjaliste hammaste kirjeldamisega, vaid jälgis nende ehituse evolutsioneerumist koos toitumise füsioloogiaga. Kõigis paleontoloogilistes töödes käsitleb V. Kovalevski kabjaliste luude muutusi seoses nende organite funktsiooni muutustega.

V. Kovalevski töödes on juba üsna selgesti väljendatud ka adaptiivse radiatsiooni mõiste, mis on omane tänapäevasele evolutsioonilisele paleontoloogiale. Samuti kinnitavad V. Kovalevski tööd orgaanilise maailma hüppelist arengut.

Paleontoloogiateaduse ühe sihina näeb V. Kovalevski organismide sugulussuhete selgitamist. Sellest oleneb, nagu teame, organismide loomulik, põlvnemissuhetele rajatud klassifikatsioon.

Vaatamata sellele, et V. Kovalevski tööd puudutavad suhteliselt piiratud loomarühmi selgroogsetest, on nende metoodiline väärtus niivõrd suur, et nad on saanud uue, bioloogilise koolkonna eelkäijaiks paleontoloogias.

Kuigi V. Kovalevskit hindasid kõrgelt mõned tema kaasaegsed välismaised teadlased, eesotsas Ch. Darwiniga, ei leidnud ta tunnustust kodumaal — tsaari-Venemaal. Alles nõukogude võimu kehtestamise järel on V. Kovalevski töö leidnud väärikat hindamist. Nii on tema elule ja tööle pühendatud rida teoseid ja peatükke laiahaardelisemates ülevaadetes. V. Kovalevski poolt rajatud evolutsioonilise paleontoloogia printsiibid moodustavad olulise osa nõukogulikust evolutsioonilisest paleontoloogiateadusest.

A. Rõõmusoks,
mineraloogia ja paleontoloogia
kat. van.-õpetaja

Tugevdada teaduse loovat koostööd tootmisega

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil sm. Malenkov oma aruandekõnes rõhutas vajadust «tugevdada teaduse loovat koostööd tootmisega, silmas pidades, et see koostöö rikastab teadust praktika kogemustega, praktilistel töötajatel aga aitab kiiremini lahendada nende ees seisvaid ülesandeid».

Samuti NLKP XIX kongressi direktiivides viienda viie aasta plaani kohta nõutakse kõrgemate õppeasutuste teadusliku töö parandamist, et «täielikumalt kasutada teaduslikke jõude rahvamajanduse arendamise ja eesrindlike kogemuste üldistamise tähtsamate küsimuste lahendamiseks, kindlustades teaduslike avastuste laialdase praktilisele rakendamisele».

Mil määral on aga TRÜ loomingulises koostöös tootmisettevõtetega neid tähtsaid nõudeid silmas peetud?

Paljud TRÜ õppejõud ja üliõpilased on seni praktilisi ülesandeid lahendanud edukalt, kuid teaduse ja tootmise loovast koostööst oleme selle sõna tõsises mõttes veel üsna kaugel ja meie töös esineb rida puudusi, esijoones formaalsus ja pealiskaudsus.

Oleme tihtipeale tootmisele omistanud abi vaid vähetähtsate tehniliste küsimuste lahendamisel (anorg. keemia kat. jne.), selle asemel, et lahendada töö tootlikkuse tõstmise, toormaterjalide ja loodusvarade täieliku ärakasutamise või tehnoloogiliste protsesside täiustamise küsimusi. Kuid teiselt poolt võtavad loomingulisest koostööst loiult osa ka käitiste ja asutiste töötajad (Tartu raudteesõlm jne.) ning koostöö lepinguis on käitiste töötajate kohustused nõrgalt esitatud. Samuti puudub TRÜ a/ü organisatsioonin side nende käitiste a/ü organisatsioonidega, millistega on sõlmitud loomingulise koostöö lepingud.

Ettevõtte juhtivad töötajad tunnevad loomingulisest koostööst huvi vaid jooksvate tootmisplaanide täitmise osas, jättes kõrvale uue tehnika ning uue tehnoloogia juurutamise ja seetõttu pole veel üksikute kateedrite uurimistööde saavutusi kaastöö alal seni edukalt rahvamajandusse rakendatud.

Käitiste juhtivad töötajad vaatavad sageli teaduslikele töötajaile kui lisatööjõule väiksemate puuduste ja tühiste tehniliste ülesannete täitmisel, mida seni üksikud kateedrid (füüsika ja anorgaanilise keemia kat.) on teostanud, vaatamata sellele, et niisuguste pisiküsimuste lahendamine peaks kuuluma käitiste endi otseste ülesannete hulka, või vähem kvalifitseeritud asutuste lahendamisele, et säästa teadusliku töötaja väärtuslikku aega teaduslikkude probleemide uurimiseks.

Analüüsides TRÜ a/ü büroode õppejõudude teadusliku uurimistöö aruandeid 1953. a. I kvartali loomingulise koostöö osas, peab kahetsusega mainima, et siin pole veel esinenud olukorras märkimisväärset paranemist. On sõlmitud liiga vähe (2) uusi loova koostöö lepinguid. Paljud olemasolevad lepingud ei vasta täiel määral loova koostöö tingimusile, kandes vaid ühepoolset tehnilise abistamise iseloomu ega pole kooskõlas üksikute õppejõudude teadusliku uurimistöö suunaga (anorgaanilise keemia kateeder). Uute loova koostöö lepingute (arvult 10) ettevalmistamine kulgeb aeglaselt ja plaanitult. Samuti on loomingulisse koostöösse seni vähe kaasa tõmmatud aspirante ja üliõpilasi. On vähe tähelepanu omistatud kursuse- ja diplomitööde teemade ja samuti ka dissertatsiooni temaatika määramisel ja valikul rahvamajanduslikult tähtsate ja praktiliste probleemide teaduslikule lahendamisele. Kateedrite tööplaanis ei kajastu loomingulise koostöö organiseerimise probleeme.

Kahtlematult on see tingitud ka sellest, et TRÜ a/ü komitee õppe-teadusliku töö komisjon pole arutanud veel a/ü büroole õppe-teaduslike komisjonide tööd ega suunanud seda plaanikindlalt. Samuti pole teaduskonnale a/ü bürood arutanud üksikute kateedrite tööd loova koostöö alal. A/ü büroode õppe-teaduslike komisjonide aruandeis (arstiteaduskond) tuleb tastakse paista olukord sellisena, nagu oleks kõik kõige paremas korras jne.

Sellisele ebatervele olukorrale on kaasa aidanud ka see tõsiasi, et TRÜ a/ü komitees selle sektori töö eest vastutav isik, kelleks on allakirjutanu, on seni tegutsenud lubamatult loiult loomingulise koostöö organiseerimise ja juhtimise küsimustega.

Arvestades neid põhilisi puudusi niihästi TRÜ kollektiivi kui ka käitiste ja ettevõtete juhtivate töötajate töös, on viimane aeg teostada murranguline pööre loomingulise koostöö organiseerimises ja suunamises.

Silmas pidades partei XIX kongressi direktiive viienda viisaastaku plaani kohta, et aidata arendada «ratsionaliseerijate liikumist tootmise edasise tehnilise täiustamise ja laiendamise eest, igakülgse mehhaniseerimise eest, töötingimuste kergendamise ja edasise tervislikumaks muutumise eest», seisab eriti suur ülesanne meie ülikooli mat.-loodusteaduskonna ja arstiteaduskonna ees. Seetõttu tuleb eriti tähelepanelikult suhtuda eesrindlike tööliste ratsionaliseerimisettepanekuisse ja käitistes kohapeal tutvuneda tootmistingimustega ja tehniliste võtetega, et tunda kohalikke olukordi ja puudusi, mis võimaldaksid teadlastel oma teadmisi loovalt ja otstarbekalt rakendada rahvamajanduse probleemide praktilisel lahendamisel.

Olukorra kiireks parandamiseks tuleb TRÜ kollektiivil sõlmida senisest suuremal hulgal sisukaid loomingulise koostöö lepinguid, mis on seoses TRÜ teaduslikkude uurimistööde suundadega ja mis haaravad suuremate teaduslik-tehniliste küsimuste lahendamist.

Tuleb suurel määral loomingulisele koostööle kaasa tõmmata käitiste eesrindlikke töölisi ja juhtivat tehnilist personali, luues sidemeid käitiste ja ettevõtete a/ü organisatsioonidega.

Senisest suuremal arvul tuleb loomingulisele koostööle suunata aspirante ja üliõpilasi, sidudes dissertatsioonitööde, kuid ka kursuse- ja diplomitööde teemad aktuaalsete tööstuslikkude probleemidega. On ju üliõpilastel võimalus tööstus- ja menetluspraktikal hankida väärtuslikke uurimisprobleeme, mida hiljem saab ÜTÜ liinis ja diplomitöödes edasi arendada.

Samuti on vajalik kiiremini lõpule viia sõlmimisel olevate lepingute vormistamine ja uute lepingute sõlmimine.

TRÜ a/ü büroole on ülesandeks organiseerida loova koostöö küsimusi valgustavate artiklite avaldamist ajakirjanduses ja lähemal ajal kokku kutsuda lähedaste erialade kateedrite ja tööstusesindajate koosolek paremate loova koostöö võimaluste selgitamiseks.

TRÜ a/ü komitee õppe-teadusliku töö komisjon peab süstemaatiliselt ära kuulama a/ü büroode õppe-teadusliku töö komisjonide aruandeid loova koostöö osas.

A/ü büroode õppe-teadusliku töö komisjonid peavad aga süstemaatiliselt ära kuulama ja läbi arutama üksikute kateedrite tööd loova koostöö alal.

TRÜ a/ü büroode õppe-teadusliku töö komisjonid peavad suunama loovat koostööd käitistega ja asutustega kindla plaani kohaselt, sisse seades süstemaatiline kontroll loomingulise koostöö lepingute ja üksikute teaduslike töötajate kohustuste täitmise kohta.

J. Reinet

Об изучении произведений Ленина

Ежедневно в просторном зале фундаментальной библиотеки ТГУ среди многих других можно встретить студентов IV курса историко-филологического факультета. Перед ними раскрытые книги в знакомых тёмнокоричневых переплётах, на обложках которых золотом горят имена: Ленин и Сталин. Изучение марксистско-ленинской теории — первостепенная задача всех студентов. Плох тот историк, который ограничивается изучением фактического материала, произвольно отрывает отдельные исторические дисциплины от марксистско-ленинской теории. Такие люди становятся беспомощными, оказываются не в состоянии делать самые элементарные выводы, не говоря уже о более широких обобщениях. Знание фактического материала в единстве с теорией, созданной Сталиным — залог успеха.

Ещё в школьные годы, готовя задания по истории СССР, доклады в историческом кружке, вместе со своими товарищами я читал произведения Ленина. Многое тогда было ещё непонятным, и только в студенческие годы, когда мы прошли курс основ марксизма-ленинизма, политической экономии, диалектического материализма и проходим сейчас курс исторического материализма, в нашем сознании чётко вырисовываются ленинские изложения, его основные мысли, и, применяя полученные знания к улучшению истории СССР, истории рабочего движения, — добиваемся неплохих результатов (например, при написании семинарских и курсовых работ).

Когда мы проходили курс истории СССР XIX века, то изучали труд Ленина: «Развитие капитализма в России». Это величайшее произведение говорит о ленинском стиле работы. Статистический материал, ценные выводы, сделанные Лениным в результате кропотливой и длительной работы, не только дают нам разрешение важнейших вопросов, но и имеют огромное воспитательное значение.

Особой настойчивости и упорства потребовало изучение произведения Ленина: «Материализм и эмпириокритицизм». Неоднократно приходилось перечитывать целые главы, чтобы окончательно понять те теоретические положения, которые использовал Ленин в борьбе с различными идеалистическими течениями. Чёткость мысли, последовательность, глубокий анализ, строгая критика антимарксистских положений и доказательство правоты материализма в этом гениальном труде дают прочные знания в области диалектического материализма. Острый, бичующий язык Ленина в полемике с последователями Мака, Авенариуса, Юма, Канта служит ярким примером последовательной борьбы с идеализмом.

Без знания марксистской философии невозможно дать верную оценку историческим событиям, поэтому нужно изучать произведения Ленина, дающие в наши руки теоретическое оружие в борьбе с враждебными антимарксистскими концепсиями, помогающие разобраться в казалось бы, на первый взгляд, запутанных исторических событиях. При применении известных ленинских положений о крестьянских восстаниях хотя бы к крестьянским волнениям 1805 г. в Эстонии становятся ясными те движущие глубинные силы, приведшие к назреванию кризиса, одним из звеньев которого явились крестьянские выступления, пошатнувшие его устои.

Каждое произведение Ленина, будь это небольшая статья или обширный труд, нужно изучать, чтобы стоять на верных марксистских позициях. Это расширяет наш кругозор, воспитывает непримиримую ненависть к врагам и горячую любовь к нашей Родине, правительству и Коммунистической партии.

В. Бойков,
студент IV курса историко-филологич. факультета

Rohkem tähelepanu aspirantide dissertatsioonide valmistamisele

Tähtsaima osa aspirantide tööst moodustab dissertatsiooni kirjutamine ja selle avalik kaitsmine Õpetatud Nõukogu ees vastava eriala kandidaadi kraadi taotlemiseks.

Seni ei ole kateedrid ja teaduskonnad suutnud kindlustada aspirantide dissertatsioonide õigeaegset valmimist ja enamik aspirante on lõpetanud 3-aastase aspirantuurikursuse disseratsiooni esitamata. Nii ei ole 1951. a. aspirantuuri lõpetajaist seni veel suutnud dissertatsiooni esitada E. Säärits ja A. Kiindok ning 1952. a. lõpetajaist A. Villup, mis näitab kateedrite, aspirantide juhendajate ja eriti aspirantide eneste äärmiselt pealiskaudset suhtumist sellesse ülitähtsasse ülesandesse.

Aspirantide dissertatsioonide õigeaegse valmimise kindlustamiseks ja valmimise käigu pidevaks kontrollimiseks töötati möödunud aastal välja kõigi II ja III õppeaasta aspirantide dissertatsioonide valmimise plaanid, kus on ette nähtud dissertatsiooni valmimise käik ja ka tähtajad üksikute dissertatsiooni osade valmimiseks. Rektoraadi poolt on pidevalt kontrollitud nimetatud plaanide täitmist.

Tuleb märkida, et dissertatsioonide valmimise kindel planeerimine ja pidev kontroll selle üle on aidanud kaasa töö parandamiseks dissertatsioonide valmimise alal. Kõigil käesoleval aastal aspirantuuri lõpetajatel on valminud suurem osa dissertatsioonist, valminud osad on kateedrites läbi arutatud ja tehtud parandusi ja täiendusi nende lõplikuks redigeerimiseks.

Kuid siiski ei ole veel mingit põhjust täielikuks rahuloluks aspirantide dissertatsioonide valmimise käigu suhtes.

Enamikul käesoleval aastal aspirantuuri lõpetajaist lõpeb aspirantuuri tähtaeg 1. oktoobril. Vastavalt aspirantuuri määrustikule tuleb dissertatsioonid esitada valminud kujul 3 kuud enne aspirantuuri tähtaja lõppu, s. o. 1. juuliks k. a., et oleks võimalik neid õigeaegselt kaitsta. Kuid näiteks eesti rahvaluule aspirandil V. Pinol (juhendaja dots. E. Laugaste) on seni valminud esialgses käsikirjas ainult üks dissertatsiooni peatükk, kuna II ja III peatükk on pooleli. Kateedris on läbi arutatud ka vaid esimene peatükk. Kuigi asp. Pinol on kogutud materjal kogu dissertatsiooni ulatuses, vajab selle lõplik vormistamine veel küllalt tööd, mistõttu kateeder ja juhendaja peavad kogu tähelepanu pööratma aspirandi abistamisele, arutades kateedris võimalikult kiiresti läbi töö valminud osad ja lahendades töö kirjutamisel tekkida võivad teoreetilised küsimused, et vältida ulatuslikumaid parandusi esialgses käsikirjas. Seega seisab siin juhendaja ja kateedri ees tõsine ülesanne aspirandi dissertatsiooni õigeaegse valmimise kindlustamisel.

Soome-ugri keelte aspirandil E. Vääril (juhendaja prof. P. Ariste) on seni valminud esialgses käsikirjas 3 dissertatsiooni peatükki, kuid kateedris on neist läbi arutatud ainult kaks. Ka paleontoloogia aspirandil A. Oraspõllul (juhendaja dots. E. Mõls) on vaja kirjutada veel dissertatsiooni 3 peatükki ja vormistada lisad. Matemaatika aspirandil M. Tammel (juhendaja prof. G. Kangro) on valminud ja kateedris läbi arutatud ainult dissertatsiooni esimene peatükk.

Nii näeme, et kõigil aspirantidel nõuab dissertatsioonide lõplik valmimine veel küllaltki tööd. Aspirantide juhendajad ja kateedrid peavad võtma tarvitusele kõik abinõud, et kindlustada aspirantide disseratsioonide õigeaegne valmimine ja nende edukas kaitsmine. Aspirandid aga peavad meeles pidama, et aspirantuur loetakse lõpetatuks ja aspiranti saab edaspidi suunata tööle õppejõuna kõrgemasse õppeasutusse ainult siis, kui ta õigeaegselt kaitseb oma dissertatsiooni.

Dots. A. Uustal,
aspirantuuri juhendaja

Edukas töö kehakultuuriteaduskonna näiteringis

See oli 1949. aasta sügisel, kui avaldati TRÜ I kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi juhend, milles teiste alade kõrval nõuti teaduskondadelt ka näidendite või massdeklamatsioonide esitamist.

Kehakultuuriteaduskonnas moodustatud olümpiaadi orgbüroos tehti näiteringi moodustamine ja komplekteerimine kohustuseks van.-õpetaja R. Nõvandile. Algul oli raskusi, ei tuntud veel üliõpilaste võimeid, tuli arvestada vaid üliõpilaste huvi näiteringi töö vastu. Oli raskusi ka sobiva näidendi valikul. Lõpuks otsustati valida 2 pilti Ljubimovi näidendist «Lumepall». Näiteringis, mis koosnes vaid 5 liikmest, jaotati osad ja õppimine algas. Kunstiliselt juhendas ringi RT «Vanemuise» näitleja U. Väljaots. Kuigi esinemisel hinnati näidendit vaid 7 punktiga, oli algus siiski tehtud. Üliõpilastes tõusis huvi.

Järgmisel aastal ei usaldatud veel asuda täisväärtusliku näidendi äraõppimisele. Näitering otsustas veel kord katsetada ühevaatuselise komöödiaga «Individuaal-viinamarjaaed». Seekord juhendas näitlejaid RT «Vanemuisest» B. Mikkal.

Ülevaatusel saavutati hinne 9. Sellest innustatuna otsustati järgmisel aastal võtta õppimisele midagi suuremat.

Mitu korda tõstatati üliõpilaste üldkoosolekul küsimus opereti «Vaba tuul» lavastamise kohta. Näiteringi liikmed olid veendunud, et kollektiiv saab sellega hakkama. Kuid koosolekule, kus jaotati osasid, ilmus peale näiteringi liikmete ja solistide vaid mõni asjahuviline. Kuna opereti lavastamiseks oli vaja 35-liikmelist kollektiivi, kohale ilmus aga 12, siis oli selge, et kavasse tuli võtta midagi muud. Valik langes A. N. Afinogenovi 3-vaatuselisele näidendile «Mašake». Kunstiliseks juhendajaks oli kutsutud RT «Vanemuise» näitleja M. Drui. Näidendi õppimine oli seotud raskustega, kuna üliõpilased-osalised olid mitmelt kursuselt. Osa neist viibis aeg-ajalt võistlusreisidel, osa talvelaagris Käärikul jne.

Raskused ületati ja näidend toodi lavale RT «Vanemuises». Kuna ka teatris lavastati samal ajal sama näidendit, avanesid näiteringile head võimalused kasutada teatri dekoratsioone ja kostüüme. Näidendi «Mašake» ettekannet hinnati kõrgeima hindega (s. o. 10). Näidendit «Mašake» etendati näiteringi poolt veel kolmel korral: Valgas, Tammistus ja kõrgemate koolide olümpiaadil. Kõikjal leidis ettekanne sooja vastuvõttu. Kõrgemate koolide olümpiaadil osutus kolmest esitatud näidendist kehakultuuriteaduskonna näiteringi poolt esitatud «Mašake« parimaks. Kolmel juhul abistas näitering RT «Vanemuiset», asendades haigestunud näitlejaid näidendis «Mašake».

Omandatud kogemuste tõttu polnud näiteringi juhil van.-õpetaja R. Nõvandil raske 1953. a. TRÜ kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi ettevalmistamisele asudes võtta kavasse operett. Kogu teaduskonna kollektiiv nõustus näiteringi abistama selle vastutusrikka ülesande täitmisel. Tipoti opereti «Sinu kõrval» kavassevõtmisega taheti lavale tuua midagi uut, midagi, millega seni isetegevusringid avalikkuse ees pole esinenud, seda enam, et kollektiiv oli laval juba saavutanud tunnustuse. Kehakultuuriteaduskonna kollektiiv, mis pole just suur, omab õppejõudude ja üliõpilaste seas liikmeid, kes on suutelised laulma, tantsima, olema koomikud jne., mistõttu kehakultuuriteaduskond on kolm aastat järjest saavutanud esikoha kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadil. See kõik aga andis isetegevuslastele julgust tuua lavale operett.

Kuidas see õnnestus?

* * *

Stseen V. Tipoti opereti «Sinu kõrval IV pildist.
R. Nõvandi foto

27. aprillil k. a., millal RT «Vanemuises» esietendus kehakultuuriteaduskonna näiteringi poolt lavastatud V. Tipoti operett «Sinu kõrval», täitus avar teatrisaal ülimal määral rahvast, eriti noorsoost. Etendust jälgiti suure huviga. Et see pälvis teatripubliku täie poolehoiu, näitasid nii laulu- kui ka tantsuettekannete järel vallapääsenud aplausid.

Pärast etendust koguneti ühisele arutelule. Kohal viibis ka TRÜ kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi žürii.

Sõna võtsid RT «Vanemuise» näitlejad E. Kruuda, A. Seep jt. Põhjalikumalt analüüsisid lavastust RT «Vanemuise» lavastaja E. Kaidu, TRÜ õppejõud J. Feldbach ja publikumi seisukohalt üliõpilane H. Gross. Laululiste ettekannete kohta andis hinnangu V. Viru.

Üldiselt tunnistati opereti lavastus hästiõnnestunuks. Operetis oli palju siirust, loomupärasust ja nõukogude üliõpilastele omast hoogu, mis tegi lavastuse eluläheda seks, köitvaks.

Osalistest sai R. Nõvandi Koretski osas üldiselt hea hinnangu. Andnud meeldiva, tõsise noore nõukogude teadlase kuju, oleks temas siiski tahtnud näha veidi karakteersemat isiksust.

U. Uustalu Liisana rahuldas eriti II vaatuses jaamaülemana. Elurõõmsat, kuid tõsist ja sisukat nõukogude tütarlapse kuju täiustas hea laululine esitus, mis eriti hea oli esimeses etteastes. Iseloomulikumalt tuleks välja tuua vaid meeleolu muutused, mis sündmuste mõjul on operetis sageli pöördelised.

Parima hinnangu osalistest sai E. Punder Värvukesena oma täiesti vaba ja siira esinemisega, mis sageli on võrdne professionaalse näitleja ettekandega.

F. Koorits Borisina andis samuti meeldiva kuju. Küllalt rasked laulustseenid tahaksid siiski veel viimistlemist.

V. Tiido Korkini osas, H. Lipsberg Senjana ja J. Tursk Siškinina rahuldasid samuti. Nendegi mängus oli vajalikku huumorit, elurõõmu ja uljust.

Pärast mõningaid lisaproove, mis kaotaks lavastuselt ilmse «kiirustamise» mulje peeti operett sobivaks tuua teatrilavale juba ulatuslikuma publiku ette.

Žürii hindas lavastust kõrgeima hindega 10.

Paremini organiseerida teatrietenduste arutelusid

Kinod ja teatrid on suure kasvatusliku tähtsusega meie noorsoole. Seepärast tuleb pühendada erilist tähelepanu kino ja teatri ühiskülastustele ja neile järgnevate arutelude organiseerimisele.

Tartu Riiklikus Ülikoolis on regulaarselt kõikidele RT «Vanemuise» lavale toodud näidenditele korraldatud ühiskülastusi. Üliõpilasetendustest osavõtt on olnud üldiselt rohkearvuline. Eriti aktiivselt võtavad ühiskülastustest osa ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilased. Mõnes teaduskonnas on see aga minimaalne. Näiteks on kehakultuuriteaduskonnast viimastest etendustest osa võtnud ainult 2—6 üliõpilast. Kehakultuuriteaduskonna teatrivolinik L. Plaks suhtub lubamatult loiult isegi oma tehnilisse ülesandesse, s. o. piletite levitamisse, rääkimata sisulisest tööst. Ka arstiteaduskonna üliõpilased tunnevad vähe huvi teatrietenduste vastu.

Arutelusid on korraldatud etenduste «Vaskratsanik», «Võõrasema» ja «Kaitseingel Nebraskast» järel koos RT «Vanemuise» näitlejatega.

Möödunud nädalal korraldatud arutelu etenduse «Kaitseingel Nebraskast» kohta toimus elavalt. Üliõpilaste poolt esitati rida küsimusi ja arvamusi, millele lavastaja Epp Kaidu andis selgitavaid vastuseid. Põhisõnavõtuga esines ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane A. Tamm. Kriitiliste sõnavõttudega esinesid dotsent J. Käosaar, aspirant K. Siilivask, TRÜ Pearaamatukogu teenistuja I. Noppel, üliõpilased L. Eiber, O. Kruus jt.

Arutelust oleksid võinud aga osa võtta enam üliõpilasi, samuti õppejõude. Osavõtu organiseerimisel peaksid rohkem initsiatiivi näitama teatrivolinikud E. Männik, U. Koppel jt., samuti peaks selles osas aktiivsem olema TRÜ näitering (esimees L. Vellerand).

L. Kukk,
TRÜ ametiühingukomitee
kino-teatri sektori juhataja

Teateid olümpiaadilt

Hiljuti toimunud õigusteaduskonna kunstilise isetegevuse olümpiaad näitas, et isetegevuse tase on õigusteaduskonnas, võrreldes möödunud aastaga, teataval määral tõusnud. On paranenud ettekannete kunstiline tase ja repertuaari valik. Kuid soovida jättis olümpiaadist osavõtt, haarates peamiselt I kursuse üliõpilasi.

Olümpiaadi ettevalmistuses oli suureks puuduseks see asjaolu, et õigusteaduskonna kultuuriorganisaator sm. Õ. Vasar töötas peamiselt üksinda, et kasutanud ametiühingu, komsomoli ja parteiorganisatsiooni abi. Seetõttu on ka seletatav, et esinejad olid peamiselt I kursuse üliõpilased. Oluliseks puuduseks oli kava ühekülgsus, kogu kava koosnes peamiselt solistide esinemistest. Ettevalmistuste käigus alustasid küll tööd tütarlaste karaktertantsurühm ja võimlejad, kuid ettekandeid ei suudetud viia küllaldaselt kõrgele kunstilisele tasemele.

Parimaks ettekandeks ülevaatusel osutus I vaatus Arbuzovi näidendist «Tanja». Väljendusrikkalt ja tehniliselt hästi esitas I kursuse üliõpilane A. Nikopensius viiulil india külalislaulu Rimski-Korsakovi ooperist «Sadko». Hästi esines ka laulusolist III kursuse üliõpilane K. Tennosaar, kes omab suurepärase häälematerjali.

Sõnalistest ettekannetest oli hea deklamatsioon M. Saare «Emade sõna», mille esitas Õ. Vasar, hästi esines ka deklamaator E. Juuro. I kursuse üliõpilaste O. Russakovi ja A. Mihklepa poolt esitatud Utjosovi «Moskvitši» kanti ette lubamatult läänelikus stiilis, nn. «džäslikult».

Segavalt mõjus olümpiaadiõhtu üldisele kordaminekule see, et samaaegselt toimus III kursusel kursuseõhtu, mistõttu mõned ettekanded hilinesid.

Vastastikuse Abistamiskassa konverentsilt

15. aprillil k. a. toimus TRÜ Üliõpilaste Vastastikuse Abistamiskassa III konverents.

Konverentsil kuulati ära juhatuse aruanne tööst ajavahemikul 1951.—1953. a. 1952. a. bilansi aruanne ja revisjonikomisjoni aruanne.

Nagu nähtus juhatuse esimehe sm. A. Lääne sõnavõtust, on kassa töö aruandeperioodil elavnenud ja leidnud suurt tunnustust meie üliõpilaskonna poolt. Kassal on olnud võimalik üliõpilasi abistada laenude ja toetustega ulatuslikumalt kui varemail aastail. Kassa asjaajamises ja raamatupidamises on tehtud rida täiendusi, mis on teinud selle palju operatiivsemaks ja ülevaatlikumaks.

Kassa laekuri sm. K. Tuusovi ja rea delegaatide sõnavõttudest ilmnes, millist suurt tähtsust omab ÜVAK üliõpilaste kollektiivsusetunde arendamisel. Kuna suure osa kassa ressurssidest moodustavad liikmemaksud, on oluline kassa liikmeskonna suurenemine.

Konverents tunnistas delegaatide ettepanekul kassa juhatuse töö heaks.

Kuna endise juhatuse volitused lõppesid, valiti konverentsil uus kassa juhatus.

TRÜ Üliõpilaste Vastastikuse Abistamiskassa juhatus kutsub üles kõiki kassavolinikke intensiivistama oma tööd nii liikmemaksude õigeaegseks laekumiseks kui ka uute liikmete värbamisel.

M. Villemi,
TRÜ Üliõpilaste Vastastikuse Abistamiskassa sekretär

Konsultatsioon meie kirjasaatjatega

Kuidas kirjutada?

Nõukogude ajakirjandus seisab iga päev võitluspostil. Kollektiivse propagandistina, agitaatorina ja organisaatorina võitleb ta kommunismi kiireima ülesehitamise eest meie maal, kõige eest, mis on uus ja arenev, kõige vastu, mis on iganenud ja väljasurev.

Seda suurt ülesannet suudab ajaleht täita vaid siis, kui ta toetub laiale kirjasaatjate aktiivile, kellega tal on kõige tihedam kontakt. Kirjasaatjate lühisõnumid, artiklid, kirjad, kriitilised signaalid ja muu kaastöö on põhimisi materjale, mille kvaliteedist oleneb ajalehe tase, tema operatiivsus ja mõju lugejate laiadele hulkadele.

On loomulik, et ajaleht vajab head kaastööd. Kuidas kirjutada hästi? Millest kirjutada?

Ajaleht peab lugejat kasvatama, lugejat agiteerima iga oma reaga, iga väiksemgi lühisõnum peab võitlema nõukogude korra eest. Seepärast peab kirjasaatja nägema eeskätt seda, mis on meie elus uut. Uue tunnetamine, oskus näha uue võrseid — see peab olema iga kirjasaatja omadus. Meie olukorras tähendab see uus kommunismi võrseid meie igapäevases töös: kommunistlikku suhtumist õppe- ja teaduslikku töösse, lihtsate inimeste tööentusiasmi, kommunistliku moraali avaldusi jne.

Igas õpperühmas võib kirjasaatja näha, kuidas areneb ja kasvab uus, kommmunismi ülesehitav inimene. Uus avaldub tuhandeis detailides: sõnavõttudes koosolekuil, suhtumises nõukogude kirjandusse, käitumises seltsimeestega, suhtlemises õppejõudude ja kollektiiviga. Seda tuleb ainult osata näha.

Kirjutama asudes peab kirjasaatja tingimata eraldama olulise ebaolulisest. Fakte ei tohi ükskõikselt ja külmalt ritta lükkida. Faktide taga on elu ise, inimesed, töö. Pole millegagi õigustatud, kui vähetähtsat ja juhuslikku esitatakse võrdses ulatuses tähtsaga või esimene koguni välja tõstetakse. Ei tohi lasta end eksiteele viia ka faktide — eriti paberlike aruannete — välisest «jõust». Kirjasaatjal tuleb alati huvi tunda selle vastu, mis peitub nende faktide taga. On näit. paljukogetud tõsiasi, et nn. keskmiste näitajate, rahuldavate töötulemuste taga on tegelikult paigalseis, mis aga on sama hea kui tagasiminek. Seda tõsiasja peavad kirjasaatjad eriti silmas pidama näit. ringide tööst kirjutades. Seepärast — ärge rahulduge kunagi pealispinnaga, tungige nähtuste sisusse. Ainult sel kombel saate artikli, mis ei registreeri külmalt nähtusi, vaid juba analüüsib neid. Pidage meeles, et ajaleht ei ole registraator, ta nõuab teilt hinnangut iga sündmuse või nähtuse kohta. Seda saate anda siis, kui oskate vahet teha olulise ja ebaolulise vahel, kui suudate fakte lahti mõtestada ja analüüsida.

Kirjutage konkreetselt, ärge lobisege! Ajalehes pole ruumi «üldise» jutu jaoks. Kirjutage konkreetsetest faktidest, konkreetsetest inimestest, konkreetsetest sündmustest, mis on seotud meie ülikooli igapäevase eluga. Kui te olete osanud näha häid ja tüüpilisi fakte, siis agiteerivad need mitu korda rohkem kui pikad ja ilukõnest nõretavad «üldised» artiklilohed. See nõue kehtib loomulikult ka ulatuslikumate materjalide (näit. juhtkirjade) kohta.

Kirjutage tõtt! Artikkel vastaku täpselt tõsioludele, kontrollige piinliku hoolega kõiki fakte, ärge rahulduge ühepoolsete seletustega. Inimeste nimed olgu täpsed. Pidage meeles isegi niisugust pisiasja, et igal inimesel on oma eesnimi, mille esimene täht tuleb tingimata ära märkida. Tuleb kontrollida tsitaatide algupära ja märkida käsikirja ka viide allikale.

Kirjasaatja ei tohi karta kriitiliste materjalide avaldamist. Iga kirjasaatja kõige püham kohus on alati toimetust signaliseerida kõigist väärnähtustest õppe- ja kasvatustöös, ringides, ühiselamutes jne. Kõiki vigu ja puudusi meie töös tuleb alati kritiseerida julgelt ja printsipiaalselt. Siingi tuleb faktide õigsust piinliku hoolega kontrollida, sest kriitika ei tohi lammutada, vaid peab kasvatama. Pole ükskõik, kas kirjutame meie vaenlasest või nõukogude inimesest, kes mahajäämuse või vähese valvsuse tõttu tegi vea. Esimene tuleb kriitikaga hävitada, teist peame kasvatama.

Kirjutage huvitavalt, s. o. ärge järgige kunagi nn. «ajalehestiili» šabloonseid eeskujusid, vaid kirjutage nii nagu teie tahate. Halva ajalehekeele eeskuju on paraku väga nakkav: paljud kirjasaatjad kirjutavad puiselt, kuivas kantseleikeeles, kus alatasa korduvad väljendid «toimuma», «teostama», «läbi viima» jne. Toimetus peab omalt poolt tegema kõik selleks, et saabuva kaastöö stiililine eripära jääks keeleliselt nudistamata.

Kirjutada huvitavalt tähendab varieerida oma kirjutuste žanri. Minge lühisõnumitelt üle artiklitele, katsetage kriitilist materjali anda fõljetoni vormis, proovige saata ajalehele kirjanduslikke olupilte, elavat reportaaži. Jälgige vastavaid eeskujusid kesk- ja vabariiklikes lehtedes ning noorteajakirjanduses. Toimetus abistab teid kindlasti huvitavate teemade leidmisel.

Kirjasaatjad, õpime paremini töötama! Ainult sel kombel parandame oma häälekandja kvaliteeti.

Kehakultuur ja sport

TRÜ-EPA VAHELISTELT VÕIMLEMISVÕISTLUSTELT

25. ja 26. aprillil toimusid TRÜ—EPA vahelised sportliku võimlemise võistlused, millest võttis osa üle 80 üliõpilase.

Üldkokkuvõttes tuli võitjaks TRÜ 1892 punktiga. EPA võistlejad said 723 punkti.

Teaduskondadest paremad olid TRÜ-st matemaatika-loodusteaduskond ja EPA-st põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskond.

Individuaalselt parimateks võistlejateks osutusid meestest Hallap (EPA) ja naistest G. Stepanova (TRÜ).

A. Viirmaa

ÜAÜKN sekretariaadi määrusega kehtestati 1. aprillist k. a. kõigis ametiühingute vabatahtlikes spordiühingutes uus liikmemaksu määr ja maksmise kord ning koos sellega viiakse läbi ka liikmeskonna ümberregistreerimine.

Liikmemaksu määraks on nüüd kolm rubla aastas (seni 12 rbl.). Sisseastumismaksu uutelt liikmetelt edaspidi ei võeta. Liikmemaksu tasumisel kleebitakse spordiühingu liikmeraamatusse vastav mark, milliseid saab ametiühingukomiteest.

Käesoleval aastal viiakse liikmemaksude tasumine läbi maikuu jooksul. Igal järgneval aastal toimub see jaanuaris ja veebruaris.

Uue korra rakendamisega saavutatakse kindel kord liikmete arvestuse alal, tõstetakse organisatsioonilise distsipliini taset. Seepärast olgu selle määruse kiire ellurakendamine kõigi teaduskondade ja kehakultuurikollektiivide nõukogude ja a/ü büroode päevakorraks.

O. Allikas,
TRÜ a/ü kultuurmassilise komisjoni spordisektori juhataja

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03048 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1329

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (185) Reedel, 8. mail 1953. a. VI aastakäik

Nõukogude rahva suur võit

Nõukogude rahvas ja tema relvastatud jõud, mis on koondunud Lenini-Stalini partei ja Nõukogude valitsuse ümber, tähistavad fašistliku agressiooni üle võidu saavutamise kaheksandat aastapäeva poliitilise ja loomingulise tõusu olukorras. Uskudes vankumatult oma jõusse, olles uhked sotsialismi leeri kõigi maade saavutuste üle sõjajärgsel perioodil, ehitavad nõukogude inimesed kommunismi hiilgavat hoonet. Rahuliku kommunistliku ülesehitustöö kaitsel, riiklike huvide kaitsel seisavad Nõukogude võimsad relvastatud jõud.

Astudes sõtta äärmiselt ebasoodsates tingimustes kõige tugevama vastasega Euroopas — fašistliku Saksamaaga — pidas Nõukogude Liit auga vastu raske katsumuse. Nõukogude Armee kaitses oma kodumaa au ja sõltumatust, päästis Euroopa rahvad fašistlikust ikkest. Teisest maailmasõjast väljus Nõukogude Liit veel tugevamana ja võimsamana, kui ta oli varem.

Nõukogude Armee hiilgavad võidud Moskva ja Stalingradi all, Kurski ja Belgorodi all, Kiievi ja Kirovogradi all, Leningradi ja Tallinna all, Doonaul ja Oderil ning lõpuks Berliini all näitasid eredalt Nõukogude Armee üleolekut fašistliku Saksamaa armeest. Sõja jooksul ilmnes stalinliku sõjateaduse täielik ja kõigutamatu üleolek kodanlikust sõjateadusest.

Ameerika-inglise imperialistid ei tahtnud saksa fašismi täielikku hukku ja veel vähem soovisid nad NSVL võitu. Imperialistid arvasid, et Nõukogude Liit on nõrk ja nende endi positsioonid tugevad. Ameerika-inglise imperialistide arvamus osutus täielikult valeks.

Meie võit Suures Isamaasõjas viis rahvademokraatlike riikide tekkimisele Euroopas ja Aasias. Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria ja Albaania töötajad, olles Nõukogude Armee abiga vabanenud fašistlikust ikkest, rajasid oma maal rahvademokraatliku korra ja asusid sotsialismi ülesehitamise teele. Fašismi hävitamine Nõukogude Armee poolt ja Nõukogude Liidu geniaalne poliitika lõid tingimused Saksamaa Demokraatliku Vabariigi loomiseks, mis osutus pöördeliseks punktiks Euroopa ajaloos, nagu märkis J. V. Stalin. Nõukogude sõjajõudude võit Kaug-Idas lõi tingimused Korea Rahvademokraatliku Vabariigi sünniks.

Meie võidu suureks saavutuseks saksa ja jaapani imperialistide üle oli rahvuslik-vabadusliikumise võit Hiinas ja Hiina Rahvavabariigi loomine. Nõukogude—Hiina sõprus on osutunud selliseks suureks ja võimsaks jõuks, mille sarnast pole olnud inimkonna ajaloos.

See kõik tunnistab, et Nõukogude Liidu võidul Suures Isamaasõjas on suur ülemaailmne, ajalooline tähtsus.

Nõukogude Liidu võit Suures Isamaasõjas, see on Nõukogude ühiskondliku ja riikliku korra võit, meie relvastatud jõudude võit, kommunistliku partei targa poliitika võit, keda juhtis Stalin. Stalinlike viisaastakute jooksul loodud võimas tööstus ja sotsialistlik põllumajandus osutusid Nõukogude Armee sõjalise võimsuse vääramatuks aluseks.

Nõukogude Liidu tugevuse allikaks oli sõja ajal ka meie maa rahvaste sõprus, alistumatu nõukogude patriotism.

Üldrahvaliku võidu innustajaks ja organiseerijaks fašistlike röövvallutajate vastu oli Lenini-Stalini partei, kes koondas nõukogude rahva ühtseks võitlusrindeks ja suunas kogu meie jõu ühele eesmärgile — võidu saavutamisele vaenlase üle.

Fašistliku Saksamaa ja imperialistliku Jaapani lüüasaamise tagajärjel muutus põhjalikult jõudude vahekord rahvusvahelisel areenil. Imperialismi leer nõrgenes tunduvalt, demokraatia ja sotsialismi leer aga kasvas ja tugevnes. Rahu, demokraatia ja sotsialismi leeri eesotsas seisab võimas Nõukogude Liit.

Samal ajal kui Nõukogude Liidus ja rahvademokraatia maades on kõik jõud pühendatud rahvamajanduse ja kultuuri arendamisele, käib kapitalistlikes maades, eesotsas ameerika imperialistidega, pingeline ettevalmistus uueks maailmasõjaks. See ettevalmistus on juba ammu muutunud otseseks agressiooniks. USA imperialistid tungisid Koreasse ja süütasid seal verise röövsõja, hävitavad rahulikku elanikkonda, kasutades selleks bakterioloogilisi vahendeid. Nad haarasid enda kätte Hiinale kuuluva Taivani saare, püüdsid tungida Hiina Rahvavabariiki. Ainult korea ja hiina rahva kangelaslik võitlus takistas neid röövellikke kavatsusi.

Nõukogude Liit kaitses ja kaitseb vankumatult ka edaspidi sõdade ärahoidmise ja rahu säilitamise poliitikat. Nõukogude Liit sammub arengu ja oma jõudude edasise tugevdamise teel, kommunismi ülesehitamise teel. Nõukogude riik ei ole veel kunagi olnud nii tugev kui praegu. Nõukogude rahvas on veelgi tihedamini koondunud kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse ümber.

Meie relvastatud jõud seisavad rahu, nõukogude rahva sotsialistliku ülesehitustöö ja Nõukogude Liidu riiklike huvide kaitsel. Nõukogude Armee — rahu, demokraatia ja sotsialismi võimas kants — on alati valmis andma hävitava vastulöögi imperialistlikele agressoritele.

Tartu Riiklikus Ülikoolis tähistati 1. maid

Maipühad kujunesid tõelisteks pidupäevadeks ka meie ülikoolis. 1. maile pühendatud üritustest ülikoolis võttis osa rohkearvuliselt külalisi vennasvabariikide kõrgematest õppeasutustest — Moskvast, Riiast, Vilniusest ja mujalt.

Pidustuste kesksemaks sündmuseks kujunes maiaktus TRÜ aulas 30. aprillil. Aktuse avas TRÜ parteibüroo sekretär sm. Arhangelski. Ettekandega kogu maailma töötajate rahvusvahelise solidaarsuse ja kõigi maade tööliste vendluse päevast — 1. maist — esines Eestimaa Kommunistliku Partei Tartu Linnakomitee sekretär sm. Undusk.

Aktusel loeti ette rektori käskkiri, milles õnnitleti kõiki TRÜ kollektiivi liikmeid 1. mai puhul ja avaldati kiitust parimatele õppejõududele, teenistujatele ja üliõpilastele. Teaduslik sekretär sm. Maaroos tegi teatavaks üliõpilaste 1953. a. võistlustööde tulemused ja rektor prof. F. Klement andis tööde autoritele kätte aukirjad.

Pidulik koosolek lõppes kontserdiga.

*

Tänavu oli 1. mai eriti päikeseküllane, ilm kevadiselt soe. Rõõm südames, naeratus näol väljusid ülikoolilinna elanikud, nii noored kui vanad, oma kodudest tänavaile, kus kõikjal lehvisid punalipud, paisusid tuules loosungikangad. Ärkava looduse õrna roheluse muutsid erksaks ja elavaks pidurõivais noorukite värviküllased rühmad, kes suundusid kogunemiskohtadesse ülelinnaliseks demonstratsiooniks.

Demonstratsiooniväljakule sammuvad esimestes kolonnides koolinoored — meie kodumaa tulevik. Algab miiting. Koolinoori ja linna töötajaid tervitab 1. mai puhul Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimees sm. Tiido. Sõna ettekandeks saab EKP Tartu Linnakomitee sekretär sm. Undusk. Tema sütitavaist sõnadest kõlab kogu linna töötajate ja õppiva noorsoo veendumus — võidelda NLKP XIX kongressi otsuste elluviimise ja viienda viie aasta plaani ennetähtaegse täitmise eest, mis on suureks sammuks meie edasiliikumisel kommunismi poole.

Algab demonstratsioon. Koolinoorte rõõmsaist hõikeist kaikuvate kolonnide järel siirduvad väljakule töötajad, kelle kätest kantavad loosungid jutustavad Nõukogude Liidu rahvaste saavutustest stalinlike viisaastakute ülesannete täitmisel.

Ülikooli kolonnide ees lehvivad pidulikult ja uljalt valged siidlipud. Neid hoidvate noorukite järel sammuvad väljakule TRÜ parteibüroo, ametiühingu ja komsomolikomitee liikmed, neile järgneb mitmetuhande liikmeline ülikooli pere. Ka ülikooli kolonne kaunistavad hulgalised loosungid, lehvivad punalipud, embleemid, maketid, mis sümboliseerivad ülikooli kollektiivi ühtset soovi — töötada hästi, võidelda veel paremate saavutuste eest, olla rahu eest võitlejate esiridades.

Esimest korda Nõukogudemaa olemasolu jooksul tähistatakse esimest maid ilma Stalinita. Kuid suure Stalini nimi, tema õpetus elab edasi meie südames ja töös. Kindlalt hoiavad üliõpilased käes raamatumakette targa juhi geniaalsetest teostest. Oma õpinguis ja igapäevases tegevuses tahavad nad alati toetuda marksismi-leninismi teooriale. Samas kantakse kommunismi suurehituste makette, seejärel embleemi maakeral seisva valge rahutuviga.

Üliõpilased, tulevased arstid, pedagoogid, keemikud, sporditreenerid, töötasid sel päeval anda ka omapoolne panus kommunismi ülesehitamiseks meie maal.

L. Kase

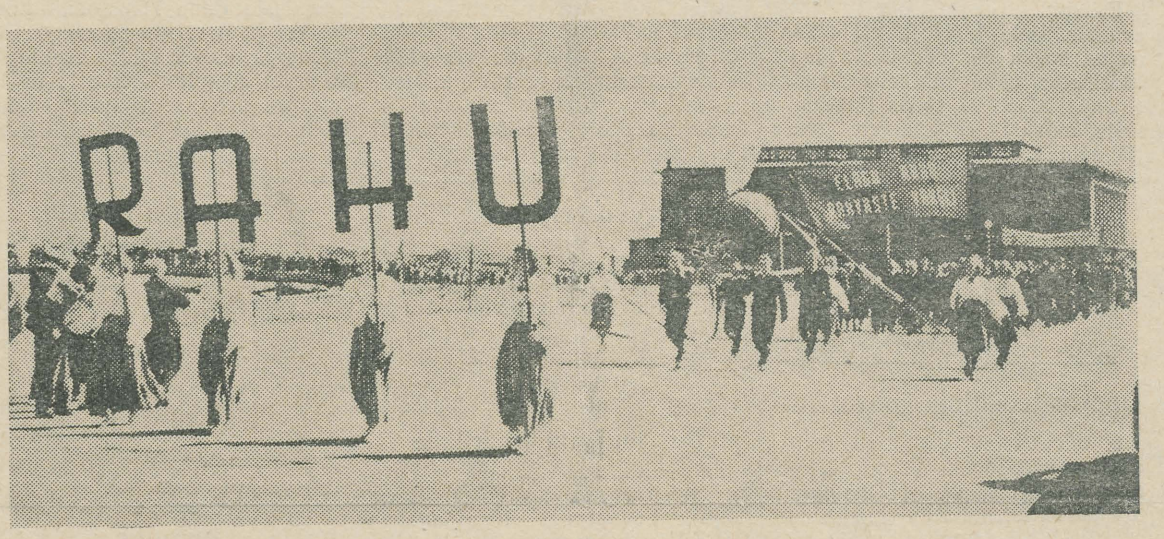

Ülikooli kolonne möödumas tribüünist. *H. Roosipuu foto*

Komsomoliorganisatsioonid vajavad igakülgset abi tööks

Meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni töö edukus sõltub sellest, kuidas ülikooli komsomolikomitee juhib teaduskondade komsomoliorganisatsioone, millised ülesanded ta püstitab teaduskondade ette, kuidas ta abistab nende elluviimist ja kuidas kontrollib nende täitmist.

Peab märkima, et ülikooli komsomolikomitee side teaduskondade komsomoliorganisatsioonidega on tihenenud, juhtimine on muutunud konkreetsemaks, haarates küsimusi sisuliselt ning osutades praktilist abi. Kuid kahjuks ei saa seda märkida iga sektori ja iga meie ette püstitatud ülesande suhtes.

Ülikooli komsomolikomitee pole teaduskondade komsomoliorganisatsioone juhendades oma töös täiesti lahti saanud administreerivast joonest. Esineb juhtumeid, kus ülesanne loetakse lahendatuks, kui see on edasi antud teaduskondadele. Nii esines pikemat aega komitee tööplaanides punkt — arutada gruppides NLKP XIX kongressi materjale, kuid kuidas, millises vormis — sellele komitee ei mõelnud. Teaduskondade bürood kirjutasid selle oma tööplaanidesse ja andsid gruppidele korralduse ülesande täitmiseks. Selle tulemusena olid NLKP XIX kongressi materjalide arutelud gruppides enamuses formaalsed, mõnedes gruppides jäid isegi läbi viimata. Siin oleks pidanud komitees välja töötama kindel ja läbimõeldud kava, mille alusel grupid oleksid saanud oma töö paremini organiseerida. Komitee ebaõigest tööstiilist kõnelevad ka teaduskondade sekretäride iganädalased nõupidamised, mis on kujunenud ülesannete andmiseks lakoonilises vormis, kusjuures tööülesannete sügavat analüüsi peaaegu ei esine.

Samasugune ilme on ka kultuur-massilise ja šeflustöö juhendamisel, mida viivad läbi komitee liikmed L. Humal ja H. Pärtel. Komitee liige I. Reidla on loobunud teaduskondade büroode vastavate sektorite juhendamisest, mida komitee vaatab rahulikult pealt.

Lubamatu on see, et komitee sekretäri asetäitja organiseerimistöö alal sm. G. Rekker on jäänud sel semestril komsomolitööst eemale ega osuta viimasel ajal peaaegu üldse tähelepanu organisatsioonilise töö küsimustele. Viimastel nädalatel on ta leidnud aega ainult mõneks korraks komiteest läbiminekuks. Komitee istungist võttis sm. Rekker viimast korda osa veebruarikuus. Kuidas sm. Rekker täidab oma ülesandeid, sellest kõneleb ka see fakt, et 20. aprillil k. a. sm. Rekkeri poolt planeeritud komitee istungil tuli mõnel väljakutsutud kommunistlikul noorel oodata 1—1,5 tundi.

Tähtis koht komitee töös on komitee istungeil. Neid ei kasutata aga alati igakülgselt ära komsomoliaktiivi õpetamiseks ja komiteele lähendamiseks. Nii pole sel semestril komitee istungeil kordagi viibinud kursuste sekretärid, välja arvatud juhud, kui mõnel neist on aruanne.

Komitee istungeid tuleks rohkem kasutada koolina komsomoliaktiivile, kus viimased õpiksid tööküsimuste arutamist. Osavõtt ühe tööküsimuse põhjalikust ja hästi ettevalmistatud arutamisest tooks rohkem kasu kui üldsõnaline rääkimine mitmetes otsustes või esinemistes, küsimuste, ürituste jne. ettevalmistamisest ja läbiviimisest.

Suureks puuduseks on täitmise kontrolli nõrk organiseerimine komitee poolt. Sm. Rekker ja orgtöö sektori liikmed D. Pirson ja S. Babenko selle töölõiguga peaaegu ei tegele, kuigi see oleks nende üheks esimeseks ülesandeks. Komitee poolt teostatav otsuste täitmise kontroll on juhuslik, laialivalguv ning ei haara alati peamisi ülesandeid.

Seetõttu on rida otsuste punkte jäänud paberile või halvasti täidetud (näit. töö korraldamise kohta ühiselamuis jt.). Komitee kasutab vähe selliseid töövorme, nagu individuaalne vestlus, informatsioon ja aruanded otsuste täitmise kohta koos eelneva kohapeal viibimisega. Suure hilinemisega võttis komitee päevakorda küsimuse ELKNÜ TRÜ I konverentsi otsuse täitmise käigus, kuulates 20. aprillil s. a. antud küsimuses sekretäri sm. A. Kääriku informatsiooni. Komitee polnud tutvunud sellega, kuidas teaduskondade komsomoliorganisatsioonid täidavad I konverentsi otsust. Sm. Käärik nimetas ainult paaril korral möödaminnes teaduskondi. On ju selge, et otsuste täitmisel kuulub vastutusrikas osa teaduskondadele ning eriti veel sellise otsuse osas nagu ELKNÜ TRÜ I konverentsi resolutsioon. On vajalik, et komitee edaspidi seoks otsuste täitmise kontrolli ka teaduskondade töö sügava analüüsiga.

Meie komsomoliorganisatsiooni töö ülesanded nõuavad, et komitee ütleks otsustavalt lahti oma töös esinevast pinnapealsusest, oleks nõudlikum kõigepealt oma liikmete ja kogu komsomoli aktiivi suhtes. Teaduskondade komsomoliorganisatsioonid vajavad ülikooli komsomolikomiteelt ja igalt tema liikmelt tõelist eeskuju töös, praktilist ja igakülgset abi tööküsimuste lahendamisel, mis oleks seotud täitmise süstemaatilise kontrolliga.

B. Hiire,

ELKNÜ TRÜ Õigusteaduskonna algorganisatsiooni büroo sekretär

Toimub J. V. Stalini keelealaste tööde aastapäevale pühendatud konverents

9.—11. mail toimub Tartu Riiklikus Ülikoolis teaduslik konverents, mis on pühendatud J. V. Stalini keelealaste tööde 3. aastapäevale.

Konverents algab plenaaristungiga ülikooli aulas. Peale teadusala prorektori prof. E. Martinsoni avasõna esineb esimese teadusliku ettekandega «Eesti keele arenemise sisemistest seaduspärasustest» dots. A. Kask. Teemal «Keel ja mõtlemine J. V. Stalini keeleteaduslike tööde ja I. P. Pavlovi õpetuse valgusel» kõneleb van.-õpetaja E. Koemets.

10. ja 11. mail jatkub konverents keelesektsioonis ja 11. mail kirjandussektsioonis. Ettekannetega keeleteaduse alastest uurimustest esinevad prof. P. Ariste, dotsendid K. Kann, L. Kivimägi, J. Käosaar, E. Laugaste, van.-õpetajad G. Laugaste, L. Firssova, T. Murnikova jt.

Kokku kantakse konverentsil ette 15 teaduslikku ettekannet.

Aruandluskoosolek lugejatele

28. aprillil TRÜ Pearaamatukogus toimunud aruandluskoosolekul lugejatele esines aruandega 1952. aasta tööst direktor sm. A. Hiir. Aruandest selgus, et raamatukogu töös on saavutatud mõningaid edusamme, võrreldes eelmiste aastatega; nii laenutati 1952. aastal lugejatele raamatuid 612 282 üksust, mis ületab eelmise aasta arvu kolmekordselt. Eriti on kasvanud lugemissaalide kasutamine. Ligi kahekordseks kasvas aruandeperioodil raamatukogude-vahelise abonemendi töö.

Tublisti on aruandeperioodil kasvanud ka lugejate arv, kuid sellele vaatamata pole kaugeltki mitte kõik TRÜ üliõpilased raamatukogu kasutajad. Ajaloo-keeleteaduskonnast on lugejaid 98% üliõpilastest, kehakultuuriteaduskonnast aga ainult 44%.

Sm. Hiir peatus ka raskustel ja puudustel, mis esinesid raamatukogu töös. Neist olulisim on mitte-küllaldane kontakt konsultantidega, kelledest osa ei tunne veel üldse huvi oma kohustuste vastu. Seetõttu võib aga tekkida osaliselt lünki raamatufondide komplekteerimisel. Takistavaks asjaoluks on olnud summade vähesus ja ruumide kitsikus. Suuri raskusi lugejate teenindamisel tekitab ka asjaolu, et osa lugejaid ei pea kinni laenutustähtaegadest ega tagasta raamatuid õigeaegselt, vaatamata korduvatele meeldetuletustele. Lubamatult palju esineb raamatute kaotamisi lugejate poolt: nii on mõni üliõpilane kaotanud kuni 7 raamatut.

Lugejate poolt esitati koosolekul rohkesti küsimusi. Sõna võtsid prof. A. Linkberg, dots. J. Sibul, dots. E. Mõls, aspirant L. Võhandu jt., kes märkisid, et Pearaamatukogu on teinud viimastel aastatel tõhusat tööd lugejate teenindamisel. Sõnavõtjad avaldasid soovi, et raamatukogu peaks tihedamat ja elavamat kontakti teaduskondadega, eriti esimese kursuse üliõpilastega ja kaugõppijatega.

Enamiku koosolekust osa võtnud lugejatest moodustasid arstiteaduskonna ja matemaatika-loodusteaduskonna õppejõud. Vähe näivad raamatukogu ürituste vastu huvi tundvat aga ajaloo-keeleteaduskonna ja õigusteaduskonna õppejõud. Üliõpilastest olid tulnud kahjuks ainult mõned üksikud. Eeldades, et ükski üliõpilane ei saa edukalt töötada kasutamata Pearaamatukogu, oleks soovitav, et edaspidi ka üliõpilased kasutaksid senisest suuremal määral võimalust esitada oma soove ja ettepanekuid raamatukogu töötajaile. Nii oleks võimalik parandada raamatukogu töös esinevaid puudusi ja korraldada tööd veelgi enam lugejate soovide kohaselt.

R. Jõks

Auhinnati üliõpilaste teaduslikke töid

Pidulikul maiaktusel TRU aulas tehti teatavaks Õpetatud Nõukogu otsus üliõpilaste 1952/53. õppeaasta võistlustööde auhindamise kohta.

Esitatud võistlustöödest tuli auhindamisele I, II ja III auhinnaga kokku 35 tööd. I auhinna vääriliseks tunnistati neist suurem enamus s. o. 26 tööd. Kaheksale tööle omistati II ja ainult ühele III auhind.

Eriti hea hinnangu said 3 tööd: ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilase Allan Liimi võistlustöö teemal «Üliõpilasliikumine Tartus aastail 1907—1917», matemaatika-loodusteaduskonna V kursuse üliõpilase Lembit Sarapuu töö «Elulisuse küsimus mitšuurinlikus bioloogias» ja arstiteaduskonna V kursuse üliõpilase Heino Hansoni töö «Vereseerumi koliinesteraasi aktiivsuse ja vererõhu muutustest fenamiini toimel».

Arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilaste Enno Hanssoni, Liidia Mölleri ja Arvi Rõugu ning Silvia Raudsepa kollektiivtöö, samuti V kursuse üliõpilase Arvo Tiku töö tulemusi peeti soovitavaks avaldada trükis, kuna neis käsitletakse küllalt tähtsaid probleeme.

Maipühade spordiüritusi

Koos maipidustustega algas Tartus ka kevad-suvine spordihooaeg. 1. mail toimus traditsiooniline kehakultuurikollektiivide läbilinna teatejooks, millest võttis osa 12 meesja 9 naiskonda. Meeste osas tuli võitjaks ülikool ajaga 11 min. 20 sek. Naiskondadest tuli esikohale TRÜ Noorte Spordikooli õpilastest koosnev Tartu II Keskkooli naiskond ajaga 3 min. 42,8 sek.

3. mail toimus maipidustuste sarjas TRÜ-EPA üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate sõpruskohtumine võrk- ja korvpallis.

Esimestena kohtusid TRÜ ja EPA õppejõudude ja teenistujate meeskonnad võrkpallis. Võitis EPA tagajärjega 2:0.

Samade meeskondade korvpallilahing lõppes aga TRÜ õppejõudude ja teenistujate võiduga 50:25 (17:15).

Kohtumised üliõpilasmeeskondade vahel lõppesid nii võrk- kui ka korvpallis EPA üliõpilaste võiduga vastavalt võrkpallis 2:1 ja korvpallis 54:38 (27:25).

Ülikooli ratsaspordi sektsiooni korraldusel toimusid Tähtveres 3. mail ratsavõistlused.

Keskmise klassi takistussõidus saavutasid kolmikvõidu TRÜ Noorte Spordikooli õpilased. Esimeseks tuli E. Rahumäe hobusel Jenissei, teise koha sai S. Meier hobusel Gladiaator ja kolmanda koha E. Annus hobusel Mann.

Raskema klassi takistussõidu võitis T. Hanneste hobusel Mazurka.

Kõrgema klassi takistussõidu võitis NSV Liidu tšempion A. Vars hobusel Säde.

Terarelva käsitsemise võitis S. Koslov 5 karistuspunktiga.

A. Viirmaa

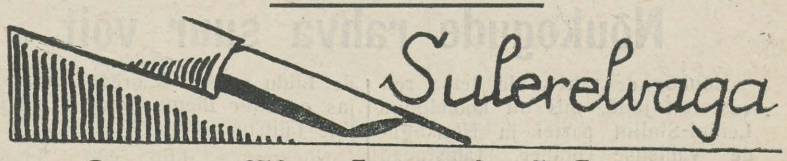

Orgaanilise keemia laboratooriumis

Vaatamata korduvatele nõudmistele ei varusta ülikooli varustusosakond orgaanilise keemia kateedrit minimaalsegi hulga kummikoridega.

(Tõsielust)

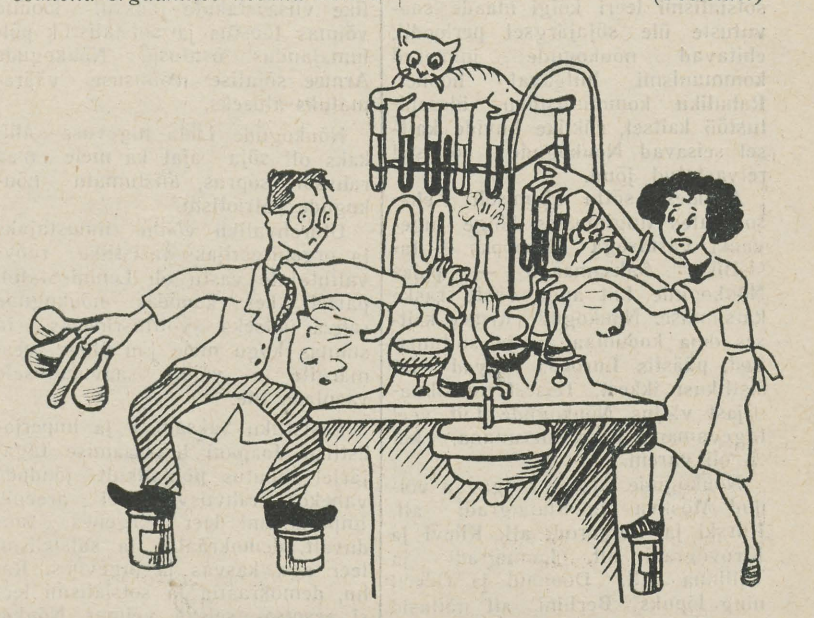

Keemikute hädalaul

(Kooris, igaüks omal viisil) *Dirigent sm. Vilt*

Auru tossab igast praost,
korke pole olla laos.
Refrään:
«Kummikorgiks» kassisaba
tööta nii et suits on taga!...

L. Kivisaare karikatuur

Möödunud nädalal

Õppemetoodiline konverents

5. mail toimus ajaloo-keeleteaduskonna õppemetoodiline konverents teemal «Õppe- ja teadusliku töö ümberkorraldamise tulemustest NLKP XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» alusel». Aruannetega oma kateedrite osas esinesid dots. L. Roots, dots. A. Pärl ja van.-õpet. K. Taev.

Isetegevuslaste külaskäik Riiga

Hiljuti külastasid arstiteaduskonna isetegevuskollektiivid Riiga, kus esinesid Riia Meditsiinilises Instituudis. Linnas tutvuti linna vaatamisväärsustega, teel aga külastati looduslikult kaunist Siguldat.

Uus jõujaam Käärikule

Kehakultuuriteaduskonna Käärriku õppebaasi saabus kohale Nõukogude Liidust uus elektrijõujaam 6,5 KW võimsusega.

Jõujaam lahendab täielikult õppebaasi valgustusküsimuse. Voolu saab kasutada aga ka arstikabineti aparatuuride käikurakendamiseks, samuti teadusliku töö tegemiseks.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая. Великая победа советского народа.

Л. Казе. Празднование 1-го мая в ТГУ.

Б. Хийре. Комсомольские организации нуждаются в своей работе во всесторонней помощи.

II страница

Р. Йыкс. Отчётное собрание в фундаментальной библиотеке.

В. Вески. В Ботаническом саду ТГУ. Информации.

ÕIENDUS

Meie lehes nr. 15 30. aprillist k. a. teisel leheküljel artiklis «Aspirant Vello Past» on toimetuse süü tõttu tekkinud viga. Alt 7. ja 6. reas tuleb lugeda «akadeemik Frumkini juhendamisel».

Mida võib näha TRÜ botaanikaaias

Käesoleval aastal täitub 150 aastat Tartu botaanikaaia asutamisest. Aed asutati 1803. aastal. Selle aja jooksul on siin töötanud kuulsad botaanikud, nagu Ledebour, Bunge, Russow, Kusnezow, Lippmaa jne.

Aia asutamisest saadik on see olnud õppe- ja teadusliku töö baasiks. Aeda külastavad igal aastal sajad ekskursioonid nii ENSV koolidest ja asutustest, kui ka teistest vennasvabariikidest.

Botaanikaaed — elavtaimede muuseum — tutvustab külastajaid maakera taimestiku mitmekesisusega, populariseerib teaduse saavutusi.

Et aed suudaks paremini täita õppe-, teaduslikke ja teaduse populariseerimise ülesandeid, selleks on siia 3 aastat tagasi rajatud Mitšurini osakond, lisaks sellele on tänavu kevadel rajatud tehniliste kultuuride osakond, mille kõrvale on paigutatud ka kaunviljade ja teraviljade rühmitused.

Varem on rajatud aeda järgmised osakonnad: süstemaatika-, Ida-Aasia, Kaukaasia, Siberi, Alpi, Põhja-Ameerika, Eesti, Euroopa, Subarktika ja ravimtaimede osakond.

Troopilised ja subtroopilised osakonnad asuvad kasvuhoonetes, kus temperatuur on ka talvel 18° C.

Soo- ja veetaimede kogus leidub taim — Cyperus papyrus, millest egiptlased valmistasid paberi aseainet — papüürust. Selle taime lihakad juured on söödavad. Siin on kõrreliste sugukonda kuuluv riis, mis on hiina rahva tähtsam toiduteravili. Nende kollektsioonide kõrgeim taim on Lõuna-Aasiast pärinev suhkrupilliroog, mille vartest pressitakse roosuhkrut. Basseinis leidub veel vesiroose ja teisi huvitavaid veetaimi.

Palmide kollektsioonid on paigutatud samasse kasvuhoonesse. Siin võib näha Hiina lehvikpalmi, datlipalme, kookospalme, kääbuspalme, howeaid jne. Siin leidub ka mitmet liiki begooniaid, mida sagedasti kasutatakse ka ülikooli ruumide kaunistamiseks. Selles kasvuhoones on need troopilised kultuurid, eriti palmid, üksteise kõrval tihedalt kokku surutud, lehed sirutuvad vastu klaase, kus nad sageli talvel külmuvad. Nende kultuuride jaoks taastatakse kõrget klaasmaja, mida on 3 aastase töö tagajärjel suudetud klaasida ja tänavu suvel loodetakse siia ka keskküte sisse viia.

Kasvuhoones nr. 5 asuvad troopilised, subtroopilised ja poolkõrbening kõrbetaimed, nagu mitmesugused kaktused ja teised paksulehelised. Selles kasvuhoones on tähtsaim käpaliste sugukond, mille paljud esindajad, mitmesugused orhideed, on oma eluviisilt epifüüdid. Nad on subtroopiliste ja troopiliste metsade, eriti vihmametsade taimed. Nad on ka nende metsade suurimaiks kaunistajaiks. Vihmasadude ajal saadud veetagavarad säilitatakse varremugulais. Õhujuured imevad vett ja nahkjad lehed aitavad auramist vähendada. Praegu õitseb juba kaks orhideeliiki. Samas kasvuhoones leiame samuti pipraliste kogu, kus kasvab ka must pipar. Siin kasvab kohvipuu, manihoti taim, mille mugulad on keedetult söödavad, kampripuu ja teised.

Paksuleheliste kogudes olevad esindajad on pärit peamiselt Lõuna- ja Kesk-Ameerikast ja Lõuna-Aafrikast. Siin on esindatud palju kaktuse perekondi. Mainida võiks Cereuse perekonnast öökuningannasid, milliste õied avanevad öösel mõneks tunniks.

Selles kogus asub ka agaav, mille mahlast pärismaalased valmistavad jooki, samuti aaloe, mida tarvitatakse põletushaavade ravimiseks jne.

Aednik K. Jakobson töötamas subtroopiliste taimede kasvuhoones.

V. Veski foto

Botaanikaaias asuva külmahoone taimed pärinevad sooja talvega maadest, kus temperatuur kõigub 0° C ümber. Siin asub Vahemereäärseid, Hiina ja Jaapani, Austraalia ja Põhja-Ameerika taimi. Samas kasvuhoones võib näha korgitamme, mille koorest saadakse pudelikorke, loorberpuid, mille lehti tarvitatakse maitseainena, ka tarvitatakse neid tööstustes ja meditsiinis. Kasvuhoones kasvavad veel tääkliiliad, tõlvpuud ja draakonipuud. Viimane õitses kevadel ja nüüd valmivad viljad. Mainida võiks veel meie vanimat ja kõrgeimat palmi Trachycarpus excelsa't, mis on hiinast pärit, kuid kasvab ka juba Krimmis ja Kaukaasias. See palm õitses möödunud kevadel. Siis veel viigipuud, millel on ka veel viljad küljes. Lõpuks nimetaksin eukalüptust, mis on tõhusaks abinõuks malaariasääse vastu võitlemisel. Suure veeauramise võime tõttu kuivatab ta soid ja märgi maa-alasid ning ei võimalda seetõttu malaariasääsel arenemist.

Niisugune taimede rikkus on võimalik seetõttu, et Tartu Riikliku Ülikooli botaanikaaed on taimeseemnete vahetuses umbes 100 Nõukogude Liidu botaanikaaia ja katsejaamaga.

Nende ridade kirjutajal oli võimalus möödunud aastal külastada Sotši Dendraariumi, NSVL Teaduste Akadeemia botaanikaaeda Moskvas ja Timirjazevi Põllumajanduse Akadeemia dekoratiivtaimede katseaeda, kust on kaasa toodud kollektsioonide täienduseks vääristusokste, pistikute ja taimede näol 100 liigi ja sordi ümber. Nende hulgas tsitrusviljalised, mis kannavad vilja ka toaoludes.

Teadusliku töö alal aitavad TRÜ botaanikaaia töötajad kaasa «ENSV floora» koostamisele. Aia juhatajal prof. A. Vagal on praegu trükis käsikiri «Sõnajalgtaimed» ja vanemal teaduslikul töötajal K. Eichwaldil «Okaspuud». Peale selle on prof. A. Vaga töötanud edukalt botaanika ajaloo uurimise kallal, ühenduses ülikooli juubeliga. Selle artikli autor töötab kultuurroosidega. Uuritakse rooside paljundamise probleeme, eriti sobivate pookealuste leidmist kultuursortidele. Kultuursortide arv botaanikaaias ületab saja.

Üliõpilased tutvuvad aia kollektsioonidega ja teevad ka mitmesugust teaduslikku uurimistööd aias. Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri õppejõudude ja taimefüsioloogia kateedri juhataja A. Perki juhendusel rajavad üliõpilased mitmesuguseid katseid aias taime elutegevuse uurimiseks.

Teaduse populariseerimise alal peavad aia töötajad loenguid. Näiteks esineti möödunud aastal loenguga «Mitšuurinlik bioloogia ja selle rakendamine kooliaedades». Aia töötajad juhendavad ka noorte naturalistide ringi tööd.

Partei XIX kongressi direktiivid näevad ette polütehnilise õpetuse sisseviimist keskkoolidesse ja kõikide abinõude rakendamist, mis on vajalikud üldisele polütehnilisele õpetamisele üleminekuks. Seoses sellega laienevad veelgi TRÜ botaanikaaia ülesanded koolide katse- ja õppeaedade seemete ja taimmaterjaliga varustamisel ja aedade rajamise instruktsioonide andmise näol.

Aia juhatus püüab rikastada kõigiti aia kollektsioone Nõukogude Liidu floora esindajatega, et luua soodsaid võimalusi õppe- ja teaduslikuks tööks, mis omakorda teenindavad Nõukogude riigi ja rahva huvisid.

V. Veski,
TRÜ botaanikaaia tehnik-botaanik

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03074 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 1380

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (186) Reedel, 15. mail 1953. a. VI aastakäik

Eksamisessiooni kõrge taseme eest

Läheneb kevadine eksamisessioon, periood, mille kestel teostub kontroll selle üle, kuidas keegi on täitnud oma ülesandeid.

Kontroll selle üle, kuidas inimesed nende peale pandud kohustusi täidavad, on aga olulise tähtsusega teguriks paremate töötulemuste kindlustamisel. J. V. Stalin ütles partei XVII kongressil: «Võib kindlasti öelda, et üheksa kümnendikku meie lünkadest ja täitmatajätmistest seletub sellega, et puudub õigesti korraldatud kontroll täitmise üle. Pole kahtlust, et kui on olemas niisugune kontroll, siis lüngad ja täitmatajätmised hoitakse kindlasti ära.»

Üliõpilaste töö ja edasijõudmise üle kontrolli teostamise peamiseks vormiks on arvestused ja eksamid.

Eksamid ja arvestused omavad kõrgemas koolis seda suuremat tähtsust, et nad on siin peaaegu ainukeseks üliõpilaste teadmiste kontrollimise viisiks. Viimastel aastatel on osalt keskkooli eeskujul, osalt elulistest vajadustest ingitult hakatud ka ülikoolides rakendama mitmesuguseid jooksva kontrollimise viise, nagu kontrollkirjandid, suuline küsitlemine ja hindamine seminaridel, üliõpilaste koduste tööde hindamine jne., kuid samal ajal on teada, et üliõpilaste edasiviimine kursuselt kursusele ja nende stipendiumile määramine toimub ikkagi vaid loengukursuste puhul eksamite, praktiliste tööde ja seminaride puhul arvestuste tulemuste alusel.

Kuna arvestusega kviteeritakse põhiliselt seda tööd, mis üliõpilane kogu semestri jooksul praktikumides ja seminarides on teinud, siis pole mõtet mingit omaette «arvestuste sessiooni» (lisaks eksamisessioonile) sisse tuua, nagu mõnes teaduskonnas on kalduvusi teha. Peaasi, et õppejõud hoolitseksid selle eest, et üliõpilased oma praktilised tööd teeksid sellekohase graafiku kohaselt ega lükkaks neid edasi semestri lõpule.

Eksamitele lubatakse ainult neid üliõpilasi, kellel kõik arvestused on sooritatud.

Eksamisessiooni kestvus ja kalendrilised tähtajad on õppeplaanidega kindlaks määratud. Kuna mõnele semestrile õppeplaanide ebaotstarbekohase ülesehituse ja meie kõrgemates koolides valitseva «paljuainelisuse» tõttu kuhjub palju eksameid (isegi 6—7), siis esineb kohati katseid eksamisessiooni omavoliliselt pikendada sel teel, et loenguid ajaliselt lühendades lõpetatakse need enne semestri lõppu ja viiakse kohe ennetähtaegselt läbi ka eksam selles ained. On tavaline nähe, et niisugused sessioonieelsed eksamid ahvatlevad üliõpilasi puuduma muudelt loengutelt ja õõnestavad seega üliõpilaste töödistsipliini, mispärast need pole soovitavad.

Et eksamisessioon kulgeks häireteta ja kõrgel tasemel, tuleb selleks aegsasti ette valmistuda. Programmid, kirjanduse nimestikud, kordamisküsimused jms. tuleb üliõpilastele anda juba semestri esimestel loengutel. Niisamuti tuleb konsultatsioone teostada perioodiliselt kogu semestri jooksul, kuhjamata neid eksamieelsetele päevadele. Mõnikord näeme vastupidist — just eksamisessiooni eel algavad igasugused nõupidamised, küll massiga, küll aktiiviga, metoodilised konverentsid jne. Ametiühing leiab järsku, et temalgi on sel alal omad ülesanded, kommunistlikud noored lähevad ärevaks, dekaanid käivad erutatult ringi jne... Enne seda aga tuntakse üsna vähe huvi selle vastu, kas ja kuidas üliõpilased iseseisvalt töötavad, kas neil on õppekirjandust ja programme, kas on olemas õppimisruume jne.

Ka mõned üliõpilased «ärkavad» alles mõni päev enne eksamisessiooni algust ja loodavad siis omast või võõrast konspektist põhimõisteid pähe tuupides katta oma mittemidagitegemist kogu semestri jooksul. On tuntud tõsiasi, et eksamieelse «tormijooksuga» omandatud teadmised ununevad seda kiiremini, mida kiiremini nad omandati.

Eksamid peavad kulgema plaanipäraselt ja asjalikus tööõhkkonnas. Tuleb vältida «paraadlikkust» eksamitel, mis suurendab üliõpilaste eksamiärevust ja pidurdab olemasolevate teadmiste esiletoomist.

Vastates piletile peab üliõpilane ilmutama faktilise materjali, kirjanduse ja allikate tundmist ning metodoloogilist kindlust. Tuleb välja selgitada, kuivõrd iseseisvalt ja loovalt on üliõpilane omandanud vastava teaduseala põhilised seaduspärasused ja kuivõrd ta oskab neid rakendada praktikas. Iga küsimus eksamil peab enam-vähem tervikuna hõlmama mõnd tähtsat probleemi. Liiga laiad küsimused põhjustavad pinnapealseid vastuseid, kuna eksamiaeg ei võimalda neid põhjalikult lahti mõtestada, pinnapealselt võib neid aga vastata ka ilma ainet õppimata. Liiga kitsad küsimused asetavad üliõpilase raskesse olukorda sellega, et nõuavad peensuste meelespidamist.

Kui piletid on hästi koostatud, siis võib hinde panemisel põhiliselt piirduda üliõpilase vastusega pileti küsimustele, ainult erandjuhtudel, kui pole veel selge üliõpilase teadmiste tõeline tase, esitatakse lisaküsimusi.

Kõrgeim hinne («väga hea») eeldab programmi materjali täielikku ja sügavat tundmist, täiendava kirjanduse tundmist, teadmiste seostamist marksistliku metodoloogiaga ja vastuse loogilist ülesehitust.

Ikka veel esineb mõne õppejõu juures eksamitel taunitavat nähet, et üliõpilase vastus katkestatakse suunavate küsimuste ja parandustega. See võib vastaja viia segadusse ja katkestada ta mõttekäigu. Üliõpilasel tuleb lasta oma vastus anda lõpuni ja alles siis esitada tarbekorral lisaküsimusi ning parandada ära üliõpilase vastuses esinenud vead.

Olles õppeaasta jooksul korralikult ja plaanikindlalt töötanud võivad õppejõud ja üliõpilased eelseisvale eksamisessioonile vastu minna kindlalt ja julgelt, ilma erilise närvitsemise ja ärevuseta, sest eksamisessioon on loomulik lüli kõrgema kooli õppeprotsessis, lüli, mis ei nõua midagi rohkemat, kui kõige selle kokkuvõtmist, mis semestri jooksul on omandatud.

TRÜ Õpetatud Nõukogus

Reedel, 15. mail toimub TRÜ Õpetatud Nõukogus koosolek, kus arutatakse üliõpilaste iseseisva töö olukorda marksismi-leninismi, dialektilise materialismi ja poliitökonoomia kateedris ja vene keele õpetamist ülikoolis.

Samal koosolekul toimub kolmanda aasta aspirantide töö hindamine.

PARTEI ELU

Parandada tööd komsomoliorganisatsiooniga

8. mail toimus EKP TRÜ algorganisatsiooni koosolek, kus käsitleti komsomoliorganisatsiooni juhtimise ja abistamise küsimust parteialgorganisatsiooni poolt. Selle küsimuse kohta esines ettekandega TRÜ parteiorganisatsiooni sekretär sm. V. Arhangelski.

Sm. Arhangelski märkis, et on ära tehtud mainimisväärne töö komsomoliorganisatsiooni juhendamisel ja abistamisel, mille tagajärjel on tõusnud kommunistlike noorte aktiivsus teaduslike konverentside läbiviimisel. Valimiskampaaniast võttis osa enam kui 400 kommunistlikku noort. Komsomoliorganisatsiooni algatusel korraldati teaduskondades teaduslikud konverentsid NLKP XIX kongressi materjalide kohta.

Kuid seejuures esineb veel tõsiseid puudusi komsomoliorganisatsiooni juhtimises partei poolt. Nii on teaduskondade parteialgorganisatsioonid veel vähe tähelepanu pööranud sellele tähtsale töölõigule, ei juhenda faktiliselt komsomoli tema töös. Ainult ajaloo-keeleteaduskonna algorganisatsioonis kuulati kord ära teaduskonna komsomolialgorganisatsiooni sekretäri aruanne. Vaatamata avaldatud kriitikale ajalehes «Tartu Riikliik Ülikool», pole matemaatika-loodusteaduskonna parteialgorganisatsioon parandanud oma väära tööstiili komsomolitöö suhtes.

Halva töö tõttu komsomoliorganisatsiooni juhendamisel on komsomoli ridade kasv väike. Partei liikmed teaduskondades ei huvitu kommunistlike noorte tööst, nende tegevusest, ei olda isegi teadlikud teaduskonna komsomolialgorganisatsiooni koosolekuist.

Ka ülikooli parteibüroo liikmed, eesotsas sekretäriga, on vähe esinenud komsomoli koosolekutel ja nõupidamistel.

Ettekannet lõpetades kõneles sm. Arhangelski sellest, kuidas parandada tööd komsomoliorganisatsiooniga. Tuleb senisest enam tihendada sidet kommunistlike noortega, võtta see iga parteilase isiklikuks ülesandeks.

Ettekandele järgnesid elavad sõnavõtud. Sm. R. Blum oma sõnavõtus mainis, et ülikoolis on olemas häid komsomolialgorganisatsiooni rühmi (bioloogia II kursus), kuid parteialgorganisatsioon ei ole neid abistanud veelgi paremate tulemuste saavutamiseks. Komsomolikomitee sekretär sm. A. Käärik esitas samuti pretensioone parteibüroole, kelle liikmed pole osa võtnud komsomolikomitee koosolekutest.

Parteiorganisatsiooni koosolekul võeti vastu otsus komsomolialgorganisatsioonide töö juhtimise parandamiseks.

Kõnesoleval koosolekul viibisid TRÜ komsomolikomitee liikmed. Parteibüroo oleks aga pidanud kutsuma koosolekust osa võtma ka teaduskondade komsomolialgorganisatsioonide büroode liikmeid, eesotsas sekretäridega. See oleks kindlasti tulnud kasuks komsomolialgorganisatsioonide büroodele. Ka parteialgorganisatsioon oleks tutvunud põhjalikumalt kommunistlike noorte igapäevases töös esinevate puudustega.

Rohkem tähelepanu õppejõudude teadustööle

Jossif Vissarionovitš Stalin jättis meile juhendi arendada nõukogude teadust, mis teenib rahva huve, kommunismi ülesehitamise eesmärke.

NLKP XIX kongressil formuleeris sm. Malenkov põhilised ülesanded, mis seisavad teaduse ees. Tuleb arendada edasi eesrindlikku teadust, saavutada esimene koht teaduse alal kogu maailmas, suunata teadlaste jõud meie maa hiiglaslike looduslike ressursside kasutamisega seoses olevate teaduslike probleemide kõige kiiremaks lahendamiseks, tugevdada teaduse ja tootmise loomingulist koostööd.

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni kommunistid moistavad, et korgeitkvalifitseeritud kaadrid — see on meie ülesehitustoo otsustav jõud.

Meil on teadusliku töö alal mõningaid edusamme. On laienenud teadusliku tööga tegelevate kateedrite koosseis, on suurenenud teemade arv, mis on seotud vabariigi rahvamajanduse arendamise ülesannetega, tõuseb teaduslike töötajate kvalifikatsioon. Aastast aastasse kasvab aspirantuur.

Üha rohkem ilmub meil lõpetatud teaduslikke uurimusi, mis avaldatakse keskajakirjanduses, üha laieneb meie õpetlaste side kogu maa suurimate keskuste teadlastega.

Ülikooli parteibüroo on läbi arutanud teadusliku töö plaani. Pärast seda, kui oli ära kuulatud aspirantuuri küsimus ning võetud vastu vastav otsus, teostas parteibüroo järjekordse kontrolli olukorra üle aspirantuuris, kontrollis, kuidas täidetakse vastuvõetud otsust.

Kontroll näitas, et parteibüroo resolutsiooni pole täidetud rahuldavalt. Kaadrite valik aspirantuuri ei toimu veel oigesti. Aspirantuuri võetakse sageli vastu isikuid, kes ei oma kalduvust teaduslikuks tööks, kes ei soovi töötada teaduse arendamise huvides. Aspirandid on nõrgalt seotud kateedri tööga.

Oluliseks veaks on see, et teaduskondade parteiorganisatsioonid tegelevad veel nõrgalt ja süsteemituit teadusliku töö küsimustega. Matemaatika-loodusteaduskonnas, ajaloo-keeleteaduskonnas ja arsiteaduskonnas arutati konesolevat küsimust. Kuid ainult arutamine ei tohi meid rahuldada. On vaja, et arutlustel oleks positiivseid tagajärgi, on vaja organiseerida otsuste täitmist, korraldada taitmise kontroll. Ainult siis võime saavutada soovitud resultaate.

Nagu näitavad kogemused, võib teaduslikku tööd tõsiselt parandada siis, kui teaduskondade parteiorganisatsioonid suunavad selleks kõiki spetsialiste.

Teadusliku töo kontrollimisel matemaatika-loodusteaduskonnas moodustas parteiorganisatsioon vastavad komisjonid. Avastati terve rida olulisi puudusi, mida kritiseeriti partei lahtisel koosolekul, millest võtsid osa teaduskonna kõik juhtivad eriteadlased. Kontroll näitas, et mõnedel õppejõududel ei olnud teaduslike tööde teemasid ja tööd jäid 1952. a. tegemata. (A. Ruubel, Z. Bichele, A. Koppel).

Kõnesoleva küsimuse igakülgse arutamise tulemusena on võetud vastu vajalik otsus. Nüüd on tarvis organiseerida otsuse täitmise kontrolli.

Ajaloo-keeleteaduskonna ja arsiteaduskonna parteiorganisatsioon arutas samuti teadusliku töö küsimust. Siingi on möödapääsematult vajalik võidelda vastuvõetud otsuste täitmise eest.

Hiljuti arutas parteibüroo küsimust kommunistide poolt läbiviidavast teaduslikust tööst. Kontroll näitas, et terve rida kommuniste täidab auga oma avangardset osa. Vaatamata oma suurele töökoormusele tegeleb näiteks ülikooli rektor sm. F. Klement edukalt teadusliku tööga, esineb teaduslike ettekannetega, kasvatab noori eriteadlasi.

Teadusala prorektor kommunist E. Martinson täidab samuti hästi oma ülesandeid teadusliku töö osas, olles lõpetanud hiljuti terve rea uurimusi. Tema eeskuju järgivad noored teadlased sm-d O. Minhailov, A. Perk ja terve rida teisi. Partei üldkoosolek märkis, et mõned kommunistid on eemaldunud teaduslikust tööst, on unustanud oma avangardse osa. Nii näiteks ei tegele teadusliku tööga sm. S. Sibul, plaani pole täitnud sm. E. Kononova. Sm. L. Moroškina ei ole kahe õppeaasta jooksul koostanud ühtegi teaduslikku uurimust ega teaduslikku artiklit.

Kõik see kõneleb parteibüroo liberaalsest suhtumisest inimestesse, kes ei täida oma otsest kohustust teaduse ees, rahva ees.

Halb on teadusliku töö olukord ühiskonnateaduste kateedrites.

Ülikooli parteiorganisatsioonil tuleb veel palju töötada teadusliku töö parandamise alal. On vaja, et kõik eriteadlased-kommunistid tegeleksid teadusliku tööga, ütleksid otsustavalt lahti katsetest kõrvale kalduda sellest tööst. On vaja samuti võtta kasutamisele abinõud normaalsete töötingimuste loomiseks nendele, kes tahavad teha teaduslikku tööd.

Ülikooli parteiorganisatsioon on relvastatud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsustega. Need kohustavad meid otsustavalt tõstma teadusliku töö taset, parandama olukorda sellel alal. Meie parteiorganisatsiooni kõikide kommunistide suureks kohustuseks on täita see ülesanne. Pole kahtlust, et me rakendame kõik jõud teadusliku töö uue tõusu saavutamiseks meie sotsialistliku kodumaa hüvanguks, nõukogude rahva hüvanguks.

G. Sapožnikov

Seinalehtede ülevaatuselt

Hiljuti lõppenud seinalehtede ülevaatus meie ülikooli ulatuses näitas, et seinalehtede sisu ja ka välimus on mõnes osas paranenud. Rõõmustav on asjaolu, et seinalehtede arv on suurenenud.

Parimaks seinaleheks tunnistati ajaloo-keeleteaduskonna seinaleht «Sõna ja teoga», mis oma artiklite aktuaalsuse ja mitmekesisusega (7 artiklit ja 2 karikatuuri) täitis täiesti seinalehele esitatavad ülesanded. Teise koha vääriliseks tunnistati arstiteaduskonna seinaleht «Meediku rada», mis samuti oli väga sisukas ja paistis silma oma artiklite maitseka asetuse tõttu. Kolmanda auhinna sai TRÜ ÜTÜ geoloogiaringi häälekandja «Vasar». Väärib tähelepanu asjaolu, et geoloogiaringi seinalehe toimetus on osanud õigesti lahendada oma ülesanded. On tervitatav, et ka teised ÜTÜ teaduslikud ringid võtaksid eeskuju geoloogiaringi seinalehest. Komisjon tõstis esile veel õigusteaduskonna seinalehe «Jurist» ja matemaatika-loodusteaduskonna seinalehe «Koonduvad read» head sisu ja teemade aktuaalsust.

Rea eespoolmainitud heade seinalehtede kõrval esines rida halbu, mis mingil määral ei vasta kõrgema õppeasutuse seinalehe nõudeile. Nii näiteks jättis kehakultuuriteaduskonna seinaleht «Kehakultuur» ebaküpse mulje. Seinalehes ei leidunud ühtki fotot, karikatuuri ega kriitilist artiklit. Millest on tingitud asjaolu, et selline teaduskond, nagu kehakultuuriteaduskond, kus on palju andekaid karikaturiste ja asjaarmastajaid-fotohuvilisi, ei suuda varustada oma häälekandjat fotode ja karikatuuridega? Siin on süüdi seinalehe toimetus, kes pole küllaldaselt tundnud huvi oma töö vastu ega pole pööranud abi saamiseks komsomoli ja ametiühingu vastavate sektorite poole. Kriitikavaesed ja mittemidagiütlevad olid ka stomatoloogiaosakonna häälekandja «Stomatoloog», Näituse tän. ühiselamu seinaleht «Meie kodu» ja Ülikooli tän. ühiselamu seinaleht «Üksmeel».

Halb on olukord välklehtedega, mis peavad kajastama operatiivselt kõiki päevasündmusi. Ülevaatusel oli esindatud neist ainult üks (!) — õigusteaduskonna välkleht «Jurist». Seetõttu ei saanud muidugi õigesti hinnata meie välklehtede taset.

Komsomoli- ja ametiühingukomiteel tuleb seinalehtede ülevaatusel ilmnenud puudustest teha omad järeldused, need läbi arutada seina- ja välklehtede toimetajatega ning neid tõsiselt arvestada viimaste numbrite väljaandmisel, samuti sügissemestril.

U. Hiob,
TRÜ a/ü komitee ajakirjandussektori juhataja

Toimetusele saabunud kirjadest

Nõukogude üliõpilase aukohuseks on õppida edukalt. Selleks aga on vaja omada soodsaid õppe- ja elamistingimusi. Eriti teravalt kerkib see ülesanne meie ette nüüd, mil oleme asunud võitlusse selle eest, et viia TRÜ Nõukogudemaa kõrgemate koolide esiritta.

Kas Tartu Riiklikus Ülikoolis on kasutatud ära kõik võimalused üliõpilastele soodsate õppe- ja elamistingimuste muretsemiseks?

Seda küsimust valgustavad väljavõtted toimetusele saabunud kirjadest.

ELKNÜ TRÜ Komitee liige *J. Lott* kirjutab:

«Õppetöö edukat kulgu takistas meie ülikoolis suuresti asjaolu, et TRÜ kõigis ühiselamuis suurema osa õppeaastast puudusid õppetoad. See küsimus oli eriti terav Tiigi tänava ühiselamus, kus üheskoos elab 10—15 üliõpilast. Osaliselt on see küsimus suudetud lahendada kevadiseks õppe-eksamiperioodiks.

Paljud toad on akendeta, kuid need pole varustatud päevavalguslampidega, mis on vajalik normaalsete ja sanitaarsete tingimuste loomiseks.

Ühiselamuis pole õigesti läbi viidud küttepuude jaotamist toiduvalmistamise otstarbeks (Kastani tn. ühiselamus). Antav puude kogus on liig väike korrapäraseks toiduvalmistamiseks. Soovida jätab ka tubade koristamine. Samuti puuduvad riidenagidel ja vineerkappidel katteriided, mistõttu riided kiiresti tolmuvad.

Mööda ei saa minna üliõpilaste teenindamisest toiduainetega varustamise küsimuses. On organiseeritud nii peahoones kui ka keemiahoones toiduainete müügipunktid, samuti üliõpilasmajas söökla. Kiosk peahoones on aga avatud korrapäratult. Keemiahoones, samuti ka sööklas takistab üliõpilaste kiiret teenindamist asjaolu, et neid külastavad ka inimesed, kes ei kuulu ülikooli kollektiivi.»

«Ei saa öelda, et ei olda huvitatud sellest, kuidas elavad üliõpilased,» kirjutab ajaloo-keeleteaduskonna II kursuse üliõpilane E. Maasik. *«Käesoleval õppeaastal on näiteks Tiigi tn. ühiselamut külastanud seitse mitmesugust komisjoni ja olukorraga selles ühiselamus on tuttavad kõik organisatsioonid, kuid üliõpilaste elamistingimused on õppeaasta jooksul jäänud peaaegu muutmatuiks.*

Ruumipuudus, mis on üheks õppetööd takistavamaks teguriks ühiselamus, annab end tunda ka ülikooli Pearaamatukogus, kus üliõpilased käivad õppimas. Ent kui raamatukogu direktor sm. Hiir pöördus abipalvega haldusorganite poole — oli vaja teha ainult väike juurdeehitus, sellega oleks aga võidetud 30—40 kohta õppimiseks — ei leitud seal, et juurdeehitus oleks vajalik, ega võetudki olukorra parandamiseks midagi ette.»

Ajaloo-keeleteaduskonna I kursuse vene filoloog L. Konovalov märgib oma kirjas, et *«vaba aja veetmise võimalused Tiigi tn. ühiselamus on meile teostamatuks unistuseks. Pole eraldatud ruume ei punanurgaks ega puhketoaks. Ometi on vaba aja õigel veetmisel üliõpilaste kommunistliku kasvatuse seisukohast tähtis osa. Kui meie elutoaski rohkem ruumi oleks! Ootame pikisilmi aega, millal jõuame neljandale kursusele, sest viimaste kursuste üliõpilaste elamistingimused on paremad.»*

Ülikooli juhtkonnal, eriti aga majandusosakonnal on viimane aeg kõrvaldada kiiresti kõik need puudused, milliste kõrvaldamine on käesolevas olukorras võimalik. Tuleb seejuures märkida, et kõik ülaltoodud probleemid on kiiresti lahendatavad, kui ainult ülikooli juhtkond neile küllaldast tähtsust ja tähelepanu omistab.

Sulerelvaga

„NÕUPIDAMINE" RAAMATUKOGUS

Kell on 23. Ülikooli Pearaama tukogu suletakse. Lugemissaalidesse laskub vaikus. Vaikus? Ei, mitte päriselt, terav kõrv kuuleb lehtede krabinat ja sosinat.

«Oh, kuhu ma nüüd olen sattunud, kõik mu naabrid on päris võõrad,» hüüab 10. mai «Pravda» end jaanuari numbrite hulgast leides, kuhu keegi hooletu lugeja ta oli paigutanud, «kuidas leiab mind siit lugeja?»

«Ah, see on veel tühi asi,» kõneleb «Edasi», «mina olen hoopis lämbumas, mu esikülg on keeratud sissepoole ja minust ei paista ei nime, numbrit ega kuupäevagi.»

«Aga vaat' mind,» segab end vestlusse «Izvestja» nr. 10, «mind otsis täna kaua aega üks lugeja, kuid asjatult, kuna laman hoopis «Pravda» sahtlis.»

Tasasesse vestlusse kostub valulik oigamine.

«Mis viga, kes oigab?» küsitakse.

«See olen mina, «Nõukogude Naine», täna sirvis mind üks kena näitsik, kuid siis muutus ta ilme kohutavaks, ta haaras käärid ja lõikas minust välja lehe, kus oli meeldiv kleidimood. Ooh, ma pole veel praegugi toibunud.»

«Kole lugu,» ohatakse kaastundlikult.

«Hi-hii, just nende-samade näitsikute eest pidingi mina oma korterit vahetama,» kõlab «Moežurnaali» edev hääl kaugemalt. «Olen kapis luku taga ja mind antakse lugejale ainult nõudmise korral. Muidu ei tea kus maailmas ma praegu lehtedeviisi oleksin.»

«On ikka siin ülikoolis küll inimesi,» kostub «Stalinliku Nooruse» reibas hääl. «Ei saa tõesti kedagi usaldada. Minu naabri võttis koju kaasa keegi Ago Siimre, olevat kuulu järgi eeskujulik õppur, kirjutas laenutussedelile, et toob ära järgmisel päeval — see päev oli aga 19. detsember 1952. Pole praeguseni toonud.»

«Halb lugu, sellised siimred äratavad umbusaldust ka korralike lugejate vastu,» kostub *«Rahva Hääle»* jõuline bariton. *«Ei tea, kas raamatutel läheb paremini?»*

«Kus ta paremini,» vastab *«Edasi», «üks minu sõber rääkis, et ««Краткий философский словарь» olevat tublisti kannatada saanud — lehed välja lõigatud ja muidu ka tublisti mudida ja muljuda saanud. Nüüd on ta eluaegne invaliid.»*

«Ja-jaa, halb on, et seda kõike teevad tänased üliõpilased, homsed vastutavatel kohtadel töötajad,» kõneleb *«Eesti Kommunist». «Kas selline ebaperemehelik ja lohakas pedagoog suudab noori kasvatada endast paremaks? Kas selline jurist või arst suudab vastutaval kohal töötades jagu saada oma lohakusest ja ebaperemehelikust suhtumisest ühiskondlikku omandisse? Kardan, et mitte.»*

Veel kaua arutavad ajalehed ja ajakirjad seda küsimust, halva käitumise fakte on tohutult palju.

Lõpuks otsustatakse esitada raamatukogu töötajaile palve suurendada valvsust, ning lugejatele alljärgnevad nõudmised:

1) Pärast lugemist paiguta meid õiges järjekorras meile määratud sahtlisse.

2) Ära rebi välja meie lehti.

3) Ära tee kriipsutusi ega märkmeid meie lehtedele.

4) Ära keera meie lehti kahekorra järjekorra hoidmiseks.

5) Ära näppa meid ega vii salaja koju — see on kuritegu ühiskondliku omandi suhtes.

H. Kullaste

Esimesi eksamitulemusi

Matemaatika-loodusteaduskonnas algasid bioloogiaosakonna III ja IV ning keemiaosakonna IV kursusel eksamid juba 20. aprillil. Suur osa üliõpilastest on eksameiks hästi ette valmistunud, mis kajastub ka eksamitulemustes. Nii on III kursuse bioloogidest seni eksamid ainult väga headele hinnetele sooritanud üliõpilased J. Jõesaar, E. Krall, kommunistlikud noored V. Kuusk, T. Orav, E. Pihu ja R. Vagane.

Bioloogiaosakonna IV kursusel on üldaineist sooritatud vene keele ja ajaloolise materialismi eksamid, peale selle veel eriala eksameid. Siin on kursuse eesrindlasteks üliõpilased L. Ase, A. Animäe, V. Hellenurme jt., kes samuti on saanud ainult väga häid hindeid.

4. mail algas eksamisessioon ka bioloogiaosakonna I ja II kursusel, geoloogiaosakonnas, geograafiaosakonnas ja mujal. Juba esimestel eksamitel ilmnes paljude noorte üliõpilaste hea ettevalmistus. II kursuse bioloogidest andsid esimestel eksamitel parima vastuse H. Kallak, O. Renno, V. Pilt jt.

Kuid eksameil on tulnud ilmsiks ka mõnede üliõpilaste lohakat ja hooletut suhtumist eksamiteks ettevalmistamisse. Kahetsusväärne on, et bioloogiaosakonna III kursusel pidi õppejõud sm. E. Külaots hindama kursusevanema A. Jõe vastuseid marksismi-leninismi eksamil mitterahuldava hindega. Halvasti ettevalmistatult tulid eksameile ka tema kursusekaaslased H. Reidla ja V. Eerik.

On viimane aeg kõigil üliõpilastel end kokku võtta ja kõik jõud suunata õppeaine täielikule omandamisele.

Ajaloo-keeleteaduskonnas ollakse valmis eksamisessiooniks

Eksamid ajaloo-keeleteaduskonnas algavad 1. juunil. Ettevalmistustega sessiooniks alustati teaduskonnas sel kevadel varakult. Eksamite-eelse tööpinge vähendamiseks kontrolliti aprillis ametiühingu liinis ajajaotusplaanide täitmist õppejõudude poolt. Tõsiseid häireid sel alal ei avastatud. Ühtlasi kontrolliti seda, kas õppeprogrammid kõigis õppeainetes on üliõpilastele teatavaks ja kättesaadavaks tehtud.

Eksamiainete parema omandamise kindlustamiseks on enamikus kateedrites koostatud konsultatsioonide plaanid. Kõigi kateedrite ülesandeks on hoolitseda selle eest, et üliõpilased kasutaksid konsultatsioone kogu kordamisaja kestel.

Dekanaat asus õigeaegselt eksamiplaani koostamisele. Plaan valmis vahetult pärast maipühi, kusjuures selles on võimalikkuse piirides arvesse võetud üliõpilaste soove eksamitähtaegade määramise suhtes.

Üliõpilastele paremate töötingimuste võimaldamiseks kevadsemestril on mõnede kateedrite juures (eesti keele, NSVL ajaloo, üldajaloo jt.) pidevalt kogu semestri vältel olnud kasutada õpperuumid. Teaduskonna raamatukogu lahtiolekuaega pikendati juba aprillis k. 9.—23.-ni. Eksamisessiooni ajaks eraldatakse rida auditooriume üliõpilastele õppimiseks.

Erilist tähelepanu peaks dekanaat, ametiühingu büroo ja õppejõud praegu osutama I kursuse üliõpilastele, neid abistama oma ajabüdžeti koostamisel.

O. Mutt

Eesti ilukirjandusliku klassika väljaandmisest

Nõukogude rahvastel on tänu sotsialistlikule korrale maailmaajaloos enneolematult avarad võimalused oma rahvusliku kultuuri arendamiseks. Üldise sundusliku 10-klassilise keskhariduse kehtestamine on lähemate aastate küsimus. Selline olukord pole mõeldav kapitalistlikus ühiskonnas, sest seal on laiem haridus võimaldatud ainult valitseva ekspluateeriva klassi liikmeile.

Töötavate hulkade haridusliku taseme, nende esteetilise maitse arendamisel omab määratut tähtsust nii kaasaegne nõukogude kui ka meie klassikaline kirjandus. Seepärast on meie käesoleva viisaastaku plaanis osutatud suurt tähelepanu nõukogude rahvaste klassika väljaandmisele.

Ei ole ega saa olla teist riiki, kes nii kõrgelt hindab oma rahva klassikat kui Nõukogude riik. Mitte ainult vene, vaid kõigi meie paljurahvuselise riigi rahvaste klassika on leidnud tunnustust maailma ajaloos.

Eesti NSV-s on Nõukogude aastail meie kirjanduslik pärand revolutsiooniliselt ümber hinnatud. Lähemal ajal oleme õigustatud nõudma nõukoguliku eesti kirjanduse ajaloo avaldamist trükis. Meie kirjandusteaduses on paliv tähelepanu pühendatud klassika marksistlikule läbitöötamisele. Selle töö viljana on asutud välja andma meie ilukirjanduse klassikute kogutud teoseid.

EKP Keskkomitee otsuse kohaselt tuleb Eesti Riiklikul Kirjastusel kuni 1955. aastani välja anda põhiliselt kogu eesti klassika. Sellega täidame J. V. Stalini ja NLKP XIX kongressi poolt püstitatud nõuded vastavas sektoris.

Klassika väljaandmine on vastutusrikas ja rahva kultuuri seisukohalt esmajärgulise tähtsusega ülesanne. On hukka mõistetud katsed klassikute teoseid välja anda moonutatult, kärbetega või parandatult. Aluseks tuleb võtta autori enda redaktsioon, tavaliselt autori eluajal ilmunud viimane, kuid teatavatel tingimustel ka mõni varasem.

Et täita meie partei poolt püstitatud nõudeid ilukirjandusliku klassika uurimisel ja väljanneteks ettevalmistamisel, kommenteerimisel ning teaduslike kaassõnadega varustamisel, selleks on vaja vastava eriharidusega kaadrit. Tartu Riikliku Ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder on kogu nõukogude aja vältel seda ülesannet täitnud vastavate tekstikriitika-alaste loengute ja seminaride näol. Nüüd, kus selline nõue on üles tõstetud üleliidulises ulatuses, tuleb meil senist tööd jätkata hoopis süvendatumalt ning asuda aspirantuuri kaudu valmistama ette vastavaid eriteadlasi.

Eesti klassikast on praegu uustrükkidena väljaandmisel järgmised autorid: Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald, L. Koidula, Ed. Bornhöhe, Juhan Liiv, E. Särgava, Ed. Vilde, O. Luts, A. H. Tammsaare ja J. Madarik-Lauristin. Valmimas on ka eesti luule antoloogia. Kõik teosed avaldatakse kunstipärastes kujundustes ja illustratsioonidega. Paralleelselt eestikeelsete väljaannetega ilmub ka venekeelne valik.

Seniilmunuist on kõige paremini välja antud E. Vilde teosed. Täpsed tekstikriitilised ja järelsõnalised ettevalmistamised on lõpukorral Fr. R. Kreutzwaldi 5-köitelise teoste osas, mis ilmuvad kirjaniku 150-nda sünni-aastapäeva puhul. Seda tööd teostab TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri kollektiiv (K. Taev, E. Laugaste, H. Niit). E. Vilde tööde varustamine uurimuslike ees- ning järelsõnadega on ülikooli õppejõu J. Käosaare ülesandeks. Toimetamisel on ka O. Lutsu teosed (J. Feldbach, H. Niit).

Eesti ilukirjanduse klassikute väljaanded on saanud rahva hulgas väga populaarseks. Ka TRÜ kollektiiv on näidanud suurt huvi nende kirjandusliku pärandi vastu. Klassikute väljaandmise küsimusi on korduvalt käsitletud erialastel loengutel ja seminarides, samuti ettekandekoosolekuil üliõpilaste teaduslikes ringides ja sessioonidel. Mitmed üliõpilased on esinenud kriitiliste artiklitega ajakirjanduse veergudel ja populaarteaduslike loengutega koolides.

Tuleb igati pingutada jõude, et meie progressiivne kirjanduslik pärand tehtaks kiiremas korras rahva üldvaraks hästi toimetatud ja maitsekate väljaannete näol.

Dots. J. Käosaar

Möödunud nädalal

Kontserte aulas

Möödunud nädalal külastas Tartut ENSV Riiklik Akadeemiline Meeskoor. Esimesed kontserdid anti aulas 7. ja 8. mail. Koori kontserdid jätkusid 12., 13. ja 14. mail. Pühapäeval aidati kaasa lastehommiku sisustamisele.

Need päevad olid Tartu kunstihuvilistele järjekordseks suursündmuseks.

Külalised Riiast

Möödunud pühapäeval esinesid TRÜ klubis kontserdiga Riia Põllumajanduse Akadeemia üliõpilased. Ettekannete hoogsus ja eeskujulik ettekandmisviis näitasid, et isetegevus meie vennasvabariigi kõrgemates õppeasutustes on kõrgel tasemel.

Isetegevuslased teatrilaval

Kehakultuuriteaduskonna näiteringi poolt lavastatud Tipoti operett «Sinu kõrval» toodi uuesti RT «Vanemuise» lavale 8. ja 10. mail k. a. Ka kordusetendused said teatripubliku poolt sooja vastuvõtu osaliseks.

Kõik kevadkrossile!

Vastavalt ÜAÜKN ja ÜLKNÜ Keskkomitee otsusele viiakse 17.—31. maini 1953. a. kogu NSV Liidus läbi massiline kevadkross.

1953. a. kevadkrossi läbiviimise JUHEND

1) Kevadkrossi läbiviimise eesmärgiks on massiline spordiliikumise propageerimine TRÜ üliõpilaste, teenistujate ja õppejõudude hulgas.

Paremate tulemuste saavutamiseks organiseeritakse kevadkross teaduskondade-vaheliste võistlustena.

2) 1953. a. kevadkross viiakse läbi ajavahemikus 17.—31. maini.

3) Kevadkrossi võistlustest võtavad osa kõikide TRÜ teaduskondade (välja arvatud kehakultuuriteadusk.) üliõpilased, teenistujad ja õppejõud.

4) Võistlusalad: meestele: 1000 m, 3000 m, 5000 m; naistele: 500 m, 1000 m, 2000 m.

(Märkus: Iga võistleja läbib ühe distantsi vabal valikul.)

5) Võistlustest osavõttu organiseerivad TRÜ ELKNÜ ja a/ü komiteed vastava orgbüroo kaudu. Võistluse tehnilist läbiviimist teostab TRÜ kehakultuuriteaduskond.

6) Teaduskondade-vahelise paremuse selgitab krossi avapäeval osavõtnute protsent, arvestatud iga teaduskonna füüsiliselt tervete õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste üldarvust. Lõplik paremusjärjestus selgitatakse järgmiselt:

Iga osavõtja annab teaduskonnale 2 punkti, iga VTK normi täitja annab ühe lisapunkti. Saadud punktide summa jagatakse teaduskonna krossikohuslaste üldarvule. Saadud suurema suhte arvu järgi määratakse üldvõitja.

7) Teaduskonnale, kust krossi avapäeval stardib protsentuaalselt suurim võistlejate arv, samuti teaduskonnale, kes saavutab suurima VTK sooritamise %, organiseeritakse TRÜ poolt ekskursioon autobusel Riiga, Leningradi või Kaunasesse.

Üldvõitja autasustatakse TRÜ a/ü komitee rändauhinnaga.

8) Teaduskonnad stardivad 17. mail k. a. järgmiselt: a) arstiteadusk. kell 11.00—12.30, b) matemaatika-loodusteadusk. kell 12.30—13.30, c) ajaloo-keeleteadusk. kell 13.30—14.30, d) õigusteadusk. 14.30—15.00, e) töölised ja teenistujad kell 15.00—16.00.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая. За хорошую организацию экзаменационной сессии.

Партийная жизнь. Улучшить руководство комсомольской организацией.

Г. Сапожников. Большое внимание научную работу преподавателей.

Х. Хийоб. О смотре стенных газет.

II страница

Обзор писем, поступивших в редакцию.

С экзаменационной сессии.

О. Муттъ. Историко-филологический факультет готов к экзаменам.

Доц. И. Кяосаар. Об издании классиков эстонской литературы.

Фельетон Х. Кулласте. «Совещание в библиотеке».

Все на кросс!

Информации.

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03118 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 1472

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (187) Reedel, 22. mail 1953. a. VI aastakäik

Olla valmis suvespordi hooajaks

Kogu meie Nõukogude kodumaal on alanud tegevusrohke periood. Juba mõned nädalad tagasi alustasid meie kehakultuurlased ja sportlased erialatreeninguid väljas, minnes üle uuele treening-võistlusperioodile. Olles pidevas treeningus valmistutakse rekordite purustamiseks ja uute püstitamiseks, et väärikalt kaitsa meie kodumaa spordiau ka eeloleval suvespordihooajal.

Kevad-suviseks spordihooajaks valmistusid kehakultuurlased kogu talve jooksul, olles pidevas treeningus ja täiustades nii tehnilisi kui ka taktikalisi võtteid.

Tartu Riikliku Ülikooli sportlased saavutasid möödunud talvespordihooajal küllaltki tähelepanuväärseid tulemusi. Meie suusatajad ja kergejõustiklased võtsid osa suurtest võistlustest NSVL koondvõistkonna ridades, saavutades suurepäraseid resultaate. Viidi läbi TRÜ esivõistlusi ja siseesivõistlusi kergejõustikus. TRÜ korvpallurid, nii mehed kui naised, tulid ENSV tšempioniks, võttes suuremas enamuses osa ka NSVL 1953. a. siseesivõistlustest Riias. TRÜ võrkpallurid-naised esinesid edukalt NSVL esivõistlustel Tartu võrkpallikoondvõistkonna ridades, saavutades Moskva, Leningradi ja Tbilisi järel küllalt auväärse IV koha. Kõik need näited kõnelevad veenvalt kehakultuuri alal tehtud tööst TRÜ-s.

Tänavu-aastane suvespordihooaeg tuleb väga võistlusrohke, mistõttu kehakultuurlastel seisavad ees pingerikkad nädalad, nädalad kus pidevalt toimuvad treeningud, võistlused.

Üheks suuremaks võistluseks kujuneb kahtlemata ka ülikooli kehakultuurlastele NSVL Kultuuriministeeriumi VII spartakiaad, mis toimub 1. juulist kuni 13. juulini.

Ülikooli võistkonnad on eelmistel aastatel nendel spartakiaadidel saavutanud silmapaistvaid tulemusi. Nii on TRÜ kergejõustiku võistkond korduvalt tulnud oma ala üldvõitjaks, purustanud mitmeid kordi kõrgemate koolide rekordeid. TRÜ korvpallurid, nii naised kui ka mehed, võttes osa spartakiaadi turniiridest, on saavutanud häid tulemusi. Viimasel turniiril jäi TRÜ naiskond II kohale, kaotades minimaalse vahega finaalmängu.

Need võidud innustagu meie sportlasi eeoleval spartakiaadil saavutama veelgi paremaid tulemusi, veelgi rohkem uusi rekordeid. See kohustagu kehakultuurlasi aga ka tugevale ettevalmistusele.

Spartakiaadi-eelset treeningut alustasid ülikooli võistkonnad juba aprillikuus. Moodustati võistkonnad kergejõustikus ja korvpallis, kuhu koos meie parimate sportlastega, nagu R. Pisuke, H. Tiik, M. Jaaniorg, E. Heido, M. Pukk, L. Maremäe, M. Otsa, A. Kraus, E. Sügis, A. Viru, V. Lenk, kuuluvad noored andekad sportlased S. Sõrmus, H. Masing, B. Rink, A. Võsu jt.

Ka teised TRÜ võistkonnad nagu ujumise, võrkpalli, jalgratta jne. on asunud treeningutele. Koos treeningutega viiakse läbi ka kontrollvõistlusi ja muid spordivõistlusi spordimeisterlikkuse tõstmiseks. Praegu on lõppemas TRÜ esivõistlused võrkpallis, algas TRÜ korvpalliturniir, kus toimusid kaasakiskuvad ja konkurentsitihedad mängud matemaatika-loodusteaduskonna ja ajaloo-keeleteaduskonna meeskondade vahel, mille võitis ajaloo-keeleteaduskond ühe punktiga. TRÜ kergejõustiklased on viinud läbi mitu võistlusõhtut jne. Toimunud võistlused kinnitavad meie sportlaste võimeid, tõstavad esile uusi ja andekaid sportlasi. Kõigist sellest nähtub meie sportlaste kohusetunne, millega valmistutakse NSVL Kultuuriministeeriumi VII spartakiaadiks.

Meie kehakultuurlased ja sportlased ei valmistu aga mitte ainult spartakiaadiks, vaid nad võtavad osa ka kõigist mass-üritustest. Nii alustati 17. mail k. a. koos teiste liiduvabariikide linnade ja koolidega üleliidulist jooksukrossi. Võistlused kestsid hommikust kuni õhtuni. Krossist võttis avapäeval osa 350 kehakultuurlast. Parimaks osutus õigusteaduskond. Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlastel seisab ees ülesanne seda üritust mitte vaibuda lasta, tuleb kaasa haarata kõik TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad. Avapäeval puudusid stardilt peaaegu täiesti oppejõud ja teenistujad, milline viga tuleb parandada eelolevail krossipäevadel.

Olgugi, et läheneb pingerikas eksamisessioon, tuleb kasutada maksimaalselt aega, et aktiivse puhkuse vormis tegelda kehakultuuri ja spordiga, mida võimaldavad meie spordibaasid küllaldaselt.

Eeloleval pühapäeval, 24. mail k. a. viiakse läbi TRÜ spordipäev, mis oma mitmekülgse kava poolest kujuneb suureks spordivõistluseks kõigi teaduskondade vahel ja on ühtlasi näiteks sellest, kuidas sportlased on valmistunud suvespordi hooajaks.

TRÜ kehakultuurlased ja sportlased! Suunake kõik jõud NSVL Kultuuriministeeriumi VII spartakiaadi edukaks ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks!

Keeleteaduslikust konverentsist TRÜ-s

Ajavahemikus 9.—11. maini toimus Tartu Riiklikus Ülikoolis teaduslik konverents, mis oli pühendatud J. V. Stalini keelealaste tööde kolmandale aastapäevale. TRÜ õppejõud esitasid kolme päeva kestel 15 filoloogia-alast ettekannet.

Konverentsil analüüsiti kaasaegse nõukogude keele- ja kirjandusteaduse aktuaalseid probleeme ja mineviku kultuuripärandi ümberhindamise küsimusi J. V. Stalini viimaste tööde ja partei XIX kongressi materjalide valgusel.

Suhteliselt kõige arvukam osa töid pärines eesti filoloogia alalt. Viimastest tuleb esile tõsta dots. A. Kase uurimust, mis käsitles eesti keele arendamise sisemisi seaduspärasusi. Vastav töö on üks esimesi konkreetseid analüüse, mis valgustab seda küsimust keeleteaduse seisukohast.

Rohkesti huvi pakkus ka prof. P. Ariste ettekanne, milles vaadeldi foneemiprobleemi eesti keeles. Viimast küsimust selgitas täiendavalt oma sõnavõtus veel külalisena konverentsil viibinud NSVL TA tegevliige prof. V. Lõtkin.

Järgnevalt esitatud van.-õpet. P. Palmeose töö kohta eesti keele läänemeresoomelisest sõnavarast märgiti, et see on väärtuslikuks lisandiks eesti sõnavara uurimisele.

Publitseerida ja laiemale õpetajaskonnale tutvustada soovitati van.-õpet. G. Laugaste õppe-metoodilisi küsimusi käsitlevat ettekannet «Murdemõjusid keskkoolilõpetajate keeletarvituses».

Kirjandussektsiooni eesti filoloogia alastest ettekannetest osutus huvitavaks ja rahvaluule nõukoguliku uurimismeetodi selgitamisel väga vajalikuks dots. E. Laugaste töö «Kriitilisi märkusi ajaloolis-geograafilise uurimismeetodi kohta rahvaluules». Dots. J. Käosaare ettekandes ja sellele järgnenud elavas läbirääkimiste osas analüüsiti eesti kirjandusliku pärandi ümberhindamise ja klassika väljaandmise probleeme, nõuti vastava töö kiirendamist ja viimase kvaliteedi parandamist.

Neljast vene filoloogia alal peetud ettekandest väärib esiletõstmist van.-õpet. T. Murnikova töö «Vene keele kujunemine tema murretes». Huvitavaid probleeme oli puudutatud ka van.-õpet. B. Jegorovi ettekandes ilukirjanduslike teoste keelest ja stiilist. Van.õpet. L. Firssova analüüsis sõnavara põhifondi küsimusi vene keeles. Ainukese vene kirjandust käsitleva ettekandena esitati konverentsil van.-õpet. J. Lotmani töö Andrei Kaissarovi kirjanduslike vaadete kujunemisest.

Seekordsed lääne filoloogia raames ette kantud tööd kuulusid kõik keele alale. Dotsendid K. Kann ja L. Kivimägi ning van.-õpetajad O Mutt ja R. Lesthal valgustasid neis inglise, prantsuse ja saksa keele sisemisi seaduspärasusi ja arenemistendentse.

Rohkesti küsimusi kerkis üles van.-õpet. E. Koemetsa ettekande puhul, mis käsitles suhteliselt veel vähe uuritud ala — keele ja mõtlemise suhete probleemi.

Läbirääkimiste käigus vahetati elavalt mõtteid keele- ja kirjandusküsimuste üle ja tehti kriitilisi ja enesekriitilisi märkmeid esitatud ettekannete ja vastavate kateedrite töö kohta.

Konverentsi ettekanded ja sõnavõtud näitasid, et peale J. V. Stalini keelealaste tööde ilmumist on keele- ja kirjandusteadus TRÜ-s arenenud tõusuteed.

Konverentsi tööst võtsid osa ka külalised Moskva, Leningradi ja Tallinna teaduslikest instituutidest ja kõrgematest õppeasutustest. Kahjuks külastasid aga meie üliõpilased konverentsi istungeid vägagi tagasihoidlikult.

A. Valmet,
eesti keele kateedri aspirant

Sõna on ülikooli lõpetajatel

Minust saab nõukogude pedagoog

Juba keskkoolis ja ülikooli esimestel kursustel tundsin huvi õpetajakutse vastu. Armastan tegelda lastega, võtta osa nende rõõmudest-muredest. Suurt mõju avaldasid mulle seejuures ka marksismi-leninismi klassikute, samuti ka A. S. Makarenko teosed kasvatusküsimuste kohta. Seni otsustasin oma huviala üle ainult teoreetiliste teadmiste põhjal.

Suureks elamuseks, ühtlasi väärtuslikuks kooliks osutus mulle käesoleva õppeaasta esimesel semestril toimunud pedagoogiline praktika, mille viisin läbi Tartu II keskkooli XI-a klassis. Mõistsin esmakordselt täie selgusega, et «meie maal, kus õpib iga laps, on õpetaja esimene inimene. Meie laste, meie rahva tulevik on õpetaja kätes, tema kuldses südames» («Noor kaardivägi»).

Kõige tähtsam, mida kogesin pedagoogilise praktika jooksul, on see, et õpetaja, kes piirdub ainult tundide andmisega, pole n. ö. populaarne, pole väärtuslik pedagoog. Õpetaja peab kasvatama ja seda mitte ükskõikselt, vaid kogu südamega. Ainult sel viisil leiab ta õige tee lastele lähenemiseks, nende mõjutamiseks ja kasvatamiseks kommunismi vaimus. Õpetaja peab võtma osa õpilaste klassivälisest tööst, seda suunama.

Teatavasti on keeletundides kommunistliku kasvatustöö läbiviimiseks vähem võimalusi kui teiste õppeainete tundides. Ka minul oli sel alal raskusi. Siiski andis lausenäidete õige valik, samuti lugemispalade puhul teatud probleemide tõstmine häid tulemusi. Ühel klassi komsomoli-algorganisatsiooni lahtisel koosolekul, kus arutati distsipliiniküsimusi, tõid õpilased muuseas näiteid inglise keele õpikus leiduvast palast, mida käsitlesin eelmisel tunnil.

Hiljuti anti meie kursuse üliõpilastele teada nende töökohad peale ülikooli lõpetamist. Mind määrati Tapa keskkooli inglise keele õpetajaks. Olen rõõmus, et võin hakata töötama armastatud erialal, et minust saab nõukogude pedagoog.

K. Silvet,
ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse inglise filoloog

Meeldejääv ekskursioon Moskvasse

Rahvusvahelise töörahvapüha 1. mai puhul korraldati ÜAÜKN Turismi Ekskursiooni Valitsuse poolt Eesti NSV töötajatele 6-päevane ekskursioon meie sotsialistliku kodumaa pealinna Moskvasse. Sellest avanes võimalus osa võtta ka minul.

Vaatamata ekskursiooni lühikesele kestvusele, nägime selle aja jooksul väga palju huvitavat. Moskva vaatamisväärsustega tutvumiseks korraldati meile autobusel ekskursioon. Viibisime linna tähtsaimatel ja kaunimatel väljakutel, tutvusime väljapaistvate ehitustega. Eriti sügavaid tundeid kutsus esile südalinnas aetsev Punane väljak, mille kõrval asub meie võimsa kodumaa süda — Moskva Kreml, kus töötasid Nõukogude riigi ja kommunistliku partei rajajad Lenin ja Stalin, kus praegu töötavad Nõukogude valitsuse liikmed. Kremli-esisel väljakul asub mausoleum, mille sissekäigu kohale on kirjutatud kaks lõpmata kallist nime

Lenin
Stalin.

Sõjajärgsel perioodil on Moskvas ehitatud tuhandeid uusi elamuid, loodud palju uusi haljasalasid ja parke. Eriti ilus on Suure Teatri ees asuv Sverdlovski väljak. Igal sammul näeme hoogsat ehitustegevust. Punase väljaku ääres on alanud järjekordselt ühe uue kõrghoone ehitustööd, mis kujuneb kõige suuremaks ehituseks Euroopa mandril. Samas lähedal, Kotelnikovi kaldaäärsel, asub valminud kõrghoone-elamu, milles on enesele mugava kodu leidnud enam kui 7000 moskvalast.

Meie ekskursioon linnaga tutvumiseks lõppes Lenini mägedes Lomonossovi-nimelise Rükliku Ülikooli uue kõrghoone juures. Raske on edasi anda selle väljapaistva hoone suurust ja ülevust. Valminud on seni ülikooli peakorpus, mille suuruse kohta annavad ettekujutust mõned arvud. Hoone kõrgus on 239,5 m, hoones on üle 2000 ruumi. Et kõiki ruume läbida ja igaühes nendest viibida ainult üks minut, vajame aega 14 päeva. See suurepärane ehitus antakse üliõpilaste kasutusse eeloleval sügisel. Siin on loodud kõik võimalused eeskujulikuks tööks. Ühiselamu osas kindlustatakse iga üliõpilane omaette toaga, mis on varustatud telefoniga.

Lenini mägedesse tuleb ehitamisele terve teaduse linn — lisaks valminud peakorpusele ehitatakse siia teised vajalikud hooned. Suurt tähelepanu omistatakse vastava maa-ala heakorrastamisele, mistõttu siin rajatakse rohkesti muruväljakuid, haljasalasid, spordiväljakuid ja suur park. Peakorpuse esisele väljakule on loodud kunstlik bassein, kus on hulgaliselt purskkaeve. Üldse hõlmab uus ülikool oma hoonete, parkide jt. objektidega 320 ha maa-ala. Võrdlusena olgu märgitud, et vana ülikool võtab enese alla ainult 4 ha pindala.

Meie ajastu suurepärasemaid ehitusi on Moskva metroo — kogu nõukogude rahva uhkus. Seepärast jätab see ehitus igasse vaatajasse suurepärase mulje. Moskva maa-aluste transpordimagistraalide ehitamine on vahetpidamatult kestnud üle kahe aastakümne. 15. mail k. a. möödus 18 aastat Moskva L. M. Kaganovitši nimelise allmaaraudtee esimese osa avamise päevast. Pärast esimese osa käikulaskmist on allmaaraudtee liinide pikkus suurenenud enam kui viiekordseks, ulatudes üle 100 km, kusjuures jaamade arv on tõusnud 13-lt 42-le. Moskva metroojaamu võib nimetada maa-alusteks paleedeks. Hiljuti lasti käiku 4,5 km pikkune trass, mis ühendab Revolutsiooni väljaku Kiievi vaksaliga. Siin asub kolm suurepärast arhitektuurilise kujundusega jaama — Arbati, Smolenskaja ja Kiievskaja. Arbati jaama tsentraalsaali pikkus on veerand kilomeetrit. Kõigi kolme uue jaama arhitektuuris on kajastamist leidnud teemad nõukogude patriotismist, nõukogude rahvaste vankumatust sõprusest, vene rahva sõjalisest vaprusest. Uute maa-aluste paleede kujundamisel on kasutatud kümneid sorte marmorit ja graniiti, kristalli ja pronksi jne.

Külastasime ka Lenini muuseumi, kus tutvusime eksponaatidega, mis kajastavad Vladimir Iljitš Lenini elu ja tegevust. Samuti külastasime Tretjakovi galeriid, Nõukogude Armee muuseumi, planetaariumi, Ostankini paleed ja Moskva zooparki. Viimase ekskursiooni teostasime J. V. Stalini kingituste muuseumi. Siin väljapandud kingitused suurele juhile tema 70. sünnipäeva puhul räägivad kogu progressiivse inimkonna palavast armastusest suure juhi, isa ja õpetaja vastu.

Ekskursioon Moskvasse ning seal nähtu jätsid minusse unustamatu mulje meie sotsialistliku kodumaa suurest võimsusest, tema kultuuri, kunsti ja teaduse kõrgest tasemest, nõukogude rahvaste ennastsalgavast ülesehitustööst kauni kommunismihoone püstitamisel meie maal. Meie Nõukogude kodumaa on oma jõudude õitsengul ja läheb uutele väljapaistvatele võitudele oma kuulsusrikka kommunistliku partei juhtimisel.

L. Kaaramaa,
õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

Arutati üliõpilaste iseseisva töö olukorda

Õpetatud Nõukogu koosolekul 15. mail s. a. arutati pikemalt üliõpilaste iseseisva töö olukorda ühiskonnateaduslikes kateedrites. Vastava komisjoni esimees dots. A. Pärl juhtis oma aruandes tähelepanu suurele teoste hulgale, mis üliõpilastel tuleb nendes ainetes konspekteerida. Et kindlustada kõigile üliõpilastele häireteta töötamise võimalus, peaks raamatukogude ja kabinettide juurde soetatama veel vähemalt 150 töökohta. Ka tuleks tööplaanid koostada nii, et loengute kuulamiseks jätkuks päeva ühest poolest. Teisena kuulati ära sm. L. Vatmani aruanne vene keele õpetamisest TRÜ-s. Niihästi aruandja kui ka sõnavõtjad juhtisid tähelepanu vene keele ikka veel suhteliselt madalale tasemele üliõpilaskonnas.

Pedagoogilise praktika kohta võetud resolutsioonis otsustati taotleda praktika aja pikendamist vähemalt neljale nädalale ja selle juhendamise tõhusamaks muutmist niihästi ülikooli kui ka keskkoolide poolt.

A. Elango

TRÜ üliõpilaste võistlustööde teemad 1953/54. õppeaastaks

I Ajaloo-keeleteaduskond:

1. Sihitise, kaudsihitise ja määruse vahekorrast eesti süntaksis.
2. Ühe seni lähemalt uurimata eesti murraku häälikuline või morfoloogiline ülevaade.
3. Tartu Ülikooli osa eesti kirkeele arendamisel möödunud sajandil.
4. Kõneviisid, nende vormid ja tarvitamine keskkooliõpilaste keeles.
5. Põlevkivitööstuse ja põlevkivirajooni areng Eesti NSV-s sõjajärgsel perioodil.
6. Kreenholmi manufaktuuri taastamine ja areng sõjajärgsel perioodil.
7. Eesti rahvas võitluses rahu eest.
8. Tallinna linna tööstuslik areng sõjajärgsel perioodil.
9. Ülikoolilinn Tartu sõjajärgsel perioodil.
10. Tallinna kultuurielu areng sõjajärgsel perioodil.
11. Pärnu linna areng sõjajärgsel perioodil.
12. Saksa rahva võitlus ühtse demokraatliku Saksamaa eest.
13. Lähis- ja kesk-ida rahvaste rahvuslik vabastusvõitlus Ameerika imperialismi vastu.
14. Thomas Morus ja tema «Utoopia».
15. Tommaso Campanella ja tema «Päikese riik».
16. Oskar Luts humoristina.
17. Kreutzwald publitsistina.
18. Kirjanduse küsimused NLKP XIX kongressi materjalide valgusel.
19. Ühe lääne-eesti rahvalauliku rahvalaulude analüüs.
20. Ühe vepsa keele murde ülevaade.
21. Polütehnilise hariduse idee varasemate utoopiliste sotsialistide (C. T. Moruse ja T. Campanella) töödes.
22. Polütehnilise hariduse idee klassikalises vene pedagoogikas (XIX sajandil).
23. «Osavate käte» ringid ja tehnikaringid Tartu koolides.
24. «Своеобразие говоря Причудского края».
25. «Обзор древнерусских рукописей в фундаментальной библиотеке ТГУ».
26. Творчество русских советских писателей в ЭССР».
27. Советская сатирическая комедия в 1952—1953 г.»

(Järgneb)

Möödunud nädalal

ÜTÜ Nõukogus

18. mail toimus ÜTÜ Nõukogu viimane koosolek. Arutamisele tulid ringide 1953/54. õppeaasta temaatilised tööplaanid. Samal koosolekul tehti kokkuvõte šeflustööst käesoleval õppeaastal.

Lõppesid loengud

Arstiteaduskonna III kursusel lõppesid 16. mail loengud. Järgneva nädala jooksul sooritavad üliõpilased eksamid vene keeles ja patoloogilises anatoomias.

Kateedrijuhatajate koosolek

Ajaloo-keeleteaduskonna kateedrijuhatajate koosolekul, mis toimus 14. mail, kuulati ära prof. P. Ariste aruanne äsjasest keeleteaduste alasest teaduslikust konverentsist ja arutati semestri lõpuga ning eksamisessiooniga seotud küsimusi.

Looduseuurijate Seltsis

Looduseuurijate Seltsi botaanikasektsiooni järjekordne ettekandekoosolek toimus TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri ruumes, 16. mail k. a.

Ettekandega Kagu-Eesti järvede taimestikust esines koosolekul sm. H. Tuvikene.

KOKKUVÕTTEID OLÜMPIAADILT

Hiljuti lõppes TRÜ kunstilise isetegevuse ja omaloomingu V olümpiaad. Olümpiaad viidi läbi käesoleva õppeaasta kevadsemestril üksikutes teaduskondades, kust parimad suunati lõppülevaatusele.

Olümpiaadist, nagu varematel aastatelgi, jäid eemale õppejõud. Esinesid ainult mõned üksikud arstiteaduskonnast, ajaloo-keeleteaduskonnast ja kehakultuuriteaduskonnast. Loodetavasti laheneb see küsimus meie VI-daks kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadiks.

Kokkuvõttes võib öelda, et kunstiline isetegevus on Tartu Riiklikus Ülikoolis teinud edusamme. Järjest kerkib esile uusi noori, kes omavad suuri võimeid nii laulude, deklamatsioonide kui ka humoreskidega esinemiseks. Kunstiline isetegevus on meil kujunenud tõeliselt massharrastuseks.

Tublilt on ülikoolis arenenud näitekunsti viljelemine. Tunnustavalt tuleb märkida kehakultuuriteaduskonna poolt lavale toodud Tipoti operetti «Sinu kõrval», mis võeti ka RT «Vanemuise» kavva, kus operett on saanud teatripubliku üldise tunnustuse osaliseks. Hästi esines ka arstiteaduskonna näitering, tuues lavale Tšehhovi lühinäidendi «Karu» ja Mdivani «Vennad».

Halb on olukord orkestrite osas. Ainsa instrumentaalansambli suutis välja tuua kehakultuuriteaduskond ja seegi on laiali läinud niisama kiiresti kui ta loodigi.

Olümpiaadi tulemustest tehtud kokkuvõtte põhjal tunnistati parimaks teaduskonnaks kunstilise isetegevuse alal kehakultuuriteaduskond. Teisele kohale tuli arstiteaduskond, kolmandale matemaatika-loodusteaduskond, neljandale ajaloo-keeleteaduskond ja viiendale kohale õigusteaduskond.

L. Bergmann

Kehakultuur ja sport

Esimene krossipäev

Möödunud pühapäeva hommikupoolel algas ülikooli peahoone eest liikumist rõõmus rongkäik ülikooli kehakultuurlastest. Lippude lehvides siirdus rongkäik orkestrihelide saatel Tähtvere parki, kus toimus igaaastase üliõpilaste, õppejõdude ja teenistujate traditsioonilise jooksukrossi avamine.

Jooksukrossi avamiseks võttis sõna TRÜ rektor sm. F. Klement, kes kõneles ülikooli kehakultuurlaste sportlikest saavutustest, mis on tunnustust leidnud mitte ainult meie vabariigis vaid ka kogu Nõukogude Liidus.

Esimesena asusid starti arstiteaduskonna üliõpilased.

Üldse startis esimesel krossipäeval arstiteaduskonnast 80, ajaloo-keeleteaduskonnast 81, matemaatika-loodusteaduskonnast 89 ja õigusteaduskonnast 102 kehakultuurlast-üliõpilast. Kahjuks jäid esimesel päeval krossist eemale õppejõud ja teenistujad.

Krossi avapäeva parima tulemuse 1000 meetri jooksus meestele saavutas õigusteaduskonna üliõpilane A. Pisuke ajaga 2 min. 38 sek. ning naiste 500 meetri jooksus ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane S. Aunula ajaga 1 min. 24,4 sek.

TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad! Jooksukrossi orgbüroo kutsub teid kõiki osa võtma jooksukrossist, mis kestab kuni 31. maini.

Start toimub Tähtvere pargis teaduskondade viisi järgmiselt: arstiteadusk. 26. mail, mat.-loodusteadusk. 27. mail, ajaloo-keeleteadusk. 28. mail ja õigusteadusk. 29. mail. Stardi algus kell 19.00.

H. Roosipuu foto

Toimub TRÜ spordipäev

Eesmärgiga populariseerida kehakultuuri ja sporti, TRÜ üliõpilaste hulgas ja teha kokkuvõtteid massilisest kehakultuuritööst Tartu Riiklikus Ülikoolis, viiakse 24. mail k. a. algusega kell 16.00 Tamme staadionil läbi traditsioonline TRÜ spordipäev.

Spordipäeva kavasse kuuluvad kergejõustikuvõistlused, teatejooksud, jalgrattasõitt, kõievedu, ratsutamise, mootorspordi ja akrobaatika demonstratsioonvõistlused jne.

Spordipäeval kavas olevad võistlused toimuvad ühtlasi ka teaduskondade vaheliste võistlustena, kusjuures võitjaks tulnud teaduskonda autasustatakse diplomi ja ekskursooniga Riiga või Leningradi, millest osa võtab kogu teaduskonna võistkond. Individuaal-aladel esikohale tulnuid autasustatakse diplomi ja mälestusesemetega. **E. Reidla**

Vene keele õpetamisest TR Ülikoolis

Vene keele kateeder on oma töö ümber korraldanud NLKP XIX kongressi otsuste ning J. V. Stalini geniaalsete teoste «Marksism ja keeleteaduse küsimused» ja «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» alusel. Täites KHM käskkirja nr. 2000 2. detsembrist 1952. a. on kateedri õppejõud oma igapäevases töös asunud ulatuslikult kasutama kongressi materjale ning J. V. Stalini teoseid.

Viimaste aastate jooksul on kateeder oma töös saavutanud teatud edusamme. Üliõpilased omandavad teadlikult ning tõsiselt vene keelt. Nende teadmiste tase on märgatavalt tõusnud. Paljud üliõpilased valdavad juba hästi vene keelt, võivad vabalt, ilma sõnastiku erilise abita lugeda ning tõlkida ühiskondlik-poliitilist kirjandust, ilukirjandust ja erialaseid teoseid, oskavad ladusalt vestelda vene keeles (Siigur, Kalme ja Hiire õigusteaduskonnast; Jakobson, Valdes, Veinpalu, Vaarik ja Humal arstiteaduskonnast; Udam, Soovik ja Eesalu matemaatika-loodusteaduskonnast). Üliõpilaste passiivne sõnavara on küllaltki suur ning keele omandamise ülesanne on seega põhiliselt teostatud.

Kateedri töö suureks puudujääägiks on asjaolu, et üliõpilased ei valda siiski veel küllalt hästi elavat vene keelt, samuti on puudulikult arenenud nende kirjalik väljendusvõime. Vestlustes teevad üliõpilased veel palju vigu, tihti tuleb neil puudus sõnadest. Seepärast võttis kateeder juba möödunud õppeaastal vastu otsuse, mis kohustab õppejõude pöörama erilist tähelepanu üliõpilaste suulise kõne arendamisele ja nende kirjaoskuse tõstmisele. Sel eesmärgil toimuvad I ning II kursusel igal nädalal elava kõne ja kirjaoskuse arendamise tunnid. Vanematel kursustel on see nädalatundide väikese arvu (2 tundi) pärast võimatu. On selge, et siin tuleb leida teisi meetodeid. Kahjuks on siiski veel selliseid õppejõude, kes kasutavad tunde ülemääraselt pikkade seletuste andmiseks ning on liiga seotud grammatika külge (Puusepp ja Hordikainen).

Kateedri juures töötavad vene keele ringid. Nende eesmärgiks on aidata üliõpilastel kiiremini omandada elavat kõnekeelt. Ringide töökoosolekud toimuvad üks kord kuus. Ringikoosolekutel peavad üliõpilased referaate mitmesugustel teemadel ning arutavad neid huvitavaid küsimusi. Kuid ringide tööd ei saa tunnistada rahuldavaks. Osavõtjate arv on liiga väike, suhtumine ringi töösse passiivne. Kriitika ning enesekriitika korras tuleb märkida, et ringide töökoosolekud on sageli igavad, ei kutsu esile ringis töötavate üliõpilaste elavat huvi. Mõned kateedri õppejõud alahindavad ringi töö tähtsust ning tegelevad ringides aastast aastasse ühe ja sama teema kallal (Ugarova). Et muuta ringide tegevus elavamaks, tuleb õppejõududel otsustavalt ümber korraldada kogu oma töö, luua aktiiv kommunistlikest noortest ning eeskujulikest üliõpilastest.

Distsipliin vene keele tundides jätab soovida. Üliõpilaste seas on veel selliseid, kes ei valmistu tunniks ette (Püttsepp õigusteaduskonnast; Metsmaa ja Migur kehakultuuriteaduskonnast) või puuduvad sageli tundidest (Sahk õigusteaduskonnast; Jaakmees, Lehtmets ja Kingissepp arstiteaduskonnast). Teaduskondade dekaanid ja kursuste hooldajad tunnevad vähe huvi selle vastu, kuidas nende üliõpilased käivad tundides, kuidas nad õpivad. Dekaanid reageerivad nõrgalt õppejõudude teadaannetele distsipliinirikkumise kohta üksikute üliõpilaste poolt. Tuleb märkida, et mitte kõik õppejõud ei ole üliõpilastele distsipliini osas eeskujuks. Õppejõud Gadiatova ja Ernits ning teised on hilinenud tundidesse. On esinenud tunniplaani omavolilisi muutmisi (van.-õpetaja Tolokonnikova).

Käesoleval õppeaastal koostasid mõned dekaanid õppeplaani vene keele osas metoodiliselt valesti. Matemaatika-loodusteaduskonnas tuleb õppejõududel kõigil kursustel pidada kaks vene keele tundi järgemööda. Kahetunniseid vene keele loenguid on ka teistes teaduskondades (kehakultuuriteadusk., arstiteadusk.). Selline õppeplaan ei kindlusta ei täisväärtuslikku õpetamist ega ka keele küllaldast omandamist: üliõpilased peavad ette valmistama kaks teemat ja teevad seda seepärast pinnapealselt. Mõned dekaanid ei ole hoolitsenud ka vastavate ruumide eest loengute läbiviimiseks. Nii on näiteks 7-liikmeline õpperühm pidanud loenguid uues anatoomikumis, palju tunde on toimunud vana anatoomikumi läbikäidavas toas. Kateedri juhataja asetäitja õppejõud Gadiatova külastuse ajal käisid kõrvalised inimesed sellest «auditooriumist» läbi 21 korda 50 minuti jooksul.

Kahe viimase aasta jooksul on kateedri õppejõud palju töötanud ülikoolis vene keele õpetamise metoodika kallal. Töötati läbi kordamise ja õpitud materjali kinnistamise küsimused, probleem kommunistlikust kasvatusest keeletundides jm. Et tõsta metoodilist meisterlikkust ja vahetada töökogemusi, külastatakse kateedris sageli vastastikku tunde. Külastusele järgneb arutelu. See aitab kahtlemata kaasa paljude puuduste kõrvaldamiseks meie pedagoogilises töös.

Üheks kõige nõrgemaks alaks kateedris on teaduslik uurimistöö. Siin ei ole mitme aasta jooksul tehtud mitte midagi. Viimasel ajal on siiski märgata teatud pööret. Enamik õppejõude valmistub praegu kandidaadieksami sooritamiseks. Edukalt on sooritanud eksameid van.-õpet. Trummal ja Tanvel. Tõsiselt töötavad oma dissertatsioonide kallal van.-õpetajad Firssova ja Bachman. Kuid mitte kõik õppejõud ei suhtu veel õigesti teaduslikku uurimistöösse, ei hoolitse oma teoreetilise taseme tõstmise eest ning ainult kavatsevad anda ära oma kandidaadieksameid. Kandidaadiminimumi sooritamiseks on meie ülikooli juures olemas kõik võimalused ning neid tuleb täielikult ära kasutada. On muidugi õige, et teadusliku töö arendamist takistab teadusliku juhendaja puudumine kateedris, kuid oma passiivsust ei saa põhjendada ainult sellega. Tuleb näidata üles isiklikku initsiatiivi, huvi teadusliku töö vastu. Aga seda paljudel meie seast veel ei ole.

Teravat puudust tuntakse vene keele õpikust eesti kõrgematele koolidele. Küsimus sellise õpiku koostamisest on muutunud juba ajalooliseks. Küsimus kerkis üles juba neli aastat tagasi. Paljud kateedri liikmed asusid tööle õpiku koostamisel. Kuid töö katkestati põhjustel, mis ei olenenud kateedrist. Praegu on käsikiri siiski valmis. Toimetuse kolleegium (van.-õpet. Maasik, Murnikova ja Firssova) peab selle läbi vaatama võimalikult kiiresti, käsikiri tuleb läbi arutada kateedris ning anda trükki, et uuel õppeaastal üliõpilased oleksid varustatud vene keele õpikutega.

Stalinliku keeleõpetuse omandamiseks on kateedris üksikasjaliselt õpitud tundma J. V. Stalini töid keeleteaduse küsimustes. On peetud rida referaate. Seda tööd tuleb tugevdada, sest mõned õppejõud, kes pole küllaldaselt omandanud stalinliku keeleõpetuse põhialuseid, on teinud oma loengutes teoreetilisi vigu.

Uuel õppeaastal tuleb pöörata täit tähelepanu üliõpilaste kõne ja kirjaoskuse arendamisele. On vaja aktiviseerida vene keele ringide tööd. Teaduskondade dekaanid peavad osutama kateedritele abi võitluses eeskujuliku õppeedukuse ja distsipliini eest vene keele tundides.

L. Vatman,
vene keele kateedri juhataja

Külaliskontsert aulas

24. mail esineb Tartu Riikliku Ülikooli aulas kontserdiga Läti NSV Ametiühingute Nõukogu Kultuurihoone segakoor. Mainitud koori autasustati 1951. a. preemiaga üleliidulisel ametiühingute kunstilise isetegevuse ülevaatusel Moskvas.

Koori juhatab Läti NSV teeneline kunstitegelane Leonid Vigner. Solistina on kaastegev Visvaldis Gulbis.

Kontserdi kavas on nii nõukogulikku kui ka klassikalist kooriloomingut, samuti rahvaste laule. Kontsert algab kell 19.00.

Vastuseks kriitikale

Vastuseks meie lehes nr. 6 (185) 15. maist 1953. a. rubriigis «Sule-relvaga» avaldatud kriitilistele märkustele teatab TRÜ varustus-transportosakonna ülem, et orgaanilise keemia kateedri jaoks on kummikorgid tellitud. Kateeder saab korgid kätte juunis.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая: Быть готовым к летнему спортивному сезону.

А. Валмет. О конференции по языкознанию в ТГУ.

К. Сильвет. Стану советским педагогом.

Л. Каарамаа. Запоминающаяся экскурсия в Москву.

II страница

Темы студенческих конкурсных работ в ТГУ на 1953/54 учебный год.

Л. Бергман. Итоги олимпиады.

Л Ватман. Об обучении русскому языку в ТГУ.

Спортивная хроника.
Информации.

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03173 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 1564

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat
ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (188) Reedel, 29. mail 1953. a. VI aastakäik

Parteitöö edasise tõusu eest

Ülikooli parteiorganisatsioon valmistub möödunud aasta töö kokkuvõtete tegemiseks.

Parteiorganisatsiooni töö programmiks on Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsused ja võitlus nende otsuste täitmise eest.

Meie aruande-valimiskoosoleku ettevalmistamise protsessis peavad teaduskondade parteiorganisatsioonid analüüsima oma tööd seoses NLKP ajalooliste otsuste täitmisega. On vaja rääkida sellest, mis oli meie töös positiivset, kuidas me võitlesime väärnähtustega, millele tuleb pöörata erilist tähelepanu praegu. Selline töö analüüs on vajalik mitte ainult parteibüroole ja algorganisatsioonile, vaid ka igale üksikule kommunistile.

Pole kahtlust, et meil on mõningaid saavutusi ülikooli töös üldse, et mõningal määral on paranenud kasvatustöö.

Kuid on vaieldamatu ka see, et parteiorganisatsiooni töös on tõsiseid puudusi. Meil tuleb analüüsida nende puuduste põhjusi ja kindlaks määrata üritused, mis on suunatud massilise poliitilise töö taseme tõstmisele.

Üks tõsisemaid ja ühtlasi mahajäänumaid töölõike on õppe- ja kasvatustöö. Mida on ülikooli parteiorganisatsioon teinud selle töö parandamiseks.? Miks me rahuldume puudustega selles töös?

Kuidas, mis alusel võisid tekkida sellised häbistavad faktid, et vana, nagu näib, kogenud professor Valdes saadab üliõpilase nurka seisma? Kas tehti siin viga, või avaldati põlgust meie üliõpilase vastu? On see eksitus või härraslik žest inimeselt, kes on unustanud, millises riigis ta elab?

Kuidas reageeris sellisele häbistavale faktile meie administratsioon ja arstiteaduskonna parteiorganisatsioon? Ei ole juhuslikud keskajalehe signaalid, mis paljastavad nõrka massilist poliitilist tööd arstiteaduskonna üliõpilaste seas.

Nõrgalt on parteiorganisatsioon võidelnud üliõpilaste teadmiste kvaliteedi tõstmise eest, õppeprotsessi õige läbiviimise eest.

Tuleb märkida, et rida suuri ja väikesi puudusi meie töös oleks ammu kõrvaldatud, kui meie kommunistid kõigil juhtudel saaksid õigesti aru oma vastutusest ülikooli töö eest.

Puudused partei töös, millele pööras tähelepanu sm. G. Malenkov oma aruandekõnes NLKP XIX kongressil, on iseloomulikud ka meie parteiorganisatsioonile. Vähe on arendatud kriitikat ja enesekriitikat — puuduste ja vigade kõrvaldamise äraproovitud meetodit. Mida on teinud meie teaduskondadele algorganisatsioonid puuduste kõrvaldamiseks selle meetodi abil? Mida on nad teinud massilise kriitika ja enesekriitika arendamiseks?

On vaja teha veel tõsist tööd parteilise ja riikliku distsipliini kindlustamisel. Palju eksitakse meil kaadrite valikus ja paigutamises, vastuvõetud otsuste kontrollimises.

Nõrgalt töötatakse partei liikmekandidaatidega. Puudulikult õpitakse neid tundma. Süstemaatilise töö puudumise tõttu on meil mõningaid seltsimehi, kellel kandidaadistaaž on aegunud.

Erilist tähelepanu nõuab ideoloogilise töö seisukord.

Sm. Malenkov märkis partei XIX kongressil, et «ideoloogiline töö on partei esmajärguline kohus ja selle töö alahindamine võib tekitada parandamatut kahju partei ja riigi huvidele. Me peame alati meeles pidama, et sotsialistliku ideoloogia mõju igasugune nõrgenemine tähendab kodanliku ideoloogia mõju tugevnemist.»

Parteiorganisatsiooni ülesanne on otsustavalt parandada ideoloogilise töö taset, avastada puudused ja vead selles töös, vältida formalismi, mis kahjuks veel sageli esineb kasvatustöös üliõpilastega.

Lenini-Stalini partei — see on kommunismi eest võitlemise partei. Nõukogude Liidu Kommunistliku partei XIX kongress võttis vastu otsused, mis on kogu meie tegevuse aluseks. Valmistudes ülikooli parteiorganisatsiooni aruande-valimiskoosolekuks me peame olema teadlikud, kuidas me võitleme nende ajalooliste otsuste elluviimise eest.

TEADAANNE

2. juunil 1953. a. kell 16.00 toimub TRÜ Õpetatud Nõukogu saalis TRÜ partei-algorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek.

Päevakorras:

1) Vastuvõtt NLK Partei liikmeks.

2) Aruanne TRÜ partei-algorganisatsiooni tööst.

3) TRÜ parteibüroo uue koosseisu valimine.

4) Delegaatide valimine linna VIII parteikonverentsile.

Parteibüroo

Ettevalmistusi Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünni-aastapäeva tähistamiseks

Kogu ENSV-s valmistutakse Fr. R. Kreutzwaldi 150-nda sünniaastapäeva tähistamiseks. Ka TR Ülikoolis tehakse selleks mitmekülgseid ettevalmistusi. Mainitud tähtpäevaga seosesolevaid küsimusi arutati hiljuti toimunud eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juhatuse koosolekul.

Ülikoolis korraldatavatest Kreutzwaldi sünni-aastapäevale pühendatud üritustest on üheks ulatuslikumaks 1953. a. detsembris ÜTÜ ajaloo-keeleteaduse osakonna nõukogu poolt korraldatav üliõpilaste teaduslik konverents. Eesti kirjanduse ja rahvaluule ring esineb seal 8 ettekandega. Ettekanded valgustavad mitmekülgselt meie suure kirjandusklassiku ja kultuuritegelase tegevust eesti demokraatliku kultuuri arendamisel. Ettekannetest võiks esile tõsta järgmisi: «Fr. R. Kreutzwald ilukirjanikuna», «Satiir ja huumor Kreutzwaldi loomingus», «Rahvapärane fraseoloogia Kreutzwaldi loomingus» ja «Kreutzwaldi hinnangud kaasaegse kirjanduse ja kirjanduskriitika kohta».

Sügisel korraldab ring ekskursiooni Kreutzwaldi muuseumi Võrus, et tutvuda kohaga, kus kirjanik lõi oma «Kalevipoja».

Kreutzwaldi tutvustamiseks väljaspool ülikooli valmistab ring ette populaarteaduslikke ettekandeid Kreutzwaldi elust ja loomingust ning «Kalevipojast», milledega esinetakse Tartu ja Elva koolides ning mujal. Ringi liikmed kirjutavad artikleid Kreutzwaldi loomingust rajooniajalehtedele.

E. Veskisaar

PARTEI ELU

Rohkem tähelepanu õppe- ja kasvatustööle ajaloo-keeleteaduskonnas

1952. aasta sügisel kritiseerisid ajaloo-keeleteaduskonna kommunistid teravalt, kuid õiglaselt teaduskonna parteibüroo tööd õppe- ja kasvatustöö alal.

Teaduskonna parteibüroo uus koosseis, võttes arvesse parteiliikmete kriitilised märkused, leidis, et õppe- ja kasvatustöö juhtimine on üks peamisi parteiorganisatsiooni ülesandeid.

Kohustuste jaotamisel büroo liikmete vahel me eraldasime õppe-, kasvatus- ja teadusliku töö iseseisvaks töölõiguks. Seda tööd juhiti teaduskonnas parteiliikmete, ametiühingu, komsomoliorganisatsiooni ja õpperühmade hooldajate poolt, samuti lahtiste parteikoosolekute abil. Neis küsimustes korraldati ka nõupidamisi dekaani ja prodekaaniga.

Möödunud aasta detsembris toimunud lahtisel parteikoosolekul ning selle ettevalmistamise käigus ilmnes rida tõsiseid puudusi õppe- ja kasvatustöös, eriti loengute osas. Märgiti, et dekanaat ning parteiorganisatsioon osutavad vähe abi vigade kõrvaldamiseks õppe- ja kasvatustöös, eriti aga loengute osas. Koosolek võttis vastu otsuse, mis nägi ette õppe- ja kasvatustöö parandamise, loengute ideoloogilise taseme ning nende aktuaalsuse tõstmise. Otsustati organiseerida loengute vastastikust külastamist ning nende läbiarutamist kateedrite koosolekutel ning kateedrijuhatajate nõupidamistel. Nagu nähtus kokkuvõtteist, mis tehti 1953. a. maikuus toimunud koosolekul, me suutsime saavutada sel alal mõningat edu.

Suurt abi meie tööks andis EKP Tartu Linnakomitee büroo, kes võttis küsimuse õppe-kasvatustöö olukorrast ajaloo-keeleteaduskonnas arutamisele möödunud aasta detsembris. Linnakomitee büroo otsuse me võtsimegi oma töö aluseks. Koos dekanaadiga töötati välja ja kinnitati teaduskonna parteibüroo poolt abinõud selle otsuse täitmiseks. Neid abinõusid rakendasime pidevalt oma töös kogu kevadsemestri jooksul. Teaduskonnas on läbi viidud kolm teaduslikku konverentsi: aspirantide konverents, üliõpilaste teaduslik konverents ja õppejõudude konverents, mis oli pühendatud J. V. Stalini geniaalse töö «Marksism ja keeleteaduse küsimused» ilmumise kolmandale aastapäevale. Õppeprogrammide ja -plaanide, dissertatsioonide ja teadusliku töö temaatika läbivaatamine seoses NLKP XIX kongressi otsustega ja J. V. Stalini töös «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» avaldatud seisukohtadega oli õppe- ja kasvatustöö parandamise küsimuse lahendamise loomulikuks jätkuks.

Ülikooli parteibüroo, kuulanud ära teaduskonna parteibüroo aruande õppe- ja kasvatustöö parandamise kohta teaduskonnas, märkis, et töö ümberkorraldamine toimub aeglaselt ning parteiorganisatsioon pole seda vajalikul määral juhtinud. Teaduskonna parteibüroo on veel vähe tegelnud õppedistsipliini küsimusega, on piirdunud vaid üksikute abinõude kasutuselevõtmisega, mistõttu see küsimus teaduskonnas pole veel lõplikult lahendatud. Ikka esineb veel loengutelt ja seminaridest põhjuseta ult puudumisi.

Teaduslik töö, õppejõudude teadusliku kvalifikatsiooni tõstmine on tihedasti seotud õppe- ja kasvatustöö küsimustega. Vead ja puudused loengutes ja teistes õppetöö vormides tulevad ilmsiks just peamiselt õppejõudude juures, kes nõrgalt töötavad oma teadusalase kvalifikatsiooni tõstmisel. Teaduskonna parteibüroo on vähe tegelnud selle küsimusega. Küll arutati küsimust teaduskonna parteiliikmete teaduslikust tööst parteikoosolekul, bürool kuulati ära dekanaadi aruanne olukorra kohta teadusliku töö alal, kuid sellega ei suudetud kaitta puudujääke. Asudes täitma büroo otsust hakkas dekanaat süstemaatiliselt ära kuulama kateedrijuhatajate ning üksikute õppejõudude aruandeid teadusliku töö plaani täitmise kohta. See abinõu peab kahtlemata aitama kaasa paremate tulemuste saavutamisel. Praegu pole enamik õppejõude suutnud täita oma teadusliku töö plaani tähtaegselt.

Ideelispoliitilise kasvatustöö parandamiseks teaduskonnas võeti tarvitusele rida abinõusid. Praegu töötab seminar partei XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tundmaõppimiseks, üliõpilastele on organiseeritud nende teemade läbiarutamiseks eraldi loengutesari, õppeaasta jooksul on igas õpperühmas läbi viidud poliitinformatsioone jne.

Kuid vaatamata tehtud tööle on jäänud teha veel palju õppe- ja kasvatustöö taseme tõstmiseks ajaloo-keeleteaduskonnas.

Põhiliseks veaks meie senises töös on, et teaduskonna parteibüroo on veel nõrgalt rakendanud tööle komsomoliorganisatsiooni, on halvasti juhtinud komsomoliorganisatsiooni kogu tööd. Pole täielikult ära kasutatud ametiühinguorganisatsiooni kaasabi õppe- ja kasvatustöö küsimuste lahendamisel. Vähe abi on osutatud ka poliitinformaatoreile ning õpperühmade hooldajaile nende töös üliõpilaste kasvatamisel kommunismi vaimus.

Neid puudusi me peame arvestama oma edaspidises töös.

E. Kononova,
ajaloo-keeleteaduskonna parteialgorganisatsiooni sekretär

Algas diplomitööde kaitsmine

Tartu Riikliku Ülikooli lõpetajatele on alanud vastutusrikas tööperiood — riigieksamid. Ajaloo-keeleteaduskonnas kaitsesid esimestena diplomitöid eesti filoloogid.

Esimesena asus oma diplomitöö «Tüveline astmevaheldus läänemerekeeltes» kaitsmisele üliõpilane A. Pikamäe. Suure hoole ja põhjalikkusega on autor läbi töötanud kõik vastavate keelte kohta leiduva trükitud materjali ja selle tulemusena on valminud töö, mis on omapoolseks panuseks läänemerekeelte uurimise alal.

Teisena sai sõna E. Valdre, kelle ulatusliku, 373-leheküljelise uurimuse teemaks oli «Vene laensõnad Valdai karjala keeles». Töö rajanes autori poolt 1951. ja 1952. a. suvel Valdai-Karjalas, kogutud materjalil. Keeleliste andmete põhjal andis autor kujuka pildi vene ja karjala rahvaste vahelistest sõbralikest suhetest ning näitas vene keele mõju karjala murretele.

Oma keelealases uurimuses «Kaasaütlev kääne eesti keeles» andis diplomand H. Vals rikkalike ja õnnestunult valitud näidete varal ammendava ülevaate kaasaütleva käände tekkimisest, arenemisest ja tähendusest, aidates seega kaasa eesti keele uurimisele.

O. Kruus oma mahukas, 200-leheküljelises töös «Jakob Mändmets realistina» andis Mändmetsa teoste igakülgse analüüsi ja õige, marksistliku hinnangu. Töö on väärtuslikuks panuseks eesti nõukogude kirjandusteaduse varasalve.

A. Nagelmaa diplomitööl «Võitlus realismi eest eesti kirjanduses 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul» on suur kirjandusteaduslik väärtus.

Oma töös «Eduard Vilde ja 1905.—1907. a. revolutsioon» käsitles S. Nagelmaa Ed. Vildet kui tol perioodil proletaarset kirjanikku, kes kutsus üles revolutsioonile. Seegi töö on väärtuslikuks panuseks eesti klassika marksistlikul ümberhindamisel.

Viimastena kaitsesid oma diplomitöid noor folklorist H. Ploompuu ja diplomand L. Õngo.

Kõigi diplomandide visa ja tõsine töö leidis riigieksamikomisjoni poolt kõrget tunnustust ja eranditult kõik tööd tunnistati maksimaalse hinde vääriliseks.

H. Ploompuu,
TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna diplomand

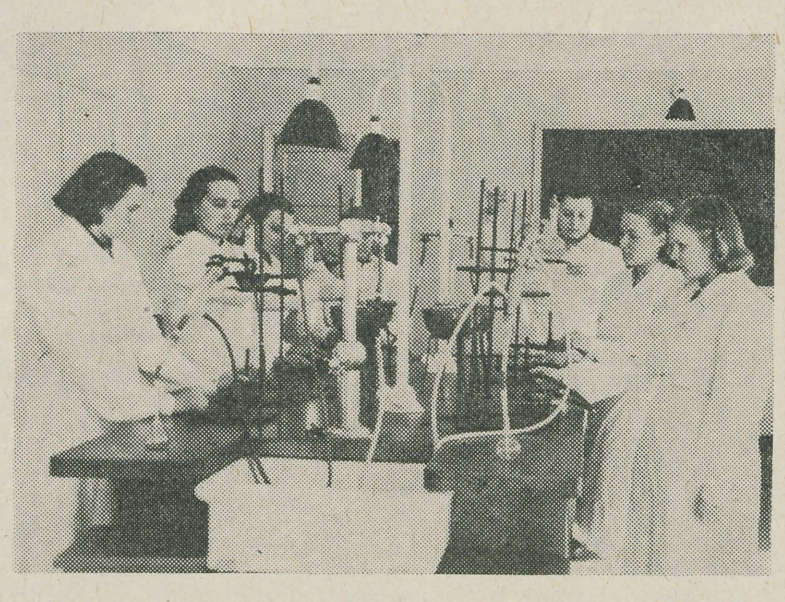

Farmaatsiaosakonna üliõpilasi praktikumil. *Joh. Miku foto*

Üleliiduline teaduslik sessioon Tartus

27. mail algas Tartu Riikliku Ülikooli aulas NSVL TA Astronoomilise Nõukogu ja Eesti NSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi teaduslik sessioon. Peale sessiooni avamist esines esimese teadusliku ettekandega «Akadeemik V. Struve ja tema tegevus Tartu ülikoolis» prof. T. Rootsmäe. Samal istungil esinesid veel akadeemik G. A. Šain ja prof. A. N. Deitš.

Istungid jätkusid 27. mai õhtupoolikul ja 28. mail ENSV TA Etnograafia muuseumis. Ettekannetega esinesid professorid P. P. Parenago, K. F. Ogorodnikov, füüsika-matemaatika teaduste kandidaadid A. G. Massevitš, S. B. Pikelner, NSVL TA Astronoomilise Nõukogu teaduslik töötaja P. N. Holopov jt.

Sessiooni lõppistungid toimuvad täna.

Toimuvad riigieksamid

Arstiteaduskonna raviosakonna VI kursuse üliõpilastel toimub viimane ja pingeline eksamisessioon ülikoolis. Tulevased arstid näitavad siin oma oskust siduda teooriat praktikaga, rakendada arstiteaduse saavutused praktikasse. Esialgsed eksamitu'emused näitavad, et üliõpilased on omandanud küllaldaselt praktilisi kogemusi ja orienteeruvad hästi teoorias. Nii on sooritanud seni hindele «väga hea» kõik eksamid üliõpilased U. Noorväli, L. Möller, S. Netudõhadko jt.

Head ettevalmistust näitasid ka kursuse komsomoliorganisatsiooni sekretär I. Loode ja O. Maimets, kelle teadmisi hinnati hügieeni riigieksamil kõrgeima hindega.

K. Soo

Head eksamitulemused

Õigusteaduskonna III kursusel on eksamisessioon jõudmas lõpule. Mainitud kursusel algasid eksamid juba mai kuu algul, sest juunikuus toimub menetluspraktika prokuratuuriorganeis. Toimunud eksamid on näidanud, et õigusteaduskonna III kursuse komsomoliorganisatsioon on pööranud suurt tähelepanu õppetöö küsimustele. Enamik eksameist on sooritatud ainult väga headele ja headele hinnetele, mis annab tunnistust sellest, et enamik III kursuse üliõpilastest on hoolikalt ja hästi ette valmistunud eksamisessiooniks. Nii on III kursuse üliõpilastest seni eksamid ainult väga headele hinnetele sooritanud üliõpilased H. Roop, A. Vesmes, L. Sisask, I. Karlson jt. Mainitud üliõpilaste pidev ja põhjalik töö kogu õppeaasta jooksul ning korralik osavõtt loengutest on kindlustanud neile põhjalikud teadmised loetud distsipliinides.

Kursuse komsomoliorganisatsioon on omistanud suurt tähelepanu ka ühiskonnateaduste omandamisele. Nii sooritas enamik üliõpilasi eksami poliitilises ökonoomias ainult väga heale hindele.

Väga häid ja ammendavaid vastuseid on eksameil andnud ka üliõpilased V. Rohl, Ü. Voltri, U. Lassmann jt., kelle õpinguraamatus enamik hinnetest on «väga head».

Õpperühmadest kõige edukamalt on eksamid sooritatud a-grupis, kus komsomoli grupiorganisaatoriks on sm. Keisk. Selles grupis on 11 üliõpilasest 4 (Sisask, Karlson, Elgas, Mesila) seni sooritanud eksamid ainult parimale hindele. Ka teistel ei lange hinne heast allapoole.

J. Lott

Tuleb teha tõsist tööd

Alanud eksamisessioon kujuneb raviosakonna III kursusele küllaltki tõsiseks, kuna üliõpilased peavad sooritama 7 eksamit.

Möödunud nädalal toimusid eksamid vene keeles ja patoloogilises anatoomias.

Vene keele eksami sooritasid hindele «väga hea» I ja II õpperühma üliõpilased kommunistlikud noored I. Raukas, H. Vaarik jt. Vastused eksamil näitasid, et osatakse aktiivselt kasutada omandatud sõnavara. Üliõpilased, kelle teadmisi hinnati rahuldavaga (R. Kingissepp, L. Pents jt.) peavad pühendama rohkem tähelepanu iseseisvale tööle vene keele alal.

Eksamitulemused patoloogilises anatoomias näitasid, et üliõpilased on aine põhjalikult omandanud. 19 üliõpilast sooritasid eksami hindele «väga hea». Kommunistlikud noored L. Humal, J. Kaskemaa, R. Malviste jt. andsid põhjalikke ja häid vastuseid.

Kahjuks mitte kõik üliõpilased pole suhtunud tõsiselt oma töösse õppeaasta jooksul. Nii näiteks ei küündinud L. Pentsi teadmised üle mitterahuldava.

Kursuse kollektiiv peab tegema tõsiseid pingutusi, et lõpetada eksamisessioon hästi.

A. Kukk

Kehakultuur ja sport

Tartu Riikliku Ülikooli spordipäevalt

Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlastel on kujunenud traditsiooniks igal kevadel organiseeritaval spordipäeval teha kokkuvõtteid aasta jooksul tehtud tööst ja demonstreerida oma võimeid mitmesugustel spordialadel. Tänavu viidi spordipäev läbi möödunud puhkepäeval Tamme staadionil.

Spordipäeva kavas oli kunstiline võimlemine, rahvatantsud, kergejõustiku individuaalalad ja teatejooksud, jalgrattavõistlused, jalgpallivõistlus, köievedu, ratsaspordi demonstratsioonesinemine ja mootorratturite takistussõit. Kokku startis spordipäeval ligi 300 võistlejat. Ilus suveilm oli staadionile meelitanud võistlust jälgima hulgaliselt Tartu töötajaid.

Spordipäeva avas TRÜ Spordiklubi juhatuse aseesimees sm. A. Tähnas, mille järele staadioni haljale murule rivistus naiste kunstlise võimlemise rühm, kes kehakultuuriteaduskonna vanem-õpetaja sm. L. Uustali juhatusel sooritas harjutuse keppidega. Seejärele esitasid rahvatantsijad kaks eesti rahvatantsu.

Spordipäeva võistlusaladel kergejõustikus püstitati kaks uut Eesti NSV rekordit. Kehakultuuriteaduskonna õppejõud M. Kutman ületas teivashüppes 4 meetrit, mis jäigi uueks ENSV rekordiks. TRÜ koondmeeskond koosseisus: A. Urb, M. Pukk, E. Heido ja A. Pisuke jooksis 4×800 m. teatejooksus uue ENSV rekordi ajaga 8 min. 7,4 sek. Endine rekord selles jooksus kuulus Tallinna «Kalevi» meeskonnale juba alates 1940. aastast.

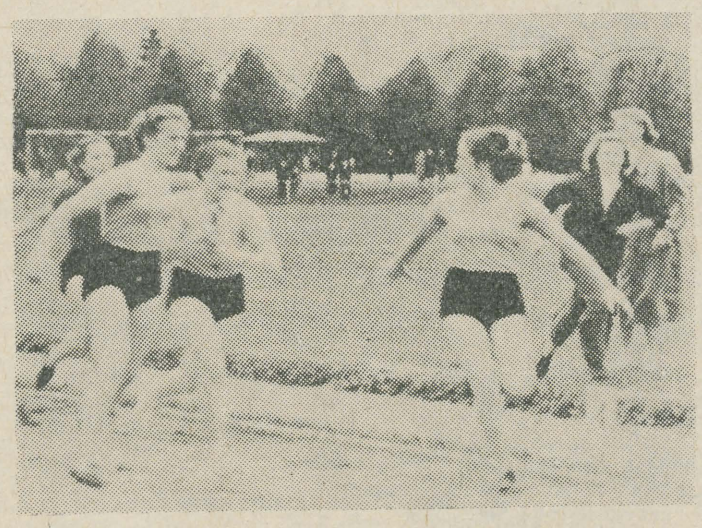

V. Levitski fotod

TRÜ teaduskondade võistkondade vahel arenesid pingelised võistlused teatejooksudes, viimase mehe jalgrattasõidus ja köieveos. Spordipäeva viimaste aladena viidi läbi demonstratsioonvõistlused ratsaspordis ja mootorratta takistussõidus.

Üldkokkuvõttes tuli spordipäeva võitjaks kehakultuuriteaduskonna võistkond 66 punktiga, omandades õiguse sõita ekskursioonile Riiga või Leningradi. Teiseks jäi mat.-loodusteaduskond 47 punktiga ja kolmandaks ajaloo-keeleteaduskond 30 punktiga. Lubamatult loiult võttis spordipäevast osa arstiteaduskond, kus ainult kahes teatejooksus suudeti välja panna võistkonnad. Ka ei saa rahule jääda õigusteaduskonna osavõtuga spordipäevast.

Tuusikuid puhkekodudesse

22. mail toimus TRÜ ametiühingu sotsiaalkindlustusnõukogu koosolek. Jagamisele tulid III kvartaliks ülikoolile määratud tuusikud puhkekodudesse. Kokku jagati teaduskondade vahel Võsu, Kalvi, Leedu NSV ja Kaukaasia puhkekodudesse 57 tuusikut.

Algas menetluspraktika

26. mail sooritasid füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilased oma viimase eksami ja siirdusid menetluspraktikale.

Möödunud nädalal

Ekskursioon Vargamäele

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri organiseerimisel korraldati pühapäeval, 24. mail eesti filoloogia üliõpilastele ekskursioon Vargamäele. Ühtlasi külastati ka teisi A. H. Tammsaare elu ja tegevusega seotud maakohti.

Asutatakse pioneerilaager

Hiljuti alustati Vellaveres ümberehitustöid. See ülikoolile kuuluv majand kohandatakse tänavu pioneerilaagriks, kus oma suvepuhkuse saavad veeta 100 ülikooli ja EPA üliõpilaste, teenistujate ja õppejõudude last.

Astronoomia-alane näitus

Tartus toimuva astronoomia-alase sessiooni puhul avati TRÜ Pearaamatukogus näitus, kus on eksponeeritud rida haruldasi väljaandeid astronoomia alalt.

TRÜ üliõpilaste võistlustööde teemad 1953/54. õppeaastaks

II Matemaatika-loodusteaduskond:

1. Kiireima languse meetod võrrandi komplekslahendite puhul.
2. Hausdorfi summeerimismenetlus.
3. B. V. Galjörkini meetodi rakendusi punktidünaamika probleemides.
4. E. Trefftz'i meetodi uusi rakenduslikke näiteid.
5. Klassikaliste statistiliste jaotusseaduste lihtsamaid approksimatsioone.
6. Galaktika tiheduse määramine Päikese ümbruses.
7. Auramise määramisest soo tingimustes.
8. TRÜ füüsika kateedris konstrueeritud kvartsniitelektromeetri tundlikkuse tõstmise võimalusi.
9. TRÜ füüsika kateedris konstrueeritud atmosfääri ioonide loendaja tegevuse automatiseerimine.
10. TRÜ füüsika kateedris konstrueeritud õhu ionisaatorite võrdlev uurimine.
11. Elektriline sukeldustermomeeter.
12. Deformatsioonide mõju mõnede ainete luminestsentsspektrile.
13. Uut tüüpi takistuselektriline termograaf meteoroloogiliste vaatluste teostamiseks.
14. 40 l/sek võimsusega õlidifusioon-pumba konstrueerimine ja selle tehniliste parameetrite mõõtmine.
15. Ligeeritud terase asoteerimine ja asoteeritud kihi mikrostruktuuri uurimine.
16. Põllumajandussaaduste vahefüüsiko-keemilise analüüsi meetodil.
17. Muldleelismetallide ioonide vahetusadsorptsiooni mõju süsteemi savi-vesi elastoplastilistele omadustele.
18. Süsteemide a) Cd-Fe b) Cd-Pb c) Cd-Cu valmistamine ja nende korrosiooni uurimine HCL -lahuses, eeldusel, et 2-se komponendi hulk süsteemis ei ületa 2%.
19. Elektrokapillaarkõverate uurimine lahustuval pinnal vesiniku mulli suuruse järele.
20. Savide hapetega tootlemise jääkide faasiline analüüs.
21. Savide hapetega tootlemise jääkide füüsiko-keemiline analüüs.
22. TiO_2 saamise võimalusest savide hapetega töötlemise jääkidest.
23. Jõevähk Eesti NSV-s.
24. Perekond pütt (Podiceps) Eesti NSV-s.
25. Mõne stratigraafilise ühiku geoloogiline kirjeldus.
26. Mõne vähema maa-ala geoloogiline kirjeldus.
27. Культура сахарной свеклой на болотистых почвах в условиях Эстонской ССР.
28. Eesti NSV mingi füüsilis-geograafilise rajooni iseloomustus.
29. Eesti NSV ühe rajooni või linna majandusgeograafia.
30. Mõnede Kagu-Eesti järvede suvine fütoplankton.
31. Mõnede Kagu-Eesti järvede epifüütsete vetikate liigiline koostis ja ökoloogia.
32. Mõne Eesti NSV soo geobotaaniline uurimus.

III Õigusteaduskond:

1. Lähis-Ida rahvaste võitlus rahvusliku sõltumatuse eest.
2. Kodanliku riigiaparaadi allutamine monopolidele.
3. Rahvademokraatliku revolutsiooni olemus ja revolutsiooni põhilised etapid.
4. Lähis-Ida maade rahvaste vabadusvõitlus pärast Teist Maailmasõda.
5. Lääne-Saksamaa remilitariseerimine — oht rahvusvahelisele rahule ja rahvaste julgeolekule.
6. Sotsialistliku seaduslikkuse tagamisest distsiplinaarmõjustusvahendite rakendamisel.
7. Tööliste ja teenistujate materiaalsest vastutusest ettevõttele või asutisele tekitatud kahju heastamisel.
8. Sotsialistliku seaduslikkuse tagamisest tööliste ja teenistujate töö tasustamisel.
9. Ühiskonnaohtlikkus kuriteo tunnusena nõukogude kriminaalõiguses.
10. Kriminaalkaristuse erinevus muudest riikliku sunni vormidest.
11. Ametiisikute õigusliku vastutuse vormid teenistusalaste kohuste rikkumise eest.
12. Ametiisiku vastutus majanduslike kuritegude läbi tekitatud materiaalse kahju eest.
13. Seltsimehelikud kohtud riikliku distsipliini ja töödistsipliini tugevdamise vahendina.
14. Hankelepingute aktiivne osa riikliku plaani täitmisel.
15. Tehniliste täiustuste ja ratsionaliseerimisesitiste rakendamine ja nende autorite õiguste realiseerimine Tartu käitistes.
16. Põllumajandussaaduste vahetamise lepingute rakendamise praktikast Tartu rajooni kolhoosides.
17. Alaline tootmisbrigaad kui töö organiseerimise põhivorm kolhoosis.
18. Riikliku sotsialistliku omanduse kaitsmist tagavate protsessuaalsete vahendite rakendamisest tsiviilvaidluste lahendamisel rahvakohtute praktikas.
19. Sotsialistliku moraali ja õiguse osa laste kommunistliku kasvatamise kindlustamisel perekonnas.

Sulerelvaga

„Kui endal pea otsas . . ."

Ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse eesti filoloogid jälgivad eesti foneetika auditooriumis huviga professor Ariste loengut. On läbi võtta veel viimased küsimused läänemere-soome võrdleva grammatika alalt, siis tuleb juba kogu tähelepanu pühendada eksameile. Ent auditooriumis pole mitte kõik IV kursuse eesti filoloogid.

*

Käed mantli taskuis suunab Edvin Hiedel samal ajal suurimas rahus oma sammud ülikooli peahoonest mööda, heites auväärsele hoonele altkulmu ainsa, pisut ülbe pilgu. Ilmselt on tal «paarematki» teha. Samas kohtub ta juhuslikult ühe oma kursusekaaslasega, kellel loengud on juba lõppenud.

Nende taga kõndivad inimesed, ehkki nad pole kuuldekauguses, võivad väljendusrikkaist käteliigutustest, õlakehitustest jne. järeldada umbes sellist jutuajamist:

«Edvin, kas sul ei peaks praegu mitte olema loeng?»

«Ah, tühja kah, jõuad sa kõigi auditooriumide pinke kulutada. Küllap leian mõne «hane», kes laenab oma konspekte, kui neid peaks tarvis olema?»

«No-noh, miks siis sul neid ei peaks vaja minema. Juba seminarides küsitakse kõvasti.»

«Oh, seminaris olen ainult ühe korra käinud, läks õnnelikult, ei küsitud. Ja mis seal ikka käia. Kui endal pea otsas, saad sest värgist ilma seminarita ka jagu.»

«No-jah, kui sul just on nii hea pea, et ilma loengute ja seminarideta jagu saad, siis küll.»

«Tead, läheme parem kohvikusse, mul üks tore näitsik ootab seal!» teeb Edvin kutsuva liigutuse.

«Võiks ju kah. Aga mul on dekanaati asja, tule kaasa, teen kähku, siis läki.»

Nüüd ilmub ulja «kavaleri» näole lausa kohkunud ilme.

«Ee-ei, sinna ma küll ei lähe.» «?»

«Tead, seal on imelikud inimesed, nad pärivad igasugu rumalusi, anna neile seal siis aru oma igapäevastest toimetustest.»

«Aga sa, Edvin, võiksid ikka õigupoolest mõelda õppimisele ka, kevadsessioon läheneb.»

«Oh, see veel mägede taga. Ja kui ikka hea pea . . .»

«Siis saad vist läbi eksamitetagi?»

*

Üksinda kohviku poole sammuva Edvin Hiedeli enesega rahulolev ilme laseb oletada, et jah, miks mitte? Kindlasti!

O. KADAK

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая: За дальнейший подъём партийной работы.

Е. Кононова. Больше внимания на учебно-воспитательную работу в историко-филологическом факультете.

Х. Плоомпуу. Началась защита дипломных работ.

Э. Вескисаар. Навстречу 150-летнему юбилею со дня рождения Ф. Р. Крейцвальда.

II страница

Темы премиальных работ студентов ТГУ на 1953—54 учебный год.

И. Лотть. Хорошие результарты на экзаменах.

А. Кукк. Работать посерьёзней.

Фельетон.

Спортивная хроника.

Информации.

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03210 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1653

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (189) Reedel, 5. juunil 1953. a. VI aastakäik

NSV Liidu kõrgemates koolides algas kevad-suvine eksamisessioon.

TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad, võidelge eksamisessiooni heade tulemuste eest!

Üliõpilased, sooritage eksamid ainult headele ja väga headele hinnetele!

Alustada õigeaegselt sisuka suvepuhkuse organiseerimist

Praegu on õppeaasta pingerikkamaid perioode: tuhanded üliõpilased õiendavad semestri arvestusi ja eksameid, sajad lõpetajad kaitsevad diplomitöid ja sooritavad riigieksameid.

Pingerikka eksamisessiooni järel algab osale üliõpilastele menetluspraktika, mis viib neid välja loodusesse, kus nad tutvuvad nii elusa, kui ka eluta loodusega, õpivad tundma meie maapõuerikkusi ja pinnavorme, sidudes teooriat praktikaga.

Suurel osal meie üliõpilastest algab aga eksamite sooritamise järel suvepuhkus.

Õigesti organiseeritud ja hästi läbiviidud puhkeaeg on tähtsaks teguriks töötajate ja õppiva noorsoo töövõime taastamisel. Samuti on sel väga suur tähtsus kommunistliku kasvatuse teostamisel meie ühiskonna liikmete hulgas.

Nõukogude üliõpilastele on loodud kõik võimalused puhkeaja sisukaks ja kultuurseks veetmiseks, mille vältel nad saavad igakülgselt arendada oma füüsilisi ja vaimseid võimeid.

Arvestades suvevaheaja veetmise organiseerimise tähtsust, on meie ülikooli rektoraat, ametiühingu- ja komsomolikomitee hakanud varakult tegelema selle küsimusega.

Käesoleval aastal korraldatakse rohkem kui kunagi varem ekskursioone Moskvasse, Leningradi, Riiga ja teistesse linnadesse mainitud linnade vaatamisväärsustega tutvumiseks. Peale ekskursioonide kaugemalasetsevatesse paikadesse korraldatakse üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate väljasõite Peipsile ja jalgrattamatku meie kodumaa kaunimatesse kohtadesse. Selliste väljasõitude ettevalmistamisel ei tohi unustada isetegevust ja muid kultuurmassilisi üritusi. Teaduskondade ja kursuste komsomoli-algorganisatsiooni bürood ja grupporgid, samuti teaduskondade ametiühingubürood ja ametiühingu rühmaorganisaatorid peavad selliste väljasõitude organiseerimisel pidama silmas, et nende kasvatuslik väärtus sõltub sellest, kuivõrd hästi viiakse väljasõidukohtadel läbi näiteks võrkpallivõistlusi, isetegevuslaste esinemisi, masslaulude laulmist jne., sest selliste ürituste läbiviimine aitab liita inimesi kollektiiviks, võimaldab kollektiivil tunnetada oma jõudu.

Kuid suvevaheajal ei tohi unustada ka ühiskondlikku tööd. Nõukogude üliõpilastele on omane tihe side meie linna ja maa töötajatega. Seepärast tuleb ka meie teaduskondade komsomoliorganisatsioonidel tõsiselt suhtuda kolhoosidesse ja rajoonidesse sõitvate üliõpilaste varustamisse saatelehtede ja loengutega, et rajoonide komsomolikomiteed saaksid suunata neid kohalike komsomoli-algorganisatsioonide abistamisele. Ühtlasi tuleb meeles pidada, et kohe järgmise semestri algul toimuvad komsomoligruppide koosolekud, kus tehakse kokkuvõtteid grupiliikmete suvisest tööst.

Komsomoligrupid peavad koostöös rühmakolmikuga senisest paremini organiseerima poliitkasvatus- ja kultuurmassilist tööd ka praktikale siirduvate üliõpilaste hulgas. Tuleb teha lõpp eelmistel aastatel siin-seal esinenud olukorrale, kus praktika ajal ühiskondlik töö vaibus ja ei komsomoligrupp ega ka rühmakolmik ei avaldanud peaaegu mingeid elumärke. Ei tohi unustada, et ka praktika ajal on sellistel üritustel, nagu välklehe väljaandmine, poliitvestlused, ajalehtede ühislugemine, ilukirjanduse lugemine koos järgneva aruteluga, suur kasvatuslik tähtsus. Samuti tuleb üliõpilastel-praktikantidel senisest aktiivsemalt võtta osa ühiskondlikust tööst kohapeal, mitte jätta unarusse isetegevust ning maksimaalselt kasutada spordiga tegelemise võimalusi.

Meie kehakultuurlased ja sportlased võtavad osa Käärikul organiseeritavast õppe-treeninglaagri tööst. Kehakultuuriteaduskonna komsomoli-algorganisatsiooni bürool on vaja kindlustada kõrgetasemelise poliitkasvatusliku töö läbiviimist laagripäevadel.

Erinevalt eelmistest aastatest organiseeritakse käesoleval suvel ülikooli juurde suveklubi, mis teenindab suveks Tartusse jäävaid üliõpilasi. Kuna selline üritus on esmakordne, tuleb nii komsomolikui ka ametiühingukomiteel hoolikalt planeerida suveklubi töö ja hoolitseda selle eest, et klubi tööplaan ka täidetakse. Samuti tuleb veel enne eksamisessiooni lõppu klubi kalendaarne tööplaan teha teatavaks üliõpilaskonnale.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoli- ja ametiühingukomitee suvevaheaja veetmise plaanis on ette nähtud rida väga häid ja vajalikke üritusi. Kõigi meie ühiskondlike organisatsioonide ülesandeks on laialdase aktiivi kaasatõmbamise ja ürituste hea ettevalmistuse abil kindlustada selle plaani täitmine, et eelolev suvevaheaeg kujuneks meie üliõpilastele mitmekesiseks ja sisukaks puhkuseks.

TRÜ partei-algorganisatsioonis

Teisipäeval, 2. juunil k. a. toimus Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogu saalis TRÜ partei-algorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek.

Aruandega TRÜ partei-algorganisatsiooni tööst esines sm. V. Arhangelski.

TRÜ parteibüroo uude koosseisu valiti 9 liiget: L. M. Stepanova, F. D. Klement, N. N. Erman, A. A. Vill, G. I. Moosberg, A. A. Käärik, E. E. Salumaa, L. M. Sobolev ja V. A. Pavlov. Parteibüroo sekretäriks valiti sm. Stepanova, sekretäri asetäitjateks sm-d Erman ja Vill.

Koosoleku lõpul valiti delegaadid Tartu linna VIII parteikonverentsile.

MEIE EESRINDLASI

Joonduge eksamisessioonil paremate järgi

Plaanipärane ja õigesti organiseeritud töö kogu õppeaasta vältel on parim tagatis eksamite edukaks sooritamiseks — sellest põhimõttest juhendus oma töös TRÜ õigusteaduskonna III kursuse I komsomoligrupp (grupporg H. Keisk).

Hea töö tulemusena sooritas kogu õpperühm eksamid ainult heale ja väga heale hindele. Õpperühma 11 üliõpilast sai sessiooni vältel kokku 69 hinnet, neist väga häid 37.

Milliste töövõtetega saavutas õpperühm sellise edu?

Komsomoligrupil olid õppetöö ja distsipliini küsimused alati esikohal. Hinnatav on see, et grupp suunas peamise tähelepanu võitlusele õppetöös mahajäämuse, õppedistsipliini rikkumise või lohaka ja vastutustundetu suhtumise likvideerimisele üliõpilaste juures.

Selline tööstiil vältis ühekülgsuse töös, s. o. laialtlevinud ja vähe resultaate andva ainult üksikute mahajäävate üliõpilaste kritiseerimise, ja lõi tervendava kriitilise töössesuhtumise kogu õpperühmas parimate tagajärgede saavutamiseks ning kindlustas individuaalse lähenemise igale üliõpilasele. Seetõttu ei jätnud välkkoosolekud, pidev kontroll töö üle ja kogemuste vahetamine varju puudusi õpperühma töös, vaid kujunesid tõhusaks vahendiks nende kõrvaldamisel ja andsid tulemusi juba õppetöö käigus semestri jooksul.

Mahajäämuse kõrvaldamiseks organiseerisid rühma parimad üliõpilased abivajavate kursusekaaslaste (H. Kukerman, H. Lood) süstemaatilist abistamist.

Sellise töö tulemusena kujunes eksamiteks ettevalmistamine semestri jooksul õpitu plaanipäraseks kordamiseks, mis võimaldas õppeainete sügavat omandamist. Kirjanduse kasutamine konspektide kõrval, eksamieelsetest konsultatsioonidest korrapärane osavõtt, materjali kollektiivne kordamine enne eksamit vastavas aines aitas kaasa eksamite edukal sooritamisel. Peale selle pöörati õpperühmas suurt tähelepanu poliitilise ökonoomia, tsiviiliõiguse ja kriminaalprotsessi eksamiteks ettevalmistamisel õppejõudude poolt seminaridel ja konsultatsioonidel antud juhenditele küsimuste või kaasuste lahendamisel, mis kergendas teoreetiliste seisukohtade omandamist.

Eksamite tõsisest ettevalmistamisest võttis osa kogu õpperühm. Ja ainult kollektiivi ühisel jõul saavutati head tulemused eksamisessioonil, mis lõi aluse menetluspraktika edukaks sooritamiseks.

Ü. Roots

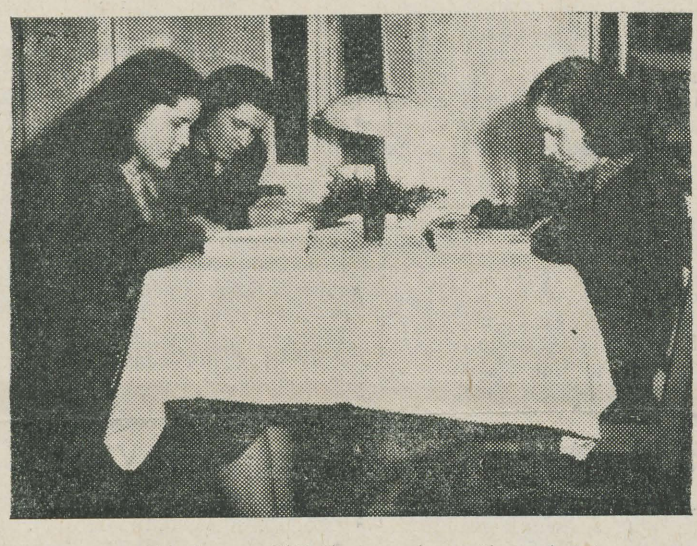

Tiigi tn. ühiselamu üliõpilasi eksameiks valmistumas.

Tartus asutati suveklubi

Linnajäävate üliõpilaste suvevaheaja kasulikuks ja kultuurseks veetmiseks organiseeriti Tartus kõrgemate õppeasutuste suveklubi.

Pingerikka eksamisessiooni järel algavad suveklubi üritused 27. juunil TRÜ klubis kõrgemate koolide 1952/53. õppeaasta lõpupeoga.

Järgnevail suvekuudel viiakse läbi rida ekskursioone. Nii korraldatakse jõelaeval «Joala» ekskursioonid Pskovi ja Gdovi. 7.—10. augustini toimub ekskursioon Leningradi, juuli lõpul aga ekskursioon põlevkivitööstuse rajooni. Juunis-juulis organiseeritakse pikem jalgrattamatk Lõuna-Eestisse.

Huvitavaks ürituseks kujuneb kahtlemata kavas olev kohtumine Nõukogude Liidu kangelastega, samuti juulis korraldatav veespordipäev. Kaks korda nädalas toimuvad mitmesugused spordiüritused.

Suveklubi juhatuse poolt koostatud ulatuslik tööplaan võimaldab suvevaheajaks linna jäänud Tartu üliõpilastel veeta suve kõigiti vaheldusrikkalt ja tervisele kasulikult.

Ekskursioon Piirisaarele

Möödunud pühapäeval korraldas TRÜ ametiühing ülikooli õppejõududele, üliõpilastele ja teenistujatele ühise väljasõidu Piirisaarele. Väljasõit, millest võttis osa 150 ülikooli kollektiivi liiget, algas varahommikul Emajõe sadamast aurulaeval «Joala». Kohapeal tutvuti saare ajalooliste paikadega, külastati Nõukogude armee langenud võitlejate ühishauda ja vesteldi saare päriselanikega nende tööst ja tegevusest.

Sõit kujunes kõigile osavõtjaile huvitavaks vaheldueks.

Avarad võimalused praktika sooritamiseks

1. juunil algas geograafiaosakonnas, nagu paljudes teistes teaduskondades ja osakondades, suvine välispraktika. Noortele geograafidele on see raskemaid, kuid kahtlemata huvitavamaid järke nende ülikooliõpinguis.

Geograafide I ja II kursusel kestab õppepraktika 10 nädalat. I kursus teostab algul geodeesia praktikumi Tartu lähedal, siirdub seejärel nädalasele õppe-ekskursioonile läbi Eesti NSV ning sooritab lõpuks Tartus ning selle ümbruses praktikumid hüdroloogias, meteoroloogias ja klimatoloogias ning geoloogias. II kursusel toimuvad praktikumid geomorfoloogias, mullageograafias ning botaanilises geograafias, mis viiakse läbi osalt Põhja-, osalt Lõuna-Eestis. Nimetatud praktikumide raames korraldatakse ka õppe-ekskursioon Saaremaale. Praktikaperioodi teisel poolel toimub nimetatud kursusel õppepraktika spetiaalsuse järgi, mille vältel viiakse läbi Rakvere rajooni füüsilis- ja majandusgeograafiline uurimine.

III ja IV kursusel on ette nähtud menetluspraktika, mis geograafiaosakonnas on õige ulatuslik, kestes vastavalt 3½ ning 4 kuud. Sellest ajast töötavad üliõpilased 3 kuud mitmesuguste asutuste juures, kuna ülejäänud aeg on ette nähtud menetlusekskursioonideks. Võrreldes eelnevate aastatega siirdub käesoleval suvel noori geograafe menetluspraktikale tunduvalt rohkem — 39 üliõpilast. Mitmekülgsed ning huvitavad on ülesanded, mis ootavad noori praktikabaasides, millede arv käesoleval aastal on veelgi suurenenud.

Enamik üliõpilasi-geograafe siirdub praktikale ENSV Teaduste Akadeemia instituutidesse (Maaparanduse ja Sookultuuri Instituuti, Majanduse Instituuti, Füüsika ja Astronoomia Instituuti, Zooloogia ja Botaanika Instituuti). Paljud praktiseerivad ENSV Hüdrometeoroloogia Teenistuse Valitsuses ning reas teistes uurimis- ja ametiasutustes. 3 üliõpilast sooritavad oma menetluspraktika Moskva ja Leningradi uurimis- ja õppeasutuste juures, võttes osa ka nende poolt korraldatavatest ekspeditsioonidest. 4 üliõpilast on määratud geograafia kateedri poolt organiseeritavatele ekspeditsioonilistele töödele.

Töötades väga mitmesuguste Eesti NSV looduse ning majanduse ümberkujundamisega seosesolevate probleemide lahendamisega (rajoonide kompleksne füüsilis- ja majandusgeograafiline uurimine, soode uurimine, jõgede uurimine, kliima uurimine, järvede uurimine, mullastiku kaardistamine jne.) aitavad üliõpilased aktiivselt kaasa looduse ümberkujundamise stalinliku plaani elluviimisele.

Suur tähtsus geograafide silmaringi avardamisel on menetlusekskursioonidel. Eelmise õppeaasta eeskujul korraldab geograafiaosakonna IV kursus ka käesoleval õppeaastal menetlusekskursiooni kommunismi suurehitustele ja Kaukaasiasse, kuna III kursusel on kavas sõit Koola poolsaarele.

Avarad võimalused, mida kasutavad nõukogude üliõpilased huvitava ning ulatusliku praktika sooritamiseks, loovad kõik eeldused selleks, et meie noortest geograafidest kujunevad oma eriala põhjalikult tundvad looduse ümberkujundajad, aktiivsed võitlejad kommunismi võidu eest.

E. Varep,
TRÜ geograafia kateedri juhataja

Astronoomia-alaselt teaduslikult sessioonilt

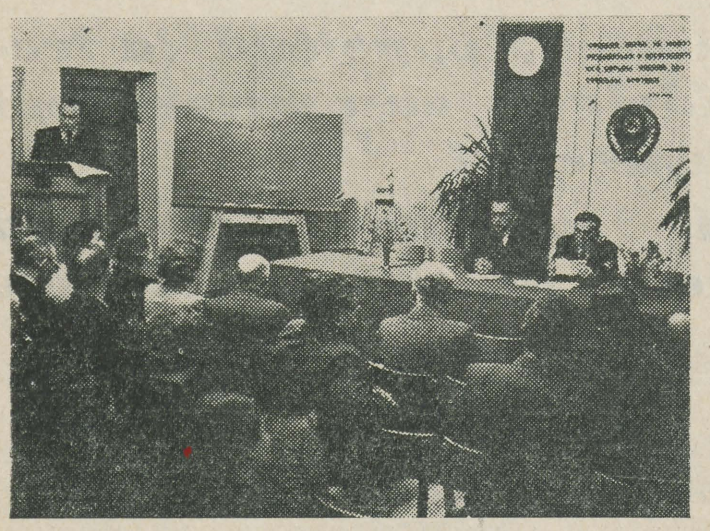

Tartu Tähetornis toimus 27.—29. maini s. a. Moskvas asuva Üleliidulise Astronoomilise Nõukogu poolt korraldatud teaduslik sessioon. Nii Eesti NSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudile kui ka TRÜ astronoomia ja geofüüsika kateedrile ning ÜTÜ astronoomiaringile oli ligi 50 nimeka nõukogude astronoomi kokkutulek märkimisväärseks teadusajalooliseks sündmuseks.

Sessiooni avaettekandes kõneles prof. T. Rootsmäe Tartu Tähetorni auväärsest osast vene astronoomia arenguloos, rõhutades eriti mõõdunud sajandil Tartus tegutsenud kuulsa astronoomi akadeemik V. J. Struve tähtsust. Järgnevalt kuulati kaheksa ettekannet külalisastronoomidelt ja seitse Tartu Observatooriumi töötajatelt.

Sessioonil esitatud ettekanded käsitlesid nõukogude astronoomia uusimaid saavutusi, peamiselt kosmogoonia ja stellaarastronoomia alalt. Suurem osa teemasid puudutas Galaktika tähesüsteemi struktuuri ja dünaamika ning tähtede evolutsiooni küsimusi — Krimmi observatooriumi direktor akadeemik G. A. Šain «Galaktika spiraalstruktuurist ja diffuussetest udukogudest», Moskva astronoom prof. P. P. Parenago «Orioni udukogu tähtedest» jt. Teatavasti on nõukogude kosmogoonia oma uute avastustega, eriti viimastel aastatel, tõusnud kõrgele tasemele. Võimsate Maksutov-tüüpi fototeleskoopidega on suudetud tungida tähtede tekkimisprotsessi saladustesse ning selgitada materia evolutsiooniprobleeme. On suudetud pildistada tähtedevahelises maailmaruumis leiduvaid udukogusid, mis seni olid tuntud diffuussete materia-pilvedena. Täpsematel fotodel on nendes udukogudes selgesti märgatavad nn. kiudude süsteemid. Looduses vastavad sellele interstellaarse gaasi hoovused, mille läbilõige ületab tuhandeid kordi kogu päikesesüsteemi ulatuse. Hoovustes e. kiududes on selgesti märgatavad helenduvad tihendused, mis moodustavad korrapäraseid tekkivate tähtede kette.

Ühenduses uute andmete avastamisega tähtede tekkimisprotsessi kohta on astronoomidel tekkinud arvukaid probleeme nende süsteemide dünaamika, koostise ja ehituse ning tähtede vanuse ja aine evolutsiooni uurimisel. Mainitud spetsiaalküsimusi käsitlesid Krimmi astronoom S. B. Pikelner ettekandes «Fluktuatsioonid Orioni udukogus kui võimalikud järeldused turbulentsusest», Moskva astronoom dots. A. G. Massevitš — «Spekter-heleduste diagrammist», prof. K. F. Ogorodnikov — «Kiiresti liikuvate tähtede päritolust», A. F. Torondžadze — «Kohalike süsteemide dünaamikast», J. E. Einasto — «Tähtede kiiruste jaotusest», prof. T. Rootsmäe — «Tähtede kinemaatilised karakteristikud ja nende evolutsiooni probleem» ja G. G. Kuzmin — «Galaktika gravitatsiooni potentsiaalist ja tähtede liikumise kolmandast integraalist». Viimane neist ettekandeist moodustab keskse osa stellaardünaamika probleemidetsüklist, mida on uurinud ka TRÜ ÜTÜ astronoomiaringi liikmed E. Humal, V. Tiit ja E. Eelsalu ning Üleliidulise Astronoomilis-Geodeetilise Ühingu Tartu Osakonna liikmed-amatöörastronoomid (T. I. Villmann Tallinnast jt.).

Peale ülalmainitud probleemidesarja esitati sessioonil ettekandeid ka muudelt astronoomia spetsiaalaladelt. Astrofüüsikalisi probleeme kosmilise elektrodünaamika ja täheatmosfääride struktuurist käsitles prof. A. Kipper ettekandes «Tähtede magnetiväljade päritolust». Kosmiliste väikekehade, asteroidide ja komeetide uurimise tulemustest rääkis vanem teaduslik töötaja V. Riives.

NSVL Astronoomilise Nõukogu poolt vastuvõetud resolutsioonis leidis Tartu astronoomide töö erilist tunnustust, kuna siinse vana kultuurikeskuse traditsioone jätkab uus, paljutõotav astronoomide põlvkond. Üleliidulise Astronoomilise Nõukogu otsused Tartu Astnoomia Observatooriumi juures uute aspirantuuride ja Tartu Riikliku Ülikooli juures astronoomia-osakonna avamise kohta, samuti uute uurimisriistade ja moodsa varustuse suunamise kohta Tartu Tähetornile, soodustavad kõigiti observatooriumi edaspidist tööd.

M. Kull

Sulerelvaga

„Ajakirjanduse ülevaade"

Olgu, kuidas on —
kuidagi ikka on,
sest pole k u n a g i olnud,
et pole k u i d a g i olnud.

Selline moto on omane ajaloo-keeleteaduskonna välklehele «Õpperühmade teataja». Hoolimata sellest, et välklehel on 6-liikmeline toimetus eesotsas toimetaja D. Liiniga, laialdane korrespondentide võrk kursustel ja komsomoliorganisatsiooni toetus, täidab ta oma ülesandeid halvasti.

Kui eelmisel semestril välkleht suutis kajastada teaduskonna elu enam-vähem rahuldavalt, siis käesoleval semestril ei saanud ta peaaegu üldse jalgu alla. Kui kord teatav arv artikleid oli kokku saadud, tardusid need seinale ja ämblik võis nendele hakata kuduma oma võrku.

Vastav signaal toimetusse murdis kord selle vaikimisjää, välklehte ilmusid mõned uued artiklid. Kuid needki tardusid. Siis ilmus N. Basseli sulest kriitiline artikkel, kus meenutati ajakirjanduse ülesandeid ja kritiseeriti välklehe tööd. Seejärel viimane elustus mõnevõrra. Aktuaalse sisuga artikleid ilmus üsna regulaarselt. Kuid arvestusteperioodi saabudes vaibus senine hoog taas. Ometi on ka välklehtedel õppe-eksamisessioonil täita tähtis osa. Praegu näeme kõneall olevas välklehes juba mitmeid päevi vaid paari koltunud artiklit.

Tekib küsimus: kas ajaloo-keeleteaduskonna välklehe toimetuses on nõukogude üliõpilased või loodrid, keda peab alatasa kepiga taga sundima? Ärgake ometi kord unest ja sammuge kaasa eluga!

TRÜ üliõpilaste võistlustööde teemad 1953/54. õppeaastaks

IV Arstiteaduskond

1. Seerum-koliinesteraadi aktiivsuse muutustest düsenteeriahaigeil raviperioodil.
2. Düsenteeria tekitajate omaduste muutusist väliskeskkonna toimel.
3. Filatovi kuderavi naissuguelundite põletikuliste protsesside puhul.
4. Loote südametegevuse mõjustatavus välisfaktorite toimel.
5. Vee ainevahetuse muutusi uneravi kestel.
6. Muutused seerum-koliinesteraasi aktiivsuses troofiliste haavanditega haigetel.
7. Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse osatähtsus epideemiate likvideerimises kodusõja ajal (1918.—1922. a.).
8. Ealised nihked jäsemete arterite seina kihtides.
9. Reflektoorsetest vererõhu muutustest aju- ja seljaaju haigestumistel.
10. Seerumkoliinesteraasi aktiivsuse muutustest närvisüsteemi haigestumistel.
11. Jäseme funktsionaalne sõltuvus luumurru järgsetest anatoomilistest muutustest.
12. Novokaiiniblokaadi kasutamisest kirurgilises stomatoloogias.
13. Motoorsed reaktsioonid kroonilisil skisofreenikuil.
14. Allüülisotiotsüanaadi moodustumisest taimedes.

V Kehakultuuriteaduskond:

1. Murdmaa võistlusdistantsi läbimise kiiruse olenevus laskumiste valdamise kindlusest.
2. Suusahüpete-alase õppe-treeningtöö tingimuste täiustamise võimalustest kehakultuuriteaduskonnas.
3. Slalomi-alase õppe-treeningtöö tingimuste täiustamise võimalustest kehakultuuriteaduskonnas.
4. Suusaspordi ja teiste põhiliste spordialade seosest.
5. Ujuja stardieelsest seisundist.
6. Lähtehüppe ja pöörete tehnika analüüs.
7. Tunni tihedusest ujumisalases õppe-treeningtöös.
8. Hingamise osa südametegevuse taastamisel pärast füüsilist pingutust.
9. Pulsisageduse muutused erinevail treeningperioodidel.
10. Klassivälise kehalise kasvatuse eesmärgid, sisu ja vorm üliõpilaste pedagoogilisel praktikal koolis.
11. Hüppevõime arendamise meetoditest. **(Järgneb)**

Säilitagem teadusele materjale rahva minevikust!

ENSV TA Etnograafia Muuseum on Eesti NSV keskne etnograafiamuuseum. Tema ülesanne on eesti rahva elu-olu ja kultuuri uurimine ning tutvustamine koigis rahvuslikes eripärasustes. Muuseum kogub ja säilitab tööriistu, tarbeesemeid, liiklusvahendeid, käsitöid, rahvarõivaid, ehteid jm. Kõik need materiaalset kultuuri kajastavad esemed annavad konkreetse pildi rahva elust ja kultuuri arengust sajandite vältel, selle suhetest naabritega, selle vaimsest ja materiaalsest loomingust. Peale esemelise materjali säilitatakse EM-i kogudes ka suur hulk kirjalikke teatmematerjali.

Etnograafia Muuseumi rikkalik etnograafiliste esemete, foto- ja raamatukogu ning arhiivid on olnud aastakümnete vältel Tartu ülikoolile uurimisbaasiks. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased ja õppejõud on 1946.—1952. a. kasutanud EM-i kogusid ligikaudu 1000 korral.

Etnograafia Muuseum on asutatud 1909. a. juba XIX sajandil kogutud materjali baasil. Suur osa sellest materjalist on kogutud üliõpilaste poolt. Tartu üliõpilastele on olnud Etnograafia Muuseumi kogude kui rahvusliku varasalve rikastamine traditsiooniks. Aastail 1948 ja 1949 on Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased kogunud EM-le 1332 lk. teatmematerjali.

EM-i kogudes on veel palju lünki. Mitmetest paikkondadest on andmeid ja esemeid kogutud puudulikult, paljud küsimused vajavad veel selgitamist. Eriti vajab jäädvustamist kaasaegne sotsialistlik ülesehitustöö ja kolhoosnike ning tööliste elu-olu. Nii ajaloolise kui ka kaasaegse etnograafilise materjali kogumine annab häid tulemusi ainult rahva laiaulatusliku abiga. Tõhusat abi saavad muuseumile siin pakkuda suvepuhkusele ja praktikale üle maa laiali siirduvad üliõpilased. Pole kahtlust selles, et üliõpilased jätkavad oma maa ja rahva tundmaõppimise ning kultuurivarade kogumise traditsiooni.

Üliõpilased! Aidake teadusele säästa materjale rahva minevikust. Aidake kirja panna meie maa sotsialistliku põllumajanduse ja tööstuse edusamme!

Töö selgitamiseks saadab Etnograafia Muuseum, aadress N. Burdenko t. 32, tel. 42-79, soovijatele üksikasjalised juhised ja küsimuslehed.

L. Treiman,
ENSV TA Etnograafia Muuseumi osakonnajuhataja

Üliõpilane Saaremaal etnograafilist materjali kogumas.
TA Etnograafia Muuseumi fotokogust

Tuusikuid puhkekodudesse ja sanatooriumidesse

Nõukogudemaal hoolitsetakse igati inimese tervise ja puhkamisvõimaluste eest.

Käesoleva aasta kolmandaks kvartaliks saabus TRÜ ametiühingule väljajagamiseks 63 pääset puhkekodudesse ja 23 pääset sanatooriumidesse. Sanatoorseist pääsmeist on suurem osa Eesti NSV-sse ja nimelt Pärnusse, kus ravitakse edukalt luu- ja liigese-, närvisüsteemi, südame- ja vereringe- ning seedeelundite haigusi.

Väljapoole Eesti NSV-d on võimalus sõita Odessa sanatooriumi, kus ravitakse südame-, vereringe, närvisüsteemi jt. haigusi. Üks tuusik saabus Moršino sanatooriumi (seedeelundite haigused) ja üks Leedu NSV-sse Neemeni kaldal asuvasse Druskenniki sanatooriumi, kus samuti ravitakse väga mitmet liiki haigusi.

Sanatoorse pääsme taotlemisel tuleb a/ü sotsiaalkindlustuse nõukogule esitada avaldus hiljemalt 8. juuniks.

Puhkekodu pääsmeist on samuti enamik Eesti NSV-sse ja nimelt Kalvi ja Võsu puhkekodudesse. Pääsmeid on saabunud aga ka Leedu NSV Druskenniki ja Lampedšiai ning Gruusia Tsihis-Dziri puhkekodusse.

Eesti NSV puhkekodudesse pääsme taotlemisel tuleb esitada avaldus vastava teaduskonna a/ü büroole.

Kõikidel pääsmete saajatel palutakse 18.—30. juunini pääsme hind tasuda TRÜ kassasse ja kassakviitungi vastu pääse välja võtta kaugõppeosakonnast. Pääsmeid saab kätte igal tööpäeval kell 12—15-ni.

TRÜ a/ü sotsiaalkindlustuse nõukogu

Vastuseks kriitikale

ELKNÜ TRÜ Komitee, arutanud läbi ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» 8. mail ilmunud artikli «Komsomoliorganisatsioonid vajavad igakülgset abi tööks», tunnistas kriitika õigeks. Komitee poolt vastuvõetud konkreetses otsuses nähakse ette kõigi puuduste kõrvaldamine järgmiseks õppesemestriks.

A. Käärik,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Algas praktika

3. juunil sõitsid keemiaosakonna IV kursuse keemikud-orgaanikud Leningradi keemiatehasesse «Farmakon» poolteist kuud kestvale praktikale.

Kontserte aulas

Möödunud nädalavahetusel andis Eesti NSV Raadiokomitee sümfooniaorkester aulas kolm sisukat kontserti. Orkestrit juhatasid Sergei Prohhorov ja Roman Matsov.

Möödunud nädalal

Kaitsti diplomitöid

Ajaloo-keeleteaduskonna diplomandidest kaitsesid viimastena oma diplomitöid loogika-psühholoogia osakonna lõpetajad.

Saabusid kaugõppijad

1. juunil algas kaugõppijatele kevadine õppe-eksamisessioon. Esimestena saabusid kohale II kursuse juristid, kellele sessioon kestab kuni 15. juunini.

Lõppes jooksukross

Hiljuti lõppes traditsiooniline ülikooli õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate kevadine jooksukross. Üldvõitjaks tuli õigusteaduskond.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая: Своевременно организовать проведение летних каникул.
Ю. Роотс. Следовать за лучшими студентами на экзаменационной сессии.
Э. Вареп. Широкие возможности в проведении практики.
Информации.

II страница

М. Кулль. На научной астрономической сессии.
Л. Трейман. Сохранять для науки этнографические материалы.
Темы премиальных работ студентов ТГУ на 1953—54 учебный год.
Путевки в дома отдыха и в санатории.

Toimetaja E. ERTIS

MD 03260 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1729

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat 195

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (190) Reedel, 12. juunil 1953. a. VI aastakäik

Süvendage nõukogulikku suhtumist oma ülesannetesse eksamisessioonil

Nõukogude kõrgema hariduse süsteem erineb põhjalikult kodanlikust kõrgema hariduse süsteemist mitte üksnes oma ideoloogilise suunitluse, marksistliku teaduse sügavuse ja haarde ning kasvatuslike aluste poolest, vaid ka oma kasvatusliku meetodi poolest. Nõukogulik süsteem rakendab kõik õppetöö lülid ja vormid, kaasa arvatud eksamite ja arvestuste läbiviimine, kasvatuslikeks eesmärkideks.

Et meie ülikoolis ei seisa kogu kasvatustöö veel nõutaval kõrgusel, siis ei ole ka eksamisessioonide teadlikule ja sihikindlale ärakasutamisele kasvatuslikeks eesmärkideks pööratud vajalikku tähelepanu. Aga just eksamitel ja arvestustel avaneb kõige selgemini mitte üksnes üliõpilase teadmiste pagas, vaid ka tema moraalne pale.

Eksamite praktikas ilmneb meil sageli vana, kodanlikust perioodist päritolev, väiklase ja alatu «spikerdamise meetodi» kasutamine mõne üksiku üliõpilase poolt. Esineb ka katseid õppejõude valesti informeerida ühes või teises küsimuses. Nii näiteks teatas arstiteaduskonna raviosakonna I kursuse üliõpilane L. Jürme õppejõule sm. M. Makarovile, et selle rühma eelmine, tunnipäanis kindlaksmääratud eksam toimus kaks päeva enne marksismi-leninismi aluste eksamit. Tegelikult aga sooritasid mõned üliõpilased eelmise eksami ennetähtaegselt ja püüdsid asja kujutada nii, nagu oleks eksamid valesti planeeritud, mistõttu marksismi-leninismi aluste eksami ettevalmistamiseks on jäetud vähe aega. Mõned üliõpilased ei tunnistanud van.-õpetaja K. Abenile, et neil ei ole kõik arvestused õiendatud ja palusid luba eksami sooritamiseks. Tegelikult oli neil üliõpilastel üks arvestus õiendamata.

Sellistes faktides avaldub veel mõningate meie mahajäänumate üliõpilaste moraalne pale. Need näiliselt küll väiksed ja tühised faktid räägivad sellest, et meil ei ole veenvalt ja igakülgelt selgitatud eksamite ja arvestuste läbiviimise tähtsust, ei ole loodud õiged, normaalsed suhted eksamineerija ja eksamineeritava vahel, pole veel lahti saadud valest eelarvamusest, nagu kohtuksid eksamil kaks vastast, kes püüavad iga hinna eest teineteist tüssata.

On selge, et kõigel sellel ei ole midagi ühist nõukoguliku, teadliku suhtumisega eksamitesse.

Esineb ka juhtumeid, kus mõned üliõpilased, kes õppeaasta vältel ebaregulaarselt töötasid õppeaine kallal ja eksamil seetõttu said tagasihoidlikuma hinde, püüavad hüsteeriat lavastades õppejõu «poolehoidu» võita, nagu see esines arstiteaduskonnas ladina keele eksamil. Ka sellistele ebatervetele nähetele tuleb teha lõpp.

Mida on õppejõul tarvis eksamil või arvestusel silmas pidada? Kõigepealt peab ta ise olema igati korrektne, õiglane, erapooletu hindamisel ja sõbralik oma käitumiselt. Süngust, tüdimust, väsimuse ja apaatsuse tundemärke peab ta igal juhul tagasi hoidma, kõnelemata viha ja kärsituseavaldusest. Et üliõpilane täiesti eelarvamustevabalt tuleks eksamile ja jääks selliseks kogu eksami kestel ning ka sealt lahkudes, selleks on õppejõul tarvis võita üliõpilaste usaldus. Usaldust on võimalik võita aga ainult ausa, järjekindla, kuid nõudliku käitumisega igas küsimuses kogu õppeaasta vältel. Väga halb on see nähe, kui õppejõul on üliõpilaste seas oma «lemmikküliõpilased», kelle suhtes ta kaldub olema järelandlikum, seevastu teiste suhtes jääb aga umbusklikuks ja ei looda neist midagi head. Selline suhtumine, kui õppejõud seda ka varjata püüab, ei jää ometi üliõpilaste poolt tähele panemata ja kutsub esile eelarvamusi.

On raske õppejõududele ette kirjutada mingit kindlat eksamineerimise reeglit ja vaevalt on seda tarviski, kuid peab olema ettevaatlik igasuguste lisaküsimuste esitamisega, arvestades üliõpilase suurt vaimset pinget antud momendil. Ja kui paratamatult lisaküsimus tulebki esitada, peab selle toon olema rahulik, heatahtlik, abistav, et kaotada üliõpilases arvamust, nagu tahaks õppejõud teda meelega «sisse vedada». Eksamihinnet välja pannes aga peab lähtuma programminõuete kriteeriumist, arvestades üliõpilase faktilisi teadmisi.

Muidugi ei piirdu eksamisessiooni kasvatuslike ülesannete ring kaugeltki mainitud küsimustega. Kuid vastuvaidlematu on see, et ka eksamitel ja arvestustel saab kasvatada nõukogulikku suhtumist oma ülesannetesse, tõelist sõprust ja seltsimehelikkust, aususetunnet ja muid positiivseid moraalseid omadusi. Olgu ka käesoleval eksamisessioonil pööratud sellele kogu meie ülikooli kollektiivi tähelepanu.

Ülelinnaline üliõpilaste teaduslike tööde ülevaatus

Laupäeval, 13. juunil k. a. algusega kell 15 toimub TRÜ aulas ülelinnalise üliõpilaste teaduslike tööde ülevaatuse pidulik lõppaktus. Üliõpilaste teaduslike tööde ülelinnaliste ülevaatuste organiseerimine on laialt juurdunud meie vennasvabariikide praktikasse. NSVL Kultuuriministeeriumi korraldusel viidi ülevaatus käesoleval aastal läbi ka Tartus. Ülevaatusele esitas nii TRÜ kui ka EPA Üliõpilaste Teaduslik Ühing oma tööde paremiku. Parimateks osutunud tööd esitatakse NSVL Kultuuriministeeriumile premeerimiseks ja trükis avaldamiseks. Pidulikul lõppaktusel, mille avab orgkomisjoni esimees TRÜ rektor prof. F. Klement, avaldatakse ülevaatuse tulemused. Sõnavõttudega esinevad ÜTÜ-de esimehed ja parimate tööde autorid.

J. Tammeorg

PARTEI ELU

Parandada kasvatustööd ülikoolis

TRÜ parteiorganisatsiooni aruande-valimiskoosolekult

2. juunil toimunud Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni aruande-valimiskoosolekul tehti kokkuvõtteid ülikooli parteiorganisatsiooni tööst seoses NLKP XIX kongressil püstitatud ülesannete täitmisega, toodi esile puudusi ning näidati ära teed nende kõrvaldamiseks.

Aruandega esines koosolekul TRÜ parteibüroo sekretär sm. V. Arhangelski. Aruandja märkis, et juhendudes NLKP XIX kongressi otsustest ja J. V. Stalini geniaalsest tööst «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» on kogu ülikooli kollektiiv asunud kõrgemate koolide ette seatud ülesannete täitmisele. Õppeaasta jooksul on tõusnud tunduvalt õppe-, kasvatus- ja teadusliku töö tase. Mitmekordseks on kasvanud õppejõudude poolt kirjutatud ja keskajakirjanduses avaldatud uurimuste arv. Hiljuti Tartus toimunud üleliidulisel astronoomia-alasel teaduslikul sessioonil hinnati kõrgelt meie ülikooli astronoomide, eriti prof. T. Rootsmäe tööd.

Tunduvalt on paranenud noorte eriteadlaste ettevalmistus. Järgmisel õppeaastal pöörduvad ülikooli tagasi noored teaduste kandidaadid sm-d E. Mikkelsaar, R. Auling, E. Laasik ja J. Kalits. Veel käesoleva aasta juunis tuleb kaitsmisele kolm väitekirja, nende hulgas kaitseb oma väitekirja teaduste kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks kommunist sm. A. Perk.

Suurt edu on märgata ka õppetöö alal. On paranenud õppetöö kvaliteet ühiskondlik-majanduslikel aladel, millele andis tõuke J. V. Stalini geniaalse töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ilmumine. Selle teose põhjalikuks tundmaõppimiseks organiseeriti õppeaasta vältel õppejõududele ja abiõppepersonalile rida loenguid ja viidi läbi seminarid.

On pööratud suuremat tähelepanu õppe-kasvatuslikule tööle ja tööle kaadritega, samuti parteiorganisatsiooni otsuste täitmise kontrollile ning siseparteilise töö parandamisele. Kommunistid on hakanud printsipiaalsemalt, teravamalt kritiseerima puudusi ja võitlema nende kõrvaldamise eest.

Aruandeperioodil on kasvanud meie parteiorganisatsiooni read.

Kõrvuti saavutustega märkis aruandja ära ka parteiorganisatsiooni töös esinevaid puudusi. Ülikooli parteiorganisatsiooni liikmed pole sageli suhtunud oma töösse täie vastutustundega, pole alati koheselt signaliseeritud puudustest, mis on ilmnenud töös. Kriitika ja enesekriitika on arenenud veel puudulikult. Samuti rõhutas aruandja vajadust tihendada sidemeid massidega. Parteibüroo ja rektoraadi liikmed viibivad harva loengutel ja kateedrites. Esineb töödistsipliinirikkumise juhte, mõned õppejõud-kommunistid hilinevad loengutele ja praktilistele töödele.

Edasi peatuti aruandes otsuste täitmise organiseerimise ja kontrolli küsimustel. Ehkki bürool on arutatud rea otsuste täitmise käiku, jäävad mõned otsused siiski paberile. Samad puudused leiavad aset ka ametiühingu ja komsomoli töös.

Tõsiseid puudusi esineb samuti ideelis-poliitilises kasvatustöös. Ei ole tehtud küllaldast tööd kommunistliku moraali kasvatamiseks ja kodanlik-natsionalistlike igandite väljajuurimiseks üksikute ülikooli töötajate juures. Parteibüroo on puudulikult suunanud ja kontrollinud poliitinformaatorite tööd. Ligi kaks ja pool sada teenistujat õpib poliitkoolides ja -ringides, sajad õppejõud võtavad osa seminaridest J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» kohta. Samal ajal aga tehti õppetöö käigus tõsiseid vigu, jäeti ära õppusi. Alati ei seisa vajalikul tasemel ka üliõpilastele poliitilistel teemadel peetavad vestlused.

Vähe tähelepanu on ülikoolis pööratud tööle kateedritega. Vähene on kontroll õppetöö üle. Tõsiseid puudujääke esineb ühiskonnateaduste kateedrites. Sm-te Sorroki, Makarovi, Brandti, Külaotsa jt. loengutes esineb puudusi, loengud pole tihedalt seotud tänapäeva ülesannetega.

Teadusliku töö alal pole mitte kõik õppejõud täitnud oma teadusliku töö plaani. Mitte kõik teadusliku tööga tegelevad õppejõud ei oma kvalifitseeritud juhendajaid. Nõrgalt on arenenud kriitika ja enesekriitika teadusliku töö kohta (hospitaalkirurgia kateeder).

Aruande kohta võtsid sõna sm-d E. Kononova, V. Reiman, B. Naboka, E. Martinson, H. Moosberg, L. Sišov, F. Klement, A. Vill jt. Üldiselt märkisid sõnavõtjad, et parteibüroo on vähe kaasa aidanud teaduskondade parteiorganisatsioonide tööle, samuti komsomolitööle. Rööbiti saavutustega teaduslikus töös teistes kateedrites jäävad selles osas maha mõned kateedrid (ühiskonnateaduslikud kateedrid), kuna nende kateedrite õppejõud on väga üle koormatud ühiskondlike kohustustega. Vähe on parteibüroo abi andnud õppetöö organiseerimisel.

Puudusi esineb ka üliõpilaste kasvatustöös. Sõnavõtjad tõid esile, et väärnähtusi esineb erikursuse läbiviimises partei XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» kohta. Tuli ette õppuste nurjumisi, õigusteaduskonna V kursusel ja mujal valmistusid üliõpilased seminarideks ette puudulikult.

Üliõpilaste kommunistliku kasvatuse küsimusi käsitles oma sõnavõtus sm. Sišov. Parteibüroo pole rahuldavalt juhtinud komsomolikomitee tööd, pole hoolitsenud komsomoliaktiivi õppuse eest. Sm-d Klement, Martinson ja Naboka rääkisid teadusliku töö puudustest ülikoolis. Sm. Klement toonitas vajadust kanda rohkem hoolt teadusliku kaadri eest ja luua tarvilikud tingimused nende tööde avaldamiseks trükis.

Läbirääkimiste lõpul võttis sõna EKP Tartu Linnakomitee sekretär sm. Undusk, kes näitas, et ülikooli parteiorganisatsioonis esinevate puuduste üheks olulisemaks põhjuseks on see, et parteibüroo tegeles veel palju pisiküsimustega ja ei võidelnud järjekindlalt tähtsamate, ülikoolide ees seisvate ülesannete lahendamise eest.

Ülikooli parteiorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek tunnistas büroo senise töö rahuldavaks. Võeti vastu otsus, milles kohustati parteibüroo uut koosseisu kõrvaldama senised puudused töös ja kindlustama siseparteilise, samuti kogu õppe-kasvatusliku töö parandamist ülikoolis NLKP XIX kongressi otsuste valguses.

S. Maasik
N. Nikonova

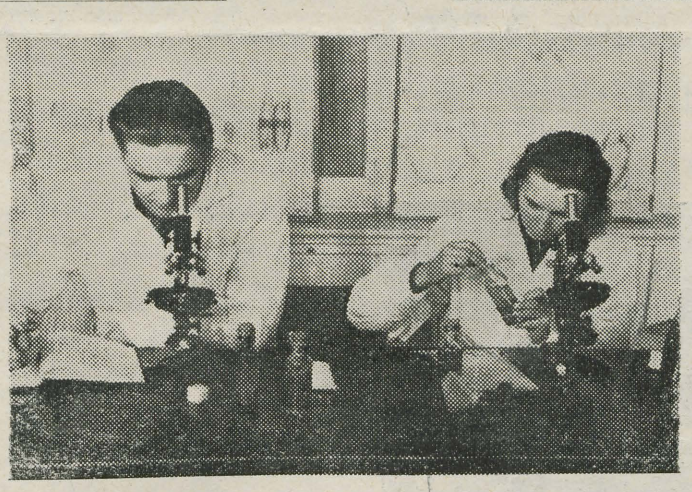

Matemaatika-loodusteaduskonna IV kursuse üliõpilased Maie Hein ja Kaljo Pork materjale analüüsimas.
J. Miku foto

KINDLUSTADA KAUGÕPPIJAILE NORMAALSED TÖÖTINGIMUSED

15. juunil algab ajaloo-keeleteaduskonna, matemaatika-loodusteaduskonna ja õigusteaduskonna I, III ja IV kursuse mittestatsionaarsetele üliõpilastele järjekordne õppe-eksamisessioon. Suvine sessioon on kokkuvõtteks kogu õppeaasta jooksul tehtud tööle, seepärast on eranditult kõigi üliõpilaste osavõtt sellest tingimata tarvilik. Ometi ignoreerivad seda nõuet paljud üliõpilased, eriti õigusteaduskonnast. Nii ei ilmunud kohale enam kui pooled õigusteaduskonna II kursuse üliõpilastest, kellel õppe-eksamisessioon algas 1. juunil.

Sessiooni hea kordaminek sõltub eeskätt kogu õppeaasta regulaarsest tööst. Kuid kaugõppeosakond ja ülikooli juhtkond pole ka lõppeval õppeaastal suutnud kindlustada kaugõppijaile normaalseid töötingimusi. Üliõpilaste varustamine õppekirjandusega kandis endiselt juhuslikku iseloomu. Mingisugust reaalset abi ei ole ka ülikoolide peavalitsuselt selles osas saadud. Kogu õppeaasta vältel ei suudetud organiseerida õppetööd dialektilises ja ajaloolises materialismis. Üliõpilaste kontrolltööd, mis laekusid esimese semestri lõpul, seisid retsenseerimata käesoleva ajani. Endiselt kõrge on akadeemiliste võlgnevuste protsent, õigusteaduskonnas näitab see koguni kasvutendentsi.

Teistest kateedritest on märksa paremini kaugõppimist korraldanud geobotaanika ja taimesüstemaatika ning geograafia kateeder, mistõttu selles osas üliõpilaste õppeedukus on märksa parem. Edukalt on konsultatsioone organiseerinud nii Tartus kui ka Tallinna konsultatsioonipunktis õigusteaduskonna kateedrid. Kahjuks pole aga kõik kaugõppijad ise ära kasutanud konsultatsioonivõimalusi.

Uut õppeaastat ette valmistades tuleb ülikooli juhtkonnal kõigepealt mõelda kvalifitseeritud õppejõudude kaadri rakendamisele, samuti õppekirjanduse fondi loomisele.

On tarvis otsustavalt tõsta õppedistsipliini. See lonkab eriti õigusteaduskonna II kursusel, kus 100 inimesest ilmusid õigeaegselt sessioonile vähem kui pooled, neistki mitte kõik ei võta osa loengutest. Nii viibis marksismi-leninismi aluste esimesel loengul kõigest 7 inimest ja Rooma õiguse loengul 29 inimest viiestkümnest sessioonile registreeritust. Loengute aega kasutatakse iseseisvaks õppimiseks, s. o. tehakse seda, mida oleks pidanud tegema õppeaasta vältel. Oma teguviisi õigustatakse õppekirjanduse puudumisega kohtadel, missuguses väites on kahjuks küllaltki tõtt.

Kõigist raskustest hoolimata on kaugõppeosakond saavutanud mõningaid märkimisväärseid tulemusi. Käesoleval kuul saavad diplomi üle 30 kaugõppija-lõpetaja. Seni on oma diplomitööd edukalt kaitsnud ajaloolased I. Kurtšavov, A. Sunila, K. Kotsar, filoloogid H. Tillemann, L. Koppel jt.

Algav sessioon näitab, missuguseks kujunevad õppeaasta jooksul tehtud töö tulemused. Need peavad meid innustama põhjalikumale ettevalmistamisele uueks õppeaastaks.

E. Ertis

Meie Leningradis õppivate aspirantide kirjadest

«Leningradi Riikliku Lenini ordenit omava A. A Ždanovi nimelise Ülikooli ruumikais hooneis õpib kaugelt üle kümne tuhande üliõpilase enam kui 60 rahvusest,» kirjutab tsiviilõiguse aspirant E. Laasik. *«Kõikide nende üliõpilaste keskel võime näha peale meile juba tuntud rahvuste tolgaane, nivhe, burjate, mongoleid, hante, manse, tagestaanlasi, osseete ja palju teisi. Samuti õpib seal noori kõigist rahvademokraatia maadest. Kogu seda kirjut peret ühendab tark stalinlik rahvuspoliitika, mis kasvatab neist uusi jõude võitluseks kommunismi elluviimise eest kogu maailmas. Kõiki neid rahvusi ühendab veel meie suurima vennasrahva keel — vene keel — keel, mida rääkisid Lenin ja Stalin.*

Sellesse suurde rahvasterikkasse perre kuulun ka mina. Minule määrati juhendajaks üks Nõukogude Liidu kuulsamaid spetsialiste tsiviilõiguse alal, teeneline teadlane, Stalini preemia laureaat, dr. prof. A. V. Venediktov, kes juba esimesest päevast peale loob tiheda sideme oma kasvandikega. Ta juhatab neile kätte vajaliku kirjanduse, seab üles tähtsamad probleemid ja innustab neid iseseisvale tööle. Iga antud ülesanne kontrollitakse. Eriti tõhus on Anatoli Vassiljevitši abi dissertatsiooni kirjutamisel. Tundes ise põhjalikult oma eriala, ei väsi ta kunagi jagamast väärtuslikke näpunäiteid. Seepärast armastavadki teda kõik üliõpilased, aspirandid ja õppejõud.

Kõikides Nõukogudemaa nurkades töötab Anatoli Vassiljevitši õpilasi, kes kunagi ei unusta teda kui väsimatut, ennastsalgavat ja sõbralikku seltsimeest.»

Eduka töö võimalustest Leningradi Riiklikus Ülikoolis kirjutab aspirant V. Kelder järgmist:

«Aspirantidele on Leningradi Riiklikus Ülikoolis avatud kõik võimalused edukaks tööks. Iga aspirant on kinnitatud kogenud ja põhjalikke erialaseid teadmisi omava juhendaja juurde, kes täie vastutustundega hoolitseb oma kasvandiku ideeliste ja erialaste teadmiste kujunemise eest.

Aspirantide kasutuses on teaduskonna raamatukogu, mille juures on spetsiaalsed tööruumid teaduslikele töötajatele. Peale selle on aspirantidel kasutada teaduskondade juures asuvad avarad lugemissaalid. Iga aspirant on lülitatud kateedri töösse, mis pakub tulevastele teaduslikele töötajatele suuri praktilisi kogemusi. Tulevasele pedagoogile pole midagi kasulikumat, kui tutvuda kogenud pedagoogide õppetöö ja üliõpilaste iseseisva töö organiseerimise metoodikaga.

Aspirantidele on antud kasutamiseks mugavad ja hästisisustatud toad ühiselamus, kus ei puudu ka punanurgad ja toad puhkuseks ning kultuurseks vaba aja veetmiseks.»

«Töötan aspirandina Leningradis, Teaduste Akadeemia Sünnitusabi ja Naistehaiguste Instituudis, mis on üks täiuslikumaist instituutidest Nõukogude Liidus,» loeme sm. K. Toomari kirjast.

«Ravialast tööd juhendavad siin eriala tuntud spetsialistid, nagu Stalini preemia laureaat prof. A. Nikolajev, Stalini preemia laureaat prof. Bublitšenko, prof. Bekker, prof. Brovkin ja terve rida teisi.

Teadusliku töö teostamiseks on siin äärmiselt soodsad ja mitmekesised võimalused. Instituudi kasutuses on terve rida moodsa sisustusega laboratooriume — nagu bakterioloogia, embrüoloogia, histoloogia, patol. füsioloogia ja biokeemia laboratooriumid. Instituudis on mahukas raamatukogu, kus on käepärast kõik erialane kirjandus.

Erilist hoolt ja tähelepanu pööratakse siin aspirandi teadusliku töö juhendamisele. Erialaste teadmiste täiendamiseks on siin samuti väga soodsad võimalused. Kogemuste täiendamiseks töötan igas osakonnas, vastavalt juhendaja poolt koostatud plaanile.

Kõik raskemad ja harva esinevad haigusjuhud arutatakse läbi laiendatud kliinilistel konverentsidel, mis on alati väga huvitavad ning annavad palju uusi teadmisi.»

Anatoomia aspirant E. Kogerman jätkab oma õpinguid ühes Nõukogude Liidu suuremas kultuurikeskuses — Leningradi Sanitaar-Hügieenilises Meditsiinilises Instituudis. Ta kirjutab:

«Juba esimestel minu eriala kateedris veedetud päevadel äratas tähelepanu siin valitsev tõsine töömeeleolu. Kateedri avarates laboratooriumides käib hommikust hilisõhtuni elav uurimistöö. Lahendades kateedri teadusliku töö plaanis püstitatud ülesandeid ning täiendades pidevalt oma teadmisi järgib kateedri kollektiiv seega ühtlasi partei XIX kongressi direktiive.

Teadusliku töö eeskujulikuks teostamiseks on loodud kateedris igakülgsed eeldused: töötajad on hästi varustatud eksperimentaalseks tööks vajalike materjalidega. Kateedri juures töötab teadusliku fotograafia laboratoorium, eeskujuliku sisseseadega mikroskoopiliste uurimiste laboratoorium, röntgenikabinet jne.

Laialdase ning igakülgse teaduslike probleemide läbitöötamise tagab üsna arvukas töötajate kollektiiv. Kateedris, mida juhatab Stalini preemia laureaat professor Ždanov, on rakendunud teaduslikule tööle 16 spetsialisti. Kateedris töötab praegu 4 aspiranti. Nende tööd jälgib pidevalt professor isiklikult, samuti kogu kateedri kollektiiv. Kateedri koosolekutel annavad aspirandid aru oma töö käigust. Ühiselt arutatakse raskemaid küsimusi, antakse juhiseid edaspidiseks tööks. Selline pidev kontroll tagab väitekirjade kõrge kvaliteedi ning õigeaegse lõpuleviimise.

Töötades ja õppides kangelaslinna instituudis selguvad täie sügavusega need laialdased arenguperspektiivid, mis Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon on avanud Nõukogude Liidu ja kõigi rahu eest võitlevate maade noorsoole.»

Raamatukogu üliõpilasi teenindamas

TRÜ Pearaamatukogu oma rikkalike raamatuvaradega on tähtsaks abiliseks üliõpilastele teadmiste omandamisel ja eksamiteks valmistumisel. Pearaamatukogu lugemissaalid on saanud Tartu Riikliku Ülikooli arvukale üliõpilaskonnale armsaks õppimiskohaks. Sinna on koondatud kõik tähtsamad õppe- ja teaduslikuks tööks vajalikud abimaterjalid, nagu NLK Partei XIX kongressi materjalid, marksismi-leninismi klassikute teosed, teatmekirjandus (entsüklopeediad, sõnastikud bibliograafilised nimestikud) ja igast õpikust vähemalt üks eksemplar. Peale selle leiduvad lugemissaalis Kõrgema Parteikooli loengud dialektilise ja ajaloolise materialismi, poliitilise ökonoomia, ajaloo, vene kriitika- ja ajakirjanduse ajaloo jt. aladelt.

Eksamisessioon seab Pearaamatukogu töötajaile, nagu kogu TRÜ kollektiivile, kõrgendatud nõudmisi. Siis selgub kõige ilmekamalt, kuivõrd hästi on komplekteeritud õpikute fond, kas lugemissaali on koondatud kõik vajalik kirjandus, kas suudetakse rahuldada küllalt ruttu lugejate nõudmisi jne.

Pearaamatukogu valmistus hoolega eksamisessiooniks. Lugemissaalide kasutamise aega pikendati tööpäevadel kella 23-ni, samal ajal suurendati kohtade arvu lisalaudade paigutamise teel. Sellele vaatamata kipuvad ruumid tihti kitsaks jääma. Eriti annab end tunda teadusliku töötaja lugemissaali puudumine. Seda küsimust aga ei suuda Pearaamatukogu üksinda lahendada ja vajab siin tungivalt ülikooli juhtivate organite abi.

Eksamisessiooni eel suurendati lugemissaalis olevate õpikute eksemplaarsust, samuti suunati sinna kõik eksemplarid õpikuist, mida raamatukogus on vähesel arvul, et tagada nende maksimaalseid kasutamisvõimalusi. Siin osutasid raamatukogule hinnatavat abi teaduskondade poolt määratud konsultandid-õppejõud. Nii koondati lugemissaali eesti-, vene ja väliskirjanduse klassikute teosed vastavalt õppejõudude (dots. Käosaar, dots. Pravdin ja dots. Alttoa) poolt esitatud nimestikule. Dots. Uustali poolt esitatud nimestiku alusel koondati lugemissaali rahvademokraatia maade riigiõiguse eksamiks vajalikud raamatud. Dots. Konks, dots. Madisson, van.-õpet. Koemets jt. soovitusel paigutati lugemissaali kursuse- ja seminaritöödeks vajalik kirjandus, kusjuures raamatukogus puuduvad raamatud telliti välja raamatukogude-vahelise abonemendi korras.

Peab kahjuks märkima, et kõik konsultandid pole suhtunud täie vastutustundega oma ülesandesse, mistõttu on tulnud ette juhtumeid, kus õpikud jäid õigel ajal tellimata, eksameiks või kursusetööks vajalikud raamatud laenati välja üliõpilastele, kellele need antud momendil pole hädavajalikud. Kahjuks on ka selliseid üliõpilasi (H. Limbo arstiteaduskonnast, Zõbulkina ajaloo-keeleteaduskonnast, K. Nirk õigusteaduskonnast jt.), kes hoiavad raamatuid enda käes üle tähtaja ega tagasta neid vaatamata korduvatele meeldetuletustele.

Pearaamatukogu püüab igati vastu tulla ka mittestatsionaarsetele üliõpilastele ja abistada neid õppetöös. Selleks laenutatakse neile raamatuid kohalike raamatukogude vahendusel ja eksamisessiooni ajal lugemissaalis. Siinkohal oleks vajalik, et kaugõppeosakond aegsasti koostaks mittestatsionaarsetele üliõpilastele vajaliku kirjanduse ja õpikute nimekirjad ja esitaks need raamatukogule.

Raamatukogu kollektiiv loodab, et sidemed üliõpilaste ja õppejõududega edaspidi veelgi tihenevad, et raamatukogu suudaks edaspidi veelgi paremini abistada üliõpilasi marksistliku maailmavaate ja erialaste teadmiste omandamisel, et ta täidaks väärikalt oma ülesandeid noorte kaadrite kasvatamisel kommunismi vaimus.

E. Kudu

Huvitavad ja õpetlikud matkad looduses

Geoloogiaosakonna I kursuse üliõpilastel algas möödunud nädalal huvitavam osa õppeprotsessis — väline õppepraktika.

Piltidel: arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna III kursuse üliõpilased menetluspraktikal.

Ülal: ravimtaimede otsingul Karilatsis.

All: Vana-Kuuste metsades.

J. Tammeoru fotod

Esimesed väljasõidud tehti van.-õpetaja L. Orviku juhtimisel Reolasse, Kaiaveresse, Saadjärve ja Raigastvere järve ümbrusse, kus tehti maapinna puurimisi. Külastati ka Kalevipoja sängi ja vaadeldi Kaarepere tee ääres paljanduvaid põhimoreenisid. Taevaskojas tutvuti devoni-aegsete liivadega.

Käesoleva nädala algul sõideti prof. K. Orviku juhtimisel Põhja-Eestisse. Esmalt tutvuti Tallinna ja selle ümbrusega. Siis külastati Maardu fosvoriidikaevandust, kust sõideti Jägala Kuivajõele.

Õ. Leht

Möödunud nädalal

Avati kirjandusnäitus

4. juunil avati TRÜ Pearaamatukogus V. G. Belinski 105-surmaaastapäeva tähistamiseks kirjandusnäitus. Näitusel on eksponeeritud peamiselt Belinski nõukogudeaegsed teosed kogutud ja valikteostena, kiri Gogolile ja materjale Belinskist kirjaniku ja pedagoogina.

Üliõpilasetendus helilindistati

9. juunil toimus RT «Vanemuises» kehakultuuriteaduskonna näiteringi lavastuses opereti «Sinu kõrval» etendus. Etenduseit tehti Raadioinformatsiooni Komitee poolt heliülesvõtteid.

Ekskursioon Leningradi

Nädalavahetusel toimub TRÜ ametiühingu organiseerimisel majandusosakonna töötajaile ekskursioon Leningradi. Ekskursioonist võttis osa 25 inimest. Leningradis veedetud päevi kasutati linna vaatamisväärsustega tutvumiseks.

Akrobaatika esivõistlused

Ülikooli võimlas viidi läbi akrobaatika esivõistlused noortele. Võistluste käigus ületati 4 korral II spordijärgu nõudeid, III spordijärgu nõudeid aga 8 korral.

ÜSK Noorte Spordikoolist esinesid hästi Henn Sulev, Jüri Tern, Illi Braun jt.

TRÜ üliõpilaste võistlustööde teemad 1953/54. õppeaastaks

Marksismi-leninismi aluste kateeder:

1. Eesti töölisklassi juht Viktor Kingissepp.
2. Rahvusküsimuse leninlik-stalinlik teooria.
3. Sotsialistliku revolutsiooni leninlik-stalinlik teooria.
4. NSV Liidu rahvamajanduse arendamise viies viisaastakuplaan kui hiiglaslik samm teel kommunismile.
5. NLKP XIX kongress ajaloolise tähisena võitluses kommunismi eest.
6. ELKNÜ võitluses viisaastaku plaani edukaks täitmiseks.

Filosoofia kateeder:

1. J. V. Stalini teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» — kommunismi ülesehitamise programm meie maal.
2. Nõukogude riigi osa sotsialistliku ühiskonna majandusliku baasi arengus.
3. J. V. Stalin vastandlikkuse kaotamisest ning olulise erinevuse likvideerimisest linna ja maa vahel.
4. Rahvaste sõprus kui nõukogude ühiskonna arengu liikumapanev jõud.
5. Baasi ja pealisehituse marksistliku õpetuse arendamine J. V. Stalini poolt.
6. Nõukogude ühiskonna majanduslik baas.

Poliitökonoomia kateeder:

1. Sotsialistliku majandusbaasi tekkimine Eesti NSV-s
2. Leninlik-stalinliku koopereerimisplaani ellurakendamine Eesti NSV-s.
3. Sotsialistliku omandi kaks vormi.
4. Töötajate vaesumine kapitalismimaades.
5. Sotsialistliku tootmise eesmärk.
6. Imperialistlike maade vaheliste vastuolude majanduslikud alused.
7. Majandusseaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, toime sotsialimi tingimustes.

Kehakultuur ja sport

Selgusid karikavõitjad võrkpallis

Ülikooli Spordiklubi sportmängude väljakul toimusid 6. ja 7. juunil Eesti NSV 1953. a. võrkpalli karikavõistluste poolfinaal- ja finaalmängud.

Poolfinaalis kohtusid laupäeval Tallinna ja Kiviõli «Kalevi» naiskonnad. Vabariigi paremikku kuuluva Tallinna «Kalevi» naiskonna suuremad võistluskogemused kindlustasid talle võidu tagajärjega 3:0. Tartu Riikliku Ülikooli Spordiklubi tugevakoosseisuline naiskond võitis sama tagajärjega kergelt Viljandi «Spartaki».

Meeskondadest kohtusid Tartu ja Võru «Kalevi» meeskonnad. Võitis Tartu «Kalev» — 3:1. Õhtu viimases mängus saavutas Tallinna «Kalevi» meeskond võidu (3:0) Loksa «Kalevi» meeskonna üle.

Kolmanda ja neljanda koha selgitamiseks toimus puhkepäeval võistlus Kiviõli «Kalevi» ja Viljandi «Spartaki» naiskonna vahel. Võitis Kiviõli «Kalev» tagajärjega 3:2.

Meeskondade vahelise paremusjärjestuse selgitamiseks Võru ja Loksa «Kalevi» meeskondade vahel toimunud võistluse võitsid võrulased (3:1).

Karikavõitja selgitamiseks kohtusid Tallinna ja Tartu «Kalevi» meeskonnad, kusjuures tallinlaste parem ründemäng kindlustas neile võidu.

Õhtu viimases mängus kohtusid esikoha ja karikavõitja selgitamiseks Tartu Riikliku Ülikooli ja Tallinna «Kalevi» naised. Pingelise ja kohati heatasemelise mängu võitis ülikooli naiskond (3:1), tulles seega 1953. a. karikavõitjaks.

Nii tuli NSV 1953. a. võrkpalli karikavõitjaks TRÜ naiskond (treener meistersportlane A. Rünk), 2) Tallinna «Kalev», 3) Kiviõli «Kalev» ja 4) Viljandi «Spartak».

Eesti NSV 1953. a. võrkpalli karikavõitja Tallinna «Kalevi» meeskond, 2) Tartu «Kalev», 3) Võru «Kalev» ja 4) Loksa «Kalev».

Seega omandas TRÜ Spordiklubi naiskond ja Tallinna «Kalevi» meeskond õiguse osavõtuks NSV Liidu 1953. a. võrkpalli treeningturniirist Minskis.

H. Huimerind,
TRÜ Spordiklubi juhataja

Toimetaja E. ERTIS

MD 03307 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1790

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat
" ..... 195...

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (191) Reedel, 19. juunil 1953. a. VI aastakäik

Kuulsusrikas aastapäev

21. juunil pühitseb eesti rahvas oma ajaloos tähelepanuväärset tähtpäeva — kodanlik-natsionalistliku diktatuuri kukutamise ja rahvavõimu loomise kolmeteistkümnendat aastapäeva.

Eesti natsionalistliku kodanluse diktatuuri periood on raskemaid ajajärke eesti rahva ajaloos. Tulnud võimule ameerika ja inglise interventide abiga, teenis kodanlus truualamlikult välismaist imperialismi, aidates viimasel eesti rahvalt julma ekspluateerimise teel välja pumbata maksimaalseid kasumeid. Eesti oli viidud koloniaalriigi seisundini. Vastavalt ameerika-inglise monopolide huvidele muudeti ta imperialistslike maade agraarseks ripatsiks, tooraine allikaks. Kodanliku diktatuuri vältel vähenes meie maal tööstuslik tootmine kolm korda.

Põllumajanduses loodi agraarne kord, mis võimaldas töötavate talupoegade kõige metsikumat ekspluateerimist hallparunite — eesti kulakute — poolt. Üle poole põllupinnast kuulus kulakuile. 422 hallparunil oli rohkem maad kui 22 tuhandel kehviktalunikul.

Talumajapidamistest polnud 62,5% üldse maad. Eesti rahva ekspluateerimine välismaiste monopolistide ja «oma» kodanluse poolt oli kroonilise vaesuse, tööpuuduse ja õigusetuse põhjuseks.

Sel ajal kui välismaised monopolistid pumpasid meie töörahvalt välja 200 miljonit krooni aastas, oli eesti töölistel madalaim palk Euroopas. Väikeses riigis oli kümneid tuhandeid töötuid. Talupoegade majapidamised olid koormatud võlgadega, millede kogusumma ulatus 1940. a. 150 miljoni kroonini. Tuhanded talud laostusid ja nad müüdi võlgade katteks.

Koos langusega tööstuses ja põllumajanduses laostusid ka teadus ja kultuur. Valitses kiskjalik kodanliku natsionalismi ja roiskuva lääne ees kummardamise ideoloogia. Õhutati viha Nõukogude Liidu vennalike rahvaste vastu. Jäi kängu ja elas üle langust ka Tartu ülikool, mis omal ajal oli etendanud tähelepanuväärset osa kodumaise teaduse arengus.

Maa tootlike jõudude purustamine, rahvusliku iseseisvuse kaotamine, langus ühiskondliku elu kõigil aladel, töötavate masside olukorra järsk halvenemine — sellised olid eesti kodanluse kahekümneaastase peremehetsemise tagajärjed.

Hävitanud 1940. aastal kommunistliku partei juhtimisel vihatud kodanliku režiimi ning astudes vabatahtlikult suure Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu koosseisu, kindlustas eesti rahvas endale tõelise sõltumatuse ja vabaduse, võimaluse ehitada oma elu ekspluataatoriteta, rõhujateta.

Möödunud kolmeteistkümne aasta jooksul, tänu kõigi vennalike nõukogude rahvaste ja esmajoones suure vene rahva laialdasele ja omakasupüüdmatule abile, saavutas eesti rahvas enneolematuid edusamme ühiskondliku elu kõigis sfäärides.

Lühima aja jooksul ehitati meie maal üles nõukogude ühiskond, hävitati inimese ekspluateerimine inimese poolt, lõplikult kindlustusid sotsialistikud tootmissuhted. Mahajäänud agraarmaast muutus Eesti eesrindlikuks tööstuse ja kollektiviseerunud põllumajanduse maaks. Kolmeteistkümne aasta jooksul kasvas tööstusliku tootmise tase enam kui 4,5 kordseks. Juba 1949. aastal suurenes keskmine viljasaak, võrreldes sõjaeelsega, 35,5% võrra. Tunduvalt on paranenud eesti töörahva materiaalne ja kultuuriline tase. Igaveseks on tehtud lõpp tööliste, talupoegade ja töötava intelligentsi vaesusele, tööpuudusele ja õigusetusele. Nõukogude rahva heaolu on Nõukogude valitsuse ja kommunistliku partei kõrgeimaks seaduseks.

Nõukogude korra viljastavais tingimustes puhkes õitsele eesti rahva sisult sotsialistlik, vormilt rahvuslik kultuur. Haridus ja kultuur muutusid laiadele rahvamassidele kättesaadavaks. Juba IV viisaastaku lõpuks oli vabariigi koolides 30 tuhande võrra rohkem õpilasi kui kodanliku diktatuuri viimaseil aastail. Vabariigis on kaheksa kõrgemat õppeasutust, 47 tehnikumi ja hulk teisi keskeriõppeasutusi. On loodud Eesti NSV Teaduste Akadeemia. Eesti NSV kõrgemates õppeasutustes õpib kolm korda rohkem üliõpilasi kui kodanliku valitsuse aastail.

Nõukogude võimu aastad on meie maa ühe vanima kõrgema õppeasutuse — Tartu Riikliku Ülikooli — taassünni ja edasise õitsengu aastateks. Tartu Riiklik Ülikool on Eesti NSV kõrgekvalifeedilise teadusliku kaadri taimelavaks. Tema uksed on laialt avatud töötajate lastele. Ajavahemikul 1944.—1953. a. on meie ülikoolis õppivate üliõpilaste arv kasvanud peaaegu kahekordseks. Üliõpilaste eest hoolitseb pidevalt Nõukogude valitsus ja kommunistlik partei. 90% üliõpilastest saavad riiklikku stipendiumi. Aastail 1945—1952 kulutas riik ainuüksi meie üliõpilaste stipendiumiks 66,4 miljonit rubla. Kümneid miljoneid rublasid on kulutatud kapitaalehitusteks, massiliseks kultuuriliseks ja sporditööks.

Ligi 50% üliõpilastest elab ühiselamuis. 1. septembrist 1953. a. antakse üliõpilaste kasutusse uus ühiselamu. Riik kulutab suuri summasid teadusliku töö arendamiseks meie ülikoolis.

Uus sotsialistlik kord, mis on kindlustunud meie vabariigis, avas piiramatud võimalused tootmise edasiseks arenguks, töötajate materiaalse ja kultuurilise taseme järjekindlaks tõstmiseks.

Lenini-Stalini partei juhtimisel, vennalike rahvaste sõbralikus peres ehitavad eesti töötajad hingestatult kommunismi.

T.R.Ü. Õpetatud Nõukogus

19. juunil 1953. a. algusega kell 16 toimub Tartu Riikliku Ülikooli aulas TRÜ Õpetatud Nõukogu koosolek, mille päevakorras on kahe väitekirja kaitsmine.

Bioloogiateaduste kandidaadi teaduslikku kraadi taotleb TRÜ van.-õpetaja A. Perk ja meditsiiniliste teaduste kandidaadi teaduslikku kraadi arst A. Lenzner.

Väitekirjad on tutvumiseks välja pandud TRÜ Pearaamatukogus.

Nõukogude riigilaenude tähtsusest

J. V. Stalin on pärandanud meile teaduslikult põhjendatud ja selgelt formuleeritud programmi kommunismi ülesehitamiseks. Rel vastades meid sotsialismi põhilise majandusseadusega näitas ta ühtlasi kätte põhilised eeltingimused tõeliseks üleminekuks kommunismile. Nende tingimuste kohaselt on meil vaja kindlalt tagada kogu ühiskondliku tootmise pidev kasv, tõsta kolhooslik omandus üldrahvaliku omanduse tasemele, asendada kaubaringlus saaduste vahetamise süsteemiga ja saavutada niisugune ühiskonna kultuuriline tõus, mis meie ühiskonna liikmeile küllaldase hariduse võimaldamise kaudu teeks nad ühiskonna arendamise aktiivseteks tegelasteks.

Selle grandioosse programmi teostamine nõuab meilt kõigilt mitte ainult tõsist, distsiplineeritud ja tõusva produktiivsusega töötamist, vaid ka määratu suuri summasid rahvamajanduse finantseerimiseks. Tööstusest, kaubandusest, põllumajandusest ja teistest allikatest saadavate Nõukogude riigi tulude kõrval omab meie maa rahvamajanduse arendamisel suurt tähtsust ka elanikkonna summade kaasatõmbamine rahvamajandusse. Seda on võimalik teha riigilaenude abil. Seejuures on riigilaenud kodanikele enestele üheks kõige garanteeritumaks ja kasulikumaks viisiks säästusummade paigutamisel. Laenude kasutamist ja neilt saadavate võitude väljamaksmist kindlustavad meie sotsialistliku majanduse pidevalt kasvavad akkumulatsioonid.

Raha mahutamise kasulikkust riigilaenudesse näitavad ilmekalt mõned näitarvud, mis tõendavad, et laenutellijaile võitude näol väljamakstavad summad aasta-aastalt suurenevad. Nii maksti 1948. aastal võitudena elanikkonnale 1400 miljonit rubla, 1949. a. 2500 miljonit rubla, 1950. a. 3500 miljonit rubla, 1951. a. üle 4000 miljoni rubla ja 1952. a. veelgi rohkem. Üldse maksab riik igalt laenult 20 aasta vältel laenutellijaile võitude kujul tagasi poolteist korda suurema summa, kui ta saab laenutellijatelt.

Riigilaenude tellimisega aitavad Nõukogudemaa töötajad olulisel määral kaasa meie rahvamajanduse edasise võimsa tõusu organiseerimiseks, demonstreerides ühtlasi oma patriotismi ja innukat kaasaaitamist meie ühiskonna arenemisele kommunismi täieliku teostamise suunas.

A. Traat

Lõppes üliõpilaste teaduslike tööde ülelinnaline ülevaatus

Möödunud laupäeval avaldati üliõpilaste teaduslike tööde ülelinnalise ülevaatuse tulemused ja ülevaatuse organiseerimiskomitee esimees Tartu Riikliku Ülikooli rektor prof. F. Klement andis parimateks tunnistatud tööde autoritele üle vastavad aukirjad. Ülevaatusel vaadati läbi TRÜ ja EPA üliõpilaste parimad tööd. TRÜ ÜTÜ esitas ülevaatusele kõik esimese auhinna saanud võistlustööd. Ülevaatusele esitatud töödest tõstis organiseerimiskomitee esile 9 tööd (neist 7 TRÜ-st), mis esitatakse NSV Liidu Kultuuriministeeriumile premeerimiseks ja lühendatud kujul avaldamiseks parimate üliõpilastööde kogumikus. 8 tööd (neist 6 TRÜ-st) esitatakse NSV Liidu Kultuuriministeeriumile premeerimiseks ning 13 teaduslikule tööle (neist 10 TRÜ-st) avaldati organiseerimiskomitee pool tunnustust.

Kogumikus avaldamiseks ja premeerimiseks esitati TRÜ üliõpilaste töödest ajaloo-keeleteaduskonnast 2 (autorid: Allan Liim, Uno Siimann), matemaatika-loodusteaduskonnast 2 (autorid: Lembit Sarapuu, Ivar Veldre) ja arstiteaduskonnast 3 tööd (autorid: Heino Hanson, Anton Kivik, Arvo Tikk). Premeerimiseks esitatud tööd pärinevad matemaatika-loodusteaduskonnast (autor Ülo Kaasik) ja arstiteaduskonnast (autorid: Lii Jannus, Enno Hansson, Liidia Möller, Lia Taso ja Mari Teoste, Arvi Rõuk ja Silvi Raudsepp). Tunnustust avaldati järgmistele autoritele: Elvi Männik, Helve Alla (dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder). Ants Järv, Arno Pikamäe, Elna Valdre (ajaloo-keeleteaduskond), Johannes Lott, Heino Siigur, Karin Nirk (õigusteaduskond). Ivar Kull (matemaatika-loodusteaduskond) ja Viiu Valdes (arstiteaduskond).

Kokku esitati NSVL Kultuuriministeeriumile premeerimiseks 13 TRÜ üliõpilaste parimat tööd, mis näitab meie üliõpilaste teadusliku uurimistöö häid tulemusi käesoleval õppeaastal. Varematel aastatel esitati premeerimiseks tavaliselt üks töö. Silmapaistvad üliõpilaste tööd on seni kujunenud aluseks ka nende autorite edaspidises teaduslikus uurimistöös. Nii näiteks kaitseb täna TRÜ Õpetatud Nõukogu ees oma kandidaadi väitekirja kahe aasta eest Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud arst Akivo Lenzner, kelle kandidaadi väitekiri on otseseks jätkuks üliõpilasena esitatud ja NSVL KHM eripreemia saanud võistlustööle. Olgu tähendatud, et Akivo Lenzner oli üks ÜTÜ asutajatest. Samuti kaitsesid varem oma kandidaadi väitekirja lühikese aja möödumisel pärast ülikooli lõpetamist ENSV TA Kliinilise ja Eksperimentaalse Meditsiini Instituudi vanem teaduslik kaastööline farmaatsiateaduste kandidaat Einar Vagane ja TRÜ teoreetilise mehhaanika kateedri vanem-õpetaja füüsika-matemaatika teaduste kandidaat Ülo Lepik, kes üliõpilastena samuti esitasid silmapaistvaid võistlustöid.

See asjaolu näitab, et võistlustöödele tuleb senisest veelgi suuremat rõhku panna nii kateedrite kui ka üliõpilaste poolt, sest see on ainukeseks ja kindlaks ning kiireks viisiks meie teadlaste järelkasvu kindlustamiseks. Ühtlasi tuleb aga neil juhendajatel, kellede juhendamisel käesoleval aastal valmisid silmapaistvad tööd, viivitamatult asuda autorite suunamisele ja virgutamisele kandidaadi väitekirja koostamiseks

J. Tammeorg

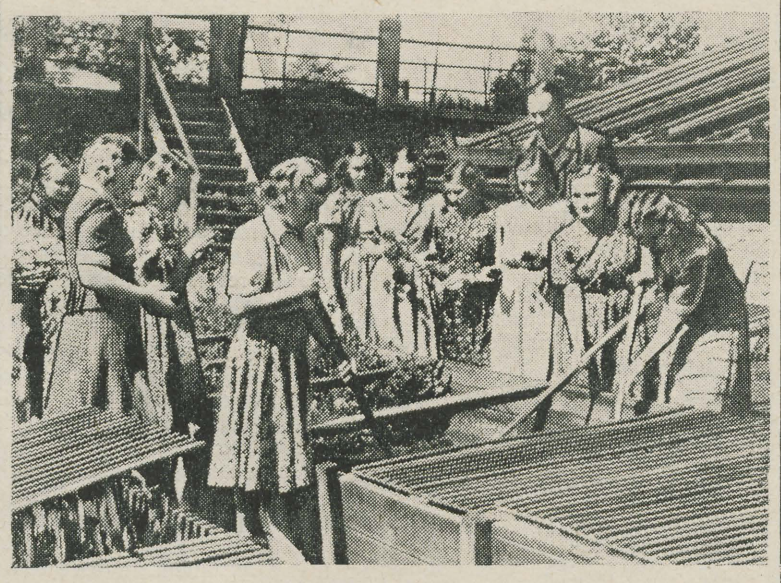

Bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilased menetluspraktikal TRÜ botaanikaaias. *J. Miku foto*

Tuleb õppida vigadest

Hiljuti toimunud kehakultuuriteaduskonna lõpetajate riigieksamil marksismi-leninismi alustes näitasid kindlaid teadmisi üliõpilased E. Hellermaa, A. Pruler, E. Riitsalu, E. Liit jt., kes said väga hea hinde.

Kahekümne kahest lõpetajast said aga rahuldava hinde 10 üliõpilast. Nende vastustest selgus, et üliõpilased on vähe iseseisvalt läbi töötanud kirjandust, mis teel ainult on võimalik omandada püsivaid ja kindlaid teadmisi.

Eksamil selgus ka, et osa üliõpilasi pole täiesti kursis tänapäeva jooksva eluga (V. Illend, P. Suutre jt.). Osa üliõpilasi ei osanud küllaldaselt näidata nähtuste vastastikust seost ja tingitust oma erialal (I. Kesamaa).

Ilmnenud puudustest tuleb õppida nii õppejõududel kui ka üliõpilastel.

J. Laidvere

Head eksamitulemused

9.—11. juunini kestnud õigusteaduskonna IV kursuse kohtupsühhiaatria eksamil ilmnes üliõpilaste hea ettevalmistus eksamiks, mistõttu eksamineerijale prof. E. Karule anti aine kohta hästi läbimõeldud, konkreetseid ja põhjalikke teadmisi osutavaid vastuseid. Kõigist üliõpilastest said väga head hinded 27, head 8 üliõpilast. Rahuldavaid hindeid ei esinenud.

Eriti heade teadmiste poolest paistavad silma üliõpilased B. Hiire, L. Kaaramaa, H. Siigur, I. Larin jt., kelle õpinguraamatus on ainult väga head hinded.

Neil päevil sooritasid IV kursuse üliõpilased eksami maaõiguses. Ees seisavad veel tööõiguse, vene keele ja tsükliainete eksamid.

Õ. Leht

Suhtuda tõsiselt õppetöösse

Õigusteaduskonna II kursuse mittestatsionaarsed üliõpilased, valmistudes suviseks õppe-eksamisessiooniks, pühendasid suurt tähelepanu kõigi õppedistsipliinide põhjalikule ja igakülgsele läbitöötamisele. Suuremal osal üliõpilastest valmisid kontroll- ja kursusetööd õigeaegselt.

Tõhusat abi aine omandamiseks andsid üliõpilastele sessiooni vältel konsultatsioonitunnid, mida enamik üliõpilastest kasutas maksimaalselt oma teadmiste süvendamiseks ning üleskerkinud küsimuste lahendamiseks.

Kohati takistas konsultatsioonide läbiviimist üliõpilastele konsultatsiooniaja teatamise halb organiseerimine, mistõttu jäi ära konsultatsioon marksismi-leninismi alustes 8. juunil.

Semestri jooksul läbivõetud õppeainete kordamiseks on kaugõppijaile loodud igati soodsad võimalused. Eriti tuleb märkida TRÜ Pearaamatukogu osatähtsust üliõpilaste varustamisel vajaliku kirjandusega ning tingimuste loomisel kohapealseks õppimiseks.

Meie kursuse üliõpilased praktiseerisid k. o. õppeaastal õppeaine kordamisel gruppides töötamist, mis andis häid tulemusi. Rida üliõpilasi (E. Tõnismäe, J. Jakobson jt.) näitasid juba esimestel eksamitel häid teadmisi. Tuli ette aga ka vastupidiseid nähteid. Üliõpilased, kes ei suhtunud tõsiselt õppetöösse (N. Fišina, V. Taigro), said mitterahuldavad hinded.

Kaugõppijad loodavad, et esinenud puudused järgnevaiks õppe-eksamisessioonideks kõrvaldatakse. Samuti tuleb üliõpilastel endil suhtuda veel tõsisemalt õppetöösse, et lõpetada ülikool heade tulemustega.

L. Samsonova,
õigusteaduskonna II kursuse kaugõppija

Film Venemaa ajaloost

Kinoteatris «Saluut» linastub praegu uus nõukogude kunstiline ajalooline film «Admiral Ušakov».

See film on pühendatud meie maa kuulsale minevikule, ta kõneleb vene laevastiku sõjalisest kuulsusest ja kangelaslikest tegudest, võitlusest oma kodumaa võimsuse eest.

Film jutustab vaatajaile Katariina II jahtlaeva komandöri Ušakovi töö- ja võitlusrohkest elust — tema organiseerimisel esimeste laevade ehitamisest Hersonis kuni lahinguni Kalakria juures, kus purustati türklased ning võideti Venemaale Must meri.

Musta mere laevastiku saamise ajalugu on lahutamatult seotud selle tööka inimese nimega. Ja mitte üksi laevastiku ehitamine, vaid ka merelahingute uue taktika ja strateegia loomine, mis ületas kaugelt tema kaasaegse meresõjataktika.

Samal ajal kuulsa admirali elutöö esiletoomisega jutustab film «Admiral Ušakov» vene inimeste patriotismist, nende andekusest ja vaprusest võitluses oma kodumaa au ja sõltumatuse eest, vaatamata sellele, et neil tuli elada imperaatorliku valitsuse despootliku ikke all.

Näitlejate I. Pereverzevi, I. Družnikovi, S. Bondarišuki, B. Luvanovi jt. hea üksikosade käsitluse kõrval on filmis hästi ja huvitavalt esile toodud rida massistseene — laevatehaste põlemine jt. Nendes pole rahvast kujutatud ilmetu jõuguna, vaid sisukate üksikisikute koguna, vaatajaile süübivad mällu stseenid igast väikesest üksikisikust, kelle osatähtsus filmis pole muidu suur.

Filmi eriliseks väärtuseks on selles esile toodud merelahingud, millised stseenid moodustavad võtete enamiku. Neist lahinguist saab vaatleja elava kujutuse sellest, milles seisis Ušakovi kui laevastikujuhi andekus. Ka on need hästi õnnestunud nii kompositsioonilt kui ka värvide tõepärasuselt.

Uut filmi tuleb lugeda meie kinokunsti suurepäraseks kunstiliseks saavutuseks.

Pioneerilaagrit korrastamas

Juba pikemat aega on Vellaveresse asutatavas pioneerilaagris käimas korrastus-, remont- ja ehitustööd. Kohapeal töötava ülikooli ja EPA remontbrigaadi abistamiseks on mitmel korral Vellaveresse sõitnud ka matemaatika-loodusteaduskonna ja arstiteaduskonna kollektiivi liikmeid. Nii võttis 11. juunil k. a. korrastustööst ühiskondliku töö korras osa 20 ja möödunud pühapäeval 11 mainitud teaduskondade õppejõudu ja teenistujat.

Pioneerilaagris on lõpetatud remont elumaja juures. Noori suveelanikke on ootamas hulk valgeid ja vajaliku mööbliga sisustatud tube. Aeda rajati uusi kõnniteid ja lillepeenraid. Ehitamisel on nägus paviljon.

Suurt tööd on tehtud pioneerilaagri maa-alal asuva järve põhja puhastamisel. Ühtlasi ehitati järvele pesemise sillake.

Peale kõigi korrastustööde hoolitsesid laagri šefid ka küttetagavara eest söögikeetmise otstarbeks.

Korrastatud pioneerilaagrisse saabub esimene vahetus noori puhkajaid 21. juunil k. a.

L. Suit

Kehakultuur ja sport

Ratsasportlaste kõrged saavutused

Eesti NSV 1953. aasta esivõistlused ratsaspordis toimusid 14.—18. juunini s. a. Tartus TRÜ kehakultuuriteaduskonna ratsabaasi väljakul ja Tartu ümbruse maastikul.

Võistluste avapäeval olid huvitavamateks aladeks võidusõidud. Jahivõidusõidu 2000 meetrile võitis õigusteaduskonna üliõpilane Ants Pinding puhastverd ratsahobusel Reid ajaga 2 min. 30,2 sek., mis on Eesti NSV rekordiks.

Herdelvõidusõidus 1600 meetrile juhtis kuni viimase saja meetrini suure edumaaga ÜSK Noorte Spordikooli õpilane Heino Rahumäe puhastverd ratsahobusel Ender, kuid kukkumise tõttu viimase herdeli ületamisel langes ta võistlusest välja. Võitjaks tuli L. Sild Tallinna «Dünamost» ajaga 2. min. 22,6 sek.

Herdelvõidusõidus 1200 meetrile paistsid silma Tori riikliku hobusekasvanduse sportlased, kelledest Ed. Pärn hobusel Boksjor tuli võitjaks ajaga 1 min. 40,4 sek.

Naisvõistlejaist osutus parimaks Rapla rajooni Tee Kommunismile kolhoosi liige Jõulu hobusel Junga.

Terarelva käsitsemises tuli võitjaks A. Mägi Tallinna «Dünamost» 6 karistuspunktiga. TRÜ võistkonna liige S. Kozlov jäi 16 karistuspunktiga teiseks.

Kolhoosi ratsasportlastele korraldatud takistussõidus ilmnes kõikidel sõitjatel puudulik hobuse juhtimisoskus. Takistussõidu võitis Rein Takki Rapla rajooni Tee Kommunismile kolhoosist. Teise koha saavutas V. Võsang Harju rajooni Põhja Ranniku kolhoosist.

Head ettevalmistust demonstreerisid TRÜ ratsasportlased B grupi takistussõidus Eesti NSV karikale.

Võitjaks osutus TRÜ I võistkond 28,75 karistuspunktiga. Teise koha saavutas TRÜ II võistkond 40,0 karistuspunktiga. Tallinna «Dünamo» võistkond jäi kolmandaks 66,75 karistuspunktiga. Karistuspunktideta sõitsid kaks korda takistussõidutee läbi TRÜ võistlejaist Reintam ja Villemson, kelledest esimene hobusel Mak pärast kahekordset ümberhüppamist tuli võitjaks.

Kolmevõistlustes katsetati võistlejate oskusi ja hobuse võimeid maneežisõidus, tõkete ületamisel ning krossi- ja jahisõiduradadel. Viimased olid ette valmistatud väga huvitaval ja looduslikult kaunil Vapramäe ümbruse maastikul.

Kolhooside ratsasportlaste kolmevõistlustes tuli esikohale Rapla rajooni Tee Kommunismile kolhoosi võistkond, teiseks jäi Tori hobusekasvandus ja kolmanda koha omandas Harju rajooni Põhja Ranniku kolhoos.

B-grupi kolmevõistluses võitis kaks esimest kohta Tartu Riikliku Ülikooli I ja II võistkond, jättes kolmandale kohale Tallinna «Dünamo» võidupunktidega vastavalt 12, 6 ja 4.

Individuaalselt tulid kolmele esikohale Tiiu Hanneste, Jüri Villemson ja Helju Kutser.

A-grupi kaheharulised tõkkesõidud Eesti NSV karikale olid raskeimad seni teostatud tõkkesõitudest ning näitasid TRÜ ratsasportlaste väga head ettevalmistust (treener van.-õpetaja M. Soots). Meestest tuli esimeseks Ants Pinding hobusel Bajaderka 12 karistuspunktiga ja teiseks Agu Linnus hobusel Pärl 28 karistuspunktiga, kindlustades seega Eesti NSV karika Tartu Riikliku Ülikooli võistkonnale.

Naistest näitas eriti suurt spordimeisterlikkust NSV Liidu 1952. a. tšempion Aino Vars hobusel Säde, kes läbis kaks korda tõkkesõidutee ühe veaga ja tuli Eesti NSV meistriks.

Eesti NSV 1953. aasta esivõistlused ratsaspordis näitasid väga ilmekalt TRÜ ratsasportlaste pingerikka õppe-sportliku töö häid tagajärgi ning demonstreerisid veelkordselt neid avaraid võimalusi, mis on nõukogude kord loonud meie noortele nii teadmiste omandamiseks kui ka kõigi huvialade harrastamiseks.

E. Nõmm,
ENSV 1953. a. ratsaspordi esivõistluste peakohtuniku asetäitja

Geoloogide menetluspraktikalt

Hiljuti sõitsid geoloogiaosakonna II kursuse üliõpilased ENSV TA Püssi õppebaasi kolm nädalat kestvale menetluspraktikale. Õppebaasis toimetatakse geoloogilisi kaardistamisi ning tutvutakse põlevkivikaevandustega.

Sooritati riigieksam

Läinud nädalal sooritasid õigusteaduskonna lõpetajad riigieksami marksismi-leninismi alustes. 40 lõpetajast said väga hea hinde 24, hea hinde said 11 ja rahuldava 5 lõpetajat.

Möödunud nädalal

Saabusid kaugõppijad

TRÜ kaugõppeosakonnas algas eksamisessioon. Kõigi teaduskondade üliõpilastele algasid loengud ja konsultatsioonid, 28. juunil algavad eksamid. Kaugõppeosakonna lõpetajad sooritavad praegu riigieksameid.

Algas treeninglaager

Möödunud nädala lõpul sõitsid kehakultuuriteaduskonna III kursuse üliõpiased Kääriku õppebaasi treeninglaagrisse. Laagris, mis kestab 1. juulini, toimuvad harjutused kergejõustikus ja ujumises.

Oluline võit

Pühapäeval peeti ülikooli võimlas korvpallivõistlus TRÜ ja EPA üliõpilasmeeskondade vahel. Mängu võitis EPA tulemusega 68:50 (38:27), pääsedes seega NSV Liidu kõrgemate koolide korvpalli-esivõistlustele, mis toimuvad tuleval kuul Moskvas.

Fašistliku sõjaprovokaatorite valitsuse kukutamine 21. juunil 1940. a.

Eesti kodanluse verine diktatuur oli saanud tekkida ning kaheks aastakümneks püsima jääda ainult rahvusvahelise imperialismi jõupingutuste tulemusena. Kodanlik-natsionalistlik diktatuur Eestis põhjustas tööstuse ja põllumajanduse allakäigu ning töötajate absoluutse ja suhtelise vaesumise. Ameerika-inglise imperialistide ja eesti kodanluse tuusade ühistegevus põhjustas Eestis kaasaegse kapitalismi põhilise majandusseaduse laastava toime. Monopolide maksimaalse kapitalistliku kasumi kindlustamiseks toimus rahvastiku enamuse ekspluateerimine, laostamine ja pauperiseerimine. Välismaine kapital teostas Eesti, kui poolkoloonia, süstemaatilise paljaksriisumise. 1930-ndail aastail arenes kiires tempos rahvamajanduse militariseerimine. Tehti ettevalmistusi sõja vallapäästmiseks, Eesti ärakasutamiseks nõukogudevastase platsdarmina ning eesti töörahva seast suurtükiliha hankimiseks.

Kuid eesti töörahvas ei lasknud end tapalavale talutada. Eesti töörahvas võitles rahu eest. Seda võitlust kroonis esimene võit 28. septembril 1939. a. Rahvamasside survel oli kodanlik valitsus sunnitud vastu võtma Nõukogude Liidu vennaliku abi eesti töörahvale, oli sunnitud sõlmima Nõukogude Liiduga vastastikuse abistamise pakti. See oli stalinliku rahupoliitika triumf, see oli ühtlasi töörahva jõudude suur võit kodanluse üle Eestis. Vastastikuse abistamise pakt kindlustas Eestile mõneks ajaks rahu. Töörahva võit ei olnud aga veel täielik: võimule jäi fašistlik, nii hitlerliku Saksamaa kui ka ameerika-inglise imperialistide ees lõmitav valitsus, kes ei soovinud ausalt täita sõlmitud pakti, kes soovis tõugata Eestit sõjatulle. Sellele poliitikale suutis lõpu teha ainult eesti töörahva võimas revolutsiooniline väljaastumine.

Eesti töörahvale tuli jällegi appi Nõukogude Liidu valitsus, kes 16. juunil 1940. a. esines nõudega sellise uue valitsuse moodustamise kohta Eestis, mis oleks võimeline kindlustama vastastikuse abistamise pakti ausat täitmist. Ühtlasi nõudis Nõukogude Liidu valitsus täiendavate Nõukogude Armee osade laskmist Eesti territooriumile. Eesti proletariaadi ja töötava talurahva valmisoleku tõttu revolutsioonilisteks väljaastumisteks ei julgenud eesti kodanlus neid nõudeid tagasi lükata. Ta püüdis aga jätkata petmist, püüdis peaministri kohale esitada mitmete sotsiaalreeturite kandidatuure.

Otsustava sõna ütles eesti töörahva võitlus rahu eest. Eestis valitsevais tingimustes pidi võitlus rahu eest ühte sulama võitlusega fašistliku sõjaprovokaatorite valitsuse vastu, võitlusega fašismi vastu ja demokraatlike vabaduste eest, ning edasi arenema võitluseks sotsialismi eest. J. V. Stalin õpetab, et «on võimalik, et asjaolude teatud kokkusattumise korral areneb võitlus rahu eest võitluseks sotsialismi eest ...» Just niisugune olukord valitses Eestis 1940. a. suvel. Eestimaa Kommunistlik Partei, relvastatuna leninlik-stalinliku õpetusega ja suurte võitluskogemustega, suutis ühendada üldemokraatliku liikumise rahu eest üheks revolutsiooniliseks vooluks ja proletariaadi sotsialistliku liikumise võitluseks kodanluse kukutamise ning proletariaadi diktatuuri sisseseadmise eest.

Proletariaadi revolutsiooniline väljaastumine Eestis 21. juunil 1940. a. pühkis minema fašistliku sõjaprovokaatorite valitsuse. See oli võimsaks avaakordiks 1940. a. suve revolutsioonilistele sündmustele Eestis. See tegi võimalikuks ülemineku sotsialistlikule revolutsioonile.

1940. a. 21. juuni sündmuste hindamisel on aga esinenud mitmeid ebaõigeid seisukohti ja otseseid võltsinguid. Esimeseks võltsinguks on revolutsiooni impordi «teooria». Selle kohaselt omistatakse otsustav tähtsus Eestis viibinud Nõukogude Armee väeosadele, vaigitakse surnuks eesti proletariaadi revolutsiooniliste väljaastumiste võimas ja otsustav jõud, vaigitakse surnuks ka asjaolu, et Nõukogude Armee üksused ei seganud end arenevaisse sündmustesse. Kahjuks on leidnud selle vaenuliku «teooria» pooldajaid ka üliõpilaste seas.

Selle võltsinguga liitub teine kodanlik-natsionalistliku ilmega võltskontseptsioon. Kodanlikud natsionalistid on püüdnud üldse eitada juunisündmuste revolutsioonilist iseloomu. Kasutades asjaolu, et proletariaadi jõudude suurest ülekaalust tingituna kodanlus ei julgenud avaldada relvastatud vastupanu ning sõjaprovokaatorite valitsuse kukutamine toimus peaaegu täielikult ilma verevalamiseta, on 21. juuni sündmusi püütud kujutada mingi lihtsa pöördena, näitamata, et 21. juuni 1940. a. rajas vaba tee rahva revolutsiooniliste jõudude täielikule väljaarendamisele ning selle alusel sotsialistlikule revolutsioonile, nõukogude korra taastamisele. Koos 21. juuni tähtsuse üldise madaldamisega eitasid kodanlikud natsionalistid proletariaadi juhtivat osa selles väljaastumises, kujutasid arenevate sündmuste juhina iseendid, liberaalset kodanlust ja kodanlikku intelligentsi.

Kolmas väärkontseptsioon, mis on esinenud 21. juuni sündmuste hindamisel, on näiliselt vastupidine eelnimetatule. Selle kontseptsiooni kandjad rõhutavad 21. juuni sündmuste revolutsioonilist iseloomu ja selles on neil muidugi õigus. Kuid nad ei näita, et 21. juuni oli vaid paljutõotav algus, et revolutsiooni edasiarendamiseks oli vaja veel teha suuri pingutusi, et kodanluse jõud ei olnud 21. juuniga kaugeltki veel täielikult murtud. Nende väidete kohaselt olevat 21. juunil Eestis juba kehtestatud proletariaadi diktatuur. Selle kontseptsiooni kohaselt muutuks nõukogude võimu taastamine Eestis 21. juulil 1940. a. paljaks formaalsuseks, millel ei ole mingisugust sisulist tähtsust.

On selge, et niisuguste seisukohtadega ei saa nõustuda. Ei ole kujuteldav, et üleminek fašistlikult korralt proletariaadi diktatuurile saaks toimuda ühe hoobiga. Fašistliku sõjaprovokaatorite valitsuse kukutamine lõi eeldused proletariaadi diktatuuri kehtestamiseks, kuid ei tähendanud seda veel ise. 21. juunil moodustati Eestis kodanlik-demokraatlik valitsus, kes rahvahulkade survel astus rea samme, mis soodustasid revolutsiooni edasiarengut. J. Varese demokraatlikku valitsust ei saa vaadelda proletariaadi organina. Uue valitsuse koosseisus ei olnud kommuniste. Sellesse olid end aga poetanud mitmed kodanlikud natsionalistid, kes püüdsid kaitsta kodanluse positsioone ning takistada Eesti lahkumist imperialismi leerist. Ainult rahvamasside võimas revolutsiooniline tõus oli tõkkeks nende alatute kavatsuste teostamisele.

1940. a. suve revolutsiooniliste sündmuste areng ei piirdunud 21. juuniga. Selle mälestusväärse suve kestel tuli eesti töörahvas korduvalt tänavaile, kusjuures demonstrantide arv paljudel kordadel ületas 21. juuni väljaastumisest osavõtnute arvu. Alles hilisemate demonstratsioonide kestel kerkis rahva revolutsioonilise aktiivsuse tulemusena nõukogude võimu taastamise ja Eesti Nõukogude Liitu astumise loosung. Eestimaa Kommunistlik Partei, juhindudes Kominterni otsustest, suunas revolutsiooni teaduslikult etapiviisilisele arenguteele. Rahva revolutsiooniliste jõudude veenvaks tõestuseks kujunesid Riigivolikogu valimised 14. ja 15. juulil, millest osavõtjate protsent ületas tunduvalt valimistest osavõtjate suhtarvu kodanlik-natsionalistliku diktatuuri ajal, kusjuures 92,8% valijatest hääletas Eesti Töötava Rahva Liidu kandidaatide poolt. Riigivolikogusse valiti töölisklassi ja talurahva esindajad. Riigivolikogu, 21. juulil kokku tulles, arvestades rahva tahet, kuulutas Eesti Nõukogude Sotsialistlikuks Vabariigiks, avaldas palve Eesti NSV vastuvõtmiseks Nõukogude Liidu koosseisu, kuulutas maa rahva omandiks ning teostas pankade ja suurtööstuse natsionaliseerimise. Revolutsioonilised rahvahulgad tervitasid neid otsuseid määratu vaimustusega. Uued võimsad rõõmudemonstratsioonid puhkesid Eesti NSV vastuvõtmise puhul Nõukogude Liidu koosseisu ja sotsialistliku konstitutsiooni kehtestamise puhul.

1940. a. suve revolutsioonilised sündmused on aluseks kõigile eesti rahva järgnevaile võitudele. Töörahva revolutsioon, nõukogude korra taastamine võimaldas eesti majanduse ja kultuuri tormilise arengu 1940/41. a., avas tegevusvälja kapitalismi hundiseaduste asemel sotsialismi sügavalt humaansele põhilisele majandusseadusele, võimaldas eesti sotsialistliku rahvuse kujunemise, liitis eesti rahva jäädavalt ühte teiste vennalike sotsialistlike rahvastega, eelkõige suure vene rahvaga, võimaldas eesti rahvale fašistlike röövvallutajate poolt purustatud tööstuse ja laostatud põllumajanduse kiire taastamise, lõi eeldused, et pärast sotsialismi kättevõitmist asuda järk-järgulisele üleminekule kommunismile.

Tuginedes revolutsioonilises võitluses jäädavalt kättevõidetud nõukogude korrale, ehitab eesti rahvas kommunistliku partei juhtimisel, vennalikus liidus teiste nõukogude sotsialistlike rahvustega, kommunistlikku ühiskonda.

Van.-õpetaja **K. Laigna**

Toimetaja E. ERTIS

MD 03360 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1865

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat 195

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (192) Reedel, 26. juunil 1953. a. VI aastakäik

Hästi ette valmistuda uueks õppeaastaks

V. REIMAN
Tartu Riikliku Ülikooli õppeprorektor

Juhendudes Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsustest ja relvastatuna J. V. Stalini teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» esile toodud ideedega, andsid Tartu Riikliku Ülikooli teaduskonnad ja kateedrid möödunud õppeaastal tunnustustvääriva panuse õppe- ja teadusliku töö ümberkorraldamiseks vastavalt NLKP XIX kongressi otsustele.

Oppejõud õppisid kõigepealt ise põhjalikult tundma partei XIX kongressi materjale ja J. V. Stalini teost «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja rakendasid omandatud teadmisi edukalt õppe- ja teadusliku töö taseme kõrgemaletõstmiseks.

Peaaegu kõik kateedrid tegid vajalikud täiendused, muudatused ja parandused õppeprogrammides, rida teaduskondi tegid ära suure töö õppeplaanide täpsustamiseks, teaduskonnad ja kateedrid alustasid tõsisemalt võitlust õppeplaani täitmise eest. Kõrgemale on tõusnud loengute ja praktiliste tööde ideelis-teoreetiline tase ning kontroll õppeprotsessi kulgemise üle. Teaduskonnad, eriti matemaatika-loodusteaduskond (dekaan A. Mitt), on saavutanud häid tulemusi üliõpilaste õppedistsipliini tõstmise alal jne.

Kuid saavutatu on siiski vaid algus, mida on tarvis 1953/54. õppeaastal edasi arendada ja süvendada. Et järgmisel õppeaastal ei toimuks tagasiminek, vaid uus edasiminek, on tarvis uueks õppeaastaks teha ettevalmistusi juba nüüd, 1952/53. õppeaasta lõppedes.

Teaduskonnad ja kateedrid peavad juba nüüd, enne suvist puhkust kindlaks tegema, kas on kindlustatud kõigi ainete õpetamine järgmisel õppeaastal vajalike õppejõududega, silmas pidades, et paljud õppejõud, vastavalt kvalifikatsioonitõstmise plaanile, lähevad aastaks või vähemaks ajaks vastavatele kursustele ja loomingulisele puhkusele.

On tarvis juba nüüd kindlaks teha, kes neid asendab, missuguste ainete õpetamiseks on veel tarvis juurde saada õppejõude.

Kateedrid peavad juba nüüd läbi arutama 1952/53. õppeaasta tulemused ja kindlaks määrama abinõud, mis on tarvilikud selleks, et rakendada ja süvendada paremate õppejõudude kogemusi ja kõrvaldada puudusi, mis esinevad ühel või teisel õppejõul.

Kateedrid, lähtudes möödunud õppeaasta kogemustest, peavad läbi mõtlema kateedri 1953/54. õppeaasta tööplaani, et ei tuleks alles õppetöö algusel hakata mõtlema, millest alata. On tarvis, et iga õppejõud juba nüüd teaks, mis tal tuleb teha järgmisel õppeaastal õppe-, õppemetoodilise või teadusliku töö alal. Tuleb tagada, et iga õppejõud töötaks välja ajajaotusplaani, et see oleks läbi arutatud kateedri koosolekul ning kinnitatud kateedrijuhataja poolt. Sellega tagatakse, et uuel õppeaastal iga õppejõud algusest peale töötab kinnitatud ajajaotusplaani järgi. Kateedrijuhatajad peavad mitte ainult formaalselt kinnitama esitatud ajajaotusplaane, vaid vaatama nad läbi ka sisuliselt, et oleks tagatud täielik programmi läbivõtmine selleks ettenähtud aja jooksul. Sellega välditakse selliseid juhtumeid, nagu tuli esile käesoleva õppeaasta sügissemestril, kus mõned õppejõud ja kateedrijuhatajad põhjendasid oma õppe- ja tunniplaani täitmatajätmist sellega, et Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni pühad langesid nendele päevadele, millal pidid aset leidma nende loengud või praktilised tunnid.

On tarvis juba nüüd mõtelda sellele, et kõigi ainete kohta oleks olemas programmid. Kui neid pole loota NSVL Kultuuriministeeriumilt, tuleb hoolitseda, et nad saaksid koostatud ja kinnitatud vastava kateedri poolt ja esitatud kinnitamiseks rektoraadile.

Teaduskondadel on tarvis seni kui õppejõud veel pole puhkusele läinud, läbi arutada järgmise õppeaasta tunniplaani kava, et see võiks valmida vähemate raskustega ja nõutud tähtajaks.

Kõik õppejõud, kateedrijuhatajad ning dekaanid, teaduskondade metoodilised komisjonid peavad hästi läbi mõtlema ainete järjestuse ning kindlustama, et üliõpilase koormus kohustuslike loengute kuulamise alal ei nõuaks temalt rohkem kui 6 tundi päevas ja et tal jääks rohkem aega iseseisvaks tööks. On aeg alustada tõsist võitlust selle eest, et üliõpilane õpiks mitte vähem kui 10 tundi päevas, s. o. 60 tundi nädalas ja et sellest kuuluks auditooriumides viibimiseks mitte rohkem kui 6 tundi päevas, s. o. 36 tundi nädalas. Rohkem aega võivad vaid nõuda mõned spetsiifilised praktikumid, kuna teoreetiline kursus peab ära mahtuma 6 tunni raamidesse.

Et teaduskonnad ja kateedrid tõesti hästi toime tuleksid ettevalmistustööga uueks õppeaastaks, on tarvis, et ühiskondlikud organisatsioonid: teaduskondade partei-, ELKNÜ ja ametiühinguorganisatsioonid aitaksid mobiliseerida nende ülesannete täitmisele kogu õppejõudude kollektiivi.

Õpetatud Nõukogu koosolek aulas

Täna, algusega kell 16 toimub TRÜ aulas Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogu järjekordne väitekirjade kaitsmise koosolek.

Väitekirja filoloogiateaduste kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks kaitseb ENSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi noorem teaduslik kaastööline Eeva Kurve. Väitekirja teemaks on «Eesti kirjakeele arenemine aastail 1900—1917». Ametlikeks oponentideks on professor filoloogiateaduste doktor P. Ariste ja filoloogiateaduste kandidaat E. Nurm.

Väitekirja «Suvinisu saagi kujunemine olenevalt sortide bioloogilistest omadustest ja kasvatamise tingimustest» kaitseb ENSV TA Taimekasvatuse Instituudi aspirant Oskar Priilind ja väitekirja teemal «Obolus-fosforiidijahu kasutamisviise Eesti NSV muldadel» ENSV TA Taimekasvatuse Instituudi aspirant Evald Raudväli. Mõlemad taotlevad oma väitekirjaga põllumajandusteaduste kandidaadi teaduslikku kraadi.

I. Maaroos

PARTEI ELU

Õppigem möödunud õppeaasta kogemustest

TRÜ parteiorganisatsiooni koosolekult

23. juunil arutati Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni koosolekul küsimusi poliitõppuste tulemustest parteiharidustöö võrgus.

Aruandja sm. I. Suvorova rääkis sellest, kuidas oli ülikoolis organiseeritud poliitõppus, millised tulemused olid sellel tööl ja missuguseid puudusi ja vigu esines.

Parteiharidustöö viidi ülikoolis läbi väga mitmesugustes vormides. Töötasid poliitkoolid ja ringid, kus õppis 227 inimest. J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» põhjalikuks tundmaõppimiseks moodustatud rühmades õppis 317 inimest. Sama teosega tutvumiseks töötas 11 seminarirühma. Paljud ülikooli õppejõud ja teenistujad õppisid samal ajal Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis.

Kõneleja märkis, et üldiselt saavutati poliitõppuste korraldamisel, võrreldes möödunud õppeaastaga, paremaid tulemusi. Seminarirühmade tööd juhtis terve rida kommuniste (G.Sapožnikov, L. Moroškina, N. Blum, J. Ananjeva, V. Arhangelski jt.). Olulisi puudusi esines aga õppetöö organiseerimisel. Aasta kestel toimus õppetöö ajalisi ümberkorraldusi, mis häiris tööd ja kutsus esile õpinguist osavõtjate puudumisi. Mõned õppejõud (S. Sibul) suhtusid seminari töösse passiivselt. Puudusena tuleb märkida ka seda, et seminaride töö lõpp langes kokku kevadise eksamisessiooniga, mis takistas seminari edukat lõpuleviimist. Järgmisel õppeaastal tuleb seminaride töö organiseerida nii, et õppustega jõutaks lõpule enne kevadist eksamisessiooni.

Ringide töös saavutasid paremaid tulemusi propagandistid sm-d A. Vaht, L. Tint ja B. Võrse. Ringide töö kannatas aga, eriti õppeaasta algul ja lõpul, sagedaste ajaliste ümberkorralduste ja koosseisu ümberpaigutuste tõttu.

Halvemini kui teistes teaduskondades võeti poliitõppustest osa kehakultuuriteaduskonnas. Terve rida seltsimehi suhtusid lubamatult ükskõikselt õppustesse.

Õhtuülikoolis õppijate osas tuli õppeaasta keskel väljalangemisi. Nii langesid õhtuülikoolist välja sagedaste puudumiste tõttu sm-d K. Tein ja H. Ottas.

Aruande järel võtsid sõna sm-d Rõbkin, Bronštein, Naboka, Vaht, Võrse, Reiman, Arhangelski.

Oma sõnavõtus märkis sm. Rõbkin seminaride ebaõiget komplekteerimist. Pole õige koondada professorid, aspirandid, õpetajad jne. ühte rühma, arvestamata nende erialade erinevusi. Samuti polnud õigesti paigutatud seminaride juhatajad: arstiteaduslikku eriala omav juhataja sm. Rõbkin pandi juhtima ajaloo-keeleteaduskonna rühma, kuna marksismi-leninismi aluste õppejõud sm. Arhangelski juhtis samal ajal arstiteaduskonna rühma. Seminaride juhatajate instrueerimine viidi läbi plaanitult ja pealiskaudselt.

Kokkuvõttes märkis sõnavõtja, et kuulajad võtsid seminaride tööst aktiivselt osa, mistõttu paljud seltsimehed õppisid paremini käsitlema oma eriala küsimusi.

Sm. Bronštein käsitles oma sõnavõtus poliitvestluste läbiviimist ülikoolis. Selles osas näis väliselt asi olevat korras: õppeaasta jooksul peeti 19 instruktsioonikoosolekut. Peamiseks puuduseks oli aga nende puudulik kvaliteet. On tarvis, et vestluste läbiviijad kõigepealt ise hästi orienteeruksid nii sise- kui ka välispoliitikas. Sageli aga loodeti vaid instruktsioonile. Instrueerijad suhtusid samuti oma töösse passiivselt, neid tuli sageli «paluda», kuid mõned seltsimehed loobusid sellele vaatamata (G. Sapožnikov).

Sm. Võrse mainis, et abi parteibüroo poolt poliitõppuste läbiviimisel oli ebamäärane. Ringide koosseisu korraldati õppeaasta jooksul mitmel korral ümber, kuid töö lonkas endiselt. Asjatult likvideeriti kaks õpperingi ülikooli tehnilisele personalile.

Sm. Reiman toonitas aruande puudulikkust. Ettekandest ei saadud selget ülevaadet õppetöö tulemustest, sellest, kuidas poliitõppustest osavõtjad omandasid NLKP XIX kongressi materjale ja tutvusid J. V. Stalini teosega «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus».

Sm. Arhangelski rõhutas, et üheks puuduseks poliitõppuste organiseerimisel oli asjaolu, et sellest tööst ei võtnud osa teaduskondade partei-algorganisatsioonide sekretärid.

Kokkuvõtte koosolekust tegi TRÜ parteibüroo sekretär sm. Stepanova.

MÕNINGAID MÄRKMEID KEVADISEST EKSAMISESSIOONIST

Kevadine eksamisessioon on jõudmas lõpule. Nendel kursustel, kus üliõpilased suveperioodil sooritavad õppe- või menetluspraktika, on ta juba lõppenud ja üliõpilased on siirdunud praktikale. Ülejäänud osas on jäänud veel üksikuid eksamipäevi, kuid põhimine on juba kõigil sooritatud.

Vaadeldes praeguse eksamisessiooni tulemusi statistilistes arvudes ja võrreldes neid talvise eksamisessiooni tulemustega, näeme teatavat tagasiminekut. On suurenenud rahuldavate ja mitterahuldavate hinnete ja eksamile mitteilmunute protsentuaalsed näitajad.

Millega on see põhjendatav? Üheltpoolt kindlasti sellega, et kevadise eksamisessiooni raskusnivoo on enamikel juhtudel talvise eksamisessiooniga võrreldes tunduvalt kõrgem.

Teiseltpoolt annab end tunda asjaolu, et üliõpilased eksamisessiooni lõpupoole väsivad. Pingeline õppeaasta annab end tunda. Siinkohal tuleb aga märkida, et selle nn. väsimuse all kannatavad ainult need üliõpilased, kes pole kogu õppeaasta jooksul töötanud süstemaatiliselt ja kogu aine tuleb omandada eksamisessiooni vältel.

Eksamisessiooni eduka kulgemise üheks eelduseks on eksamitähtpäevade õige planeerimine. Eluõiguse on saanud kord, mille järgi eksamite plaani koostamise initsiatiiv on jäetud üliõpilasgruppidele enestele. On loomulik, et üliõpilased ise teavad kõige paremini, milline eksam nõuab rohkem ettevalmistamise aega, milline vähem. Seejuures tehakse aga siiski vigu. Soovist pääseda kiiremini suvevaheajale planeeris rida õigus- ja kehakultuuriteaduskonna gruppe oma eksamitähtpäevad selliselt, et kasutati vähem kui 2/3 eksamisessiooniks ettenähtud aega, mida ka vastavad teaduskonnad esialgu aktsepteerisid. Selline tormamine mõjub loomulikult eksamihinnetele.

Millistes ainetes esineb kõige enam rahuldavaid ja mitterahuldavaid hindeid? Eelkõige torkavad selles osas silma ained, millede õpetamine toimus vene keeles. Eksamite ümbertegemine eesti keeles, millist praktikat kasutatakse, ei lahenda olukorda. Vähese keeleoskuse tõttu on aine omandatud nõrgalt. Üliõpilastel puudub korralik loengumaterjal, samuti ei suudeta seminaride läbiviimisel luua head kontakti vene keelt vähem valdavate üliõpilastega. See kõik viib asjaoluni, et dekanaatide poolt taotletakse eksamite ümbertegemisi mitte «eriliselt mõjuvatel põhjustel» vaid massiliselt. Talvisel eksamisessioonil tegid ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilased Jakobson ja Pihel ümber dialektilise materialismi eksami, nüüd taotlevad nad seda ajaloolise materialismi eksami sooritamisel. On loomulik, et kui aine esimene osa on nõrgalt omandatud, siis ei saa ka teist osa hästi teada.

Ühiskonnateaduslikes ainetes esineb protsentuaalselt rohkem rahuldavaid ja mitterahuldavaid hindeid kui erialastes distsipliinides. Ilmneb vähene süvenemine NLKP XIX kongressi materjalidesse ja J. V. Stalini teosesse «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», vaatamata sellele, et nende materjalide omandamiseks viidi läbi eri loengute ja seminaride tsükkel.

Eriti suur rahuldavate ja mitterahuldavate hinnete arv esineb arstiteaduskonnas keemia-alastes ainetes. Näiteks oli 12. juunil farmaatsia esimesel kursusel toimunud anorgaanilise keemia eksamil van.-õpetaja L. Suiti juures saadud hinnetest 50% rahuldavaid, 20% mitterahuldavaid, 20% häid ja ainult 10% väga häid. Kuna rahuldavaid ja mitterahuldavaid hindeid ei esine ohtralt ainuüksi anorgaanilises ja biokeemias, on selge, et keskkoolis omandatud üldteadmised keemias on liialt nõrgad, mis ei võimalda edukat edasitöötamist ülikoolis.

Mitterahuldavate hinnete hulgaline esinemine neis aineis, milledes on ette nähtud praktilised tööd ja seminarid, näitab, et viimaste organiseerimine ja läbiviimine pole toimunud nõutaval tasemel. See näitab ka seda, et pole teostatud süstemaatilist kontrolli üliõpilase töö käigu üle semestri vältel, mida aga seminarid ja praktikumid täiel määral võimaldavad.

Esinenud vead ei tohi korduda järgmisel õppeaastal.

K. Tein

Ülikool ootab teid jälle sügisel

Töörohke õppeaasta on jõudmas lõpule. Seoses sellega katkestab ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» oma ilmumise suvevaheajaks.

Õppeaasta jooksul on saavutatud hinnatavaid tulemusi nii teadusliku kui ka õppe- ja kasvatustöö alal. Kuid on tehtud ka vigu, mida tuleb vältida järgmisel õppeaastal.

Meie ees seisavad suured ülesanded — viia Tartu Riiklik Ülikool meie kodumaa eesrindlikumate kõrgemate õppeasutuste hulka, missugune loosung püstitati ülikooli kollektiivi poolt õppeasutuse juubeli puhul.

Kogugem selleks energiat suvevaheajal!

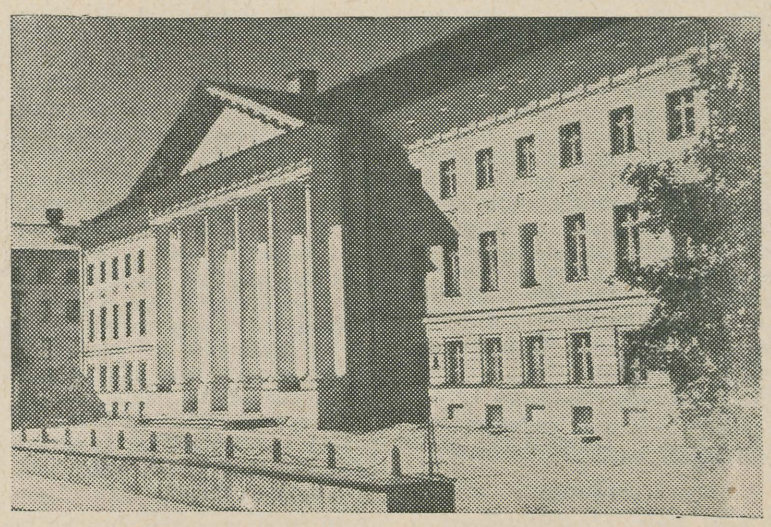

Prof. Johannes Voldemar Veski 80-aastane

Noorte õpetaja

Prof. J. V. Veski on viljaka teadusliku töö kõrval olnud paljude aastate jooksul noorte keeleteadlaste õpetajaks. Meie, praegused üliõpilased, oleme õnnelikud, et võime osa saada tema ammendamatuist teadmistest eesti keele alal.

Kuulates prof. Veski loenguid, on igal üliõpilasel tunne, et neid peab teadlane, kes on ise osa võtnud meie keelereeglite kujundamisest. Semasioloogia kursuse käsitlemisel hämmastab kuulajaid professori põhjalik antiik- ja uute keelte tundmine. Semasioloogia küsimusi ei saagi teisiti lahendada, kui tuleb alata kreeka ja ladina keelest.

Prof. Veski hoolitseb eriti selle eest, et üliõpilased ta loenguid hästi konspekteeriksid, seepärast kirjutab ta iga näite tahvlile ja selgitab üksikasjaliselt.

Prof. Veski on meile noortele eeskujuks oma kohusetruuduse, töökuse ja täpsusega. Hoolimata kõrgest east ilmub ta alati täpselt loenguile ja konsultatsioonidele.

Prof. Veskit tuleb hinnata kui abivalmist ja vastutulelikku õppejõudu. Sageli võib kohata üliõpilasi tema juures nõu küsimas.

Raugematu energiaga jätkab hallipeane õpetlane oma tegevust eesti keele arendamisel ja õpetamisel stalinliku keeleteaduse alusel.

Tervitame oma armsat õpetajat tema 80-nda sünnipäeva puhul ja soovime talle tervist ning jõudu edaspidiseks tööks.

III kursuse eesti filoloogid

Väsimatu töömees

Meile noortele on professor J. V. Veski alati eeskujuks olnud kui teadlane, kes vaatamata oma eakusele on säilitanud väsimatu energia, kes oma töös on alati täpne ja kohusetundlik ning inimesena kõige siiramalt sõbralik ning vastutulelik.

Võime öelda, et meie rahvuskeele areng viimase nelja-viiekümne aasta jooksul on lahutamatult seotud prof. Veski nimega. Kogu oma elutöö on ta pühendanud selleks, et meie keel muutuks täpsemaks, rikkamaks, painduvamaks ja kaunimaks. Raske on loetleda neid sõnu ja keelelisi ettepanekuid, mis prof. Veski poolt on toodud eesti keele sõnavara rikastamiseks ja grammatilise struktuuri täiustamiseks. Meie keel on need valdavas osas vastu võtnud kui ettepanekud, mis on tehtud eesti keele sisemiste seaduspärasuste ja struktuuri omapära põhjaliku tundmise alusel. Rahvakeele, eriti selle sõnavara ja tuletistesüsteemi tundmises on prof. Veski laialdased teadmised meile eeskujuks. Temalt õpime, kuidas tuleb töötada rahvakeele ammendamatute rikkuste tundmaõppimiseks, kuidas neid rikkusi rakendada meie keele edasisel arendamisel.

Püüdlikult, rakendades kõiki oma pikaajalise pedagoogilise töö tohutuid kogemusi, töötab prof. Veski oma aspirantidega. Ükskõik missuguse küsimusega võime pöörduda oma juhendaja poole — alati leiame temas mitte ainult omakasupüüdmatu teadlase, vaid ka vanema sõbra ja seltsimehe, kes on alati valmis pakkuma oma abi ja nõuannet. Oleme talle tänulikud selle eest, et ta on meis kasvatanud armastust oma töö vastu.

Õnnitledes väsimatut töömeest tema auväärse tähtpäeva puhul soovime talle veel palju pikki ja töörõõmsaid aastaid!

J. PEEGEL,

eesti keele kateedri aspirant

27. juunil pühitseb meie ülikooli vanim õppejõud, ENSV Teaduste Akadeemia tegevliige, ENSV teeneline teadlane prof. Johannnes Voldemar Veski oma 80-ndat sünnipäeva. Olgu sel puhul lubatud heita pilk meie auväärse juubilari elule ja tegevusele.

J. V. Veski sündis 1873. a. Põhja-Tartumaal Kudina vallas Vaidavere külas. Hariduse sai ta kohalikus külakoolis, Maarja-Magdaleena kihelkonnakoolis ja Tartus H. Treffneri eragümnaasiumis. Lõpetanud 1894. a. keskkooli, siirdus ta koolitööle. 1896. a. sügisel astus ta ühtlasi Tartu ülikooli, jätkates samal ajal tööd ka koolipõllul. Kuigi ta õpinguaineiks ülikoolis olid loodusteadused, tundis ta elavat huvi ka eesti keele vastu ning oli üks vähestest eesti keele lektori K. A. Hermanni loengute kuulajaist. Ülikoolipäevil võttis J. V. Veski aktiivselt osa tolleaegse eesti ja läti üliõpilaste marksistliku ringi tegevusest.

Tundes elavat huvi õigekeelsusküsimuste vastu asus ta 1901. a. keelelise toimetajana tööle ajakirjanduse alale. Nii töötas ta kuni 1905. aastani Tallinnas «Teataja» toimetuses. Kui «Teataja» valitsusvõimude poolt suleti, jätkas ta töötamist «Virulase», «Uue Virulase», «Vaatleja» ja teiste selleaegsete ajalehtede toimetustes.

1908. a. siirdus J. V. Veski «Päevalehe» toimetusse, kus ta töötas 1914. aastani.

Uus ajajärk J. V. Veski elus algas tema ületulekuga Tallinnast Tartusse. 1914. a. asus ta Eesti Kirjanduse Seltsi teadusliku sekretäri kohale, kus tal oli võimalik enam loovalt eesti keele uurimise ja arendamise alal töötada.

Eriti aktiivselt hakkas ta osa võtma «Eesti keele õigekirjutuse sõnaraamatu» tööst. Tema hoolel valmiski sõnaraamat 1918. aastaks.

Kui pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni hakati Nõukogude võimu poolt organiseerima Tartu ülikooli tööd, siis oli J. V. Veski siin ette nähtud eesti keele professori kohale. Järgnevad sündmused ei võimaldanud aga Veskil sellele töökohale asuda. Alles 1919. a. sügisel avanes J. V. Veskil võimalus hakata töötama Tartu ülikoolis, kuid nüüd mitte professorina, vaid kodanliku ülikooli kitsastes tingimustes eesti keele lektorina. Sellest ajast peale ongi J. V. Veski pidevalt töötanud Tartu ülikoolis. Ta luges siin eesti keele lektori kursust ja juhatas kauemat aega tulevaste emakeeleõpetajate didaktilis-metoodilist ettevalmistust. Oma töös ei piirdunud J. V. Veski aga ainult õppetegevusega ülikoolis. Ta oli samal ajal aktiivselt tegev ka eesti keele uurimise ning arendamise alal, koostades «Eesti õigekeelsuse-sõnaraamatut» (I osa — 1925, II — 1930, III koos E. Muugiga 1937), töötades arvukates oskussõnade komisjonides ning aktiivselt osa võttes keeleteaduslike organisatsioonide, eriti ülikooli juures töötava Akadeemilise Emakeele Seltsi tegevusest.

Kodanliku korra tingimustes ei leidnud aga Veski töö täit tunnustust. Isegi ülikoolis võimaldati tal viimastel aastatel töötada ainult õppeülesannete täitjana. Alles Nõukogude võim hindas täiel määral Veski teeneid ja andis talle võimalused viljakaks tööks. Nii määrati ta 1944. a. sügisel Tartu Riikliku Ülikooli eesti keele dotsendiks, 1945. a. anti Veskile Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus, 1946. a. sai Veski eesti keele kateedri juhatajaks ja 1947. a. eesti keele professoriks. Kui 1946. a. loodi ENSV Teaduste Akadeemia, siis määrati J. V. Veski akadeemia tegevliikmeks ja 1947. a. Keele ja Kirjanduse Instituudi sõnaraamatute ja õigekeelsussektori juhatajaks, missugusel kohal ta töötas kuni keele ja kirjanduse Instituudi Tallinnasse siirdumiseni 1952. a.

Nõukogude korra tingimustes on J. V. Veski saanud võimaluse oma võimeid ja rikkalikke kogemusi keele alal täiel määral rakendada. Tal on olnud võimalus hakata lugema ka teoreetilisi kursusi, näiteks

eesti keele semasioloogiat, ta on pidanud nii Eesti NSV kui ka vennasvabariikide teaduslikel konverentsidel rea keeleteaduslikke ettekandeid ja avaldanud teaduslikes väljaandeis artikleid, tema juhendamisel töötab rida Tartu Riikliku Ülikooli ja ENSV Teaduste Akadeemia aspirante, kelledest mitmel on dissertatsioon juba valminud.

Prof. J. V. Veski keeleline tegevus on arenenud peamiselt kahes suunas. Ühelt poolt on teda pidevalt huvitanud õigekeelsusküsimused, teiselt poolt on ta elavat huvi tundnud eesti keele sõnavara ja selle rikastamise vastu.

Eesti kirjakeele normeerimise küsimusi hakkas J. V. Veski koos Ed. Vildega kaaluma juba sajandi algul «Teataja» toimetuses. Lähemalt käsitles Veski eesti kirjakeele ortograafia küsimusi 1907. a. Tallinnas Eestimaa Rahvahariduse Seltsi kirjanduse-osakonnas, kus võeti vastu rida sellekohaseid otsuseid. Kui aastail 1908—1911 korraldati eesti kirjakeele normeerimiseks rida ühiseid keelemeeste nõupidamisi, nn. keelekonverentse, siis oli J. V. Veski siin üheks aktiivsemaks osavõtjaks. Nende nõupidamiste otsused avaldas J. V. Veski 1912. a. trükis «Eesti kirjakeele reeglite» nime all.

J. V. Veski õigekeelsuslikud vaated kujunesidki neil aastail. Ta võttis omaks keelekonverentside seisukoha, et kirjakeele normeerimisel tuleb arvestada keele rahvapärasust ja otstarbekust. Et aga keele rahvapärasuse nõue ei olnud vastuvõetav dekadentlikele noor-eestlastele, kes olid alustanud ägedat keeleuuenduslikku propagandat, siis andis J. V. Veski neile vastulöögi oma artiklis «Eesti kirjakeele edasi-arendamise teedest» (1913), kus ta esitab ühtlasi lähemalt oma keelelised vaated. Kuigi Veski siin lähtub väärast bioloogilisest kontseptsioonist, käsitades keelt mitte ühiskondliku nähtusena, vaid elava organismina, on ta seisukohad siiski palju lähedasemad tänapäevale kui ilu taotlevate keeleuuenduslaste omad. Just vastukaaluks viimastele näitab ta, et keele edasiarendamine peab toimuma meie keeles eneses leiduvate seaduspärasuste ja elementide alusel. Et eesti keelt arendada, ei tule lähtuda teistest, isegi mitte soome keelest, vaid tuleb uurida ja selgitada eesti keeles eneses leiduvaid seaduspärasusi. Oma artiklis püüdiski ta näidata, kuidas keele seaduspärasuste tundmine võimaldab keelt ühtlustada ja rikastada.

Tulnud 1914. a. Tartusse, rakendus ta siin kohe «Eesti keele õigekirjutuse-sõnaraamatu» tööle. Eriti püüdis ta selle sõnaraamatu koostamisel arvestada keele rahvapärasust, kogudes ajalehtedes avaldatud üleskutsete kaudu andmeid üksiksõnade ja vormide esinemise kohta rahvakeeles. Raamat ilmus 1918. a. ja leidis sooja vastuvõtu, nii et peatselt tekkis vajadus uue, suurema õigekeelsus-sõnaraamatu järele.

J. V. Veski kõige tähtsamaks eesti kirjakeelt normeerivaks, aga ühtlasi ka eesti keele sõnavara rikastavaks teoseks kujunes suur kolmeköiteline «Eesti õigekeelsuse sõnaraamat», mille koostamisele Veski nüüd asus. Siia koondas Veski mitte ainult senises eesti kirjakeeles tarvitatud sõnavara, vaid ka rohkesti uusi. Õigekeelsuslikult toetub see sõnaraamat nendele seisukohtadele, mis meie kirjakeeles olid juba välja kujunenud ja mis olid fikseeritud nii keelekonverentsidel kui eelmises õigekirjutuse-sõnaraamatus. Siin esitatud normid pääsesid üldiselt kehtivusele ja on põhiliselt kehtivad tänapäevalgi, sest nad toetuvad — vastupidiselt kosmopoliitiliste keeleuuendajate seisukohtadele — peamiselt üldrahvalikule keelele.

Kahjuks on aga J. V. Veski selles teoses, sõltuvalt kodanlikule keeleteadusele omasest piiratusest, hakanud taotlema liigset loogilist süsteemipärasust ja nii mõnelgi puhul eemaldunud rahvakeelest (näit. *alul, niivõrt, kõrb,* om. *kõrve*), mistõttu osa siin esitatud vormidest ei ole tulnud tarvitusele. Samuti ei ole ka kogu sõnastikus toodud oskussõnavara leidnud tegelikku rakendamist (näit. puristlikku ilmet kandvad sõnad nagu *hüvistu, võlastu* jne.).

Töötades Tartu Riiklikus Ülikoolis ning Keele ja Kirjanduse Instituudis on J. V. Veski pidevalt jätkanud oma õigekeelsuslikku tegevust. Tema kaastööl on ilmunud kaks vihikut «Suurt õigekeelsus-sõnaraamatut» (1948, 1951). Pärast J. V. Stalini tööde ilmumist on J. V. Veski pidevalt abistanud nii uute kooligrammatikate koostamist kui ka praegu trükis oleva uue «Väikese õigekeelsus-sõnaraamatu» käsikirja valmistamist ja viimistlemist. Praegu töötab J. V. Veski eesti keele teadusliku grammatika küsimuste kallal.

J. V. Veski õigekeelsuslikku tegevusega on tihedalt seotud tema töö eesti oskussõnade väljatöötamise alal. Juba 1907. a. tõstis Veski oskussõnade küsimuse üles ja avaldas üleskutse terminoloogiliste materjalide kogumiseks, rõhutades vajadust anda oskussõnadele täpne sisu. Eriti intensiivselt asus Veski oskussõnade alal tööle seoses Tartu Riikliku Ülikooli juurde siirdumisega. Koos Tartu ülikooli õppejõududega (näit. prof. Riikoja, prof. Valdes jt.) on prof. Veski avaldanud rea vastavates komisjonides välja töötatud oskussõnastikke. Väga paljud Veski kaasabil oskussõnadena tarvitusele võetud sõnad on saanud tänapäeva keeles igapäevasteks, näiteks *aretama, settima, kehtima, sõltuma, maak, pinnas, madal-, kõrgrõhkkond, arvutama, juhis, töötlema, juhtima, valkaine, lahkama, ravi, toime* jne. Tööd oskussõnade alal on J. V. Veski jätkanud kuni tänapäevani.

Käesolevas lühiülevaates pole olnud võimalik peatuda kõigil J. V. Veski keelelise tegevuse aladel. Kuid nagu näeme, hõlmab ta tegevus eelkõige meie tänapäeva kirjakeelt, mille grammatilist külge ta on aidanud ühtlustada ja mille sõnavara ta on oluliselt rikastanud. Pole kahtlust, et prof. J. V. Veski töö meie kirjakeele arendamisel ja rikastamisel on püsiva väärtusega.

Dotsent A. Kask

Armastatud õppejõud

J. V. Veski nime on nõukogude õppiv noorsugu kuulnud juba esimeste kokkupuudete puhul eesti keele ajalooga. Enamikul keele ja kirjanduse alale siirdunud noortel on avanenud esmakordne võimalus teeneka keeleteadlasega tutvumiseks aga alles ülikooliloenguil.

Kui palju kordi on mõnel esimesel õppepäeval auditooriumis oodatud piduliku ärevusega lektorit. Siseneb hallipeane professor. Algab tänapäeva eesti keele loeng. Arusaadavas ja loogilises esituses selgitatakse küsimused, mis varem näisid rasked ja keerulised.

Nii õpitakse teenekas keeleteadlases tundma ka suurepärast pedagoogi. Professor J. V. Veski süsteemikindel ja põhjalik ainekäsitlus, kuid ka sügav arusaamine üliõpilaste tööst ja muredest on teinud temast armastatud õppejõu. Sealjuures on vana õpetlase väsimatu tööind olnud otseseks eeskujuks ja innustajaks tema õpilastele nii teadmiste omandamisel kui ka iseseisvale uurimistööle asumisel.

TR Ülikoolis on sõjajärgseil aastail sirgunud üsna arvukas noorte eesti keele- ja kirjandusteadlaste pere, kes kõik on olnud juubilari õpilased. Väärtusliku osa eest oma teadmiste varasalves võlgnevad nad tänu oma õpetajale professor J. V. Veskile.

Enamik noori spetsialiste on siirdunud ülikooliaastail omandatud kogemusi rakendama tegelikus töös. Neil lõpetajaist, kes nõukogude korra avarais tingimusis on võinud jääda oma teadmisi täiendama aspirantuuris eesti keele alal, on olnud õnnelik võimalus õppida edasi prof. J. V. Veski juhendamisel. Teenekas õpetlane jagab siin noortele eriteadlastele nii oma rikkalikke teadmisi kui ka pikaajalise uurimistöö kogemusi. Juureldes oma eriala probleemide kallal, tekib meil aspirantidel sageli küsimusi, kahtlusi. Õige lahenduse leidmisel on professor J. V. Veski oma kasvandikele asendamatuks nõuandjaks, kelle entusiasm teaduse alal õhutab ka õpilasi üha sügavamalt tungima eesti keele olemusse.

Jätkugu juubilaril veel paljudeks aastateks jõudu ja indu noorte õpetamisel ja kasvatamisel.

A. VALMET,

eesti keele kateedri aspirant

Tartu Riikliku Ülikooli eesti keele kateedri juhataja ja ENSV Teaduste Akadeemia tegevliikme prof. J. V. Veski 80. sünnipäeva tähistamiseks toimub 27. juunil k. a. kell 18 TRÜ aulas aktus.

Ettekandega prof. J. V. Veski elust ja tegevusest esineb dots. A. Kask.

Prof. Veski arutlemas eesti keele kat. ja soome-ugri keelte kat. liikmetega kateedritöö küsimusi. *V. Levitski foto*

Veedame sisuka ja huvitava suvepuhkuse

On saabunud kaunis suvi. Kevadine eksamisessioon kõrgemais õppeasutustes hakkab jõudma lõpule. Peagi algab oodatud suvevaheaeg.

Paljud meie üliõpilased sõidavad laiali, oma kodukohtadesse Eesti NSV-s, paljud, kes on pärit teistest vennasvabariikidest, siirduvad samuti oma kodulinnadesse ja asulatesse Nõukogude Liidu kõige mitmekesisemates paikades. Kuhu keegi ka ei läheks, suvepuhkus tahetakse veeta nii, et uut õppeaastat võiks alustada kahekordistunud energiaga.

Sõidan suvevaheajaks kuurordilinna Kislovodskisse

Saabuv suvi tõotab mulle palju head, huvitavat ja kasulikku. Sõidan suvevaheajaks koju — Kislovodskisse. Teel peatun Moskvas, et külastada Tretjakovi Galeriid, ja Rostovis, kus ma pole varem veel käinud ning siis — koju!

Olen kodust viibinud juba eemal terve aasta. Selle aasta jooksul on seal toimunud aga suured muudatused. On jõutud lõpule kunstliku järve ehitustöödega, millega kõrvaldati Kislovodski ainus «looduslik puudus». Linnast ja selle ümbrusest voolab küll läbi kuus jõekest, kuid vett nendes on märkimisväärselt ainult siis, kui mägedes on sadanud vihma.

Linn on võratult kaunis, peaaegu «uppunud» rohelusse — kõikjal on haljasalad ja palju lilli.

Kislovodsk on parimaid kuurorte meie kodumaal. Pidevalt suureneb siin sanatooriumide arv, kus veedavad ravipuhkust sadasid ja tuhandeid töötajaid kõigist meie suure kodumaa vabariikidest. Praegu on linnas üle 60 sanatooriumi, millest enamik asetseb pargis, mida õigusega peetakse linna uhkuseks.

Linna ilusamad paigad kannavad nimesid, mis ilmekalt väljendavad nende paikade olemust: Narzaani galerii, Peeglijärv, Klaasjuga, Rooside väljak, Roheline teater, Rahuväljak, Männikink, Hallid ja Punased kivid — kord neid külastanud, ei unune nad kunagi.

Pargist voolab läbi Olhovka jõgi, Männikünkalt avaneb haruldaselt ilus vaade linnale, park aga ulatub kaugele mägedesse. Linnaelanike ja linnas viibivate külaliste armastatumateks paikadeks on Õhutempel, pargi kõrgeimas paigas asetsev lugemissaal ja Punase Päikese mägi. Viimane on oma nime saanud sellest, et siit võib näha päikesetõusu, võib näha kui esimesed päikesekiired valgustavad esmalt Elbrust, seejärel aga orgu, kus asetseb legendaarne Saiakavaluse ja Armastuse loss.

Seitsmeteistkümne kilomeetri kaugusel Kislovodskist asub väga kaunis Meekosk, Rõngasmägi, Lermontovi kosk, Lermontovi kalju (Lermontovi lemmikpaigad), Ilus kurgaan ja Mitkini kutaan. Nendesse paikadesse korraldan ma sageli pioneeridega ekskursioone. Töötan nimelt suvel tavaliselt pioneerijuhina laagris.

Kislovodskis igavalt suve veeta on võimatu: parimad teatrikollektiivid, sümfooniaorkestrid ja kunstnikud annavad seal sageli külaskäiguetendusi ja kontserte. Linnas on kaks kinoteatrit, kolm klubi. Turismibaas organiseerib tihti matku mööda Kaukaasiat — Elbruse juurde, Sinistele järvedele ja Mustamere äärde.

Kallid sõbrad! Sõitke meile Kislovodskisse! Puuvili, õhk, narzaan on väga tervislikud, värskendavad mälu ja ei unune kunagi.

Jelena Sokolova,
ajaloo-keeleteaduskonna II kursuse üliõpilane

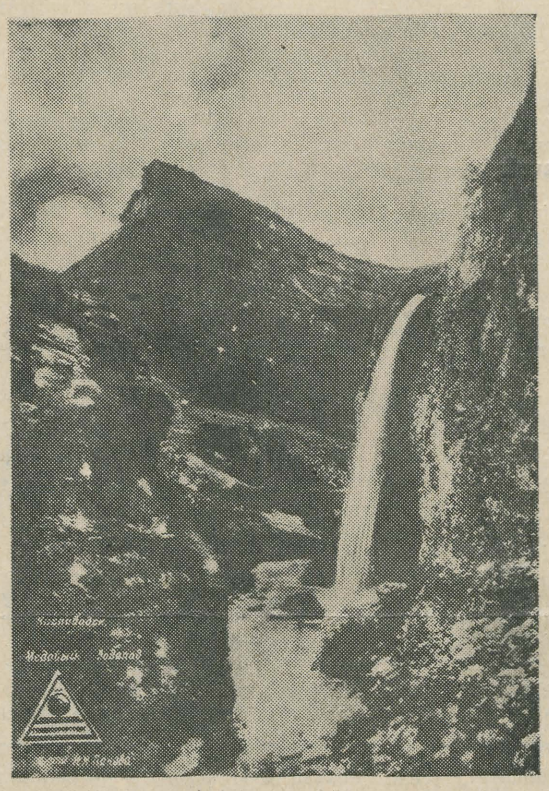

Pildil: Kislovodski linnast 17 kilomeetri kaugusel asuv kosk, mis kannab Meekose nime. Vesi langeb 13 meetri kõrguselt.

Meie veedame oma puhkuse pioneerilaagris

Sõit algab ülikooli peahoone eest sini-kollases bussis ja kulgeb mööda Riia maanteed välja loodusesse. Bussi aknaist vaatab välja kümneid rõõmust säravaid silmapaare, kostub elavat jutuvadinat, hoogsat laulu — need on ülikooli õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate lapsed, kes sõidavad äsja asutatud ülikooli Vellavere pioneerilaagrisse.

«Vaadake, kui ilusad hobused,» kostub hüüe. Nagu käskluse peale pööratakse ja vaadeldakse osutatud suunas rammusaid hobuseid, kes söövad ristikheinapõllul.

«Oi, kolhoosi kari!» — ja peakesed sirutuvad vastasküljelt välja vaatama.

Pildid aga üha vahelduvad — siin hällib valmiv rukkipõld, seal laiub tihe tumeroheline ristikhein, sirgete vagudega kartulipõllud. Samas asenduvad väljad mägise karjamaaga, millel paiguti õitsevad lilled annavad kollase, lilla või sinise värvuse.

Buss läbib Nõo, möödub Vapramäe kuppelmetsadest, kuni saabub Vellaveresse — Elva lähikonnas, kaunite mägede, metsade ja järvede keskel asuvasse pioneerilaagrisse.

«Tere tulemast», loeb saabunud laagri uus elanikkond kooris punaselt loosungilt asula kõrge värava kohal. Pilgud libisevad üle nägusa kahekorruselise hoone, mille esiküljel Lenini ja Stalini portreede all jääb mällu kilploosungi ammutuntud sisu «Võitluses Lenini-Stalini põhimõtete eest ole valmis».

Saabunuid võtab vastu pioneerilaagri ülem, ajaloo-keeleteaduskonna III kursuse üliõpilane Harald Peep. Vanem-pioneerijuht Lehte Riisenberg ja kasvataja Niina Rõškova, kes samuti on TRÜ üliõpilased, juhivad lapsed valgetesse avaratesse tubadesse, kus korralikult rivis asetsevad voodid ja kapikesed. Valinud endile kohad, vabanenud üliriideist ja pakkidest, siirdub kärarikas pere aeda.

«Oi, mis siin kõik on!» kostub rõõmuhüüe. Ja tõesti, avaras viljapuuaias palistavad kõnniteid lillepeenrad, kaugemal on igasuguseid mänguvõimalusi. Nägusa paviljoni rõdule on sisustatud pioneerituba.

«Tulge siia,» hüüab 11-aastane Jüri Raid oma kaaslastele. Ja juba ongi Jaak, Tõnis, Toomas ja teised poisid ümbritsenud tulba, mille küljes ripub mitu jämedat köit aasaga otsas. Nad pole ju keegi laagris esimest korda. Silmapilk on vasem jalg pistetud aasast läbi ja poisid ringlevad, pooleldi õhus lenneldes suurte sammudega ümber posti. Ega põhjuseta pole sellele kiigele nimeks antud «pikad sammud».

Tegevuse on leidnud endile ka kõik teised. Täie hooga lükkab oma sõbratariga tool-kiige käima Liina Laar, kes on ülikooli kollektiivis üldiselt tuntud lastenäiteringi innuka liikmena. Mart Aints on oma 7-aastase õe Kadriga aset võtnud kahepoolsel laudkiigel ja rõõmsate kilgete saatel käib sõit üles-alla.

Ka võrkpall tuuakse kohale ja silmapilk moodustuvad tüdrukuist-poistest võistkonnad ning algabki hoogne mäng.

Kasutamata ei jää ka lauatennis.

«Kes tuleb mängima?» küsib väike 8-aastane Tõnis Laats, heites kutsuva pilgu lähedalseisjate poole. Teistest eraldub temast pisut suurem poiss ja mäng läheb lahti.

See on ainult esimene tund pioneerilaagris. Kui palju huvitavat võib korda saata veel kogu laagripäevade kestel 4 nädala jooksul? Nagu kuuleme laagriülemalt on laagri väikestel elanikel suvepuhkuse sisukaks veetmiseks siin suurepärased võimalused.

Laagri mänguaia kaugemaks piiriks on hõbepajudega piiratud järv, kus on eraldatud kaks supeluskohta. Järve kaldale on kinnitatud nägus paat sõudespordi harrastajaile. Juba lähematel päevadel on kavas matk lähedalasuvale kaunile Vapramäele. Kohe luuakse ka sõprussidemed kohapealse Vellavere kolhoosiga, kus on näha nii palju huvitavat.

Laste peamiseks ülesandeks on aga ettevalmistuste tegemine laagri pidulikuks avamiseks, mis toimub eeloleval pühapäeval.

S. Kaerama

Emakeele Selts akadeemik J. V. Veski juhtimisel

Seoses Eesti NSV Teaduste Akadeemia tegevliikme prof. J. V. Veski 80 aasta sünnipäevaga on põhjust heita pilk tagasi ka ENSV Teaduste Akadeemia juures asuva Emakeele Seltsi tööle. On ju tänane juubilar olnud pikka aega tegev Emakeele Seltsi juhtimisel kas esimehena või juhatuse liikmena. Sõjajärgseil aastail on Emakeele Seltsi töö kulgenud pidevalt prof. J. Veski juhatuse all, kes alates 1945. aastast on olnud Emakeele Seltsi esimeheks.

Emakeele Selts asutati teatavasti Tartu ülikooli juures, kus ta töötas hulga aastaid. Selle aja jooksul on selts teinud nimetamisväärset tööd keelelise materjali kogumisel. On tõsi, et kaugeltki mitte kõik kodanlikul ajal kogutud murdeaines ei vasta tänapäeva nõukogude teaduse nõuetele, selles on suuri lünki ja puudusi, kuid suur osa murdematerjalidest on siiski väärtuslikuks allikaks keelelisele uurimistööle.

Pärast Eesti NSV Teaduste Akadeemia loomist 1946. aastal viidi Emakeele Selts Tartu Riikliku Ülikooli juurest üle Teaduste Akadeemia juurde. Umbes pool seltsi liikmeskonnast kuulub Tartu Riikliku Ülikooli perre ja seltsi tegevuse juhtimisest võtab osa rida TRÜ õppejõude (esimees prof. J. V. Veski, esimehe asetäitja dots. A. Kask ning juhatuse liikmed prof. P. Ariste ja fil.-kand. P. Palmeos). Emakeele Selts ongi organisatsiooniks, kes ühendab endas keelehuvilisi ja keele alal töötajaid ENSV Teaduste Akadeemiast, Tartu Riiklikust ülikoolist ja mujalt, samuti tegelikke eesti keele õpetajaid.

Emakeele Seltsi üheks peamiseks ülesandeks on nõukogude keeleteaduse saavutuste populariseerimine. Avalikel ettekande- ja diskussioonikoosolekutel on esitatud terve hulk teaduslikke ettekandeid, mis on häaranud mitmesuguseid probleeme eesti keele ja soome-ugri keelte alalt, on käsitletud praktilisi keeleküsimusi jne. Ettekannete sisuline tase on märkimisväärselt tõusnud viimastel aastatel, pärast seda, kui J. V. Stalini poolt purustati N. Marri antimarksistlik nn. «uus õpetus keelest». Paari viimase aasta jooksul on Emakeele Seltsi koosolekuil esitatud rida huvipakkuvaid ja väärtuslikke ettekandeid, milledest nimetame siin mõnda: prof. P. Ariste — «Läänemeresoome hõimude varasemast rühmitumisest», «Varasemad slaavi ja läänemeresoome keelelised kokkupuuted» ja «Protolapi keelest»; fil.-kand. P. Palmeos — «Laenude küsimus läänemeresoome keeltes»; dots. A. Kask — «Mõningaist eesti keele süntaksi küsimustest»; fil.-kand. E. Nurm — «Sõnade kokku- ja lahkukirjutamine»; E. Kurve — «Proletaarsed ja demokraatlikud kirjanikud võitluses eesti kirjakeele risustamise vastu», E. Riikoja — «Nõukogude Eesti kirjanike keelest» jt. Seoses uue «Väikese õigekeelsuse sõnaraamatu» valmimisega TA Keele ja Kirjanduse Instituudis on Emakeele Selts korraldanud käesoleva aasta kevadel kolm diskussioonikoosolekut, kus KKI sõnaraamatute sektori juhataja fil.-kand. E. Nurm ja teaduslikud töötajad E. Raiet ning M. Kindlam on tutvustanud avalikkust normide muudatustega uues sõnaraamatus.

Emakeele Seltsi juures töötamise perioodil (1945—1951) on elavalt korraldanud ettekande- ja arutluskoosolekuid ka üliõpilaste keelering. See ring loodi Emakeele Seltsi juures eesmärgiga õhutada üliõpilastes teaduslikku huvi eesti keele ja soome-ugri keelte vastu ja arendada tulevaste õpetajate ning teadlaste võimeid iseseisvaks uurimistööks. Ringi töö toimus eesti keele ja soome-ugri keelte kateedrite õppejõudude pideval juhendamisel.

Keelering on kaasa aidanud ka keelelise materjali kogumisele. Emakeele Seltsi juhatuse poolt väljakuulutatud iga-aastaste auhinnatööde kaudu on saadud mitmesugust väärtuslikku materjali. Nimetatagu siin auhinnatöid «Ruusmäe valla kohanimed» (H. Nassar), «Raasiku valla kohanimed» (B. Brambat), «Hargla-mõniste murraku grammatika» (A. Kuus) jt. Seoses Üliõpilaste Teadusliku Ühingu loomisega Tartu Riiklikus Ülikoolis siirdus Emakeele Seltsi üliõpilaste keelering ÜTÜ koosseisu.

Väga tähtis osa Emakeele Seltsi töös on murdeainese kogumisel kohalikest elanikest kaastööliste, murdekorrespondentide kaasabil. Murdekorrespondentide tegevus on intensiivistunud eriti pärast J. V. Stalini keeleteadusalaste tööde ilmumist kolm aastat tagasi. Kui 1950. aasta algul oli seltsil korrespondente ainult 37, siis käesolevaks ajaks on nende arv tõusnud üle 220. Murdekorrespondentide pere koosneb väga mitmesuguste elukutsete esindajaist. Siin on õpilasi ja üliõpilasi (ligi 32%), töölisi ja teenistujaid (21%), õpetajaid ja teisi kultuurialal töötajaid (27%), kolhoosnikke (10%) jt.

Murdekorrespondentide võrgu kaudu on saadud väga rohkesti mitmesugust keelelist materjali, nagu ülevaateid kohalike murrete grammatilisest struktuurist, murdetekste mitmesugustel teemadel ja sõnavaralisi andmeid. Ainuüksi kahe viimase aasta (1951—1952) jooksul on saadud korrespondentide kaudu murdelist materjali üle 4800 lk. ja üle 10600 sõnasedeli. Mitmed kaastöötajad on saavutanud oma töös märkimisväärseid tulemusi. Märgitagu siin näiteks korrespondenti Aadu Toomessalu Orissaare rajoonist, kellelt saabus 1951. a. kevadel ulatuslik töö «Põide murde grammatika» (757 lk.) ja aasta hiljem kaastöö «Tuulikud» (505 lk.), mis annab väga hea ülevaate kohalikest tuulikuist. Peale nimetatute on A. Toomessalult saadud rida väiksemaid töid, nagu «Sepp» (71 lk.), «Talurahva ülestõus von Sengbuschi vastu Karja mõisas aastal 1905» (40 lk.) jne. A. Toomessalu kaastööde hulk tõuseb ligi 2900 leheküljeni.

Kuni tänaseni on Emakeele Seltsi murdekorrespondentide poolt kogutud mitmesugust murdematerjali kokku ligi 15000 lk. ja ligi 17000 sõnasedelit. Emakeele Seltsi murdekogudes on keelelist materjali kokku üle 38000 lk. ja umbes 919000 sedelit.

Korrespondentide instrueerimiseks ja uute kaastööliste leidmiseks on paljudes linnades ja rajoonikeskustes korraldatud korrespondentide seminare ja selgituskoosolekuid. Kaastööliste jaoks on koostatud mitmeid juhendeid, küsitluskava ja keelelisi ülesandeid. Uute küsitluskavade koostamist on prof. J. V. Veski alati valmis olnud juhendama ja abistama.

Sageli pöördutakse Emakeele Seltsi poole mitmesuguste küsimustega õigekeelsuse alalt. Emakeele Seltsil on tulnud anda keelelist nõu nii ametiasutustele kui ka eraisikutele erialade terminoloogia alal (tehnika, aiandus, põllumajandus jt.), eesti nimede transkribeerimisel vene keelde ning vastupidi ja paljudes muudes küsimustes. Emakeele Seltsi keeleline nõuanne ei ole seejuures piirdunud mitte üksnes Eesti NSV-ga, vaid see on ulatunud ka kaugele väljapoole (Moskva, Murmansk jne.). Kõigi nende ja teiste Emakeele Seltsi juhatuses arutusel olnud keeleliste küsimuste lahendamine on toimunud prof. J. V. Veski juhtimisel, kelle kauaaegsed ja väga rikkalikud kogemused keele normeerimisel ja erialade terminoloogia loomisel on olnud seltsi juhatusele suureks toeks.

Emakeele Selts on Eesti NSV teenelise teadlase akadeemik J. V. Veski juhtimisel teinud eriti viimastel aastatel hinnatavat tööd nõukogude keeleteaduse saavutuste populariseerimisel ja keelelise materjali kogumisel. Kogu Emakeele Seltsi pere, nii arvukas liikmeskond kui ka murdekorrespondentide võrk tervitab Emakeele Seltsi auliiget ning kauaaegset esimeest prof. J. V. Veskit tema 80: sünnipäeva puhul ja soovib talle jõudu seltsi juhtimiseks ka eelolevatel aastatel.

H. Ahven,
Emakeele Seltsi vastutav sekretär

Kvalifitseeritud kaadrid täienevad

Käesoleva semestri esimesel väitekirjade kaitsmise koosolekul, 19. juunil s. a. kaitsesid oma teaduste kandidaadi väitekirju matemaatika-loodusteaduskonna prodekaan Aleksander Perk ja arst Akivo Lenzner.

Esimese väitekirja teemaks oli «Vee tähtsus taimedel puhkeoleku ajal», millele oponeerisid ametlike oponentidena prof. bioloogiateaduste doktor A. Vaga ja dots. bioloogiateaduste kandidaat O. Mihhailov. Sm. A. Perki väitekiri on pühendatud taimede puhkeperioodi, taimeriigi ühe kõige enam levinenud nähtuse uurimisele. Tuginedes mitšuurinliku bioloogia põhialustele seadis autor endale ülesandeks üldtagajärgedena kokku võtta olemasolevad rikkalikud kirjanduslikud andmed, täiendades neid isiklikkude uurimustega ja uurida taimede puhkeperioodi füsioloogilis-biokeemilisest seisukohast. Üksikasjaliselt uuriti töös pungade arengut sõltuvuses lehtede olemasoluga puudel. Arvukad katsed võimaldasid autoril teha järelduse, et pungad normaalsetes tingimustes, s. o. kui nad asuvad lehe kaenaldes, on veega küllastamata seisundis ja see küllastamatus on tingitud lehtede transpiratsiooni tegevusest. Töös esitatakse huvitavaid andmeid puhkavate taimerakkude füsioloogilis-biokeemiliste, tsütoloogiliste ja füüsikokeemiliste iseärasuste kohta.

Nimetatud väitekiri valmis A. Perkil aspirantuuriaastail Leningradi Riikliku Ülikooli taimefüsioloogia kateedri juhataja prof. bioloogiateaduste doktor S. V. Soldatenkovi juhendamisel.

Üle kolme tunni kestnud eduka kaitsmise järele andis Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogu sm. A. Perkile bioloogiateaduste kandidaadi teadusliku kraadi.

Arst Akivo Lenzer kaitses väitekirja teemal «Mycobacterium tuberculosise streptomütsiinresistentsuse osatähtsus tuberkuloosi streptomütsiinravis» meditsiiniliste teaduste kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks. Ametlike oponentidena esinesid meditsiiniliste teaduste doktor I. Sibul ja prof. veterinaarteaduste doktor F. Laja. Väitekirja autoril tuli end südilt kaitsta ka koosolekust osavõtjate poolt esitatud küsimustes. Nii tekkis pikem diskussioon kaitsja ja prof. meditsiiniliste teaduste doktor A. Valdese, dots. E. Raudami jt. vahel.

Ametlikud retsensendid hindasid väitekirja kõrgelt. Autor näitab oma töös, et tuberkuloosse meningiidi streptomütsiinravi efektiivsus sõltub esijoones lapse vanusest, haigusseisundist ravi alustamisel ning tuberkuloosi protsesside ulatusest organismis. Edasi märkis retsensent I. Sibul, et streptomütsiinresistentsuse arenemise ja tekke küsimuse seisukohast on eriti väärtuslikud need autori tähelepanekud, mis kinnitavad, et mikroobide resistentsus organismis (in vivo) ei ole mingi püsiv omadus, vaid et see võib tõusta ja langeda, olenedes organismide ja nende organite individuaalsetest omadustest, s. t. immuunbioloogilisest reaktiivsusest. Sellele viimasele omistab autor ka streptomütsiinravi efektiivsuse seisukohast vaadates suurt tähtsust. Täiesti uute ning huvitavate tulemustega esineb autor oma töö selles osas, milles uuriti streptomütsiinresistentsete ja streptomütsiintundlikkude tüvede fagotsüteeritavust in vivo valgetel hiirtel streptomütsiini ja streptomütsiin + PAS toimel. Mainitud töö annab väärika panuse streptomütsiinravi toimemehhanismi selgitamise küsimusse tuberkuloosi ravis seoses streptomütsiin-resistentsuse arenemise küsimusega. Ta omab suurt praktilist ja teoreetilist tähtsust. Töös püstitatud eesmärgid, samuti aga ka saadud tulemused vastavad NLKP XIX kongressi poolt püstitatud nõudmistele meditsiini edasiarendamise alal.

Eduka kaitsmise järele Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogu andis Akivo Lenznerile meditsiiniliste teaduste kandidaadi teadusliku kraadi.

Olgu tähendatud, et arst Akivo Lenzner lõpetas ülikooli kaks aastat tagasi ja koostas väitekirja oma ametikohustuste kõrval. Teda abistasid väitekirja koostamisel TRÜ nakkushaiguste ja mikrobioloogia kateeder ja töö juhendaja dots. meditsiiniliste teaduste kandidaat S. Laanes.

I. Maaroos

Paranevad üliõpilaste õppimis- ja elamistingimused

Nõukogude Liidus omistatakse suurt tähelepanu üliõpilastele järjest paremate õppimisvõimaluste loomisele ja majandusliku olukorra parandamisele.

Ka Tartu Riiklikus Ülikoolis kulutatakse igal aastal suuri summasid üliõpilaste elu-olulise olukorra parandamiseks.

Uueks õppeaastaks on alustatud ettevalmistustega juba nüüd, käesoleva õppeaasta lõpul. Tähtsaimaks tööks on praegu Aia tn. nr. 36 asuva uue ühiselamu ehitustööde lõpetamine.

Uues ühiselamus on ette nähtud eluruumid 200 üliõpilasele, peale selle on ühiselamus peale vajalike kõrvalruumide eraldi õppetoad ja punanurk.

Olemasolevais ühiselamuis, samuti õpperuumides viiakse õppevaheajal läbi peamiselt sanitaarremont, parandatakse küttekolded jne.

Õppebaaside osas on käesoleval aastal ette nähtud rea uute baasside juurdeloomine ning olemasolevate tunduv täiendamine. Nii ehitatakse täielikult ümber endise Kvissentali hooned bioloogiajaama vajadusteks, kusjuures hoones sisustatakse eluruumid praktikal viibivatele üliõpilastele, auditooriumid ja õppetoad. Endine paviljonihoone taastatakse kehakultuuriteaduskonna veespordijaamaks.

Emajõe suudmes (Praagal) luuakse täiesti uued õppebaasid — hüdrobioloogiajaam ja veespordibaas — kusjuures pooleliehitatud eluhooned kohandatakse õppe- ja eluruumideks.

Kehakultuuriteaduskonna Kääriku õppebaasis lõpetatakse ühe hoone ehitustööd, millega saadakse juurde uut elamispinda. Õpplaagrite paremaks teenindamiseks ehitatakse baasi hooneisse täiesti uus elektrivalgustusvõrk ning vesivarustuse kanalisatsioon.

Õpperuumide laiendamise otstarbel on käsil Viktor Kingissepa tn. 12 asuva administratiivhoonele kolmanda korruse ehitamine, millega vabastatakse peahoones vastav pind auditooriumideks. Uue õppeaasta alguseks jõutakse lõpule ka 4 uue auditooriumi ehitustöödega Aia tn. 46 hoone fuajees, millega saadakse juurde üle 150 m² õppepinda.

Ulatuslikult läbiviidavad remont- ja ehitustööd võimaldavad uuel õppeaastal alustada õppetööd märksa paremais tingimustes kui möödunud õppeaastail.

V. Lepvalts,

TRÜ majandusosakonna insener

Kehakultuur ja sport

Tartlaste ülekaalukas võit riialaste üle

Möödunud laupäeval ja pühapäeval kohtusid Tartus Tamme staadionil kergejõustikus Riia «Daugava» ja Tartu Riikliku Ülikooli ning Eesti Põllumajanduse Akadeemia võistkonnad.

Esimesel võistluspäeval esines eriti märkimisväärselt EPA üliõpilane Hubert Pärnakivi, püstitades 1500 m jooksus Tartu linna uue rekordi, saavutades ajaks 4 min. 0,4 sek.

Võistlused algasid 100 meetri jooksus meestele. Võistluse võitsid kaksikvõiduga tartlased Teedemaa ja Luik aegadega vastavalt 11,2 ja 11,5 sek.

Naiste 100 m jooksus tuli samuti kaksikvõit tartlastele. Jooksu võitis Helve Unger ajaga 12,8 sek. Teiseks tuli R. Ridala — 13,0.

Naiste kuulitõuge tõi Tartule kolmanda kaksikvõidu. Esikoha saavutas meistersportlane Maremäe, kes tõukas kuuli 13,76 m.

Meeste 400 m jooksu võitis Teedemaa tulemusega 50,3 sek., jättes teiseks Riia «Daugava» võistkonna liikme Pljavinši 52,5 sekundiga.

Meeste 1500 m jooksus saavutasid tartlased järjekordse kaksikvõidu. Tartu rekordajaga 4.00,4 tuli esikohale Pärnakivi, teise koha sai Pukk ajaga 4.00,6.

Meeste kaugushüppes osutus parimaks tartlane Jaaniorg, kes hüppas 6,52 m.

Meeste odaviskes omandasid jälegi kaks esikohta tartlased. Võistluse pikima viske — 61,88 — sooritas J. Põldsam. Teiseks tuli Jaaniorg, kes viskas 53,26 m.

Huvitav oli võistlus teivashüppes. Esikoha saavutas siin tartlane M. Kutman 3,90 meetriga

Meeste kuulitõuke võitis Heino Lipp, tõugates hooaja tippmargiks 15,92 m. Meeste kõrgushüppe võitis tartlane Lahi 1,70 meetriga. Ka naiste kettaheites tuli kaksikvõit Tartule. Meistersportlane Maremäe heitis 38,04, Ristoja 37,16 m.

Ka teine päev matškohtumisel kulges tartlastele edukalt.

Esimesena asusid starti naised tõkkejooksjad. 80 m tõkkejooksu võitis Tralle «Daugavast» 12,9 sekundiga, teiseks tuli tartlane Ridala 13,8 sekundiga. Naiste 200 meetri jooksul võitis Riia «Daugava» võistleja Linda Meri 27,3 sekundiga. Teiseks tulnud H. Unger kaotas talle kahe kümendiksekundiga.

600 meetri jooksus püstitas EPA üliõpilane E. Kalmre uue Tartu rekordi, parandades 2 nädalat tagasi püstitatud linna rekordit kolme kümnendiksekundiga, saavutades ajaks 1.56,3 sek. Teiseks tulnud A. Pisuke ületas samuti Tartu linna rekordi, saavutades ajaks 1.56,5.

Ka naiste 800 m jooks tõi Tartu linnale uue rekordi. Jooksu võitis riialanna Gutje ajaga 2.24,4. Kohe tema kannul lõpetas distantsi väljaspool võistlust esinenud Tartu «Kalevi» kergejõustiklane E. Leitsalu, kes saavutaski rekordajaks 2.24,5 sek.

Meeste kettaheite võitis I. Driba tulemusega 47,78 m, jättes teiseks H. Lipu 46,93 meetriga.

Naiste kõrgushüppes tulid esikohtadele A. Huimerind (1,45 m) ja U. Uustalu (1,40 m).

Meeste 5000 m jooksu võitis M. Pukk, läbides distantsi 15 min. 38,6 sekundiga. Naiste kaugushüppes tuli esikohale I. Juhneviča («Daugava») saavutades 5,21 m.

Meeste vasaraheites tuli esikohale meistersportlane V. Sepp, saavutades hooaja tippmargiks 55 meetrit. Teiseks tuli tartlane E. Simson 45,32 meetriga. Naiste odaviskes saavutasid Tartu võistlejad L. Maremäe ja R. Kuller kaksikvõidu (vastavalt 43,50 ja 35,63 m).

Kergejõustiku matškohtumise võitis TRÜ ja EPA koondvõistkond tulemusega 157 : 111,5.

Ajaloo-keeleteaduskond ja teaduse loov koostöö praktikaga

Pärast Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi on küsimus teaduse loovast koostööst praktikaga muutunud senisest veelgi aktuaalsemaks. Sm. G. M. Malenkov oma aruandekõnes rõhutas vajadust «tugevdada teaduse loovat koostööd tootmisega, silmas pidades, et see koostöö rikastab teadust praktika kogemustega, praktilistel töötajatel aga aitab kiiremini lahendada nende ees seisvaid ülesandeid».

NLKP XIX kongressi direktiivid viienda viie aasta plaani kohta näevad ette teadusliku töö parandamist, et «täielikumalt kasutada teaduslikke jõude rahvamajanduse arendamise tähtsamate küsimuste lahendamiseks, kindlustades teaduslike avastuste laialdase praktilise rakendamise .. ja tugevdada teaduse sidet tootmisega.»

Teaduse ja praktika loova koostöö arendamise alal on ajaloo-keeleteaduskonnas viimasel õppeaastal olnud märgata elavnemist. Vastavalt teaduskonna spetsiifikale, mille kohaselt teaduskonna kateedrid võtavad osa keskkooliõpetajate ettevalmistamisest, on kateedrid olnud loomingulises koostöös peamiselt Tartu koolide ning nende õpetajatega. Teaduskonna ja Tartu Linna Pedagoogilise Kabineti vahel sõlmiti 1952. a. kevadel teaduse ja praktika loova koostöö leping. Lepingu täitmiseks määras iga kateeder oma enamkvalifitseeritud õppejõudude hulgast alalise konsultandi Pedagoogilise Kabineti vastava ainesektsiooni juurde, suunates ühtlasi vajaduse korral nendesse sektsioonidesse lektoreid ja referente. Teaduskonna õppejõud on õppeaasta jooksul aktiivselt osa võtnud õpetajate ainesektsioonide koosolekutest, esinenud enam kui 40 ettekandega. Järjekindlalt on osa võetud ka teistest õpetajaskonnale korraldatud üritustest, nagu konverentsidest ning mitmesugustest nõupidamistest. Korduvalt on kateedrite õppejõud esinenud õpetajate täienduskursustel. Eriti huvitavad ning sõnavõturohked on olnud mõnede kateedrite poolt (pedagoogika, eesti keele, lääne-euroopa keelte kat. jt.) koos eriala õpetajatega peetud nõupidamiskoosolekud polütehnilise õpetuse teostamise võimaluste kohta humanitaarainete alal.

Kontakt praktikutega töökogemuste vahetamise näol on andnud palju väärtuslikku materjali eriti õppe-metoodilistes ning kasvatusalastes küsimustes, mida on edukalt kasutatud ülikoolis toimuvas õppe-teaduslikus töös.

Loova koostöö lepingu täitmiseks määrasid kateedrid ja tegid koolidele teatavaks kindlad tunnid nädalas, millal linna koolide õpetajad võivad kvalifitseeritud kateedriliikmetelt saada teaduslikes ja õppe-metoodilistes küsimustes konsultatsioone. Kahjuks on meie õpetajaskond olnud võrdlemisi loid selle koostöö võimaluse kasutamisel. Kõige sagedamini on konsultatsiooni saamiseks pöördutud pedagoogika kateedri poole (enam kui 20 korral), teiste kateedrite puhul harvemini. Lühemaid konsultatsioone on antud aga pidevalt nii suuliselt kui ka kirjalikult väljaspool kateedreid ning selleks kindlaks määratud aega (eesti keele kateedri poolt õigekeelsuse küsimustes enam kui 30 korral).

Teaduskonna kateedrite loov koostöö praktikaga ei ole piirdunud ainult Tartu Linna Pedagoogilise Kabinetiga sõlmitud lepingu täitmisega. Õppeaasta jooksul on rea kateedrite õppejõudusid (eesti keele, eesti kirjanduse ja rahvaluule, loogika-psühholoogia, vene keele kat.) võtnud osa õpikute koostamisest, õppeprogrammide redigeerimisest kultuuriministeeriumi liinis. Vastavalt üksikute kateedrite iseärasustele on nad olnud tihedas koostöös erialaste asutuste ning organisatsioonidega, nii näiteks eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder EN Kirjanike Liiduga, pedagoogika kateeder Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudiga jne.

Vaatamata üksikutele saavutustele loova koostöö arendamise alal ei ole ajaloo-keeleteaduskonna kateedrid veel pööranud küllalt tähelepanu sellele tähtsale töölõigule. Peamiseks puuduseks on see, et loov koostöö omab paljude kateedrite juures ikka veel pinnapealset, formaalset iseloomu, piirdudes ettekannete ja konsultatsioonidega. Kateedrite tööplaanis ei kajastu küllaldasel määral loova koostöö organiseerimise probleemid. Kateedrite teadusliku töö temaatika ei kajasta piisavalt koostööd praktikaga. Vähe on seni loomingulisse koostöösse kaasa tõmmatud üliõpilasi ja aspirante. Üldiselt on piirdutud vaid Tartu linna koolide abistamisega ja ei ole tähelepanu osutatud koolidele väljaspool Tartut.

Loova koostöö tõhustamiseks ajaloo-keeleteaduskonna tingimustes (samuti ka teistes teaduskondades, kus valmistatakse ette keskkooliõpetajaid) tuleks senisest palju enam arvestada meie keskkoolide õppe- ja kasvatustöö parandamisega seotud aktuaalseid küsimusi. Keskkooli konkreetseid vajadusi, käesoleval ajal eriti polütehnilisele haridusele järkjärgulise ülemineku tingimusi, tuleks silmas pidada nii kateedrite teadusliku töö plaanide koostamisel kui ka kursuse- ja diplomitööde temaatika kindlaksmääramisel. Teadusliku töö plaanide ja valminud tööde aruteludest peaksid osa võtma ka vastava eriala õpetajad.

Erilist initsiatiivi peaksid loomingulise koostöö süvendamisel osutama eriainete metoodikud. Tihedamate sidemete loomiseks praktikaga tuleks pedagoogika kateedril koos metoodikutega korraldada igal aastal teaduslik-praktiline konverents, tõmmates selle sisustamisele võimalust mööda kaasa ka Tartu ümbruskonna õpetajaid.

Üliõpilaste lülitamiseks loovasse koostöösse tuleks ÜTÜ liinis üliõpilaste teaduslike ringide tööplaanide läbivaatamisel taotleda üliõpilaste teaduslike ringide temaatikas rohkem niisuguseid probleeme, mis omavad praktilist tähtsust õppe- ja kasvatustöö parandamisel. Otstarbekohane oleks ka keskkoolides töötavate õpilasringide võtmine vastava ala üliõpilaste teadusliku ringi šefluse alla.

Väga tarvilik oleks kirjutiste näol ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» valgustada küsimust, kuidas üksikud kateedrid korraldavad ning süvendavad loomingulist koostööd praktikaga.

Teaduskonna partei-algorganisatsioonil, dekanaadil ning ametiühinguorganisatsioonil tuleks edaspidi senisest enam tähelepanu pöörata loomingulise koostöö organiseerimise ja õige suunamise küsimustele, sisse seada süstemaatiline kontroll sel alal tehtava töö kohta. Eeloleval õppeaastal peaksid eranditult kõik teaduskonna kollektiivi liikmed silmas pidama teaduse loovat koostööd praktikaga, kui äärmiselt tähtsat õppe- ja teadusliku töö parandamise tegurit teaduskonnas.

O. Mutt,

TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna a/ü büroo liige

Möödunud nädalal

Algas uute üliõpilaste vastuvõtt

Möödunud laupäeval algas uute üliõpilaste vastuvõtt Tartu Riiklikku Ülikooli. Esimesed ülikooli sisseastujad, äsja keskkooli lõpetanud noored soovisid õpinguid jätkata arstiteaduskonnas ja kehakultuuriteaduskonnas.

Ajaloo-keeleteaduskonnas

Ajaloo-keeleteaduskonna järjekordsel kateedrijuhatajate koosolekul kuulati ära aruanded teadusliku töö kohta. Samas esitas sm. K. Aben aruande eesti keele õpiku valmimise käigust. Lõpuks arutati teadusliku töö 1954. a. plaaniga seotud küsimusi.

Kateedri koosolekult

20. juunil tulid arstiteaduskonna sisehaiguste propedeutika kateedri töötajad kokku õppeaasta viimasele koosolekule. Koosoleku esimeses osas arutati menetluspraktika läbiviimise küsimusi, kusjuures vanemate õppejõudude poolt anti noorele õppejõule assistent A. Pauklinile edasi väärtuslikke töökogemusi. Seejärel tehti kokkuvõte möödunud õppeaastast. Aruandest selgus, et kateeder oli õppeprogrammi täitnud nii vormiliselt kui ka sisuliselt. Puudujääke esines õppeaasta jooksul aga üliõpilaste iseseisvas töös ja selle kontrollis.

Koosoleku lõpul arutati õppetöö organiseerimise küsimusi uuel õppeaastal.

Toimetaja E. ERTIS

MD 03401 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1937

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat
"..." ..... 195.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (193) Reedel, 4. septembril 1953. a. VI aastakäik

Tõsta ülikooli töö taset eeloleval õppeaastal

F. Klement,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor

Ülikooli kollektiiv alustab uut õppeaastat tunduvalt tugevnenuna. Esimesele kursusele võeti tänavu vastu 575 inimest. Esmakordselt paljude aastate jooksul toimus vastuvõtmine konkurentsitiheda võistluse tingimustes — paljudel tähtsatel erialadel pretendeerisid ühele kohale kaks kuni kolm inimest. See lubas võistluseksamite tulemusena ülikooli vastu võtta meie noorsoo tõeliselt paremaid esindajaid. On märkimisväärne, et 91 vastuvõetut lõpetas keskkooli medaliga. Mõnedel erialadel moodustab medaliga lõpetanute arv üle ühe kolmandiku üliõpilaste arvust. Näiteks on keemikute grupis 25 üliõpilasest 10 medalikandjat. Vastuvõetute hulgas on 300 kommunistlikku noort.

Need faktid loovad eelduse eeloleval õppeaastal õppetöö tunduvaks parandamiseks ülikoolis.

Alanud õppeaastal on täienenud ka ülikooli õppejõudude koosseis. Uued õppejõud hakkavad töötama ühiskonnateaduste kateedrites, vene kirjanduse ja hügieeni kateedris, kusjuures paljude kateedrite koosseis on täienenud ülikooli ja aspirantuuri lõpetanud noorte õppejõudude arvel. Mitmed õppejõud siirduvad oma kvalifikatsiooni tõstmiseks doktorantuuri ja üheaastasesse aspirantuuri Leningradi ja Moskvasse.

Laienenud on ka ülikooli materiaalne baas. Ekspluatatsiooni anti uus ühiselamu, lõpetamisel on administratiivkorpuse pealeehitus, mis võimaldab auditooriumide jaoks vabastada mõned ruumid peahoones.

Meie ülikooli kollektiivi lähimaks ülesandeks on tõsta kogu õppetöö ideelis-teoreetilist taset. On vaja anda üliõpilastele sügavamaid teadmisi. Tuleb pidevalt täiendada õpetatavate ainete faktilist materjali teaduse uusimate saavutustega, esitades ainet antud distsipliini kõige eesrindlikumate ja progressiivsemate teooriate seisukohalt. Järjekindlalt ja loovalt tuleb kasutada marksistlik-leninlikku metodoloogiat iga eriala küsimuse esitamisel — mitte üksikute näidetena ja tsitaatidena, vaid antud distsipliini tervikliku dialektilis-materialistliku kontseptsioonina. Antud aine esitamise käigus on tarvis teravamalt ja otsustavamalt võidelda mitmesuguste idealistlike ja teiste ebaõigete kontseptsioonide vastu.

Kogu õpetamisprotsess peab teenima üliõpilaste eesrindliku ideoloogia vaimus kasvatamise eesmärki. Üliõpilastes tuleb arendada loovat mõtlemist, oskust süstemaatiliselt ja pingsalt töötada ning kasutada kriitika ja enesekriitika relva, et kasvatada kõrget nõudlikkust enda ja teiste suhtes.

Meie õppe- ja kasvatustöö tuleb tõsta niisugusele kõrgusele, et ülikool võiks välja lasta sügavalt haritud eriteadlasi, kes on loovalt omandanud marksistliku metodoloogia, et ta võiks välja lasta meie Nõukogude kodumaa eesrindlikke kodanikke, aktiivseid kommunismiehitajaid. Peame saavutama, et meie ülikooli lõpetajad leiaksid tunnustuse kogu Nõukogude Liidus.

Kõige tähtsamaks tingimuseks õppetöö teoreetilise taseme tõstmisel on ülikooli teadusliku uurimistöö laiendamine ja õppejõudude kaadri edasine ideelis-poliitiline kasv. Selles suunas on ülikool teinud alles esimesi edusamme. Tuleb taotleda, et kõik õppejõud võtaksid aktiivselt osa teaduslikust tööst, kindlustada selle töö juhtimine, tõsta nõudlikkust õppejõudude töö suhtes kandidaadiksamite sooritamise, teadusliku töö plaanide täitmise ja väitekirjade kaitsmise suhtes. Järsult peab paranema olukord ülikooli teaduslike tööde avaldamise alal. Tuleb saavutada, et ülikooli õppejõuks ei saaks enam olla inimene, kes ei tee intensiivselt teaduslikku uurimistööd.

Meie ülikoolis peab tunduvalt paranema töö sisemine organiseerimine. Meil on esinenud palju puudusi õppetundide plaanides. Nõrgalt valmistatakse ette mitmesuguseid koosolekuid ja istungeid, mistõttu raisatakse asjatult õppejõudude ja üliõpilaste aega. Palju on veel igasugust paberlikku aruandlust, halvasti kontrollitakse otsuste täitmist. Juhtivad töötajad tegelevad kantseleilise asjajamisega, käivad harva kateedrites, laboratooriumides ja õppetundides. See kehtib nii rektoraadi kui ka dekanaatide ja kateedrite juhatajate kohta.

On vaja lahendada terve rida küsimusi mõnede erialade profiilist (kunstiteadlased, etnograafid, arheoloogid, psühholoogid, võõrkeelte eriteadlased, astronoomid). Tuleb lahendada küsimus pedagoogika-alaste õppeainete ulatusest nendel erialadel, mis valmistavad ette õpetajaid keskkoolidele, et koolid saaksid õpetajaid, kes on metoodiliselt hästi ette valmistatud.

Lõpuks on vaja rakendada rida abinõusid, et tugevdada ülikooli eksperimentaal-tehnilist baasi — varustada kateedrid uusimate teaduslike seadmetega, laiendada eksperimentaaltöökoda uute teaduslikuks tööks vajaminevate instrumentide ja seadeldiste ehitamiseks jne.

Meie ülikoolil, nagu kõigil meie maa kõrgematel õppeasutustel on avarad võimalused oma töö edaspidiseks tõhustamiseks. Ülikooli kollektiiv, olles teadlik oma töö puudustest, alustab uuel õppeaastal oma tegevust suure eesmärgiga — aidata koos kogu nõukogude rahvaga üles ehitada kommunismi.

Sügissemestri esimene väitekirjade kaitsmine

11. septembril, algusega kell 16 toimub TRÜ aulas sügissemestri esimene väitekirjade kaitsmine. Dissertantideks on Eesti NSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi teaduslikud töötajad Uno Valk ja Peeter Kollist. U. Valk kaitseb kandidaadi väitekirja teemal «Uurimus nõmmede ökoloogilistest tingimustest nende metsastamise eesmärgil» ja Peeter Kollist väitekirja teemal «Kuivendamise mõju sügavaturbaliste üleminekumetsade uuenemistingimustele». Oponentideks on professor A. Vaga ja dotsent K. Veermets.

Juhindugem NLKP XIX kongressi otsustest

NLKP XIX kongress püstitas nõukogude rahva ette suured ülesanded: ehitada üles kommunistlik ühiskond sotsialismilt kommunismile järk-järgulise ülemineku teel, pidevalt tõsta ühiskonna materiaalset ja kultuurilist taset, kasvatada ühiskonna liikmeid internatsionalismi ja kõigi maade töötajatega vennalike sidemete loomise vaimus, igati kindlustada Nõukogude kodumaa kaitsevõimet.

Tähtsat osa on nende ülesannete lahendamisel täita kõrgematel õppeasutustel, mis peavad kasvatama igakülgselt arenenud, teadlikke, kultuurseid ja haritud kommunismiehitajaid. Kongress püstitas kõrgemate õppeasutuste ette suured ülesanded, mis seisnevad kõigepealt rahvamajanduse ja kultuuritöö jaoks ettevalmistatavate noorte eriteadlaste kvaliteedi edasises tõstmises.

Kogu kõrgema õppeasutuse õppekasvatuslik ja teaduslik töö peab kaasa aitama partei XIX kongressi otsuste täitmisele. Kõrgemad õppeasutused peavad ette valmistama eriteadlasi, kes oskaksid rakendada marksistlik-leninlikku teadust kommunistliku ülesehitustöö praktikas, kes tunneksid täiuslikult oma ala ja mõistaksid ning oskaksid oma töös rakendada ühiskonna arenguseadusi.

Partei XIX kongress pööras suurt tähelepanu ideoloogilise töö küsimustele, millel on tohutu tähtsus nõukogude noorsoo kommunistlikul kasvatamisel. Igapäevane ideoloogiline töö, marksismi-leninismi propaganda on tähtsaimaks vahendiks nõukogude inimeste teadvuse kujundamisel, selle puhastamisel kodanliku ideoloogia jäänustest ja kodanlikest iganditest. Sellised igandid on veel olemas üliõpilaste keskel, nad ei kao ära iseenesest, nende vastu on vaja pidada otsustavat võitlust. Seepärast on ideelis-teoreetilisel kasvatustööl ülikoolis eriti suur tähtsus.

Professorid ja õppejõud, partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioon peavad kasvatama selliseid spetsialiste, kelle moraalne ja poliitiline pale vastaks partei põhikirja poolt kommunistidele, meie aja eesrindlikemaile inimestele, püstitatud nõudmistele. See on Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi ees ideelis-kasvatusliku töö alal seisvaist ülesannetest kõige tähtsam.

Suur tähtsus on üliõpilaste iseseisval tööl, tööl raamatuga teadlikul teaduse omandamisel. On vaja arendada üliõpilastes loovat suhtumist teooriasse, kasvatada neis tahet raskuste ületamiseks ja sihikindlust teaduse omandamises.

Üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisel ja arendamisel on suur töö teha ÜTÜ-l ja üliõpilaste teaduslikel ringidel. Üliõpilaste töö teaduslikes ringides aitab laiendada ja süvendada nende teadmisi, annab iseseisva uurimistöö kogemusi, valmistab ette praktiliste ülesannete lahendamiseks. Ülikooli õppejõud peavad siin näitama loova, süstemaatilise ja sihikindla teadusliku uurimistööga eeskuju.

Tartu Riiklik Ülikool on saavutanud mõningat edu üliõpilaste ja teenistujate ideelis-poliitilises kasvatustöös. NLKP XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» õppimise tulemused näitavad, et on suurenenud üliõpilaste ja õppejõudude ind marksistlik-leninliku teooria sügavaks omandamiseks, oma õppe- ja teadusliku töö igakülgseks täiustamiseks.

NLKP XIX kongressi otsuste täitmiseks kõrgeltkvalifitseeritud eriteadlaste ettevalmistamise alal peavad kõik Tartu Riikliku Ülikooli kommunistid süvenema üksikasjaliselt üksikute õppeainete õpetamise metoodikasse ja üliõpilaste seas teostatava kasvatustöö parandamisse. On vaja suunata kogu see töö üliõpilaste kasvatamisele nõukogude patriotismi vaimus, proletaarse internatsionalismi ja rahvaste sõpruse vaimus, truuduse vaimus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei üritusele.

L. Stepanova,
TRÜ parteiorganisatsiooni büroo sekretär

Sõna on kuldmedaliga lõpetajatel

Esimesi päevi Tartu ülikoolis

Olen sageli mõelnud, miks meie eesti keeles häid kirjandusteoseid on ilmunud alles möödunud sajandist alates? Suur vene kirjandus jõudis oma õitsengule juba möödunud sajandi alguseks, prantsuse kirjandus oli andnud hiilgavaid sõnameistreid Molière'i, Flauberti jt. näol ammu enne eesti väärtuslikuma ilukirjanduse teket.

Alles viimaste, nõukogude-aastate poeetide loomingus on eesti keel saavutanud selle kõlavuse, mis tal võiks olla. Millest see tuleb? Miks on meie noorte lemmikpoeetide Schmuuli ja Vaarandi loomingus eesti keel saavutanud sellise kõlajõu? Need ongi küsimused, mida tahan lahendada oma ülikooliõpingute jooksul. Tahan tundma õppida oma emakeelt ja selles peituvaid rikkalikke väljendusvõimalusi. Ja sellepärast astusingi ajaloo-keeleteaduskonda õppima eesti filoloogiat.

... Tartus on sügis, üsna tavaline sügis, kuid minu ja paljude sadade noorte elus on see sügis ainulaadne, kordumatu, seotud unustamatu erutuse ja rõõmuga. Saavad ju sel sügisel meist, keskkoolilõpetanuist noored üliõpilased! Astume teaduslikule teele, et teostada seda, millest oleme võibolla aastaid unistanud.

Meid rõõmustas see soe vastuvõtt, millega meid ülikooli astumisel üllatati. Tunneme end tänu sellele kohe algusest peale suure, mitmetuhande-inimeselise sõbraliku pere liikmetena. Täis energiat ja tahet alustame rõõmsalt oma esimest ülikooli-aastat.

Mai-Liis Alamaa,
ajaloo-keeleteaduskonna eesti filoloogia I kursuse üliõpilane

Hakkan õppima keemiat

Mõte, omandada kõrgem haridus, tekkis mul juba keskkoolis. Mind huvitas keemia, seepärast astusingi Tartu Riikliku Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna keemiaosakonda. Tahan omandada orgaanilise keemia eriala. Keemia on teaduseharu, millel praeguses ja ka tulevikuühiskonnas on tähtis koht. Kiiresti arenev tööstus nõuab üha suuremat majanduslikku baasi. Keemia annabki olemasolevatele energeetikavarudele väärtuslikku lisa oma sünteesidega, omades samuti asendamatut tähtsust igapäevases elus.

Tahan õppida hästi ja omandada kõik õppekavas olevad distsipliinid eeskujulikult, et peale ülikooli lõpetamist oleksin võimeline väärikana asuma oma töökohale tehases või teaduslikus uurimisasutuses ja täita hästi oma kohustusi nõukogude riigi ja rahva ees.

Tiit Toomsoo,
TRÜ keemiaosakonna I kursuse üliõpilane

Pidulikult avaaktuselt ülikooli aulas

Vana ülikooli aulas süttivad kroonlühtrid. Hämaraisse koridoridesse kogunenud noored valguvad pidulikult kaunistatud saali. On algamas uue õppeaasta algust tähistav pidulik aktus.

Sirged tooliread täituvad noortest, kelle nägudelt võib lugeda rõõmu, indu ja tahet õppimiseks, soovi vallutada teaduse kindlust.

Paljud aulasse kogunenud noored on juba lõpetanud esimese, teise, kolmanda või neljanda kursuse, paljudele on aga tänane päev tõeliseks suursündmuseks, neile, kes tänavu alustavad ülikoolis õpinguid esimesel kursusel. Nii mõnigi saabus 1. augustil sisseastumiseksamitele kahtlusega südames: kas olen omandanud keskkoolis küllalt teadmisi eksamite edukaks sooritamiseks. Kartused olid küllalt põhjendatud, võeti ju ülikooli uusi üliõpilasi vastu võistluse korras, paratamatult ei päässenud edasi õppima need, kes polnud keskkoolis töötanud küllalt süsteemikindlalt, kes polnud omandanud teadmisi küllalt põhjalikult. Kuid suurel enamusel polnud põhjust kartuseks, paljude noorte teadmisi hinnati eksamikomisjoni poolt parimate hinnetega.

Punasega kaetud presiidiumilaua taga võtavad istet ülikooli rektor prof. F. Klement, parteiorganisatsiooni sekretär sm. L. Stepanova, õppeprorektor sm. V. Reiman, dekaanid sm-d A. Tomingas, A. Mitt, E. Laugaste, O. Püss jt. Piduliku aktuse avab õppeprorektor sm. Reiman. Sõna tervituseks saab rektor prof. Klement.

«Meie ülikoolil on kuulus ja saavutusterohke ajalugu,» kõneleb rektor, «ta on valmistanud ette palju teadlasi, kellele me võime olla uhked. Samas aulas, samades auditooriumides on viibinud suured teadlased Struve, Baer, Pirogov, Faehlmann, Kreutzwald jt. Neile me püstitame ausambaid ja mälestusmärke, nad on läinud ajalukku. Püüdke teiegi olla nende sarnased. Teile on loodud parimad võimalused edukaks õppimiseks, kasutage neid võimalusi ning õppige hästi ja väga hästi, et ülikooli lõpetades võite edukalt töötada meie eesrindlikul kodumaal.»

Sõna võtab professor Ariste. Tervitanud noori sisseastujaid ütleb ta: «Teist tulevad tulevased pedagoogid, teaduslikel aladel töötajad, meie haridus- ja kultuurielu juhtivad töötajad. Olge hoolsad ja eeskujulikud õppetöös, et oleksite oma ülikoolis veedetud aastate jooksul ja hiljemgi vanale ülikoolile uhkuseks.»

Järgmisena astub kõnetooli TRÜ parteiorganisatsiooni büroo sekretär sm. Stepanova.

«Tänu Nõukogude valitsusele ja kommunistlikule parteile on teil võimalus astuda ülikooli ja omandada kõrgem haridus erialal, mis on teile südamelähedane,» kõneleb sm. Stepanova. «Esmakordselt lahkusite te kodunt, et asuda iseseisvalt tööle. Teie saate siit kõik juhised selleks tööks. Saage õigesti aru neist õpetustest, kasutage õigesti oma aega, võtke osa ühiskondlikust tööst. Püüdlikult ja visalt töötades ületate te kõik raskused ja saate väärikaiks kommunismiehitajaiks.»

Tervituskõned võetakse noorte poolt vastu valjude aplausidega. Need siin on esimesed juhised, mis neile antakse algavaks tööks, tööks, millele vastu minnakse rõõmsalt ja kartmatult.

Tervitustega pöörduvad noorte poole veel teaduskondade dekaanid sm. Mitt ja prof. Tomingas ning komsomolikomitee esindaja sm. Šišov. Kõigil neil on esmakordselt siia aulasse kogunenud noortele öelda midagi õpetlikku, sooja ja sõbralikku, mis peagi aitavad noori tunda end ühtse sõbraliku ülikooli kollektiivi liikmena.

Tervituskõnede lõppedes annab rektor sm. Klement kätte üliõpilaspiletid noortele, kes on keskkooli lõpetanud kuldmedalitega.

Üksteise järele hüütakse välja noored Eda Viira, Tiit Toomsoo, Urve Künnapas, Akuliina Palm, Rein Vaher, Aino Kask ja paljud teised, kes keskkooliõpingute vältel on olnud oma kooli parimad õpilased ja kes kahtlemata ka ülikoolis täidavad oma ülesandeid hästi.

Aktus on lõppenud. Kõik lahkuvad, et juba homme tulla tagasi nendesse ruumidesse ja alustada tõsiselt ning väärikalt oma elu uut etappi.

Õppepraktikal Taga-Karpaadi oblastis

Tartu—Riia—Vilnius—Lvov . . . Ees, horisondil sinetavad mäed. Ligineme Karpaatidele, Taga-Karpaadi oblastile, kus peab toimuma geograafiaosakonna III kursuse mittestatsionaarsete üliõpilaste botaanilise geograafia õppepraktika. Rühmas on 3 õppejõudu ja 14 üliõpilast, rühma juhiks on vanem-õpetaja H. Aasamaa.

Suure huviga jälgitakse möödaruttavat maastikku, järjest kõrgenevaid mägesid. Viibib ju enamik meist esmakordselt mägedes, Karpaatides aga polnud meist veel keegi käinud.

Oleme jõudnud Volovetsi kurule, 1014 m kõrgusele. Siit algab Taga-Karpaadi oblast.

Ukraina NSV Taga-Karpaadi oblast on üks nooremaid meie maa oblasteid. Sotsialistlik tänapäev kujunes orjuslikust minevikust siin alles hiljuti. Pika ajaloo vältel on Taga-Karpaadi Ukraina rahval tulnud üle elada palju raskusi. Alates IX sajandist oli see ala hõivatud võõraste riikide poolt. Palju kordi tõusis rahvas oma rõhujate vastu. Kuid jõud olid ebavõrdsed. Paljudeks sajanditeks jäi püsima võõramaine ike. Kuid sellele vaatamata oli taga-karpaadi rahvas kogu aeg tihedates kultuurilistes sidemetes Venemaaga.

Alles 1944. a. novembris vabastati Taga-Karpaadi Ukraina Nõukogude vägede poolt. Esmakordselt kogu paljusajandilise ajaloo vältel täitus taga-karpaadi ukrainlaste ammune unistus — Taga-Karpaadi Ukraina liideti Ukraina NSV-ga.

Mäed madalduvad. Rong jõuab künklike eelmägede vööndisse. Meie ees avaneb imeilus vaade tasasele, peaaegu täielikult üles haritud madalikule. See on Taga-Karpaadi madalik, Kesk-Doonau madaliku osa, mis asub Doonau tähtsama lisajõe Tisza paremal kaldal. Rikas, mitmekesine ja ilus on Taga-Karpaadi oblasti loodus. Metsaga kaetud kõrged mäed ümbritsevad tormiste voogudega mägijõgede orge. Tasandikul laiuvad nisu-, maisi- ja päevalillepõllud. Karjamaadele on koondunud suured veise- ja hobusekarjad. Valged, punase kivikatusega hooned.

Jõuame Užgorodi, Taga-Karpaadi oblasti administratiivsesse, majanduslikku ja kultuurilisse keskusesse. Siit jätkub sõit mööda tasandikku, läbi kogu oblasti. Endiste üksiktalupidajate mosaiiksete põllulapikeste asemel laiuvad ääretud kolhoosipõllud. Milliseid suundi põllumajanduse spetsialiseerumiseks siin küll ei kohta! On rajoone loomakasvatusega ülekaalus, on kohti, kus valdaval kohal on teravilja- või viinamarjakasvatus. Kuid on ka kolhoose, mille peasissetuleku annavad aiandus ja juurviljakasvatus. On hakatud kasvatama tubakat, hiina tšumiisat ja isegi teepõõsast. Taga-Karpaadi oblast on seega tänapäeval kõige põhjapoolsem teekasvatuse rajoon maailmas. Toimuvad edukad katsed kõige mitmesugusemate lõunamaiste ja subtroopiliste kultuuride aklimatiseerimisel. Juba kasvatatakse siin eukalüpte, loorberit ja tsitruselisi. Sotsialistlik põllumajandus kujundab siin ümber mitte üksnes elu, vaid muudab ka vanad põllumajanduslike kultuuride leviku geograafilised piirid.

Vahelduvad viljapõllud, tammesalud ja viinamarjaistandused. Rong liigub itta piki Tisza jõge. Selle teisel kaldal on Rumeenia. Peatume Solotvinis, Taga-Karpaadi oblasti soolatööstuse keskuses. See on üks suuremaid Euroopa soolaleiukohti. Soola toodetakse siin juba üle 200 aasta. Tootmine on tänapäeval Donetsi ja Uraali kaevurite abiga mehhaniseeritud ning toodang on endisega võrreldes mitmekordistunud.

Lai, viljapuudega äärestatud maantee viib siit Rahovisse, hudsuulide keskusesse. Kuhu ka ei vaataks, kõikjal on võimsad kaljud ja lõputud mäed. Tammed vahelduvad pöökpuudega. Veelgi kõrgemal — männid, seedrid, kuused, ning nende üle mägiaasade rohelus.

Oleme jõudnud Ukraina Karpaatide kõrgemasse ossa — Mustadesse mägedesse. Kolmepäevasel matkal mägedes õppisime tundma mägialade taimestikku. Tõusime ka kõrgemale tipule — Goverlale, mille absoluutne kõrgus on 2058 m ja kust avanes imeilus vaade Karpaatide metsarikkusele. Mööda tihedat metsaveo-raudteevõrku, mööda autoteid ja jõgesid toimetatakse siit mets oblasti rohkearvulistesse metsatööstusettevõtetesse. Kuid ühtlasi hoolitsetakse ka metsa järelkasvu eest. Pole jälgegi endiseist röövraideist. On pandud piir sellest tingitud erosioonile. Poloniinadel, nagu kohalikud elanikud nimetavad Karpaatide mägiaasu, saavad toitu suured hudsoolide lambakarjad.

Ületame teistkordselt karpaadid — Jablonitski kuru kaudu. Piki Karpaatide idanõlva pöördume tagasi Lvovi. Peatusel Dolinas tutvusime nafta tootmisega, mille poolest on rikas eelmägede ala. Palju uut ja huvitavat pakkus see praktika. Suured kontrastid looduses, põllumajanduses ja tööstuses võrdlemisi väikese ala kohta teevad Taga-Karpaadi oblasti eriti huvitavaks geograafilise uurimise objektina, annavad võimaluse tundma õppida geograafilise keskkonna paljusid elemente nende sotsialistliku ümberkujundamise protsessis. See on suureks abiks kaugõppeüliõpilastele-õpetajatele nende tegelikus töös.

R. Varend,
geograafiaosakonna III kursuse mittestatsionaarne üliõpilane

Geograafiaosakonna üliõpilased õppepraktikal Lõuna-Eestis.
J. Miku foto

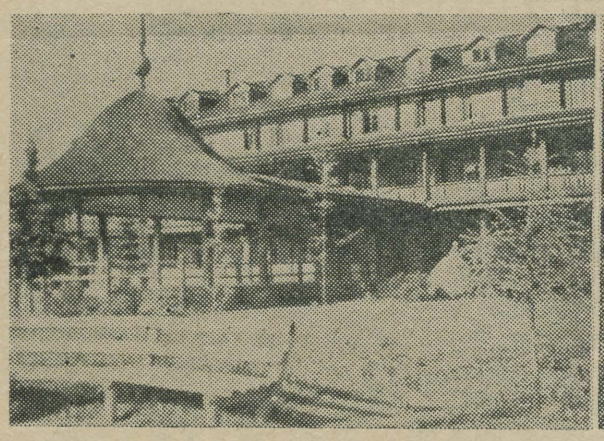

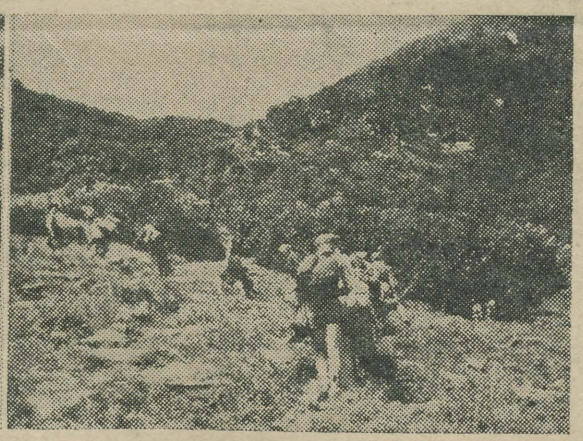

Jasinja turismibaasi hoone. Tõus Pop Petrosele. J. Undla foto

TRÜ Pearaamatukogu üliõpilaste teenistuses

Koos õppetöö algusega Tartu Riiklikus Ülikoolis elavneb iga päevaga TRÜ Pearaamatukogu kasutamine ja kasvab külastajate hulk. Pearaamatukogu on kujunenud oluliseks abiliseks üliõpilastele nende õpingute juures.

Vastu tulles lugejate soovile toimub käesoleval õppeaastal raamatute laenutamine üliõpilastele loengute-vabal ajal igal tööpäeval k. 14—20, laupäeval k. 12—17. Samal ajal toimub ka uute lugejate registreerimine ja endiste lugejate ümberregistreerimine. Pearaamatukogu lugemissaalid on avatud esmaspäevast reedeni iga päev k. 8—22, laupäeval k. 8—17 ja pühapäeval k. 12—20.

Suvevaheajal on lugemissaali täiendatud aktuaalse ühiskondlik-poliitilise kirjandusega ja uute õpikutega. Lugejad võivad lugemissaalist leida ka kõiki marksismi-leninismi klassikute põhiteoseid ja teatmeteoseid. Perioodika lugemissaalis on lugejate kasutada kõigi Eesti NSV-s ilmuvate ajakirjade ja ajalehtede ning NSV Liidu kesksete ajakirjade ja ajalehtede käesoleva aasta numbrid.

Raamatukogusse saabuvaid uusi raamatuid tutvustatakse pidevalt uudiskirjanduse vitriinides. Plaanipäraselt korraldab Pearaamatukogu suuremaid temaatilisi näitusi. Nii on praegu avatud näitused Turgenevi 70. surmapäeva ja L. Tolstoi 125. sünniaastapäeva puhul.

Kataloogide kasutamisel abistab lugejaid igal tööpäeval k. 13—18 konsultant, kes aitab lugejaid ka materjali leidmisel, annab bibliograafilisi teatmeid ja informatsiooni raamatukogu kasutamise korra kohta. Süvendatud bibliograafilisi teatmeid saab bibliograafiasektorist, kus on olemas ka mitmesugused teatmekartoteegid. Äsja ülikooli astunud üliõpilastele raamatukogu kasutamise korra tutvustamiseks korraldab Pearaamatukogu õppeaasta algul kõigile I kursuse üliõpilastele raamatukogu tutvustamise grupi-konsultatsioone.

Eduka õppetöö huvides ärgu jäägu Pearaamatukogust eemale üksgi noor üliõpilane!

I. Loosme

Valmis uus ühiselamu

Viimastel augustipäevadel avas üliõpilastele oma uksed uus ühiselamu Aia tänaval. Rõõm säras üliõpilaste nägudel, kui nad astusid esmakordselt sisse uude nägusasse ühiselamusse, kus neid ootasid värskest värvist veel lõhnavad toad. Ühiselamu on mugav ja kodune, ehitatud kõigi ajanõuete kohaselt: koridorisüsteemis, väikeste mugavate tubadega, üliõpilaste käsutada on dušš, gaasikütjad.

Kohalesaabunud, korraldasid üliõpilased endi toad vastavalt soovile ja vajadustele, asetasid kohtadele vastsaabunud mööbli. Ja uue õppeaasta esimesteks päevadeks ongi kogu maja korras.

Uues avaras ühiselamus on leidnud endile mugava kodu 250 noort, kes on tänulikud Nõukogude valitsusele järjekordse hoolitsuse eest, mis üles näidatud meie õppivale noorsoole.

Lähenedes Fr. R. Kreutzwaldi 150-ndale sünnipäevale

Käesoleva aasta detsembris täitub 150 aastat eesti valgustaja-demokraadi Freidrich Reinhold Kreutzwaldi sünnist.

Kreutzwaldi kirjanduslik ja ühiskondlik tegevus haarab ulatusliku perioodi eesti rahva ajaloolisest arengust. Kogu oma elu jooksul võitles ta kõige reaktsioonilise vastu kõigil kultuurialadel, ta oli läinud sajandi kolmandal veerandil, eesti rahvusliku kultuuri kujunemise perioodil, eesrindliku ühiskondliku mõtte kandja. Ta ei andnud armu saksa feodaalidele, parunite käsilastele — pastoritele — ja nendele eesti reaktsioonilistele jõududele, kes püüdsid luua sobinguid balti-saksa reaktsiooniliste jõududega ja seega reetsid eesti rahva huvid. Kuigi Kreutzwald oma ajastu piiratuses ei suutnud jõuda revolutsioonilise demokraadi seisukohtadele, jääb ta d e m o k r a a t l i k u v a l g u s t a j a n a eesti ühiskondliku ja kultuuri arengu suureks lipukandjaks, keskseks eesrindlikuks kujuks läinud sajandi võitlustes oma rahva huvide eest.

Kõik see on põhjuseks, et kogu meie vabariigis tehakse pingelisi ettevalmistusi selle väsimatu võitleja ja rahva suure sõbra sünniaastapäeva tähistamiseks. Suur osa sellest tööst langeb Tartu Riiklikule Ülikoolile. Seega seab algav semester meie ette selles osas ulatuslikud ülesanded. Kreutzwald ei olnud ju ainult kirjanik ja luuletaja, vaid ta tähtsus ulatub ka teistele kultuurialadele. Ta oli elukutselt arst, kuid tegeles ka ajalooga, arheoloogiaga, folklooriga, etnograafiaga, keeleteadusega, rahvahariduse ja pedagoogiliste küsimustega ning filosoofiaga. Seega puudutab Kreutzwaldi töö ulatuslikku sektorit meie ülikooli kateedreist. On mõistetav, et vastavad kaeedrid algaval semestril seda silmas peavad ja oma tööd võimaluste kohaselt nii korraldavad, et selles kajastuks lähenev juubel.

Käesoleva aasta kevadel võeti vastu Kreutzwaldi tähtpäeva tähistamiseks moodustatud TRÜ juubelikomisjoni poolt koostatud ulatuslik ürituste kava, mille realiseerimine nõuab pingsat ja süstemaatilist tööd. Kava kohaselt tuleb ülikooli õppejõududel ja aspirantidel juba aegsasti trükivalmis seada rida Kreutzwaldi elu ja tegevust valgustavaid artikleid Eesti NSV keskajakirjanduses avaldamiseks. Nende hulgas on rida eriuurimuslike teemadega kirjutusi nagu dots. Käosaarelt «Fr. R. Kreutzwaldi kirjanduslik-teoreetilised vaated», dots. E. Laugastelt «Eesti rahvalaulud Fr. R. Kreutzwaldi «Kalevipojas»», van.-õpetaja K. Taevilt «Fr. R. Kreutzwaldi publitsistlik tegevus», dots. Kaselt «Fr. R. Kreutzwald uue kirjaviisi eest võitlejana», aspirant U. Kolgilt «Fr. R. Kreutzwald eesti rahvalaulude esitamise viisidest,» aspirant E. Niidult «Fr. R. Kreutzwald lüürikuna», H. Niidult «Fr. R. Kreutzwald folkloristina» jt. See on vaid osa tööst, mida meil tuleb teha Kreutzwaldi tutvustamiseks ajakirjanduses. Kava näeb ette ulatuslikku kaastöö meie vabariigi rajooniajalehtedele, milline ülesanne on pandud meie üliõpilastele ja aspirantidele. Viimase ürituse täitmine nõuab asp. E. Niidult, kellele on usaldatud selle vastutusrikka ülesande organiseerimine, süstemaatilist tööd ja püsivust. Kui see ülesanne hästi teostatakse, siis oleme ära teinud suure töö Kreutzwaldi tutvustamise alal kõige laialdasematele rahvahulkadele. Oma eluajal sidus end Kreutzwald esijoones töötava rahva huvidega ja kas juba see üksi ei kohusta meid tegema kõik selleks, et ka tänapäeval saaks Kreutzwaldi töö uuesti elavaks kogu meie rahva teadvuses.

Eesti rahva võitlus oma kultuuri loomise eest on vahetult seotud vene rahva eesrindliku kultuuriga. Seega on Kreutzwaldi võitlus olnud ühine võitlus kõigi Vene tsaaririigi piirides elavate rahvaste võitlusega. See kohustab meid hoolitsema selle eest, et Kreutzwaldi juubel ei jääks vaid meie vabariigi küsimuseks, vaid sellest võtaksid osa ka teised vennasrahvad. Selleks peabki kaasa aitama kavas ette nähtud artiklite avaldamine üleliidulises keskajakirjanduses, esijoones kirjanduslikes ajakirjades «Znamja», «Oktjabr», «Novõi Mir» jt. Ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri kollektiivi ülesandeks ongi planeeritud selleks otstarbeks neli artiklit.

Suurt ja põhjalikku uurimistööd on vaja teostada selleks, et detsembrikuus ette nähtud Kreutzwaldile pühendatud teaduslikud sessioonid, niihästi õppejõudude kui ka üliõpilaste poolt korraldatav, toimuksid kõrgel ideelisel ja teaduslikul tasemel.

Õppejõudude sessioonil tuleb ettekandmisele 11 ja ÜTÜ poolt korraldataval sessioonil 14 ettekannet. Rida neist ettekandeist toovad kahtlemata palju uut meie Kreutzwaldi-teadusse. Suur arv neist on väga nõudlikud teemad, mis vajavad põhjalikku uurimistööd nagu dots. Elango ettekanne «Kreutzwaldi seisukohti rahvahariduse ja kooli küsimustes», Prof. Veski — «Kreutzwald teadusliku terminoloogia arendajana», van.-õpetaja Laigna — «Kreutzwald ajaloolasena», dots. Alttoa — «Kreutzwald publitsistina» jt.

Üliõpilaste sessiooni ettekandeist vajavad eriti suurt eeltööd ettekanded nagu «Satiir ja huumor Kreutzwaldi loomingus» (I. Parbo), «Kalevipoja sängid» (E. Veskisaar), «Kreutzwaldi «Kalevipoeg» vene keeles» (I. Perlmann), «Kreutzwaldi kaastöö «Sakalale», «Talurahva Postimehele» ja «Eesti Postimehele»» (J. Toomla) jpt.

Et laiematele Kreutzwaldi uurijatele need teaduslike sessioonide raamides tehtud töötulemused kättesaadavaks teha, on TRÜ 1954. a. kirjastuse plaanis ette nähtud nende avaldamine.

Veel on ette nähtud «Alg-Kalevipoja» käsikirja kommenteeritud väljaande avaldamine, milline käsikiri on praegu trükivalmis.

TRÜ Pearaamatukogu ülesandeks on korraldada Kreutzwaldile pühendatud näitus. Näituse hea kordaminek on kindlustatud vaid juhul kui selle ettevalmistustöid tehtaks süstemaatiliselt pidevas kontaktis ja koostöös vastavate kateedritega.

Ülesanded on ulatuslikud ja nende kordaminek sõltub sellest, kuivõrd juba nüüd semestri algul sellesse töösse rakendume. Juubelüirituste kava teostajad ja selle eest vastutajad peavad selle küsimuse tegema oma südameasjaks, seda nõuab meilt Kreutzwaldi väärikas ja suur töö oma rahva heaks.

K. Taev

L. Tolstoi suutis oma töödes üles tõsta niipalju suuri küsimusi, suutis tõusta niisuguse kunstilise jõuni, et tema teosed on saavutanud maailma ilukirjanduses ühe esikoha. Revolutsiooni ettevalmistamise ajastu ühel feodaalide poolt rõhutud maal esines, tänu geniaalsele valgustamisele Tolstoi poolt, kui samm edasi kogu inimkonna kunstilises arenemises.

V. I. LENIN

1828 Suur vene kirjanik Leo Nikolaevitš Tolstoi 1953

...Tolstoi kirjeldab suure meisterlikkusega mitte ainult talupoegade välist eluolu, vaid, mis on palju tähtsam, nende vaateid. Ta oskab tungida talupoja hinge, — tema talupoeg on tõetruu oma iseloomult, — tema talupoja kõnedes pole ilustusi, pole retoorikat, krahv Tolstoi annab talupoegade mõtted edasi ... tõetruult ja reljeefselt...

N. Tšernõševski

«Ei taha rääkida, kui kõrgelt ma hindan... Teie ande suunda ja seda, mille poolest ta üldse on tugev ja uus. See on nimelt see, mida on tarvis nüüd vene ühiskonnale: tõde... See tõde, sel kujul, nagu Teie ta meie kirjandusse toote, on meile midagi täiesti uut.

A. N. Nekrassov
Kirjast Tolstoile
2. apr. 1855. a.

«Olen sügavalt veendunud, et seni kui Venes esinevad metsad, orud, suvised ööd, kui veel häälitsevad nepid ja nutavad kiivitajad, ei unustata... ei Turgenevit, ei Tolstoid, samuti kui ei unustata Gogolit.»

A. P. Tšehhov
Kirjast D. V. Grigorovitšile
12. jaan. 1888. a.

Tolstoi on andnud mitte ainult kunstiteoseid, mida rahvahulgad alati hindavad ja loevad, kui nad loovad endale inimlikud elutingimused, olles kukutanud mõisnike ja kapitalistide ikke, — ta on suutnud väljapaistva jõuga edasi anda praeguse korra poolt rõhutud laiade rahvahulkade meeleolu, kirjeldada nende olukorda, väljendada nende stiihilist protesti — ning pahameeletunnet.

V. I. LENIN

Tolstoi nimega on seotud terve epohh meie kodumaa ajaloos, epohh maailma kunsti arenemises. Tolstoi algas oma eluteekonda kolm aastat pärast seda, kui Venemaa nägi esimest revolutsionääride relvastatud väljaastumist — dekabristide ülestõusu Senati väljakul — ja astus oma vabastusliikumise esimesse perioodi. Kirjandusse tuli Tolstoi esimeste revolutsiooniliste sündmuste eelõhtul Venemaal, ajal, millal siin, nagu viitas Lenin, oli valmimas talupoegade revolutsioon. Tolstoi silmade all arenes kogu vabastusvõitluse teine etapp, mille tegelasteks olid juba revolutsionääride raznotšinetsid.

Viimased aastakümned Tolstoi elus langesid kokku imperialismi ajastuga, millal iseseisva jõuna ja ühtlasi vabastusliikumise juhina esile kerkis proletariaat. Sel ajal, kui elas Tolstoi, algas meie maal «torm,... masside eneste liikumine», nagu märkis Lenin. Venemaa kujunes kogu maailma revolutsioonilise liikumise tsentrumiks, siin toimus ka esimene imperialismi ajastu revolutsioon maailmas.

Ajajärgul, millal elas Tolstoi, teostas Venemaa tähelepanuväärseima ja tähtsaima osa tööst esimese sotsialistliku revolutsiooni ettevalmistamiseks maailmas. Sel ajajärgul on maailma-ajalooline tähtsus. See andis geniaalsele kunstnikule võimaluse astuda samm edasi kogu inimkonna kunstilises arengus. Oma loominguga Tolstoi realiseeris selle võimaluse.

Suured ajaloolised sündmused väljendusid Tolstoi juures mitmesugusel teel.

Ühelpoolt jäädvustas Tolstoi kunstiliselt oma teostes muutused, mis toimusid Venemaal, vaatles Venemaa arenemist, vene ühiskonda XIX sajandil, Venemaad, millisena me teda näeme teoses «Ülestõusmine». See ei ole enam mitte see Venemaa, mis kerkib meie ette teose «Sõda ja rahu» või isegi «Anna Karenina» lehekülgedelt. Erinevus seisneb kõigepealt muutuste sügavuses, mis teostusid ebatavalise kiirusega vene tegelikkuses eneses XIX sajandi vältel.

Analüüsides teoseid «Sõda ja rahu», «Anna Karenina» ja «Ülestõusmine» võime jälgida vene ühiskonna põhiliste klasside elu arenemist kogu ajastu vältel.

Teiseltpoolt muutus vastavalt muutustele vene elu arenemises alatasa Tolstoi maailmavaade, toimus tema ühiskondlike seisukohtade ümberkorraldus.

Venemaa areng leidis Tolstoil väljenduse mitte ainult astmete kujutamise vormis, vaid ka ekspluataatorliku ühiskondliku süsteemi sisemiste vastuolude olemuse üha sügavamas mõistmises Tolstoi enese poolt.

Juba oma loomingulise tegevuse algul võttis Tolstoi karmi kriitika alla ja paljastas teravalt valitseva klassi inimeste pahesid, nende tähelepanematust elu ja rahva olukorra vastu. Kuid Tolstoi luges siis veel võimalikuks parandada seda pahet «härraslaagri» inimeste moraalse enesetäiustumise teel, isegi ilma nende lähenemiseta rahvale.

Vabastusliikumise teise etapi algus Venemaal, 60-ndate aastate demokraatlik tõus, selgitas Tolstoile rahva otsustavat osatähtsust elus, ühiskonna ajaloos, viis teda veendumisele, et «härrasringkonna» inimeste normaalne kasv on võimalik ainult sel juhul, kui nad lähenevad rahvale, kui nad omandavad rahvaliku ellusuhtumise.

Kui Nikolenko Irtenjev Tolstoi trioloogias «Lapsepõlv», «Poisiiga» ja «Noorus» otsib iseendas, oma «moraalses mehaanikas» võimalusi oma vaimseks kasvuks, siis Olenin «Kasakates», et mitte moraalselt alla käia ja leida lahendust tähtsamais elulistes küsimustes, sõidab kasakaküla, otsib lahendust ja vastastikust mõistmist sealsete inimestega. Lõpetamata romaani «Dekabristid» kuuekümnendatesse aastatesse kuuluvates peatükkides Pjotr Ivanovitš

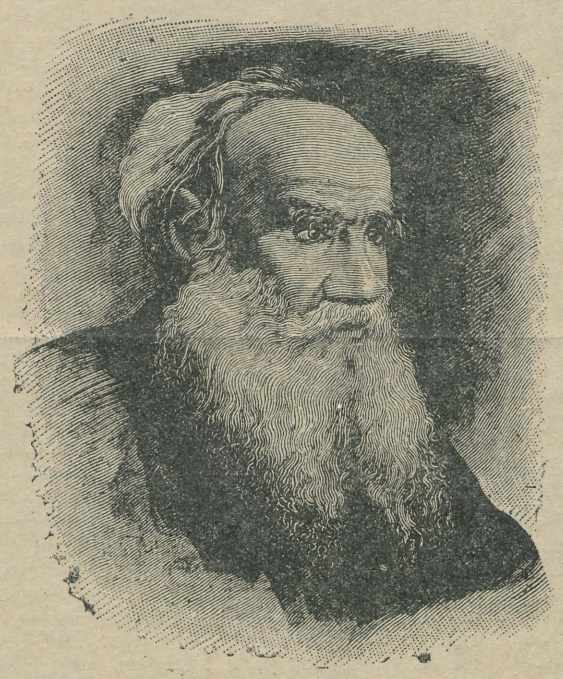

Labazov, ilmselt väljendades Tolstoi oma mõtteid, räägib: «Ma olen sellel arvamusel, et Venemaa jõud ei ole mitte meis (aadlikes — J. B.), vaid rahvas. Ja teoses «Sõda ja rahu» Tolstoi näitas just rahvast, kui ajaloolise protsessi otsustavat jõudu ja kõike oma teoste kangelasi hindas ta vastavalt sellele, kuivõrd nad olid lähedased rahvale või püüdsid leida teed tema juurde. Kutuzov ja Napoleon, Pierre Bezukov ja Kuragin, Rostovid ja Drubetskoid vastandatakse Tolstoi poolt teineteisele eelkõige nende suhtumises rahvasse, vastavalt nende sidemete iseloomule rahvaga.

70-ndatel aastatel Tolstoi tegi oma romaani «Anna Karenina» tähtsamateks tegelasteks Anna ja Levini, kes otsustavalt hülgasid patriarhaal-aadlikke ja kodanlikke elunorme, otsisid mingeid uusi norme, kuid mitte feodaalseid ega kodanlikke, vaid elu ümberkorraldavaid ja inimestevahelisi suhteid lahendavaid. Tolstoi lähenes ikka enam igasuguse ekspluataatorliku ühiskonnakorra aluste eneste eitamisele.

Elu arenemine, rahvamasside sotsiaalse teadvuse järk-järguline kasv viisid Tolstoi revolutsioonilise situatsiooni perioodil 70-ndate aastate lõpul täielikule suhete katkestamisele oma klassiga.

Vladimir Iljitš Lenin ütles, et kogu Venemaa «vana elu põhimõtete» terav murrang teravdas tema (Tolstoi) tähelepanu, süvendas tema huvi ta ümber toimuvasse, tõi tema maailmavaatesse pöörde. Nii päritolult kui ka kasvatuselt kuulus Tolstoi Venemaa mõisa-aadli ülemkihti, kuid ta katkestas suhted selle keskkonnaga, tormates oma viimastes teostes kirgliku kriitikaga kallale kogu kaasaja riiklikule, usulisele, ühiskondlikule ja majanduslikule režiimile, mis põhineb masside orjastamisel, nende vaesumisel, talupoegade ja väikemajapidajate laostumisel üldse, vägivallal ja silmakirjatsemisel, ja millest oli ülevalt alla mürgitatud kogu kaasaegne elu.

Oma viimastes teostes hakkas Tolstoi rääkima mitte ainult rahvast, vaid ka paljumiljoniliste rahvamasside nimel — rõhutud ja orjastatud vene talupoegkonna nimel. Oma viimastes teostes, eelkõige teoses «Ülestõusmine» Tolstoi näitas, et igasuguse ekspluataatorliku ühiskonna alus on sügavalt ebainimlik, et ühiskonnas on lubamatu seesuguse klassi olemasolu, kes elab parasiitlikku, töötut elu. Vaadates Venemaa elule, alupoegade massidele, avastas ja nägi Tolstoi mitte ainult ebainimlikkust, vaid ekspluataatorliku ühiskondliku süsteemi ajaloolist alusetust XIX sajandi lõpul Venemaal. Kogu Tolstoi selle sajandi 90-ndate aastate looming on immutatud ekspluataatorliku korra kokkuvarisemise mõttest.

Tol ajal esines Tolstoi maailma imperialismi vihase paljastajana. Töötavate masside positsioonilt mõistis Tolstoi hukka ebainimlikud töötingimused imperialistlikes maades, anastamissõjad, koloniaalmaade röövimise.

Kuid asudes töötavate masside positsioonile, ei leidnud Tolstoi ka siis õiget teed inimkonna vabastamiseks. Tal oli naiivse patriarhaalse talupoja vaatekoht ja, vihates kogu hingest ekspluataatorlikku korda, ei leidnud veel vahendeid temast lahtisaamiseks. Tolstoi poolt «avastatud» «inimsoo päästmise retseptid» ei saanud viia rahvast tõelisele vabanemisele, seetõttu on kogu Tolstoi looming täis sügavamaid sisemisi vastuolusid, mis aga ei takistanud edasi andmast kogu selle ajastu vene elu ajaloolisi iseärasusi. Tolstoi ühiskondlike vaadete tugev külg lubas tal sügavalt paljastada ekspluataatorliku ühiskonna põhimisi aluseid, paljastada töötava rahva vaenlasi, luua niisuguste rahvusliku iseloomujoonte kehastust, mis oleks võimeline saama ja saab oma täieliku ja siira arengu vaba sotsialistliku ühiskonna tingimustes. Seepärast on Tolstoi lähedane ja kallis meile, nõukogude inimestele kui meie kodumaa mineviku suur mälestis ja meie liitlane «kõigi ja igasuguste maskide mahakiskumisel» kõigilt töörahva vaenlastelt, kus ja missuguste valemaskide all nad end ka ei varjaks, rahva suure osatähtsuse kinnitamisel elus, kõigi inimeste õiguse kaitsmisel maakeral elamiseks ilma rõhumiseta, vägivallata ja sõdadeta, kõrgete inimlike nõuete vabaks rahuldamiseks. Tolstoi pärand «ei ole läinud minevikku, vaid kuulub tulevikule» kirjutas Lenin. Tolstoi juubel on tähendusrikas daatum meie maa ja kõigi maailma ausate inimeste elus.

J. Bilinkis,
filoloogiateaduste kandidaat

...See inimene on tõepoolest ära teinud suure töö. Ta andis terve sajandi läbielamuste kokkupõtte, andes selle imesteldava tõepärasuse, jõu ja iluga.

Mitte tundes Tolstoid ei saa ennast pidada oma maa tundjaks, ei saa ennast pidada kultuurseks inimeseks.

M. Gorki

Mööduvad veel aastad, aastakümned, sajandid ... Meie ajaloolise silmapilgu kired vaikivad. Võib-olla kaob juba ka sügav lõhe, mis lõhestab maailma õnnelikeks ja õnnetuiks sündimise poolest. Isegi sellest kaugusest, kahe ammu möödunud sajandi piirilt, jääb paistma võimas kuju, milles kui sümbolis kehastusid meie pimeda aja nii kõige suurem lahkheli kui ka paremad püüded. See on geniaalse kunstniku sümboolne kuju, kes on käinud talupoja adra taga ja vene krahvina talupoja kuues.

V. G. Korolenko

Sünnilt ja kasvatuselt kuulus Tolstoi Venemaa kõrgemasse mõisnike-aristokraatiasse, — ta katkestas sidemed kõigi selle keskkonna harjunud vaadetega ja tormas oma viimastes teostes kirgliku kriitikaga kogu tänapäeva riikliku, kirikliku, ühiskondliku ja majandusliku korra kallale, mis on rajatud rahvahulkade orjastamisele, nende viletsusele...

V. I. LENIN

Alustame uut õppeaastat uue energiaga

Möödunud on suvevaheaeg, on alanud jälle töö. Uut õppeaastat alustavad kõik, nii õpppejõud, üliõpilased kui ka teenistujad uue energiaga.

Puhkuse veetmiseks oli ülikooli kollektiivil kasutada mitmesuguseid võimalusi. Suur osa üliõpilastest sõitis oma kodukohtadesse kas linnas või maal. Paljud kasutasid avaraid võimalusi puhkeaja veetmiseks Nõukogude Eesti puhkekodudes ja sanatooriumides. Nii viibisid Kalvi puhkekodus õppejõud L. Johanson, L. Uibo, üliõpilased K. Tepp, H. Mägi jt. Suurel arvul kasutati tuusikuid ka Võsu puhkekodus puhkamiseks. Paljud, nagu üliõpilased E. Teder, H. Proosa jt. sõidusid kuurortidesse meie vennasvabariikides. Oli aga ka neid, kes kasutasid õppevaheaega turismiretkeks, õppides tundma meie suure kodumaa kõige kaunimaid paiku teekonnal Moskva—Astrahan—Moskva.

Esmakordselt avati tänavu ülikooli kollektiivi noorperele pioneerilaager Vellaveres. Hästisisustatud laagris veetis kasvatajate hoole all oma suvepuhkuse 100 ülikooli õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste last.

Tänu hästi ja tervistkosutavalt veedetud puhkusele suudetakse edukalt toime tulla oma tööülesannetega alanud õppeaastal.

Õ. Kask

Vellavere pioneerilaagris. J. Miku foto

Veetsin puhkuse puhkekodus

Kõigil Nõukogudemaa töötajatel on õigus puhkusele. Üheks eredamaks näiteks Nõukogude valitsuse hoolitsusest rahva heaolu eest on hästikorraldatud puhkekodud. Ka mina veetsin oma suvepuhkuse Põhja-Eesti looduslikult kaunis Võsu puhkekodus. See oli meeldivaks vahelduseks pärast pikka talve kestnud pingerikast tööd.

Puhkekodus hoolitseti igati töötajate vaimse ja füüsilise heaolu eest. Mitmesugused sportlikud mängud ja ekskursioonid lähemasse ümbrusse, hästiorganiseeritud kultuurilised meelelahutused, nagu isetegevusõhtud, sagedased kinoetendused ja nõukogude eesrindliku kirjandusega varustatud puhkenurgad aitasid veeta puhkuse meeldivalt ja vaheldusrikkalt.

Veetnud sisukalt kosutava puhkuse võin uuele tegevusrohkele õppeaastale vastu minna uue energiaga.

R. Jõks,
raamatukoguhoidja

Üliõpilaste suveklubi tööst

ELKNÜ Tartu Linnakomitee otsuse kohaselt moodustati möödunud suvel Tartusse kõrgemate koolide suveklubi, mille otseseks ülesandeks oli pakkuda linna jäävatele üliõpilastele kultuurset suvepuhkust mitmesuguste ürituste näol. Suveklubi juhatusse kuulusid kõrgemate õppeasutuste komsomolikomiteede sekretärid ja ametiühingukomiteede esimehed. Peale selle loodi suveklubi aktiiv, kelle töö eest kandsid vastutust suveklubi liikmed õppeasutustest.

Suveperioodil viidi klubis läbi hulk huvitavaid üritusi. Eriti sügava mulje jätsid üliõpilastesse ekskursioonid Riiga ja Leningradi. Hästi õnnestusid ka ekskursioonid Pskovi ja Piirisaarele jõelaeval «Joala». Ekskursioonide korraldamisel oli takistuseks vastavate summade puudumine suveklubil, mistõttu kulud tulid tasuda ekskursioonidest osavõtjail endil.

Halvasti oli organiseeritud ja sisustatud suveklubi punanurk TRÜ peahoones. Punanurga korrasoleku eest oli vastutav TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. Käärik. Klubis olid küll välja pandud ajalehed, ajakirjad, malendid ja mõningal määral kirjandust, kuid ajalehed saabusid klubisse alati vananenult, ka seisis ruum suurema osa ajast lukustatult.

Esmakordselt moodustati tänavu suveklubi Tartus kolme kõrgema õppeasutuse peale, mistõttu üritused leidsid laialdast osavõttu. Tõsist tähelepanu tuleb aga ELKNÜ Tartu Linnakomiteel osutada edaspidi sellele, et ka Tartu üliõpilaste suveklubi käsutusse antaks vastavad summad mitmesuguste ürituste läbiviimiseks, nagu seda oli käesoleval aastal Tallinna kõrgemate koolide suveklubil.

K. Jaagura,
Tartu kõrgemate koolide suveklubi juhataja

TEADAANNE

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse kolleegiumi koosolek toimub esmaspäeval, 7. septembril 1953. a. kell 17. Kõigi toimetuse liikmete osavõtt kohustuslik.

«TRÜ» toimetaja

KORRALDAGEM ÕPPETÖÖ SÜSTEEMIKINDLALT

Nõukogude töötav rahvas ei säästa jõudu ega ohvreid, et oma noorsoole avada maksimaalselt lai tee teaduse ja kultuuri üllate saavutuste valdkonda. Nagu iga aasta, nii asusid ka käesoleva aasta 1. septembril sajad tuhanded noored kõrgemates koolides teaduslikku haridust omandama.

Rahval, kes nii suure osa oma töövaevast eraldab kõrgema hariduse võimaldamiseks noorsoole, on täielik õigus loota ja nõuda, et noored kõrgemas koolis viibimisele vaataksid mitte kui mugavale aja möödasaatmisele rikkalike stipendiumide ja paljude muude soodustustega loodud tingimustes, vaid et nad need tingimused maksimaalselt ära kasutaksid selleks, et kujuneda tõesti sügavate teadmistega ja suurte võimetega nõukogude spetsialistide uueks põlvkonnaks.

Esimene õppeaine, mille omandamisele noortel üliõpilastel tuleb suurima tõsidusega asuda, on kõikide muude teaduste alus — marksismi-leninismi alused. Ilma sellesse ainesse süvenemata ei ole võimalik viljakas õppimine ühelgi teisel alal, ammugi veel loov teaduslik tegevus hiljem. Mida põhjalikumalt üliõpilane juba oma õpingute algul süveneb Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini kõikevõitvasse õpetusse, seda kergem ja viljakam on ta töö hiljem oma eriaine alal.

Teine aine, mis on otsekui võtmeks kõigi muude teaduste juurde ja mille põhjalik omandamine juba esimestel kursustel on määrava tähtsusega edaspidisele õpingutekäigule, on vene keel. Kuigi meil eesti keeles on olemas juba suhteliselt rikkalik valimik teaduslikku kirjandust, ei saa põhjalike teadmiste omandamisest ilma vene keele tundmiseta olla ühelgi alal juttu. Kui paljudele üliõpilastele on vanematel kursustel kujunenud komistuskiviks just need lüngad, mis esimestel kursustel tekkisid vene keele omandamises. Olgu see hoiatuseks uutele õppetööd algavatele üliõpilastele — kergemeelne suhtumine sellesse ainesse tasub end hiljem väga valusalt kätte.

Marksismi-leninismi aluste ja vene keele omandamine moodustab esimeste ülikooliaastate töö keskse osa. Mida suurema põhjalikkusega see töö tehakse, seda viljakam on üliõpilase töö oma eriaine valdkonnas.

Üldiselt on meie üliõpilaste õpingute käik kindlaks määratud õppeplaanidega. Iga üliõpilane peaks juba esimeste õppenädalate jooksul endale selguse hankima, missuguseid õppeaineid ja missuguses järjekorras tal üldse tuleb õppida (õppeplaaniga on võimalik tutvuda kateedrites ja iga teaduskonna dekanaadis). Õppeplaaniga kindlaks määratud järjekorrast on üliõpilasel soovitav kinni pidada ka oma vabas enesetäiendamises — lugeda kirjandust ja süveneda esmajoones nendesse probleemidesse, mis õppeplaani kohaselt parajasti päevakorras on.

Iga õppeaine konkreetne sisu määratakse kindlaks õppeprogrammidega, ka nende tundmine on üliõpilasele oma ainesse loovaks süvenemiseks vajalik. Kui õppejõud oma loengute algul kuulajaid programmiga ei tutvusta, siis tuleb üliõpilasel seda teha iseseisvalt omal algatusel. Ka õppeprogrammid on olemas dekanaatides ja kateedrites. Programmid juhatavad harilikult kätte ka iseseisvaks tööks vajaliku õppekirjanduse, mille najal on võimalik süveneda antud ainesse.

Ülikooli tulles satub äsjane keskkooliõpilane mõnevõrra uude õhkkonda. Keskkoolis oli ta päeva töö jagatud väikesteks osadeks, mille täitmist päevast päeva kontrolliti. Ülikoolis jäetakse õppija enamikus ainetes kogu semestriks iseseisvalt õppima ja ta tööd kontrollitakse alles semestri lõpul eksamite ning arvestuste teel.

Mõned noored on sellest teinud järelduse, et semestri esimesel poolel võib vabalt «ringi vaadata», soovi ja meeleolu kohaselt kas loengule minna või koju jääda jne. ning alles semestri viimastel nädalatel eksamiteks valmistuma hakata. Paremal juhul võib niiviisi konspektidest mõningad faktid suure rutuga küll pähe tuupida, kuid needki ununevad sama kiiresti kui nad õpiti ja mingit tõelist haridust niisugune õppija ei omanda.

Seepärast on tähtis, et iga üliõpilane, olgu ta algaja või edasijõudnu, kohe semestri alguses seaks sisse kindla töörežiimi ja sellest ka rangelt kinni peaks.

Vähemalt pool tööpäeva on üliõpilasel täidetud obligatoorsete loengute, seminaride ja praktiliste töödega. Olgu alla kriipsutatud, et loengud ja praktilised tööd on õppetöö põhivormiks ülikoolis ja ainult regulaarne osavõtt nendest tagab süstemaatilisi ning kindlaid teadmisi. Iga vahelejäänud loeng on otsekui väljarebitud leht raamatust, mis katkestab mõttekäigu. Kui niisuguseid väljarebitud lehti on rohkesti, muutub kogu raamat tarvitamiskõlbmatuks. Just sellepärast võitlebki meie ülikooli juhtkond ja üliõpilaste paremik loengute regulaarse külastamise eest, võttes loodrid juba algusest peale range ühiskondliku kriitika alla ja kui see ei aita, eemaldades nad ülikoolist. Muidugi on vähe ainult passiivsest loengu kuulamisest — kuulata tuleb aktiivselt, kuuldut läbi mõeldes ja põhifakte üles märkides, konspekteerides.

Loengute ja praktiliste tööde kõrval tuleb üliõpilasel oma päevarežiimis kohe semestri algusest peale kindel koht ette näha iseseisvaks õppimiseks, kas kirjanduse või looduslike algallikate najal. Soovitav on, et igal üliõpilasel oleks käepärast õpikud kõikides vastaval semestril õpitavates ainetes. Kui vastavaid õpikuid ei saa osta endale päriseks, võib neid laenutada raamatukogudest või raamatukogus kohal kasutada. Üliõpilased, kelle elutingimused kodus või ühiselamus ei ole iseseisvaks tööks soodsad, võivad õppimiseks julgesti kasutada raamatukogude lugemissaale. Meie ülikooli pearaamatukogu ja mõningate teaduskondade ning kateedrite raamatukogud suudavad kindlustada kõikidele üliõpilastele rahulikud ja mugavad töötamisvõimalused.

Lisaks õpikule peaks iga üliõpilane igas õpitavas aines lugema ka täiendavat teaduslikku kirjandust, niihästi seda, mis programm ja õppejõud kätte juhatavad, kui ka enda valitud (algavatel üliõpilastel on soovitav siiski enne konsulteerida õppejõuga, et vältida asjatud ajakulu). Täiendav kirjanduse lugemine mitte ainult rikastab teadmisi, vaid äratab ka huvi teaduse ja selle omandamise vastu üldse. Väga soovitav on jälgida ka oma eriala teaduslikke ajakirju. (Et iga üliõpilane pidevalt jälgib meie poliitilist ajakirjandust, peaks olema niikuinii selge). Vähemalt paar tundi päevas tuleks igal üliõpilasel regulaarselt pühendada seesugusele iseseisvale õppimisele.

Kõrvuti programmipärase õppimisega ei tohiks nõukogude üliõpilane jätta kõrvale ka vaba eneseharimist — ilukirjanduse lugemist, teatrite, kontsertide, kino külastamist jne. Tartus, kui õppeasutiste keskuses, võib sageli kuulda häid loenguid mitmesugustel päevakohastel teemadel — loomulikult ei jäta noor üliõpilane ka neid külastamata.

Kehakultuur ja sport omavad suurt tähtsust kehalise tervise säilitamisel, kehalise osavuse ja jõu arendamisel, võimaldades ühtlasi puhkust vaimsest tööst. 1—2 tundi päevas peaks üliõpilane pühendama ka sellistele harrastustele.

Enamik meie noori üliõpilasi kuulub komsomoli-organisatsiooni ja kes veel ei kuulu, need astuvad sinna kindlasti juba esimeste semestrite jooksul. Töö komsomoli-organisatsioonis avardab võrratult inimese ühiskondlike huvide ja harrastuste ringi, rikastab teda üllate elamustega võitluses meie proletaarse revolutsiooni ajaloolise ülesannete täitmise eest. Töö komsomoliorganisatsioonis viib noori ühendusse mitmesuguste muude ühiskondlike üritustega, seob neid oma kollektiiviga, niihästi kitsama üliõpilaskollektiiviga kui ka kogu meie nõukoguliku ühiskonnaga tervikuna. Seepärast on vaja, et noored, äsjasaabunud üliõpilased kogu oma entusiasmiga rakenduksid komsomolitöösse, tõmmates kommunistlike noorte täisverelisse ellu kaasa ka mõningaid individualismi tardunud ja skeptiliselt eemal seisvaid vanemaid seltsimehi.

A. Elango

Toimetaja kt. V. PALM

Üliõpilased, õppejõud ja teenistujad! Tellige kõik veel täna endale ajaleht „Tartu Riiklik Ülikool“

MD 03792 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2507

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupala ... 195...

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (194)
Reedel,
11. septembril 1953. a.
VI aastakäik

Otsustavalt parandada teaduslikku tööd ülikooli kõigis kateedrites

NLKP XIX kongressi direktiivid näevad ette «parandada teadusliku uurimise instituutide tööd ja kõrgemate õppeasutuste teaduslikku tööd, täielikumalt kasutada teaduslikke jõude rahvamajanduse arendamise ja eesrindlike kogemuste üldistamise tähtsamate küsimuste lahendamiseks, kindlustades teaduslike avastuste laialdase praktilise rakendamise. Igati kaasa aidata teadlastele nende poolt teoreetiliste probleemide läbitöötamisel kõigil teadusaladel ja tugevdada sidet tootmisega».

Lähtudes nendest juhistest jätkavad nõukogude teadlased edukalt oma põhiülesannete täitmist — jõuda järele ja ette teaduse saavutustest kapitalistlikes maades. See ülesanne seisab ka Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi ees.

Partei poolt kavandatud ülesande täitmiseks on meil vaja tõsta teaduslik töö ülikoolis tänapäeva teaduse tasemele. On tähtis, et teadusliku töö temaatika ei oleks juhuslik ega laialivalguv, vaid lähtuks üksikute teadusharude põhilistest probleemidest. Ainult sellised sõlmprobleemid võivad olla kompleksse temaatika ja kollektiivse teadusliku töö — kõige produktiivsema töövormi — aluseks. Uuritavate probleemide juhuslikkus ja eraldatus üksteisest killustavad teaduslike töötajate jõudu, ei võimalda probleemide põhjalikku ja lõplikku lahendamist, on üheks takistavaks teguriks eduka teadusliku töö viljelemisel mitmetes ülikooli kateedrites.

Teiseks tähtsaks tingimuseks, milleta pole mõeldav sisukas teaduslik töö, on oskus rakendada loovalt marksistlikku filosoofiat, materialistliku dialektika meetodit põhiliste erialaste küsimuste lahendamisel. Dialektilise ja ajaloolise materialismi oskuslik rakendamine omab eriti suurt tähtsust just praegu, ägeda ideoloogilise võitluse perioodil paljudes teadusharudes. Viimastel aastatel on nõukogude teadlased paljastanud terve rea «põhjapanevate» ja «üldiste» teooriatena serveeritud idealistlikke vassinguid mitmesugustel teadusaladel, nagu bioloogias, keeleteaduses, keemias jm.

On oluline, et ka Tartu Riikliku Ülikooli kateedrites tugevneks võitlus igasuguste idealistlike väärteooriate vastu.

Selleks, et edukalt täita mainitud ülesannet, on vajalik ülikooli teaduslikus elus vältida üht kõige tõsisemat viga — teaduslike diskussioonide, kriitika ja mõttevahetuste peaaegu täielikku puudumist.

Tuleb märkida, et viimasel ajal on märgata teadusliku töö teatud intensiivistumist reas ülikooli kateedrites. Nii on arstiteaduskonnas I. P. Pavlovi ja O. B. Lepešinskaja õpetusele rajatud aktuaalsete arstiteaduse ja füsioloogia-alaste probleemide lahendamisel saavutatud häid tulemusi. Keskseks uurimisprobleemiks arstiteaduskonnas on uniravi probleem, mis on otseselt seotud Pavlovi õpetuse põhiideedega. Selle küsimuse lahendamisel töötab enamik teaduskonna kateedreid — füsioloogia (kat. juh. prof. E. Käer-Kingissepp), neuroloogia (kat. juh. dots. E. Raudam), biokeemia (kat. juh. prof. E. Martinson), teaduskonna sisehaiguste (kat. juh. Ü. Lepp) jt. kateedrid. Pavlovi õpetuse rakendamine läbib punase joonena peaaegu kõiki arstiteaduskonna kollektiivi poolt lahendatavaid teaduslikke küsimusi. Nii näiteks tõestati patoloogilise füsioloogia kateedris arstiteaduse doktori I. Sibula juhendamisel tehtud töö põhjal esmakordselt, et koliinesteraasi aktiivsus veres oleneb kõrgema närvisüsteemi talitlusest. Arstiteaduskonna kateedrite kollektiivne töö kompleksse probleemi lahendamisel, mille tulemuste kohta on NSV Liidu teadusalases keskajakirjanduses avaldatud juba mitu artiklit, väärib järgimist ülikooli teiste teadus- ja osakondade poolt.

Mõningaid edusamme on saavutatud teadusliku töö alal ka matemaatika-loodusteaduskonnas. Tehakse intensiivselt eksperimentaalset uurimistööd tahkete kehade luminestsentsi alal prof. F. Klementi juhendusel. Bioloogiaosakonna kateedrid, toetudes materialistlikule mitšuurinlikule õpetusele, käsitlevad küsimusi, mis puudutavad taimede selektsiooni ja looduslike taime- ja loomariigi ressursside ratsionaalset ärakasutamist. Nii näiteks uurib zooloogia kateeder (juh. prof. H. Riikoja) hüdrobioloogia-alast küsimust, mille lahendamisel on suur rahvamajanduslik tähtsus. Geneetika ja darvinismi kateeder (juh. dots. O. Mihhailov) töötas välja uued taimede ümberkujundamise meetodid eesmärgil kohandada taimi ENSV klimaatiliste tingimustega. Suurt tööd tehakse ka taimefüsioloogia kateedris (juh. A. Perk) kuivatatavate soopinnaste ratsionaalse kasutamise alal põllukultuuride kasvatamiseks. Tulemusrikkalt töötab prof. K. Orviku juhendamisel geoloogia kateeder.

Vaatamata saavutatud edusammudele ülalmainitud kateedrite töös on olukord teadusliku töö alal reas ülikooli kateedrites endiselt mitterahuldav. Esineb veel juhtumeid, et ülikooli õppejõud-professorid eemalduvad teaduslikust tegevusest, venitavad tööde lõpetamist kaugelt üle tähtaja või ei lõpeta neid ühel või teisel ettekäändel üldse.

Viimasel ajal on Nõukogude Liidu keskajakirjandusse saadetavate tööde arv küll suurenenud, kuid seda tänu teadusliku töö paranemisele ainult üksikutes kateedrites. Ülikoolis leidub kateedreid, kes pole pärastsõjaaegsel perioodil teaduslikus keskajakirjanduses avaldanud mitte ühtegi teaduslikku artiklit. Nende kateedrite hulka kuuluvad kõik keemiaosakonna kateedrid (juhatajad dots. H. Sossi ja dots. N. Rägo), füüsika kateeder (juh. dots. A. Mitt) jt. kateedrid. Halb on olukord teadusliku töö alal marksismi-leninismi ja poliitökonoomia kateedris.

Ülikooli rektoraat ja mainitud kateedrid peavad astuma otsustavaid samme teadusliku töö tõhustamiseks. On selge, et kateedrites tehtud teadusliku töö tegelikeks näitajateks saab olla kas trükitud teaduslikud tööd või otseselt rahvamajandusse rakendatavad töötulemused, mitte aga ainult töö täitmise protsent kvartali- ja aastaaruannetes.

Käesoleval õppeaastal on vaja järjekindlalt jätkata üksikute uuritavate probleemide koordineerimist kateedri piirides ja kollektiivse töömeetodi juurutamist kateedrite vahel.

Kõige nõrgemaks lõiguks ülikooli teaduslikus töös on ikka veel asjalike teaduslike diskussioonide korraldamine. Kuni viimase ajani ei ole peetud loomingulisi diskussioone reas tähtsates küsimustes, välja arvatud erandjuhtumid. Vaatamata Õpetatud Nõukogu mitmetele otsustele ei arutata peaaegu üldse lõpetatud teaduslikke töid teaduskondades, samuti Õpetatud Nõukogus. Dekanaadid jt. teaduskondade õpetatud nõukogud ei juhi ega suuna teaduslikku tööd. Dekanaatide ja kateedrijuhatajate koosolekute tegevus piirdub ainult majanduslike ja õppetööga seoses olevate küsimuste arutamisega ja perioodiliste teaduslike tööde plaanide ning aruannete formaalse kinnitamisega.

Teadusliku töö edasiarendamisel on vaja osutada tõsist tähelepanu sideme tugevdamisele teadusliku ja õppetöö vahel. Kaugeltki mitte kõik õppejõud ei kasuta veel oma loengutes ja praktilises töös teaduse uusimaid saavutusi. Veel vähem võetakse loengute koostamisel arvesse õppejõudude endi teaduslikke uurimusi.

Ülõpilaste teaduslik töö kateedrites ja teaduslikes ringides ei seisa veel teaduskondade tähelepanu keskuses, kuigi just see töövorm on oluline korgema hariduse põhjalikuks omandamiseks. Seni on suur osa üliõpilasi õppeplaanis ettenähtud teadusliku materjaliga tutvunud pealiskaudselt ja passiivselt, kuna ringide töö kateedrites on olnud nõrk.

Ikka veel pidurdab meie tööd õppejõudude kvalifikatsiooni aeglane kasv. Vaatamata partei ja valitsuse poolt antud suurtele võimalustele doktorantuuri ja aspirantuuri astumiseks, ei ole ülikoolil veel küllaldasel määral teaduslikku kraadi omavaid õppejõude.

Õppejõudude poolt võetud individuaalsed kohustused kvalifikatsiooni tõstmiseks lükatakse aastast aastasse edasi või jäetakse hoopis täitmata. Osalt on see tingitud asjaolust, et rektoraat ja dekanaadid ei näita vajalikku aktiivsust noorte õppejõudude teadusliku töö organiseerimisel. Sageli esineb veel juhtumeid, et noored õppejõud koormatakse üle õppe- ja teadusliku tööga, vähe tuntakse huvi tingimuste vastu, millistes õppejõud peavad teaduslikku tööd tegema. Real juhtumeil on lahendamata ka teaduslike juhendajate küsimus.

Rektoraat peab astuma otsustavaid samme NSVL Kultuuriministeeriumi ja EKP Keskkomitee ees ülikooli teadusliku uurimistöö finantseerimise parandamiseks, eriti aga teaduslike tööde kirjastamise osas.

Asudes otsustavasse võitlusse ülaltoodud puudustega on Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivil kõik eeldused asuda väärikale kohale eesrindlikus nõukogude teaduses.

TRÜ partei-algorganisatsioonis

8. septembril toimus TRÜ partei-organisatsiooni esimene koosolek uuel õppeaastal. Ettekandega teemal «EKP Tartu linna organisatsiooni VII konverentsi tulemustest ja TRÜ partei-algorganisatsiooni ülesannetest uuel õppeaastal» esines TRÜ rektor prof. F. Klement. Järgnesid läbirääkimised.

ÜTÜ TÖÖST

Üliõpilaste teaduslik töö intensiivsemaks

Möödunud õppeaasta kulges üliõpilaste iseseisva uurimistöö intensiivistumise tähe all. Suurenes teaduslike ringide liikmete arv, tõusis valminud tööde hulk ja kvaliteet. Semestri lõpuks töötas 51 ringis kokku 1427 üliõpilast, mis moodustab 70% kogu üliõpilaskonnast. Aasta jooksul toimus 2 hästiõnnestunud ettekannete ja elava teadusliku diskussiooniga üleülikoolilist teaduslikku konverentsi. Konverentsidest võttis osa kaugelt suurem hulk üliõpilasi kui eelmistel aastatel. Intensiivistunud teaduslik töö kajastus ka kevadisel paremate tööde ülevaatusel, kus 35 esitatud tööst tunnistati 26 esimese auhinna väärilisteks. Möödunud kevadel esmakordselt organiseeritud ülelinnaline üliõpilaste teaduslike tööde ülevaatus pidas vajalikuks avaldada 7 tööd üleliidulises üliõpilastööde kogumikus, esitas premeerimiseks 14 tööd ja avaldas tunnustust 10 paremini õnnestunud tööle.

Need saavutused aga ei tohi kujuneda piiripunktiks, millest kaugemale ei minda, vaid vastupidi, lähtepunktiks, millest käesoleval õppeaastal tuleb alata. Intensiivne töö möödunud õppeaastal võimaldas avastada rohkesti vigu, mille likvideerimisele tuleb asuda juba semestri esimestest päevadest alates.

Eelkõige peame käesoleval semestril saavutama, et eranditult iga kateedri juures töötaks intensiivselt vähemalt üks üliõpilaste teaduslik ring või selle kindlalt piiritletud sektsioon. Möödunud õppeaastal esines meil veel rohkesti juhtumeid, kus mõne kateedri juures ei olnud ringi ega sektsiooni (lääne-euroopa keelte ja kirjanduse kateeder, darvinismi ja geneetika kateeder, teoreetilise füüsika kateeder, sisehaiguste propedeutika kateeder jt.) või need töötasid äärmiselt nõrgalt (hügieeni kateeder, anatoomia kateeder, poliitilise ökonoomia kateeder jt.), andmata teaduslikku produktsiooni. Sellise olukorra vältimiseks tuleb kateedritel pöörata suuremat tähelepanu üliõpilaste teaduslikule tööle. Üliõpilaste juhendamisele peavad asuma eranditult kõik õppejõud, nii nagu seda vastav korraldus ette näeb. Teiselt poolt on vajalik ringide juhatuste, osakonnanõukogude ja ÜTÜ nõukogu suurem tähelepanu ringide töö kontrollile.

Möödunud aastal töötasid esmakordselt kõik ühiskonnateaduste kateedrite ringid, kuid nende töö ei kujunenud veel juhtivaks ja suunavaks ega saavutanud silmapaistvat kohta teiste ringide töö kõrval. Dialektilise ja ajaloolise materialismi ring tegeles esimesel semestril peamiselt V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokrititsism» tähtsamate kohtade konspekteerimisega kateedrijuhataja näpunäidete järgi, mis sageli kujunes konspekti dikteerimiseks. Alles kevadsemestril saavutas teaduslik töö õige hoo. Ainukesena ühiskonnateaduste kateedrite ringidest võttis dialektilise ja ajaloolise materialismi ring osa ka võistlustöödest. Poliitilise ökonoomia ring hakkas tööle alles kevadel ega suutnud anda ühtki valminud tööd. On vajalik, et kõik ühiskonnateaduste ringid asuksid intensiivsele teaduslikule tööle juba nüüd, esineksid konverentsidel, võtaksid rohkearvuliselt osa võistlustööde kirjutamisest ning abistaksid teisi ringe neis valminud tööde ideelis-teoreetilise külje analüüsimisega. Ühiskonnateaduste ringidesse tuleb kaasa tõmmata üliõpilasi kõikidelt erialadelt ja kursustelt. Organiseerimisküsimustes peab ÜTÜ nõukogu õppima möödunud aasta vigadest. Samuti ei tohiks käesoleval aastal komsomoli abi hilineda. Ringide töö propageerimine peab moodustama tervikliku osa õppeprotsessi kõigis vormides ja seda mitte ainult ühiskonnateaduste kateedrites, vaid kõikides distsipliinides üle kogu ülikooli. Nagu näitasid möödunud aasta kogemused, töötasid ringid eriti edukalt nende kateedrite juures, kus õppejõud tõid loengutel ja praktikumidel konkreetselt sõnastatult välja veel uurimata küsimusi, ära näidates nende lahendamise võimalused (zooloogia, geoloogia, neuroloogia, patoloogilise füsioloogia jt. kateedrid). Arstiteaduskonna esimese kursuse üliõpilastele aga ei räägitud anatoomia loengutel kordagi töö võimalustest anatoomiaringis ning see ring rippus praktiliselt kogu aasta õhus.

Esimese kursuse üliõpilaste suunamine tööle ringides nõuab käesoleval aastal erilist tähelepanu. Tiheda konkurentsi tulemusena astus käesoleval aastal ülikooli meie keskkoolide lõpetajate paremik ja just siit on loota tõusat järelkasvu teaduslikul alal töötajaile. Üsna sageli on avaldatud arvamist, et esimese kursuse üliõpilased ei ole veel võimelised tegema teaduslikku tööd. Ent mitmete kateedrite (geoloogia, farmakognoosia, orgaanilise keemia jt.) kogemused kummutavad need eelarvamised ja näitavad, et esimese kursuse üliõpilased osutuvad innustunud teaduslikeks uurijaiks. Erilist tähelepanu tuleb sellele küsimusele pühendada arstiteaduskonnas, kus ringide liikmete arv on suhteliselt väikseim.

Väga oluliseks küsimuseks teaduslikus töös on planeerimine. Üliõpilaste teaduslik töö on siiani olnud meil üleplaaniliseks ülikooli teaduslikuks tööks ja on sel põhjusel seisnud ka väljaspool eelarvet. Kui selline n. ö. eelarve jääkidest finantseerimine oli varematel aegadel veel kuidagi mõeldav, siis näitas möödunud aastal intensiivistunud töö, et selline planeerimatus viib ummikusse ja ülepääsmatuisse raskusisse. Rektoraadi korraldusel tuleb käesoleval aastal üliõpilaste teaduslik töö planeerida kateedri teadusliku töö osana ja loomulikult sellisena ka täita. Koos finantsolukorra parannemisega paneb see ühtlasi kateedritele suurema vastutuse, mis sunnib planeerimisele tõsisemalt mõtlema. Et juba möödunud aastal saavutati planeerimisega sisuliselt olukord, kus üliõpilaste teaduslik töö oli kateedri töö lahutamatuks osaks, ei tohiks siin olla ülepääsmatuid raskusi. Üliõpilaste tööde teemad on tarvis planeerida selliselt, et nad oleksid lähedalt seotud õppejõudude teadusliku tööga või, veel parem, moodustaksid osa sellest. Ometi ei tohi aga seejuures ära unustada üliõpilaste tööde iseseisvust. Teemade planeerimisel peab meeles pidama kevadist üliõpilaste konverentsi ja võistlustöid. Eriti viimaste kursuste üliõpilaste tööd tuleb planeerida nii, et neist võiksid edasitöötamisel kujuneda kandidaaditööd. On vajalik, et planeerimine lõpetataks juba neil päevil ja viibimatult asutaks tööde realiseerimisele.

ÜTÜ nõukogul koos osakonnanõukogudega ja ringide juhatustega tuleb erilist tähelepanu pöörata plaanide realiseerimisele, et vältida ülepeakaela tormamist konverentsi eel ja enne võistlustööde esitamise tähtpäeva. ÜTÜ ei tohi siin seista ainult kontrollivas osas, vaid ka abistada. On vaja läbi viia teadusliku töö metoodika tutvustamine vastavalt teemade profiilile, üldistada eesrindlaste kogemusi ja samuti organiseerida tähtsamate teadusliku töö abivõtete, nagu mikrofotograafia, värvifotograafia jne. massilist omandamist.

ÜTÜ vajab rohkem abi ka dekanaatidelt ja rektoraadilt. Ei ole õige, et teaduskonnad ja Õpetatud Nõukogu ei leidnud möödunud aastal kordagi võimalust ÜTÜ töö ärakuulamiseks. Õppemetoodilistel komisjonidel tuleb tegelda ka üliõpilaste tööde juhendamise metoodikaga, sest paljud noored õppejõud ei tunne seda vastutusrikast lõiku oma tööst. Samuti peab ka ametiühing ÜTÜ tööle kaasa aitama. Ametiühingul on võimalusi eesrindlike töötajate premeerimiseks. Preemiate jagamine ka ÜTÜ liinis aitaks tunduvalt stimuleerida üliõpilaste teaduslikku tööd. Teaduse populariseerimise küsimustes saaks ametiühing anda otsest abi.

Dots. J. Tammeorg,
ÜTÜ nõukogu esimees

Aspirantuur algaval õppeaastal

Algaval õppeaastal on meie ülikooli aspirantuur arvuliselt suurem kui kunagi varematel aastatel. Praegu õpivad kohapeal 51 aspiranti, Moskva ja Leningradi kõrgemate õppeasutuste juurde on lähetatud 18 aspiranti.

Praegu kulgevadki pingerikkad eksamid aspirantuuri sisseastumiseks. Esimeste eksamite tulemused näitavad, et nendeks on hästi ette valmistatud ja seetõttu võib loota kõigi sisseastumiseksamite edukat sooritamist.

Kui vaatame, kuidas kateedrid on kindlustanud neile antud aspirantuuride täitmise, siis näeme siin veel olulisi puudujääke. Väike on veel konkurents aspirantuuri astumisel, vähe on saabunud selleks sooviavaldusi tegelikelt töötajatelt, mis näitab kateedrite puudulikku sidet praktikutega. Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder pole seni suutnud kindlustada temale antud aspirantuuri täitmist eesti rahvaluule alal.

Käesoleval sügisel lõpetavad aspirantuuri 7 noort teaduse alal töötajat, kes enamikus suunatakse tööle meie ülikooli. Paremini varematest aastatest on tänavu kulgenud dissertatsioonide esitamine lõpetajate poolt.

Soome-ugri keelte kateedri aspirant E. Väär on juba saanud ametlikelt oponentidelt esialgsed arvamused oma dissertatsiooni kohta. Dissertatsioonile on antud kiitev hinnang. Väitekiri tuleb avalikule kaitsmisele Õpetatud Nõukogus oktoobrikuul. Oponentidele on üle antud veel aspirantide A. Oraspõllu ja F. Lõpu tööd. Kateedrile on esitanud valminud kujul dissertatsiooni ka Leningradi Riikliku Ülikooli juurde lähetatud aspirandid R. Auling ja E. Laasik. Ainult üks käesoleval sügisel lõpetajaist, nimelt, aspirant V. Pino eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedrist, ei ole seni suutnud lõplikul kujul vormistada oma dissertatsiooni, kuigi aspirantuur lõpeb 1. oktoobril. Kuid ka see dissertatsioon valmib lähemail päevil ja antakse üle oponentidele.

I ja II õppeaasta aspirantidel on õppetöö seni kulgenud üldiselt plaanipäraselt, välja arvatud üksikud hilinemised eksamite sooritamisel (Hameri, Plotnik).

Juba möödunud semestril anti II õppeaasta aspirantidele üksikasjalik dissertatsioonide koostamise kava, mille täitmist on pidevalt kontrollitud rektoraadi poolt. Kontroll näitas, et dissertatsioonide koostamine areneb plaanipäraselt ja on eeldusi nende õigeaegseks kaitsmiseks. Enamik aspirante kasutas ka suvevaheaega dissertatsioonimaterjalide kogumiseks ja esimeste peatükkide kirjutamiseks.

Rahule ei saa jääda aga enamiku I õppeaasta aspirantide tööga. Kontroll näitas, et aeg on kulunud üldainete omandamiseks ja enamik I õppeaasta aspirante ei ole seni dissertatsiooni alal õieti midagi teinud. Selline puudus I õppeaasta aspirantide töös tuleb kõrvaldada ja juhendajail tuleb pöörata suuremat tähelepanu aspirantide tööle dissertatsioonimaterjalide kogumisel.

Kolmandat õppeaastat aspirantuuris alustavad tänavu sügisel 23 aspiranti, mis on suurem arv kui kunagi varem. Kuigi III õppeaasta aspirantide senine töö on üldiselt kulgenud plaanipäraselt, ei anna see mingit põhjust rahulolemiseks. Dissertatsiooni koostamine nõuab kõigilt aspirantidelt veel väga palju tööd. Et kindlustada tööde õigeaegne valmimine, peavad kateedrid ja juhendajad aspirante pidevalt abistama. Kõik dissertatsioonide valminud osad tuleb kateedris viivitamatult põhjalikult läbi arutada, nõudes aspirantidelt töös avastatud puuduste kohest kõrvaldamist. Tuleb lugeda vääraks senist praktikat, kus dissertatsiooni valminud osades esinenud puuduste kõrvaldamist ja vajalike täienduste tegemist nõuti alles pärast kogu töö valmimist.

Juhendajail ja kateedritel tuleb kontrollida, et aspirandid esimesest õppetöö päevast peale rakenduksid plaanipärasele tööle. Sellega kindlustame aspirantuuri eduka töö algaval õppeaastal.

Dotsent A. Uustal,
TRÜ aspirantuuri juhendaja

Van.-laborant A. Kangro ja noorem teaduslik töötaja L. Pärna TRÜ bioloogiajaamas morfoloogilisi vaatlusi teostamas.

KROONIKA

Uusi õppejõude Tartu Riiklikus Ülikoolis

Astronoomia ja geofüüsika kateedris: dotsent H. Liidemaa.

Geneetika ja darvinismi kateedris: van.-õpetaja P. Alles — Moskva Lenini ordenit kandva Põllumajanduse Akadeemia aspirantuuri lõpetanu.

Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris: assistent A. Kalda — TRÜ lõpetanu.

Geomeetria kateedris: van.-õpetaja Ü. Kaasik — TRÜ lõpetanu.

Analüütilise keemia kateedris: assistent A. Madisson — TRÜ lõpetanu.

Mineraloogia ja paleontoloogia kateedris: assistent E. Mustjõgi — TRÜ lõpetanu.

Biokeemia kateedris: assistent L. Tähepõld — TRÜ lõpetanu.

Nakkushaiguste ja mikrobioloogia kateedris: assistent A. Sildver — TRÜ lõpetanu.

Farmakoloogia kateedris: assistent L. Nurmand — TRÜ lõpetanu

Teaduskonna sisehaiguste kateedris: assistent V. Ulst — TRÜ lõpetanu.

Pediaatria kateedris: assistent L. Taso.

Anatoomia kateedris: assistent A. Lepp — TRÜ lõpetanu; assistent O. Maimets — TRÜ lõpetanu.

Kehakultuur ja sport

NSV Liidu ratsaspordi esivõistlustelt

Hiljuti lõppesid Moskvas ja selle ümbruses kolmteist päeva kestnud üleliidulised 1953. a. ratsaspordi esivõistlused, millest võtsid osa võistkonnad kaheksast spordiühingust.

Alates 1949. aastast võtavad üleliidulistest ratsaspordi esivõistlustest osa ka TRÜ ja EPA ratsasportlased, kuuludes vabatahtliku spordiühingu «Nauka» koondvõistkonda. Võistlusteks moodustatud VSÜ «Nauka» koondvõistkonnas olid EPA metsandusteaduskonna V kursuse üliõpilane NSVL tšempion A. Vars, sama teaduskonna IV kursuse üliõpilane A. Linnus, TRÜ õigusteaduskonna üliõpilane A. Pinding ja Tartu Noorte Spordikooli õpilased T. Hanneste ning S. Meier. Treenerina oli kaasas TRÜ-EPA Spordiklubi treener R. Hanneste.

Võistluste tehnilised tulemused kujunesid järgmiseks: spordiühingutest osutus üldmeeskonnalises arvestuses tugevaimaks VSÜ «Spartak» 118 punktiga, lüües seega napilt VSÜ «Naukat», kes 117 punktiga järjestus teisele kohale. Nõukogude Liidu suurima spordibaasiga spordiühingu ALMAVÜ I võistkond platseerus kolmandale kohale.

Võistluste esimese ala — ratsasõidu kõrgema kooli — võitis ülekaalukalt 70,01 miinuspunktiga N. Tšereda (Nõuk. armee I) jättes teiseks selle ala mitmekordse tšempioni Sitko (Nõuk. armee II).

Võistluste järgmise alana viidi läbi kaheharulised kõrgema klassi takistussõidud NSV Liidu karikale. Sellel võistlusalal toimus pinev ja tasavägine võistlus kahe võistkonna — VSÜ «Nauka» ja Nõukogude armee I võistkonna vahel. Võitjaks tuli viimane 73 punktiga, jättes teisele kohale VSÜ «Nauka» 71 punktiga. Individuaalselt tuli siin NSVL tšempioniks TRÜ õigusteaduskonna üliõpilane A. Pinding hobusel «Säde». Karikasõidus naistele tuli ülekaalukalt esikohale spordiühingu «Pištševik» naiskond. Meie naiskonda tabas sellel võistlusalal ebaõnn, kuna vahetult enne starti eelhüppel kukkunud S. Meier pidi loobuma võistlusest. Teda asendas edukalt T. Hanneste. Teistest paremini esines möödunudaastane Nõukogude Liidu tšempion A. Vars.

NSV Liidu tšempion A. Pinding tõket ületamas.

Ratsasport arenguteel

Võrreldes eelmiste aastatega on viimase kahe aasta jooksul ratsaspordi areng Nõukogude Liidus teinud suuri edusamme. Järsult raskemaks muutunud nõuded 1952. a. sundisid ratsasportlasi, treenereid ja teoreetikuid otsima uusi teaduslikke lahendusi selle spordiala kiireimaks edasiviimiseks. Tänu sellele suutsid nõukogude ratsasportlased, vaatamata võistlustingimuste raskenemisele, esineda üleliidulistel võistlustel möödunud aastast tunduvalt paremini. Ka meie ratsasportlased-üliõpilased esinesid võistlustel kogumeeskonnalises arvestuses edukamalt kui kunagi varem. Sellest võime teha järelduse, et kogu ratsaspordialane töö meie spordiklubis seisab põhiliselt õigetel alustel, et meie töötame õiges suunas.

Üliõpilaste-ratsasportlaste hea esinemine möödunud võistlustel sai võimalikuks eelkõige seetõttu, et meie spordiklubi omab esmaklassilist, suurte võistluskogemustega treeneritekaadrit, kes suudab õigesti ja ettenägelikult lahendada treeningulisi ning organisatoorseid küsimusi, kiiresti orienteeruda muutuvates treeninguolukordades, kasvatada oma õpilasi psüühiliselt, sisendades neisse julgust ja võidutahet. Võistkonna edukale esinemisele aitas kaasa ka asjaolu, et meil on tugev, ühtne kollektiiv, kes ühiselt leiab lahenduse kõigis olukordades. Lõpuks ei saa märkimata jätta soodsaid tingimusi, millised lõi meile kogu võistluste perioodil VSÜ «Nauka» ratsaspordikool.

Tahame loota, et saavutatud edu möödunud võistlustel saab uueks tõukejõuks meie ratsaspordi arengus, et nii meie spordiorganisatsioonid kui ka sportlased suhtuvad senisest veelgi suurema tähelepanuga ratsaspordi arendamisse, et edaspidistel üleliidulistel võistlustel võiksime demonstreerida veelgi kõrgemat spordimeisterlikkust.

A. Pinding,
Nõukogude Liidu tšempion

TRÜ Spordiklubi spordiürituste plaanist

TRÜ Spordiklubi poolt korraldatavad spordiüritused algavad Tartu Riikliku Ülikooli esivõistlustega kergejõustikus 10. ja 11. septembril Tamme staadionil.

14. ja 15. septembril toimub Tamme staadionil TRÜ—EPA matškohtumine kergejõustikus. TRÜ korrespondentsvõistlused kergejõustikus korraldatakse 20. ja 21. septembril.

20. sept. kuni 1. okt. toimuvad Toomeorus TRÜ esivõistlused tennises.

2. ja 3. oktoobril viiakse Emajõel läbi TRÜ esivõistlused sõudespordis. Esivõistlused jalgrattaspordis toimuvad Põltsamaa maanteel (lähtekohaga Tähtvere park) 4. oktoobril.

10. oktoobril korraldatakse Emajõel TRÜ—EPA matškohtumine sõudespordis. 15.—30. oktoobrini toimuvad Emajõe sisebasseinis TRÜ esivõistlused ujumises ja 29. oktoobrist kuni 3. novembrini ENSV esivõistlused akrobaatikas.

Oktoobrikuu teisel poolel viiakse läbi veel TRÜ esivõistlused ratsaspordis.

Novembrikuu esimese üritusena korraldatakse TRÜ peahoones Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 36. aastapäeva tähistamiseks TRÜ esivõistlused malespordis. Esivõistluste lõppedes toimub TRÜ—EPA matškohtumine males.

6.—7. novembrini toimub Tähtvere ratsabaasis TRÜ, EPA ja Noorte Spordikooli vaheline matškohtumine ratsaspordis.

14. novembrist kuni 10. detsembrini viiakse TRÜ raskejõustiku kateedris läbi TRÜ esivõistlused raskejõustikus (tõstmine, maadlemine, poks). Esivõistlused võrk- ja korvpallis toimuvad 15. novembrist kuni 1. detsembrini.

Detsembrikuul korraldatakse kolm suuremat spordiüritust:

1.—10. detsembrini — TRÜ esivõistlused lauatennises.

6. detsembril — TRÜ ja EPA matškohtumine võrk- ja korvpallis.

13. detsembril — TRÜ—EPA matškohtumine lauatennises.

H. Huimerind,
TRÜ Spordiklubi juhataja

Möödunud nädalal

L. N. Tolstoile pühendatud kirjandusnäitus

Suure vene kirjaniku L. N. Tolstoi 125. sünni-aastapäeva tähistamiseks avati TRÜ Pearaamatukogus 7. septembril kirjandusnäitus. Näitusel on eksponeeritud esimesi väljaandeid Tolstoi teostest «Anna Karenina», «Sõda ja rahu», «Sevastoopol» jt., kogutud ja valitud teostest ning kirjavahetusest.

Kultuurmassilise töö komisjonis

TRÜ ametiühingu kultuurmassilise töö komisjon pidas 8. septembril oma esimese töökoosoleku. Koosolekul töötati välja I semestri ürituste plaan.

Kaugõppe metoodilise nõukogu koosolekult

3. septembril toimus TRÜ kaugõppe metoodilise nõukogu laiendatud koosolek. Koosolekul vaadati läbi NSVL Kultuuriministeeriumilt saadud uued õppeplaanid kaugõppe alal ja otsustati hakata neid rakendama esimesest kursusest alates.

Valiti ühiselamu nõukogu

8. septembril toimus Aia tn. ühiselamu üliõpilasnõukogu valimine. Nõukogu valiti 9-liikmeline, kusjuures ametid jaotati järgmiselt: esimees Toivo Orav, aseesimees August Karavin ja sekretär Linda Tamme.

Nõukogu otsustas taotleda kiiremas korras ühiselamus esinevate puuduste parandamist. Tuleb nõuda, et ühiselamusse muretsetaks juurde vajalikul arvul toidukappe ja raamaturiiuleid. Otsustati samme astuda ühiselamusse müügipunkti organiseerimiseks.

TEADAANNE

Tellimisi ajalehele «Tartu Riiklik Ülikool» võetakse vastu igal tööpäeval TRÜ raamatupidamisosakonnas Viktor Kingissepa tn. nr. 18 kella 13—16.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая: Решительно улучшить научную работу на всех кафедрах университета.

Ю. Таммеорг: Улучшить научную работу студентов.

II страница

А. Уустал: Аспирантура в предстоящем учебном году.

Физкультура и спорт.

Информации.

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03817 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2586

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (195) Reedel, 18. septembril 1953. a. VI aastakäik.

INFORMATSIOONILINE TEADAANNE

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumist

Neil päevil toimus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenum. 1. Pleenum kuulas ära ja arutas läbi sm. N. S. Hruštšovi ettekande NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise abinõude kohta ja võttis vastu vastava otsuse.

2. Pleenum valis NLKP Keskkomitee esimeseks sekretäriks sm. N. S. Hruštšovi.

Võidelgem järjekindlalt õppetöö taseme tõstmise eest

Möödunud õppeaastal tegi Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv ära tunnustustväärivа töö, korraldades kogu õppetöö ümber vastavalt NLKP XIX kongressi otsustele ja parandades tunduvalt eriteadlaste ettevalmistamist ülikoolis. Teaduskondades ja kateedrites parandati ja täiendati 175 juhul õppeprogramme, korraldati ümber õppeplaanid, parandati kursuse- ja diplomitööde temaatikat. Nimetamisväärne töö tehti ka õppedistsipliini parandamise alal.

Kuid hoolimata möödunud aastal tehtud tööst ei saa meid praegune õppetöö tase mingil määral rahuldada. Selles osas on meil käesoleval õppeaastal vaja teha veel tõhusat tööd. Ka käesoleval õppeaastal peab rektoraadi, teaduskondade, kateedrite, parteiorganisatsioonide ning kõigi teiste ühiskondlike organisatsioonide peamureks olema võitlus loengute, laboratoorsete praktiliste tööde, kliinilise õppetöö, ühesõnaga kogu õppetöö teoreetilise ja ideoloogilise taseme tõstmise eest.

Kontroll õppetöö üle oli möödunud aastal nõrk, nii nõrk, et teaduskonnad ja suurem osa kateedreid ei suutnud oma aruannetes analüüsida toimunud õppetöö taset, ei suutnud anda hinnangut õppetöö teadusliku ja ideoloogilise väärtuse kohta. 1953/54. õppeaastal on tarvis teostada selles osas põhjalik murrang.

Möödunud õppeaastal paranes kateedrites ja teaduskondades õppemetoodiline töö. Kontrolliti ja arutati läbi 743 loengut, praktilist tööd, seminaritööd jne. Kuid neid kontrollimise ja läbiarutamise tulemusi pole rakendatud praktikasse. Igal aastal avastavad kateedrid puudusi, arutavad nad läbi, juhivad nendele õppejõudude tähelepanu, kuid samad puudused korduvad jälle järgmisel õppeaastal. Peab märkima, et just distsipliini küsimustes on teaduskondades ja kateedrites suuri puudujääke. Sageli jätavad teaduskonnad rektoraadi korraldused tähtajaks täitmata ja ei nõua nende täitmist ka kateedritelt. Nii jäeti paljude kateedrijuhatajate poolt täitmata rektori korraldus 1953/54. õppeaasta õppejõudude ja kateedrite ajajaotusplaanide koostamise kohta enne õppejõudude puhkuseleminekut. Selle tulemusena ei saanud ajaloo-keeleteaduskond ja arstiteaduskond oma tunniplaane esitada tähtajaks. Tunniplaanid valmistati suure kiirusega ja loomulikult siis ka suurte vigadega.

Õppetöö parandamine sõltub suurel määral sellest, kas on kõlaldaselt olemas häid õpikuid. Praegust olukorda selles osas ei saa tunnistada rahuldavaks, eriti eestikeelsete õpikute osas. Tõsist muret tekitab asjaolu, et kateedrid ja õppejõud on sellega leppinud. On tarvis teha järsult lõpp õpikute tähtsuse alahindamisele, on vaja võtta igas kateedris kaalumisele, missuguseid õpikuid on tarvis koostada käesoleval õppeaastal või missuguseid tõlkida eesti keelde. Selle küsimuse peavad tõsiselt kaalumisele võtma eesti kirjanduse ja rahvaluule, vene keele ja kirjanduse, NSV Liidu ajaloo ja üldise ajaloo kateedrid ajaloo-keeleteaduskonnas, kateedrid õigusteaduskonnas, suur osa kateedreid matemaatika-loodusteaduskonnas ja kõik kateedrid kehakultuuriteaduskonnas.

Veel halvem on näitlike õppevahendite olukord kateedreis, kus õpetatakse humanitaardistsipliine. Õppevahendid on suuremalt jaolt kas kulunud või sisaldavad vanu andmeid, ei seisa kaasaja teaduse nõuete kõrgusel. Kateedrid peavad välja töötama õppevahendite uuendamise perspektiivplaanid ja võitlema nende täitmise eest.

Suur tähtsus on laboratoorsete praktiliste tööde parandamisel. Kateedrid, kus laboratoorsed praktilised tööd etendavad määravat osa õppetööst, peavad selgitama, kas nende praktilised tööd kajastavad uusimaid teaduse saavutusi. Iga õppejõud ja laborant peab meeles pidama, et praktiliste tööde sisuline külg peab lakkamatult täienema ja rikastuma, peab ära tatama üliõpilastes loovat algatusvõimet teadusalaste probleemide püstitamiseks ja kasvatama oskust nende lahendamiseks.

Õppetöö taseme tõstmine pole mõeldav ilma õppedistsipliini parandamiseta. Nagu aruanne möödunud õppeaasta tööst näitab, esines õppeaasta vältel 934 üliõpilase poolt põhjuseta õppedistsipliini rikkumisi, sealhulgas 247 üliõpilast puudus õppetööst igaüks rohkem kui 20 tundi. Paljudel juhtudel ei esitatud tähtaegselt kirjalikke töid ega teostatud laboratoorset praktilist tööd. Sageli ei töötanud üliõpilased süstemaatiliselt aasta läbi nendes ainetes, kus ei olnud ette näha arvestust või eksamit. Tulemuseks oli, et enam kui 200 üliõpilast olid sunnitud paluma luba eksami kordamiseks, kuna ei saavutatud küllalt head hinnet stipendiumi säilitamiseks, või saadi mitterahuldav hinne, mistõttu enam kui 40 üliõpilast tuli eksmatrikuleerida.

Kõiki neid nähtusi tuleb hinnata kui distsipliinirikkumisi ja nende vastu tuleb võidelda täie otsustavusega.

Teaduskondadel ja kateedritel on aeg mõelda ka sellele, missugust abi võivad nad anda koolidele, et kiirendada NLKP XIX kongressi otsuse täitmist polütehnilise õpetuse sisseviimise alal keskkoolides.

Mainitud ülesannete täitmisele tuleb kogu ülikooli kollektiivil asuda täie energiaga kohe õppeaasta esimesel kuul.

V. Reiman,
Tartu Riikliku Ülikooli
õppeprorektor

Maailma noorsoo sõpruse ja ühtsuse kongress

27. augustiks saabusid päikesepaistelisse Varssavisse üliõpilasorganisatsioonide esindajad 106 maalt, et võtta osa Rahvusvahelise Üliõpilasliidu kolmandast kongressist. Delegatsioonid olid saabunud kõigist Euroopa maadest, aga ka Indiast, Hiinast, Indoneesiast, Kamerunist, Jaapanist, Lõuna-Aafrikast, Ladina-Ameerika kõigist maadest ja mujalt. Kongressi tööst võtsid osa üliõpilaste-katoliiklaste föderatsiooni, üliõpilaste-kristlaste, ülemaailmse üliõpilaste abistamisliidu jt. organisatsioonide esindajad.

Juba kuid enne kongressi algust tegid poola üliõpilased selleks intensiivselt ettevalmistusi. Koostati suur massiliste spordi- ja kultuuriürituste kava. Kava koostati selliselt, et kongressi vältel võisid kõik üliõpilased vastavalt oma eri- ja huvialadele osa võtta väga mitmekesistest üritustest.

Kongressi töö edukaks läbiviimiseks koostati ulatuslik ja mitmekesine programm. Plenaaristungite kõrval töötasid komisjonid hariduse demokratiseerimise küsimuste, üliõpilaste vajaduste läbiarutamise jt. aladel. Kongressi töö käigus toimusid samadel erialadel õppivate üliõpilaste kohtumised kogemuste vahetamiseks ja sõprussidemete loomiseks mitmesuguste maade üliõpilaste vahel.

Kongressi ülesandeks oli luua kõigi maade üliõpilaste tugev liit, et ühiselt võidelda üliõpilaste eluolustikuliste tingimuste ja õppimisvõimaluste parandamise eest.

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu Täidesaatva Komitee nimel esineb kõnega president Giovanni Berlinguer. Kõneleja tervitas kõiki delegaate, keda, ehkki nad pärinevad väga paljudelt maadelt ja õpivad väga mitmesugustel erialadel, ühendab ühine eesmärk — saavutada, et kõik noored kogu maailmas võiksid õppida ja et alati valitseks rahu. G. Berlinguer meenutas II maailmasõja ohvreid ja kahjusid ning tõi hulgaliselt fakte üliõpilaste elust. Näiteks pärineb Prantsusmaal kõigist pedagoogiliste instituutide üliõpilastest ainult 1% töölisklassist, Soomes näitab töölisperekondadest põlvnevate üliõpilaste protsent pidevat langust — 1935. a. 22%-lt langes see 1952. a. 11%-ni. Sageli sunnivad majanduslikud raskused üliõpilasi katkestama õpinguid ja otsima tööd, sest stipendiume ei maksta, kuid elukallidus tõuseb pidevalt. Näiteks Sotimaal saab stipendiumi ainult 4% üliõpilastest. Sellega saab üliõpilane läbi umbes 30 nädalat, kui ta ei külasta kordagi teatrit ega kino, ei pese pesu, ei suitseta, ei puhasta saapaid, ei käi juuksuri juures, ei pese ega puhasta hambaid ja loeb ajalehti ainult ühiskondlikes lugemislaudades.

Veel raskem on üliõpilaste olukord Jaapanis, Prantsusmaal ja Itaalias, kus väga suurel osal üliõpilastest puudub võimalus pidevalt kuulata loenguid, sest nad peavad pakikandjatena, kaubalaadijatena ja igasuguste mustatöölistena töötama enda ülalpidamiseks.

Raskest olukorrast tingituna langes viimase viie aasta jooksul üliõpilaste arv Itaalias 50% võrra. Kui üliõpilaste arvu selline kahanemine jätkub, siis tuleb 15 aasta pärast sulgeda ülikoolid Firenzes Roomas ja Paduas.

Kõneleja rääkis ka üliõpilasliikumisest, streikidest jne., millised toimuvad sageli olukorrast väljapääsu otsimiseks. Tihti liituvad üliõpilasrahutustega ka töölised, mistõttu need liikumised on muutumas jõuks, mida peavad arvestama valitsevad klassid. Nii levis möödunud aastal Peruus laialdane liikumine õppemaksu vähendamise eest, mida solidaarselt toetasid töölised.

G. Berlinguer tõi hulgaliselt fakte vananenud õpetamismeetodite kohta kapitalistlike maade ülikoolides. Nii näiteks õpetatakse Itaalia tehnilistes õppeasutustes 1914. a. välja töötatud meetodite järgi, Hispaania ülikoolide ajalooprogramm lõpeb Aleksander Suure impeeriumis esinevate vigade ja puuduste kirjeldamisega jne.

Üliõpilaste olukorda raskendab tunduvalt asjaolu, et suur protsent ülikoolide lõpetanuist jääb kohata. Nii jäi Jaapanis 1953. a. kevadel 100 000 ülikoolilõpetanust 80 000 kohata, Itaalias pretendeeris 15 vabale kohale kunstiajaloo kolledžis 12 500 spetsialisti jne.

Kõneleja võrdles olukorda kapitalistlikes ja sõltuvates maades olukorraga rahvademokraatia maades ja Nõukogude Liidus. Kui näiteks Brasiilias on iga 10 000 inimese kohta 5,4, Indoneesias 0,5 ja Marokkos 0,16 üliõpilast, siis on Tšehhoslovakkias sama arvu elanike kohta 51,8 üliõpilast. Marokkos on sealjuures 93% elanikest kirjaoskamatud. Kui küsida Marokko üliõpilastelt, miks on nende maa hariduskü simuses nii maha jäänud, siis vastavad nad üksmeelselt: selle põhjuseks on koloniaalsüsteem ja rahvuslik sõltuvus.

Oma kõne lõpul kutsus G. Berlinguer kõigi maade üliõpilasi pühitsema 17. novembrit kõigi maade üliõpilaste koostöö ja sõpruse päevana.

Eriti sooja vastuvõtu osaliseks sai Nõukogude Liidu delegatsiooni esindaja, Moskva Riikliku Ülikooli delegaat sm. Rapohhin, kes oma sõnavõtus andis ülevaate nõukogude üliõpilaste elust ja rääkis kõigi meie üliõpilaste soovist luua tihedad sidemed kõigi maade progressiivsete üliõpilastega.

Kongressi istungite vaheaegadel vestlesid delegaadid omavahel, laulsid, tantsisid ja mängisid. Oli meeldiv kuulda, kui suurt huvi tundsid kogu maailma üliõpilased meie maa vastu. Mulle jutustati, et üliõpilastele on saanud harjuks kollektiivselt osta ja lugeda nõukogude ilukirjandust. Argentiina delegaadid teatasid, et nad ei jäta lugemata ühtki teost, mida on vähegi võimalik kätte saada, ja et nad armastavad väga nõukogude kirjanikke, eriti Ilja Ehrenburgi.

Võimatu on edasi anda seda võimast aplausi, mis pääses valla pärast Ilja Ehrenburgi tervituse ettelugemist.

Raske on neegrite olukord. Neid ei peeta inimesteks ja väga suur protsent neegrinoortest, kellel õnnestub kuidagi pääseda mõne kapitalistliku maa ülikooli, hävib alatoitluse, harjumatu kliima ja toore käitumise tõttu. Oli väga masendav vaadelda nende arvukat esindajaskonda, kelle juures tuli ilmsiks verre juurdunud kartus valgete ees. Kui üks meie delegaatidest — tütarlaps päikesepaistelisest Gruusiast, avaldas soovi pildistada end koos ühe Kullaranniku (Aafrika) neegriga, siis nuttis see umbes kahe meetri pikkune ja tugeva kehaehitusega neegrinoormees rõõmust. Paljud delegaadid avaldasid ägedat protesti värviliste tagakiusamise vastu ja Jaapani, Aafrika, Uus-Meremaa jt. maade esindajad võisid lahkuda kongressilt täie veendumusega, et endile inimõiguste kättevõitlemises ei seisa nad üksi.

Suurt huvi tunti ka Nõukogudemaa õppimissüsteemi, õpingute ja õppeprogrammide vastu. Saabus sadasid palveid saata õpikuid ja uuemaid teaduslikke töid. Vesteldes arstiteaduskondade üliõpilastega selgus, et näiteks Inglismaal, Prantsusmaal, Ladina-Ameerikas ja mujal õpitakse ülikoolis 5 aastat ja ainult teooriat. Kogu selle aja kestel pole üliõpilastele ette nähtud ainustki praktilist tööd, ainustki tundi praktikat.

Väga raske on omandada kõrgemat haridust kapitalistlike ja koloniaalmaade varanduseta noortel. Samal ajal kui meie ja rahvademokraatia maade üliõpilased on kindlustatud stipendiumide, ühiselamute ja igakülgse hoolitsusega ning saavad kogu oma energia pühendada teaduslikule tööle ja õpingutele, tuleb kapitalistlike maade üliõpilastel pidada väga rasket võitlust oma olemasolu eest. Meie oleme harjunud oma olukorda pidama enesestmõistetavaks, sageli ei oska me seda hinnatagi. Kuid vesteldes kapitalistlike maade üliõpilastega, meenus see mulle ikka ja jälle. Argentiina, prantsuse, hispaania ja mehhiko üliõpilased pöördusid ikka tagasi teema juurde, milline õnn on õppida, tundmata muret korteri ja toidu pärast ja teades, et pärast lõpetamist oled kindlustatud töökohaga oma erialal. Väga raske on kapitali ikke all olevate maade üliõpilaste võitlus oma olemasolu ja õppimisvõimaluste eest. Kuid nad leiavad oma võitluses toetust Rahvusvaheliselt Üliõpilasliidult. Palavalt tervitasid nad esimese ülemaailmse üliõpilasorganisatsiooni loomist, kelle ülesandeks on nende võitluse palav ja siiras toetamine.

Pole võimalik nende väheste ridadega edasi anda seda soojust, rõõmu, optimismi ja usku paremasse tulevikku, mis valitses Varssavis.

Kongressi asukohaks oli väga sobivalt valitud Varssavi, mille metsikud hitlerlased täiesti purustasid ja mida väga kiiresti taastab kogu Poola, kes armastab palavalt oma pealinna. Vaadates neid osalt praeguseni säilinud kohutava hävitustöö tagajärgi, kõlas veelgi tulisemalt kongressi tribüünilt «Ei iialgi sõda! Kõik jõud rahu kindlustamise eest kogu maailmas!»

Varssavi. Vaade kongressi istungitesaali.

A. Käärik,

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu
III kongressi delegaat

PARTEIELU

TRÜ parteiorganisatsiooni üldkoosolekult

8. septembril 1953. a. toimus Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni koosolek. Arutlusele tulid EKP Tartu linna organisatsiooni VIII konverentsi tulemused ja TRÜ parteiorganisatsiooni ülesanded uuel õppeaastal.

Oma ettekandes tutvustas Tartu Riikliku Ülikooli rektor prof. F. Klement kuulajaid 25. ja 26. juulil k. a. toimunud linna parteikonverentsi otsustega. Edasi kõneles ettekandja konverentsil esile toodud TRÜ parteiorganisatsiooni töö puudustest.

Konverentsil rõhutati, et ülikooli töös esineb olulisi puudusi õppetöö organiseerimises. Liig vähe on osutatud tähelepanu dekanaatide tööle, mitterahuldavalt viiakse läbi metoodiline töö, vähe võideldakse üliõpilaste teadmiste kvaliteedi tõstmise eest, õppetöö ideoloogilise ja teoreetilise taseme parandamise eest. Olulised puudused on ka teaduslikus töös. Mõned kateedrid ei lähtu oma teaduslikus töös teaduse aktuaalsetest arenguprobleemidest ja sotsialistliku ülesehitustöö vajadustest. Mõned kateedritöötajad ei ole hoopiski külitunud teaduslikku töösse.

Edasi puudutas sm. Klement ülikooli parteiorganisatsiooni ülesandeid eeloleval õppeaastal. Tähtsamaks parteiorganisatsiooni ülesandeks peab olema ideoloogilise kasvatustöö parandamine üliõpilaste ja õppejõudude seas. Tähtis koht selle ülesande täitmisel kuulub ühiskonnateaduste kateedritele. Õppejõud peavad siduma üldteoreetilised küsimused ülikooli igapäevase tööga. On aeg otsustavalt üle saada dogmatismist ja ülearusest tsitaatide kokkukuhjamisest õppetöös. Ideoloogiline kasvatustöö ei tohi piirduda ainult õppeprotsessiga, vaid üliõpilaste kasvatustööd on vaja intensiivistada ka väljaspool otsest õppeprotsessi. Selleks on meil olemas kõik võimalused. Selle küsimuse lahendamisel peab aktiivset abi osutama komsomoliorganisatsioon.

Senisest rohkem tähelepanu peab ülikooli parteiorganisatsioon pöörama õppe- ja eriti ülikooli teadusliku töö juhtimisele. Ülikooli teaduslikus töös on tehtud mõningaid edusamme, kuid on tarvis saavutada, et kogu ülikooli kollektiiv oleks kaasa tõmmatud teaduslikku töösse. Ainult siis võib teaduslik töö olla edukas.

Juba ammu seisab ülikooli ees ülesanne anda välja «Ülikooli teatajat», kuid seni pole õnnestunud selleks hankida vastavaid summasid. See asjaolu aga pidurdab teadusliku töö arengut ülikoolis.

Järgnenud sõnavõttudes märkis sm. O. Mihhailov, et liiga vähe rakendatakse teadusliku töö ülesannete teostamisel veel abiõppepersonali ja üliõpilasi. Teadusliku töö plaani mittetäitmine on muutunud real juhtumeil süstemaatiliseks.

Sm. Palm märkis, et on tarvis saavutada vajalik, tänapäeva nõuetele vastav materiaalne baas teaduslikuks tööks. Summad, mis selleks otstarbeks seni ülikoolile on assigneeritud, pole kaugeltki küllaldased.

Sm. Moosberg puudutas aspirantuuriküsimust. Ta mainis, et paljud aspirandid ei suhtu küllalt nõudlikult oma juhendajaisse, ei kritiseeri teaduslike juhendajate puudulikku tööd.

Sm-d Ananjeva, Stepanova, Tiido ja teised kõnelesid ideoloogilise kasvatustöö küsimustest, üliõpilaste puhkuse organiseerimisest ja ülikooli lõpetanute töölesuunamisel esinenud vigade parandamise vajadusest.

Tähtsat kohta omasid kommunistide sõnavõttudes küsimused ülikooli kollektiivi igapäevasest elust. Märgiti, et ülikoolis puudub siiani profülaktoorium ja korralikult sisustatud ambulatoorium, lasteaed ja puhkekodu. Rektoraat ja halduprorektor sm. Võrse ei ole üles näidanud küllaldast initsiatiivi nende tähtsate küsimuste lahendamiseks.

On vaja märkida, et kriitika mõnede seltsimeeste sõnavõttudes oli veel mitteküllaldasel tasemel. Kritiseerides puudusi parteiorganisatsiooni töös piirduti üldiste märkustega, konkretiseerimata puuduste kandjaid. Selline kriitika aitab vaevalt parandada organisatsioonilist tööd. Partei XIX kongressi otsused kohustavad kommuniste igati arendama kriitikat, julgelt kõnelema töö puudustest, mitte kartes nimetada inimesi, astuda välja julge ja otsekohese kriitikaga just parteikoosolekutel, kus selline kriitika on tõesti tööle kasuks.

TRÜ parteiorganisatsiooni koosolek võttis vastu üksikasjalise, koosolekul esile toodud puuduste parandamisele ja kommunistide poolt esitatud asjalike ettepanekute realiseerimisele suunatud otsuse.

B. Naboka

Väldime möödunud õppeaastal tehtud vigu

14. septembril toimunud arstiteaduskonna III kursuse komsomoli-algorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosolekul tehti kokkuvõtteid organisatsiooni tööst 1952/53. õppeaastal.

Oma aruandekõnes märkis sekretär E. Kullamaa, et komsomoli-algorganisatsiooni üheks tähtsamaks ülesandeks aruandeperioodil oli võitlus kõrge õppeedukuse ja õppedistsipliini kindlustamise eest. Distsipliiniküsimus oli eriti terav möödunud õppeaasta sügissemestril eestikeelse osakonna V ja VI õpperühmas, kus üliõpilased B. Oja, E. Puu, Ü. Reiman, U. Lepik ja A. Kööp sageli põhjuseta puudusid, viies alla kogu rühma taseme. Küsimust arutati kursuse büroo istungil, grupikoosolekuil, samuti kursuse teatajas, mis aitas olukorda mõnevõrra parandada.

Kursuse õppeedukus oli sügissemestril rahuldav. Enamik üliõpilasi sooritas rasked eksamid anatoomias ja histoloogias edukalt, näidates sügavaid teadmisi. Samal ajal aga said samades ainetes kommunistlikud noored B. Oja, H. Hussar, A. Istal ja A. Koort ainult rahuldava hinde.

Kevadsemestril oli olukord halvem. Paljud üliõpilased ilmselt alahindasid küllaltki raskeid eksameid biokeemias ja füsioloogias. Seetõttu said 14 kommunistlikku noort rahuldava hinde, H. Hussaril, S. Annukil, A. Plakil ja A. Lazarevskajal jäid aga akadeemilised võlgnevused. See annab tunnistust mitte ainult üliõpilaste pinnapealsest suhtumisest õppetöösse, vaid ka büroo ja õppesektori halvast tööst õppeedukuse tõstmisel. Ei selgitatud küllaldase hoolikusega välja ebarahuldavalt edasijõudjad ega abistatud neid. Nõrk oli büroo side õppejõududega, ka ei õppinud büroo tundma erakorterites elunevate üliõpilaste elu- ja õppimistingimusi.

Sõnavõtjad V. Jurov, R. Bachmann ja E. Viira kritiseerisid büroo vähest aktiivsust õppeedukuse parandamisel. Sm. Metsa rõhutas õppeprotsessis esinevate vigade läbiarutamise vajalikkust koos õppejõuga.

Massilise poliitilise töö sektori tegevus oli suunatud üliõpilaste kommunistlikuks kasvatamiseks, NLKP XIX kongressi otsuste tutvustamiseks. Suur osa üliõpilastest suhtus täie tõsiduse ja kohusetundega marksismi-leninismi põhialuste ja kongressi materjalide omandamisse. Tõsiseid puudujääke esines selles osas aga A. Plakil ja L. Metsisel.

Poliitinformatsioonid toimusid kursusel ebaregulaarselt. Massilise poliitilise töö sektori juhataja H. Fisch tundis aga vähe huvi nende läbiviimise vastu. Õppeaasta jooksul toimus ainult neli ühiskondlik-poliitilise sisuga loengut. Kursuse teatajais ilmunud artiklid olid sageli üldsõnalised, ei kajastanud kursuse elu ega paljastanud kodanlik-natsionalistlike avalduste fakte.

Massilise poliitilise töö sektori juhataja H. Fisch võttis esiletoodud vead omaks, kritiseerides ühtlasi kursuse ajakirjanduse levitaja A. Urbi passiivsust oma ülesannete täitmisel.

Massilise kultuuritöö alal viitas aruandja E. Kullamaa teatud edusammudele. Aruandeperioodil organiseeriti rahvatantsuring ja laulukoor, korraldati sõprusõhtu eesti ja vene osakondade vahel, viidi läbi Anna Sakse romaani «Ülesmäge» arutelu. Sektori juhtkond jäi aga tegelikust ringide juhtimisest kõrvale. Sektori juhatajal G. Avramenkol puudus ülevaade kursusel töötavaist ringidest, mis tingis nende töö ebakorrapärasuse.

Sõnavõtja V. Roosleht tõi esile suured puudused kehakultuuri- ja sporditöös. Selles osas ei suudetud organiseerida küllaldast treeningut.

Võtnud kokku eespooltoodud faktid, leidis koosolek, et büroo tööstiil möödunud õppeaastal oli väär. Koosolekul valitud uuel bürool tuleb tõsiselt arvestada esinenud vigu ja puudusi ja neist õppida, et tõsta komsomolitöö arstiteaduskonna III kursusel väärilisele tasemele.

A. Truupõld

PIDAGEM EESKUJULIKULT DISTSIPLIINI

1953/54. õppeaasta on alanud. Uue innuga asusid õpinguid jätkama ka õigusteaduskonna III kursuse üliõpilased. III kursuse õppeprogramm on väga laialdane ning nõuab tõsiseid jõupingutusi. Seepärast tuleb juba esimestest loengutest peale suurt tähelepanu pöörata lünkadeta ning kõrgekvaliteediliste konspektide kirjutamisele. Möödunud õppeaastal esines mõningaid üliõpilasi, kes vältisid loengute konspekteerimist või konspekteerisid lünklikult, mis andis end eksamitel tunda. Uuel õppeaastal seadis kursuse kollektiiv endale ülesande saavutada 100%-line konspekteerimine.

Tähtsaks sündmuseks kursuse elus oli kursusevanema valimine. Kursusevanemaks valiti õppening ühiskondliku töö eesrindlane Hillar Taliste, kes samal kohal töötas ka möödunud aastal.

Kursusel on alati olnud valulapseks distsipliin, eriti loengutel käimise osas. Möödunud õppeaastal esines siin suuri puudujääke. Kursuse komsomoli-algorganisatsioonil ning kursusevanemal tuleb pöörata erilist tähelepanu just rühmavanemate Elvi Nurmitsa ning Karl Türgi kontrollimisele ja abistamisele. Tuleb jõuda selleni, et iga põhjuseta puuduja asetataks süüpinki kogu kursuse ees, et igale põhjuseta puudumisele reageeritaks õigeaegselt ja et igale ebatervele meeleolule mitte ainult loengutel käimise, vaid ka konspekteerimise suhtes antaks õigeaegne vastulöök.

Esimestel päevadel ei ole esinenud distsipliinirikkumisi, vaid kogu kursus suhtub täie tõsidusega õppetöösse.

Õigusteaduskonna III kursuse juristid tahavad anda oma parima eeloleval õppeaastal, et saada kvalifitseeritud eriteadlasteks, et aidata paremini kaasa meie kodumaa võimsal edasiliikumisel kommunismile.

V. Põder

TRÜ klubi isetegevusringid alustavad tööd

Alanud õppeaasta seab TRÜ klubi ette rea konkreetseid ülesandeid üliõpilaste kultuurilise teenindamise alal. Klubi peab looma üliõpilastele vaba aja igakülgseks veetmiseks head tingimused. Möödunud aastal arutas klubi juhatus eesotsas juhataja sm. Bergmanniga korduvalt oma töö parandamise küsimusi, mistõttu isetegevus leidis mõnevõrra ulatuslikuma pinna meie üliõpilaste hulgas. Reas ringides (rahvatantsu-, näite- ja deklamaatorite ring) tehti ära suur töö ja aidati seega kaasa kunstilise isetegevuse taseme tõstmisele meie ülikoolis. Kuid terve rida ringe ei saanud üldse «hinge sisse». Nii viibisid varjusurmas kujutava kunsti ring, muusikaring ja ülikooli estraadiorkester. Need ringid rakendatakse tööle käesoleval õppeaastal, milleks ettevalmistused on käimas.

Et haarata klubi tööle kaasa laiu üliõpilashulki, lastakse neil päevil käiku registreerimislehed, kuhu iga üliõpilane märgib teda huvitava isetegevusala ning registreerib end sellega vastavasse ringi.

Klubi tööplaan näeb ette rea isetegevusõhtute läbiviimise. Nii toimuvad 26. septembrist kuni 14. novembrini klubis regulaarselt puhkeõhtud, mida organiseerivad üksikud teaduskonnad. 15. novembril ja 6. detsembril on ette nähtud ballitantsude õhtud vastavate instruktorite juhatusel. Klubi isetegevusringid esinevad ka ülikoolis toimuvail pidulikel aktustel ning koosviibimistel. Samuti on ette nähtud üksikute ringide kunstilise isetegevuse õhtud.

Kuna klubi eduka tegevuse eelduseks on laiade üliõpilashulkade aktiivne osavõtt isetegevuslikust tööst, siis on oluline, et iga üliõpilane lülituks teda huvitava ringi töösse.

U. Hiob

Möödunud nädalal

Tähistati L. N. Tolstoi 125. sünniaastapäeva

Möödunud nädalal toimus Leningradi Pedagoogilises Instituudis pidulik koosolek L. N. Tolstoi 125. sünniaastapäeva tähistamiseks. Koosolekust võttis osa ka TRÜ õppejõud, filoloogiateaduste kandidaat J. Bilinkis, kes esines ettekandega «Tüüpilisuse probleem Tolstoi loomingus».

Esimene töökoosolek

Laupäeval, 12. septembril oli patoloogilise füsioloogia ringi esimene töökoosolek. Valiti ringi uus juhatus ja töötati välja teaduslike tööde temaatika käesolevaks õppeaastaks.

Ekskursioon pearaamatukogusse

Eesti filoloogia kirjanduse eriharu III ja IV kursuse üliõpilased käisid möödunud laupäeval ühiselt TRÜ Pearaamatukogus, kus nad tutvusid lähemalt õppekirjanduse ja vanade väärtuslike väljaannete fondidega ning raamatukogu üldise töökorraldusega.

Ametiühingukomitee koosolekult

Reedel, 11. septembril 1953. a. toimus TRÜ ametiühingukomitee esimene töökoosolek. Aruandega TRÜ üliõpilaste ühiselamute olukorrast esines halduprorektor sm. B. Võrse. Täiendavalt võtsid sõna ühiselamute komandandid, tuues esile ühiselamutes esinevaid puudusi. Seejärel kinnitati ametiühingu büroode tööplaanid eelolevaks õppeaastaks.

Sulerelvaga

Ajaloo-keeleteaduskonna raamatukogus

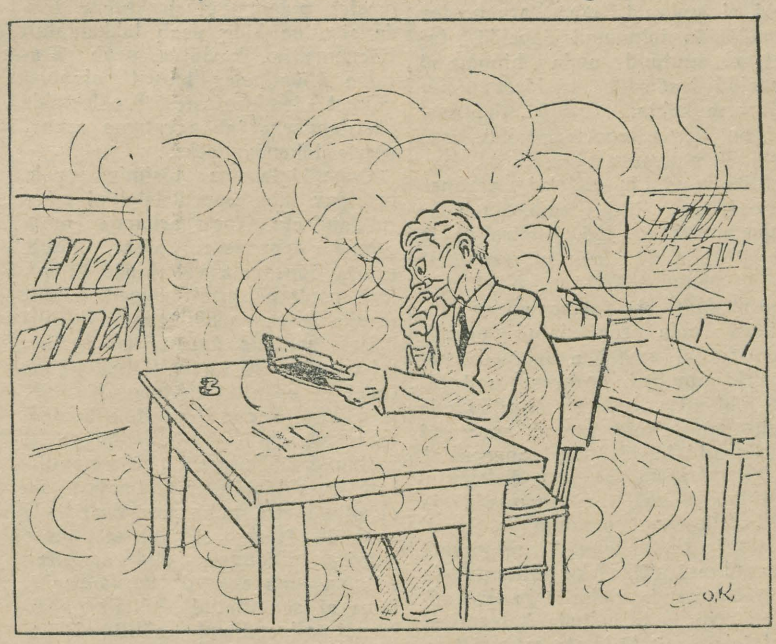

Vestlus trepil

Trepil, mis viib ajaloo-keeleteaduskonna raamatukogusse, kohtuvad kaks üliõpilast. Esimene neist tormab pikkade sammudega üles, punetades näost. Teine tuleb aeglaselt alla, näost kaame.

«Noh, mis sinuga lahti on? Oled haige?»

«Ei, aga kogu maailm kõigub küll silmade ees.»

«Pummeldasid?»

«Muidugi mitte, istusin ainult tunnikese raamatukogus.»

«Mh?»

«Ära imesta, seal ju ruumid alalõpmata suitsu ja vingu täis.»

«No küll on lugu, tahtsin just minna lektüüri lugema. Pearaamatukogus ei olnud raamatut kodus ja lugemissaalis polnud ruumi.»

«Mina jälle tahtsin sinna minna, siit raamatut välja ei antud.»

*

Rohkem ma sellest jutuajamisest ei kuulnud, aga ilmselt vaikisidki sõbrad nõutusest.

Õ. Kask

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03840 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 2637

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (196) Reedel, 25. septembril 1953. a. VI aastakäik

Rohkem tähelepanu noorsoo kommunistlikule kasvatusele

On möödunud esimesed töönädalad uuel õppeaastal. Nende esimeste päevade tegevusest, ühiskondlike organisatsioonide töö organiseerimisest sõltub meie edaspidise töö edu kogu õppeaasta kestel.

Praegu on komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonides ning üliõpilaste teaduslikus ühingus vastutusrikas tööperiood — toimub aruande-valimiskampaania. Oktoobri alguses seisab ees ülikooli II komsomolikonverents.

Milliseid järeldusi võib teha komsomoliorganisatsioonide aruannetest? Nii nagu möödunud aastatel, on kasvatustöö üliõpilaste keskel ikka veel madalal tasemel. Sellest põhilisest puudusest meie töös tulevad ka kõik õppetöö, massilise kultuurilise ja kehakultuuritöö puudused.

Faktid räägivad sellest, et mõnedes komsomoliorganisatsioonides töö üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel mitte ei parane, vaid muutub nõrgemaks, komsomoliorganisatsioonid kaotavad vastutustunde oma tähtsamate ülesannete täitmise eest. Nii näiteks juhtus ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse ajaloolaste grupis. Kasvatustöö madal tase viis siin alla komsomoliorganisatsiooni autoriteedi. Ometi on grupis palju kommunistlikke noori aktiviste, kes tunnevad hästi komsomolitööd. Nähtavasti unustasid nad, et nad peavad oma organisatsioonis olema kõige energilisemad ja algatusvõimelisemad organisaatorid. Paljud komsomoliorganisatsioonid ei kasuta kasvatustöö mitmekülgseid vorme. Siin tuleb tingimata märkida parteiorganisatsiooni ja komsomolikomitee suurt süüd gruppide ja algorganisatsioonide töö mittekonkreetses ja pinnapealses juhtimises.

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus pööravad eriti suurt tähelepanu meie noorsoo kommunistlikule kasvatusele. Nõukogude noortele on loodud kõik tingimused teaduse loovaks omandamiseks. Juba alates esimesest kursusest näeb iga üliõpilane, milliseid tohutuid summasid kulutab Nõukogude riik teaduse ja kultuuri arendamiseks, kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide kaadri ettevalmistamiseks. Iga kõrgem õppeasutus omakorda võtab endale ülesandeks veel täielikumalt kasutada kõiki rikkalikke võimalusi õppe- ja teadusliku töö arendamiseks.

Kas tunnevad neid ülesandeid I kursuse üliõpilased, kes esmakordselt astusid ülikooli seinte vahele? Selles küsimuses seisavad ühiskondlikud organisatsioonid veel kaugel oma ülesannete täitmisest. Komsomolikomitee ja parteibüroo valmistasid ette laiendatud plaani tööks esimeste kursuste üliõpilastega. See plaan on seni jäänud paberile. Lähemal ajal on tingimata tarvis tutvustada esimese kursuse üliõpilasi ülikooli kuulsusrikka ajaloo ja traditsioonidega, samuti töömeetoditega ja sisendada esimestest päevadest peale neisse armastust oma eriala vastu. Sellest peavad olema eriti huvitatud kateedrid, kes peavad komsomoliorganisatsioonidega tegema rohkem kasvatustööd üliõpilaste hulgas, arendama neis tööoskust, püsivust, tööarmastust, loovat suhtumist oma teadusharusse.

Praegu oleme meie partei ja valitsuse targa poliitika tunnistajateks, mille tulemusena nõukogude rahva materiaalne ja kultuuriline heaolu suureneb. On vaja laiemalt selgitada kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse grandioosseid ettevõtteid, kasvatada meie noortes uhkust oma kodumaa üle, organiseerida üliõpilaste tutvustamist vennasvabariikide eluga, nõukogude teaduse ja tehnika suurte saavutustega.

Meil on veel tõsiseid puudusi massilises kultuurilises töös. Ei saa pidada rahuldavaks kasvatustöö olukorda kunstilise isetegevuse ringides. Isetegevuse repertuaar on veel väga nõrgal tasemel, hoolimata sellest et juba mitu korda on võetud tarvitusele abinõud selle parandamiseks. Meil ei ole veel nii tähtsat ja löövat žanri kui satiir. Suured puudused kasvatustöös esinevad ka meeskooris. Ülikoolil ei ole tõelist estraadiorkestrit.

Kasvatustöö seisukorda peegeldab veel ka see fakt, et TRÜ organisatsioonides on veel nõrgalt arenenud puuduste kriitika. Selles suhtes peavad suurt osa mängima meie seinalehed, ülikooli paljud häälekandjad. On ammu aeg tõsta üles küsimus üliõpilaste kommunistliku kasvatustöö kõigi vormide kasutamisest. Parteiorganisatsiooni, ametiühingu, komsomoliorganisatsiooni ning rektoraadi tähtsam ülesanne on likvideerida puudused, mis on tehtud õppeaasta alguses, ning laialt kasutada meie partei kogemusi noorsoo kommunistlikus kasvatustöös.

Teaduslik sessioon NLKP 50. aastapäeva tähistamiseks

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei 50. aastapäeva tähistamiseks toimus 18. septembril Tartu Riikliku Ülikooli aulas teaduslik sessioon.

Esimese ettekandega — «VSDTP II kongressi ajalooline tähtsus» — esines marksismi-leninismi kateedri juhataja dotsent V. Reiman.

Teemal «NLKP on nõukogude ühiskonna suunav ja juhtiv jõud» kõneles filosoofia kateedri vanemõpetaja R. Blum. Ettekandega «Töölisklassi ja talurahva liit 1905.—1907. a. revolutsioonilises Eestis» esines NSVL ajaloo kateedri juhataja dotsent H. Moosberg.

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ Komitee otsustas 10. ja 11. oktoobril läbi viia TRÜ II komsomolikonverentsi.

Päevakorras:

1. Aruanne TRÜ komsomolikomitee tööst.
2. ELKNÜ TRÜ Komitee valimised.

Delegaadid TRÜ II komsomolikonverentsile on valitud kursuste ja osakondade komsomolikoosolekutel.

Tõsta ideoloogilise kasvatustöö taset TRÜ ühiselamutes

Tartu Riikliku Ülikooli ühiselamud on teiseks koduks umbes 1300 üliõpilasele, kes moodustavad üle poole kogu meie üliõpilaskonnast. See suur hoolitsus, mida osutavad õppivale noorsoole Nõukogude valitsus ja partei, kohustab ka meid omalt poolt tegema kõik, et maksimaalselt ära kasutada kõik tingimused ja võimalused noorte kommunistliku kasvatuse teostamisel. Seepärast on kommunistliku kasvatuse parandamise ürituses väga tähtis koht poliitilise selgitustöö läbiviimisel ühiselamutes.

Üheks tähtsamaks ürituseks kommunistliku kasvatuse raames on vestluste läbiviimine ühiselamutes ülikooli õppejõudude ja juhtiva personali poolt. Neis vestlustes jutustatakse sotsialistliku omandi hoidmisest, nõukogude üliõpilase moraalsest palgest, kommunistliku partei XIX kongressi direktiividest jne. Peab aga ütlema, et see tähtis kasvatustöö lõik on veel puudulikult ellu rakendatud. Väga vähe õppejõude esines möödunud õppeaastal ühiselamutes vestlustega. Arstiteaduskonna õppejõud jätsid paaril korral vestluse isegi siis läbi viimata, kui selle tähtaeg oli juba kokku lepitud (Kastani t. ühiselamus). Paremini korraldasid vestlusi õigusteaduskonna õppejõud. Näiteks oli väga sisukas sm. Ermani vestlus sise- ja välispoliitilisel teemal.

Käesoleval õppeaastal tuleb ühiselamute nõukogudel pöörata vestluste organiseerimisele suuremat tähelepanu. Tuleb koostada perspektiivplaan ja selle täitmisele asuda ühiskondlike organisatsioonide abil.

Puuduliku kasvatustöö tulemusena oli möödunud õppeaastal meie ühiselamuis rohkesti väärnähteid ja puudusi. Nii esines Tiigi t. ühiselamus mitmeid kollase kirjanduse lugemise juhte (Rosin, Kaup jt.), joominguid ja hasartmängude mängimist (toad nr. 73, 33 jt.).

Ei või ka alahinnata loengulist propagandat. Populaarteaduslike loengute organiseerimisel ootavad meie ühiselamute nõukogud abi ülikooli Punase Risti Seltsi organisatsioonidelt. Kiiresti tuleks läbi viia esimesed loengud meditsiinilistel teemadel, mida peaksid TRÜ ambulatooriumi arstid ja arstiteaduskonna õppejõud.

Tähtis koht kommunistlikus kasvatustöös on ka tubadevahelisel sotsialistlikul võistlusel, mis õpetab üliõpilasi austama sotsialistliku ühiselu reegleid, tõstma elamiskultuuri, kasvatab kollektiivsustunnet. Seejuures tuleb silmas pidada, et korrarikkumise juhte arutataks järjekindlalt ühiselamu nõukogu koosolekuil.

Senisest enam tuleb ühiselamute nõukogudel tähelepanu pöörata ka seina-ajakirjandusele. Ei tohi tekkida selline olukord, et seinaleht ei ilmu mitme kuu vältel, nagu see esines Tiigi t. ühiselamus. Seinaleht ei täida oma kasvatuslikku otstarvet ka siis, kui ta artiklid on üldsõnalised ja seinaleht ilmub ainult kord kuus. Käesoleval õppeaastal tuleb seinalehed välja anda välklehtedena, sest sellisel juhul on nende operatiivsus suurem.

Üheks puuduseks meie ühiselamutes teostatavas kommunistlikus kasvatuses on kahtlemata asjaolu, et ühiselamute nõukogud ei kujuta endast veel võitlevat kollektiivset organit, vaid tegutsevad loiult ja plaanitult. Näiteks Tiigi ja Kastani t. ühiselamus ei toimunud nõukogu koosolekud sageli mitme kuu vältel. Kuid just seal tuleks läbi arutada iga väiksemgi korra- ja distsipliinirikkumise juhtum ning võtta tarvitusele abinõud nende likvideerimiseks.

Ühiselamute nõukogudel tuleb oskuslikult rakendada kõiki kommunistliku kasvatustöö vorme ja meetodeid. Kogu poliitilise ja kultuurilise töö ning igapäevase kasvatustöö sisu peab olema suunatud sellele, et arendada meie noortes neid iseloomujooni, mis on omased kommunismi ülesehitajatele.

J. Lott,

ELKNÜ TRÜ Komitee olustiku sektori juhataja

PRAKTIKUM RAVIMTAIMEDE KATSEPÕLLUL

J. Tammeoru foto

Õppe- ja teadusliku töö lähendamiseks praktikale rajati farmakognoosia kateedri juurde ravimtaimede katsepõllud. Õppepersonali ja üliõpilaste mitmeaastaste ühiste jõupingutuste tulemusena on katsepõllud kujunenud praegu hästisisustatud õppe- ja teadusliku töö baasiks. Suurt abi selleks on andnud ülikooli haldusaparaat. Katsepõllud on ainukesteks sellelaadilisteks Eesti NSV-s. Teaduslik uurimistöö toimub siin tihedas koostöös Üleliidulise Ravimtaimede Teadusliku Uurimise Instituudiga (ВИЛАР). Koostöö tulemused on juba rakendatud sovhooside tootmispraktikasse.

P i l d i l: Farmaatsia II kursuse üliõpilased suvisel menetluspraktikumil ravimtaimede katsepõldudel kaukaasia püreetri õite katsekogumisel.

Huvitav suvepraktika vennasrahvaste juures

Ajaloo-keeleteaduskonna eesti filoloogia soome-ugri eriharu üliõpilaste suvepraktika on igal aastal kujunenud väga mitmekesiseks ja muljeterikkaks. Korduvalt on soome-ugri keeli õppivad üliõpilased olnud suviti praktikal liivlaste, karjalaste ja vadjalaste juures. Neil retkedel on tutvutud vastavate keelte foneetiliste iseärasuste ja grammatilise struktuuriga, saadud hulgaliselt sõnavara, kogutud materjali kursuse- ja diplomitööde kirjutamiseks ning täiendatud nende materjalidega kateedri õppebaasi.

Sel suvel olid nimetatud eriharu V kursuse üliõpilased prof. P. Ariste juhendamisel menetluspraktikal Leningradi oblasti Vinnitsa rajoonis elunevate vepslaste juures. Samas viibis keeleuurimisekspeditsioonil ka rühm sama eriharu IV kursuse üliõpilasi.

Korraldatud keeleuurimismatk vepslaste juurde võimaldas meie üliõpilastel praktiliselt tutvuda vepsa keelega, kinnistada siin oma teoreetilisi teadmisi vastava keele alal ja ka tegelikult kasutada ja arendada oma vepsa keele oskust kõneluses kohaliku rahvaga.

Et praktikal kogutud materjale süstematiseerida ja saada ülevaadet uuritavate nähtuste kohta, samuti aga ka selleks, et kergendada üliõpilaste tööd ja muuta suviseid praktikaid viljakamateks, on enamus kursuse- ja diplomitööde teemasid seotud praktikal kogutud materjalidega või koguni baseeruvad neil. Nii valmivad käesoleval õppeaastal IV kursusel tööd vepsa keele palatalisatsiooni, adverbide esinemuse ja kasutamise kohta, ülevaated vepsa keele ehitus- ja karjandusalasest sõnavarast jne. V kursusel on kaks üliõpilast valinud oma diplomitööde teemad vepsa keele alalt.

Üldiselt on vepsa keel Vinnitsa rajoonis hästi säilitanud oma erijooned ja pakub seega rikkalikku materjali mitte ainult vepsa keele enese sisemise arengu seaduspärasuste, vaid ka üldse soome-ugri keelte, eriti aga läänemere-soome keelte uurimisel.

Tuleb märkida sõbralikku vastuvõttu kohaliku rahva ja ametiasutuste poolt ja igakülgset abi meie üliõpilastele-praktikantidele nende uurimisülesannete täitmisel. Eriti palju leidus häid keelejuhte — vepslasi, kelledelt pandi kirja arvukaid tekste erinevate elualade kohta, samuti aga ka rahvajutte ja kohanimede seletusi.

Vepslaste asumisala pakub aga ka looduslikult väga palju huvitavat ja kaunist. Kiirevoolulised kärestikulised, sageli otse mägestikujõgesid meenutavad Ojati ja Šokša jõgi, metsade vahel helkivad pikad, kääruliste soppide ja lahtedega paeljad järved, kõrguvad mäekuplid, milledelt avaneb avar vaade mööda jõeorgusid hargnevatele asulatele, väga palju värvikirevaid lillerikkaid paiku. Ilusa looduse tõttu võib seda ala õigusega nimetada üheks kaunimaist NSV Liidu Euroopa-ala põhjaosas.

Tagasisõidu Leningradi sooritas enamik praktikante laeval mööda Süvärit, Laadogat ja Neevat. Pikk, looduslikult kaunis veetee pakkus veelkordselt palju elamusrikast ja meeldejäävat.

*

Soome-ugri keelte kateedri poolt organiseeritud ekspeditsioon, mille juhiks oli vanem-õpetaja P. Palmeos, kogus dialektoloogilist materjali valdai-karjalaste juures Novgorodi oblasti Valdai rajoonis.

Valdai-karjalased on oma praegusse asukohta asunud alles pärast Stolbovo rahu (1617. a.), millal osa karjalasi rootslaste ikke vältimiseks otsis endale uut elukohta Tveri, Novgorodi ja Moskva maadel. Üks osa väljarändajaid leidis uue asukoha Valdai mäestiku rajoonis. Siit tuleneb ka valdai-karjalaste ja nende murde nimetus.

Valdai-karjalased on säilitanud oma murde palju puhtamana ja vanemal kujul kui ülejäänud karjalased, kes jäid oma endisele asukohale. Seepärast on valdai-karjala murre väga huvitav uurimisobjekt soome-ugri eriharu üliõpilastele ja aspirantidele.

Materjali koguti peamiselt Jakonovo külast, mis oli ekspeditsiooni peatuskohaks, aga ka teistest lähedalasetsevatest valdai-karjala murret kõneleva elanikkonnaga küladest. Kui kahel eelneval aastal piirdus ekspeditsioon ainult selle alaga, siis võttis käesoleval suvel osa ekspeditsiooni liikmeid esmakordselt ette pikema keelematka kõige lõunapoolsemate karjalaste alale. Tutvuti Demjanski rajooni kahe külaga, kus karjala keele murre on kõikidest teistest karjala murretest erinev. Olgu tähendatud, et varem ei olnud seda murret ükski keeleuurija kirja pannud.

Ekspeditsiooni liikmed kogusid kahe nädala jooksul rohkesti dialektoloogilist materjali, mille läbitöötamisele on nüüd asutud.

R. Karelson
M. Norvik

Muljeid Tsihhis-Dziri puhkekodust

Vahelduvad jaamad, maakohad, järved ning jõed. Rong aga kihutab. Läbisime Rostovi Doni ääres — Kaukaasia väravad, nagu teda nimetatakse. Aknast avaneb vaade lõpmatutele mägedele, teisel pool kohiseb Must meri. Möödume Sotšist, Suhhumist, kuid terashobu sööst ei rauge.

Alles kuuekümne teisel tunnil pärast väljumist Moskvast saabub kauaoodatud jaam — Kobuleti, kust 7 km kaugusel asub NSVL Kultuuriministeeriumi kõrgemate koolide puhkekodu «Tsihhis-Dziri», mis on reisi lõppsihiks.

Olemegi Kobuletis, kust tee läheb mägedesse autol. Ning siis saabume puhkekodusse.

Loodus on imeilus — aina mäed ja orud mandariini-, apelsini- ja sidrunipuude ning teepõõsastega. Samas kasvab palm, õitseb magnoolia ja eukalüptus, samas ääristab teed metsik pilliroog. Puhkekodu ise asub mäe tipul. Inimesi on puhkekodus ligi 160. Neid on nii Moskvast ja Leningradist, Tbilisist ja Erevanist, Gorkist, Riiast ja paljudest teistest linnadest kogu Nõukogude Liidus. On õppejõude, aspirante ja üliõpilasi, on kooliõpilasi ja teisi töötajaid.

Esimesed tutvused. Siin nad on — moskvalased Margarita, Nikolai, Sergei, Arkadi, Dolja, leningradlased Nataša, Geno, Rita, lätlane Voldemar. Gorkilane Ksenja jutustab oma elust, oma kodulinnast, huviga kuulatakse armeenlase Amo sõnavõttu, grusiinlane huvitub Tartu üliõpilaste elust ja tegevusest, hiinlane jutustab elust Hiina Rahvavabariigis ja õppetööst Moskva Värviliste Metallide Instituudi üliõpilasena.

Mööduvad päevad, nädalad. Unustamatuteks jäävad ühised rännakud mägedes, tutvumised naaberpuhkekodudega, spordivõistlused, külaskäik Batumi botaanikaaeda, ekskursioon Batumi ja kõik muu, mis on seotud puhkusega puhkekodus «Tsihhis-Dziri».

Viimane päev. Vahetatakse viimaseid muljeid, vahetatakse aadresse, antakse lubadusi veelgi paremini tulevikus töötada ja teha kõik, et kujuneda oma ala headeks spetsialistideks, aktiivseteks nõukogude ühiskonna liikmeteks.

H. SILLASTU,
arstiteaduskonna raviosakonna VI kursuse üliõpilane

Möödunud nädalal

Tolstoile pühendatud aktus

Möödunud laupäeval toimus TRÜ aulas koosolek L. N. Tolstoi 125. sünniaastapäeva tähistamiseks. Ülevaate kirjaniku elust andis vanem-õpetaja J. Bilinkis. Tolstoi teostest eesti keeles kõneles üliõpilane A. Tamm.

Kohtumisõhtu L. Ošaniniga

Keemiahoone ringauditooriumis toimus kohtumine Stalini preemia laureaadi L. Ošaniniga. Luuletaja jutustas rahvusvahelistest noorsoofestivalidest, millest ta on osa võtnud, ja luges oma luuletusi. Kohtumisest osavõtnud noored tervitasid soojalt meie maa silmapaistvat luuletajat.

Laste näitering alustas tööd

Neil päevil alustas ülikooli klubis tööd laste näitering. Näiteringi hakkab juhtima sm. L. Laar. Juba esimestel harjutustundidel hakkasid väikesed isetegevuslased õppima näidendit, mis tahetakse lavale tuua Oktoobrirevolutsiooni 36. aastapäevaks.

Tartu Riikliku Ülikooli naiskoor alustas tööd

Ülikooli klubi saalist kostab tuttav meloodia — see on eesti klassiku Miina Härma laul «Ei saa mitte vaiki olla». Tartu Riikliku Ülikooli naiskoor on jälle alustanud oma tööd. Paljude endiste lauljate kohtadele, kes lõpetasid oma õpingud TRÜ-s, on astunud uued, äsjased abituriendid paljudest eri koolidest. Laul liidab ja teeb neid sõpradeks ning naiskoorist kujuneb jällegi monoliitne kollektiiv.

Ligi 130 üliõpilast, kes kuuluvad naiskoori perre, on võitnud laulusõprade üldise tunnustuse. Koor on alati olnud oodatud külaliseks vabariigi pealinnas Tallinnas, samuti on koori kontserdid hästi vastu võetud tartlaste poolt.

Koori kunstilise taseme hoogne kasv, samuti laialdane ja mitmekesine repertuaar on võimaldanud kooril sooritada ulatuslikke kontsertmatku ka vennasvabariikidesse. Meenutagem siin matku marsruutidel Riia—Vilnius—Kaunas ja Pihkva—Leningrad—Narva—Kiviõli.

Koori rikkalikus repertuaaris oli vene, eesti ja lääne klassikalist kooriloomingut, nõukogude heliloojate laule ja rahvalaule. Viimastest esitati mitu laulu algkeeles.

Kontsertmatkade õnnestumisest annavad tunnistust soojad tervitus- ja tänusõnad Leningradi, Riia, Vilniuse, Kaunase, Tallinna jt. linnade töötajailt ja õppivalt noorsoolt, kes ümbritsesid kooriliikmeid kõikjal poolehoiu ning tähelepanuga.

Naiskoori 1953/54. õppeaasta perspektiivtööplaanis on suuremate üritustena sügissemestril kontsertmatk Vilniusse ja Kaunasesse ning koos üliõpilasmeeskooriga esinemine Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünniaastapäeva tähistamiseks toimuval juubeliaktusel. Naiskoori sügissemestri kontsert on planeeritud novembrikuu lõppu.

Kevadsemestril, pärast traditsioonilist semestrikontserti, kavatseb koor koos TRÜ meeskooriga sõita külla Tallinna õppivale noorsoole ning anda kontserdi RAT «Estonias».

Oma avarate tegutsemisvõimaluste eest võlgneb koor tänu parteile ja Nõukogude valitsusele. Ka TRÜ rektoraat ja ametiühing osutavad koorile igakülgset abi. Hoolsa ning püsiva tööga nõukoguliku laulukultuuri viljelemisel püüab TRÜ naiskoor olla selle suure hoolitsuse vääriline.

D. Paurson,
TRÜ naiskoori aseesimees

KROONIKA

Uusi õppejõude Tartu Riiklikus Ülikoolis

NSVL Kultuuriministeeriumi poolt kinnitati TRÜ uueks õppeprorektoriks juriidiliste teaduste kandidaat I. Sildmäe.

Oftalmoloogia kateedris: assistent A. Jents — TRÜ lõpetanu; assistent E. Karu — TRÜ lõpetanu.

Vene kirjanduse kateedris: van.-õpetaja J. Bilinkis — Leningradi Riikliku Ülikooli aspirantuuri lõpetanu.

Vene keele kateedris: õpetaja M. Kiisk — TRÜ lõpetanu; õpetaja A. Metsa; õpetaja V. Kilk — TRÜ lõpetanu.

Klassikalise filoloogia kateedris: õpetaja E. Prikk — TRÜ lõpetanu; õpetaja A. Kuk — Leningradi Riikliku Ždanovinimelise Ülikooli lõpetanu.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris: õpetaja V. Pino — TRÜ aspirantuuri lõpetanu.

Dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedris: õpetaja T. Reinvald — Moskva Riikliku Ülikooli lõpetanu.

Poliitökonoomia kateedris: kat. juhataja E. Mikkelsaar; õpetaja O. Kaasik; õpetaja K. Indre.

Marksismi-leninismi kateedris: õpetaja O. Piik.

Toimus aruande-valimiskoosolek

16. septembril toimus matemaatika-loodusteaduskonna bioloogiaosakonna komsomoli-algorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek. Koosolekul kuulati ära algorganisatsiooni sekretäri sm. S. Onno aruanne möödunud õppeaasta kevadsemestri töö kohta. Algorganisatsiooni töö tunnistati rahuldavaks.

Pikema sõnavõtuga esines koosolekul matemaatika-loodusteaduskonna prodekaan sm. Perk, kes rõhutas komsomoli-algorganisatsiooni ja parteiorganisatsiooni vahelise sideme tugevdamise vajadust.

E. Pihu

Ajakirjanduse levitajad tööle!

Ajakirjandus omab väga tähtsat kohta ideelis-poliitilises kasvatustöös, on parimaks vahendiks laiade rahvahulkade teadlikkuse tõstmisel. Seepärast pööratakse kõigis asutustes ja ettevõtetes erilist tähelepanu ajakirjanduse tellimisele. Kahjuks ei saa seda aga öelda ülikooli kohta. Möödunud aastaga võrreldes on lood ajakirjanduse levitamisega üliõpilaste hulgas praegu väga halvad. Paljudel kursustel ei ole ikka veel valitud ühiskondlikke ajakirjanduse levitajaid. Seda tuleb nüüd kiiremas korras teha.

Ajakirjanduse levitamine ei piirdu mitte ainult tellimuste vastuvõtmisega, eriti ülikoolilehe osas. Ajakirjanduse levitajate ülesandeks on hoolitseda ka selle eest, et iga üliõpilane, kes on tellinud ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool», selle ka õigeaegselt kätte saaks. Levitajate hooletu töö tagajärjel vedelevad aga tellitud ajalehed sageli terve nädala dekanaatides, enne kui nad jõuavad üliõpilaste kätte.

Selline lubamatu töössesuhtumine tuleb lõpetada. On ju ülikoolileht üliõpilaste ja õppejõudude endi häälekandja ja seetõttu peab iga ülikooli kollektiivi liige tundma selle vastu suurimat huvi.

Seltsimehed ajakirjanduse levitajad! Asuge viibimatult oma vastutusrikkale tööpostile!

A. Vares

Zooloogia kateedri välistöödest 1953. a. suvel

Prof. H. RIIKOJA,
TRÜ zooloogia kateedri juhataja

Zooloogia kateedri teadusliku töö keskseks probleemiks on Eesti NSV siseveekogude uurimine. Selle töö peamiseks sihiks on kaasa aidata meie sisevete kalamajandusele ratsionaalsete bioloogiliste aluste väljatöötamisele. Et probleem on väga ulatuslik, toimub selle läbitöötamine kõige tihedamas kontaktis Eesti NSV Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudi hüdrobioloogide rühmaga. Töö veelgi ulatuslikumale alusele rajamiseks on Zooloogia ja Botaanika Instituudil sõlmitud kokkulepe Sisemaa Veekogude Riikliku Kalatööstuse Trustiga. Tihe kontakt on loodud ka Eesti Kalakaitse ja Kalakasvatuse Valitsuse, eriti selle Tartu rajooni inspektuuriga, Kalatööstuse Peavalitsusega jne. Eriti suur on olnud kahe esimese asutise huvi töö vastu. Vastavalt sellele on nad uurimistöid korduvalt tõhusalt abistanud transpordi, püüstega, tööjõuga jne. Kogu probleemi üldjuhendajaks on TRÜ zooloogia kateedri juhataja prof. H. Riikoja.

Nimetatud probleemi raamides toimuski suurem osa kateedri välistöödest. Esimesena võiks nimetada juba mitmendat aastat teostatavat Eesti NSV järvede uurimist, mis hõlmab peamiselt meie vabariigi üle 20 ha-lise pindalaga vabariikliku tähtsusega järvi. Viimaste kõrval pühendatakse tähelepanu ka mõnedele väiksematele järvedele, mis ühe või teise omaduse (näit. huumusainete rikkuse, kalastiku iseloomu jne.) tõttu on hüdrobioloogiliselt või ihtüoloogiliselt eriti huvitavad. Nende tööde korraldajaks ja välistööde juhatajaks on Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudi teaduslik töötaja N. Mikelsaar. Tegelikest töödest võtavad peale akadeemia töötajate osa ka TRÜ zooloogia, botaanika ja geograafia kateeder, kes suunavad sellele tööle oma menetluspraktikante ja diplomande.

Käesoleva aasta suvel läkitas zooloogia kateeder neile töödele kolm kolmanda ja kümme neljanda kursuse üliõpilast. Üldiste andmete ja materjalide kogumise kõrval pidi iga praktikant hankima materjali oma individuaalteema jaoks. Pärast läbitöötamist kasutatakse saadud andmeid kursuse- või diplomitöö kirjutamiseks. Ühtlasi kasutatakse neid aga ka Kalatööstuse Trustile esitatavate järvekirjelduste ja majandamisplaanide koostamisel.

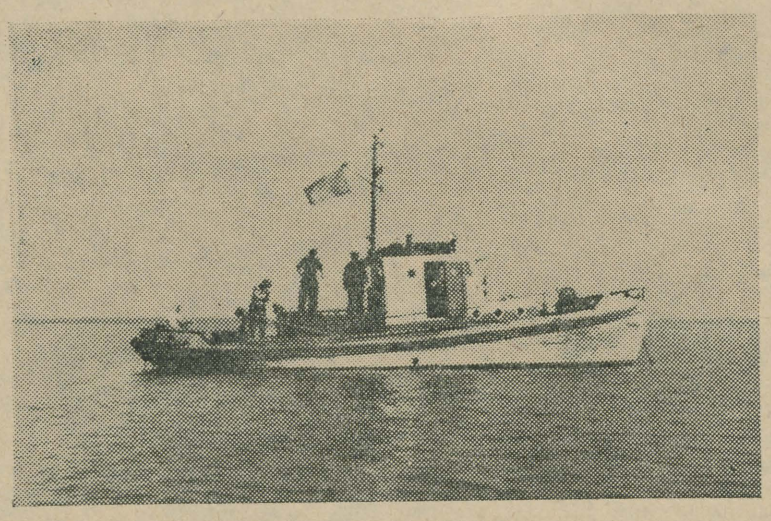

Võrtsjärve uurimise ekspeditsioon mootorlaeval «Valvur».
Õ. Tölpi foto

1951. a. suvel uuriti 22 ja 1952. a. 37 järve Eesti NSV kesk- ja lõunaosas. Käesoleva aasta suvel töötas järvedeuurimise ekspeditsioon eeskätt meie vabariigi põhja- ja lääneosas. Uurimisi teostati 27 suuremal järvel ja 8 väikesel aheljärvel Kooraste lähedal. Ekspeditsioonist osavõtnud üliõpilaste-zooloogide individuaalsed uurimisteemad on väga mitmesugused ilmega. Näiteks uurib Eesti NSV järvede põhjafauna kvantitatiivset koosseisu Silve Onno ja kvalitatiivset koosseisu E. Remm. Arvestades teemade kokkukuulumist töötavad mõlemad tihedalt käsikäes. Särje väliskuju erinevusi eri järvedes ja nende erinevuste seost keskkonna tingimustega uurib L. Ase. Sama küsimust ahvena kohta selgitab H. Summer. Faunistiliste tööde näiteks võiks olla A. Mäemetsa töö «Eesti NSV järvede kladotseeride faunast» ja H. Veldre teema «Eesti NSV järvede *Calanoida* ja *Cyclopoida* faunast». Olgu märgitud, et kõik need loomarühmad sisaldavad hulga toiduks tarvitatavaid liike. A. Järvekülje teemaks on «Jõevähi bioloogiast ja majanduslikust tähtsusest Eesti NSV-s». Meie veelindudest on Sven Onno valinud oma uurimisobjektiks püttide perekonna, sest siia kuuluv tuttpütt (*Podiceps cristatus*) on linnuroni — tuntud ohtliku ja laialtlevinud kalaparasiidi — peremeheks ja edasikandjaks.

Käesoleval suvel uuritud suuremate järvede hulka kuulub ka Võrtsjärv, mis on meie kalamajanduslikult tähtsamaid siseveekogusid. Arvestades seda ongi tööplaani võetud Võrtsjärve pikemaajalisem detailsem uurimine, mis teostatakse osalt ekspeditsioonilisel teel, osalt statsionaarselt. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudil on kavatsus rajada Võrtsjärvele hüdrobioloogiliste ja ihtüoloogiliste uurimistööde baas ja asutada selleks siia ajakohane hüdrobioloogiajaam.

Võrtsjärve uurimist alustati käesoleval kevadel, kusjuures eriti töö toimus juuli lõpupäevadest kuni augusti keskpaigani. Siis võtsid uurimisekspeditsioonist osa ihtüoloogid, hüdrobioloogid, keemikud, botaanikud, hüdroloogid, geograafid jt., kokku umbes 30 inimest. Ekspeditsiooni tugipunkte oli kolm — Rannakülas, Vehendil ja Valmas. Uurimissõitudeks kasutati TRÜ mootorpaati ja Kalakaitse ja Kalakasvatuse Valitsuse Tartu rajooni inspektuuri valvelaeva. Võrtsjärve uurimiseks koostati kateedri poolt brigaad, kuhu kuulusid kateedri juhataja professor H. Riikoja, Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudi teaduslik töötaja Õ. Tölp, zooloogia kateedri vanem-laborandid I. Lissenko ja E. Teder ning menetluspraktikandid Silve Onno (IV k.) ja R. Vaganay (III k.). Brigaadi ülesandeks oli esialgse pildi saamine Võrtsjärve põhja iseloomust ja põhjafauna kvalitatiivsest ning kvantitatiivsest koosseisust, milleks brigaad teostas väljasõite järve mitmesugustesse osadesse. Põhjafauna proove koguti 169-st punktist, kokku üle 400.

Järgneb.

Kehakultuur ja sport

Asuge treeningule!

Õppetöö algusega langeb kokku ettevalmistava perioodi teise etapi algus suusatajate aastaringses treeningus.

Kui üliõpilaste suvi-sügistreeningu esimene etapp (suvel) toimub peamiselt individuaalkorras õppevaheajal või praktikumidel, siis teisel etapil (alates septembrist) toimuvad treeningud organiseeritult.

Et käesoleval, õppeaastal kindlustada TRÜ suusatajate veelgi edukamat esinemist, on kehakultuuriteaduskonna suusaspordikateeder planeerinud treeningud sobivamatele aegadele, arvestades seda, et halbade ilmade korral treeningtunnid võiksid toimuda saalis.

Täpsemad treeningtundide ajad saab teada spordiklubist ja suusaspordi kateedrist.

Asuge kõik järjekindlale treeningule! Sellega annate omapoolse panuse ülikooli suusaspordi taseme edasiseks tõusuks.

TRÜ kehakultuuriteaduskonna suusaspordi kateeder

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая. Больше внимания на коммунистическое воспитание молодёжи.

И. Лотть. Улучшить идеологическую работу в общежитиях ТГУ.

Р. Карельсон, М. Норвик. На летней практике в братских республиках.

II страница

Д. Паурсон. Женский хор ТГУ начал работу.

Х. Силласту. Впечатления из дома отдыха.

Проф. Х. Рийкоя. О летней работе кафедры зоологии.

Информации.

Toimetaja kt. V. PALM

MD 03861 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2707

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (197) Reedel, 9. oktoobril 1953. a. VI aastakäik

Ühiskonnateaduste tundmaõppimine peab kasvatama meie üliõpilastes veendumust kommunismi ürituse võitmatuses, piiritut ustavust kommunistlikule parteile ja sotsialistlikule kodumaale, rahvaste sõprust ja proletaarset internatsionalismi

Valmistuda õigeaegselt ühiskonnateaduste seminarideks

Üleülikooliliselt õpetatavate ühiskonnateaduste — marksismi-leninismi aluste, poliitilise ökonoomia, dialektilise ja ajaloolise materialismi — omandamisel on eriti tähtis koht seminaridel.

Seminaride põhiülesanne seisneb selles, et süvendada küsimuste plaanikindla ja asjaliku arutluse teel vastavate õppeainete tundmaõppimist, marksismi-leninismi loovat kasutamist ühiskondliku elu nähtuste tõlgitsemisel. Samal ajal on seminar teatavasti vahendiks, mille abil teostatakse kontrolli üliõpilaste teadmiste taseme üle. Eksamite ja arvestuste vahelisel perioodil on just seminar üheks olulisemaks näitajaks, kuivõrd hästi on omandatud vastava aine see või teine põhiküsimus üliõpilaste poolt. Järelikult oma ülesandeid täitnud seminar on suureks eelduseks arvestuste ja eksamite parimatele tulemustele.

Seminar võib aga anda soovitud tulemusi ainult sel juhul kui ta on hästi ette valmistatud nii üliõpilaste kui ka õppejõudude poolt. Ainult hoolikas ettevalmistus seminariks on eelduseks seminari heaks korraminekuks. Vastasel korral see eeldus ei muutu tegelikkuseks. Küsimusi halvasti või mitteküllaldaselt omandanud üliõpilane on seminaril passiivne, ta ei võta aktiivselt osa probleemide asjalikust arutlusest. Üliõpilaste passiivsus seminaril kutsub aga paratamatult esile lubamatu «küsimuste-vastuste» meetodi seminari läbiviimisel ja viib tavaliselt selleni, et seminari juhatav õppejõud, olles välja selgitanud suured lüngad üliõpilaste teadmistes, hakkab selgitama küsimusi, milliseid üliõpilased juba seminarile tulles oleksid pidanud teadma. Kahjuks esineb taolisi passiivseid, «küsimuste-vastuste» meetodil baseeruvaid seminare veel küllaldaselt ühiskondlike distsipliinide alal ja antud pahega võitlemise ainsaks vahendiks on senisest suurema tähelepanu pühendamine seminarideks ettevalmistamisele, kuna ainult hoolikas ettevalmistus moodustab olulise ja ühtlasi määrava tingimuse ülalmainitud pahede likvideerimiseks.

Tuleb tõsta nii üliõpilaste kui ka õppejõudude vastutustunnet just seminarideks ettevalmistuse perioodil. Eelkõige on vaja likvideerida see pahe, et seminarideks ettevalmistustööd mõnede üliõpilaste ja isegi õppegruppide juures alustatakse 1—2 päeva enne seminari algust. Tuleb nõuda üliõpilastelt, et nad seminarideks ettevalmistustööd alustaksid mitte hiljem kui üks nädal enne seminari, kusjuures nad iga päev pühendaksid antud aine uurimisele teatud kindla aja. Kuid vähe on sellest, et püstitada nõudeid — tarvis on organiseerida üliõpilastele vajalikku abi seminaride ettevalmistusprotsessis, eelkõige anda aga metoodilist abi, kuna just seminaride ettevalmistuse metoodiline külg jätab palju soovida. Käesoleval õppeaastal on õppekabinettide juures veel vähe korraldatud loenguid, vestlusi ja konsultatsioone iseseisva õppimise küsimustes üldse, seminaride ettevalmistamise küsimustes eriti.

Ühiskonnateaduste seminarideks ettevalmistamisel üliõpilaste osas on vaja kõigepealt silmas pidada, et põhjalikult uuritaks seminari kavas ettenähtud algallikaid, eelkõige marksismi-leninismi klassikute teoseid. Siia kuulub Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini tööde tähelepanelik lugemine ja iseseisev konspekteerimine. Algallikate uurimist tuleb alustada varakult, mitte hiljem kui üks nädal enne seminari. Sealjuures mitte kasutada võõraid konspekte! Teise üliõpilase konspekt ei võimalda mõista algallika rikkust ja on üheks passiivsuse põhjuseks seminaril!

Teiseks tähtsaks momendiks on seminaride kavas ette nähtud kõigi küsimuste iseseisev lahtimõtestamine eelkõige algallika konspekti kaasabil, samuti loengu ja muu abimaterjali kasutamine algallikast omandatud teadmiste laiendamiseks ja arendamiseks. Arusaamatud küsimused tuleb välja selgitada, kasutades õppejõudude abi konsultatsioonitundides. Ilmtingimata tuleb taotleda arusaamatute küsimuste selgitamist veel enne seminari, sest iga üksiku üliõpilase mittearusaamine küsimusest seminaril raiskab teiste üliõpilaste aega.

Ettevalmistus sõnavõtuks igale seminari plaanis olevale küsimusele moodustab järgmise astme seminariks ettevalmistamise protsessis. Sõnavõtt peab näitama üliõpilase oskust loovalt kasutada marksismi-leninismi teooriat ühiskondliku elu nähtuste käsitlemisel, näitama üliõpilast kui aktiivset nõukogude ühiskonna liiget, kes tunneb tõelist huvi ühiskonna arenguseaduste tundmaõppimise ja nende kasutamise vastu ning on suuteline mitte ainult mõistma, vaid ka ellu viima kommunistliku partei ja nõukogude valitsuse poliitikat. Üliõpilase aktiivsus seminaris näitab, et ta on hästi omandanud aine ning oskab seda kasutada.

Eelpoolmainitud momendid moodustavad hädavajalikud elemendid seminarideks ettevalmistamise protsessis. Kuid kindel on see, et nende jälgimine üliõpilaste poolt ning õppejõudude suurima tähelepanu pühendamine just seminaride-eelsele tööle tagab parimad töötulemused seminaril ja on pandiks õppeedukuse edasisele tõusule ühiskonnateaduste alal meie ülikoolis.

Esimesi muljeid ühiskonnateaduste seminarilt

NLKP XIX kongressi poolt püstitatud grandioossete ülesannete elluviimiseks vajame suures ulatuses uut kõrgeltkvalifitseeritud ja poliitiliselt hästi ettevalmistatud kaadrit. Igal aastal suureneb kõrgematesse koolidesse vastuvõetavate üliõpilaste arv, suurenevad võimalused tutvuda nõukogude teadusega, maailma eesrindlikuma teadusega.

Kommunistlik partei õpetab, et on olemas üks teadus, mille omandamine peab olema kohustuslik kõigis teaduseharudes, see on marksistlik-leninlik teadus ühiskonnast, ühiskonna arenemise seadustest. On vajalik, et noored õpiksid loovalt marksismi-leninismi aluseid, et neist kasvaksid mitte kitsasse spetsialiteeti sulgunud inimesed, vaid aktiivsed ühiskonnategelased.

Õppetöö ühiskonnateadustes toimub ülikoolis loengute ja seminaride näol. Ja just seminaridel ning seminaride ettevalmistusperioodil omandavad üliõpilased marksismi-leninismi alused. Nad töötavad iseseisvalt läbi marksismi-leninismi klassikute teoseid, omandades neist selle, milleta pole võimalik ükskõik millise teaduseharu omandamine.

Geoloogiaosakonna I kursuse üliõpilastel toimus käesoleval õppeaastal esimene seminar marksismi-leninismi alustes teemal «Marxi ja Engelsi «Kommunistliku partei manifest»», teosest, mis on olnud aastakümneid kogu maailma töölisliikumise võitlusprogrammiks ja suunanäitajaks.

Olles korralikult kuulanud seminarilé eelnevad loengud ja töötanud iseseisvalt läbi kohustusliku kirjanduse, kujunes seminar kõigiti huvitavaks ja sisukaks. Mis puutub aga sõnavõttude rohkusse, siis peab mainima, et siin valitses teatud tagasihoidlikkus.

Esimesena võttis sõna kommunistlik noor A. Raukas, kes valgustas põhjalikult ajaloolist olukorda enne «Kommunistliku partei manifesti» ilmumist. Veel võtsid sõna üliõpilased Ü. Sirk, R. Vaher, A. Liiv jt. Sõnavõttudest nähtus, et üliõpilased olid hästi omandanud Marxi ja Engelsi «Kommunistliku partei manifesti» ideed, seega ka ühiskonnateaduste põhimised alustõed.

Lõpuks võttis sõna seminari juhataja sm. V. Mäe, kõneldes ideoloogilise võitluse tähtsusest. Tuues arvukaid näiteid praegusest kodanlikust maailmast näitas sm. Mäe, kuivõrd tähtis on võidelda kodanlike igandite vastu, mis meie noorteski on veel mõningal määral juurdunud.

Järgmiseks seminariks tahavad I kursuse geoloogid ette valmistuda veel paremini, et seminar võiks kulgeda rohkete sõnavõttude ja üldiste arutelude õhkkonnas. Üliõpilased teavad, et ühiskonnateaduste seminar on iseseisvas töös omandatud teadmiste kontrolliks Lenini-Stalini surematu õpetuse põhjalikuks tundmaõppimiseks.

E. Noormägi,
geoloogiaosakonna I kursuse üliõpilane

MITTE PEATUDA SAAVUTATUL

Geoloogiaosakonna II kursuse komsomoligrupp oli möödunud õppeaastal üks eesrindlikumaid ja elujõulisemaid komsomoligruppe matemaatika-loodusteaduskonnas.

Grupp ühendas endas üle 95% kursuse üliõpilastest. Ka talvine eksamisessioon möödus kursusel ja grupil edukalt — esines ainult üks üliõpilane, kes sai rahuldava hinde. Ainult väga headele hinnetele õppis 6 üliõpilast. Kursuselt võis õigustatult oodata häid tulemusi ka kevadsessioonil. Milliseks kujunes aga olukord tegelikult?

Kevadsessioonil sai ainult kõrgeimad hinded vaid kommunistlik noor L. Kaudre, hinne «rahuldav» esines aga kuuel kommunistlikul noorel. Eriti häbistav on aga see, et pooled neist rahuldavaist hindeist saadi marksismi-leninismi aluste eksamil.

See näitab, et geoloogiaosakonna II kursuse kommunistlikud noored eesotsas grupporg sm. Karisega, ei omandanud küllaldase teadlikkusega õppeainet, ei osutanud vajalikku nõudlikkust igapäevases õppetöös, rahuldus saavutatud edusammudega. Grupikoosolekuid toimus kevadsemestril vaid paaril korral. Ei korraldatud välkkoosolekuid, mistõttu ei suudetud õppetöös õigeaegselt avastada puudusi.

Käesoleval õppeaastal peab uus grupiorganisaator sm. Saarelaid koos kogu grupiga täie printsipiaalsusega võitlema distsipliinirikkumiste ja mitteküllaldase ettevalmistuse juhtumite vastu, pideva ja järjekindla teadmiste omandamise eest kogu semestri vältel. Ainult siis võime olla kindlad, et geoloogiaosakonna II kursuse komsomoligrupp jällegi asub oma kohale teaduskonna parimate komsomoliggruppide hulgas.

T. Orav

Muudame kauniks oma ühiselamu ümbruse

Õhtuhämaruse laskudes linnatänavaile löövad üksteise järele särama Aia tänaval nr. 36 asuva üliõpilaste ühiselamu aknad. Täitnud oma päevased ülesanded, on selle maja arvukas pere saabumas koju.

Nagu sageli viimase kahe nädala jooksul on toas nr. 65 ka täna õhtul elav arutelu.

«Kuidas homme tööd korraldada?»

«Kolm kirkadega sirelite mäelel»

«Üks tüdrukutest siluma.»

«Kuidas rulliga?»

«Oh, selle toome kohale oma järel.»

«Aga kust saame mulda?»

Need on IV kursuse bioloog Toivo Orav, kes äsja saabus geneetika ja darvinismi laboratooriumist, kus sooritas katseid, V kursuse mehhaanik Hillar Vallner ja teised selle toa elanikud, kes koostavad järgmiseks päevaks tööplaani oma ühiselamu ümbruse korrastamiseks, milleks nad tahavad kulutada hommikupoolse osa päevast.

Töö nõuab palju kooskõlastamist. Meie ülalmainitud rühm kaalutleb otstarbekohasust ja võimalusi arvesse võttes, kuidas kasutada tööjõudu ratsionaalselt, raiskamata asjatult ainustki tundi, millised tööd võtta esimesena järjekorda. Leitakse, et maja ja tänava vahetine ala saaks juba lõplikult välja ehitada.

Üliõpilastele meenub, et kustki Tähtvere poolt kaldast saaks hõlpsasti autosse laadida mulda. Vaja hankida transportosakonnast isekallutaja, auto on vaja küsida päev ette...

Hillar Vallner koostab kava, kuidas suure varemete-ala puhastamist ja väljakute nivelleerimist mehhaniseerida, sest muidu on ülesanne ikkagi liiga suur...

Nõupidamine on elav ja loov. Seisukohtade avaldamises ja kalkulatsioonides on tunda juba kogemusi, organiseerimisoskust.

Korrastataval maa-alal (Tartu linna taastamise objekt nr. 13) tuleb tehnilise dokumentatsiooni kohaselt rusu ja prahti kanda 60 m kaugusele koguses, mis nõuab 10 300 töötundi. Muude töödega kokku on kogu töö maht 20 766 töötundi.

Suur osa sellest tööst tehti ära möödunud aasta kevadel. Nüüd võib juba asuda mänguväljakute planeerimisele, millede kujundamine algab drenaaži ehitamisega pinnasesse. Ehitustööd juhendavad oskuslikult Aino ja Hugo Huimerind sportmängude kateedrist ja ülikooli spordiklubist.

Ühiselamu ümbrusesse rajatakse kaks võrkpalli-, üks korvpalli- ja üks kurnimängu väljak. Vabaks jäävatele aladele asutatakse elavaiad ja rajatakse kõnniteed.

Säästmata jõudu ja energiat on seda ühiskondliku töö ülesannet täitma asunud kogu matemaatika-loodusteaduskonna ligi 700-liikmeline kollektiiv.

H. Aasamaa

Pildil: Rühm üliõpilasi rulliga teed tasandamas.
J. Miku foto

Matemaatika-loodusteaduskonna kateedrijuhatajate koosolekult

30. septembril toimus matemaatika-loodusteaduskonna kateedrijuhatajate koosolek. Arutusele tuli teaduskonna 1954. a. teaduslike tööde plaan. Läbi arutatud tööplaanid kinnitati.

Teaduskonna raamides on kahte probleemi käsitlevad teaduslikud tööd leidnud tunnustust kui üleliiduliselt tähtsad tööd.

Kateedrite teaduslike tööde plaanis pakub huvi kompleksteema aktinomeetrilise temaatika valdkonnast, mida teostavad füüsika ja geofüüsika kateeder koostöös geneetika ja darvinismi kateedriga.

Aktuaalsed teemad esinevad ka orgaanilise keemia kateedri teadusliku töö plaanis.

Akadeemik V. A. Obrutšev 90-aastane

«Siberi geoloogia isa», «nõukogude geoloogia isa» — nii nimetatakse akadeemik Vladimir Afanasjevitš Obrutševi, kes 10. oktoobril s. a. tähistab oma 90.-ndat sünnipäeva. Ligemale 70 aastat on ta väsimatult töötanud geoloogina ja on väga palju kaasa aidanud geoloogiliste teaduste arenemisele Venemaal ja Nõukogude Liidus.

Huvi loodusteaduste, maade uurimise, geoloogia vastu tekkis V. A. Obrutševil juba lapsena lugedes F. Cooper'i, T. Mayne-Reid'i, J. Verne'i romaane. Oppides Peterburi Mäeinstituudis äratas temas erilise huvi geoloogia vastu silmapaistev teadlane geoloogia professor I. V. Mušketov. Viimase soovitusel suunatakse Obrutšev peale instituudi lõpetamist 1886. aastal Kesk-Aasia korbealade geoloogia uurimisele piki sel ajal ehitatavat Taga-Kaspia raudteed.

V. A. Obrutševi püüdeks oli tundma õppida tundmatuid maa-alasid, väheuuritud Sise-Aasia piirkondi. Juba tema esimesed uurimused Kesk-Aasias 1886.—1888. a. tõstsid ta esile andeka teadlasena. Suure eduga töötas ta seejärel Irkutski Mäevalitsuses, olles esimeseks geoloogiks Siberis. Tema soov pääseda uurima Sise-Aasiat teostus 1892. aastal — talle usaldati Vene Geograafia Seltsi poolt korraldatava suure Hiinasse ja Sise-Aasiasse suunduva geoloogilise ekspeditsiooni juhtimine. Kahe aasta vältel V. A. Obrutšev läbis 13 625 km, sageli väga rasketes tingimustes. Ta teostas selle ekspeditsiooni hiilgavalt, kogus väga rikkaliku materjali läbitud alade geograafia ja geoloogia kohta.

Eriti suured teened on V. A. Obrutševil Siberi geoloogia uurimisel, mida ta jätkas Irkutski Mäevalitsuses töötades ja hiljem Tomski Tehnoloogia Instituudi professorina. Siberi geoloogia küsimused on püsinud akadeemik Obrutševi huvipiirkonnas kuni viimase ajani. Peale välistööde materjalide monograafilise läbitöötamise on ta koostanud viieköitelise Siberi geoloogilise uurimise ajaloo, milles on kriitiliselt läbi töötatud kogu teaduslik kirjandus, mis ilmunud Siberi kohta ja sellisena on vältimatuks käsiraamatuks igale Siberi uurijale.

V. A. Obrutšev on neid teadlasi, kes kogu oma elu vältel on oma uurimustega abistanud rahvamajandust. Tema esimesed uurimisreisud Kesk-Aasiasse ja Siberi aladele olid rakendusgeoloogiliste eesmärkidega. Kujunedes aja jooksul parimaks Siberi geoloogia tundjaks on ta väga palju kaasa aidanud Siberi maapõuerikkuste rahvamajandusliku kasutamise küsimuste lahendamisele.

Akadeemik V. A. Obrutšev üleliidulisel geoloogide nõupidamisel Taškendis 1928. a.

V. A. Obrutšev on nii noortele kui vanadele tuntud ka romaanikirjanikuna. Kirjanduslikud huvid avaldusid tal juba õppides Peterburi Mäeinstituudis. Töötades Tomski Tehnoloogilises Instituudis oli ta sealse progressiivse ajalehe «Sibirskaja Zizn» kaastööliseks, kirjutades humoristlikke följetone ja följetone poliitilistel teemadel. Viimased olid üheks põhjuseks, miks tsaari võimukandjad sundisid ta loobuma õppetegevusest kõrgemates koolides.

Asunud Tomskist Moskvasse, hakkas ta teadusliku töö kõrval kirjutama teaduslik-fantastilisi romaane. Neis romaanides — «Plutoonia», «Sannikovi maa» j. t. — ta käsitles geoloogilist ainestikku. Oma Sise-Aasia ekspeditsioonide materjale kasutades valmis tal romaan «Kullaotsijad kõrbes,» milles ta kirjeldab Džungaaria loodust ja geoloogiat, hiina mäetööliste rasket elu möödunud sajandil.

V. A. Obrutševi looming on suur ja väärtuslik. Ta on kirjutanud üle 700 teadusliku töö, refereerinud ja retsenseerinud tuhandeid teaduslikke töid, kirjutanud üle pooleteise saja populaarteadusliku artikli.

Akadeemik Obrutševi teeneid geoloogia arendamisel Nõukogude Liidus on korduvalt hinnatud. Teadusliku töö eest on teda autasustatud Töö-Punalipu ordeniga, I järgu Stalini preemiaga, Lenini ordeniga. 1945. aastal omistati talle kõrgeim tunnustus — Sotsialistliku Töö Kangelase nimetus.

V. A. Obrutševi elu on väga mitmekülgne ja viljakas, tema töö sihiteadlik ja õigesti organiseeritud. Oma töö edu põhjusena ta on nimetanud seda, et ta on alati leidnud erilise rahulduse töös ja et loov töö on tema elu peamine mõte. Õppides tundma V. A. Obrutševi elu ja tööd me võime palju õppida ka oma tööks.

Prof. K. Orviku

Üliõpilased raamatufonde korrastamas

Samal ajal kui üks osa üliõpilasi abistab kolhoose sügisestel koristustöödel on teine osa üliõpilasi suundunud ühiskondliku töö korras tööle Pearaamatukogusse.

Nagu teame käib ülikooli pearaamatukogus aastast aastasse ulatuslik töö raamatufondide korraldamisel — siin osutus võimalikuks kasutada üliõpilaste abi.

Juba ühe nädala kokkuvõtted näitavad, et on tehtud tunnustusvääriv töö. 28. sept. — 3. okt. kleepisid üliõpilased, töötades nõukogude kirjanduse fondis, etiketid ja kirjutasid kohaviidad 15 000 raamatule; reservfondis järjestati numbriliselt ja asetati riiuleile 11 000 raamatut. Kõige ulatuslikum töö on tehtud reservfondi raamatute kataloogi valmistamisel — on valmistatud üle 30 000 kataloogikaardi (kirjed välja lõigatud ja kaartidele kleebitud), järjestatud järjenumbriliselt 45 000 kaarti ja alfabeediliselt 4 000 kaarti. Peale selle abistasid üliõpilased ka muude tööde juures, näiteks inventeerimisel, raamatute hindade kokkuarvestamisel, raamatuformularide kirjutamisel, reservfondi nimestikkude täiendamisel jne.

Üliõpilasi oli pearaamatukogus tööl kuni 72 inimest päevas. Töö toimus kahes vahetuses. Eriti hästi oli organiseeritud üliõpilaste saatmine arstiteaduskonna poolt (organiseerija sm. Vill), kust saadeti kuni 50 inimest päevas. Teaduskond tundis pidevalt huvi üliõpilaste töötamise vastu ja võttis raamatukogult andmeid iga päeva kohta; põhjuseta puudumisi peaaegu ei esinenud. Hoopis teistsugune oli olukord õigusteaduskonna ja osa ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilastega. Õigusteaduskond suunas üliõpilasi raamatukogusse ainult 2—4 päevaks, vene keele kateeder aga ainult üheks päevaks. Tekib küsimus, miks kõik teaduskonnad ja kateedrid ei anna üliõpilastele kohustusi võrdselt?

Üldiselt töötasid peaaegu kõik raamatukogusse tööle suunatud üliõpilased hoolikalt ja täpselt. Eriti paistsid silma oma korraliku ja kohusetruu töötamise poolest üliõpilased S. Jõks, M. Laaman, L. Lõgun, I. Kurs, R. Kristian jt. arstiteaduskonnast, V. Verev ja A. Alev ajaloo-keeleteaduskonnast, H. Koplioja matemaatika-loodusteaduskonnast, E. Sügis ja M. Otsa kehakultuuriteaduskonnast.

Üliõpilased oma tõhusa tööga aitavad palju kaasa selleks, et muuta raamatufonde õppe- ja teaduslikule tööle kättesaadavamaks.

K. Noodla

Kirjanduse ja rahvaluule ring uuel õppeaastal

Hiljuti toimus ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringis aruandlus-valimiskoosolek. Aruandega ringi tegevusest möödunud semestril esines ringi esimees Ellen Veskisaar, kes tõstis esile ringi õnnestunud osavõttu ÜTÜ VII teaduslikust konverentsist, huvitavat ekskursiooni Vargamäele ja mõningaid sisukaid töökoosolekuid. Puudusena märkis sm. Veskisaar sõnavõttude vähesust koosolekuil ja esimeste kursuste liigset passiivsust.

Aruandele järgnesid elavad sõnavõtud. Tehti rida ettepanekuid selle kohta, kuidas ring võiks parandada tööd noorte autoritega. Ringi liikmed tõstsid üles O. Lutsu «Kevade» etenduse arutelu küsimuse. Juhatuse tööplaani soovitati võtta Leberecht-Einbaumi näidendi «Meie elu hommik» arutelu ja diskussioon J. Hurda kohast eesti kultuuriloos.

Koosolekul võeti ringiliikmeiks vastu 38 uut üliõpilast I ja III kursuselt.

Uude juhatusse valiti E. Veskisaar, H. Niit, S. Saks, H. Kään, M. Möller, M.-L. Alamaa jt.

Oma esimesel koosolekul valis juhatus ringi esimeheks IV kursuse folkloristi Ellen Veskisaare, kirjandussektsiooni juhatajaks Saima Saksa ja rahvaluule sektsiooni juhatajaks Ingrid Sarve.

Töötati välja kalendertööplaan käesoleva semestri jaoks. Tähtsamatest üritustest võiks mainida ekskursiooni Võrus asuvasse Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseumisse ja Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünniaastapäevale pühendatud teaduslikku konverentsi detsembrikuu algul.

E. Teder

Zooloogia kateedri välistöödest 1953. a. suvel

Prof. H. RIIKOJA,
TRÜ zooloogia kateedri juhataja

(Järg)

Juba materjali kogumisel selgus, et Võrtsjärve põhjafauna pole kuigi liigirikas. Pinnaühikule tulev indiviidide hulk ja nende kaal on tagasihoidlik, mis kõneleb sellest, et põhjafauna on Võrtsjärves kaladele kergesti kättesaadav ja leiab intensiivset kasutamist.

Aspirantidest töötavad meie siseveekogude uurimise tsüklisse kuuluvate teemade kallal J. Ristkok ja V. Erm. Paljude tööduslikult tähtsate kalaliikide toitumise ja kasvu iseloom on põhiliselt juba selgitatud, seda aga ainult täiskasvanud kalade puhul. Noorjärkude — vastsete, maimude, segoleetokite jne. — osas aga on vastavad andmed üsna puudulikud, Eesti NSV-s pole sedalaadi uurimisi üldse tehtud. Et aga välja töötada sisevete ratsionaalse kalamajandamise alused, selleks peab tundma mitte ainult täiskasvanud kalade, vaid ka nende noorjärkude toitumist ja kasvu. J. Ristkoki töö ülesandeks ongi noorkala eri arengustaadiumide toitumise ja kasvu iseloomu tundmaõppimine seoses erinevate olelustingimustega eri-iimelistes järvedes ja sama järve eri-ilmelistes osades ning seose selgitamine toitumise ja kasvu vahel. Töö teostub Saadjärve järvederühmas, kus asetseb lähestikku kümme mitmesuguse ilmega järve. Uurimiseks vajalikku noorkala püütakse nimetatud järvedest perioodiliselt, suvel sagedamini, teistel aastaaegadel pikemate ajavahemikkude järel. Ühtlasi kogutakse planktoniproove, mõõdetakse vee temperatuuri, määratakse vee värvus ja läbipaistvus jne., et selgitada noorkala elutingimusi eri perioodidel. Seni on saadud materjali ahvena, särje, roosärje, latika, viidika, haue, mudamaimu, luukaritski, kiisa, hingi ja kogre kohta, kokku mitmed tuhanded eksemplarid. Paralleelselt materjali kogumisega teostus ka selle läbitöötamine. Selleks oli ekspeditsiooni liikmeil kasutada Äksi kalakasvatuse laboratoorium kokkuleppel selle asutuse direktori, Tartu Riikliku Ülikooli endise kasvandiku sm. V. Reimetsaga. Ekspeditsioonilisi töid sel alal jätkatakse eeloleval sügisel ja talvel.

Välistööde kõrval ülalnimetatud teemal tegeleb aspirant J. Ristkok veel ihtüofenoloogiliste vaatluste organiseerimise ning vastava andmestiku kogumise ja läbitöötamisega. See töö toimub Eesti NSV Teaduste Akadeemia juures oleva Loodusuurijate Seltsi liinis.

Aspirant V. Ermi teemaks on «Koha Eesti NSV-s ja abinõud ta varude suurendamiseks». Kuni käesoleva ajani puuduvad täpsed andmed enamiku tööndusliku kalade bioloogia kohta Eesti NSV veekogudes. Nende hulka kuulub ka koha, üks meie vete hinnatavamaid söögikalu. V. Ermi töö eesmärgiks on: 1) uurida koha vanust, kasvukiirust, toitumist, kudemistingimusi, käitumist jne. seoses erinevate elutingimustega eri veekogudes, 2) selgitada küsimus, kas meil esineb morfoloogilisi ja bioloogilisi erinevusi magevees ja riimveelistes merelahtedes elavate kohade vahel ja 3) leida teid koha kui meie vete hinnatavama söögikala varude kõige otstarbekohasemaks kasutamiseks ja suurendamiseks. Vastavaid uurimisi teostas aspirant V. Erm Peipsi—Pihkva järvel, Võrtsjärvel, Pühajärvel ja Pangodi järvel ning eriti Pärnu lahes, mis on meie parimaid koha püügikohti. Üldse uuriti käesoleval suvel ligi 500 täiskasvanud kala ja koguti 260 eksemplari koha noorjärke, mis töötatakse lähemalt läbi zooloogia laboratooriumis eelseisval talvel.

Oma põhiprobleemi kõrval püüab zooloogia kateeder võimalust mööda arendada uurimistööd ka teistes suundades. Nii on aspirant H. Remmi töö teemaks «Eesti NSV verdimevad kahetiivalised». Töö ülesandeks on koguda materjali verdimevate kahetiivaliste, s. o. parmude, sääskede, kihulaste jt., kohta kogu Eesti NSV territooriumilt, et kindlaks teha nende rahvamajanduslikult kahjulike putukate liigiline koosseis meie vabariigis, selgitada välja nende massilise leviku ja esinemise ajad ja täiendada andmeid nende bioloogia kohta. Materjali kogumiseks töötas aspirant H. Remm — osaliselt koos teda abistava E. Remmiga — käesoleval aastal suuremas osas Eesti NSV rajoonides. Pikemat aega töötati EPA õppe- ja katsemajandis Järvseljal, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Puhtu bioloogiajaamas ja Tartu ümbruses.

Lõpuks võiks esile tõsta veel III k. üliõpilase E. Kralli tõid. Sm. Krall osutas erakordset huvi ümarusside vastu. Et kateedril puudus võimalus abistada teda sellel alal, tuli talle taotleda luba töötamiseks tuntud nematoodide eriteadlase prof. E. S. Kirjanova juures Leningradis NL Teaduste Akadeemia Zooloogia Instituudis. See luba saadi ja E. Krall asuski tööle Leningradi, kus ta uuris suuremates kasvuhoonetes nuginematoode, samuti mullanematoode ja nematoode mõnedest Leningradi ümbruses olevaist veekogudest. Ta on töötanud suure huvi ja eduga ning kogunud rohke materjali. Kuna nematoodid on suhteliselt puudulikult uuritud ja raskesti määratav usside rühm, siis väärib E. Kralli poolt kogutud materjal tema juhendaja prof. Kirjanova arvates avaldamist mõnes vastavas eriajakirjas.

Vanem-laborant E. Teder ja üliõpilane R. Vaganay põhjaproove võtmas.

Õ. Tölpi foto

Möödunud nädalal

Näitus Pearaamatukogus

Neil päevil avati TRÜ Pearaamatukogus näitus «15 aastat ÜK(b)P ajaloo ilmumisest». Näitusel on eksponeeritud esitrükk kommunistliku partei ajaloost ning sama teos armeenia, läti, hiina, jaapani, rumeenia, hispaania ja paljudes teistes keeltes.

Raamatutefond täieneb

Möödunud nädalal täiendati ajaloo-keeleteaduskonna raamatukogu raamatutefondi enam kui 100 köite võrra. Peaasjalikult on käesoleval õppeaastal täiendatud raamatukogu ühiskondlik-poliitiliste raamatute ja venekeelse ilukirjandusega.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая. Своевременно подготовится к семинарам по общественным наукам.

Э. Ноормяги. Первые впечатления о семинарах.

Т. Орав. Не останавливаться на достигнутом.

Х. Аасамаа. Украсим окрестность нашего общежития.

II страница

Проф. К. Орвику. Академику Обручеву — 90 лет.

Проф. Х. Рийкоя. О летней работе кафедры зоологии.

Э. Тедер. Кружок литературы и народной поэзии в новом учебном году.

Информации.

Toimetaja kt. V. PALM

MB 03928 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2807

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat
195

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (198) Reedel, 16. oktoobril 1953. a. VI aastakäik

Üliõpilaste iseseisev töö kavakindlamaks

On ilma tõestamatagi selge, et üliõpilaste teadmised on ainult siis sügavad ja püsivad, kui nad omandatakse süstemaatilise plaanikindla tööga ja pikema aja jooksul. Kahjuks esineb Tartu Riiklikus Ülikoolis ikka veel nähtusi, et mõni üliõpilane semestri jooksul ei tööta küllalt süsteemikindlalt, puudub sageli loenguilt, ei konspekteeri loenguid, valmistub hädavaevalt nõuetavateks seminarideks ja praktilisteks töödeks ning asub tõsisemalt õppima alles eksamieelsel perioodil. Niisuguste nähtuste vastu tuleb otsustavalt võidelda.

Kogu õppeprotsess ülikoolis tuleb korraldada nii, et ta mitte ainult ei stimuleeriks, vaid ka sunniks üliõpilast pidevale tööle. Seda nõuet tuleb silmas pidada õppeprotsessi kõikides lülides.

Loengutel tuleb üliõpilasi kohe semestri algul tutvustada õppeprogrammiga õpetatavas aines ja kätte juhatada loengute täienduseks vajalik kirjandus. Selle kirjanduse lugemist tuleb konsultatsioonidel ja kollokviumidel aegajalt kontrollida. Niisuguse kirjanduse hulgaga ei tohi aga liialdada — õppejõud peavad arvestama, et üliõpilasel tuleb sageli rööbiti õppida 5—6 ainet.

Ka seminaride ja laboratoorsete tööde puhul peab töö ulatus ja läbitöötatav probleemistik üliõpilastele olema algusest peale teada, et ta saaks oma tööd sellekohaselt planeerida.

Menetluspraktika ja pedagoogiline praktika peab kujunema üliõpilastele pingelise loova töö etapiks, millal nad vahetult praktilistele kogemustele tuginedes otsivad vastuseid juba varem nende ette kerkinud või nendele esitatud probleemidele.

Suuri puudusi on meil esinenud ühenduses diplomi- ja kursusetööde kirjutamisega. Paljudel juhtudel ei saa üliõpilased tööde temaatikat õigeaegselt teada või muudetakse teemasid veel tööprotsessis (nagu esines möödunud õppeaastal NSVL ajaloo kateedris); esineb juhtumeid, kus teemad on liiga laiad või muidu rasked. Mõned õppejõud ei juhenda üliõpilasi tööde kirjutamisel küllalt süstemaatiliselt ja avastavad üliõpilaste vead või ekslikud tõlgendused alles pärast seda, kui üliõpilane on juba palju asjatut vaeva näinud (teoreetilise süüsika kateedris). Ka üliõpilased ise suhtuvad diplomi- ja kursusetööde kirjutamisse sageli puuduliku vastutustundega, lükates selle töö lõpptähtaja-eelsetele nädalatele, mille tagajärjel siis esineb närvilikku rabelemist ja tormamist, mille all kannatab töö kvaliteet, mõnikord ka üliõpilase tervis, kõnelemata sellest, et tööde valmimine hilineb, mis raskendab nende põhjalikku retsenseerimist.

TRÜ õppepersonalil tuleb oma metoodilist meisterlikkust alatasa parandada, eriti silmas pidades neid töövorme ja -meetodeid, mis suunaksid üliõpilasi pidevale süstemaatilisele tööle.

Ühenduses sellega tuleb parandada ja täiendada ka meie kateedrite õppebaase.

Meie ülikooli kõige tähtsama ja üldisema õppebaasi — pearaamatukogu — töö on viimaste aastate jooksul tunduvalt paranenud. Õppetööks vajalik kirjandus tehakse üliõpilastele varsti pärast ilmumist ja suhteliselt rikkalikus valikus kättesaadavaks. Lünklik on siiski veel õpikute fond. Paljusid õpikuid on raamatukogus liiga vähesel arvul selleks, et neid üliõpilastele kättesaadavaks teha. Ülikooli juhtkonnal tuleks kiirustada käsiraamatukogu organiseerimisega peahoone lähedusse, mis kindlustaks üliõpilasi täielikult õpikute ja kohaltöötamise võimalustega.

Eriti halb on olukord nende õppedistsipliinide alal, kus ajakohane õppekirjandus puudub. Nendel aladel peaksid kateedrid ise suuremat initsiatiivi avaldama ajakohaste eestikeelsete õpikute soetamisel, kusjuures ülikooli juhtkond peaks kindlustama nende kirjastamise võimalused.

Kateedrite juures asuvad õppekabinetid jätavad meil üldiselt veel väga palju soovida. Nende väljaarendamisele, ruumide ja töövõuga kindlustamisele tuleb ülikooli juhtivatel organitel lähemas tulevikus omistada enam tähelepanu.

Üliõpilaste iseseisva töö plaanikindlat kulgemist soodustab ka noorte üliõpilaste abistamine õppimismetoodilistes küsimustes. Igal aastal astub ülikooli sadasid üliõpilasi, kellel oskused ja vilumused iseseisvaks õppimiseks raamatute ja teadusliku materjali najal peaaegu täiesti puuduvad. Viimastel aastatel on pearaamatukogu ja teaduskondade dekanaadid viinud läbi sellekohaseid loenguid ja seminare; see töö peaks muutuma veelgi tõhusamaks ja plaanikindlamaks. Samal ajal ei tohiks unustada, et meil noortegi üliõpilaste näol on tegemist enamikul juhtudel siiski juba täiskasvanud inimestega, kellel on seljataga 10—11-aastane haridustee ja kes enam ei vaja lapselikku kättpidi-talutamist.

Õppimis- ja õpetamismetoodilise töö paremale järjele tõstmisega ja ülikooli õppebaasi kavakindla tugevdamise teel peame saavutama olukorra, et teadmiste omandamine ülikoolis ei keskenduks paljalt eksamieelsetele nädalatele, vaid toimuks täie pingega kogu semestri jooksul.

Dissertatsioonikoosolek aulas

Täna toimub TRÜ aulas Õpetatud Nõukogu järjekordne dissertatsioonikoosolek.

Oma väitekirja teemal «Sugulusalane sõnavara läänemeresoome keeltes» kaitseb TRÜ soome-ugri keelte kateedri aspirant Eduard Vääri, taotledes filoloogiateaduste kandidaadi teaduslikku kraadi.

Samal dissertatsioonikoosolekul kaitseb oma väitekirja füüsika-matemaatika teaduste kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks Läti NSV TA Füüsika Instituudi noorem teaduslik töötaja Milda Zepe.

Toimub ÜTÜ konverents

Esmaspäeval, 19. oktoobril algusega kell 19 toimub TRÜ aulas Üliõpilaste Teadusliku Ühingu II konverents. Konverentsil esineb aruandega möödunud aasta tööst ÜTÜ nõukogu esimees dots. J. Tammeorg. Sõnavõttudele ja läbirääkimistele järgneb uue nõukogu valimine. Konverentsist osavõtt on kõigile vaba.

TRÜ ametiühinguorganisatsioonis

Rohkem tähelepanu ametiühingu organisatsioonilisele tööle

TRÜ ametiühinguorganisatsioon on viimastel aastatel saavutanud mõningaid tulemusi oma töös. Kommunistliku partei ja valitsuse viimaste otsuste tõhus ellurakendamine nõuab aga meie ametiühinguorganisatsioonilt senisest veelgi laialdasemat organisatoorset ja kasvatus-agitatsiooni-propagandatööd ning aktiivi ulatuslikku mobiliseerimist.

Meie ametiühingus on rida aktiivseid ja energilisi töötajaid, kes täidavad neile kollektiivi poolt usaldatud ülesandeid vastutustundlikult ja täie innuga. Selle kõrval on aga mõningaid seltsimehi, kes suhtuvad ükskõikselt oma ülesannetesse ja poevad igasuguste «objektiivsete» vabanduste taha oma töö mittetegemisel.

Kogu ametiühingulise töö põhialuseks on tugev organisatsiooniline ühtlus ja kõrge distsipliin. Just organisatsioonilise töö alal on meie ametiühingus veel nõrku lülisid. Ilma neid lünki likvideerimata ei saa meie ametiühinguorganisatsioon täisväärtuslikult läbi viia ka kogu ametiühingulist tööd.

Esimeseks ülesandeks on kõikide TRÜ töötajate ja üliõpilaste värbamine ametiühingu liikmeiks. Siin on eriti suur puudujääk arstiteaduskonnas, kus kogu esimene kursus on seni organiseerimata.

Veel halvem on olukord ametiühingu organisatsioonilise töö teise lõiguga — liikmemaksude laekumisega. Kogu ametiühinguline töö on seotud ühe- või teistsuguste eelarveliste kulutustega (tuusikud, toetused, massilised kultuurilised üritused, pioneerilaager jne.), mis kaetakse liikmemaksude laekumisest. TRÜ ametiühinguorganisatsioon tervikuna on aga k. a. 9 kuuga täitnud laekumiste aastaplaanist ainult 55,5%. Seejuures on rida rühmi, millised on liikmemaksude võlgnevust pidevalt vältinud ja laekumised toimetanud õigeaegselt. Näit, matemaatika-loodusteaduskonnas bioloogia II kursus (rühmaorganisaator sm. Tohver), füüsika III kursus (rühmaorg. sm. H. Mägi) ja mitmed teised. Suur puudujääk liikmemaksude laekumise osas on tingitud just üksikuist vastutustundetuist rühmaorganisaatoreist ja üksikuist konkreetseist liikmeist, kes suhtuvad lubamatu ükskõiksusega ametiühingulisse distsipliini. Suur süü lasub siin ka büroodel, eriti büroode laekuritel ning TRÜ ametiühingu kohalikul komiteel, kes pole küllaldase energiaga võidelnud liikmemaksude laekumisplaani õigeaegse täitmise eest. Nii näiteks pole õigusteaduskonna laekur üliõpilaste osas sm. Lang teostanud komiteesse liikmemaksude sissemakse alates juuni kuust. Ajaloo-keeleteaduskonnas on endisel rühmaorganisaatoril L. Roomal (ajaloo IV kursus), rahalised vahekorrad komiteega õiendamata juba ca üks aasta. Küsimust on arutanud teaduskonna büroo, Rooma on käinud teaduskonna dekaani jutul, on igal pool andnud korduvaid lubadusi oma võlgnevuste likvideerimiseks, kuid seni lubadustest kaugemale pole saanud. Kohaliku komitee koosolekule korduvalt väljakutsutuna pole Rooma aga kohale ilmunud. Kerkib küsimus, kas selline käitumine on ühendatav nõukogude üliõpilase nimega ja kas selline isik on võimeline tulevikus töötama nõukogude pedagoogina? Samuti on pikema aja liikmemaksude võlgnevus kogu rühma eest end. rühmaorganisaatoril Heueril (eesti filoloogia II kursus). Matemaatika-loodusteaduskonnas on näiteks füüsika II kursusel (rühmaorganisaator Viigand) võlgnevus alates aprilli kuust, samuti teenistujate geoloogia-geograafia rühmal (rühmaorg. Künnapuu). Matemaatika rühmas on A. Ruubelil liikmemaks tasumata mai kuust alates. Seejuures töötab A. Ruubel teaduskonna ametiühingubüroo org.-massilise sektori esimehena. Kuidas saab sellise isikliku eeskujuga mobiliseerida teaduskonda ametiühingulise distsipliini täitmisele? Samuti on kehakultuuriteaduskonnas 34 inimest kahe kuu ja 18 inimest kolme kuu võlgnevusega, laborant H. Pilter on aga jätnud oma liikmemaksu tasumata kuus kuud! Marksismi-leninismi aluste kateedris A. Lombak võlgneb liikmemaksu rohkem kui kolme kuu eest, samuti filosoosia kateedrist G. Sapožnikov.

Ametiühingu kohalik komitee, kõik bürood ja rühmaorganisaatorid peavad tõsiselt päevakorda võtma liikmemaksude võlgnevuste likvideerimise küsimuse. Kõik ametiühingu liikmed peavad täie vastutustundega suhtuma ametiühingulisse distsipliini. Peame tõstma kõrgemale ametiühingu organisatsioonilise töö taseme, et luua vajalikud eeldused kogu ametiühingulise töö täisväärtuslikuks teostamiseks.

J. Saarma,
TRÜ ametiühingukomitee sekretär

Külalislahkes Kaukaasias

Hiljuti saabus enam kui neli nädalat kestnud Kaukaasia matkalt tagasi rühm matemaatika-loodusteaduskonna geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilasi. Kõnesolev matk toimus van.-õpetaja S. Künnapuu juhendamisel menetluspraktikumi raames ja selle vältel tutvuti Kaukasuse kõrgmäestikuga ning Kaukaasia tähtsamate linnadega.

Sõit kulges üle Leningradi ja Moskva Põhja-Gruusiasse, kus saabusime Teberda mägikuurorti. Tutvunud põgusalt Teberda kuurordiga siirdusime kaunitele Baduki moreenjärvedele, millised asetsevad samanimelises Teberda vasempoolses lisaorus. Järvi on arvult kolm ja nad paiknevad 1930—1970—1980 m kõrgusel.

Hiljem siirdusime koos ekskursioonijuhiga piki Baduki orgu kõrgemale, kuni jõudsime Baduki kuru jalamile.

Algas hoogne tõus kurule ja peagi olime kuru harjal. Selgus aga, et kaugemal eespool on veel teine — tõeline kuru. Seljataha jäänu oli vaid nn. «ebakuru». Vaatamata külmale tuulele «vallutati» hoogsa rünnakuga ka seegi ja peagi seisti 3150 m kõrguse kuru harjal.

Järgmisel hommikul selgus, et Teberdasse tagasipääsuks tuli ületada veel 2800 m kõrgune Muhu kuru. Tuli kiirustada, kuna kaasavõetud toitained olid juba peagu lõppenud. Eesoleva kuru ületamine toimus võrdlemisi kergesti, kuna tõusti piki oru veeru pidevalt kõrgemale. Mõnetunnise kurult laskumise järele saabus grupp tulvil värskeid muljeid mägimatkalt tagasi.

Järgnevalt külastasime veel Teberdast 24 km lõunapool asetsevat Dombaiskaja Poljana lähedal asetsevat Alibeki liustikku. Jättes seljataha kauni Dombaiskaja-Poljana, siirduti ees asetseva Kluhori kuru poole.

Juba tõustes kurule nähtus, et selle vastasküljel esineb tihe pilvitus ja võis oodata vihma. Viimane ei lasknud kaua oodata. Laskudes 2816 m kõrguselt kurult alla, jõuti peagi pilvedest allapoole, ning satuti vihma kätte. Ka järgneval ööl ja päeval sadas, samuti järgneva autosõidu ajal Ažarast Suhhumisse. Pärast 9-päevast mägedes viibimist jõuti Suhhumisse 8. septembri hilisõhtul.

Ka päikesepaistelise Abhaasia pealinnas Suhhumis oli ilmastik meile ebasoodne. Sellele vaatamata külastati laialdaselt tuntud NSVL Meditsiinilise Akadeemia Meediko-bioloogilist jaama, botaanikaaeda ja Abhaasia Kodu-uurimise muuseumi. Suhhumist siirduti rongiga edasi Gruusia NSV pealinna Tbilisisse. Raudteejaamas olid meid vastu võtmas Tbilisi V. M. Molotovi nimelise Riikliku Ülikooli üliõpilased.

Tbilisi on Kaukaasia suuremaid linnu. Siin töötab 12 kõrgemat õppeasutust, millede seas ülikool oma suurte, avarate hoonetega omab keskse koha. Linna peatänavaks on Rustaveli prospekt, nimetatud Gruusia kuulsa poeedi järele. Sellel tänaval asetseb rida silmapaistvaid hooneid, nagu Valitsushoone, Rustaveli-nimeline draamateater, ooperiteater jt. Paljud hooned on seotud töörahva suure juhi J. V. Stalini tegevusega. Teatrites külastasime balletietendust ja kontserti, viibisime üleliidulistel korvpalliesivõistlustel jne.

Peatus Baduk'i kurul pilvekõrgustes mägedes. L. Remmeli foto.

Järgnev peatus oli Erevanis. Ka siin võtsid meid südamlikult vastu kohaliku ja nimelt Erevani Kirovi-nimelise Riikliku Ülikooli üliõpilased ja õppejõud. Tartu ülikool on siin tuntud kui õppeasutus, kus sai hariduse armeenia kirjanduse rajaja Hatšatur Abovjan.

Erevani Riikliku Ülikooli poolt korraldatud ekskursioonil tutvusime Sevani järvega ja maailma ühe ainulaadsema hüdroelektrijaamaga — allmaise Sevan GES-iga.

Teine ekskursioon tutvustas meid Armeenia vana linna Etšmiadziniga, kus asetseb vanemaid säilunud ehitusmälestusmärke — 303 a. ehitatud katedraal.

Enne Erevanist lahkumist korraldati ülikooli aulas rikkaliku kontsertkavaga kohtumisõhtu eesti ja armeenia üliõpilastele.

Lahkunud külalislahkest Erevanist, siirdusime Bakuusse, kus eesti üliõpilasi tutvustati 1950. a. valminud Stalini-nimelise suurejoonelise staadioniga, sisearhitektuuriliselt kauni siseujulaga, Stalini-nimelise linnaosaga, mis on tähtsamaid naftatootmise rajoone, ning seal asetseva kuuma veega tervisvee allikal baseeruva ravilaga.

Külastati ka 1169. a. säilunud Lezgi metšeti, vana khaani lossi, karavanseraid jne.

Tänu ulatuslikule ja plaanipärasele ehitustegevusele on kadunud tsaariaegse «musta Bakuu» viletsad linnaosad. Need on asendunud arhitektooniliselt kaunite paljukorruseliste ehitustega nagu Kirjanike Maja, Valitsuse hoone jne.

Bakuust siirdusime laeval Astrahani ja sealt rongiga üle Moskva tagasi Tartusse. Ekskursioon oli sisult mitmekesine ja huvitav ning aitas suurel määral kaasa õpingute vältel omandatud geograafiliste teadmiste kinnistamisele.

A. Lomp
S. Künnapuu

Muuta tõhusamaks kontroll õppetöö üle

Õppetöö alanud 1953/54. õppeaastal on Tartu Riiklikus Ülikoolis käimas täie pingega. Dekanaadid ja kateedrijuhatajad teevad viimaseid parandusi õppekavades, kõrvaldades õppetöö käigus ilmsikstulnud puudused. Õppetöö läbiviimine kõrgel tasemel nõuab õppetöö lõplikul planeerimisel täit vastutustunnet kõigilt kateedritelt, kogu ülikooli õppejõudude kollektiivilt.

Lenin ütles, et «igasuguses koolis on kõige tähtsam — loengute ideelis-poliitiline suund». See tähendab, et meie üliõpilaste õpetamine ja kasvatamine on ühtne protsess, mille eesmärgiks on tulevastes nõukogude spetsialistides välja arendada kõrget moraali ja võimeid teaduslikuks tööks. Seepärast on vaja, et iga õppejõud põhjalikult mõtleks loengutel käsitletava materjali üle — niihästi teaduse kui ka ideelis-poliitilise sisu seisukohalt.

Praktika on näidanud, et tähtsaimaks abinõuks, mis aitab tõsta õppetöö ideelis-poliitilist taset, on õppejõudude pidev töö marksismi-leninismi teooria omandamiseks.

Meie ülikooli parteiorganisatsioon on teinud suure töö professorite ja õppejõudude ideelis-poliitilise teadlikkuse tõstmiseks. 1952/53. õppeaastal oli kogu professorite ja õppejõudude kollektiiv haaratud kommunistliku partei XIX kongressi otsuste ja J. V. Stalini geniaalse töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» õppimisest. Peale selle lõpetas möödunud õppeaastal 128 õppejõudu Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli ja terve rida seltsimehi jätkab seal tänavu oma õpinguid. Kõik see tõendab, et meie professorite ja õppejõudude teadlikkus kasvab iga aastaga, mis aga omakorda tähendab õppetöö järjekindlat paranemist.

Praegu teostab ülikooli parteibüroo kontrolli teaduskondade ja kateedrite töö üle, et juba õppeaasta algul kõrvaldada kõik põhjused, mis takistavad õppeprotsessi läbiviimist kõrgel teaduslik-teoreetilisel ja ideelis-poliitilisel tasemel. Dekaanide, kateedrijuhatajate ja kõigi õppejõudude ülesanne seisneb selles, et esitada kontrollkomisjonile ettepanekuid õppetöö parandamiseks, lähtudes oma praktilistest kogemustest. Ainult järjekindel töö analüüs ja esinevate puuduste avastamine ning nende kiire likvideerimine tagab õppetöö taseme tõusu meie ülikoolis.

V. Rõbkin

TRÜ Õpetatud Nõukogus

9. oktoobril k. a. toimunud Õpetatud Nõukogu koosolekul tuli arutusele mitu põhilise tähtsusega küsimust. Kõigepealt kuulati ära ajaloo-keeleteaduskonna dekaani dots. E. Laugaste ettekanne ajaloo-keeleteaduskonna kindlustamisest õpikute ja õppevahenditega ning olukorra parandamise abinõudest.

Kuulati ära aruanded diplomitööde olukorrast matemaatika-loodus-, õigus- ja ajaloo-keeleteaduskonnas ning menetluspraktika juhendaja K. Teini aruanne õppe- ja menetluspraktika kohta 1952/53. õppeaastal.

Õpetatud Nõukogu tunnistas õpikute koostamise ainetes, kus need puuduvad, vastavate õppejõudude esmaseks ülesandeks. Otsustavamalt tuleb võidelda ülikooliõpikute kirjastamise Riikliku Kirjastuse plaani võtmise eest, samuti õppekabinettide täielikuma sisustamise eest.

Diplomitööde osas otsustati järjekindlamalt võidelda diplomitööde pealiskaudsuse ja juhendamise formaalsuse vastu. Selleks tehti õppemetoodilisele komisjonile ülesandeks koostada üksikasjalik metoodiline juhend diplomitööde teostamise ja retsenseerimise alal.

Õpetatud Nõukogu võttis vastu otsuse korraldada üleülikooliline 1953. a. teaduslik sessioon algusega 14. novembril 1953. a.

Õ. Kask

Bibliograafilistest nimestikest TRÜ Pearaamatukogus

TRÜ Pearaamatukogu ülesannete hulka kuulub üliõpilaste abistamine neile kursuse-, diplomi- jt. töödeks vajaliku kirjanduse leidmisel. Pearaamatukogu teostab seda suunates lugejaid vastavate kataloogide, entsüklopeediate, bibliograafiliste nimestike ja muude teatmeteoste juurde, kust lugeja võib leida temale vajalikke materjale. Kui kataloogid on üliõpilastele enam-vähem tuntud, siis ei saa seda kahjuks ütelda bibliograafiliste teatmeteoste kohta. Nende abi kasutatakse veel liiga vähe oma tööde koostamisel. See on tingitud sellest, et üliõpilased sageli ei teagi, missugust abi võivad neile osutada bibliograafilised nimestikud. Käesoleva kirjutise eesmärgiks on tutvustada üliõpilasi TRÜ Pearaamatukogus leiduvate bibliograafiliste nimestike ja muude teatmeteostega.

Selleks, et kirjutada ükskõik missugust teaduslikku tööd, on kõigepealt vaja läbi töötada antud küsimuse kohta varem avaldatud materjal. Nõukogude Liidus ilmub igal aastal kümneid tuhandeid nimetusi raamatuid, mis käsitlevad kõige mitmekesisemaid ühiskondlik-poliitilisi, teaduslikke, tehnilisi ja kunstialaseid küsimusi. Ajakirjades ja ajalehtedes avaldatavate artiklite arv tõuseb sadadesse tuhandetesse aastas. Kuidas orienteeruda selles lakkamatus trükisõna voolus ja leida oma tööks vajalik kirjandus? See on võimalik ainult bibliograafiliste nimestike abil, mis registreerivad ilmunud trükitooteid süstematiseeritult ja võimaldavad leida vajalikku materjali võrdlemisi kerge vaevaga.

Bibliograafiad võivad olla üldised, mis haaravad kõiki teadusalasid, või erialased. Peale selle avaldatakse teatud teemadele pühendatud nn. temaatilised bibliograafiad, mis registreerivad kirjandust teatud teema kohta. Eriliigina võiks mainida veel bio-bibliograafiaid, mis annavad mõne teadlase, kirjaniku või ühiskonnategelase teoste ja tema kohta käivate teoste loetelu.

Kõige täielikumateks bibliograafilisteks väljaanneteks on Üleliidulise Raamatupalati poolt väljaantavad «kroonikad» (*Летописи*), mis koostatakse Üleliidulisele Raamatupalatile saadetava sundeksemplari alusel.

Kroonikad registreerivad kogu NSV Liidus ilmunud trükitoodangut süstematiseeritult teaduse, tehnika ja kunstialade järgi, mistõttu vajalik materjal on kergelt leitav. Kõik kroonikad on varustatud nimede jt. abiregistritega kvartalite ja aastate kohta.

Alljärgnevalt anname ülevaate Üleliidulise Raamatupalati poolt väljaantavaist bibliograafilistest teostest.

«*Книжная летопись*» — ilmub kord nädalas, 52 numbrit aastas. Registreerib kõiki NSV Liidus ilmuvaid raamatuid ja brošüüre, kusjuures mitte-venekeelsete raamatute pealkirjad tuuakse venekeelses tõlkes. Iga numbri lõpus leidub keelte register mitte-venekeelsete teoste kohta.

Kogu ühe aasta jooksul ilmunud kirjanduse koondab endas «*Ежегодник книги*» mis ilmub 2 köites (poolaastate kaupa).

Eriti suurt tähtsust uurimistöös omavad analüütilised bibliograafiad, mis avavad ajakirjade, ajalehtede, koguteoste jne. sisu. Nende hulka kuuluvad:

«*Летопись журнальных статей*», mis registreerib artikleid venekeelsetest NSV Liidus ilmuvatest ajakirjadest, toimetistest ning perioodilistest ja mitteperioodilistest kogumikest.

«*Летопись газетных статей*» — registreerib kesksetes ja venekeelsetes vabariiklikes ajalehtedes ilmunud artikleid ja muid materjale. Mõlemad viimatimainitud kroonikad ilmuvad kord nädalas, 52 numbrit aastas.

«*Летопись рецензий*» — registreerib venekeelsetes perioodilistes väljaannetes avaldatud retsensioone, kriitilisi artikleid ja ülevaateid uutest raamatutest ning ajakirjadest, noodi- ja kartograafilistest väljaannetest ja trükigraafikast. Ilmub kord kvartalis.

«*Библиография Советской библиографий*» registreerib kõiki Nõukogude Liidus ilmunud bibliograafilisi töid kõigilt teadusaladelt. Arvestab iseseisvate teostena ilmunud bibliograafiad, raamatusiseseid ja artiklite juures leiduvaid bibliograafilisi nimestikke ja registreid, samuti ka perioodilisi bibliograafilisi väljaandeid ja teoreetilisi teoseid bibliograafia ja tema naaberdistsipliinide kohta. Ilmub kord aastas.

«*Летопись изобразительного искусства*» — registreerib NSV Liidus ilmunud portreid, plakateid, reproduktsioone, näitlikke vahendeid ja teisi trükigraafika liike. Ilmub kord kvartalis.

«*Летопись музыкальной литературы*» registreerib NSV Liidus ilmunud noodikirjandust kõigis keeltes. Ilmub kord kvartalis.

«*Летопись периодических изданий СССР*» — registreerib kõiki NSV liidus ilmunud ajalehti, ajakirju ja teisi perioodilisi väljaandeid kõigis keeltes. Ilmub kord aastas.

Üleliidulise Raamatupalati poolt väljaantavate bibliograafiate hulka kuulub ka ajakirjade artiklite ja retsenstioonide trükikaart, mis ilmub alates 1949. aastast. TRÜ Pearaamatukogu tellib artiklite ja retsensioonide trükikaarte alates 1950. aastast. Kaartidel kirjeldatakse venekeelseid materjale kesksetest ajakirjadest, tähtsamatest vabariiklikest ajakirjadest ja teaduste akadeemiate, nende instituutide ja ülikoolide väljaannetest. TRÜ Pearaamatukogus on artiklite trükikaardid süstematiseeritud Üleliidulise Raamatupalati liigitussüsteemi alusel.

Eesti NSV riikliku bibliograafia organiks on Eesti NSV Riikliku Avaliku Raamatukogu poolt väljaantav «Eesti NSV Raamatukroonika», mis ilmub kord kvartalis ja haarab kogu Eesti NSV-s ilmuvat kirjandust.

«Eesti NSV retsensioonide kroonika» ilmus 1948/49. a. raamatukroonika viimase kvartali väljaande lisana, alates 1950. aastast ilmub «Eesti NSV Retsensioonide Kroonika» iseseisva väljaandena kord aastas.

Alates 1952. aastast ilmub ka «Eesti NSV Artiklite Kroonika», mis registreerib vabariigi territooriumil ilmunud ajalehtede ja ajakirjade artikleid.

Kõik Eesti NSV-s ilmuvad kroonikad on varustatud nimede jt. registritega. Materjal nendes on süstematiseeritud Üleliidulise Raamatupalati liigitussüsteemi alusel.

E. Kudu,
TRÜ Pearaamatukogu bibliograaf
(Järgneb)

KONSULTATSIOON

Kuidas organiseerida diplomitööde koostamist ja juhendamist?

Diplomitöö koostamine ja juhendamine kuulub üliõpilase ettevalmistamise lõpp-järku. Valminud diplomitöö ja selle kaitsmine on aga kõrvuti riigieksamitega üliõpilase-lõpetaja ettevalmistatuse kontrollimise üks vorme.

Lahutamatus seoses üliõpilase ideelis-poliitilise teadlikkuse ja tema erialaste teadmiste süvendamisega on diplomitöö ülesandeks iseseisvaks teoreetiliseks tööks vajalike eelduste arendamine ja viimistlemine. Valminud diplomitöö koos tema kaitsmisega peab näitama, et diplomandi ettevalmistatus vastab ülikooli lõpetajaile seatavatele nõuetele, eriti, et ta omab eeldusi erialal kerkivate probleemide iseseisvaks teoreetiliseks käsitlemiseks ja loovalt lahendamiseks.

Diplomitöö neist ülesandeist lähtudes tuleb lahendada ka tema koostamisse ja juhendamisse puutuvaid küsimusi.

Diplomitöö ülesannete eduka täitmise seisukohalt omab määravat tähtsust temaatika õige koostamine. Temaatika peab vastama teatavatele üldistele, ennekõike sisulistele nõuetele. Ta peab kajastama meie ühiskonna arengu aktuaalseid küsimusi ja seisma eesrindliku nõukogude teaduse kaasaegsel tasemel.

Edasi peab teema olema üliõpilasele jõukohane ning tema läbitöötamine diplomitööde koostamiseks ettenähtud aja jooksul võimalik. Juhendavail õppejõududel tuleb hoolikalt kaaluda töö mahtu antud üliõpilase võimete seisukohalt ja vajaduse korral piirata teema raamides läbitöötatavate küsimuste hulka.

Olulise tähtsusega on ka teema läbitöötamise materiaalsete eeldustele olemasolu. Õigusteaduskonna diplomitööde seisukohalt tuleb näiteks arvesse põhiliselt vaid raamatukogude varustatus kirjandusega, seadusandlike materjalidega ja trükis avaldatud kohtupraktikaga.

Suurt tähtsust omavad veel kaks küsimust: kuidas ja millal koostada diplomitöö temaatika.

Kateedri poolt koostatav ja rektori poolt kinnitatav temaatika peab kujunema kateedri ja üliõpilaste koostöö tulemusena. Temaatika koostamine ei tohi olla ühepoolne, kateedri poolt ettekirjutatud akt. Tuleb üliõpilastele anda võimalusi initsiatiivi arendamiseks ning arvestada nende huvi ning võimeid.

Seepärast tuleb juhendavail õppejõududel enne temaatika projekti koostamisele asumist vestelda üliõpilastega, selgitades või äratades nende huvi võimalike teemade vastu, jõuda selgusele nende võimeis ning muretseda andmeid selle kohta, missuguseid teemasid nad on varem läbi töötanud — teaduslikes ringides, eriseminarides, kursusetöödena.

Vestluste jne. teel saadud andmeid tuleb kateedril temaatika projekti koostamisel arvestada niivõrd kui seda lubavad üldised temaatika kohta kehtivad nõuded. Edasi on olulino kindlustada diplomitööde temaatika sisuline seos kateedri teadusliku uurimistöö ja teaduslike ringide temaatikaga. See kindlustab juhendamise suurema tõhususe, teema täiuslikuma läbitöötamise töö tähtaegse valmimise juures, eriti siis, kui diplomand on ise varem töötanud antud teema või sellega lähedases seoses oleva teema kallal.

Diplomitööde temaatika lõplik koostamine ja kinnitamine koos teemade kinnistamisega üliõpilastele ja juhendajatele peab toimuma õppeaasta algul. Õigusteaduskonna õppeplaani seisukohalt, mille järgi diplomieelne menetluspraktika (erimenetluspraktika) algab novembri lõpus ja diplomitööde koostamine on ette nähtud kevadsemestril, on see diplomitööde temaatika lõpliku koostamise ja kinnitamise aeg põhiliselt vastuvõetav.

Iseküsimus on, millal alustada temaatika koostamist. Temaatika koostamine — see on pikemaajaline protsess, seda ei ole õige teha n. ö. «üle öö.»

Nagu kogemused näitavad, ei oma teemade andmine üliõpilastele kevadel, eksamisessiooni ja sellele järgneva õppevaheaja eel, erilist praktilist tähtsust töö edukust kindlustava tegurina. Tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri poolt on tõstatatud arvestamistvääriv mõte — koostada diplomitööde esialgne projekt juba neljanda õppeaasta sügissemestril, kuna sel juhul on üliõpilastel võimalus alustada teema läbitöötamiseks vajaliku praktikamaterjalide kogumist juba nimetatud semestri lõpul toimuval menetluspraktikal. Temaatika esialgse projekti koostamine neljanda õppeaasta sügissemestril võimaldaks ühtlasi tema sidumist teaduslike ringide, neljanda õppeaasta kevad- ja viienda õppeaasta sügissemestril toimuvate eriseminaride ja kateedri järgmise aasta teadusliku uurimistöö temaatikaga.

See kindlustaks diplomitööde teemade hoolikamalt läbimõeldud valiku ning eelneva läbitöötamise ringis või eriseminaris. Samuti oleks sel juhul võimalik arvestada diplomitöödena kateedri teadusliku uurimistöö plaani võetavaid üliõpilastöid.

Määrava tähtsusega on veel diplomitöö koostamise ja juhendamise õige organiseerimine.

Teema läbitöötamine ja juhendamine peab algama õigeaegselt ja toimuma süstemaatiliselt. Töö algus peab langema ühte üliõpilastele teemade kinnistamisega. Ei tohi kujuneda tühimikku teemade andmise (kinnistamise) ja teema läbitöötamisele asumise vahel. See tähendaks lubamatut ajakaotust.

Töö teostamise käigu kohta tuleb juhendajal koostöös juhendatavaga koostada kalenderplaan, mis kinnitatakse kateedrijuhataja poolt.

Täiesti lubamatu on arusaamine, nagu ei kehtiks diplomitöö koostajate, s. o. viimase semestri üliõpilaste suhtes samad töödistsipliini nõuded, mis kõigi üliõpilaste suhtes.

Teema läbitöötamise õigeaegsel alustamisel, süstemaatilisusel ja diplomandi töödistsipliini kindlustamisel on tähtis koht tööd juhendaval õppejõul. Kehtiva korra kohaselt on diplomitöö koostajal õigus juhendamisele teatava arvu tundide ulatuses.

Edasi on endastmõistetav, et juhendamine, mille komponentideks on vestlus üliõpilasega teema küsimustes, üliõpilase konsulteerimine ja töö valmimise kontroll, peab toimuma süstemaatiliselt.

Juhendamise ajalise ulatuse ja süstemaatilisuse kindlustamiseks tuleb kõigil kateedritel koostada semestriks igale diplomandile individuaalne tunniplaan, mille täitmine nii üliõpilase kui ka juhendava õppejõu poolt peab olema kindlustatud samade vahenditega ja samal viisil kui loengute jne. tunniplaani täitmine.

Eeltoodud nõuete täitmine on olulise tähtsusega vahendeid nii diplomitööde sisulise taseme tõstmise kui ka nende õigeaegse valmimise kindlustamisel.

Tööde sisulise taseme ja õigeaegse valmimise kindlustamine on kõigepealt juhendajate ja kateedrite ülesanne, kes peavad looma tiheda ja püsiva kontakti oma tsükli üliõpilastega ning kasutama töö edukaks kulgemiseks nii pedagoogilisi mõjutus- kui ka organisatsioonilisi vahendeid.

Prof. H. Kadari

Möödunud nädalal

Huvitav koosolek

13. oktoobril ÜTÜ vene kirjanduse ringis toimunud koosolekul esines filoloogiateaduste kandidaat van.-õpetaja J. Bilinkis ettekandega teemal «Kirjandusteadusliku analüüsi metoodika». Ettekanne äratas suurt huvi ja seda oli kuulama tulnud ka teiste teaduslike ringide liikmeid.

Kaitsti diplomitöid

Möödunud laupäeval kaitsesid ülikoolis diplomitöid kolm ajaloo-keeleteaduskonna lõpetajat.

Eesti keele alal kaitses oma diplomitööd teemal «Essiiv eesti keeles» mittestatsionaarne üliõpilane E. Tikk. Mittestatsionaarse üliõpilase inglise filoloogi N. Suudla diplomitöö teemaks oli «Artikli funktsioonid ja kasutamine kaasaegses inglise keeles».

Loogika-psühholoogia alal kaitses diplomitööd «Materialistlikud elemendid M. J. Karinski loogikas» üliõpilane H. Vainu.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

I страница

Передовая. Планомернее организовать самостоятельную работу студентов.

И. Саарма а. Больше внимания организационной работе профсоюза.

С. Кюннапуу, А. Ломп. В гостеприемной Кавказии.

II страница

В. Рыбкин. Улучшить контроль за учебной работой.

Э. Куду. О библиографических изданиях в фундаментальной библиотеке ТГУ.

Проф. Н. Кадари. Как организовать составление и руководство дипломными работами.

Информации.

Toimetaja kt. V. PALM

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

MB 03678 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2893

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (199) Reedel, 23. oktoobril 1953. a. VI aastakäik

Kehakultuuri- ja sporditöö kõrgemale tasemele

Kasutades kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse poolt loodud soodsaid võimalusi on TRÜ kehakultuurlased ja sportlased andnud viimastel aastatel küllaltki märkimisväärse panuse üldise spordimeisterlikkuse tõstmiseks.

Õppejõudude ja treenerite E. Naaritsa, F. Kudu, A. Rünga, S. Kalami jt. töö tulemusena on ÜSK-is arvel üks teeneline meistersportlane, 12 meistersportlast ja 67 I järgu sportlast. Edukalt on spordiklubi liikmed esinenud real vastutavatel võistlustel. Ainult 1953. aastal võideti Riia «Daugava» ja TRÜ vaneline matškohtumine kergejõustikus. Saavutati NSV Liidu võrkpalli esivõistlustel III koht, Eesti NSV võrkpalli karikavõistlustel ja korvpalli esivõistlustel I koht. Ülekaalukalt võideti Eesti NSV kõrgemate koolide spartakiaadil suusatamises jne.

Rida meie ülikooli sportlasi, nagu sm-d A. Huimerind, M. Otsa, I. Kullam, L. Maremäe, kuuluvad NSV Liidu koondvõistkondadesse.

Kuid vaatamata mainitud tulemustele ei saa saavutatuga kaugeltki rahule jääda. Parteibüroo oma hiljutitoimunud istungil arutas läbi kehalise kasvatustöö seisukorra TRÜ-s ning juhtis tähelepanu tõsistele puudustele selles töös, näidates ära teed nende kõrvaldamiseks.

Kui meil on tehtud ära teatav töö tippsportlastega, siis ei saa üldse rahule jääda laialdaste masside kaasatõmbamisega kehakultuuri ja spordi harrastamisele. Nii kuulub 2451 õppejõust ja üliõpilasest spordiklubi liikmeskonda ainult 482. Millega seletada sellist lubamatut olukorda arstiteaduskonnas, kus 853 üliõpilasest on spordiklubi liikmed ainult 45! Mida ütleb selle kohta arstiteaduskonna dekaan sm. A. Tomingas, parteigrupi organisaator sm. J. Reinaru, ametiühingu büroo esimees sm. B. Luik ja komsomoli sekretär sm. M. Pärnik?

On aeg arstiteaduskonna juhtkonnal aru saada, et NSV Liidus pole juhuslikult kehakultuuri ja spordi juhtimine allutatud Tervishoiuministeeriumile, ja et sellest tuleb teha ka tõsisemad järeldused meie tulevaste rahvatervise eest võitlejate — arstide — kasvatamisel ja õpetamisel.

Peame saavutama ka õppejõudude massilise osavõtu kehakultuuri ja sporditööst, propageerides selleks sobivaid kehakultuuritöö vorme, nagu kurnimäng, tervisevõimlemine, jahindus, kalandus, lauatennis, võrkpall, eriti aga turism. Pole kahtlust, et need sportlikud algatused leiavad ka kõige vanemate õppejõudude poolt sooja vastuvõttu, sest kes ei tahaks võtta eeskuju Stalini preemia laureaadist prof. O. Lepešinskajast, kes sooritas 60-aastasena VTK normatiivid ja kes, tänu kehakultuuriga tegelemisele, on säilitanud ka kõige kõrgemas vanuses suure töö- ja loominguvõime.

Real spordialadel, nagu raskejõustik, jalgpall, uisutamine ja jalgrattasport on meil ainult üksikuid väljapaistvaid tippsportlasi, rääkimata nende alade massilisest harrastamisest.

Kehakultuuri- ja sporditöö puuduste peamiseks põhjuseks on olnud ÜSK-i ebarahuldav töö. Ei saa aga mööda minna ka asjaolust, et teaduskondade ühiskondlikud organisatsioonid on eemaldunud kehakultuurikollektiivide juhtimisest. Mille muuga seletada fakti, et ülikooli kommunistlikest noortest on ainult 18% ÜSK-i liikmed!

Sellist olukorda on soodustanud ka teaduskondade administratsioonide ükskõikne suhtumine teaduskondades teostatava kehakultuuri ja sporditöö vastu.

Nii pole juba pikema aja vältel ükski dekaan (välja arvatud KKT dekaan) viinud teaduskondades läbi ühiskondlike organisatsioonide esindajatega ühist nõupidamist kehakultuuri ja sporditöö küsimustes.

Peale kõige muu on puudunud ülikooli kehakultuuri ja spordiga tegelevail organeil endil kooskõlastatud tegevus, mis on tingitud tsentraalse juhtimise puudumisest. Nii puudus vajalik suunitletud koostöö KKT, ÜSK juhatuse ja ÜSK Spordikooli vahel. Ainult sellega võib seletada, et viimastel aastatel ÜSK Spordikooli lõpetajaist on ainult üksikud astunud TRÜ-sse, rääkimata KKT-sse astumisest, mis peaks aga olema just iseloomulik.

Organisatsiooniliselt on jäänud nõrgaks ÜSK-i erialasektsioonid, sest osa treenereid, kes teostavad fakultatiivtundides õppesportlikku tööd, ei tundnud huvi ÜSK-i töö vastu, mis mõjub pidurdavalt õppesportlikule tööle.

Kõigi selliste vigade parandamiseks tuleb eelkõige kindlustada kogu TRÜ-s teostatava kehakultuuri ja sporditöö tsentraalne juhtimine, mida peab kindlustama kehakultuuriteaduskond.

On vaja kõigis teaduskondades läbi viia dekaanide juhtimisel teaduskonna ühiskondlike organisatsioonide nõupidamised kehakultuuri ja sporditöö küsimuses ja kuulata ära nii ametiühingu- kui ka komsomoliorganisatsioonides kehakultuuri ja sporditöö eest vastutavate bürooliikmete aruanded.

ÜSK juhatusel, kes peab välja töötama laialdase abinõude plaani kehakultuuri ja sporditöö otsustavaks parandamiseks, tuleb esmajoones kontrollida kõigi erialasektsioonide senist tööd, teostades vajaduse korral erialasektsioonide juhatuste täiendavaid või ümbervalimisi. Organiseerida õppejõudude ja teenistujate kehakultuurikollektiiv, mille nõukogusse tuleb valida autoriteetsed kehakultuuri ja sporti armastavad õppejõud ja teenistujad.

Teaduskondade partei, komsomoli ja ametiühinguorganisatsioonidel tuleb teostada kõige laialdasemat selgitustööd üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate värbamiseks ÜSK-i liikmeks.

Valmistudes hoolikalt talispordi hooajaks tuleb korrastada ja laiendada olemasolevad talispordibaasid, ühtlasi kontrollida pidevalt olemasolevate baaside otstarbekat kasutamist.

Kehakultuuri ja spordi propaganda parandamiseks on tarvis teaduskondades erilist rõhku panna näitlikule agitatsioonile. Organiseerida spordi-temaatilisi loenguid ja filmidemonstratsioone.

Seejuures ei tohi ühiskondlikud organisatsioonid unustada, et kehakultuur ja sport NSV Liidus on rahva tervistamise vahend, ning kommunistliku kasvatuse lahutamatuks koostisosaks. Seepärast parandada otsustavalt kehakultuuri ja sporditööd Tartu Riiklikus Ülikoolis!

Teadmiseks TRÜ II komsomolikonverentsi delegaatidele

ELKNÜ TRÜ II konverents toimub 31. oktoobril ja 1. novembril 1953. a. TRÜ aulas. Konverents avatakse 31. oktoobril kell 18.00.

ELKNÜ TRÜ Komitee

ELKNÜ TRÜ II konverentsi eel

Kriitika aitab parandada tööd

Aruande-valimiskoosolekult ajaloo-keeleteaduskonnas . . .

Kolmapäeval, 14. oktoobril toimus ELKNÜ ajaloo-keeleteaduskonna organisatsiooni aruande-valimiskoosolek. Organisatsiooni sekretäri sm. L. Eiberi aruandest selgus, et terves reas lõikudes kulges organisatsiooni ja büroo töö ebarahuldavalt. Esmajoones tuleb seda märkida ridade juurdekasvu osas. Komsomoli kasvu baas on I, II ja III kursusel suur, kuid neil kursustel astus ÜLKNÜ liikmeks suhteliselt vähe noori. Põhjuseks on see, et algorganisatsioonid ei tundnud küllalt huvi ega vastutust oma ridade kasvu vastu. Mitte küllalt intensiivselt ei kulgenud ajakirjanduse levitajate töö; teaduskonna väiklehte ei suudetud välja anda järjekindlalt, hoolimata sellest, et seinalehe toimetaja kutsuti oma tööst korduvalt aru andma teaduskonna komsomolibüroole. Mainitud ja ka mitmed teised puudused on põhiliselt tingitud sellest, et büroo enese töö oli nõrk. Polnud küllaldast kontrolli ega abi algorganisatsioonide töö suhtes.

Järgnenud sõnavõtud aitasid analüüsida senist tööd ja selgitada veelgi vigu ning puudusi komsomoliorganisatsiooni möödunud-aastases organisatsioonilises tegevuses. ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär sm. Väljas oma sõnavõtus ütles, et büroo nõrk töö on tingitud esmajoones väärast tööstiilist. Ei ole küllalt kinni peetud võitlevast joonest, ei ole õigel ajal antud teravat vastulööki igale distsiplliinirikkumisele ja väärnähtusele. Selle aluseks on liberaalne ja sõbramehelik suhtumine esmajoones teaduskonna büroo sekretäri sm. L. Eiberi poolt. Selline liberalism viiski töö alla. Edaspidi peab uus büroo arvestama töö parandamisel neid kriitilisi märkusi.

Sm. A. Malvõgin märkis, et suured puudused organisatsiooni töös on tingitud mitte sellest, et poleks olnud häid üritusi, vaid põhiliselt sellest, et alati ei kontrollitud otsuste ja ülesannete täitmist büroo poolt. Büroo koosolekudki ei toimunud alati regulaarselt.

Sm. K. Siilivask tõstatas küsimuse, miks ühes õpperühmas toimus töö korrapäraselt, rühm töötas hästi, teine rühm aga ei suutnud lahendada oma ülesandeid ja saavutada töös edu? Põhjus seisab siin selles, et ühes rühmas suudeti kasvatada tugev ja ühtne kollektiiv ning luua kindel ühiskondlik arvamus, teises rühmas aga mitte. Kollektiivi kasvatamine on eelkõige kommunistlike noorte, ja just komsomoli aktivistide ülesanne, ülesanne, mida täidetakse igapäevases õppetöös, igapäevaste pisiülesannete lahendamisel. Tuleb esmajoones ise olla distsiplineeritud, siis saame nõuda distsipliini ka teistelt.

Sm. S. Sovetnikov märkis, et ALMAVÜ tegevus on teaduskonnas soikunud, liikmed on praegu «surnud hingede» olukorras, sest mingit muud tegevust neil pole kui tasuda liikmemaksu. Ei ole suudetud rakendada intensiivselt tööle ringe. Teaduskonna büroo aga ei tundnud huvi selle küsimuse vastu. Kuid noored tahavad rakendada oma energiat ja tunnevad huvi enesetäiendamise vastu.

Sm. H. Holm märkis seda, et kuigi möödunud aastal räägiti palju õppeedukusest, siis eksamisessioonidel ei tegelnud komsomoliorganisatsioon selle küsimusega üldse. Eksamisessiooni ajal — kõige vastutusrikkamal tööperioodil ei tohi aga töö soikuda. Tuleb kontrollida, kuidas üliõpilased valmistuvad eksameiks ja abistada seal, kus vaja.

Sõnavõtte oli üle 20. Neis toodud kriitika aitab uuel bürool parandada tööd ja likvideerida vead ning puudused.

E. Maasik

. . . ja matemaatika-loodusteaduskonnas

16. oktoobril toimus TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek. Aruandega teaduskonna komsomolibüroo tööst möödunud õppeaastal esines komsomoliorganisatsiooni sekretär sm. M. Rubel. Nagu aruandja märkis, saavutas organisatsioon möödunud õppeaastal tunduvaid edusamme õppetöö taseme tõstmisel ja massilises poliitilises töös.

Kuid edusammude kõrval esines ka suuri puudusi. Liiga vähe pöörati tähelepanu üliõpilaste teaduslikule tööle, ÜTÜ osakonnanõukogude tegevuse suunamisele ja teaduslike ringide abistamisele. Büroo ei teinud midagi ALMAVÜ tegevuse elustamiseks. Lünki esines ka organisatsioonilises töös, eriti kommunistlike noorte juurdekasvu alal (teaduskonna 29 kursusest puudub 3 kursusel veel komsomoligrupp).

Põhiliselt samu puudusi rõhutati ka arvukais sõnavõttudes.

Koosolekul võeti vastu üksikasjaline otsus komsomolitöö parandamiseks ja edasiarendamiseks.

Uude komsomolibüroosse valiti 11 teaduskonna aktiivseimat kommunstlikku noort.

A. Raukas

Anname oma panuse põllumajanduse edasiseks arenguks

Järgides suure vene botaanikufüsioloogi K. A. Timirjazevi õpetusi, kes korduvalt näitas, et taimefüsioloogia on ratsionaalse maaviljeluse aluseks, suunas TRÜ noor taimefüsioloogia kateeder juba oma tegevuse alguses kogu jõu ja oskuse praktiliste põllumajanduslike probleemide lahendamisele. Tööprotsessis kujunesid välja kateedri sidemed ENSV TA Maaparanduse ja Sookultuuride Instituudiga, mille katsepõldudel kateedri kaastöölised ja üliõpilased viisid läbi oma eksperimentaalseid uurimisi. Taimefüsioloogia kateedri tegevus on suunatud põllumajanduslike taimede kasvutingimuste ja omaduste uurimisele nende kasvatamisel kuivendatud soistel pinnastel.

Turbapinnaste majanduslik kasutamine algab nende kuivendamisega. Kuivendamistööde läbiviimisel on möödapääsmatu teada kuivendatud pinnastele külvatavate taimede nõudlikkust vee suhtes. Lähtudes sellest viivad taimefüsioloogia kateedri kaastöölised ja üliõpilased läbi põllumajanduslikke kultuuride veerežiimi eripärasuste uurimisi turbapinnaste tingimustes. See uurimine toimub iga kultuuri suhtes eraldi ja tema arenemise faaside järgi, et sellega kaasa aidata niisuguse kuivendussüsteemi loomisele, mis optimaalselt vastaks taimede nõuetele.

Soiste pinnaste viljakuse tõstmine sõltub kuivendamise, õigete pinnase ümbertöötlusviiside ja väetamise kõrval, suurelt osalt õigest kultuuride vahetamisest külvikorras. Nagu näitavad katsed, on heaks eelkultuuriks kasutuselevõetavatel soistel pinnastel kartul. Kartul annab turbapinnastel kõrge agrotehnika juures mitte madalama, vaid kõrgema saagi kui tavalistes mineraalsetest elementidest rikastes pinnastes. Seepärast seisab selle kultuuri füsioloogia uurimine soistel pinnastel taimefüsioloogia kateedri poolt läbivaadatavate küsimuste hulgas.

Sel viisil on küsimuste ring, mille kallal töötab taimefüsioloogia kateeder, küllaltki tähtis. Kateedri teaduslikust uurimistööst võtavad osa ka üliõpilased. Iga vanema kursuse üliõpilane teeb iseseisvat praktilise kallakuga teaduslikku tööd. NLKP KK septembripleenumi ajaloolised otsused «NSVL põllumajanduse edasise arendamise abinõudest» innustavad igaühte meist veelgi parandama oma teaduslikku tööd.

Füsioloogilised uurimused põllumajanduse alal, eriti agronoomiliste teaduste esindajate uurimused peavad toimuma koos pinnase mikrobioloogilise uurimisega. ENSV kõrgemad õppeasutused ei valmista siiski spetsialiste pinnase mikrobioloogia alal. Meie vabariigi põllumajanduse edasise tõusu ülesanded nõuavad üha visamalt kõrgema haridusega spetsialiste ka sellel alal, neid peaksid andma meie kõrgemad õppeasutused — Tartu Riiklik Ülikool ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia.

Põllumajandusliku ala teaduslike uurimuste intensiivistumise huvides tuleks ka ENSV Teaduste Akadeemial pöörata suuremat tähelepanu laboratooriumide loomisele ja nende varustamisele kaasaegsete seadmetega Maaparanduse ja Sookultuuri Instituudis. Siiani pole instituut varustatud isegi elektriga, ilma milleta on täiesti mõeldamatu ükskõik milline tõsine teaduslik uurimistöö.

Pole kahtlust, et olemasolevad puudused taimefüsioloogiliste uurimuste osas on kõrvaldatavad ja me võime peagi anda kõik oma jõud meie sotsialistliku põllumajanduse edasise arengu ülesannete täitmiseks.

A. Perk,
TRÜ taimefüsioloogia kateedri juhataja

Möödunud reedel, 16. oktoobril 1953. a. kaitses TRÜ Õpetatud Nõukogu ees oma kandidaadiväitekirja «Sugulusalane sõnavara läänemere-soome keeltes» TRÜ soome-ugri keelte kateedri aspirant Eduard Väär.

Õpetatud Nõukogu omistas E. Väärile filoloogiateaduste kandidaadi teadusliku kraadi.

J. Miku foto

Tõhustada šeflustööd kolhoosides

Üliõpilasperel ja õppejõududel lasuvate paljude ühiskondlike ürituste raames evib momendil ulatuslikku tähtsust poliitkasvatuslike ja erialaste teadmiste viimine šeflustöö korras elanikkonna, eriti kolhoosnike hulka.

Aasta-aastalt on šeflustöö näidanud kogu ülikooli ulatuses tõusutendentsi, kuid on kulgenud ikkagi lünklikult, kampaanialikult. Käesoleval sügisel, tänu NSVL Kommunistliku Partei XIX kongressi ja septembri-pleenumi otsustele, on toimunud järsk muutus selle töö intensiivistumise suunas.

Arstiteaduskonna kollektiivi poolt kolhoosides teostatud poliitkasvatuslike ürituste sarjas on olnud keskseimaks ettekanded, grupi- ja individuaalvestlused partei keskkomitee otuste selgitamisel põllumajanduse olukorra ja ülesannete kohta, seoses elanikkonna elutarbeliste vajaduste tõstmisega. Loengulises vormis on esitatud 15 ettekannet (üliõpilased V. Parvet, L. Kalle jt.), üle 50 grupivestluse ja väga arvukalt individuaalvestlusi. Silmapaistvalt aktiivselt on töötanud raviosakonna III ja II kursus, mis vihjab just nooremate kursuste suuremale innustatusele. Tagasihoidlikumaks osutub ja parandamist vajab sellesuunaline töö kõrgematel kursustel.

Teiseks on tähelepanuvääriv olnud ülikoolipere abi kolhoosidele näitliku agitatsiooni organiseerimisel, ja seda peamiselt seinalehtede toimetamisel. Raviosakonna III kursus üksi on Põltsamaa rajooni kolhoosis «Rahva Hääl» abistanud 10 seinalehe toimetamist.

Kahjuks on varju jäänud erialaste teadmiste levitamine sanitaar-selgitustöö näol, milleks arstiteaduskonnal on kõik eeldused ja võimalused. Sanitaarselgitustöö alal on siiski tänuväärset tööd teinud IV ja V kursuse üliõpilased, mida kahjuks ei saa öelda aga VI kursuse kohta, kust seda võis kõige enam oodata. Sanitaar-selgitustöö on rahvatervishoiu üheks kindlaks aluseks ja vajab seepärast senisest enamat tähelepanu — seda mitte aga üksnes kolhoosnike, vaid ka linna-elanikkonna, eriti aga koolilõpilaste hulgas, tehastes ja vabrikutes.

Massilise kultuurilise töö raames evib veel olulise koha kunstilise isetegevuse viljelemine ja viimine elanikkonna hulka, mis annab suurepärase võimaluse maa ja linna lähendamiseks üksteisele. Kui meie isetegevuslastel ei osutu võimalikuks anda pidevalt iseseisvaid kontserte, siis kolhooside isetegevus- ja puhkeõhtute sisustamist sõlistidega, vähemakoosseisuliste ansamblitega on võimalik ikkagi organiseerida. Seda võimalust on edukalt rakendanud ravi II, III ja mõned teised kursused ning saanud kolhoosnikelt kiitvaid hinnanguid.

Šeflustöö aktiivsuse tõusu üheks näitajaks on kolhoosidelt arstiteaduskonna dekaanile ja ametiühingu büroole saabunud tänuavaldused, kiitvad hinnangud ja iseloomustused (sügissemestri jooksul ligemale 30) meie poolt pakutu kohta. Hindavad iseloomustused omakorda näitavad, et meie abi on vajalik, mis kohustab meid senisest veelgi enam oma tähelepanu suunama kolhoositalurahva teenindamisele massilise kultuuri- ja poliitilise töö alal.

B. Luik,
TRÜ arstiteaduskonna ametiühingu büroo esimees

Valiti uus ÜTÜ Nõukogu

Esmaspäeval, 19. oktoobril toimus aulas ÜTÜ II aruande-valimiskonverents. Nõukogu esimees oma aruandes ja järgnevad sõnavõtjad märkisid üliõpilaste teadusliku töö silmapaistvat intensiivistumist. Kritiseerides esinenud puudusi tõid kõnelejad esile teaduslike ringide töödistsipliini tõstmise ja eranditult kõigi ringiliikmete teaduslikule uurimistööle rakendumise vajadust. Selgitustöö noorte üliõpilaste hulgas peab andma uusi jõude ÜTÜ ridadesse. Sõnavõtjad märkisid, et ÜTÜ nõukogu on seni vähe abistanud noori teaduslikus uurimistöös. Senisest rohkem tuleb komandeerida meie üliõpilasi ettekannetega vennasvabariikide ÜTÜ-de teaduslikele konverentsidele, organiseerida massilist Pearaamatukogu bibliograafiliste materjalide tutvustamist ja tähtsamate teadusliku uurimistöö abivõtete, nagu mikrofotograafia, värvifotograafia jne. omandamist.

Konverents valis uue nõukogu koosseisus: J. Tammeorg, H. Lokke, M. Rubel, H. Epler, M. Karu, H. Hanson, A. Kivik, H. Lehiste N. Bassel, R. Vaganay, A. Laanest, A. Koppel ja S. Jõks.

Tähistati akad. V. A. Obrutševi sünnipäeva

10. oktoobril täitus 90 aastat ühe Nõukogudemaa vanema ja tuntuma geoloogi, Stalini preemia laureaadi ja sotsialistliku töö kangelase akadeemik Vladimir Afanasjevitš Obrutševi sünnist.

Akadeemik V. A. Obrutševi 90. sünnipäeva tähistati geoloogiaosakonnas 15. oktoobril ettekandekoosolekuga. Kõrvuti sellega oli korraldatud väljapanek V. A. Obrutševi tähtsamatest ja huvitavamatest teaduslikest, populaarteaduslikest ja ilukirjanduslikest töödest.

Ettekandega akadeemik V. A. Obrutševi elust ja tööst esines prof. K. Orviku. V. A. Obrutševi Siberi geoloogilistest uurimistest ja tema Sise-Aasia reisidest esitasid vastavad ettekanded dots. E. Mõls ja aspirant H. Viiding. Kõiki ettekandeid illustreeriti rohkete valguspiltidega nii akad. V. A. Obrutševi isiku kui ka Sise-Aasia ja Siberi geoloogiliste uurimiste kohta. Viimased olid valmistatud V. A. Obrutševi ülesvõtete järgi.

Referaatkoosolekust võttis osa rohkesti geoloogiaosakonna üliõpilasi, teenistujaid ja õppejõude. Osavõtjate hulgas oleks enam soovinud näha aga osakonna nooremate kursuste üliõpilasi.

Aspirant H. Viiding

Nõukogude „Referatiivne žurnaal"

Alates k. a. neljandast kvartalist hakkab ilmuma NSVL TA Teadusliku Informatsiooni Instituudi väljaandel «Referatiivne žurnaal», mis valgustab kogu maailma teaduslikku kirjandust rea loodus- ja tehniliste teaduste harudel. Žurnaali paigutatakse referaadid kõigist originaalsetest teaduslikest töödest ja annotatsioonid ehk bibliograafilised kirjeldused raamatutest ning kokkuvõtlikest artiklitest.

Žurnaal hakkab refereerima teaduslikku kirjandust alates 1953. a. 1. jaanuarist. Ilmub järgmistes seeriates: matemaatika, mehhaanika, astronoomia ja keemia.

«Referatiivne žurnaal» on suureks hõlbustuseks nõukogude teaduse alal töötajaile.

Täiendagem oma teadmisi

Meie ülikooli parteiorganisatsiooni üheks tähtsamaks ülesandeks on ideoloogiline kasvatustöö üliõpilaste, õppejõudude, abiõppejõudude ja teenistujate seas.

TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna noorematele õppejõududele ja laborantidele organiseeriti 1952/53. õppeaastal seminar J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi direktiivide tundmaõppimiseks. Seminari juhendas sm. M. Makarov. Töötasime innuga mitmesuguste aktuaalsete küsimuste kallal ja arutasime sotsialistliku ülesehitustöö probleeme.

Sm. Makarov on vilunud pedagoog. Tema ei nõudnud kuivade faktide äraõppimist õpperühmast osavõtjate poolt, vaid pani meid iseseisvalt mõtlema. Ta küsis lihtsalt, mida seltsimehed ühe või teise asja kohta arvavad. Tekkisid vaidlused, auditoorium elavnes, kõikide tähelepanu oli pinevil, ja lõpuks leiti kollektiivselt küsimuse õige lahendus.

Nõnda laiendasime tunduvalt oma ideoloogilis-poliitilist silmaringi. Tahame ka tänavu aktiivselt osa võtta meile korraldatavaist poliitõppustest, sest teame, et omandatud teadmised aitavad meid lahendada igapäevaseid tööülesandeid, olgu need suured või väikesed, nii, kuidas seda ootab kommunismi poole sammuv ühiskond oma liikmetelt.

H. Peegel

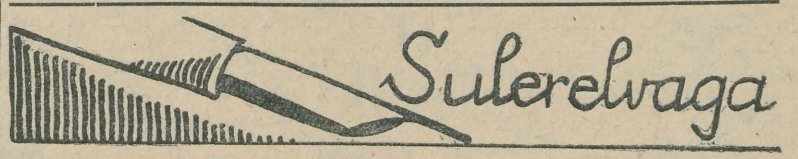

Ainult lubadused
ehk
Lugu sellest, kuidas III kursuse geograafid Krimmis käisid

«Noh, kuidas Krimmis meeldis?» See on lause, mida kuulen sageli veel nüüdki, kui mõni tuttav juhtub vastu tulema, ehkki seisame juba talve künnisel.

«Mis Krimmis?» olen üllatunud.

«Ise rääkisid ju suvel, et sõidate Krimmi või veel tahapoole Krimmigi,» ütleb sõber, «linna peal oli sellest igavene kõlakas lahti. Laulsite ju ise laulugi:

Kus Mustmeri päikeses särab
Ja tormiga vahutab, keeb;
Kus lähedal troopika värav,
Me geokas pea laulu seal lööb.»

Ei oska mina talle siis vastata muud kui: «Ah, et sinna Krimmi või? Vaat sellega oli jah niisugune lugu ... kudas ma sulle nüüd seletangi — jäi ikka jah minemata.»

Sõber vahib mulle siis imestunult otsa ja ütleb:

«Aga kuule, kulla sõber! Oli ju kuulda, et olite isegi juba Odessasse telegrafeerinud oma saabumisest ning rongile piletid kinni pannud. Miks te siis õieti ei läinud?»

«Vaata, sõber, need maailma asjad on vahel keerulised. Raha oli nimelt vahepeal ära kadunud,» vastan mina.

Pööritab siis sõber silmi ja küsib:

«Kuidas, kas lasksite siis nii suure summa sisse vehkida või?»

No mine tee talle narrile selgeks, kuidas see lugu õieti oli, kui sul endalgi sellest selge arusaamine puudub. Aga et midagi ikka vastata tuleb, siis kostan umbes nii: «Ei meie küll midagi ära varastada ei lasknud, aga eks seal ülikooli kassas midagi ikka juhtunud küll. Enne seda raha ju oli, ega's muidu poleks kõige kõrgemad instantsid seda nii lahkelt lubanud. Aga kuhu ta jäi ... Igatahes kui meie teda kassast ära tooma läksime, siis enam ei olnud.»

Selle jutu peale vaatab sõber mulle kaastundlikult otsa ja ütleb, et ega teist siis õigeid geograafe küll ei saa, kui te teooriat praktikaga ei seo ja meie suurt kodumaad tundma ei õpi.

Kuid mis sa hing ikka oskad muud öelda kui kasuta jälle sedasama tuntud vanasõna «Hea mees, kes lubabki.»

O. Nõgel

Olukorrast õpikute ja õppevahendite alal TRÜ-s

Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogu 9. oktoobri koosolekul oli kõne all olukord õpikute ja õppevahendite alal. Selleks puhuks läbitöötatud andmeist teaduskondade eri kateedreist selgub, et sel alal on ülikooli töötajail veel palju tööd ees.

Õpikud, mida üliõpilased programmikohaselt kasutavad, on üldiselt venekeelsed. Tõlgitud õpikuid ja käsiraamatuid on vähe. Täielikult tõlgitud õppekirjandusega on varustatud ainult pedogoogika kateeder, mõnel määral leidub tõlgitud õpikuid ka ajaloo alal, ja see on oluliselt kõik. Arstiteaduskonna distsipliinides ei ole tõlgitud õpikuid nimetamisväärselt; varem tõlgitud anatoomiaõpiku trükk on läbi müüdud. Tõlgitud õpikuid ei ole ka matemaatika-loodusteaduskonna, õigusteaduskonna ja kehakultuuriteaduskonna aineis.

Peale tõlgitud teoste on üliõpilastel kasutada veel mõningaid kohapeal koostatud originaalõpikuid, peamiselt matemaatika ja füüsika alal.

Ajaloo-keeleteaduskonna aineis, selliste rahvuslike teaduste alal, nagu eesti keel, eesti kirjandus, rahvaluule ja eesti ajalugu, ei ole õieti õpikuid olemaski. Üliõpilaste peaaegu ainukeseks teadmistealliks jääb sel puhul õppejõu loeng.

Selline olukord ei ole kaugeltki normaalne. Piiratud loengutundides antud materjal ei saa kunagi olla nii põhjalik kui õpikus esitus, üliõpilase iseseisev töö õpikuga peaks moodustama õppetöö ühe endastmõistetava vormi.

Õnnelikum on olukord nendes distsipliinides, kus on olemas venekeelsed õpikud: õppejõu vastava juhendamise kohaselt on võimalik neid kasutada kas loengukursuse osana või selle täiendusena. Spetsiaalainete õppimisel alates 3.—4. kursusest on üliõpilasel juba vajalisel määral eelteadmisi, samuti täielikum vene keele oskus ja küllaldane venekeelne erialane sõnavara.

Nooremail kursustel teeb aga venekeelse õpiku kasutamine olulisi raskusi. See on kõigepealt aeganõudev: algaja peab erialast teksti lugema sõnaraamatuga, vähe sellest — sõnaraamatus spetsiaalseid termineid ei ole, nende eestikeelseid vasteid tuleb selgitada kaudseil teil ja konsulteerides. Kus venekeelseid õpikuid on sel määral, et nende kasutamine õpikuna tuleb arvesse, saab üliõpilase tööd hõlbustada sel viisil, et õppejõud oma eestikeelses loengus annab põhiliste terminite venekeelsed vasted.

Vestlustest üliõpilastega selgub, et eelnimetatud keelelised raskused on reaalselt olemas, ja seal, kus eksamit on võimalik ainult loengumaterjali põhjal ette valmistada, jääb venekeelse õpiku kasutamine minimaalseks. Selline olukord ei taga aga küllalt põhjalikke ja igakülgseid teadmisi.

Teiseks oluliseks raskuseks õpikute kasutamisel on nende vähesus. Paljudes distsipliinides on programmikohased õpikud olemas, aga nende arv kõigis raamatukogudes kokku on niivõrd väike (1—2), et nad ei tule õpikuna arvesse. On selliseidki programmis mainitud õpikuid, mida Tartus ei ole ühtki eksamplari. Selline olukorra edasiseks ärahoidmiseks peaksid kateedrijuhatajad ja õppejõud Ülikooli pearaamatukogule õigeaegselt teatama kasutusele tulevate õpikute vajalikku arvu, et neid jõutaks keskbaasidest õigeaegselt tellida. Mõningaid ostmise võimalusi on ka varem ilmunud õpikute osas. Õpikute tõlkimine eesti keelde lahendaks muuseas ka kontingendiküsimusi, ja ülikool võiks garanteerida üliõpilaste varustamist vajaliku õppekirjandusega.

Rida kateedreid on õigesti mõistnud õpikute tõlkimise vajalikkust ja on avaldanud soovi eriti selliste õpikute tõlkimiseks, mida kasutatakse nooremail kursustel ja mille vastu tunneb huvi laiem tarvitajaskond — teised õppeasutused ja vastava ala töötajad (arstid, õpetajad jne.). Kus ei suudeta oma jõududega tõlkimist teostada, seal on kateedrid nõus võtma oma peale tõlkimistöö teadusliku juhendamise ja vastutava toimetaja ülesanded.

Tõlkimisega ei saa aga õpikuküsimust lahendada kõigis distsipliinides, sest igas aines venekeelset õpikut ei ole olemas. Endastmõistetavalt puuduvad üleliidulised õpikud ajaloo-keeleteaduskonna rahvuslike teaduste alal (eesti keel, eesti kirjandus, rahvaluule, eesti ajalugu). Õpikukriisi saab siin kateeder lahendada ainult vastava originaalõpiku koostamisega. Aga programmile vastavaid õpikuid pole ka paljudes teistes distsipliinides — paljudes õigusteaduskonna ainetes, geograafia, geoloogia ja bioloogia alal, ka kehakultuuri ajaloos ja mitme arstiteaduskonna distsipliini alal, nagu farmakoloogia jt. Mõned õppejõud on siin siiski asunud vajaliku raamatu koostamisele. Nii on prof. G. Kingissepal valmimas õpik farmakoloogia alal, sm. Laidverel kehakultuuri ajaloos, füüsikakateedri kollektiivil on valminud õpikuid füüsika alal jne.

Paljud kateedrid on õigesti seadnud õpikute koostamise oma esmaseks ülesandeks ja asunud kõigi jõududega asja juurde. Nii on vene keele kateedril valmimas vene keele õpik eestlastele, eesti keele kateeder koostab eesti keele õpikut venelastele, kaugemas perspektiivis on eesti keele teadusliku grammatika koostamine. Soome keele õpikuks eesti filoloogidele on käsikiri valmis, töö käib läänemere-soome keelte ajaloolise grammatika alal. Kavatsusel on läänemere-soome keelte krestomaatia, samuti eesti murdetekstide valimik dialektoloogia kursuse juurde.

Õppejõudude suur töökoormus, eriti aineis, kus õpikud puuduvad, ei võimalda aga küllaldast keskendumist õpiku koostamise ülesandele, mistõttu õpikute valmimise tempo on paratamatult aeglane.

Üheks oluliseks takistuseks õpikute valmimisel on veel perspektiivitus nende trükkimise suhtes. Nimelt on Riiklik Kirjastus Ülikooli õpikuid kolme viimase aasta jooksul samahästi kui täielikult ignoreerinud, ja täiesti põhjusega keelduvad paljud õppejõud õpiku tõlkimisele või koostamisele asumast, kuni ei ole lepinguga garanteeritud selle ilmumine.

Selleks et õpikute valmimine võiks areneda normaalselt, on vaja lahendada kaks küsimust: 1) kuidas õpikute koostajail oluliselt vähendada õppetöökoormust ja 2) kuidas kõrvaldada tõke õpikute kirjastamise teelt.

Õppevahendite küsimuses pidas Õpetatud Nõukogu vajalikuks asuda senisest suurema otsustavusega ülikooli laboratooriumide sisustamisele õppe- ja teadusliku töö seisukohalt vajaliku moodsa aparatuuriga. Varustusosakonnale tehti ülesandeks kõrvaldada õppetööd takistavad tehnilised puudused, näiteks muretseda vajalikku laboratoorset klaasi, hoolitseda auditooriumide pimendamise võimaluste eest, teostada tööruumides vajalik remont jne.

Lihtsamate õppevahendite soetamisel on paljud kateedrid ilmutanud silmapaistvat algatust. Nii on füüsika kateeder osavalt ära kasutanud üliõpilaste abi õppevahendite valmistamisel, soome-ugri keelte, eesti keele, pediaatria, neuroloogia jt. kateedrid on oma jõududega valmistanud mitmesugust tabelmaterjali, geoloogia kateeder on leidlikult valmistanud diapositiive filmilindilt jne. Teisal on aga kateedrid täiesti passiivsed ja teatavad lakooniliselt, et neid «ei ole varustatud» õppevahenditega.

Õpetatud Nõukogu tegi kateedritele ülesandeks selgitada olemasolevad võimalused lihtsamate õppevahendite valmistamiseks, ühtlasi teha ettepanekuid kateedrite töötajate komandeerimiseks teistesse Nõukogude Liidu ülikoolidesse tutvuma sealsete õppevahenditekogudega.

G. Laugaste,
metoodil. komisj. liige

Toimetaja kt. V. PALM

MB 03694 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2958

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Tervitus TRÜ II komsomolikonverentsi delegaatidele!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (200) Reedel, 30. oktoobril 1953. a. VI aastakäik

Ainult enesekriitika ja altpoolt tuleva kriitika igakülgse arendamise olukorras me saame edukalt võita ja kõrvaldada kõik takistused meie edasiliikumise teelt kommunismile

N. S. Hruštšov

TRÜ komsomoliorganisatsiooni II konverents

Homme alustab tööd Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni II konverents, mis on suursündmuseks komsomoliorganisatsiooni elus. Terava bolševistliku kriitikaga tuleb homme analüüsida ülikooli komsomolikomitee ja kogu organisatsiooni tööd aruandeperioodil ning leida teed töös esinenud puuduste kõrvaldamiseks.

Meie ülikooli komsomoliorganisatsioon on kasvanud suureks ja võimsaks pereks, tema ridades on praegu ligi 1200 noort, kes parteiorganisatsiooni juhtimisel on teinud ära tubli töö õppeedukuse tõstmisel, noorte ideoloogilisel kasvatamisel, üliõpilaste käitumiskultuuri tõstmisel jne. Süvenenud on marksistlik-leninliku teooria tundmaõppimine üliõpilaste poolt. NSV Liidu XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» põhjalikumaks tundmaõppimiseks organiseeris komsomoliorganisatsioon teoreetilised konverentsid teaduskondades. Paranenud on üliõpilaste pidev iseseisev töö semestri jooksul, algallikate ja kirjanduse kasutamine eksamiteks ettevalmistamisel. Suured on saavutused üliõpilaste teadusliku töö alal. ÜTÜ VII teaduslikul konverentsil kanti ette 94 teaduslikku tööd. Rida võistlustöid said kõrge hinnangu osaliseks (A. Liim — ajaloo-keelet., L. Kaaramaa, K. Nirk — õigusteadusk.). Paljud tööd Üliõpilaste Teadusliku Ühingu ringides on tihedalt seotud praktikaga, osutades viimasele tõhusat abi. Nii arutati õigusteaduskonna tööõiguslikus ringis läbi rida häid praktilisi küsimusi käsitlevaid töid praktikute osavõtul.

Kommunistlikud noored on teinud suure töö üliõpilaste ideoloogilisel kasvatamisel. Võitlus kodanlike igandite jäänustega on karastanud kommunistlikke noori, tõusnud on organisatsiooni autoriteet.

Komsomoliorganisatsiooni saavutused ei tohi aga anda põhjust enesega rahuloluks.

Toimunud aruande-valimiskoosolekud gruppides, kursuste ja teaduskondade algorganisatsioonides viitasid paljudele tõsistele puudustele, mis esinevad veel komsomoliorganisatsiooni töös. Pole küllaldase järjekindlusega ellu viidud ÜLKNÜ Keskkomitee IX pleenumi otsuseid. Mõnedes komsomoligruppides on mööda mindud kommunistliku kasvatustöö teostamise kõige lihtsamatest vormidest, on unustatud, et kasvatustööd tuleb teostada iga päev ja igal sammul. Sellest tuleneb ka ÜLKNÜ ridade vähene juurdekasv mõnes algorganisatsioonis (kehakultuuriteaduskond). Mitte alati pole loodud hukkamõistvat ühiskondlikku arvamust õppedistsipliini rikkujate ja ühiselureegleist mittekinnipidajate suhtes. Arstiteaduskonna II kursuse algorganisatsioonil oli ammu teada, et kommunistlikud noored Mart ja Olev Karu puuduvad palju loenguil, et neil tekkisid akadeemilised võlgnevused õppetöös. Kuid algorganisatsioon ei ole printsipiaalselt arutanud nende kommunistlike noorte käitumist. Komsomoliorganisatsioon on vähe tähelepanu pööranud pedagoogilisele ja tootmispraktikale, kuigi kommunistlikud noored on teadlikud nende läbiviimises leiduvatest puudustest, nagu õigusteaduskonna IV kursuse kohtupraktika, kus üliõpilased õmblesid toimikuid ja kirjutasid välja kohtukutseid. Kommunistlikud noored ühiselamus pole alati võidelnud sotsialistliku omandi rikkujate vastu (Aia tänava ühiselamus).

Vähe kasutatakse kriitika ja enesekriitika vahedat relva puuduste väljajuurimiseks, eriti arstiteaduskonnas. Esineb revolutsioonilise valvsuse alahindamise fakte (matemaatika-loodusteaduskonnas). Välklehtedes, seinalehtedes ja ülikooli ajalehes kajastub vähe üliõpilaste igapäevane elu.

Puudusi esineb massilises kultuurilises töös ja nimelt üliõpilaste vaba aja õige ja otstarbekohase veetmise organiseerimises. Üliõpilasklubi estraadiorkester mängib ikka veel läänelikke lugusid, pole arendatud kunstilise isetegevuse niisuguseid vorme, nagu poliitiline satiir, huumor, sõnalis-muusikaline montaaž jt. Massiline kultuuriline ja sporditöö pole muutunud veel masse haaravaks.

Komsomolikomitee on nõrgalt organiseerinud kaadrite õppust. Nii ei toimunud aruandeperioodi algusest kuni käesoleva nädala alguseni ühtki grupporgide õppust. Komitee seisab ikka veel kaugel gruppidest. Mõned komitee sektoritejuhatajad (sm. Reidla — kehakultuur) ei ole regulaarselt juhendanud vastavaid sektoreid teaduskondades.

Homme algaval ülikooli ELKNÜ organisatsiooni II konverentsil tuleb esile tuua kõik puudused komitee ja sellest tulenevalt kogu komsomoliorganisatsiooni töös, tuleb anda hinnang komitee töö kohta. Ainult kõigi meie töös esinevate vigade ja puuduste põhjaliku väljaselgitamisega suudab komsomoliorganisatsioon edukalt kaasa aidata rektoraadile ja ülikooli parteiorganisatsioonile kõrgelt kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamisel meie õppeasutuses.

Teadmiseks ELKNÜ TRÜ II konverentsi delegaatidele

ELKNÜ Tartu Riikliku Ülikooli II konverentsi algus on 31. oktoobril k. a. kell 18 TRÜ aulas.

Delegaatide registreerimine toimub ülikooli peahoones 31. oktoobril alates kella 17.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Sõna on konverentsi delegaatidel

Arve ja fakte

Tartu Riikliku Ülikooli Üliõpilaste Teadusliku Ühingu tööst võttis 1952. a. 50 ringis osa 1300 üliõpilast, neist kommunistlikke noori 600.

Käesoleval aastal töötab ülikoolis 51 teaduslikku ringi, mille tööst võtab osa 1427 üliõpilast, neist kommunistlikke noori 620.

*

ELKNÜ TRÜ algorganisatsiooni võeti 1952/53. õppeaastal vastu 75 uut liiget.

*

1952. a. võttis TRÜ klubi isetegevusringide tööst osa 700 üliõpilast. 1952/53. õppeaastal võtab isetegevuslikust tööst osa 730 üliõpilast, neist kommunistlikke noori 220.

*

ELKNÜ TRÜ algorganisatsiooni kuulus 1944. a. 3 kommunistlikku noort, 1952. a. oli algorganisatsioonis juba 912 ja 1953. a. 1195 kommunistlikku noort.

*

1953. a. võttis ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär sm. Aino Käärik osa III rahvusvahelisest üliõpilaste kongressist Varssavis.

*

1952. a. võttis ELKNÜ TRÜ Komitee liige Doris Pirson delegaadina osa IV üleliidulisest rahupooldajate konverentsist.

*

1952. a. oli ELKNÜ TRÜ teaduskondade algorganisatsioonides 85 komsomoligruppi. 1953. a. suurenes gruppide arv 91-le.

*

TRÜ Spordiklubi liikmeskonda kuulus 1951/52. õppeaastal 650 üliõpilast, neist 250 kommunistlikku noort. 1952/53. a. koondus ülikooli Spordiklubisse enam kui 700 üliõpilast, kelledest üle 300 on kommunistlikud noored.

*

Üleliidulisel kõrgemate koolide spartakiaadil 1953. a. saavutasid TRÜ võistkonnad naiste korvpallis I koha, kergejõustikus II koha. Võistkonna liikmed kommunistlikud noored E. Haljasmaa, L. Maremäe kergejõustikus, E. Lille, S. Ehlen korvpallis saavutasid esikohad ja tulid kõrgemate koolide tšempionideks.

Kommunistlik noor A. Huimerind võttis osa ülemaailmsest noorsoofestivalist ja tuli võistkonna liikmena tšempioniks võrkpallis.

Kommunistlik noor A. Selg tuli ENSV tšempioniks moodsas viievõistluses.

*

Ülikooli komsomolikomitee tööstiilist

Ligi 1200-liikmeline ülikooli komsomoliorganisatsioon on üheks tähtsamaks jõuks, mille abil õppejõudude kollektiiv ja parteiorganisatsioon lahendavad kõrgelt kvalifitseeritud nõukogude spetsialistide kaadri ettevalmistamise suurt ülesannet.

Möödunud tööperioodil kasvas komsomoliorganisatsiooni osa õppe-kasvatuslikus ja teaduslikus töös. 92 üliõpilast astus ÜLKNÜ ridadesse. Kursuste algorganisatsioonides ja gruppides võis märgata initsiatiivi kasvu ja mõningal määral töövormide mitmekesistumist.

Vähe pöörati aga tähelepanu õppe- ja kasvatustöö igapäevaste küsimuste printsipiaalsele lahendamisele, Ülikooli komsomolikomitee, peamiselt oma tööstiili tõttu, ei suutnud seista nende küsimuste lahendamisel oma ülesannete kõrgusel.

Elava ja tiheda sideme loomise asemel kommunistlike noortega tegeles komsomolikomitee ainult plaanide koostamise ja vastuvõetud otsuste teatavakstegemisega. Väga harva oli komitee liikmeid näha kursuste ja gruppide töökoosolekuil, viibiti peamiselt komitees. Kujukalt kinnitab seda G. Rekkeri eemaldumine komsomolitööst möödunud kevadsemestril. Praegu ei tegele üldse oma tööülesannetega õppetöö sektori juhataja H. Kahn, samuti pole töösse süvenenud E. Reidla, S. Babenko, M. Proosa ja H. Pärtel. Gruppide, kursuste ja teaduskondade aruande-valimiskoosolekute perioodil leidsid ainult kolm komitee liiget (L. Šišov, H. Metsa ja N. Moosberg) aega viibida koosolekuil väljaspool oma gruppi, kursust ja teaduskonda.

Komitee läks veel kaugemale — uuestivalitud komsomolikaader gruppides ja kursustel jäi ilma sisulise juhendamiseta. Alles 22. oktoobril toimus teaduskondade algorganisatsioonide sekretäride esimene nõupidamine ja koostati ka plaan kaadri instrueerimiseks.

Komsomolikomitee tööstiil on olnud äärmiselt ühekülgne. Konverentsi ettevalmistamisel unustati kõige tähtsam — komsomolitöö aktiviseerimine gruppides ja kursustel. Seetõttu on seni käesoleval õppeaastal ÜLKNÜ-sse vastu võetud ainult kaks (!) üliõpilast.

Komsomolikomitee pole pidanud järjekindlalt kinni sellest põhimõttest, et ettepanekutele ja tehtud kriitikale reageerimine on üheks altpoolt tuleva kriitika ja kommunistlike noorte aktiivsuse kasvu peamiseks teguriks.

Ajalehes «Stalinskaja Molodjož» avaldatud kriitilised artiklid arutatakse läbi suure hilinemisega ja vastatakse alles 2—3 järelepärimise peale.

Komitee on kollektiivse juhtimise organ ja iga komitee liikme ülesandeks on aktiivne osavõtt komitee päevakorras olevate küsimuste arutamisest. Et aga vähe tegeldakse küsimuste ettevalmistamisega ja et komitee liikmed harva viibivad gruppides ning kursustel, jäävad küsimuste arutamisel komitees täiesti passiivseiks E. Reidla, S. Babenko, M. Proosa ja H. Pärtel, piirdudes mõnel harval korral teiste poolt tehtud ettepaneku heakskiitmisega või üksiku küsimuse esitamisega aruandjale. On vajalik komitee iga liikme tõsine süvenemine arutatavasse küsimusse ja vajalike abinõude kavandamisse puuduste likvideerimiseks.

Pole kahtlust, et ülikooli komsomolikomitee, kõrvaldanud need puudused oma tööst ning lähenenud terava kriitikaga esinenud puudustele, loob elava sideme gruppide ning kursustega — suudab organiseerida meie komsomoliorganisatsiooni töös uue tõusu.

B. Hiire

Rohkem tähelepanu esimestele kursustele

Juba üle aasta on möödunud sellest, kui me lõpetasime keskkooli ning sooritasime sisseastumiseksamid ülikooli. Õpingud ülikoolis haarasid kohe kõiki: iga loeng avas meile midagi uut, marksismi-leninismi seminarid aitasid meid veel sügavamalt mõista meie partei poliitika õigsust ja väärramatust.

Küllalt suureks ning sõbralikuks osutus kommunistlike noorte pere kursusel. Head tulemused talve- ja kevadsessioonil näitasid, et kursuse kommunistlikud noored on õpingutes eesrindlasteks. Elavalt ja huvitavalt möödusid kursuse komsomolikoosolekud, mis olid pühendatud kommunistlikule moraalile ning revolutsioonilisele valvsusele ja mis kutsusid esile elava vastukaja üliõpilaste poolt.

Kõigil ülikooli aktiividel ning konverentsidel võetakse tavaliselt vastu umbes selline otsus: ELKNÜ ülikooli komitee liikmed peavad rohkem huvi tundma esimeste kursuste üliõpilaste elu vastu.

Kuid meie ülikooli komitee liikmed mäletavad ilmselt halvasti J. V. Stalini õpetust, et pole vaja juhatada üldiselt, ei tule piirduda paberliku juhendamisega, üldiste fraaside ja loosungitega, vaid tungida pisiasjadesse, sest väikestest asjadest ehitatakse suuri. Tõsi, aasta alguses ülikooli komsomolikomitee kuulas ära meie teaduskonna I kursuse sekretäri aruande marksismi-leninismi aluste omandamise kohta esimese kursuse üliõpilaste poolt. Kuid sellega lõppes kogu huvi I kursuse töö vastu. Mitte keegi komitee liikmetest ei ole viibinud ühelgi kursuse komsomolikoosolekul. Kursuseõhtute ettevalmistus ja sisu, esimese kursuse üliõpilaste osavõtt ÜTÜ ringidest, spordisektsioonidest — ka see ei huvitanud komitee liikmeid. Esimese kursuse üliõpilastele on ülikooli seinte vahel kõik uus — tingimused, võimalused ning töömeetodid. Ilma vanemate ning kogenenumate seltsimeeste abita on raske tegutseda, mistõttu nende ükskõiksus on andestamatu. Ülikooli komsomolikomitee liikmed peavad mitte ainult paberil, vaid ka tegelikult huvituma esimeste kursuste üliõpilaste elust. Me nõuame oma komsomoli juhtivatelt tegelastelt mitte üldist, vaid konkreetset juhtimist.

R. Majak,
ajaloo-keeleteaduskonna II kursuse algorganisatsiooni sekretär

Kateeder on ülikoolis teadusliku töö

Ekspeditsioonilistest töödest geoloogia kateedris

Geoloogia kateedri teaduslik töö on suunatud kvaternaari ehk atropogeeni ajastu geoloogia uurimisele. Uurimistöö toimub kompleksselt, s. o. õpitakse tundma kvaternaarseid setteid ja pinnavorme ning samal ajal selgitatakse nende geoloogilist arengulugu. Selline meetod võimaldab uurimuste tulemusi paremini juurutada nii teiste teaduste piirides kui ka rahavamajanduses. Kvaternaargeoloogilisi uurimisi vajatakse väga ulatuslikult maavarade toot'misel, ehitustegevuses ja põllumajanduses.

Uurimistööde põhilisema osa moodustavad ekspeditsioonilised tööd, mida kateeder teostab suvevaheajal. Eriti kvaternaargeoloogias on uurimisobjekti vahetu tundmaõppimine looduses suure tähtsusega, kuna nii kvaternaarsete setete kui ka pinnavormide levikupilt vaheldub kiiresti ning iga süvenenum regionaalne uurimus kvaternaargeoloogia alal eeldab geoloogilise kaardistamise meetodite õiget rakendamist.

Geoloogia kateeder töötab praegu kahe kvaternaargeoloogilise teema alal: üks neist on litoloogilise iseloomuga, teine aga käsitleb ühe maa-ala geoloogiat. Nimetatud teemade alal teostati ekspeditsioonilisi töid ka möödunud suvel.

Ekspeditsioonilistel töödel on geoloogia kateeder püüdnud süvendada kollektiivset tööd ja sellesse kaasa tõmmata ka üliõpilasi. Möödunud suvel töötas kaks rühma esimese teema alal: üks juuli teisel poolel ja teine augustis. Teise teema alal töötas neli rühma van.-õpet. L. Orviku, geoloogide H. Kalamehe ja K. Kajaku ning vanem-õpetaja E. Lõokese juhendamisel. Ekspeditsioonide jooksul tehti ulatuslikult vaatlusi ja kaevamisi-puurimisi ning koguti rohkesti materjale kameraalseiks töödeks.

Ekspeditsiooniliste tööde teostamisel tuleb edaspidi kateedril mitmes osas oma tööd süvendada ja tõhustada, nagu seda näitasid 1953. a., aga osalt ka varajasemate aastate kogemused.

Kateedri õppejõud on suveti palju seotud õppepraktikate juhendamisega. Seetõttu on neil ekspeditsioonilisteks töödeks kasutada liiga lühike aeg. Kateedri suvine töö tuleb nii planeerida, et suvisteks välistöödeks jääks igal kateedri töötajal vähemalt kuu aega. See on vajalik uuritava küsimuse ulatuslikumaks tundmaõppimiseks looduses eneses. Teiseks aga on võimalik kestvamate välistööde vältel paremini juhendada töödest osavõtvaid üliõpilasi.

Kvaternaargeoloogilised välistööd on tavaliselt seotud küllaltki ulatuslike kaevamis- ja puurimistöödega, pinnavormide tundmaõppimisel aga loodimistöödega jne., mis nõuavad mitme töötaja koostööd. Seetõttu osutuvad ekspeditsioonilistel töödel vajalikeks 2—4-liikmelised töörühmad. Sellistes rühmades on heade tulemustega kaasa töötanud teise ja samuti ka esimese kursuse üliõpilased. Saanud vastava ettevalmistuse ÜTÜ geoloogiaringis, on mõned nooremad üliõpilased täitnud ekspeditsioonilistel töödel edukalt konkreetseid iseseisvaid ülesandeid. Näiteks teostas kolmanda kursuse üliõpilane A. Lomp möödunud suvel põhimoreenide kividesisalduse määramist raamanalüüsi abil.

Üliõpilaste osavõtt kateedri ekspeditsioonilistest töödest süvendab nende huvi ja teadmisi oma erialal. Mitmed üliõpilased, kes möödunud suvel viibisid kvaternaargeoloogilistel ekspeditsioonilistel töödel, jätkavad nüüd töötamist samal alal ÜTÜ geoloogiaringis. Et kvaternaargeoloogia alal töötamine muutuks tõhusamaks, on vaja, et teostataks mõned võrdlemisi väikesed muudatused kehtivas õppeplaanis vastavalt kateedri poolt tehtud ettepanekutele. Nimelt toimub kvaternaargeoloogiliste kursuste lugemine 9. semestril, s. o. pärast menetluspraktikat lõppu. Sellega puudub menetluspraktikat teostavail üliõpilastel küllaldane ettevalmistus. Ometi pakub kvaternaargeoloogia üliõpilastele väga palju huvitavaid teemasid ka diplomitööde piirides. Geoloogia kateedri juures on mõned diplomandid menetluspraktika materjalide põhjal kirjutanud väga head diplomitööd, näiteks aspirant H. Viiding, kes lõpetas ülikooli 1952. aasta kevadel ja nüüd jätkab üliõpilasena alustatud uurimisi. Geoloog J. Maaring, kes lõpetas ülikooli 1953. a. kevadel, kasutab nüüd omandatud teadmisi rakendusgeoloogiliste töölesannete täitmisel.

Geoloogia kateedri õppejõudude juhendamisel on mitmed üliõpilased oma menetluspraktika kvaternaargeoloogiliste uurimiste alal sooritanud ENSV TA Geoloogia Instituudi juures, töötades praegu edukalt samal teadusalal (E. Lõokene, H. Rästa, H. Kalamees, K. Kajak).

Nagu näitasid 1953. a. suvel teostatud ekspeditsioonilised tööd, on kvaternaargeoloogiliste tööde läbiviimisel mitmeid raskusi varustuse, transpordi ja ulatuslikumate puurimistööde teostamise osas. Kuid ka neid küsimusi on edaspidi võimalik lahendada. Võib öelda, et 1953. a. suvel geoloogia kateedri poolt teostatud ekspeditsioonilised tööd olid tulemusrikkad ja andsid palju uusi kogemusi.

Prof. K. Orviku,
TRÜ geoloogia kateedri juhataja

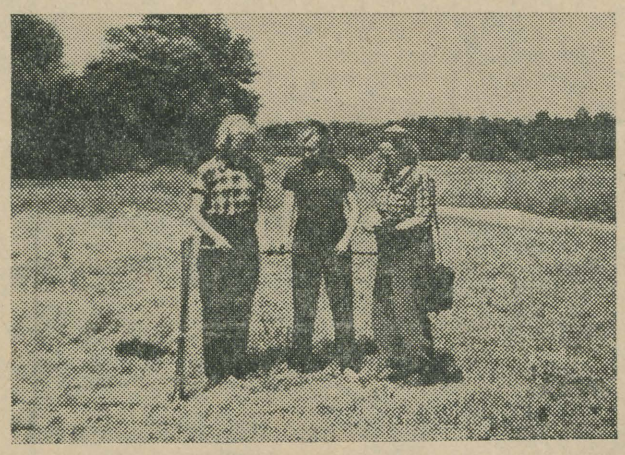

Pildil: üks geoloogia kateedri töörühmi kvaternaargeoloogilistel ekspeditsioonilistel töödel 1953. a. suvel.

Arendagem eesrindlikku nõukogude keeleteadust

Nõukogude Eesti keeleteadlased said tõeliselt teaduslikule uurimistööle asuda alles pärast J. V. Stalini keeleteadusalaste tööde ilmumist 1950. a., millal purustati lõplikult N. J. Marri õpilaste poolt levitatud «uus õpetus keelest». Kolme ja poole aasta jooksul on tehtud eesti keele ja soomeugri keelte kateedris viljakat teaduslikku uurimistööd. Nii on kahe kateedri liikmetest koostatud kollektiiv (prof. J. V. Veski, prof. P. Ariste, v.-õp. G. Laugaste, v.-õp. P. Palmeos, v.-õp. Ed. Vääri, asp. J. Peegel, juhendaja dots. A. Kask) asunud koguma materjali põhjaliku eesti keele teadusliku grammatika jaoks, mille esimesed osad valmivad käsikirjas juba eeloleval aastal. Kahtlemata kujuneb nimetatud teos põhjapanevaks uurimuseks meie keele kohta, mida saavad edukalt kasutada nii üliõpilased kui ka keskkoolide eesti keele õpetajad.

Paralleelselt sellega on prof. P. Ariste poolt koostamisel «Läänemeresoome keelte ajalooline grammatika», mis on käsikirjas enamvähem valminud. Nimetatud grammatika saab õpikuks kõikides meie maa õppeasutistes, kus loetakse vastavat loengukursust. Nimetatud teaduslikud grammatikad on otseseks vastuseks neile grammatika-probleemidele, mille lahendamise seadis nõukogude keeleteadlaste ette J. V. Stalin oma keeleteadusalaste töödega.

Juba kauemat aega on Tartu Riikliku Ülikooli keelekateedritele heidetud ette õpikute aeglast valmimist. Selles osas on viimasel ajal olukord otsustavalt paranemas. Nii valmis hiljuti v.-õp. P. Palmeosel «Soome keele õpiku» käsikiri, mis on kateedris läbi arutatud ning avaldamiskõlblikuks tunnistatud. Teos ilmub kirjastuse plaani kohaselt 1954. a. Äsja ilmus trükist prof. P. Ariste «Eesti keele foneetika» uustrükk, mille järele üliõpilaskonnas valitses pikemat aega terav nõudmine.

P. Ariste ja Ed. Vääri on asunud ühiselt koostama «Läänemeresoome keelte lugemikku», mis ilmub 1954. a. lõpuks ning on mõeldud kasutamiseks üleliidulises ulatuses, sisaldades peale tekstiosa veel sõnastiku iga keele kohta eesti- ja venekeelsete vastetega ning grammatilise sissejuhatuse.

Meie teadlaste eesrindlikum osa esineb oma parimate teostega ka üleliiduliste ajakirjade ja väljaannete veergudel. Nii ilmub prof. P. Aristelt Moskvas ilmuvais koguteoseis lähemal ajal kaks uurimust, nimelt «Liivlaste etnogeneesist» ja s-käänded läänemeresoome keeltes».

Samal ajal jätkavad mõlema kateedri asiprandid ja teaduslikku kraadi mitteomavad õppejõud dissertatsioonide kirjutamist. Kui seni on keeleteaduse alal pärast Suurt Isamaasõda filoloogiateaduste kandidaadi kraadi omandanud vaid üks õppejõud, siis lähemal ajal on oodata selles osas otsustavat murrangut. Dissertatsioonid on valminud A. Kiindokil, F. Lõpul jt.

Niisiis võivad meie keeleteadlased uhkusega märkida otsustavat edu teaduslikus tegevuses, kuid sellest hoolimata ei saa tehtuga kaugeltki rahule jääda, sest olemasolevate tingimuste juures peaksid tulemused olema palju suuremad. Nii ei saa kuidagi leppida, et meie kõige nimekamate keeleteadlaste saavutused peale pedagoogilise töö on väikesed. Millega seletada seda, et eesti keele eriala parimad õppejõud dots. A. Kask ja v.-õp. G. Laugaste ei ole oma plaane dissertatsioonide osas pidevalt täitnud? Viga on kahtlemata selles, et nimetatud õppejõududest dots A. Kask on koormatud ülesannetega väljaspool ülikooli, v.-õp. G. Laugaste aga on laskunud paljude muude probleemide käsitlemisele, jättes kõrvale väitekirja kirjutamise. Millega seletada seda, et üks kiireloomulisemaid ülesandeid, nimelt «Eesti keele õpik venelastele» on jäänud aasta-aastalt koostamata? Meie vabariigis on arvukalt vene rahvusest töötajad ja üliõpilasi, kes heameelega õpiksid ära eesti keele, kuid neid ei abista keeleteadlased, sest puudub ikkagi täiskasvanuile mõeldud õpik. Olukord on seda halvem, et enam kui kahe aasta jooksul ei ole suudetud kokku saada kollektiivi. V.-õp. K. Aben ootab aga teose juhendajana asjatult neid, keda juhendada.

Nimetatud puudused kateedrite töös on ületatavad, kui kateedrite liikmed asuvad täie tõsidusega esinevate lünkade parandamisele. Kuigi õppejõudude üheks oluliseks ülesandeks on kvalifitseeritud kaadri kasvatamine, on siiski teaduslik tegevus iga õppejõu vaieldamatuks põhikohustuseks. J. V. Stalini keeleteadusalaste töödega tõeliselt marksistlikele roobastele juhitud nõukogude keeleteadust tuleb edukalt edasi arendada ka soome-ugri keelte uurimise osas, alles siis võib kõnelda nõukogude fennougristikast.

Ed. Vääri

Rohkem tähelepanu teadusliku töö baaside olukorra parandamisele

NLKP Keskkomitee otsused NSV Liidu põllumajanduse edasise arendamise abinõudest ning seoses sellega Ministrite Nõukogu poolt vastu võetud otsused on kogu meie kodumaa lähemate aastate tegevusprogrammiks.

Praktiliste abinõude väljatöötamine vabariigi põllumajanduse arendamise programmi täitmiseks oli ka käesoleva aasta oktoobris toimunud EKP Keskkomitee VII pleenumi peamiseks ülesandeks.

Seoses sellega kerkivad ka teadlaste, sealhulgas ka TRÜ teadlaste ette suured ülesanded. Otsustavalt lähendada teadust põllumajanduse vajadustele, anda kogu oma jõud ja teadmised sotsialistliku põllumajanduse aktuaalsete probleemide lahendamiseks ning koos sellega kindlustada teaduse uute saavutuste kiire ning laialdane juurutamine praktikasse — see on praegu iga meie maa teadlase aukohus.

Meie bioloogid, seistes materialistliku, mitšuurinliku õpetuse kindlal alusel, töötavad taimeriigi ümberkujundamise konkreetsete probleemide kallal. Nii teeb taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder prof. A. Vaga juhtimisel suurt tööd ENSV floora tundmaõppimiseks ja kasutuselevõtmiseks. Taimefüsioloogia kateeder, eesotsas bioloogiateaduste kandidaadi sm. A. Perkiga uurib põllukultuuride füsioloogiat. Zooloogia kateeder (juhataja prof. H. Riikoja) tegeleb rahvamajanduse seisukohalt tähtsate uurimistöödega hüdrobioloogia alalt.

Võttes arvesse meie vabariigi ebasoodsaid kliima- ja pinnasetingimusi on ENSV seisukohalt väga tähtis levitada uusi taimesorte, mis on kohandatud meie maa loodusele. Selle küsimusega tegeleb geneetika ja darvinismi kateedri kollektiiv (juhataja dots. O. Mihhailov).

Lähtudes mitšuurinliku bioloogia seisukohast, et organism ja tema elutingimused moodustavad terviku, mis teostub ainevahetuse baasil, töötati välja taimede ümberkujundamise meetod embrüogeneesi varajasel staadiumil.

On täiesti ilmne, et bioloogiakateedrite töö kaasaegse teaduse saavutuste juurutamise alal vabariigi põllumajandusse ei või toimuda ainult laboratooriumides. Selleks otstarbeks organiseeritigi kaks aastat tagasi ülikooli juurde bioloogiajaam, mis on ühtlasi õppebaasiks noortele spetsialistidele-bioloogidele. Et parandada kateedrite ja nende laboratooriumide sidet bioloogiajaamaga, toodi jaam üle linna lähedale Kvissentali.

Hoolimata suurtest organisatsioonilistest raskustest, viisid mõned kateedrid juba käesoleval aastal õppepraktika läbi bioloogiajaamas. Geneetika ja darvinismi ning taimefüsioloogia kateeder teostasid jaamas märkimisväärset teaduslikku uurimistööd. Nii tehti geneetika ja darvinismi kateedri töötajate poolt ära suur töö õlija söödapäevalille uute varavalmivate ning produktiivsete vormide aretamisel. Selleks otstarbeks külvati k. a. 273 varianti (kokku üle 8000 taime) päevalilli. Real juhtudel saavutati vorme, mis oma produktiivsuselt polnud millegi poolest halvemad lõunamaasortidest, mõnel juhul isegi ületasid neid. Samal aastal sooritati eelkatseid päevalille talisortide aretamiseks, mis omavad suurt tähtsust meie põllumajanduses kultiveerimise seisukohalt.

Kuid rajatud bioloogiajaam sellisel kujul nagu ta praegu eksisteerib, ei vasta nõuetele, mida esitatakse sedalaadi asutustele. Tutvudes meie kodumaa teiste ülikoolide bioloogiajaamade tööga ilmneb, et nendes on vajalik arv töötajaid ning et neid ka küllaldaselt finantseeritakse. Tartu Riikliku Ülikooli bioloogiajaamas töötab ainult kaks väikesepalgalist teaduslikku töötajat. Jaamal pole mingisugust sisseseadet ja tal pole ka oma eelarvet, mis tähendab seda, et puudub võimaluski sisseseade muretsemiseks. Seetõttu tehakse ka kõik suurt töökulu nõudvad tööd, mis on seotud maa harimisega, asjast huvitatud bioloogiakateedrite tööjõududega. Kateedrid peavad hoolitsema ka jaama sisseseade ja aparaatide kohaletoimetamise eest. Viimaste alaline edasi-tagasi vedamine on väga tülikas ja põhjustab nende purunemisi.

Meie pöördumised bioloogiajaama eelarvet ja töötajate koosseisu puudutavate küsimustega ülikooli rektoraadi poole ei andnud tulemusi, mis on seda enam mõistetamatu, et samal ajal on Leningradi ülikoolil peale Peterhofi Bioloogiainstituudi olemas veel kolm bioloogiajaama-tüüpi asutust vastava eelarve ja töötajate koosseisuga.

Käesoleva ajani pole ka ruumide küsimus leidnud rahuldavat lahendust. Jaama territooriumil asuvast hoonest on bioloogiajaamale antud kasutamiseks ainult neli tuba. Vaatamata sellele, et jaam asub Kvissentalis juba üle aasta, pole neidki suudetud täielikult remontida. Olukord on seda imestustäratavam, et samal ajal toimub haldusprorektor sm. Võrse korraldusel samal maa-alal kehakultuuriteaduskonna järjekordse baasi kiiretempoline rekonstruktsioon. Viimane asjaolu mitte üksnes ei seganud õppepraktikumide läbiviimist ja teaduslikku tööd, vaid takistas Põllumajanduse Ministeeriumi poolt planeeritud värvilise dokumentaalfilmi valmistamist Eesti NSV jaoks aretatud uutest päevalillesortidest.

Katsete tegemiseks kasutatav maa-ala on seniajani ülikoolile kinnistamata ning see võidakse igal ajal ära võtta, kuna ta kuulub Puu- ja Aedviljakombinaadi teaduslikule baasile. Bioloogiajaama katselapid on taraga piiramata ning neil puudub valve. Tulemuseks on see, et on esinenud väärtusliku, mõnikord isegi unikaalse katsematerjali hävitamise juhtumeid.

See kõik võimaldab väga vähe arendada viljakat teaduslikku tööd. Olukorra parandamiseks peab ülikooli rektoraat võtma tarvitusele erakordselt otsustavad abinõud eksperimentaalse teadusliku baasi varustamiseks kas või sellisel määral, nagu varustatakse rohkearvulisi kehakultuuriteaduskonna baase.

Dots. O. Mihhailov,
TRÜ bioloogiajaama juhataja

...ja kaadrite kasvatamise tähtsaim lüli

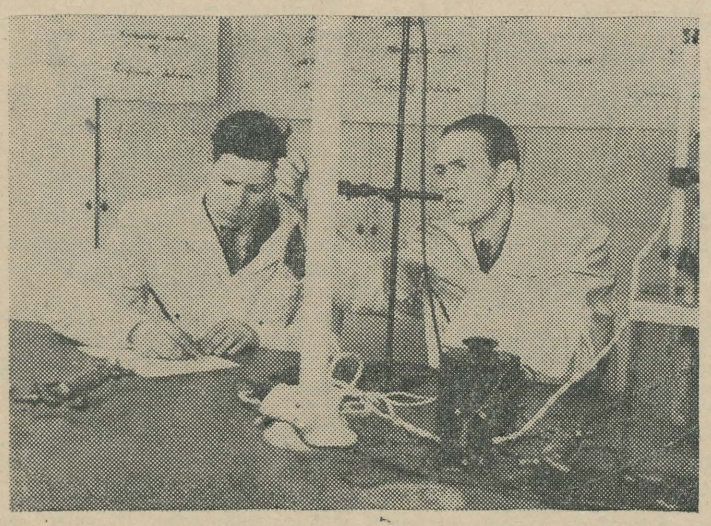

Ülal: Suur-korvõisikutega uute õlipäevalillevormide saagi koristamine TRÜ bioloogiajaamas 1953. a.
V. Levitski foto

All: Patoloogilise füsioloogia ringi liikmed üliõpilased A. Tikk ja H. Hanson vere seerum-koliinesteraasi aktiivsust määramas.
J. Miku foto

MUUTA VEELGI TÕHUSAMAKS ASPIRANTIDE KASVATUSTÖÖ

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsused ning diskussioonid filosoofia, bioloogia, füsioloogia ja keeleteaduse alal rikastasid meie teaduslikku ja õppe-kasvatuslikku tööd väärtuslike panustega. Iga töö omab teaduslikku väärtust ainult siis, kui ta põhineb dialektilisele materialismile ja on rajatud eesrindliku teaduse saavutustele.

Partei ja valitsus on loonud avarad võimalused teaduse alal edasiõppijaile ja nooremate teaduslike kaadrite ettevalmistuseks ja kasvatuseks. Ka TR Ülikooli kateedrite juures on tööle rakendatud valitud noorte aspirantide kaader.

Aspirantuuris on meil võimaldatud edasi õppida esiteks neil andekamail töötajail, kes peale ülikooli lõpetamist on oma erialal juba 3 aastat töötanud ja näidanud seejuures andekust ning oskust teaduslikus töös. Teiseks on võimalik aspirantuuri pääseda vahetult ülikooli lõpetamise järel neil, kes on ülikoolis edukalt õppinud, aktiivselt kaasa töötanud üliõpilaste teaduslikes ringides ja ühiskondlikes üritustes.

Edukas aspirantuuri lõpetamine ühes dissertatsiooni kaitsmisega määratud ajal esitab meie kateedritele vastutusrikkaid kohustusi. Lähtudes sellest tuleb meil omistada erilist tähelepanu aspirantide kandidaatide valikule. Kogemused näitavad, et see valik peaks algama juba aegsasti nende üliõpilaste hulgast, kes aktiivselt ja edukalt töötavad teaduslike küsimuste alal üliõpilaste ringides. Teadusliku töö metoodika põhjalik tundmaõppimine võimalikult varakult kindlustab väärtusliku dissertatsioonitöö valmimise ja õigeaegse kaitsmise.

Aspirantuuri kestus on määratud kindlaks kolmele aastale (ühes eriala õppimise ja dissertatsiooni kirjutamise ajaga).

Asudes tööle, koostab iga aspirant oma teadusliku juhendaja abil vastavalt aspirantuuri määrustikule põhilise oppe- ja dissertatsioonitöö plaani. Nõutavate ainete omandamine ja eksamite sooritamine tuleb planeerida esimesele õppeaastale, ainult eriala ja vene keele eksamid toimuvad hiljem, muidugi kokkuleppel juhendajaga.

Aspirantuuri õigeaegse sooritamise tagab aspirandi aktiivsus ja hoolsus ning teadusliku juhendaja nõudanded, bolševistlik kriitika ja valvsus.

Väitekirja teema valik toimub seoses kateedri teadusliku töö probleemidega, komplekssе temaatika põhimõttel. Teema valikul omab suurt tähtsust uuritava küsimuse aktuaalsus. Ta peab andma midagi uut, täiendavat antud küsimuse nii teoreetilises kui ka praktilises osas.

Teema valikul ja töö plaani koostamisel tuleb valitud küsimused põhjalikult läbi mõtelda, et juba alustatud töös ei esineks ületamatuid raskusi, mis võiksid põhjustada töö luhtumise või selle mittetähtajalise valmimise. Seepärast tuleb temaatika valiku eel kindlustada uurimismaterjali saamine, töö teostamisel vajaliku instrumentaariumi ja aparatuuriga varustamine, keemiliste ühendite jne. olemasolu nõutaval hulgal.

On eelpoolmainitud küsimused lahendatud, järgneb töö metoodika valik ja omandamine. Ettenähtud metoodika peab olema väärtuslik, vastama eesrindliku nõukogude teaduse nõuetele. Metoodika tundmaõppimiseks ja valikuks on sageli tarvis teha eelkatseid ja uurimisi, et teha lõplikku otsust.

Viimastel aastatel on nõuded kandidaadi-väitekirjade kvaliteedi suhtes tõusnud. Sellele on kaasa aidanud teadusliku töö juhendajate ja eriti töö kaitsmisel oponentide poolt avaldatud kriitika ja aspirantide arenev enesekriitika. Väitekiri peab oma struktuurilt ja sisult vastama kõikidele teadusliku töö nõuetele ja omama teaduslikku ja praktilist väärtust, et sellega arendada ja edasi viia nõukogude teadust ning kaasa aidata meie tervishoiu, majanduse ja kultuuritaseme tõstmisele veelgi kõrgemale tasemele. Partei ja valitsus on loonud meile selleks avarad võimalused.

Erilist tähelepanu tuleb aspirantidel pöörata väitekirja õigeaegsele valmimisele. Kogemused näitavad, et selleks on tarvis väitekirja eksperimentaalne osa lõpule viia aspirantuuri kolmanda aasta esimesel veerandil. Töö vormistamine ja viimistlemine ning ettevalmistus kaitsmiseks nõuab umbes pool aastat aega.

Aspirantidel on ülesandeks oma erialal omandada põhjalikke teoreetilisi teadmisi tihedas seoses praktilise eluga.

Meie õppejõudude kohustuseks on aspirantide kasvatustööd muuta veelgi põhjalikumaks. Jagades oma kogemusi nendega anname neile üle teadmisi, milliseid nad hiljem võivad ära kasutada nõukogude eesrindliku teaduse edasiviimisel töötava rahva kasuks.

Noorte spetsialistide kasvatamisel peame meenutama suurima füsioloogi akadeemik Ivan Petrovits Pavlovi õpetusi noortele: eelkõige õppige pidama ranget järjekindlust teaduslikus töös; tagasihoidlikkus ja kannatlikkus on suurimaks vooruseks uurimustel; ärge laske upsakusel enese üle võitu saada; olge kirglikud oma töös ja otsingutes.

Võttes põhimõtteks ja suunanäitajaks need sõnad kasvab ja areneb meie noorte teadlaste kaader tublideks töömeesteks, kes aitavad tõhusalt kaasa kommunismi ülesehitamisele.

Prof. F. Lepp

Teaduslik töö on peamiseks vahendiks noorte spetsialistide kasvatamisel

Teaduslik töö on kõigis nõukogude kõrgemate õppeasutuste kateedrites väga tähtsal kohal. Kõik õppejõud on kohustatud tegema teaduslikku uurimistööd ja juhtima sellele teele ka kasvavat noorte spetsialistide kaadrit. Kõik see on paratamatult vajalik teaduse ja tehnika võimsaks tõusuks meie maal, mille ulatuslikku rakendamist näevad ette NLKP XIX kongressi direktiivid ning vajadus kõige lühema aja jooksul tõsta otsustavalt nõukogude rahva elutaset ja materiaalset heaolu.

Tartu Riikliku Ülikooli patoloogilise füsioloogia kateeder, lähtudes nendest üldkehtivatest nõudeist, pöörab palju tähelepanu kateedri teadusliku töö temaatikale, selle sisu ja suuna arendamisele. 1950. a. võttis kateeder endale uurimistööks ühe põhilise probleemi — vere seerum-koliinesteraasi aktiivsuse ja selle muutuste küsimuse ühenduses tsentraalse närvisüsteemi kõrgemate osade funktsionaalse seisundiga. See töö pidi selgitama selle näitaja rakendus-likku väärtust haigusseisundite lähemaks määratlemiseks närvitalitluse seisukohast lähtudes. See kateedri temaatika oli täiesti vastav 1950. a. NSVL Teaduste Akadeemia ja NSVL Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia ühendatud teadusliku sessiooni, mis oli pühendatud akad. I. P. Pavlovi õpetuse edasiarendamisele, otsusele. Iga aastaga täiendas kateeder seda probleemi uute küsimustega, kusjuures kaastöölistena selle probleemi uurimisele asusid ka kateedri juures töötava patoloogilise füsioloogia ringi aktiivsemad liikmed.

Teadusliku töö tegelikul läbiviimisel tuli kollektiivil võita palju raskusi. Need seisnesid peamiselt aparaatide, vajalike reaktiivide ja katseloomade puudumises. Sellele vaatamata andis kollektiivi töö teatavaid konkreetseid tulemusi. Need tulemused kujunesid kateedri teaduslikus kollektiivis alaliseks arutluste teemaks. Kollektiivi liikmed esinesid oma töötulemustega korduvalt ringi koosolekutel ja ülikooli teaduslikel sessioonidel. Patoloogilise füsioloogia ringi liikmed, arstiteaduskonna VI kursuse üliõpilased A. Kivik, H. Hanson ja A. Tikk, kes esitasid käesoleva aasta kevadel oma võistlustööd üleülikoolilisele hindamisele, omandasid I auhinna.

Kateedri teadusliku peateema alal on kateedris kirjutatud trükis avaldamiseks 6 tööd. Nendest 2 on ilmunud Tartu Riikliku Ülikooli juubeliaastal välja antud teaduslike tööde kogus. Ülejäänud neli saadetakse avaldamiseks teaduslikku ajakirjandusse kõige lähemal ajal. Saavutatud uurimistulemusi võib võtta kokku järgmistesse punktidesse: 1. Fermendi seerum-koliinesteraasi aktiivsus veres reguleeritakse reflektoorselt. 2. Seerum-koliinesteraasi aktiivsuse reflektoorses regulatsioonis on juhtivalt tähtis ajukoore funktsionaalne seisund. 3. Seerumkoliinesteraasi aktiivsus võib muutuda ka teatavate sõnaliste ärrituste korral, s. t. toimega üle teise signaalsüsteemi. Seerum-koliinesteraasi aktiivsuse muutuste uurimine kõrg-vererõhuga haigetel näitas, et käsikäes kõrgema närvitalitluse faasiliste muutustega haiguse kulus muutub seerum-koliinesteraasi aktiivsus. Paikseid fermendiaktiivsuse muutusi täheldati ühenduses troofiliste haavanditega. Huvitavad andmed saadi ka ühenduses perifeerse valgevere pildi sisemiste ümberpaigutustega. Oluline ning üldine järeldus meie senisest tööst on see, et veres esineva seerum-koliinesteraasi aktiivsus reguleerub tsentraalse närvisüsteemi kõrgemate osade, s. o. kõrgema närvitalitluse kaudu.

Patoloogilise füsioloogia kateedri teadusliku kollektiivi ühine töö möödunud aastal andis seega rea täiesti uusi seisukohti. Need tulemused lubavad kinnitada, et selle näitaja kasutamine kliinilises praktikas organismide närvitalitlusliku sesundi ühe näitajana peaks leidma rakendamist. Ühenduses seniste tulemustega laiendati selle töö temaatikat 1954. a. veel uute teemade plaanivõtmisega. Uurimisele tulevad nimelt selle fermendi aktiivsuse muutused ühenduses närvisüsteemi füsioloogilise seisundi öö-päeva perioodiliste kõikumistega ning laste-ealise arengu faasiliste etappidega. Uurimisele võeti ka aju koliinesteraasi aktiivsuse muutused uinutite manustamisel. Uurimisi jätkatakse aga ka ühenduses mõningate haiguste faasilise kulgemisega. Väärib nimetamist, et kõrvuti patoloogilise füsioloogia kateedris tehtava uurimistööga teostavad 1954. a. samal teemal tööd ka mõned teised arstiteaduskonna kateedrid, nagu neuroloogia, mikrobioloogia ja nakkushaiguste ning ka hospitaalkirurgia kateeder. Seega kandub kateedri teaduslik temaatika juba väljapoole kateedri raame, mis kahtlemata on meile suureks abiks probleemile lõpp-lahenduse leidmisel.

Mis puutub patoloogilise füsioloogia kateedri teadusliku peateema aktuaalsusse antud momendil, siis see vastab täielikult Pavlovi materialistliku füsioloogia alustest tulenevatele nõudmistele. Ta vastab ka üldistele nõudmistele, mis seati meditsiinala teaduslike töötajate ette NLKP XIX kongressi direktiividega, mis nõuavad praktilise meditsiinilise tegevuse tõhustamist.

Erialastes keskajakirjades avaldati sel aastal antud teema kohta Moskva kesksetest uurimisasutustest alles 2 esimest analoogse suunaga tööd. See näitab, et ka Moskva suurtes uurimisasutustes töötatakse praegu selle teema juures.

Peateema kõrval pööras kateeder kolme viimase aasta jooksul tähelepanu ka reale teistele küsimustele, nagu näiteks organverevarustuse regulatsioonile kemoretseptsiooni mehhanismide alusel, kemoretseptsiooni mõjustamise kohta vitamiinidega jt. küsimustele. Perifeersete veresoonte tegevuse uurimiseks kateedris konstrueeriti 2 originaalset aparaati, nendest viimane, sõrme pletüsmograaf, käesoleval aastal. Selle aparaadiga asub uurima veresoonte tingitud ja tingimatuid reflekse inimesel kateedri assistent A. Bokaturova. Töö eesmärgiks on veresoonte reflekside rakendamine tsentraalse närvisüsteemi funktsionaalse seisundi hindamiseks. Kateedri aspirandi M. Kulli dissertatsioonitöö teemaks on kapillaaride resistentsuse uurimine mitmesuguste haiguste juures hemorraagilise patogeneesiga. See töö peab selgitama nende haigusvormide ravitavust rutiiniga ehk P-vitamiiniga, mille tootmist alustab lähemal ajal Tallinna Farmatseutiline Tehas. Aspirant Kulli töö selgitab selle uue ravimi rakendamiseks teaduslikud alused. Kateedri van.-laborant H. Vasarale kinnitati teaduslikuks teemaks vere katalaasi aktiivsuse uurimine ühenduses mõningate haiguste patogeneesiga.

Vaatamata mõningale edule on meie kateedris siiski ka puudujääke. Nimelt kateeder ei suutnud oma teadusliku töö plaani täita sellise otsustavuse ja kiirusega, nagu see antud aktuaalse teema puhul oleks olnud vajalik. Seda puudust süvendas omakorda kateedri materiaalse baasi nõrkus. Kateedril puuduvad näiteks igasugused võimalused loomkatsete teostamiseks, millised on aga selle teema uurimiseks paratamatult vajalikud. Kateedri töö laienemine viimastel aastatel on selle vajaduse muutnud veelgi tungivamaks. Pole kahtlust, et kateedri abistamine rektoraadi poolt kateedri töö-baasi märgatava laiendamise näol on saanud hädavajalikuks.

Kateedri praeguse kollektiivi tööd iseloomustab suur monoliitsus, s. t. et kõik liikmed töötavad oma temaatika kallal ühise eesmärgiga — tagada kateedri teadusliku tööplaani täitmine. Kateedri kollektiivis on praegu ainult üks liige, preparaator A. Jakobi, kellel ei ole oma individuaalset teadusliku töö plaani, kuid selle eest peab ta abistama kõiki teisi kollektiivi liikmeid teaduslike uurimiste teostamisel. Teaduslik töö on patoloogilise füsioloogia kateedris ühtlasi kasvatuslikuks vahendiks — ta on noorte spetsialistide-teadlaste ettevalmistamise üheks esimeseks astmeks. Meie ringi liikmed omandavad nimelt iseseisva teadusliku tööga kateedri ühtse kollektiivi raamides väga palju selliseid kogemusi, milliseid tavaline õppeprotsess ei suuda kunagi anda. Siin tärkab nendes tõeline arusaamine teaduse iseloomust ning huvi selle teaduse vastu koos vajadustega juurutada teaduse saavutusi loovalt praktikasse. Nende omaduste kujundamine kollektiivis on samaaegselt tugeva enesekriitilise suhtumise kasvatamine teaduslikku tööse ja selle saavutustesse. Selles protsessis omab kahtlemata kateedri vanemate liikmete õiglane ja innustavalt juhtiv, väärratuste korral aga kriitiliselt pidurdav suhtumine igasse liikmesse suurt tähtsust. Kogemused näitavad, et need nõukogude teadlase-spetsialisti omadused arenevad noortes nagu iseenesest igas intensiivselt töötavas teaduslikus kollektiivis.

I. Sibul,
TRÜ patoloogil. füsiol. kat. juhataja

PARTEI ELU

Parandada õppe-kasvatuslikku tööd arstiteaduskonnas

Arstiteaduskonna partei-algorganisatsiooni viimasel koosolekul arutati teaduskonnas tehtava õppe-kasvatustöö ja selle parandamise küsimusi. Ettekandega esines arstiteaduskonna dekaan prof. A. Tomingas, kes andis ülevaate senisest õppe-kasvatuslikust tööst teaduskonnas, püstitades ühtlasi teaduskonna ette rea uusi ülesandeid kasvatusliku töö parandamiseks.

Prof. Tomingas märkis, et teaduskond on teinud ära suure töö nii teadusliku kui ka õppe-kasvatusliku töö alal. Teaduskonnas esineb rida õppejõude, kes, olles eesrindlikud teadlased, täidavad oma ülesandeid eeskujulikult ka pedagoogina näit. dots. I. Sibul, dots. E. Raudam jt., kes pidevalt töötavad ise ja juhendavad ka vastavalt üliõpilaste teaduslikke ringe, mille tulemusel möödunud kevadel valmis Üliõpilaste Teadusliku Ühingu arstiteaduskonna ringides 30 teaduslikku tööd. Kuid on olemas ka õppejõude, kes ei tõsta ise oma kvalifikatsiooni (I. Veerma, K. Kaur, V. Partelpoeg jt.) ega suuda seetõttu kasvatada küllaldaselt ka noori. Nende kateedrite juures töötavad ÜTÜ ringid nõrgalt, distsipliin nende õppejõudude loengutest osavõtu osas jätab soovida, samuti ei seisa üliõpilaste iseseisva töö juhendamine vajalikul tasemel. Teaduskonna õppejõud ei tunne küllalt hästi üliõpilaste elu-olustikulisi tingimusi, seda esmajoones erakortereis elunevate üliõpilaste osas. Selle küsimuse vastu peavad otseselt huvi tundma kursuste kasvatajad-hooldajad. Teaduskonnas esineb õppedistsipliini rikkumisi üliõpilaste poolt. Iga põhjuseta puudumist tuleb arutada ka ametiühingu rühmas ja anda nende üliõpilaste kohta vastav ühiskondlik hinnang, arvustada teravalt nõukogude üliõpilasele mittekohase käitumise juhte.

Sõnavõtu korras esines koosolekul prof. E. Martinson, kes tõi paralleele möödunud ja käesoleva õppeaasta kohta, mainides, et käesoleval aastal on suurenenud loenguilt ja seminaridelt puudujate arv. Sellesse küsimusse pole aga dekanaadis suhtutud küllalt tõsiselt. Sm. Martinson märkis, et teadusliku töö osas on suuri puudujääke füsioloogia kateedril. Kateeder pole muutunud teaduskonnas juhtivaks ja suunavaks jõuks. Kateedri juhataja prof. E. Käer-Kingissepal ei ole valminud isegi ühtki teaduslikku artiklit ajakirjanduses avaldamiseks.

Sm. A. Vill oma sõnavõtus tähendas, et esineb ikkagi fakte, kus õppeprotsess on iseoleeritud kasvatuslikest küsimustest, mistõttu ilmneb üksikuid amoraalse käitumise juhte, alkoholitsemist (V kursuse üliõpilane A. Tamm), kodanlike igandite esiletulemist.

Teaduskonna ametiühingubüroo õppeteadusliku komisjoni liige dots. L. Nurmand andis oma sõnavõtus ülevaate komisjoni möödunud aasta tööst. Sama komisjoni esimees dots. V. Põkk esitas rea konkreetseid ülesandeid, mida on vaja teha õppekasvatusliku töö tõstmiseks teaduskonnas, rõhutades õppejõudude enesetäiendamise vajadust.

Dots. H. Petlem rõhutas kasvatustöö tähtsust VI kursuste üliõpilaste hulgas, kes omandavad praktilise arsti kutset, mistõttu on töö nendega eriti olulise tähtsusega. Kateedrites pole veel välja kujunenud ühtlast printsiipi töötamiseks. Siin tuleb aga peamine tähelepanu suunata sellele, et üliõpilased-lõpetajad viimase õppeaasta vältel omandaksid küllaldaselt teadmisi praktilise nõukogude arsti väärikaks kutseks. Hospitaal-kirurgia kateedri juures toimub igal nädalal vastav temaatiline konverents, kus üliõpilased aktiivselt ise esinevad ettekannetega ja elavalt diskuteerivad. Sõnavõtja teeb ettepaneku, et kateedrid, kes tegelevad lõpetajatega, viiksid kogemuste vahetamiseks läbi vastavasisulise nõupidamise.

Teaduskonna komsomolibüroo sekretär üliõpilane E. Kullamaa mainis, et õppedistsipliin nooremate! kursustel on parem, kuna seal on rohkem kommunistlikke noori. Samal ajal esineb aga kommunistlikke noori, kes pole teistele eeskujuks (O. Karu), puududes sageli loenguilt ja praktikumidelt, mistõttu nende õppetöö tase on langenud. Sm. Kullamaa juhib õppejõudude tähelepanu seinalehtedele, kus harva leidub artikleid õppejõududelt.

Sm. V. Rõbkin kritiseeris dekanaadi tööd kasvatustöö läbiviimisel.

Ametiühingubüroo kultuurmassilise komisjoni esimees sm. S. Sibul märkis, et isetegevuslik töö teaduskonnas ei ole pidev, õppejõud ei abista küllaldaselt üliõpilasi massiliste kultuurilisteürituste läbiviimisel.

Sm. L. Stepanova oma sõnavõtus märkis, et iga õppejõud peab oma pedagoogilise töö tihedalt siduma kasvatuslike küsimustega. Iga õppedistsipliin peab haarama möödunud ja käesolevat aega, samuti näitama arenguperspektiive.

Koosolekul võeti vastu otsus, mis peab olema edaspidise kasvatusliku töö aluseks teaduskonnas. Vastuvõetud otsuse alusel tuleb ametiühingu- ja komsomolibürool, samuti kateedritel välja töötada ükskasjalik tööplaan ja võidelda järjekindlalt selle elluviimise eest.

Kõrvaldada puudused Punase Risti Seltsi töös

Oma aruandekõnes NLKP XIX kongressil märkis sm. Malenkov, et on vaja tugevdada Nõukogude riigi kaitsevõimsust ning tõsta meie valmisolekut purustava löögi andmiseks ükskõik millistele agressoritele. See tähendab, et meie nõukogude inimesed, kus nad ka ei viibiks, millisel alal nad ka ei töötaks, peavad alati küsima endilt, mida nemad on teinud meie riigi kaitsevõimsuse kindlustamiseks.

Veel suuremat hoolt meie maa kaitsevõimsuse üle peavad ilmutama meie nõukogude-, partei- ja ametiühinguorganisatsioonide juhtivad töötajad.

Meie ülikoolis on olemas masse haaravad ühingud ALMAVÜ ja Punase Risti Selts. Käesoleva kirjutise autor ei tea, missuguses olukorras on ALMAVÜ töö, kuid Punase Risti Seltsi töö on organiseeritud äärmiselt halvasti ning sellele küsimusele ei pühendata vajalikku tähelepanu.

Ülikooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni esimees sm. Mendik teatas komitee istungil, et töö seltsis edenevat halvasti, liikmete arv püsib pikemat aega endine, 1952/53. õppeaasta liikmemaksude võlgnevus ulatub 1650 rublani, 1953/54. õppeaasta liikmemakse pole üldse laekunud. Halvasti töötavad ka sanitaarpostid üliõpilaste ühiselamutes, neid ei juhi keegi. VSK-märklaste ettevalmistuse 1953. a. plaan on täitmata. Esmaabi ringid ei tööta, samuti ei viida läbi mingeid loenguid ega vestlusi ülikooli töötajatega jne.

Kui sm. Mendikult küsiti, kuidas on ülikooli partei- ja ametiühinguorganisatsioonid abistanud Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni tööd ning kuidas võtab sellest tööst osa komsomoliorganisatsioon, saadi vastuseks, et seni pole need organid üldse seltsi töö vastu huvi tundnud. Aasta jooksul pole ametiühingukomitees kordagi ära kuulatud Punase Risti Seltsi aruannet, ega teatagi, missuguses olukorras on seltsi töö. Täiesti eemal seisab seltsi tööst komsomoliorganisatsioon.

20. novembril tähistatakse Nõukogudemaal Nõukogude Punase Risti Seltsi 35. aastapäeva. Kõik Punase Risti Seltsi algorganisatsioonid arendavad laialdaselt oma tegevust, et seda tähtpäeva vastu võtta kõrgete töönäitajatega. Ka meie ülikoolis peab Punase Risti Seltsi organisatsioon kõrvaldama kõik puudused oma töös ning saavutama esimese koha linna Punase Risti Seltsi organisatsioonide hulgas.

Selleks aga on vaja teha tõhusat tööd. Kõigepealt on vaja läbi vaadata meie ülikooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni organisatsiooniline struktuur ning kontrollida, kuivõrd on teaduskondade komiteed ning kursuste-, õpperühmade ja kateedrite volinikud PRS töö alal võimelised täitma nendele pandud kohustusi.

Tuleb kiiremas korras alustada ulatusliku selgitustööga uute liikmete värbamiseks ja viivitamatult likvideerida liikmemaksude võlgnevus. On vaja kontrollida ühiselamute sanitaarpostide olemasolu, koosseisu ja töövõimet ning viia nendega läbi instrueerimiskoosolekuid. Punase Risti Seltsi tööle on tarvilik kaasa tõmmata ülikooli ambulatooriumi meditsiiniline personal, soovitav on sanitaarmaleva loomine ülikoolis, milleks on olemas kõik vajalikud tingimused.

Tehnilise personali hulgas on tarvis organiseerida esmaabi ring ning viia läbi loenguid ja vestlusi profülaktilistel teemadel. Tuleb laialdaselt organiseerida VTK-märklaste ettevalmistamist.

Ülikooli ja teaduskondade Punase Risti Seltsi algorganisatsioonide töö parandamiseks on vaja läbi viia aruande-valimiskoosolekud. Ja lõpuks, ülikooli partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioon peab otsustavalt muutma oma suhtumist Punase Risti Seltsi töösse.

V. Rõbkin

«Viia töö gruppidesse»

Homme algaval TRÜ II komsomolikonverentsil valitakse uus komsomolikomitee. Vaadates tagasi komitee tööle möödunud aruandeperioodil, tuleb märkida selles küllaltki olulisi puudusi.

«Viia töö gruppidesse!» — kas selline loosung ei läbinud punase niidina TRÜ I komsomolikonverentsi sõnavõtte? Kas võivad aga komitee liikmed öelda, mida nad on teinud töö viimiseks gruppidesse? Või arvatakse, et on küllalt, kui gruppidega hakkavad senisest rohkem tegelema teaduskondade, osakondade ja kursuste bürood?

Pean ütlema, et meie kursus on selles osas olnud õnnelikumas olukorras. Meil on kursusel komitee liige Milvi Proosa, kelle kaudu teatav side komiteega oli ikkagi olemas. Samuti kuulati komitees ära meie kursuse grupporgi Haaviste aruanne grupi tööst, kuigi ei saa öelda, et komitee oleks seejuures mingisugust efektiivsemat abi osutanud, näiteks juurdekasvu küsimuses, mis oli kõige valusamaks kohaks meie möödunud aasta töös. Meie osakonnas on aga veel 4 kursust, kes pole näinud enda juures ühtki komitee liiget. Seliseid gruppe on ülikoolis veel teisigi. Kui komitee ei tunne aga lähemalt gruppide tööd, puudusi, soove, mille alusel koostab ta siis oma tööplaanid? Ainult sellega on seletatav, et möödunud õppeaastal komitee poolt koostatud tööplaanid olid ebahuvitavad, üldsõnalised, ei vastanud nõukogude üliõpilaste nõuetele, et korraldatud piduõhtud ei omanud kasvatuslikku iseloomu. Komitee liikmed mitte ainult ei näidanud seda, mida on vaja gruppide töö parandamiseks ette võtta, vaid nad üldse jälgisid vähe seda, mis toimus nende lähemas ümbruses väljaspool koosolekuid. Kas muidu oleks seletatav asjaolu, et Tiigi tn. ühiselamus, kus elas enamik komitee liikmeid (Proosa, Pärtel, Lott, Šišov, Babenko), puudus igasugune ideelis-poliitiline kasvatustöö, küllalt sageli kuulati selle asemel džässmuusikat, loeti alaväärtuslikku kirjandust. Kas komitee liikmed tõesti midagi ei märganud? Kuhu jäi nende printsipiaalne seltsimehelik kriitika? Mitte minutikski unustada, et oled kommunistlik noor — seda räägitakse seni kahjuks ainult koosolekuil.

Uus valitav komitee peab likvideerima kõik need puudused, sest töö gruppides on tegelikult kogu meie töö aluseks.

H. Kallak,
biologoogiaosakonna sekretär

Üliõpilaste elamiskultuur kõrgemale tasemele

Võrreldes eelmise õppeaastaga on ülikooli ühiselamutes tunduvalt paranenud elamiskultuur. Tiigi tn. ühiselamus on likvideeritud pideva kontrolli tagajärjel antisanitaarne olukord tubades nr. 53 ja 109.

Vaatamata saavutustele, esineb aga meie ühiselamuis veel küllaldaselt fakte, mis näitavad, et meie komsomoli-algorganisatsioonid, ametiühing ja ühiselamute nõukogud ei tegele veel küllaldase teravuse ja rangusega elamiskultuuri küsimustega.

Ühiselamute nõukogude poolt organiseeritud sotsialistlik võistlus pole veel võtnud sellist kuju, mis aitaks parandada tubade ja üldkasutatavate ruumide korda ja puhtust. See on seletatav sellega, et sotsialistlik võistlus on läbi viidud lünklikult ja ebakorrapäraselt, pole tehtud selle tulemustest kokkuvõtet.

Selline ühiselamute nõukogude suhtumine sotsialistliku võistluse korraldamisse on võimaldanud paljudel juhtudel kõrvalekaldumisi ühiselamute sisekorra eeskirjadest. Ühiselamute nõukogude töö lünklikkus nähtub ka üliõpilaste tubade olukorrast. Tiigi tn. ühiselamu paljudes tubades (nr. 45 — toavanem Kannel, nr. 8 — toav. Neithal, nr. 9 — toav. Kruut, 46 — toav. Ploom, 53 ja 109), samuti Aia tn. ühiselamu tubades (nr. 32, 31, 28) valitseb äärmine korratus. Ühiselamute nõukogud pole võidelnud ka selliste faktide vastu nagu toitainete paigutamine öökappidesse ja aknalaudadele. Lubamatu on olukord, kus ühiselamu köökides ja pesuruumides kuivatatakse pesu (Tiigi ja Kastani tn. ühiselamuis), ehkki vastavad kuivatuskohad on olemas.

Lubamatu on antisanitaarne olukord kappides ja sahvrites, kus hoitakse toiduaineid. Olukord selles osas on väga halb isegi Kastani ja Näituse tn. ühiselamutes, kus teatavasti elavad arstiteaduskonna üliõpilased. Toidukappide ja sahvrite korratuses näitavad teistele halba eeskuju Näituse tn. ühiselamu tubade nr. 22, 23 ja 30 elanikud, eriti üliõpilased H. Fisch ning E. Viira.

Kastani tn. ühiselamus elunevate üliõpilaste toad on muidu äärmiselt korras, kuid toiduhoiuruumide olukord jätab siingi soovida (tuba nr. 1 ja nr. 24).

Nagu eelpooltoodust nähtub, on meie ühiselamute nõukogu töös veel küllalt puudusi.

Meie ühiselamute nõukogude lähimaks ülesandeks olgu regulaarselt ja korralikult läbi viia sotsialistliku võistluse kontroll, võistluse tulemused näidata aga iga nädal graafikus. Nõukogudel tuleb tingimata arutada korratute tubade toavanemate ja kursusevanemate töössesuhtumise küsimust nõukogu koosolekul ja võtta nende suhtes tarvitusele mõjuvaid abinõusid.

J. Lott,
ELKNÜ TRÜ Komitee olustiku sektori juhataja

Külaskäik Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseumi

18. oktoobril korraldas TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring ekskursiooni Võrru, eesmärgil, tutvuda Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseumiga.

Ekskursioonist, mis sooritati kahel omnibusel, võttis osa 70 kirjandusringi liiget.

Enne Võrru jõudmist peatuti looduslikult kauni Lilleoru linnamäe juures, kus tutvuti sealse muistsete eestlaste linnuse varemetega.

Võrus jaotusime kahte gruppi — üks grupp siirdus muuseumi, teine tutvuma linnaga.

Tamula järve kaldal asuv F. R. Kreutzwaldile püstitatud mälestussammas avaldas meisse sügavat mõju. Kuju suudab hästi anda edasi «Kalevipoja» looja näoilmet: sügavaisse mõtteisse vajunud laulik on tabanud mingisuguse mõtte, mida ta tahab kiiresti üles kirjutada — käsi on valmis haarama sulge. Veidi allpool näemegi laulilku mõtte kehastust — põrgustseeni «Kalevipojast».

Mälestussamba taga asuvad puud tõstavad veelgi enam esile viru lauliku ülevat kuju.

Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseum omab huvitava ajaloo. Selles majas on Kreutzwald elanud 44 aastat, hiljem asutas kodanlik valitsus siia kõrtsi. Saksa okupatsiooni ajal asus majas gestapo. Muuseum avati alles 1941. a., nõukogude võimu kehtestamise järele. Peale Eesti NSV vabastamist 1944. a. on siinseid eksponaate veelgi täiendatud. Kui alguses polnud kõigi ruumide jaoks eksponaate, siis nüüd ei jätku enam ruume.

Muuseumi on püütud koondada ka Kreutzwaldist säilinud isiklikke asju, fotosid tema elu ja tegevusega seotud kohtadest, tema kaasaegsetest. On püütud näidata ka Kreutzwaldi elu ja tegevuse ajaloolis-ühiskondlikku tausta.

Eriti sügava mulje jättis nn. «Kalevipoja» tuba, kus Kreutzwald peale arstliku tegevuse on tegelnud kirjandusliku tööga. Selles lihtsas ärklitoas on valminud meie rahvaeepos «Kalevipoeg». Nüüd on siia koondatud «Kalevipoega» puudutavad materjalid.

Muuseumis on ka eksponaate, mis näitavad, kuidas tänapäeval hinnatakse ja austatakse Kreutzwaldi. Muuseumitöötajad on alles noored, kogemusteta, kuid nad ei rahuldu saavutatuga, vaid püüavad kõike veel paremini korraldada.

Külastasime veel Kreutzwaldi ema ja tütre hauda ja käisime Suurel Munamäel.

Üldiselt võib ekskursiooni pidada õnnestunuks. Oleks tervitatav kui kirjandusringj juhatus ka edaspidi korraldaks selliseid huvitavaid ekskursioone.

H. Neetar,
I kursuse eesti filoloog

KROONIKA

Uusi õppejõude Tartu Riiklikus Ülikoolis

Tsiviilõiguse ja protsessi kateedris: vanem-õpetaja E. Laasik — Tartu Riikliku Ülikooli aspirantuuri lõpetanu.

Geograafia kateedris: assistent E. Rosenbusch — TRÜ lõpetanu.

Riigi ja õiguse ajaloo kateedris: vanem-õpetaja Raimond Auling — Leningradi Lenini ordenit kandva Ždanovi-nimelise Riikliku Ülikooli aspirantuuri lõpetanu.

Marksismi-leninismi kateedris: õpetaja J. Kalits — Moskva Riikliku Ülikooli aspirantuuri lõpetanu.

Toimetaja E. Ertis

MB 04019 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3021

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 36. aastapäev!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (201) Reedel, 6. novembril 1953. a. VI aastakäik

Suure võidu tähtpäev

Kolmkümmend kuus aastat tagasi kukutas Venemaa proletariaat liidus kehvtalurahvaga kommunistliku partei juhtimisel ühel kuuendikul maakerast ekspluataatorite võimu ning kehtestas uue ühiskondliku korra — sotsialismi. Sellega purustati kogu maailma orjastav imperialismiahel ning algas sotsialistlike revolutsioonide ajastu.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon tõi juba 1917. aastal eesti töötavale rahvale vabanemise sotsiaalsest ja rahvuslikust rõhumisest. Koos Venemaa proletariaadiga tegi ka eesti töölisklass läbi kolme revolutsiooni võitluse ning asus ehitama uut elu. Välismaise imperialismi abiga läks aga eesti kodanlusel korda purustada töörahva võim ja kehtestada kodanluse sünge diktatuur, mis kasvas üle veriseks fašistlikuks reaktsiooniks. Vaatamata verisele terrorile ei suutnud eesti kodanlikud natsionalistid, välismaise imperialismi ustavad kannupoisid, summutada töötava rahva võitlusindu nõukogude korra taaskehtestamise eest Eestis. 1940. a. heitiski eesti töötav rahvas endalt jäädavalt kodanluse ikke ning asus oma maal sotsialismi ehitamise helgele teele.

Sotsialismi ehitamise üheks tähtsamaks probleemiks on kaadrite küsimus. Selle küsimuse lahendamisel on suur osa täita kõrgematel õppeasutustel. Seega tõi Oktoobrirevolutsiooni võit kaasa põhjaliku murrangu ka kõrgemate õppeasutuste töösse. Eriti andis see tunda kodanliku Eesti kõrgemate õppeasutuste ümberkujundamisel nõukogude kõrgemateks õppeasutusteks. Kui näiteks Tartu ülikoolis kodanliku korra tingimustes õppis ainult 3—4 protsenti töölisklassi hulgast põlvnevaid noori, siis sõjajärgse viisaastaku lõpuks ulatus töölisnoorte protsent ülikoolis ligi 40-ni. Kodanliku Eesti kultuurialast ummikut väljendavad kujukalt omaaegse majandusministri Sepa sõnad riigivolikogus 1938. aastal, et «käesoleval ajal, kus haritud inimesi on liiga palju, teeb haridus faktiliselt inimesi õnnetuks». Nõukogude Eestis on aga kõrgemates õppeasutustes õppivate noorte arv kasvanud kolmekordseks ja meie noorsugu näeb hariduse omandamises ühte tulevase õnneliku elu tähtsamat tegurit.

Nõukogude korra võit vabastas meie ülikooli religiooni kammitsaist. Nõukogude võimu üheks esimeseks sammuks oli usuteaduskonna likvideerimine. Nõukogude võimu poolt likvideeriti ka kodanlikud reaktsioonilise ideoloogia ja üliõpilasnoorsoo mandumise kolded — üliõpilasseltsid ja korporatsioonid. Üliõpilaskond muutus tõeliselt vabaks ning talle anti Nõukogude valitsuse ja kommunistliku partei poolt kõik võimalused õppe- ja teaduslikuks tööks.

Kui kodanlikus Eestis rakendati ümmarguselt 20% riigieelarvest sotsiaal-kultuurilistele üritustele, siis Eesti NSV-s on näiteks 1953. aasta riigieelarvest määratud sotsiaal-kultuurilistele üritustele 54%, kusjuures sellised õppeasutused, nagu Tartu Riiklik Ülikool ja Tallinna Polütehniline Instituut, on üleliidulisel eelarvel.

Sellele partei ja valitsuse hoolitsusele vastavad meie kõrgemad õppeasutused oma töö järjekindla parandamisega. Iga aastaga annavad meie vabariigi kõrgemad õppeasutused üha suuremal arvul ja paremini ettevalmistatud noori spetsialiste rahvamajanduse ja kultuurielu mimesugustele aladele. Pidevalt kasvab üliõpilaste õppeedukus. Kui Tartu Riiklikus Ülikoolis sooritati 1945. aasta kevadel hindele «väga hea» 36,5% eksameist ning mitterahuldavaid hindeid oli 2,7%, siis 1950. aastaks oli «väga häid» 46,9%, mitterahuldavaid hindeid aga 0,4%.

Pidevalt on paranenud teaduslik töö ning selle koostöö praktikaga. Suuri edusamme on saavutatud ülikoolis ka kasvatustöö mitmesugustel aladel. Ülikool on pidevalt rikastunud uute noorte õppejõududega, kusjuures see arv on eriti märkimisväärne käesoleval aastal, kus paljud noored teadusliku töö tegijad on omandanud kandidaadikraadi.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võit kohustab meid mitte rahulduma seniste edusammudega, vaid saavutama uusi võite. Hiljuti toimunud ülikooli kommunistlike noorte II konverents märkis terve rea tõsiseid puudusi töös noortega. Nende puuduste kiirele kõrvaldamisele tuleb asuda koos kommunistlike noortega kogu meie üliõpilasperel.

Meie teaduslik töö pole täiel määral rakendunud meie maa majandusliku ja kultuurielu vajaduste rahuldamisele. Meie käitistel ja kolhoosidel on veel palju pretensioone Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududele ja üliõpilastele. On vaja, et meie õppejõud ja üliõpilased senisest veelgi rohkem abistaksid meie rahvamajandust ning teeksid omalt poolt kõik selleks, et meie töötajate kultuuriline tase ning nende ideoloogiline kasvatamine areneksid veelgi kiiremini. Erilised ülesanded seab meie ülikooli ette partei Keskkomitee otsus põllumajanduse arendamise kohta.

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus teevad kõik selleks, et meie ülikool võiks pidevalt parandada oma tööd ning astuda Nõukogudemaa kõige eesrindlikumate õppeasutuste ridadesse. Olgu eelseisvad pidupäevad ühtlasi ka nendeks päevadeks, kus kogu meie ülikooli kollektiiv ühiselt tõotab kasutada kõiki neid rikkalikke võimalusi ning anda oma panus kommunismi ülesehitamise grandioossesse üritusse.

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ II konverentsile järgnenud komsomolikomitee esimesel istungil valiti sekretäriks B. Hiire ja sekretäri asetäitjaiks L. Sišov (organisatsioonilise töö alal) ja T. Loit (massilise poliitilise töö alal).

Sektorite juhatajateks valiti: H. Roop — loenguline propaganda, A. Metsa — ajakirjandus, A. Pahplum — õppetöö, N. Moosberg — teaduslik töö, D. Pirson ja H. Luigamäe — organisatsiooniline töö, L. Unt — massiline kultuuritöö, J. Lott — olustikusektor, J. Tormet — šeflussektor, E. Simson — kehakultuurisektor.

Teaduslike asutuste ja kõrgemate koolide töötajad! Edendage nõukogude teadust!

Ülikooli teaduslik töö tõusuteel

Aasta-aastalt kasvab ülikooli teaduslike töötajate pere, muutub pingsamaks nende uurimistöö ja suuremaks teaduslike tööde arv. Käesoleval aastal võib ülikool raporteerida juba nii mõnestki silmapaistvast saavutusest teadusliku töö alal, nagu seda on edukad doktori- ja kandidaadiväitekirjade kaitsmised, teaduslike artiklite avaldamine üleliidulistes ajakirjades, samuti üliõpilaste teadusliku töö laienemine. Seda kõike on ülikooli kollektiiv saavutanud tänu partei ja valitsuse pidevale juhtimisele ja abile.

Meie teadusliku töö eesrindlased on professorid P. Ariste, E. Käer-Kingissepp, K. Orviku, A. Vaga, H. Riikoja, T. Rootsmäe, A. Tomingas, F. Lepp, dotsendid E. Raudam, A. Perk, H. Moosberg, O. Mihhailov jt. Ka noorte seast on võrsumas tubli teadlaste järelkasv (aspirandid K. Siilivask, Ü. Lepik, üliõpilane H. Hanson jt.).

On tugevnenud side teaduse ja tootmise vahel. TRÜ kateedrid on abistanud Tartu ja meie vabariigi teiste linnade käitisi tehnoloogiliste protsesside täiustamisel. On tugevnenud side teiste ülikoolidega, eeskätt Moskva ja Leningradi ülikooliga. Rida teaduslikke konverentse on aidanud lahendada olulisi probleeme nõukogude meditsiiniliste, füüsikaliste ja keemiliste teaduste, samuti ajaloo ja keeleteaduse alal. Need konverentsid, millest võtsid osa meie õppeasutuse teaduslikud töötajad, on toimunud nii meie ülikoolis kui ka teiste vennasvabariikide õppeasutustes.

Üha enam juurduvad kollektiivse töö meetodid mitmesuguste probleemide alal. Oluliste teaduslike küsimuste kallal töötavad terved kateedrid, mõnikord ka terve rühm kateedreid. See uudne teadusliku töö teostamise viis, mis on võimalik nõukogude ühiskonna tingimustes, on andnud juba häid tulemusi.

Teadusliku töö eesrindlased

Meie ülikooli professorilt P. Aristelt ilmus äsja õpik kõrgematele koolidele «Eesti keele foneetika». Tema poolt juhitav kateeder koostab praegu läänemeresoome keelte ajaloolist grammatikat, millise ülesandega jõutakse lõpule ennetähtaegselt. Edukalt töötasid ja töötavad prof. Ariste poolt juhendatavad aspirandid J. Peegel, F. Lõpp ja E. Vääri, kellest viimane hiljuti kaitses edukalt oma väitekirja.

Prof. K. Orviku juhib geoloogia kateedri tööd. See kateeder on võtnud aktiivselt osa baltimaade ja valgevene geoloogia küsimusi käsitlevatest nõupidamistest, mis toimusid käesoleva aasta maikuus Minskis NSVL Teaduste Akadeemia esindajate osavõtul.

Zooloogia kateeder (juhataja prof. H. Riikoja) on suunanud oma töö Eesti NSV kalamajanduse arendamisele, mis on üheks tähtsaks partei XIX kongressi poolt püstitatud ülesandeks.

Prof. A. Vaga, taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja, on rakendanud kateedri Eesti NSV agrotehniliste tingimuste uurimisele, et tõsta viljasaake. Samuti on mainitud kateeder võtnud endale ülesandeks uurida vabariigi taimestikku. Prof. A. Vaga sulest on ilmunud uurimus «Eesti NSV flóora» I (1953. a.).

Käesoleva aasta suvel toimus meie ülikoolis üleliiduline astronoomide konverents, kus meie ülikooli astronoomide poolt tehtud ettekanded leidsid suurt tähelepanu ja tunnustust. Meie ülikooli astronoomide pere kasvatajaks on prof. T. Rootsmäe, kes esines konverentsil ettekandega «Tähtede kinemaatilised karakteristikud ja evolutsioon». Huvitavad olid ka meie nooremate astronoomide (sm. Humal) referaadid mainitud konverentsil.

Noore teadusliku kaadri kasvatajaist on kõige silmapaistvam arstiteaduskonna professor F. Lepp, kes juhendab väga edukalt aspirante.

Prof. E. Käer-Kingissepp juhendab teadusliku probleemi uurimist teemal «Uniravi füsioloogiline uurimus ja selle rakendamine kliinikus».

Dots. H. Moosberg kaitses hiljuti Moskvas edukalt doktoriväitekirja teemal «1905.—1907. a. revolutsioon Eestis». Tema poolt juhitav NSV Liidu ajaloo kateeder võttis osa baltimaade ajaloo III ühendatud teaduslikust sessioonist, mis toimus Vilniuses 22.—27. märtsini NSVL TA ajaloolaste osavõtul. Kateeder võttis osa ka Eesti ja Läti NSV ajaloo maketide arutamisest.

Dots. E. Raudami poolt juhitav neuroloogia kateeder uurib edukalt vereringluse füsioloogia ja patoloogia probleemi pavlovliku õpetuse alusel.

Geneetika ja darvinismi kateeder eesotsas juhataja dots. O. Mihhailoviga on seadnud endale ülesandeks kultuurtaimede uute sortide aretamise, mis on hinnalised oma tehnilise ja toiteväärtuse poolest. Kateedri poolt teostatavatest töödest rääkis dots. Mihhailov maikuus toimunud NSVL TA Bioloogia Instituudi teaduslikul konverentsil. Nende tööde alusel valmistab Moskva kinokomitee stsenaariumi «Eesti päevalill» kinožurnaali «Põllumajanduse uudised» jaoks. Bioloogiateaduste kandidaadi A. Perki tööülesandeks on samuti põldude viljasaagi tõstmise agrotehniliste tingimuste loomine kuivendatud soo-aladel.

Käesoleval aastal on edukalt kandidaadiväitekirju kaitsnud bioloogia alal A. Perk, õigusteaduste alal K. Püss ja I. Sildmäe ning keeleteaduse alal E. Vääri.

Noor järelkasv

ÜTÜ aktiivsemad liikmed A. Liim, D. Kaljo, H. Nüt, H. Hanson jt. on esinenud edukalt ettekannetega konverentsidel nii meie ülikoolis kui ka väljaspool. Nende seltsimeeste töid on hinnatud kõrgelt.

ÜTÜ töö näitab järjekindlat tõusu. Tema koosseisu kuulub praegu 1427 liiget, s. o. 70% üliõpilaste üldarvust. Möödunud õppeaastal kasvas teaduslike ringide liikmete arv 100 inimese võrra. 368 üliõpilast on ÜTÜ tegevliikmed. Töö ulatuse poolest on ÜTÜ ringidest parimaks geoloogia-geograafia osakond, mis hõlmab 97% vastavate osakondade üliõpilaste üldarvust. Möödunud õppeaastal toimus 465 ringide koosolekut, millest võttis osa 7150 üliõpilast. Kuulati ära 706 ettekannet ja esineti 3450 sõnavõtuga.

Teaduse saavutused trükisõnas

Teaduslike artiklitega üleliidulistes erialastes ajakirjades on käesoleva aasta esimesel poolel esinenud ülikooli kollektiivi liikmed J. Saarma, K. Kõrge, M. Roosaare, E. Piiper, E. Siirde, I. Sibul jt.

Praegu on trükis ülikooli «Toimetiste» 35. number, kus on avaldatud G. Sapožnikovi, P. Ariste, E. Laugaste, B. Pravdini, K. Abeni, B. Jegorovi jt. teaduslikud artiklid.

RONGKÄIGUL

FELIX KOTTA

Oktoobri võidupüha hommik oli see.
Poeg rääkis isale, et tüli ta ei tee:
ei maha jää, ei liiga ette tõtta —
rongkäigule end palus kaasa võtta.

Nad punalippude all varsti seisid siis,
Orkestri pasunatest kostis marsiviis,
kõik oli ülev:
poisi pidutuju
ja kepike, kus valge tuvi kuju.

Oktoobri võidupüha rongkäik oli see.
Lai tänav, väljak, sirge puiestee,
kõik nägi välja nagu voolav vesi,
nii palju linnas liikus inimesi.

Tribüünilt tervitati.
Mürises «hurraa»,
jalg astus nii, et vastu kajas maa.
Ja küsis poeg:
«Sa ütle, isa, kuhu
me marsime nii tähtsa pidu puhul?»

«Siit edasi».
«Kus koolimaja, eks?
Seal õpin, saanud seitsmeaastaseks ...
Või lähme mööda ülikooli juurest?
Ka ülikoolis käin,
kui kasvan suureks.

Ei ole kaugel tehas «Partisan».
Seal töötan ma,
kui inseneriks saan.
Teen masinaid ja kõike, mida vaja ...
Näe, paistab juba tornidega maja!»

Oktoobri võidupüha hommik oli see,
kui meenus isale ta eilne võitlustee:
töö nälja sunnil, puudus, hirm,
ja uulits,
kus niitsid rahvast võõra võimu kuulid.

Nüüd kevadveena mühas inimvool,
ei lõppu taulul, peatust pillilool:
linn seisis lippudes kui õitseks suvi,
ja kõrgel taevas lendas valge tuvi.

Rõõm suurest võidust silmisse tõi vee.
Oktoobri võidupühal
oli see.

Ülikooli kollektiivi parimaid liikmeid

Eesrindlik teadlane ja armastatud pedagoog

Suureks sündmuseks meie vabariigi ajaloolaste perele oli ajalooteaduste doktori kraadi omistamine Tartu Rikliku Ülikooli NSV Liidu ajaloo kateedri juhatajale Hilda Moosbergile. See saavutus kroonis sm. Moosbergi pikaajalist ja tõsist teaduslikku uurimistööd Eesti NSV ajaloo alal. Tema doktoritöö «1905.—1907. a. revolutsioon Eestis» on esimesi suuremaid ja põhjalikumaid saavutusi eesti töörahva revolutsioonilise liikumise probleemide valgustamisel. Nimetatud uurimus sai teenitult kõrge tunnustuse osaliseks väljapaistvatelt nõukogude ajalooteadlastelt. H. Moosbergi teaduslik töö on eeskujuks kõigile TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedri liikmeile.

Sm. Moosberg pöördus Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi tagasi 1952. a. suvel. See oli aeg, millal ülikooli kollektiivi ees seisid eriti vastutusrikkad ülesanded. Juubeli tähistamiseni oli jäänud vaevalt mõni kuu, ettevalmistustööd olid aga alles algstaadiumis. Eriti kehtis see ülikooli juubelinäituse kohta. Sm. Moosberg, asudes täitma näitusekomisjoni esimehe ülesandeid, näitas erakordselt häid organisatoorseid võimeid ning suutis lühikese aja kestel ettevalmistustöid tunduvalt intensiivistada. Näitusekomisjoni töö sm. Moosbergi juhtimisel pälvis üldise tunnustuse.

Suure töö on H. Moosberg teinud ka NSV Liidu ajaloo kateedri juhtimisel, aidates kaasa kateedri õppejõudude loengute ja seminaride taseme tõstmisele. Kateedri õppejõudude teadusliku töö taseme tõstmisel on sm. Moosberg üles näidanud printsipiaalsust ning abivalmidust.

Kateedri liikmetele on sm. Moosberg mitte ainult nõudlik kateedrijuhataja, vaid ka hea seltsimees ja sõber. Ta ei ole kunagi keelanud oma abi, kui tema poole on pöördutud ükskõik missuguste küsimuste lahendamiseks. Tema kriitilised märkused on alati kantud siirast tahtest abistada õppejõude ja üliõpilasi. Tema kaasabi on eriti suur olnud ajaloo raskemate probleemide lahendamisel loova marksismi vaimus.

Sm. Moosberg on suure eruditsiooniga teaduslik töötaja. Ta hoolitseb tõsiselt teadusliku kaadri järelkasvu eest. Palju energiat kulutab ta kateedri aspirantide juhendamiseks.

Õppejõuna püüab sm. Moosberg kasvatada üliõpilastest tõsiseid teadlasi ning tulihingelisi nõukogude patrioote. Väsimatult otsib ta teid üliõpilaste kommunistliku kasvatuse taseme tõstmiseks. Talle on aga südamelähedased ka meie üliõpilaste elu-olustikulised küsimused.

Sm. Moosberg on meie kollektiivi üheks tublimaks liikmeks, üliõpilastele armastatud pedagoogiks. Tema viljakas teadusalane tegevus ning energiline ühiskondlik töö on innustavaks eeskujuks meie õppejõududele, eriti nooremale generatsioonile.

L. Eringson
K. Laigna
A. Luts

Kohusetundlik töötaja

Iga aasta septembris saabub Tartu Riiklikku Ülikooli uus täiendus noori keskkoolilõpetanuid, tulevad sajad noored meie maa kõigist rajoonidest ja linnadest. Üliõpilasi ootavad värskeltremonditud ühiselamud kõige vajaliku inventariga.

Ühiselamute ettevalmistamist üliõpilaste vastuvõtmiseks juhib sm. Johannes Kaldvee, kes alates 1947. aastast töötab TRÜ üliõpilaste ühiselamute juhataja vastutusrikkal kohal.

Kuidas täidab sm. Kaldvee oma kohustusi?

Sageli on tal oma ülesandeid täita väga raske, sest alati ületab uute üliõpilaste arv lahkunute arvu. Kuid sm. Kaldvee on kõigist küsimustest üle saanud järjekindla püsivuse ja leidlikkusega. Teda on sageli näha liikumas ühiselamutes, kõige enam aga seal, kus on vaja lahendada printsipiaalseid küsimusi, kõrvaldada puudusi.

Täites eeskujulikult oma ülesandeid oma töökohal, ei keeldu sm. Kaldvee abistamast ka oma kaastöötajaid. Ta ei ütle ära ühestki tööst, ükskõik missugune see ka ei oleks ja kui kaua see ka ei kestaks. Samal ajal täidab sm. Kaldvee kohusetundlikult ka ühiskondlikke ülesandeid.

Aktiivse nõukogude töötajana täiendab ta pidevalt oma teadmisi, õppides ülikoolis organiseeritud poliitringis.

Sm. Kaldvee on pälvinud majandusosakonna töötajate lugupidamise kui üks eesrindlikumaist töötajaist.

A. Sootna

Aktiivne kommunistlik noor

Meie üliõpilaste seas on hulgaliselt eesrindlikke noori. Nad on tublid õppetöös, ühiskondlike ülesannete täitmisel, kõik nad on ausad ja teadlikud nõukogude noored. Nad on oma kollektiivi väärikad liikmed ja kaaslastele head seltsimehed, abivalmid ja siirad. Üheks selliseks kehakultuuriteaduskonnas on III kursuse üliõpilane kommunistlik noor Atko Viru.

Oma igapäevases tegevuses arendab üliõpilane Viru süstemaatiliselt ja mitmekülgselt oma vaimseid ja füüsilisi võimeid. Atko Viru tööpäev kulgeb range plaani kohaselt, kus on märgitud ratsionaalselt kõik päeva jooksul toimuv. Seega ei kaota ta ühtki tundi asjatult. Töö vaheldumine aktiivse puhkusega omab tähtsat kohta sm. Viru tegevuses. Õppematerjali omandab ta süsteemikindlalt, olles sealjuures alati valmis abistama oma kursusekaaslasi. Tema vastused seminarides ja praktikumides on hästi läbimõeldud, sisukad ning kõigile arusaadavad.

Kuid ka oma spordimeisterlikkuse tõstmisel, mis on kehakultuuriteaduskonna õppetöö lahutamatuks osaks, on Atko Viru eeskujuks kaasüliõpilastele. Kuuludes ülikooli spordiklubi korvpallimeeskonda, on ta saavutanud märkimisväärseid tulemusi üleliidulises ulatuses. Samal ajal pole ta kordagi puudunud ühestki treeningtunnist. Oma treeningu tulemuste registreerimiseks peab ta päevikuid, teostab järjekindlaid füsioloogilisi vaatlusi oma organismi seisundi ja arengu kohta. Sellise teadusliku treeningu organiseerimisega ongi üliõpilane Viru taganud endale edu.

Kolm aastat kestnud õpingute vältel on sm. Viru olnud kursusevanemaks ning täitnud teisigi vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid. Möödunud õppeaastal oli ta teaduskonna olümpiaadi orgkomitee esimees. Tema hea juhtimise tulemusena saavutas teaduskond ülikooli ulatuses viiendat korda esikoha. Praegu töötab ta ÜTÜ kehakultuuriteaduskonna nõukogu esimehena, paistes silma oma kohusetundlikkuse ja organiseerimisvõimega. Paralleelselt ÜTÜ töö juhtimisega töötab ta ÜTÜ sportmängude ringis, kus ta on koostanud erialaseid referaate ja ühe füsioloogia-alase teadusliku töö, mis sai hea hinnangu.

Nii täidab Atko Viru iga kommunistliku noore ette püstitatud ülesannet — olla eesrindlane õppe- ja ühiskondlikus töös ning spordis.

E. Uduvee

Vastutusrikkal tööpostil

Sellest on möödunud üle nelja aasta, kui koos järjekordsete noorte üliõpilastega asus Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna I kursusel õppima kommunistlik noor Bernhard Hiire.

Alates esimestest üliõpilaspäevadest võitis Bernhard kõikide kaasüliõpilaste siira sõpruse ja lugupidamise oma teotahtega, rahuliku otsustamiskindlusega ka kõige keerulisemate momentidel ning sügava seltsimehelikkuse ja distsiplineeritusega. Ei olnud juhuslik, et kohe esimestel päevadel, kui noored veel üksteist ei tundnud kuigi põhjalikult, usaldati just Bernhardile komsomoligruppide moodustamisel grupporgi vastutav amet, ja et mõni aeg hiljem teaduskonna algorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosolekul osutus Bernhard ülesseatud kandidaatidest kõige sobivamaks teaduskonna komsomoli-algorganisatsiooni büroo sekretäri tööpostile, kus teda soovisid üksmeelselt näha kõik algorganisatsiooni liikmed.

Nüüd algasid Bernhardil pingerikkad päevad. Kogemusi algorganisatsiooni juhtimiseks oli vähe. Tuli hoolikalt analüüsida iga sammu, ka kõige lihtsamat, pidada nõu seltsimeestega. Suurt abi osutas noorele sekretärile partei-algorganisatsioon.

Raskustega võideldes ning neid ületades sammus õigusteaduskonna komsomoli-algorganisatsioon Bernhard Hiire juhtimisel pidevalt ülesmäge.

Algul oli komsomoli-algorganisatsioon arvuliselt väike, ulatudes vaevalt mõnekümne liikmeni, palju esines kodanliku ideoloogia kandjaid, buršikommete harrastajaid. Ei puudunud ka otseselt nõukogudevaenulikud elemendid komsomoli ridades, kes kõigiti püüdsid takistada komsomoliorganisatsiooni arengut ja autoriteedi tõusu.

Pidevalt tõstes nõudlikkust nii enda kui ka seltsimeeste suhtes, kogus Bernhard enda ümber kindla kommunistlike noorte aktiivi ning saavutas ühe edusammu teise järele. Tormilistel koosolekutel anti vastulöök väärnähtustele ja võideti need. Algorganisatsioon kasvas eesrindlikumate üliõpilaste arvel, tema autoriteet suurenes, ta sai juhtivaks jõuks igas ürituses.

Selle suure töökoormuse juures, mis sageli nõudis unetuid öid, ei unustanud Bernhard peamist ülesannet — õppetööd. Hoolikalt ette valmistudes igaks seminariks ja praktikumiks, põhjalikult tundma õppides iga küsimust, iga distsipliini, saavutas Bernhard edu ka eksamitel. Pingerikkas töös möödusid päevad kiiresti, nädalatest said kuud, kuudest aastad. Nüüd, ülikooli lõpetamise lävel, sisaldab tema õpinguraamat ainult väga häid hindeid.

Suureks tunnustuseks Bernhardi tööle oli tema valimine ELKNÜ Keskkomitee liikmeks. Suurim tunnustus sai aga Bernhardile osaks käesoleval aastal, kui täitus tema ammune unistus — Bernhard Hiire võeti vastu kuulsusrikka Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ridadesse. Lenini-Stalini partei liikmena tõotas Bernhard töötada veelgi pingsamalt, veelgi põhjalikumalt senisest õppida tundma eesrindlikku nõukogude teadust, saada tubliks juristiks, et anda kõik oma võimed ja oskused jäägitult partei ja rahva teenistusse.

Bernhard teab, et ainult hea tööga talle usaldatud tööpostil suudab ta tasuda partei ja valitsuse väsimatut hoolitsust, mis talle, kehviku pojale, keda kodanluse võimutsemise päevil oleks oodanud tööorjus kusagil kulakutalus, avas tee haridusele, õnnekülasele elule.

Nüüd, millal Bernhardile on usaldatud uued vastutusrikkad ülesanded ELKNÜ TRÜ komitee sekretärina, teab kogu ülikoolikollektiiv, et need ülesanded täidetakse eeskujulikult, sest nende täitmisele pühendab kogu oma ammendamatu energia ja võimed üks meie ülikoolikollektiivi eesrindlikumaid liikmeid — kommunist Bernhard Hiire.

L. Laks,
Õigusteadusk. V kursuse üliõpilane

Tema on meile eeskujuks

Matemaatika-loodusteaduskonna geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilane kommunistlik noor Asmu Saar on oma kursusel tuntud eesrindliku üliõpilasena, kelle õpinguraamatus leiduvad ainult väga head hinded. Asmu Saar omab laialdasi ning põhjalikke teadmisi õpetatavates distsipliinides, kuna ta töötab väga palju erialase kirjandusega. Kursusekaaslased nimetavad sageli teda heatahtlikult «elavaks leksikoniks», sest ta oskab alati vastata esilekerkinud küsimustele.

Leningradi Ždanovi-nimelise Riikliku Ülikooli juures menetluspraktikal viibides näitas Asmu Saar head ettevalmistust ja suurt aktiivsust temale määratud ülesannete lahendamisel ekspeditsioonidel. Ilmekalt tõendavad seda ka tema juhendajate poolt kirjutatud iseloomustused.

Geograafiaosakonna üliõpilaste poolehoiu on üliõpilane Saar võitnud oma seltsimeheliku käitumise ja vastutulelikkusega. Tema iseloomulikumaks jooneks on suur tasakaalukus nii õppe- kui ka ühiskondlike ülesannete täitmisel.

Asmu Saar võtab aktiivselt osa geograafiaringi tööst. Käesoleval aastal valiti ta ringi liikmete poolt üksmeelselt ringi juhatusse.

Asmu Saare töödistsipliin ja õppeedukus on eeskujuks kogu geograafiaosakonna üliõpilasperele.

S. Alasi

Tulevased arstid

Omandades nõukogude arsti, farmatseudi või stomatoloogi eesrindlikku elukutset on arstiteaduskonnas esile kerkinud terve rida eeskujulikult õppivaid ja innukalt omal alal töötavaid noori. Üheks nendest on raviosakonna III kursuse üliõpilane Johan Kolsar, kes on teistele eeskujuks nii õppe- kui ka teaduslikus töös.

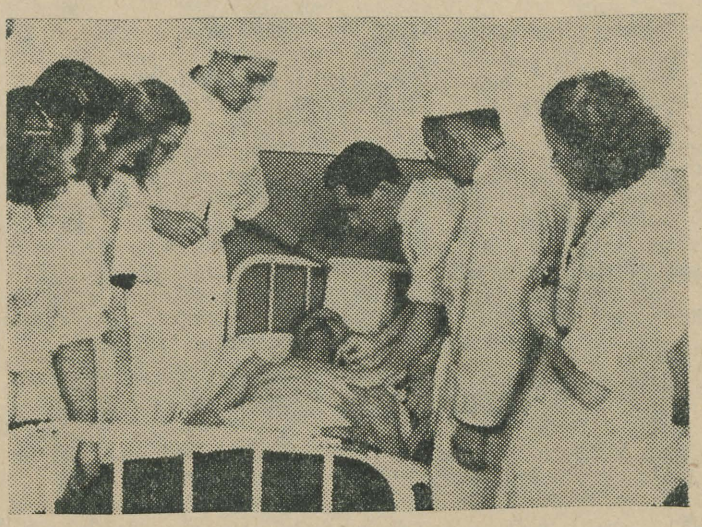

Pildil: Rühm III kursuse raviosakonna üliõpilasi kliinilisel praktikumil. Haige läbivaatust teostab üliõpilane J. Kolsar.

L. Metsise foto

Nõukogude noormehed ja neiud! Omandage teadust, tehnikat ja kultuuri! Oma ennastsalgava tööga tugevdage meie kodumaa võimsust! Olge tahtekindlad ja julged võitluses meie maal kommunismi ülesehitamise suure ürituse võidu eest!

ELKNÜ Tartu Riikliku Ülikooli II konverentsilt

Sm. A. Kääriku aruandest

31. oktoobril ja 1. novembril toimus aulas Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni II konverents. Aruandega organisatsiooni tööst esines komsomolikomitee sekretär sm. A. Käärik.

Aruandeperioodil on toimunud rida tähtsaid sündmusi meie kodumaa elus. Nõukogude rahvas on suure innuga asunud ellu viima NLKP XIX kongressi ajaloolisi otsuseid, saavutades ühe võidu teise järel kommunismi ülesehitamisel. Tänu partei ja valitsuse otsustele ön paranenud ja paraneb järjekindlalt nõukogude rahva elutase. Parteile ja nõukogude rahvale rasketel leinapäevadel tõotas kommunistlik noorsooühing veelgi tihedamalt koonduda NLKP, tema leninlik-stalinliku Keskkomitee ümber, et olla igale partei üritusele lõpuni ustav.

Partei ja valitsuse hoolitsuse eredaks väljenduseks on maailma ilusaima teadusepalee — Lenini mägedel asuva Moskva Lomonossovi-nimelise ülikooli hoonete andmine õppiva noorsoo käsutusse. Meie vastuseks sellisele hoolitsusele peab olema veelgi kõrgem õppeedukus, veelgi paremad saavutused õppe-, teaduslikus ning ühiskondlikus töös.

Edasi peatus sm. Käärik õppe- ja teadusliku töö küsimuste juures.

Enamik meie üliõpilasi on õigesti aru saanud pideva iseseisva töö vajadustest ja omandavad süstemaatilise tööga põhjalikult poliitilisi ja erialaseid teadmisi. Õppetöö esiridades sammuvad kommunistlikud noored. Eriprogrammi alusel toimus möödunud semestril partei XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tundmaõppimine.

Kuid mitte kõik üliõpilased ei tööta pidevalt semestri jooksul, mistõttu eksameil ja arvestustel antakse halbu vastuseid, esineb läbikukkumisi jne. Selliste faktidega on komsomoligrupid leppinud, kuid just komsomoligrupp ja õpperühm peavad kasvatama igas üliõpilases loovat töössesuhtumist, pidevat töötahet.

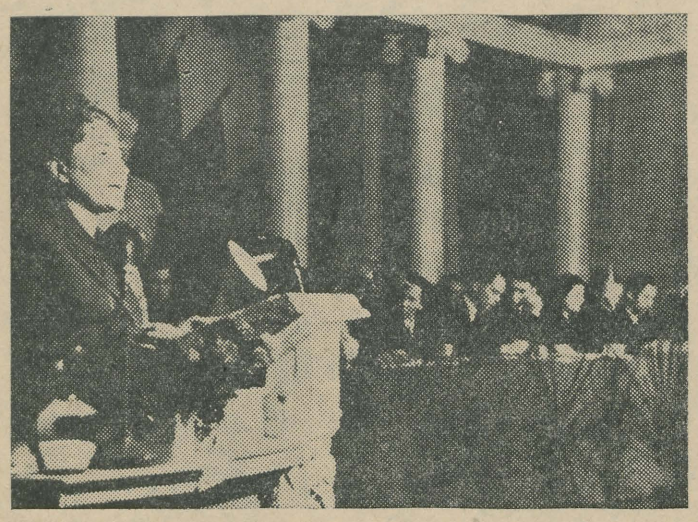

Piltidel: Vaateid konverentsilt. *J. Miku fotod*

I komsomolikonverentsil rõhutati vajadust süvendada tööd esimeste kursustega, kuid komitee pole neid märkusi arvestanud, unustades ka seekord noorte seltsimeeste abistamise õppetöös.

Kommunistlikud noored ei võidelnud küllaldaselt õppedistsipliini rikkujate vastu. Nii puudusid õigusteaduskonnas möödunud õppeaasta I semestril põhjuseta 214 üliõpilasest 179 üliõpilast.

Edukalt viidi läbi ÜTÜ VII teaduslik konverents, kus oli 90 ettekannet, lisaks sellele üle 20 külalisettekande. Kuid vähene on veel teaduslike tööde arv ühiskonnateaduste ringides. ÜTÜ ringide temaatika pole kooskõlas kateedrite uurimistöö temaatikaga. Rohkem tuleb töid seostada praktikaga, eriti matemaatika-loodusteaduskonnas. Lubamatu on olukord, et matemaatika, geneetika ja darvinismi ning mõnede teiste kateedrite juures puuduvad teaduslikud ringid.

Komsomoliorganisatsioonil tuleb otsustavalt võidelda nn. «puhta teaduse» viljelejatega.

Meie ülesanne on õpetada üliõpilasi iseseisvalt mõtlema, järeldusi tegema, sündmusi analüüsima. Seda me saavutame üliõpilaste kaasatõmbamisega ettekannete koostamisele ja nende arutamisele.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon on muutunud võimsaks kollektiiviks, tema ridades on ligi 1200 kommunistlikku noort. Aruandeperioodil võeti ÜLKNÜ ridadesse vastu 92 noort. Komsomoliorganisatsioon on pidanud kinni ridade puhtuse nõudest.

Ka kehakultuuri- ja sporditöös on rida häid saavutusi, kuid siin esineb ka tõsiseid puudusi. Vähene on osavõtt kehakultuurikollektiivide tegevusest. Halvasti töötavad ALMAVÜ erialased ringid. Suured ülesanded seisavad ees šeflustöö teostamisel käitistes, koolides, eriti aga kolhoosides.

Lõpuks peatus sm. Käärik organisatsioonilistel küsimustel.

Tänu parteiorganisatsiooni pidevale juhtimisele on ülikooli komsomoliorganisatsioon • aruandeperioodil poliitiliselt karastunud. 11-le parimale kommunistlikule noorele

anti soovitused partei liikmeks ja liikmekandidaadiks astumisel (H. Peep, B. Hiire jt.). Kuid kaadri valik ja aktiivi kasvatamine on meil veel puudulik. Komitee ja teaduskondade bürood on vähe tähelepanu osutanud gruppidele. Nõrgalt teostatakse otsuste täitmise kontrolli. Komitee kui kollegiaalse juhtimise organ töötas halvasti.

«Meie organisatsiooni arvuline juurdekasv seab meie juhtivate organite ette suured ja vastutusrikkad ülesanded, mille lahendamine aga nõuab suurt tööd ja vastutustundlikku suhtumist oma ülesannete täitmisse,» lõpetas sm. Käärik.

* * *

Sõnavõtnud sm. Raik kõneles suvepraktikumide õige organiseerimise suurest tähtsusest õppetööle. Sel eesmärgil töötas geograafiaosakonna komsomolibüroo koos kateedriga välja loengute plaani suvepraktikumi ajaks. Plaan jäi aga realiseerimata. Selle elluviimiseni ei jõutudki, sest TRÜ komsomolikomitee jättis lubatud loengud andmata. Samuti ei abistanud ELKNÜ Tartu Linnakomitee praktikale siirdunud üliõpilasi — kommunistlikke noori regulaarse osavõtu kindlustamisel praktikakohtade komsomoli organisatsioonilisest tööst.

Komsomolikomitee nõrka juhtimist organisatsioonilise töö alal kritiseeris ka sm. Kaaramaa. Näitena tõi sõnavõtja esile õigusteaduskonna, kes võitis kevadise jooksukrossi, kuid kergejõustikuvõistlustest üldse osa ei võtnud.

Sm. Tormet oma sõnavõtus analüüsis lühidalt aruandes arstiteaduskonna I kursuse komsomoliorganisatsiooni töö kohta esiletoodud puuduste põhjusi. Nii arutati korduvalt sagedaste puudumiste pärast loenguilt kommunistlike noorte Olav ja Mart Karu käitumist grupi ja kursuse koosolekuil. Vaatamata sellele mainitud üliõpilased oma ebaõiget suhtumist õppetöösse ei parandanud. Selle küsimuse printsipiaalsel lahendamisel ei abistanud meid arstiteaduskonna algorganisatsiooni büroo ega ka ülikoolikomitee.

Vähe tähelepanu osutasid õppejõud esimesel kursusel läbiviidavatele üritustele. Nii näiteks võttis kursuse tootmisnõupidamisest osa ainult üks õppejõud.

Sm. Blumfeld juhtis tähelepanu puudustele aruandes. Selles oleks pidanud rohkem kajastuma üliõpilasnoorsoo pulbitsev elu. Aruandes puudus üksikute küsimuste põhjalikum analüüs.

Sm. Eiber rõhutas oma sõnavõtus komsomolitöö sisulise juhtimise vajadust. Ta märkis, et töö planeerimatusest tuleneb tihti terve rida puudusi — osa üliõpilaste, eriti aktivistide ülekoormamine, ürituste vähene ettevalmistamine ja läbiviimise madal tase, mistõttu ei jätku küllaldaselt aega iseseisvaks tööks.

Sm. Unger rääkis mõningatest saavutustest kehakultuuriteaduskonna komsomoliorganisatsiooni töös, rõhutades kollektiivsete ürituste suurt kasvatuslikku tähtsust massilise kultuurilise töö ja kehakultuuri alal.

Kuid ei saa öelda, et meil ülikoolis on kõik korras massilise kultuurilise ja kehakultuuritööga. Need töölõigud peaaegu üldse ei peegeldu komsomoligruppide töös ja isegi mõningais teaduskondades (õigusteaduskond) esineb nende töölõikude alahindamist. Ka meie ülikooli õppejõudude osavõtt kehakultuuritööst on vähene. ALMAVÜ tööks on meil head võimalused, kuid see töö kannatab halva organiseerimise tõttu.

Ülikoolikomiteel tuleb tihendada sidet teaduskondade komsomoliorganisatsioonidega ka paremate töökogemuste edasiandmise eesmärgil.

Sm. Hiire märkis oma sõnavõtus, et meie komsomoligrupid tegelevad veel vähe teadliku töössesuhtumise kasvatamisega, ei mõista ühiskondliku arvamuse loomise suurt tähtsust õpperühmades õppetaseme ja distsipliini tõstmisel.

Kõneldes puudustest komitee töös rõhutas sm. Hiire, et komsomolikomitee peab parandama oma tööstiili. Tuleb muuta senist suhtumist kriitikasse ja viia ellu altpoolt tulevad head ettepanekud. Seni on töö olnud liiga paberlik. Komitee liikmed on vähe viibinud gruppides ja kursustel, kus on aga nende abi ja suunavaid juhiseid kõige rohkem vaja.

Sm. Aksel Tamm analüüsis ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tööd. Ta märkis, et ajaleht on muutunud sisukamaks ja nägusamaks, kuid pole veel vajalikult printsipiaalne, küllalt terav. Komsomoliorganisatsioon pole osanud ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool» õigesti ära kasutada õppe- ja kasvatustöö teostamiseks.

Sm. Tamm avaldas arvamust, et ülikoolileht peaks avaldama õppetöö eesrindlaste nurga. Selliseid materjale on seni avaldatud ainult juhuslikult.

Lektoritegrupi tööd käsitles oma sõnavõtus sm. Paltser, kes rõhutas, et erilist tähelepanu tuleb osutada temaatika õigele valikule ja niisuguste loengute läbiviimisele, mis kasvatavad meie üliõpilasi ja on huvitavad. Lektoritegrupp suudaks toime tulla selle ülesandega, kui teda õigesti juhendataks ja tema tööd õigesti organiseeritaks, mis seni on kahjuks olnud puudulik.

Sm. Leomar rääkis ühiselamuis elavate üliõpilaste elamistingimustest, märkides, et Tiigi tänava ühiselamus pole veel suudetud luua kõigile üliõpilastele normaalseid elamistingimusi, ikka puudub veel õppetuba ja esineb ülemajutamist. Vajalikku tähelepanu pole pööratud ka ühiselamute sisekorras esinevate väärnähtuste kõrvaldamisele.

Sm. Lokke rõhutas üliõpilaste iseseisva teadusliku töö tähtsust oma eriala distsipliinide põhjalikul tundmaõppimisel. Komsomolikomitee ja teaduskondade bürood ei ole abistanud ÜTÜ ringe pidevalt, pole küllaldaselt suunanud nende tööd. Seni on komsomoliorganisatsioon osutanud tõhusat abi ainult suuremate üritustele, nagu ÜTÜ konverentsid, läbiviimisel. Sõnavõtja viitab tõsistele puudustele ühiskonnateaduste ringide töös. Tunduvalt suuremat tähelepanu tuleb pöörata üliõpilaste parimate teaduslike tööde avaldamisele ja sidemete tihendamisele vennasvabariikide ülikoolidega.

Sm. Kullamaa heitis komiteele ette kursuste büroode ja gruppide töö vähest tundmist. Komsomoli kaadri, eriti grupporgide õpetamine ja abistamine ei toimu süstemaatiliselt, alati ei olda küllaldaselt nõudlik, mistõttu gruppide töös esinevadki tõsised puudused.

Sm. Veisblatt kritiseeris komitee tööstiili, kollegiaalsuse puudumist otsuste tegemisel ja tõstis üles küsimuse aruandluse õigest organiseerimisest. On vaja, et komsomolikomitee aktiivi koosolekuil informeeriks ja annaks aru tehtud tööst.

Puudustest üliõpilaste vaba aja veetmise ja suvepuhkuse organiseerimisel kõnelesid sm-d Tomander ja L. Kukk. Komsomolikomitee tööplaani soovitati võtta turismimatkade organiseerimine, ekskursioonide ja väljasõitude korraldamine Eesti NSV ja vennasvabariikide kaunimate paikadega tutvumiseks, sest huvitav ja sisukas puhkus karastab noori.

Tööst esimeste kursustega ja nende komsomoliorganisatsioonide juhtimisest ülikooli komitee poolt kõneles sm. Majak. Ta rõhutas, et esimese kursuse üliõpilased vajavad konkreetset juhtimist juba esimestest ülikoolis viibimise päevadest alates. Ainult sel juhul suudavad nad algusest peale lülituda aktiivselt õppe- ja ühiskondliku töö ülesannete täitmisse. Sm. Majak märkis, et ülikooli klubi peab enda ümber koondama teotahtelisi noori, looma tugeva kollektiivi, alles siis suudab ta olla meie isetegevusliku töö keskuseks.

Sm. Ermani sõnavõtust

Meie töös on rida saavutusi. See, et meil toimuvad komsomoliorganisatsiooni konverentsid, näitab kommunistlike noorte ridade kasvu. Kuid saavutused ei tohi varjata meie komsomoliorganisatsiooni töös esinevaid puudusi.

Kommunistlike noorte õppeedukus ei ole veel vajalikul kõrgusel. Isegi konverentsi delegaatide, s. t. meie parimate kommunistlike noorte seas on neid, kes õpivad veel kolmedele. Osaliselt on selle põhjuseks kommunistlike noorte suur ülekoormatus ühiskondliku tööga. On tarvis laiemalt rakendada ühiskondlikku töösse ÜLKNÜ-sse mittekuuluvaid noori. Kommunistlikud noored peavad parandama oma õppeedukust, selleks aga ei tohi kommunistlikul noorel olla üle ühe ühiskondliku ülesande.

Puudusi on ka meie siseorganisatsioonilises töös: sageli põetakse meil veel istungite palavikku, otsuste varjus unustatakse elavad inimesed jne.

Kasvatustööd mõistetakse tihti liiga kitsalt. Arvatakse, et see peab olema ainult üksikute kommunistlike noorte, aktivistide südameasjaks ja iga kommunistlikku noort see justkui ei peagi huvitama. See pole õige. Meie võitlus — see on võitlus nõukogude inimese eest. Eriti tähtis on see võitlus Nõukogude Eesti oludes, kus paljud inimesed pole veel vabad kodanlikest iganditest oma teadvuses. Kuid meie kommunistlikud noored unustavad mõnikord selle tõsiasja ega võitle täie teravusega kodanliku ideoloogia väljenduste vastu. On esinenud juhtumeid, et üliõpilased korraldavad kohvikuis joominguid vanade korporatsiooniaegsete kommete eeskujul. Sellist asja ei tohi nõukogude üliõpilaskonnas esineda. Selle vastu tuleb võidelda printsipiaalselt.

Vähe on kasvatustöös sellest, et me arutame kasvatustöö küsimusi koosolekuil. On tarvis individuaalselt vestelda iga üliõpilasega, kuid sealjuures ei tohi unustada ka kollektiivi, sest kollektiiv on suureks jõuks. Õigusteaduskonna üliõpilane V. Lall oli teadlik oma sõbra ebaõigetest vaadetest ja püüdis teda mõjutada, kuid asjatult. See ei läinud sm. Lallil korda sellepärast, et ta unustas kollektiivi, ei pöördunud kollektiivi poole abi saamiseks.

Sm. Eiber märkis, et meie organisatsioon «vananeb». See on osaliselt õige: mõned komsomoli juhtivad töötajad peavad ebasobivaks laulda, tantsida, tegelda kunstilise isetegevuse ja spordiga. Kuid tegelikult peavad kommunistlikud noored olema igal pool noorte keskel ja noorte esirinnas.

ELKNÜ Tartu Riikliku Ülikooli II konverentsilt

Sm. Reimani sõnavõtust

Sm. Reiman oma sõnavõtus käsitles valvsuse ja teadlikkuse küsimust. Ta märkis, et A. Kääriku ettekanne kujunes peamiselt õppe- ja teadusliku töö aruandeks, vähe käsitleti selles komsomoli siseorganisatsioonilist tööd. Meie komsomoliorganisatsioon on kasvanud suureks jõuks, ta vastutab ka kõigi pahede ja puuduste eest, mis esinevad üliõpilaskonnas.

Ajaloo-osakonna II kursusel on õppetöös tõsiseid puudusi, marksismi-leninismi aluste seminarid kulgevad passiivselt, kommunistlikud noored ei ole neis juhtijaiks ja suunajaiks. Kommunistlikud noored ise valmistuvad küll seminarideks ette, kuid nad ei suuda mõjutada teisi seda tegema. Üliõpilased orienteeruvad veel halvasti kaasaja sündmustes, vähe loetakse ajalehti.

Ka õppedistsipliiniga pole kõik korras: puudutakse loenguilt, hilinetakse, sageli jätab soovida üliõpilaste käitumine. Kommunistlikel noortel tuleb tõsiselt võidelda selliste nähtuste vastu.

Sm. Stepanova sõnavõtust

Ülikooli parteibüroo sekretär sm. Stepanova oma sõnavõtus märkis, et komsomoliorganisatsioon meie ülikoolis on saanud parteiorganisatsiooni esimeseks abiliseks. Enamik meie õppetöö eesrindlasi on kommunistlikud noored, kes näitavad eeskuju nii õppe- kui ka ühiskondliku töö ülesannete täitmisel. Komsomoliorganisatsioon on ülikoolis paljude ulatuslike ürituste algatajaks ja suureks abiliseks nende läbiviimisel.

Puudustena komsomoliorganisatsiooni töös märkis sm. Stepanova, et osa aktiivi liikmeid on unustanud neile usaldatud ülesande. Komitee sekretär A. Käärik ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee ei ilmutanud küllaldast nõudlikkust kommunistlike noorte suhtes. Meie kasvatustöö konkreetsetest ülesannetest rääkides toonitas sm. Stepanova meie noorsoos internatsionaalsuse kasvatamise vajadust, mis tugevdaks sõprust ülikoolis õppivate mitmest rahvustest üliõpilaste vahel.

Tuleb vältida kommunistlike noorte ülekoormamist ühiskondlike ülesannetega, mis kahjustab nende tööd eriala omandamisel. Töö parandamiseks on vaja muuta tööstiili, korraldada vähem koosolekuid ja asetada töö raskuspunkt konkreetsete ürituste läbiviimisele.

ELKNÜ Keskkomitee sekretäri sm. Esseri sõnavõtust

TRÜ komsomoliorganisatsiooni II konverents toimub ajajärgul, millal meie rahvad, innustatuna NLKP XIX kongressi otsustest, ehitab üles kommunistlikku ühiskonda. Selles suures ürituses kuulub vastutusrikas osa meie noortele. Et meie noorsugu võiks auga täita tema ees seisvaid ülesandeid, peab ta vallutama teaduse kindluse. Selleks on meil loodud kõik võimalused, niisugused võimalused, milliseid pole kusagil mujal maailmas. Teaduse kindluse vallutamisel on meie komsomoliorganisatsioonidel, sealhulgas ka TRÜ komsomoliorganisatsioonil täita suur osa.

Meie töös on saavutusi, kuid ka puudusi, millest tuleb kõnelda.

Siseorganisatsioonilises töös esineb veel formaalsust, ei läheneta individuaalselt igale üliõpilasele. Meil on veel üliõpilasi, kes rikuvad õppedistsipliini. Iga sellise distsipliinirikkumise puhul tuleb luua terav ja hukkamõistev ühiskondlik arvamus.

Komsomoliorganisatsioon tunneb veel vähe huvi ringide sisulise töö vastu. Seda näitab loid osavõtt ühiskonnateaduste ringide tegevusest, samuti mitmete ringide (näit. füüsikaring) nõrk side praktikaga.

Lüngaks siseorganisatsioonilises töös on ka poliitilise suuna puudumine ürituste läbiviimisel, mida tõendab näiteks see, isetegevuskollektiivid esinevad sageli madalakvaliteediliste, ideetute ettekannetega.

Nende puuduste peamiseks põhjuseks on ülikooli komsomolikomitee töö nõrkus: otsuste täitmise kontroll on puudulik, üksikud komitee liikmed (sm-d Proosa, Babenko, Reidla) ei tunne vastutust neile usaldatud ülesannete täitmise eest. Komitee sekretär sm. Käärik suhtus töösse vähese vastutustundega ega reageerinud küllaldaselt kriitikale (üliõpilasõhtute korraldamise küsimus). Komitee üksikute sektorite vahel puudus elav side. Vähe kasvatati aktiivi, alahinnati aktiivi osatähtsust. Komitee pole ka analüüsinud teaduskondade, kursuste ja gruppide tööd.

Uus komitee peab tegema tõsised järeldused konverentsil tehtud kritiseerivatest märkustest.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon on teovõimeline ja elujõuline organisatsioon. Pole kahtlust, et ta suudab täita enda ees seisvad suured ülesanded ja juba lähemal ajal sammub vabariigi parimate komsomoliorganisatsioonide esirinnas.

Mõningaid märkmeid konverentsilt

Aula on jäänud kitsaks ülikooli kommunistlike noorte perele. Kõigest kaks aastat tagasi toimus selles saalis ülikooli komsomolitööst kokkuvõtete tegemiseks ELKNÜ TRÜ organisatsiooni koosolek. Möödunud nädalavahetusel aga võttis aula vastu ülikooli komsomoliorganisatsiooni II konverentsi delegaate. Ammu on möödas need päevad, millal ÜLKNÜ märki kandvaid noori oli meie ülikoolis ainult 3, möödas on ka see aeg, millal neid oli mõnisada. 1195 — sellest arvust kõneldi uhkusega komitee aruandes ja sõnavõttudes, sellest kõneles konverentsi ajal ilmunud seinaleht «Delegaadi Hääl». 1195 kommunistlikku noort on praegu ülikoolis. Meil on juba suur organisatsioon, suur kollektiiv. Ja sellele kollektiivile antakse õigustatult suuri ülesandeid, temalt nõutakse palju.

Aruandega esines konverentsil ülikooli komsomolikomitee sekretär Aino Käärik. Tema aruandes ja sellele järgnenud sõnavõttudes tehti kokkuvõtteid ja rajati sihte edaspidiseks tegevuseks. Vastuvõetud otsus fikseeris need ülesanded, millest räägiti konverentsil. See pikk (tõsi — isegi liiga pikk!) otsus on aluseks komsomoliorganisatsiooni tööle eeloleval õppeaastal.

Alljärgnevad märkmed käsitlevad mõningaid küsimusi, millest oli juttu konverentsi kõnetoolil ja delegaatide omavahelistes vestlustes. Võib-olla pole need küsimused kõige olulisemad, kuid igatahes nende ääremärkuste autorile näib, et nad on vajalikud.

*

Reas sõnavõttudes kajastus selgesti raske olukord, millesse kipuvad sattuma komsomolitöö aktivistid nende ülekoormamise tõttu ühiskondliku tööga. Et see küsimus on tõsine, sellest kõneleb ka üks pisut humoristliku kallakuga lugu. Nimelt kõneles üks delegaat ülikooli komsomolikomitee liikmest, kellel peale selle vastutusrikka töö on veel neli teist ühiskondlikku ülesannet. Suur osa saalisviibijaist sai aga aru, et sellel seltsimehel on peale ühe veel neliteist ühiskondlikku kohustust. 15 ülesandega koormatud kommunistliku noore kuju kasutas üheks karikatuuriks ära ka «Delegaadi Hääl».

Niisiis — vähemalt osa saalisviibijaist pidas sellist olukorda küll kohutavaks, aga siiski võimalikuks! Näib, et tööjaotusega ei ole meil veel kaugeltki kõik korras.

Uus ülikoolikomitee, komsomolibürood ja grupporgid peavad selle küsimuse kiiresti ja otsustavalt lahendama. Ühiskondlik töö peab andma inimesele kogemusi, milleta hilisemas elus ei saa läbi ei õpetaja, ei haiglajuhataja ega teadlane. Ühiskondlikus töös peab inimene omandama oskust juhtida kollektiivi ja alluda kollektiivi tahtele. Kuid ühiskondlik töö ei tohi kunagi muutuda tööks töö pärast. Ta ei tohi takistada peamist — õppetööd, igapäevast pidevat tööd oma erialal. Muidu hakkab ülikool ette valmistama küll tublisid organisaatoreid, kuid nõrku spetsialiste.

*

Ülikooli komsomolikomiteele heideti reas sõnavõttudes ette, et ta läheb oma töös mööda õppetöö põhiküsimustest, ei tõsta neid üles rektoraadi ja parteiorganisatsiooni ees. See on õigustatud etteheide. Sageli vaadeldakse ülikooli komsomoliorganisatsioonis õppetööd selliselt: on häid ja halbu õpilasi (nende nimed), on häid ja halbu õpperühmi (nimetatakse ka neid). Ja sellega asi lõpebki. Selline käsitlus algab komitee õppetöösektorist ja läheb välja gruppideni. Aga kõige tähtsamat, seda, kuidas üks või teine hästi õppiv üliõpilane õpib, kuidas ta jaotab oma aega, et hakkama saada niihästi õppimisega kui ka ühiskondliku tööga — seda ei arutata, sellest minnakse mööda. Kogemuste üldistamine puudub.

Ajaloo-keeleteaduskonna algorganisatsioonides on real juhtudel üles tõstetud küsimus raskustest, mis tekivad seoses mitme õppeaine lugemisega vene keeles. Ka siin oleksid pidanud kursuste bürood viima asja ülikooli komsomolikomiteeni. Kuidas lahendada küsimust, kas radikaalsete ümberkorraldustega või näiteks terminoloogia eelneva läbitöötamise teel, sellest oleks tulnud ja tuleb veelgi rääkida. Ja intsiaatoreiks peavad siin olema juhtivad komsomoliorganid.

Käega ei tohi lüüa ka sellistele küsimustele, nagu üliõpilaste, eriti nooremate kursuste üliõpilaste ülekoormatus.

Lahendamatuid küsimusi ei ole. Komsomolikomitee peab aga silmas pidama, et rektoraadi ja parteiorganisatsiooni ees õppetöösse puutuvate küsimuste ülestõstmine on mitte ainult tema õigus, vaid ka kohustus.

*

Kehakultuuriteaduskonna delegaat H. Unger astus oma sõnavõtus välja «ringlemise» vastu komsomolitöös, selle vastu, et igal aastal tuuakse aruannetes ja sõnavõttudes esile ikka samu puudusi, et komsomoliorganisatsiooni arvulise kasvuga ei käi veel sageli kaasas töö kvaliteedi kasv. See polnud mitte ainult H. Ungeri etteheide. «Ringlemisest» rääkisid omavahelistes vestlustes paljud vanemate kursuste delegaadid. Sellest räägiti ka konverentsile eelnenud koosolekutel kursuste algorganisatsioonides ja teaduskondades.

Selle etteheite üle tuleb uuel komiteel tõsiselt järele mõelda. Konverentsile peab järgnema tõus töös, töö paranemine. Eelmise aasta töökogemuste tähelepanelik üldistamine, konverentsil tehtud märkuste ja ettepanekute üksikasjaline analüüsimine, vanade vigade silmaspidamine selleks, et neid vältida. — see peab kindlustama tõusu ülikooli komsomoliorganisatsiooni töös. Ligi 1200-liikmeline kommunistlike noorte pere tahab, et ülikooli komsomoliorganisatsiooni III konverentsil võiks rääkida II konverentsi otsusest kui kõiges põhilises täidetud otsusest.

M. MATT

„Delegaadi-Häälest"

Konverentsi ettekannetest: Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilased Mart ja Olav Karu puuduvad palju loenguilt, neil on tekkinud akadeemilised võlgnevused.

Õigusteaduskonna 214 üliõpilasest on 179 rikkunud õppedistsipliini, nendest II ja III kursus tervelt.

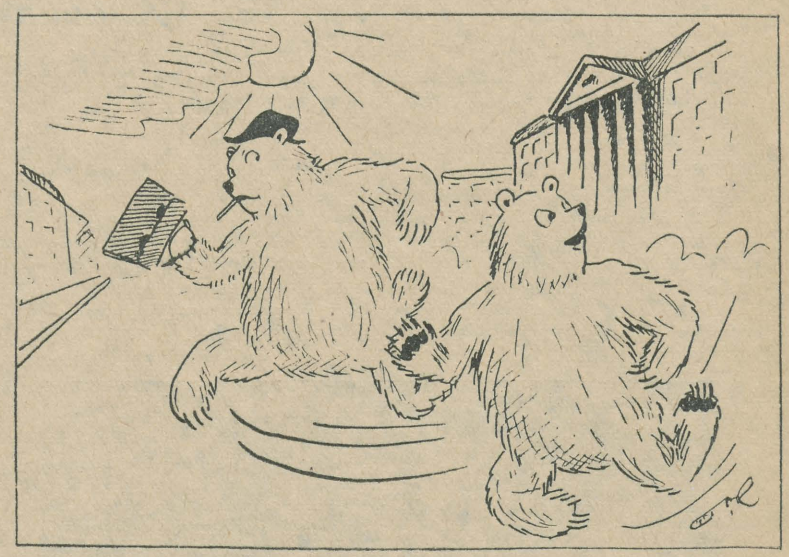

Sügiskülmad kätte jõudnud,
jääs on vesi, valge maa.
Noored Karud Tartu tulnud
arstiteadust õppima.

Arstiteadus raske asi,
loenguid palju kuulata.

Puhkamiseks aeg on kasin —
tuleb juurde näpata.

Sellepärast noored Karud
loenguid «sisse magavad».
Parem kuulda sügismaru
voodis soojas, mugavas.

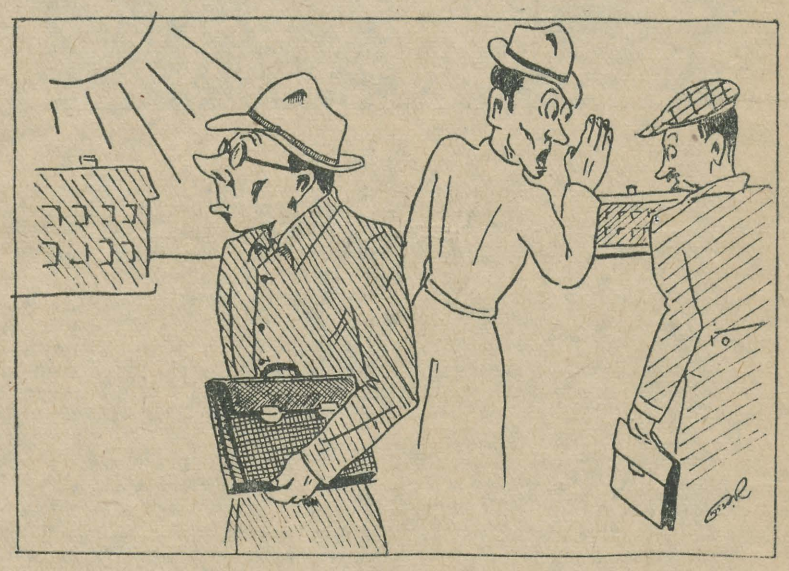

Kursusel on kihin-kahin,
nagu kevadtuule sahin.
Keda rahvas nõnda vaatab,
üllatunud pilgul saadab?
«Vaata,» ütleb nooruk teisel',
«kuigi see võib näida veider,
leidub kursusel meil mees,

kes ei ole kordki veel
loengult põhjuseta puudund,
praktikumilt kinno sürdund,
hilinenud ka ta pole.»
«Ja see oleks tõesti tore —
oleks selliseid meil rohkem,
olla võiksime siis uhked.»

Kõrgemate koolide õppejõudude nõupidamine

28. oktoobril toimus TRÜ aulas kõrgemate koolide õppejõudude nõupidamine vabariigi põllumajanduse edasiarendamise ülesannetest. Ettekandega esines rohkearvulise kuulajaskonna ees EKP Keskkomitee sekretär sm. I. Käbin. Nõupidamisel tõsteti esile küsimus kõrgemate õppeasutuste ja kolhooside vahelise sideme tugevdamisest.

OKTOOBRIPÜHAD TARTU RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS

6. novembril algusega kell 18 toimub aulas Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 36. aastapäevale pühendatud aktus. Päevakohase kõnega esineb sm. B. Jegorov. Kontsertosas esineb RT «Vanemuise» kollektiiv.

Kell 20 algab ülikooli klubis üliõpilaspidu, kus esinevad TRÜ isetegevuskollektiivid.

7. novembril võtab ülikoolipere osa pidulikust rongkäigust. Kogunemine kell 11 TRÜ peahoone ees.

8. novembril algusega kell 16 toimub lastepidu.

Toimetaja E. Ertis

MB 04046 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3091

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (202) Reedel, 20. novembril 1953. a. VI aastakäik

Kasutada järjekindlalt kriitika ja enesekriitika relva

Oma aruandekõnes Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil rõhutas G. M. Malenkov, et suured edusammud sojas saksa fašistide vastu ja sõjale järgnenud ülesehitustöö aastatel on tekitanud parteis ja majanduselus ning nõukogude asutustes töötavate inimeste hulgas mittenõudlikkuse ja ebakriitilise suhtumise puudustesse ja vigadesse. On inimesi, kes soovivad elada mineviku teenete arvel ning puhata loorberitel. On neid, kes arvavad, et pole mõtet end vaevata puuduste avastamisega, vigade kritiseerimisega, et pole mõtet võidelda negatiivsete ja edasiarenemist halvavate nähtuste vastu.

J. V. Stalin on korduvalt rääkinud, et meie edasiliikumine ei saa olla rahulik, sujuv, ilma pingutava võitluseta. Selles võitluses etendab kriitika ja enesekriitika suurt osa. Artiklis «Enesekriitika-loosungi labastamise vastu» kirjutas J. V. Stalin 1928. a.: «Enesekriitika-loosungit ei saa võtta kui midagi ajutist ja kiiresti mööduvat. Enesekriitika on eriline meetod, partei ja üldse tööliisklassi kaadri revolutsioonilise arenemise vaimus kasvatamise bolševistlik meetod.» Teisal, nimelt oma kirjas M. Gorkile 1930. a. J. V. Stalin kirjutab: «Me ei saa läbi enesekriitikata... Ilma selleta on paratamatu seisak, aparaadi pehastumine, bürokratismi kasv, tööliisklassi loova algatuse õõnestamine.»

NLKP XIX kongress püstitas uue teravusega ülesande arendada kriitikat ja enesekriitikat, lõpp teha kahjulikule ja ohtlikule enesega rahuloleku meeleoludele, julgelt ja otsustavalt tuua päevavalgele puudused.

Kõige suurem vastutus kriitika ja enesekriitika arendamise alal Tartu Riiklikus Ülikoolis lasub meie partei- ja komsomoliorganisatsioonil ning ametiühingukomiteel, kes peavad ise näitama puudustesse leppimatu suhtumise eeskuju, kes peavad hoolitsema selle eest, et nende häälekandja, ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool», oleks võitleva iseloomuga, mida ta kahjuks praegu veel täiel määral ei ole. Toimetuse koosseis muutub alatasa, tema üksikud liikmed (B. Naboka) suhtuvad vastutustundetult oma ülesannetesse.

Ülikooli ajalehel on olemas kõik võimalused muutuda mainitud organisatsioonide häälekandjaks, kui teda aktiivsemalt kasutataks ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste töös esinevate puuduste esiletoomiseks ning järjekindla võitluse organiseerimiseks nende kõrvaldamiseks. Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» veel väga vähe agiteerib ja propageerib ja kui ta seda ka teeb, siis saamatult. Veel vähem võib meie lehte nimetada kollektiivseks organisaatoriks. Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» veergudelt peaaegu ei leita kirjutisi paremate õppejõudude, eesrindlike üliõpilaste töökogemustest. Väga harva leitakse lehest ka vastust avaldatud kriitikale.

Samad puudused esinevad ka ülikooli teaduskondade ja osakondade seinalehtede juures. Ka nendes ei leia me konkreetset kriitikat ja enesekriitikat

Meie ülikooli paljudes kateedrites ei nihku teaduslik töö paigast või on nõrk (marksismi-leninismi aluste, klassikalise filoloogia ja enamikus kehakultuuriteaduskonna kateedrites). Vastavate teaduskondade partei- ja komsomoliorganisatsioonid peavad sellele juhtima oma tähelepanu, suhtuma sellesse teravalt kriitikaga ja pakkuma konkreetset abi.

Vähe printsipiaalset kriitikat ja enesekriitikat leidub ka niisuguses kogu ülikooli õppe-teaduslikku ning kasvatuslikku tööd juhtivas asutuses nagu seda on ülikooli Õpetatud Nõukogu. Selle istungeil torkab silma mitme professori ja dotsendi ükskõikne suhtumine ülikooli elulistesse küsimustesse. Need professorid ja dotsendid on istungeil vaid vaikivaiks pealtkuulajaiks, nad pole aastate jooksul kordagi sõna võtnud ega küllaldast huvi tundnud kasvõi näiteks Üliõpilaste Teadusliku Ühingu, aspirantide teadusliku töö ja üldse teadlaste järelkasvu vastu.

Väga palju väärnähteid esineb meil ka vene keele õpetamises. Rahule ei saa jääda tööga kauginõppeosakonnas, üliõpilaste varustamise alal õppekirjandusega jne. Halvasti lahendatakse sageli majandusalaseid küsimusi. Kõigist neist puudustest räägitakse omavahel, sageli kirutakse, kuid «heade vahekordade» katkemise kartusel ei juleta neid avalikult esile tuua, ei sõandata tungivalt nõuda puuduste kõrvaldamist ja vastutustundetuid töötajaid korrale kutsuda. See ongi pehkinud liberalism, mille vastu me peame igal konkreetsel juhul välja astuma, mille vastu me esmajoones peame kasutama kriitika ja enesekriitika vahedat relva.

V. I. Lenin ei väsinud kogu oma võitluse vältel rõhutamast, mis tähendab õigesti suhtuda kriitikasse ja enesekriitikasse. Õigesti suhtuda kriitikasse, see tähendab avalikult tunnistada viga, avastada selle tekkimise põhjused, anda analüüs olukorrale, mis tegi võimalikuks selle vea tekkimise, tähelepanelikult läbi arutada, kuidas parandada tehtud viga — ainult siis täidame oma kohustuse, kasvatame rahvahulki suhtuma õigesti kriitikasse ja enesekriitikasse.

HOMME ALGAB NLKP 50-NDALE AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD ÜLIÕPILASTE TEADUSLIK SESSIOON

21. ja 22. novembril toimub Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste NLKP 50-nda aastapäeva tähistamisele pühendatud teaduslik sessioon.

PÄEVAKORRAS:

1. VSDTP II kongressi ajalooline tähtsus — õigusteadusk. V k. üliõpilane L. Kaaramaa.
2. VSDTP organisatsioonide kujunemine Eestis — ajaloo-keeleteadusk. IV k. üliõpilane Õ. Alt.
3. NLKP on nõukogude ühiskonna juhtiv ja suunav jõud — õigusteadusk. III k. üliõpilane N. Mukassejev.
4. NLKP on kommunistliku noorsooühingu organisaator ja juht — ajaloo-keeleteadusk. IV k. üliõpilane V. Väljas.

PARTEI ELU

Õppe-kasvatusliku töö taseme tõstmise eest

10. novembril toimunud TRÜ parteiorganisatsiooni lahtine koosolek oli pühendatud õppe-kasvatusliku töö taseme tõstmise küsimustele. Koosolekul esines ettekandega «Õppe-kasvatusliku töö olukorrast ja selle edasise parandamise abinõudest» Tartu Riikliku ülikooli õppeprorektor sm. I. Sildmäe, kes tõi esile need suured ülesanded, mis seisavad ülikooli õppejõudude kollektiivi ees noorte kaadrite kasvatamisel.

Õppetöös on meie ülikool saavutanud mõningaid edusamme. Tunduvalt paranes üliõpilaste õppetöö tase.

Saavutatud edusammude taha ei tohi varjata aga tõsiseid puudusi. Meil edeneb veel väga loiult õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmine. 70% ülikooli õppejõududest ei oma veel teaduslikku kraadi. Suuri puudujääke selles osas on kehakultuuriteaduskonnas, vene keele, võõrkeelte ja reas teistes kateedrites.

Oppejõude, kes pole täie tõsidusega suntunud oma kvalifikatsiooni tõstmisse, tuleb suunata sellele teele. Neile aga, kes on hoogsalt alustanud seda tööd, tuleb luua kõik võimalused selle edaspidiseks jätkamiseks.

Tähtis koht ülikooli õppejõudude töö ideelis-teoreetilise taseme tõstmisel on filosoofilistel seminaridel. Seminaride töö edasiseks parandamiseks on vaja likvideerida senised ebaõiged töö planeerimise tendentsid. Ajaloo-keeleteaduskonnas sarnanes näiteks seminar selle temaatika formaalse planeerimise tõttu rohkem õppemetoodilisele konverentsile kui seminarile. Meil pole kasutatud veel kõiki võimalusi seminaride ja loengute läbiviimiseks kõrgel ideoloogilisel tasemel, seetõttu ei kujunenud partei XIX kongressi otsused kõikidele õppejõududele õppe-kasvatusliku töö põhiliseks aluseks.

Kasvatustöö peab toimuma ka väljaspool otsest õppetegevust. Meil alahinnatakse veel pahatihti kursusehooldaja ülesandeid.

On vaja kindlustada, et kursusehooldajaiks oleksid kõige autoriteetsemad õppejõud ja et neil see oleks ainsaks ühiskondlikuks kohustuseks.

Meie paljude kateedrite töös valitseb plaanitus ja ükskõiksus plaani täitmise küsimustesse. Mõnes kateedris, nagu hospitaalkirurgia, sünnitusabi ja naistehaiguste kateeder, puudusid seni tööplaanid üldse, orgaanilise ja analüütilise keemia kateedris said nad eluõiguse alles hiljuti. On selge, et sellistes kateedrites areneb halvasti ka kvalifikatsiooni tõstmine, võitlus õppekasvatusliku töö parandamise eest. Meil tuleb senisest enam rakendada ja tutvustada parimate kateedrite töökogemusi ja meetodeid (seminarikavade ja loengute läbiarutamine jne.)

Vähe osutatakse veel tähelepanu ka üliõpilaste iseseisvale tööle. Ikka kulgeb töö selles lõigus paljudes kateedrites veel korrapäratult. Ometi on reas kateedreis rakendatud mitmesuguseid iseseisva töö vorme (kontrolltööd, konsultatsioonid), mida võidaks rakendada kõigis kateedreis. Võidelda tuleb ka nõudlikkuse taseme tõstmise eest. Liberaalitsemisel üliõpilaste teadmiste hindamisel ei tohi olla kohta meie ülikoolis. Senisest rohkem tähelepanu tuleb pöörata õppedistsipliini kindlustamisele. Pole normaalne, et näiteks viimase poole kuu jooksul 15—20% üliõpilastest puudus õppetöost ilma põhjuseta.

Meie edasiseks ülesandeks on tõsta ülikooli kateedrite ja dekanaatide töö vajalikule tasemele ning muuta nad õppe-kasvatusliku töö keskusteks. Tuleb lõpetada formaalne suhtumine väärnähtuste esinemisse ühiselamuis (ajaloo-keeleteadusk., mat.-loodusteadusk.), poliitinformatsioonide läbiviimise ebakorrapärasusse (arsti- ja mat.-loodusteadusk.) jne.

Õppe-kasvatustöös esinevate väärnähtuste vastu võitlemiseks peavad ülikooli parteiorganisatsioon ja komsomoliorganisatsioon rakendama kogu oma jõu. Samuti peab ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» avaldama senisest enam artikleid ja sõnumeid õppe-kasvatusliku töö kohta, levitama häid töökogemusi ning kritiseerima puudusi.

Ettekandele järgnesid sõnavõtud. Peatudes pikemalt seminaride läbiviimise küsimusel märkis sm. V. Reiman, et seminaride ettevalmistamisel, nagu õppetöös üldse, on vajalik õige ajajaotus, millele ei osutata aga veel küllalt tähelepanu. Enam tähelepanu tuleb osutada ka üliõpilaste iseseisvaks tööks vajalike tingimuste loomisele ühiselamutes lugemistubade, ja õpperuumide korraldamisega.

Sm. B. Jegorov analüüsis vene keele kateedri töös esinevate puuduste põhjusi. Kateedril puudub kindel kateedrijuhataja. Samuti esineb juhtumeid, kus õppejõude koormatakse üle mitmesuguste ühiskondlike ülesannetega.

Õppeosakonna ülem sm. R. Issakova rääkis kateedri osast õppekasvatusliku töö teostamisel. Kateedritel tuleb lähemalt analüüsida, miks võtab ühe õppejõu loengutest osa vähem, teise õppejõu loengutest aga rohkem üliõpilasi. Sageli võivad loengud olla ebahuvitavad, õppejõul võib puududa kogemus neid muuta huvitavaks. Kateedril tuleb igati kontrollida ja samal ajal ka abistada õppejõude.

Lõpuks rõhutas sm. Issakova vajadust paremate loengute stenografeerimiseks kogemuste edasiandmiseks teistele õppejõududele.

Sm. J. Ananjeva, kõneldes üliõpilaste vaba aja veetmisest, märkis, et sageli on üliõpilaste isetegevusõhtute tase madal, need õhtud pole kasvatavad. Ta kriipsutas ühtlasi alla vajadust võtta läbivaatamisele ühiskondlike ülesannete jaotamine ülikooli aktivistide osas ning et likvideeritaks selles osas sageli esinev ülekoormus.

Sm. A. Solodova kritiseeris õppejõu V. Ernitsa poola keele loengute madalat taset, mistõttu loenguist võtab osa vähe üliõpilasi. Küsimust on korduvalt arutatud, kuid olukorra parandamiseks pole konkreetseid samme astutud.

Distsipliinist ja kateedri osast kasvatustöös kõneles ka sm. J. Feldbach. Seni on vähe tähelepanu osutatud õpperühma vanema, ametiühinguorganisaatori ja komsomoligrupi organisaatori tööle. Neil tähtsail tööpostidel töötavail üliõpilastel on aga tähtis osa täita üliõpilaskonna kasvatamisel. Tuues näiteid filosoofia kateedrist, kõneles sm. Feldbach sellest, kuidas kateedrid peaksid võitlema õppedistsipliini tugevdamise eest loenguil. Kogu kateedri kollektiiv peab endis süvendama tunnet, et nad on õppe-kasvatuslikus töös suureks suunavaks jõuks.

Poliitinformaatorite ja kursusehooldajate töö juhtimise ja koordineerimise küsimustel peatus sm. V. Kurvits. On vaja selles töös likvideerida formaalsus. Sageli teatatakse aga informatsiooni teemad hilja, mõnikord on need kaotanud aktuaalsuse jne.

Sm. Kurvits rääkis küll paljudest raskustest oma töös kursusehooldajana, ei kõnelnud neist aga konkreetselt ega näidanud, kuidas ta on püüdnud neid raskusi ületada.

Sm. V. Ernits vastas tema kohta tehtud kriitikale, kuid selle asemel, et analüüsida tekkinud olukorda ja teha vastavaid ettepanekuid töö parandamiseks, piirdus ta peaasjalikult enese õigustamisega.

Halduprorektor sm. B. Võrse käsitles oma sõnavõtus olukorda ühiselamuis. Ühiselamuis elab üle 60% üliõpilastest, mistõttu oleks seal võimalik rakendada mitmesuguseid kasvatustöö vorme. Seda aga ei tehta. Ühiselamuid ei külastata kuigi sageli õppejõudude poolt. Seda on teinud ainult matemaatika-loodusteaduskonna ja arstiteaduskonna õppejõud. Ühiselamuis esineb tõsiseid korrarikkumisi. On vaja, et kogu ülikooli kollektiiv tõsiselt võitleks puuduste vastu üliõpilaste kasvatamisel.

Järgmisena sõna võtnud sm. L. Sišov märkis, et vähe räägiti nii ettekandes kui ka sõnavõttudes nendest ülesandeist, mis seisavad õppe-kasvatusliku töö osas komsomoliorganisatsiooni ees. See näitab, et side komsomoliorganisatsiooni, dekanaatide ning kateedrite vahel on veel nõrk. On vaja saavutada seda, et üliõpilased näeksid igas õppejõus vanemat seltsimeest, kellelt on võimalik saada nõu ja abi mitmesugustes küsimustes.

Sm. L. Vatman rõhutas vajadust pöörata suuremat tähelepanu teadusliku töö abistamisele ja vastavate tingimuste loomisele.

Kursusehooldajate suurt osatähtsust rõhutasid oma sõnavõttudes sm-d A. Mitt ja Adojaan. Kahjuks pole aga kursusehooldajate tööks olemas mingeid juhendeid. Oma tööülesannete täitmine ja ulatus on jäetud iga kursusehooldaja isiklikuks asjaks.

Lõpuks võttis sõna rektor sm. F. Klement, kes rõhutas, et on vaja formaalsete pisiküsimuste taga näha meie õppe- ja kasvatusliku töö perspektiive, näha seda, kas meie töö tase vastab nendele suurtele ülesannetele, mida kõrgemate õppeasutuste ette on seadnud partei ja valitsus. Kahjuks peab märkima, et see tase on meil praegu madal. Meie ülikoolis puudub õppeainete omandamisel vajalik loominguline vaim, hoogsus üliõpilaste iseseisvas töös jne.

Meie edaspidine ülesanne seisab selles, et tõsta otsustavalt õppetöö taset. Tõsiseid samme astutakse ka õppejõudude ülekoormuse likvideerimiseks. On vaja muuta meie koosolekud asjalikumaks, hoida kokku aega. Tuleb tugevdada nõudlikkust üliõpilaste suhtes. Ei tohi lubada, et need, kes ei suhtu tõsiselt õppetöösse, hoiaksid kinni kohti kõrgemates õppeasutustes. Üliõpilaste elu-olustikuliste tingimuste parandamiseks tuleb ehitamisele uus 400-kohaline ühiselamu hoone ja ümberehitamisele Tiigi tn. ühiselamu. On vaja juba lähemal ajal saavutada kogu meie töös hoogne tõus.

Koosolekul võeti vastu konkreetne otsus õppe-kasvatusliku töö edasise parandamise kohta Tartu Riiklikus Ülikoolis.

TRÜ ÕPETATUD NÕUKOGUS

TRÜ Õpetatud Nõukogu 13. novembri koosolekul võeti vastu Üliõpilaste Teadusliku Ühingu tööplaan 1954. aastaks.

Samal koosolekul esitas kehakultuuriteaduskonna tööst aruande dekaan sm. F. Kudu. Kaasaruandjad õigusteaduskonna dekaan K. Püss ja loogika ja psühholoogia kateedri juhataja dots. A. Pärl analüüsisid oma põhjalikes ettekannetes kehakultuuriteaduskonna õppe- ja teadusliku töö puudusi.

Õpetatud Nõukogu võttis vastu otsuse kehakultuuriteaduskonna töö parandamiseks, mille järgi tuleb dekaanil novembrikuu jooksul läbi vaadata õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise plaanid ja teha ettepanekud soodustatud tingimuste loomiseks eesrindlikele õppejõududele oma kvalifikasiooni tõstmiseks. Kateedritel tuleb võtta päevakorda nõukoguliku kehakultuuriteaduse uusimate saavutuste läbiarutamisi ja neid juurutada õppeprotsessi. Kateedrid peavad tõhustama õppetöö kontrolli. Kõikidel õppejõududel, eriti aga kateedrijuhatajail tuleb pidevalt võidelda õppedistsipliini rikkumise ja ebasportliku käitumise faktide vastu ning nõukogude sportlasele omaste kõrgete moraalsete omaduste eest, sest kehakultuuriteaduskonna üliõpilastel tuleb olla kõigis oma käitumisvormides eeskujuks teistele üliõpilastele. Õppemetoodilise töö edasise parandamise huvides peeti vajalikuks luua ületeaduskonnaline metoodiline kabinet, kuhu koondatakse kogu vajalik näitlik õppematerjal.

Õpetatud Nõukogu kohustas dekaani parandama kateedrite töö juhtimist ja vastuvõetud otsuste kontrolli, alati hästi ette valmistama teaduskonna koosolekuid ning suurendama nõudlikkust kateedrijuhatajate suhtes.

I. Maaroos,
teaduslik sekretär

Rahvusvaheline üliõpilaste päev — kõigi maade üliõpilaste solidaarsuse päev

KAPITALI MAADES

Ajakirja „Vsemirnõje Studentšeskije Novosti" veergudelt

HOLLANDI. Stipendiumide suurendamise eest.

«Hollandi üliõpilaste ees seisab raske stipendiumide probleem...» Selliste sõnadega algab Hollandi Üliõpilasliidu poolt hiljuti väljaantud brošüür «Stipendiumide suurendamise eest».

Brošüüris märgitakse: «Üliõpilasel, kes elab ainult oma stipendiumist ja on varustatud toidu ja peavarjuga ainult 30 nädalat aastast, tuleb puudus 50 naelsterlingit iga aasta.»

* * *

LÄÄNE-SAKSAMAA. Teaduse asemel.

Müncheni ülikooli juures töötab teaduslik ring ameerika ja inglise detektiivkirjanduse uurimise alal. Ringi tööd juhib doktor Fritz Wolken. Üliõpilastel ei ole nüüd tarvis end vaevata ajaloo ja juriidiliste teaduste tundmaõppimisega, kuna doktor Wolkeni ringis nad tutvuvad selliste mõrvadega, millede kõrval näited, mis on võetud ajaloost või kohtupraktikast, näivad süütute lastenaljadena.

(Saksa üliõpilaste ajalehest)

* * *

ALZIIR. Arve ja fakte olukorrast hariduse alal.

Alžiiris on ainult 6 tehnilist õppeasutust. Ainult üks neist annab välja riiklikke diplomeid.

Kõrgemates õppeasutustes õppis 1952. aastal 4404 üliõpilast, kelle hulgast vähem kui 9% olid kohalikud elanikud.

* * *

IRAK. Üliõpilaste mahalaskmine.

18. juunil tungis politsei Bagdadi keskvanglasse ja püüdis vägivaldselt vange saata kõrbelaagrisse. Vahistatud, kelle hulgas oli palju üliõpilasi, keeldusid minemast, teades, et sellised laagrid tähendavad surma. Siis avas politsei ilma hoiatuseta tule. 20 inimest tapeti, 15 haavati. Tapetute hulgas oli iraani noorsoo delegaat Berliini festivalil kirjanik Azis Al Seih, Iraki Üliõpilasliidu delegaat rahvaste rahukaitsekongressil, kaubandusteaduskonna üliõpilane Al Naher, õigusteaduskonna üliõpilane Abdel Latif Alrahbi.

* * *

USA. New York'i üliõpilased astuvad välja sõjaväearsenali ehitamise vastu ülikooli territooriumile.

Märtsi algul sai New York'i ülikooli üliõpilaslehe toimetaja Harold Gudman noomituse teaduskonna üliõpilasorganisatsiooni komiteelt (komiteesse kuuluvad kaks üliõpilast ja kuus õppejõudu). Gudmani süü seisnes selles, et ta avaldas artikleid, milles ta astus välja sõjaväearsenali ehitamise vastu kohale, kus praegu asetsevad hooned kultuurilise tegevuse jaoks ja üliõpilaste ühiselamud.

Rahu eest, helge tuleviku eest!

Igal aastal 17. novembril tähistab kogu maailma noorus rahvusvahelist üliõpilaste päeva — rahu ja hariduse demokratiseerimise eest võitlemise päeva.

Käesoleval aastal pühitseb maailma demokraatlik üliõpilaskond seda päeva oma ridade tihendamisega rahu ja demokraatia lipu all.

1953. a. oli rikas ajaloolise tähtsusega sündmuste poolest Rahvusvahelise Üliõpilasliidu elus. Augustis toimus Bukarestis III ülemaailmne demokraatliku noorsoo kongress. Pärast kongressi kogunesid Bukaresti mitmesugustest maailma maadest tuhanded noormehed ja neiud IV ülemaailmsele noorsoo ja üliõpilaste festivalile, mis oli demokraatliku noorsoo rahupüüete uueks demonstratsiooniks.

27. augustist 3. septembrini 1953. a. toimus Varssavis III ülemaailmne üliõpilaste kongress, kus 106 maailma maad olid esindatud 1100 delegaadiga.

Kongress rõhutas veel kord maailma üliõpilaste ühtsuse ja sõpruse tähtsust võitluses demokraatliku hariduse, õppetingimuste parandamise ja rahu eest.

Rahvusvahelise üliõpilaste päeva pühitsemise ajalugu kannab antifašistlikku, sõjavastast iseloomu. 1939. a. oktoobris algasid Prahas massilised demonstratsioonid fašistliku okupatsiooni vastu. Hitlerlikud vallutajad õiendasid julmalt arveid nendest osavõtjatega. Ühe demonstratsiooni ajal Praha tänavatel tapeti üks Praha ülikooli arstiteaduskonna üliõpilane. Praha üliõpilased organiseerisid oma seltsimehele pidulikud matused. Vastuseks sellele võtsid fašistid kõige julmemaid abinõusid tarvitusele. 16. novembril arreteeriti Tšehhoslovakkia üliõpilasliidu komitee liikmed. Järgmisel päeval, 17. novembril 1939. a., lasti neist peale rasket piinamist 9 inimest maha. Meelepahalaine veeres üle kogu Euroopa. Kõigi maade üliõpilased avaldasid protesti saksa fašistlike okupantide kuriteo vastu.

Kolme aasta pärast, 1942. a., organiseeriti esimene rahvusvaheline üliõpilaste päev. Aga juba pärast sõda, I ülemaailmsel üliõpilaste kongressil Prahas, tunnistati 17. november ametlikult rahvusvaheliseks üliõpilaste päevaks.

Raske on üliõpilaste elu kapitalistlikes maades. Nälg ja viletsus — need on kodanlikus riigis kaaslaseks igale lihtsale inimesele, kes tahab omandada teadust. Äärmine puudus viib haiguste ning jõuetuseni. Ainult väike protsent lihtsaid noormehi ja neiusid lõpetab kapitalistlikes maades kõrgema õppeasutuse. Nii näiteks Itaalias peab selleks, et omada võimalust õppida, 45% kõigist üliõpilastest paralleelselt töötama. Ainult 1% õppijaid saab riiklikku stipendiumi.

Ühiselamute ja stipendiumi puudumine, kõrge õppemaks, tasud raamatukogude, polikliinikute ja laboratooriumide kasutamise eest, kvalifitseeritud teaduslike kaadrite ja õpikute puudumine — seda peavad taluma kapitalistlike maade üliõpilased. Kui lisada, et pärast ülikooli või instituudi lõpetamist pole paljudel võimalik leida tööd, on meie ees eredalt avatud kõrgema hariduse arengu üldine pilt kapitalistlikes maades.

Tuhanded üliõpilased kodanlikes maades tulevad oma nõudmistega linnade tänavatele, korraldavad osavõtjaterohkeid miitinguid ja demonstratsioone. Paljudes maades on üliõpilaste demonstratsioonidel suuri ohvreid. Nii tapeti 1953. a. jaanuaris Pakistani üliõpilaste demonstratsioonide ajal, mis korraldati protesti märgiks ülikooli õppemaksude kõrgendamise vastu, kolme päeva jooksul 27 ja haavati 432 inimest. Politsei kallaletungid Tšehrani ülikoolile on saanud süstemaatiliseks. Ja seda Iraanis, kus ainult 2,2% riigieelarvest läheb haridusele, kus 85% elanikkonnast on kirjaoskamatu!

Midagi sellist ei tunne Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade üliõpilased. Nõukogude Liidu kõrgemates õppeasutustes õpib umbes poolteist miljonit üliõpilast. Igal aastal avatakse üha uusi instituute. Nende hulk läheneb juba 900-le. Üksi Moskvas õpib praegu nii palju üliõpilasi kui mitmes Euroopa maas kokku. Üliõpilaste ühiselamud ja riiklik stipendium, sanatooriumid, puhkekodud, suurepärased õppehooned ja hästivarustatud laboratooriumid, parimad õpetlased maailmas, õpikud, mis on loodud maailma eesrindlikema teaduse, nõukogude teaduse baasil — need on nõukogude noorsoo õppimisvõimalused. Moskva Lomonossovi-nimelise Lenini ordenit omava Riikliku Ülikooli uue hoone avamine sel aastal oli nõukogude teaduse ja kõrgema hariduse triumfiks. See on uus tõendus kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse hoolitsusest nõukogude teaduse eest. Moskva ülikool on maailma parim õppeasutus, nõukogude rahva uhkus.

Laiad perspektiivid on avatud ka Nõukogude Eesti teaduse ees. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased tunnevad iga päev partei ja valitsuse hoolitsust nõukogude üliõpilaskonna eest.

Seepärast sammuvadki nõukogude üliõpilased rahvusvahelise üliõpilasliikumise esiridades. Meile on vaja rahu selleks, et õppida, et vallutada teadus, et ehitada.

Kogu maailma üliõpilaste ühtsuses on kindlustatud nende tulevik ja pole kahtlust — see ühtsus võidab kõik mustad reaktsioonijõud.

Edasi, maailma noorus — rahu eest, helge tuleviku eest!

L. Sišov

Õnn on elada Nõukogudemaal

Meil on õigus haridusele

Õpin geograafiaosakonna IV kursusel; aasta poolteise pärast tuleb mul astuda ellu kõrgema haridusega spetsialistina.

Sageli olen mõelnud, mis minust oleks saanud kodanlikus ühiskonnas. Võin kindlasti öelda, et siis minu kui lihtsa puusepa poja ees oleksid jäänud suletuks kõrgemate koolide uksed. Meil, Nõukogudemaal on aga Stalinliku Konstitutsiooniga tagatud kõigile kodanikele õigus õppida. Püüan õigustada neid suuri lootusi, mida meie kodumaa paneb oma õppivale noorsoole, ja saada kõrge kvalifikatsiooniga nõukogude geograafiks.

A. Saar,
geograafiaosakanna IV kursuse üliõpilane

Vaba loomingulise töö õnn

Kirjandust hakkasin ma armastama juba koolipäevil. Vaimustudes Puškini, Gogoli, Nekrassovi, Turgenevi ja Gorki teostest, mõistsin ma, millist jõudu omab kunstiline sõna, kuivõrd vajalik on see sõna inimestele, kuidas ta õpetab inimest armastama ja vihkama, elama ja võitlema parema tuleviku eest. Ja ma otsustasin saada kindlasti kirjandusteadlaseks.

Ja nüüd, kui minu unistus on täitunud, kui ma õpin juba ajaloo-keeleteaduskonna IV kursusel, kerkib iseenesest üles küsimus: kas oleks see kõik olnud võimalik kodanliku Eesti tingimustes? Kas oleksin mina, teenistuja poeg, võinud saada kõrgemat haridust? Endastmõistetavalt ei. Sellest ei võinud unistadagi.

Harva oli töölise või teenistuja pojal võimalik astuda kõrgemasse õppeasutusse. Ja kui see oligi võimalik, siis peale ülikooli lõpetamise oli väga raske tööd leida. Mäletan, et lapsena lugesin «Päevalehes» kuulutust, kus ülikooli lõpetanud noormees palus ettekandja kohta restoranis. Selliseid kuulutusi võis ajalehtedest leida iga päev.

Ainult tänu nõukogude võimule võin tunda vaba loomingulise töö rõõmu. Kas ma istun raamatu taga, tegelen ühiskondliku tööga või võtan osa spordivõistlustest — alati tunnen ma nõukogude võimu hoolitsust, tean, et ta andis mulle kõik võimalused õppimiseks ja tööks, avara tee igakülgseks arenguks.

Kapitali maades imperialistid sulevad koole ja haiglaid, relvastavad noorsugu selleks, et uuesti uputada maailm verre. Meil Nõukogudemaal ehitatakse aga suurepäraseid teadusepaleesid, avatakse uusi raamatukogusid, ehitatakse spordiväljakuid.

Mina, samuti nagu kõik teisedki nõukogude noormehed ja neiud, ei taha jääda võlglaseks Nõukogude valitsuse ees. Tahan kõik oma jõud ja võimed, kõik õpinguaastatel kogutud teadmised anda meie armastatud kodumaa hüvanguks ja ühes sellega anda oma tagasihoidlik panus inimkonna ideaali — kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks.

B. Mihhailovski

TÄNU NÕUKOGUDE VÕIMULE

Suure Oktoobri võidu tulemusena on ka meile, Eesti NSV kasvavale põlvkonnale, avatud kindel ja võidurikas tulevikutee.

Kodanliku Eesti päevil tohtis mu ema, kes jäi varakult üksi nelja alaealise lapsega, ainult unistada oma lastele kõrgema hariduse andmisest. Nüüd on ta unistused täitunud. Lõpetasin Tartu Riikliku Ülikooli 1952. a. kevadel ja asusin õppima aspirantuuri. Mu õde lõpetab Eesti Põllumajanduse Akadeemia 1954. a. kevadel, vend õpib Tallinna Mäetehnikumis. Meie kodumaa — see on noorte soovide täitumise maa.

Nõukogude võim annab igale noorele piiramatud võimalused ükskõik millisel erialal. Kõrgemad õppeasutused, kus varemail aegadel oli võimalus õppida ainult rikaste vanemate lastel, on muutunud meie nõukoguliku eesrindliku eriteadlaste kaadri sepikojaks, kus õpivad tuhanded noored. Meil ei ole kultuur ja teadus enam rikaste eesõiguseks, sest meie nõukogude kultuur on seotud meie maa eesrindliku elukorraldusega, ta on seotud rahva võitlusega kommunismi kõrgete ideede eest. Olles teadlik meie kultuuri üleolekust kodanliku ühiskonna kultuurist tahan ma omandada põhjalikke teadmisi, et anda lisa maailma progressiivseimale teadusele, kogu meie nõukogude kultuurile.

A. Pahplum

NÕUKOGUDEMAAL

Nõukogudemaa ülikoolide ja instituutide ajalehtedest

«...Sooritasin edukalt eksamid tehnikateaduskonna keemiko-tehnoloogia osakonda ja mind võeti vastu I kursusele.

Ma tean, et minu unistus — saada inseneriks — täitub, sest Nõukogudemaal saavutab noorsugu alati oma eesmärke.

Täna, esimesel õppepäeval ülikoolis, ma tahaksin avaldada tänu kallile Nõukogude valitsusele, kes avas noortele laia tee teadusesse.»

Kožo Abdražajev
Kirgiisia Riikliku Ülikooli I kursuse üliõpilane
«Za Stalinskije Nautšnõje Kadrõ»

* * *

«...Eesmärgiga suurendada žurnalistiae kaadri ettevalmistust avati Ukraina ülikoolis žurnalistikateaduskond. Teaduskonnas on kaks osakonda.»

* * *

«Filoloogiateaduskonna üliõpilane Juri Mušketik kirjutas ajaloolise jutustuse «Semjon Palõi». Teose kirjastab kirjastus «Sovetski Pisatelj».

«Za Radjanski Kadrõ»
Kiievi Riiklik Ülikool

* * *

«Meie päevil andsid ehitajad üliõpilastele üle suure kingituse — anti ekspluatatsiooni ühiselamu teine korpus üliõpilaslinnakeses. 70-s toredas toas elab üle 300 üliõpilase.»

«Stalinjets»
Kišinjovi Riiklik Ülikool

* * *

«...Viiendal viisaastakul suureneb Kiievi Polütehnilise Instituudi üliõpilaste arv 7400 üliõpilaseni (1950/51. õppeaastal oli üliõpilasi 3720). Avatakse uued eriharud. Kabinetid ja laboratooriumid varustatakse uue sisseseadega. 1955. a. lõpetatakse kahe uue õppekorpuse, kahe ühiselamu ja kolme elumaja ehitamine õppejõududele ja professoritele.»

«Za Radjanskogo Inženera»
Kiievi Polütehniline Instituut

* * *

«...Moskva Riikliku Ülikooli klubi kunstinõukogus toimus Stalini preemia laureaadi Anatoli Novikovi uue teose — piduliku oodi «Kuldne täht» — kuulamine. Oma teose, mis on kirjutatud Leningradi luuletaja Vladimir Gurjani sõnadele, pühendas helilooja Moskva Riikliku Ülikooli uute hoonete avamisele Lenini mägedel.

Uus teos võetakse MRÜ kunstilise isetegevuse repertuaari.»

«Moskovski Universitet»
Moskva Riiklik Ülikool

Toimetaja E. Ertis

MB 04088 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3190

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (203) Reedel, 27. novembril 1953. a. VI aastakäik

Tõsta õppe- ja kasvatustöö taset ülikoolis

NLKP XIX kongress, määrates kindlaks kõrgemate koolide edaspidise arengu ülesanded, rõhutas eriti ideoloogilise töö tugevdamise vajadust nii õppejõudude kui ka üliõpilaste hulgas, millel on esmane tähtsus nõukogude nooruse kommunistlikul kasvatamisel. Siit tuleneb kogu ülikooli kollektiivi tähtsaim põhiülesanne: kogu õppe-kasvatusprotsessi ideelis-teoreetilise taseme tõstmine, võitlus igasuguste kapitalistlike igandite ja traditsioonide vastu inimeste teadvuses.

Ei ole kahtlust, et eriti viimastel aastatel on parteiorganisatsiooni juhtimisel tehtud ulatusliku ideelis-teoreetilise töö tulemusena paljuski paranenud õppe- ja kasvatustöö tase Tartu Riiklikus Ülikoolis. Töö üldine paranemine ei õigusta aga meid silmi sulgema nende puuduste ees, mis meil ikka veel aset leiavad.

Üliõpilaste ideelis-teoreetiline kasvatustöö kõrgemas koolis peab algama loengutel, seminaridel, praktikumitel jne. Tõeliselt kasvatuslikud on vaid niisugused loengud ja seminarid, mis on rajatud ainuõigele teaduslikule teooriale — marksismile-leninismile, mis suunavad üliõpilaste eesrindliku maailmavaate väljakujunemist.

Kui tänapäeval paljude meie õppejõudude loengud ja seminarid kannavad sellist kasvatuslikku iseloomu, siis esineb meil ometi veel küllalt kasvatuslikult nõrku loenguid. Ei peeta kinni sügavalt printsipiaalsest nõudmisest, et kogu kursusele tuleb anda ideelis-kasvatuslik iseloom. Üksikud õppejõud, eriti täppisteaduste alal, piirduvad sellega, et teevad vaid sissejuhatava loengu «poliitiliseks», kogu ülejäänud kursust loevad aga juba ammu väljakujunenud šablooni alusel. Selles osas ei saa näiteks rahule jääda dotsent A. Ruubeli kõrgema matemaatika loengutega ja H. Sossi keemia-alaste loengutega.

Mitmed õppejõud suhtusid lubamatu pealiskaudsusega ka sellisesse tähtsasse ülesandesse nagu NLKP XIX kongressi materjalides ja J. V. Stalini teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» toodud põhiideede selgitamine ja rakendamine õppetöös. Mõned õppejõud piirdusid vaid sellega, et viitasid üksikutes loengutes sellele või teisele kongressi või J. V. Stalini teose mõttele. Teostamata jäi aga kõige tähtsam, s. o. kogu kursuse ideelis-teoreetilise tasapinna tõstmine nende nõuete kõrgusele, millised püstitas NLKP XIX kongress ja mida nõuab meilt elu seoses järk-järgulise üleminekuga kommunismile. Marksismi loomingulise rakendamise asemel oma erialal piirduti vaid marksismi klassikute tsitaatide esitamisega. Kuid hoidumine pealiskaudsusest ja teaduse sügav ideelis-teoreetiline käsitlemine peab olema ja saama meie ülikooli iga õppejõu lipukirjaks — alles siis muutub teostatav õppetöö ka tõeliselt ja sügavalt kasvatuslikuks.

Õppe-kasvatustöös esinevate tõsiste puuduste tõttu ei ole ülikooli kollektiiv seni suutnud kasvatada kõigis üliõpilastes tõsist ja sügavat suhtumist õppetöösse. Meil esineb veel väga palju koolilikkust. Õppejõu loengu järgi koostatud konspekt ja paremal juhul ka üks õpik, kui see on olemas, moodustavad üliõpilasele teadmiste ammutamise kogu varasalve. Puudub kõige tähtsam, s. o. tungimine õpitava aine sügavusse algallikate, teoste, nõukogude teadusliku kirjanduse, perioodika jms. abil. Puudub pidev õppimine aasta läbi, selle asemel on juurdunud eksamisessioonideeelne tormamine. Tulemuseks on ebarahuldava õppeedukuse kõrval see, et pärast ülikooli lõpetamist ei oska niisugune spetsialist oma teadmisi süsteemikindlalt süvendada, neid värskendada, kõnelemata teaduse edasiviimisest. Nende ülitähtsate omaduste kasvatamine on aga nõukogude ülikooli ülesanne. Esinevate puuduste likvideerimiseks peavad kõik kateedrid viivitamatult rakendama eesrindlike kateedrite kogemusi ja meetodeid üliõpilaste iseseisva töö organiseerimise osas.

Ebarahuldava kasvatustöö teiseks tagajärjeks on see, et meil esineb ülikoolis lubamatult palju õppedistsipliini rikkumisi. Nii näiteks oli oktoobrikuu teisel poolel põhjuseta puudujaid 15—20% üliõpilaste üldarvust. Meil on terve rida sääraseid kursusi, kus semestri lõpuks ei leidu ühtki üliõpilast, kes poleks põhjuseta puudunud. Ajaloo-keeleteaduskonnas on näiteks paljusid kordi põhjuseta õppetööst puudunud üliõpilased E. Nõmm, H. Loman, M. Braks, komsomolibüroo liige L. Eiber jt. Ühiselamus esinenud korrarikkumise eest tuli ülikoolist välja heita üks ja karistada valju noomitusega rektori käskkirjas kaht matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilast. Õppedistsipliini ja ühiselamu kodukorra rikkumise kõrval on esinenud ka ühiskondliku korra rikkumisi avalikes kohtades.

Niisugune lubamatu olukord distsipliiniküsimuses on saanud tekkida ainult seetõttu, et nii ülikooli administratsioon kui ka ühiskondlikud organisatsioonid on seni lubamatult ükskõikselt suhtunud sellesse tähtsasse töölõiku. Peame saavutama, et iga organisatsioon, iga lüli ülikoolis võitleks väärnähtustega distsipliini alal.

Meil tuleb operatiivselt ja otsustavalt võidelda puudustega kogu meie töös. Õppetöö protsessi täielikuks väljakujundamiseks on vaja dekanaatide ja teaduskondade partei- ja komsomoliorganisatsioonide kavakindla koostöö teel organiseerida veel käesoleva aasta novembris ja detsembris õppetöö põhilülide — loengute ja seminaride — tõstmine vajalikule kõrgusele ning luua vajalikud tingimused üliõpilaste iseseisvaks loovaks tööks ühiselamutes ja raamatukogudes.

Kokkuvõtteid teadusliku töö saavutustest

TRÜ 1953. a. teaduslikult sessioonilt

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude teadusliku töö konkreetseist saavutusist möödunud õppeaasta jooksul andis ülevaate teaduslik sessioon, mis toimus 14.—18. nov. k. a. Esineti 73 ettekandega, kusjuures õppejõudude kõrval tutvustasid oma uurimusi ka 2 üliõpilast, nimelt vene kirjanduse ja geneetika ning darvinismi alalt.

Töö algas plenaaristungiga, kus peale rektor prof. F. Klementi avasõnu käsitles prof. J. V. Veski põhjalikumalt eesti kirjakeele arenemise sihtjooni. Ettekanne äratas laialdast tähelepanu, mis avaldus elavais sõnavõttudes järgmisel päeval keele ja kirjanduse sektsiooni koosolekul. Dots. O. Mihhailov tutvustas kuulajaid geneetika ja darvinismi kateedri töödega uute taimevormide saamisel, andes ühtlasi põhjaliku ülevaate tema poolt kasutatavast uuest koekultuuri meetodist. Rõõmsaks uudiseks oli, et kateedri senise töö käigus on saavutatud uus meie tingimustes eriti viljakas suurte seemnetega päevalillesort, mis on nimetatud «Põhja hiiglaseks» ja mille puhul on väljavaateid, et see läheb lähemail aastail meie põllumajanduse praktikasse.

Sektsioonide töö toimus peamiselt pühapäeval, 15. novembril. See tõi kaasa ettekannete kuhjumise ja tingis mõnes sektsioonis tagasihoidliku osavõtu (näiteks ühiskonnateaduste ja ajaloo sektsioon, õigusteaduse sektsioon). Keele ja kirjanduse sektsioonis ettekantud töödest väärivad tähelepanu noorte teadlaste uurimused. Nii esitas vanem-õpetaja V. Pino uusi teoreetilisi üldistusi eesti rahvaluule uurimise alalt. Vanem-õpetaja E. Vääri kandis ette oma uurimise tulemusi soome-ugrilise sõnavara alalt eesti sugulasnimedes. Venekeelsetest ettekannetest olid silmapaistvamad vanem-õpetajate J. Bilinkise ja J. Lotmani ettekanded. Ettekannete puhul võeti rohkesti sõna, kusjuures lisati täiendusi või tehti korrektiive.

Õigusteaduse sektsioonis ettekantud tööd käsitlesid aktuaalseid probleeme, mis omavad nii praktilist kui ka teoreetilist tähtsust. Neist olid eriti tähelepanuväärt prof. H. Kadari ettekanne «Kuriteo objektist nõukogude kriminaalõiguse järgi» ja dots. Mälli ettekanne «Töötülide lahendamisest seoses tööliste ja teenistujate töösuhete lõpetamisega». Ettekannete kohta võeti elavalt sõna, märgiti nende suurt tähtsust nõukogude õigusteaduse edasiarendamisel, samuti ka suurt praktilist tähtsust. Prof. Kadari oma ettekandes kritiseeris seniseid juriidilises literatuuris esinenud seisukohti ja andis vastava küsimuse uudse teoreetilise lahenduse.

Õigusteaduse sektsiooni töö puudusena tuleb ära märkida asjaolu, et koosolekust ei võtnud osa praktilisi töötajaid. Nende osavõtt oleks aga kahtlemata positiivselt mõjunud ettekantud probleemide arutelusse.

Bioloogia sektsiooni ettekannetest äratas erilist huvi prof. L. Poska-Teissi ettekanne «Taimeraku ontogeneesi küsimusest». See käsitles praegu bioloogiateaduses aktuaalset teemat ning ettekandja tõi oma uurimuste põhjal esile uusi andmeid selles küsimuses. Läbirääkimised selle ettekande puhul kujunesid elavaiks. Sektsiooni töö puuduseks oli aga see, et teadusliku uurimistöö kohta sai ülevaadet ainult geneetika ja darvinismi kateedri osas, kust esitati kaks ettekannet sektsioonis ja üks ettekanne plenaaristungil. Teised kateedrid ei kasutanud küllaldaselt võimalust esitada oma teadusliku töö tulemusi laiemale teaduslikule ringkonnale.

Geoloogia ja geograafia sektsioonis esitatud ettekanded käsitlesid üldisi töösuundi geoloogia- ja geograafiaosakonnas. Nad näitasid ühtlasi neid ülesandeid, mille juurde tuleb asuda osakondade töötajail lähemal ajal, et veelgi enam kaasa aidata rahvamajanduse edasisele arengule.

Arstiteaduskonna sektsiooni töö toimus kolmes allsektsioonis, kus esitati kokku 25 teaduslikku ettekannet. Ettekannete puhul arendati asjalikku diskussiooni nii teoreetilistes kui ka praktilistes küsimustes. Kahju ette palju halu uurimistöid, mille metoodika ja põhjalikult analüüsitud tulemused on väärtuslikud. Kõrvuti vanemate õppejõududega esinesid hästi läbitootatud teaduslike töödega ka nooremad õppejõud, nagu U. Podar, M. Epler jt.

Ühiskonnateaduste ja ajaloo, psühholoogia ja pedagoogika, keemia, füüsika ja matemaatika ning kehakultuuri sektsioonide töö viidi läbi samuti kõrgel ideelis-poliitilisel ja teoreetilisel tasemel.

Plenaaristungist võttis osa üle 150 kuulaja, sektsioonide tööst kokku 1019 isikut. Eriti rohkesti osavõtjaid oli arstiteaduskonna sektsioonis (540). Oli rõõmustavaks nähtuseks, et arstiteaduskonna istungeile oli ilmunud palju kuulajaid Eesti Põllumajanduse Akadeemiast, teistest teaduslikest asutustest ja ka praktilisi töötajaid. Ühiskonnateaduste ja ajaloo ning psühholoogia sektsiooni tööst osavõtus ilmnes passiivsust samade alade õppejõudude poolt. See asjaolu näitab mõnede õppejõudude ebaõiget suhtumist nii tähtsasse üritusse, nagu seda on teaduslik sessioon.

Kokkuvõttes võib öelda, et toimunud teaduslik sessioon õnnestus igati ning andis lisa meie eesrindlikule teadusele.

I. Adojaan

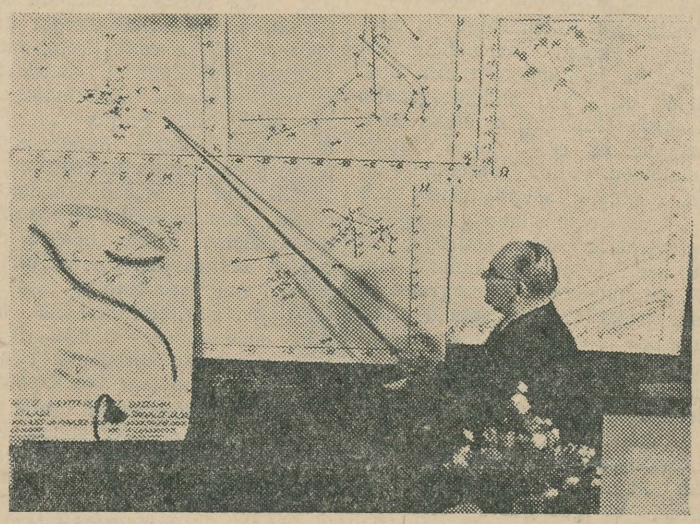

Prof. T. Rootsmäe teaduslikul sessioonil ettekandega esinemas.
J. Miku foto

Enam tähelepanu esimestele kursustele

Ligi kolm kuud õpinguid ülikoolis on liitnud I kursuse üliõpilased tihedalt meie kollektiiviga.

Rõhuv enamus I kursuste üliõpilasi täidab edukalt õppe- ja ühiskondliku töö ülesandeid, on distsiplineeritud ja võtab aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Hea üritusena tuleb märkida matemaatika-loodusteaduskonnas läbi viidud õppemetoodilist konverentsi I kursuste üliõpilastele, geograafiaosakonna I kursuse üliõpilastele korraldatud ekskursioone ja enamiku osakondade sekretäride pidevat osavõttu I kursusel komsomoligruppide koosolekuist. Vanemate kursuste üliõpilaste õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste kogemuste edasiandmisega on mõningal määral tegeldud ka teistes teaduskondades.

Kuid siiski on veel vähe tehtud I kursuste üliõpilaste abistamiseks töö õigel organiseerimisel ja praktiliste tööküsimuste lahendamisel ning esinevate väärnähtuste kõrvaldamisel.

Tihe side õppejõudude ja üliõpilaste vahel on üks vajalikumaid tingimusi õppe- ja kasvatustöö teostamisel. Kuid arstiteaduskonna I kursuse IX ja X õpperühma ja vene osakonna üliõpilased ei tea isegi seda, kes on nende kursuse hooldaja-õppejõud. Ainult üks kord on läbi viidud poliitvestlus NLKP KK septembripleenumi otsuste kohta.

Ainult sellega, et teaduskondade komsomoliorganisatsioonid ei õpeta ja ei kasvata küllaldaselt kursuste aktiivi, ei tungi kõigisse tööküsimustesse, võib seletada õigusteaduskonna II ja III õpperühma enamiku üliõpilaste korduvat mitteilmumist marksismi-leninismi aluste seminarile, Tiigi tn. ühiselamus eeskirjade rikkumisi I kursuse üliõpilaste, eriti toas nr. 53 elunevate õigusteaduskonna ja ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilaste poolt, kodanlike igandite mõjust tingitud ebanõukoguliku käitumise fakte I kursuse üliõpilaste A. Liiva (geol. osak.), T. Seeru (matem. osak.) ja I. Olsanetski (ajaloo-keeleteadusk.) poolt.

Meie põhiliseks ülesandeks on kasvatada esimeste kursuste kollektiivid võitlevaiks, puudustele operatiivselt reageerivaiks, tõmmata kaasa ühiskondlikku töösse seni veel eemale jäänud I kursuste üliõpilased.

Erilist tähelepanu nõuavad esimesed kursused nüüd, eksamisessiooni ettevalmistamisperioodil, sest selle ülesande õigest lahendamisest olenevad noorte üliõpilaste töökokkuvõtted eksamisessioonil.

Õ. Luht

Põhjalik ettevalmistus annab häid tulemusi

TRÜ õigusteaduskonna V kursusel algas käesoleval semestril eksamisessioon varem kui tavaliselt. Seepärast pühendas kursuse komsomoli-algorganisatsioon suurt tähelepanu õppetöö küsimustele semestri vältel. Pidevalt kuulati ära rühmavanemate ja grupporgide aruandeid õppetöö käigu kohta ning anti juhiseid olemasolevate puuduste kõrvaldamiseks. Õigeaegselt töötati välja eksamite plaan, kusjuures arvestati üliõpilaste soove. Büroo tegeles järjekindlalt nende üliõpilastega, kelle töös esines raskusi eelmistel sessioonidel. Nii tagati kõigi üliõpilaste täielik valmisolek eksamisessiooniks. Tulemused osutusid seetõttu tunduvalt paremaiks kui varematel sessioonidel. Eriti häid tulemusi saavutasid kriminaaltsükli üliõpilased, kus saadi põhiliselt ainult väga häid hindeid. Eeskujulikke vastuseid andsid üliõpilased kommunistlikud noored L. Riisenberg, V. Krinal ja Ü. Roots. Haldustsüklis osutusid parimaiks L. Laks, H. Siigur, tsiviiltsüklist K. Nirk, A. Kalme jt., kelle vastused olid huvitavad, ning võimaluste piires seotud näidetega praktikast.

Eksamisessioonil ei saadud mitte ühtki rahuldavat hinnet. See näitab, et ainuüksi pideva tööga võib saavutada eeskujulikke tulemusi. Suur osa on siin täita kursuste komsomolibüroodel, kes peavad garanteerima, et iga üliõpilane töötaks süstemaatiliselt.

L. Kaaramaa,
õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane

TRÜ ametiühingukomitees

20. novembril toimus TRÜ ametiühingu V konverentsil valitud ametiühingukomitee uue koosseisu esimene koosolek, kusjuures ametid jagati järgmiselt: R. Sorrok — ametiühingukomitee esimees, R. Auling — aseesimees ja org. komisjoni esimees, Ü. Saag — laekur, V. Kilk — massilise kultuurilise töö komisjoni esimees, L. Karu — laste teenindamise komisjoni esimees, A. Raatma — õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimees, J. Muuga — tööliste varustuskomisjoni esimees, L. Gross — elamu-heaolu komisjoni esimees, H. Rink — töökaitse ja ohutustehnika komisjoni esimees.

Foto ja film õpetamis- ja uurimisvahendina

Tartu Riiklikul Ülikoolil on juba mitmendat aastat kinofotokabinet, mis on edukalt teenindanud eri teaduskondade mitmesuguseid distsipliine, osutades neile tõsist abi niihästi õppevahendite soetamisel kui ka teadusliku uurimisprotsessi fikseerimisel. Keeleteadus on oma mitmepalgeliste aladega siiski seni minimaalselt kasutanud neid paljusid võimalusi, mida talle suudavad pakkuda fotograafia, kinofotograafia ja eriti ka röntgenofotograafia, kuigi mitmed keeleõpetajad ja keeleuurijad on olnud teadlikud nende tehnikaalade tõhusas abis. Niisugune fotoülesvõtte ja filmi abi ignoreerimine seletub ehk selle tõigaga, et keelemeestel ei ole enamasti suurt kalduvust aparatuuridega askeldamiseks. Tehnika on neile sageli olnud kõvaks pähkliks, mille küge ei ole usaldatud oma hammast panna. Allpool tahetakse paari sõnaga peatuda sellel, mida TRÜ kinofotokabinetis on ometi tehtud keeleprobleemide lahendamisel.

Kahel viimasel õppeaastal oli soome-ugri keelte kateedri kollektiivi üheks ülesandeks jõuda selgusele, kas ei oleks fotograafia ja kinofotograafia abil võimalik selgitada mõningaid häälдamisnähtusi, mis olid seni lahendamata või olid lahendatud puudulikult mõnede teiste meetodite varal.

Üheks selliseks lahendamata küsimuseks oli häälikute moodustamise näolt äralugemise kergus ühtede kõnelejate juures. Teatavasti on häälikute moodustamise taipamine visuaalselt äärmiselt oluline kurttummade õpetamisel. Sellepärast pöördusid Tartu Kurttummade Kooli õpetajad soome-ugri keelte kateedri kollektiivi poole küsimusega, kas foneetikakirjanduses on selle probleemi kohta kindlaid vastuseid olemas. Et neid polnud olemas ega leidunud kateedri juures oleva foneetikalaboratooriumi kogudes vastavat materjali, mille põhjal oleks võinud vastust leida, tuli asuda probleemi lahendamisele. Oli ilmne, et käesoleval juhul võiks just fotograafia ja kinofotograafia abiks olla. Valiti välja rühm erineva näoehitusega meesüliõpilasi, kellelt kinofotokabineti juhataja V. Levitski abiga tehti näoülesvõtteid niihästi kergesti kui ka raskesti äraloetavate häälikute moodustamise kohta. Fotografeeritud artikulatsioonijuhud olid kõikidel üliõpilastel samad. Võetud pilte analüüsides võis konstateerida, et häälikute moodustamise äralugemise suhted olenevad näo ehitusest. Nõnda näiteks on kõige raskem artikulatsiooni ära lugeda ümarikult näolt, millel on tugevam nahaalune rasvakiht. Kõige kergem on iga hääliku artikulatsiooni taibata muskullooselt kõhnalt näolt. Hiljemini teostatud kinofotograafilised katsed kinnitasid fotograafia tulemusi. Filmülesvõtetes on liiatigi võimalik registreerida artikulatsiooni kõiki üksikuid faase ja detaile.

Kurttummade õpetajaid huvitas teinegi küsimus: kas on võimalik näha nendegi häälikute moodustamist, mille artikulatsioon ei toimu huultel ega hammastel. Niihästi fotograafia- kui ka kinofotograafiaülesvõtted on osutanud, et näolt võib ära lugeda ka mitme sellise hääliku artikulatsiooni, mida moodustatakse kaugemal suuõõnes.

Positiivsete tulemustega on sooritatud muidki foneetikakatseid fotograafia ja kinofotograafia abil. Nõnda on just kinofotograafia abil saadud lõplikult kindlaks teha, missugune on eesti keele lauseintonatsioon. Juba varemini oli sama küsimuse lahendamiseks hangitud vastuseid kümmograafil ja ostsillograafil, mis osutasid, et eesti keele lausele on omane langev intonatsioon. Kümmograafi ja ostsillograafi varal ei olnud siiski võimalik lahendada kõiki üksikasju, nagu näiteks intonatsiooni ja kehaliigutuste suhet. Nõukogude foneetikateadus on kindlaks teinud, et intonatsioon ja kehaliigutused on teineteisest lahutamatult seotud. Filmi kaudu on siis saadudki fikseerida, et igasuguses olukorras ning igasuguse lause puhul on eesti keelt tavakeelena kõnelejal ikka langeva suunaga viiped ja muudki kehaliigutused ning seega siis ka langev intonatsioon.

Filmi abil on saadud täpselt registreerida sedagi, missuguste eesti keele häälikute moodustamine on intensiivsem ja missuguste oma lõdvem ning kuidas häälikute kvantiteedi kasvamisega käib kaasas ka nende moodustamise intensiivsuse kasvamine. Samuti on saadud teha kindlaks, mille poolest eesti keele häälikute labiaalne moodustamine erineb vene, läti ja inglise keele vastavate häälikute labiaalsest moodustamisest.

Koos röntgenoloog K. Villakoga on tehtud sari röntgen-ülesvõtteid eesti ja komi-sürja keele häälikute suuartikulatsioonist. Need ülesvõtted on eriti suure väärtusega, sest üksnes nende varal on saadud täpselt kindlaks teha, missugune on keele tegevus ühe või teise hääliku artikuleerimisel. Hangitud röntgenogrammide järgi on valmistatud suurendatud joonised, mida saab edukalt kasutada õppetegevuses.

Siin lühidalt mainitud tulemused osutavad, et fotograafia ja kinofotograafia suudavad pakkuda õigegi suurt abi keeleuurijale ja keeleõpetajale. Muidugi pole veel ära kasutatud kõiki neid võimalusi, mida suudaks pakkuda kinofotokabinet oma meetoditega. Ei ole kahtlust, et ka vene keele, samuti voorkeelte õpetamisel saaks foto ja film tõhusalt abi anda, eriti aga just film. Filmis saaks näidata juba sedagi, mille poolest teiste keelte mitmete häälikute artikulatsioon erineb emakeele omast, missugused on häälikute moodustamise intensiivsuse suhted eri keeltes jne. jne. Et meil on jäänud unarusse foto ja film õpetus- ja uurimisvahendina keele alal, seda osutab muide tõsiasi, et Läti Riikliku Ülikooli aspirandid ja üks Vonnu (Cesise) Opetajate Instituudi keeleõpetaja tulid just eriti selleks Tartu, et siinses kinofotokabinetis teostada keelealast uurimistööd, mida Läti NSV-s pole võimalik teha.

Prof. **P. Ariste,**
soome-ugri keelte kateedri juhataja

Vahetagem kogemusi õppetöös

NSVL ajaloo kateeder on üheks oma tähtsamaks ülesandeks seadnud võitluse loengute ideelis-poliitilise ja teadusliku kvaliteedi pideva tõusu eest. Suurt osa etendab siin vastastikune kontroll ja abistamine, järjekindel üksikute loengute kuulamine ning ühine arutlemine kõigi kateedriliikmete poolt. Nii analüüsiti näiteks äsja vanem-õpetaja L. Eringsoni loenguid ajaloo-osakonna II kursusele. Selleks võttis enamik kateedri õppejõududest ja aspirantidest osa ühe ülalmainitud loengu ühiskuulamisest, millele järgnes vahetult selle läbiarutamine kateedri koosolekul.

Oma loengul käsitleb vanem-õpetaja L. Eringson seekord dekabristide salaühingute tekkimist ja esialgset tegevus. Selle teema lahendamine oli teataval määral alanud juba eelmistel loengutel, kui vaatluse all olid olnud dekabristide ideoloogia kujunemise küsimused. Nüüd, uut loengut alustades, oskas lektor eelnevat materjali suurepäraselt seostada uuega, mis andis kuulajatele tervikliku ülevaate kogu probleemist. Loengu käigus esitati selgelt ja veenvalt dekabristide kui vene revolutsionääride esimese põlvkonna kujud, näidati nende vaadete ajaloolist piiratust, peatuti üksikasjaliselt kõigil salaühingutel ja anti viimaste programmile ning praktilisele tegevusele marksistlik-leninliku metodoloogia seisukohalt hinnang. Teema käsitlus oli loogiliselt üles ehitatud, ettekande tempo täiesti paras — kõik see võimaldas üliõpilastel loengut hästi jälgida ja konspekteerida.

Järgnenud arutluse käigus tunnistas kateedri koosolek sm. Eringsoni loengu üldiselt õnnestunuks. Seejuures kriipsutati eriti alla selliseid positiivseid momente, nagu õige hinnangu andmine kogu probleemile, nõukogude ajalooteaduse kõige uuemate seisukohtade kasutamine ja selge ning ladus esitamisviis. Samal ajal juhtisid kateedriliikmed tähelepanu ka esinenud puudustele, milliste vältimine oleks kahtlemata veelgi aidanud tõsta loengu kvaliteeti. Nii märgiti, et käsitluses jäi andmata kriitika reale ilukirjanduslikele teostele, kus dekabriste kiputakse idealiseerima. Sellised teosed võivad aga lugejas esile kutsuda väära arusaamise. Edasi rõhutati vajadust uute seisukohtade esitamisel ka tingimata näidata, millistest teostest või artiklitest need on võetud ja ühtlasi soovitada üliõpilastele nendega isiklikult tutvuda. Enam rõhku tuleb panna ka loengu näitlikustamisele, vastavate tabelite, skeemide, kaartide ja küsimuse kohta käivate teoste demonstreerimisele. Unustada ei tohi ka auditooriumi tahvli plaanipärast kasutamist.

Arutluse lõpul märkis kateedri juhataja dots. H. Moosberg, et kuuldud loengu kõiki positiivseid külgi tuleb teistel õppejõududel oma praktikas samuti juurutada, avastatud puudusi aga juba teadlikult vältida. Ühtlasi avaldati kindlat soovi edaspidi jätkata vastastikust kontrolli ja kogemuste vahetamist, et tõsta veelgi meie ajaloolaste noore kaadri ettevalmistamise taset.

A. Liim

Ekspeditsioon Karpaatides Petroše mäe jalamil.

Ekspeditsioonilistest töödest botaanikas

Nagu paljudes teisteski teadusharudes, nõuavad ka botaanikas teaduslikud uurimistööd sageli ekspeditsioonide korraldamist Eesti NSV erinevatesse osadesse, samuti vennasvabariikidesse. Küsimustena, mille uurimise puhul ekspeditsioonid on mõõdapääsmatud, võiksime mainida meie taimeliste ressurssside selgitamist, taimede leviku jälgimist, looduslike taimekoosluste uurimist nende struktuuri ning selle soltuvuse kindlakstegemiseks ökoloogilistest teguritest, eesmärgiga leida teid vastavate taimekoosluste või nendega kaetud alade paremaks majanduslikuks kasutamiseks jt.

Selliseid ekspeditsioone korraldati taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri poolt ka käesoleva aasta suvel. Märgime nendest esimesena botaaniku V. Veski teostatud ekspeditsiooni, mis on seoses botaanika-aias tehtava uurimistööga. Laiemates ringkondades puudub väga sageli õige arusaamine botaanika-aedade ülesannete kohta. On selge, et ülikoolide ja pedagoogiliste instituutide botaanika-aiad on esmajoones õppebaasiks botaanika kateedritele, kuid selle kõrval peavad nad tegelema ka teadusliku tööga.

Botaanika-aedade töö koordineerimiseks loodi 1952. aastal Üleliiduline Botaanika-aedade Nõukogu akadeemik N. Tsitsini juhatusel. See nõukogu on nüüd kindlaks määranud ka probleemi, mille lahendamisele peab olema pühendatud botaanika-aedade uurimistöö. Selleks on taimede introduktsioon ja aklimatisatsioon. Botaanika-aiad peavad selgitama, milliseid taimi on võimalik teistest NSV Liidu osadest, aga ka välismailt sisse tuua kultuurfloora rikastamiseks. Siia kuulub puude ja põõsaste ning dekoratiivsete rohttaimede kasvatamise küsimus, kuna põllukultuuridega tegelemine jääb põllumajanduslike asutuste ülesandeks.

Tartu botaanika-aia tegevus ongi tema asutamisest alates kulgenud selles suunas. Teemaks, mille lahendamisega praegu meie botaanika-aias tegeldakse, on kultuurrooside paljundamise küsimus. Põhimiseks kultuurrooside paljundamise viisiks on nende pookimine metsikutele alustele. Seega üheks ülesandeks on selgitada, missugused metsikute rooside (kibuvitsade) liigid on kõige sobivamad alusteks, kas ja kus neid meie flooras leidub, kuidas neid on võimalik suuremal hulgal paljundada jne. Selle selgitamiseks, peale botaanika-aias tehtavate eksperimentaalsete tööde, ongi V. Veski viimaste aastate jooksul teostanud ekspeditsioone Eesti NSV eriosadesse. Käesoleva aasta suvel uuris ta läbi kibuvitsa liikide leviku Põhja-Eestis Tallinnast lääne poole Haapsalu rajoonini. Kaasa tõi ta suurema hulga kibuvitsa vilju kohapealseks katsetamiseks.

Suurimaks ekspeditsiooniks sel suvel oli aspirant H. Trassi ekspeditsioon Lääne-Eestisse koos üliõpilase V. Kuusega. H. Trassi teemaks on madalsoode geobotaaniline uurimine. Töötati Haapsalu, Lihula, Pärnu-Jaagupi ja Paide rajoonis. Küsimusteks, millele otsiti lahendust, olid soode taimkatte koosseisu selgitamine taimekoosluste analüüsi alusel, fenoloogiliste vaatluste teostamine, turbalasundi tüseduse määramine, soode tootlikkuse selgitamine ning soode kuivendamise teel saadud põldudele tungivate umbrohtude kindlakstegemine. Peale selle võeti uuritavatelt sooaladelt kaasa turbaproove nende keemilise koostise uurimiseks. Ekspeditsiooni töötulemused on üldiselt rahuldavad, kuigi andis tunda ekspeditsiooni liikmete vähesus. Tööd jätkuvad tuleval suvel, ning siis on tarvis hoolitseda, et sellistele suurema mahuga töödele lähetataks abijõududena rohkem töötajaid.

Tulemusterikkaks osutus ka kateedri õppejõu H. Aasamaa ekspeditsioon Kagu-Eestisse ja Pihkva oblasti. H. Aasamaa uurib taimede, eriti samblike leviku seadusepärasusi. Teatavasti leidub meie flooras taimi, mis on siia rännanud ida poolt. Seesugune taimede rändamine pole lõppenud praegugi, vaid jätkub pidevalt. Et Eesti NSV idapiiri moodustavad suures ulatuses Peipsi ja Pihkva järv, siis võimaldub uute taimede sissetungimine idast kas põhja poolt, Peipsi järve ja Soome lahe vahelise ala kaudu, või lõuna pool Pihkva järve Kagu-Eesti kaudu. Viimast teed kasutavad rohkem lõunapoolse päritoluga taimed. H. Aasamaa selgitas nende taimede eelposte Pihkva oblastis, millede jõudmist meie vabariigi piiridesse võiks oodata lähemal aastatel. Oma ekspeditsioonilt tõi ta kaasa 1120 samblikuproovi 95-lt leiukohalt ja 60 taimkatteanalüüsi.

Ekspeditsioonid on vajalikud mitte üksnes õppejõududele nende teadusliku uurimistöö teostamisel, vaid ka üliõpilastele töömeetodite omandamiseks ja taimkatte tundmaõppimiseks. Selliseid ekspeditsioonilisi töid teostatakse õppe- ja menetluspraktikal. Möödunud suvel, nagu eelnevatel aastatelgi, töötasid botaanika-haru IV kursuse üliõpilased menetluspraktikal ENSV Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudi juures, võttes osa soode uurimise ja taimkatte kaardistamise töödest Kose, Keila, Põltsamaa, Viljandi, Türi, Rakvere, Kiviõli, Jõhvi, Paide ja Jõgeva rajoonis. Peale omandatud kogemuste toodi neilt töödelt kaasa materjali, mille alusel koostatakse diplomitööd. Ühtlasi kasutatakse seda materjali ENSV Teaduste Akadeemia poolt koostöös taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedriga väljaantavateks kokkuvõtlikeks töödeks Eesti NSV floora ja vegetatsiooni kohta.

Kaugema ekspeditsiooni — Karpaatidesse ja Tagakarpaatia oblastisse — korraldas möödunud suvel H. Aasamaa mittestatsionaarsetele geograafiaosakonna üliõpilastele. Ei vaja vist pikemat põhjendamist, kui vajalikud on üliõpilastele sellised ekspeditsioonid taimegeograafiliste küsimuste õigeks mõistmiseks. Mingisugune teoreetiline seletamine ei suuda asendada seda, mida pakub vahetult looduse enda vaatlemine. Õige pildi taimkonna ühikuist, nende leviku seaduspärasuist, horisontaalsest ja vertikaalsest tsonaalsusest annab just selline ekspeditsioon. Kaheldamatult väärivad sellised ekspeditsioonid korraldamist järgnevatelgi aastatel.

Ekspeditsiooniliste tööde tähtsust hindab õigesti NSVL Kultuuriministeerium, mis avaldub selles, et sellisteks töödeks antavad krediidid on olnud . kaunis avarad. Siiski esineb ka raskusi selliste tööde korraldamisel. Kõige olulisemaks raskuseks on õppejõudude suur töökoormus, mis ei jäta küllaldaselt aega ekspeditsioonide jaoks. Õppejõud, kes on seotud välispraktikate korraldamisega, vabanevad alles pärast nende lõppu, s. o. ajavahemikus 14. juulist kuni 23. augustini. Septembriks, uue õppeaasta alguseks, peavad nad jälle kohal olema. Vahepeal tahaksid nad kasutada seaduses ettenähtud suvepuhkust. Juba sedagi täies ulatuses kätte saada on paljudel õppejõududel raske, ekspeditsioonideks aga ei jää üldse aega. Ainukeseks võimaluseks osutub suvepuhkuse ohverdamine ekspeditsiooni kasuks. Teame aga, et pärast pingerikast tööd on puhkus hädavajalik, ning selle ohverdamine on mängimine oma tervisega, mis hiljem end valusalt kätte maksab. Oleks tarvis otsida võimalusi õppejõududele puhkeaja kindlustamiseks, ühtlasi aga ka aja leidmiseks ekspeditsioonilistе tööde jaoks.

Sageli valmistab raskusi ka ekspeditsiooni õige planeerimine. Ekspeditsioonide plaani ja eelarve valmistamist nõutakse varakult eelmisel aastal. Sageli aga selgub hiljem, eelmisel suvel kogutud materjali läbitöötamisel, kuhu oleks vaja korraldada järgmine ekspeditsioon. Mõnikord selgub alles ekspeditsiooni käigus, et on vajalik siirduda aladele, mida varem polnud ette nähtud. Neil puhkudel on arveosakonna otsus lihtne ja selge: ekspeditsioonideks, mis polnud plaanis ette nähtud, raha ei anta, selline on finantsdistsipliin. Selleski küsimuses oleks vajalik, et otsitaks teid, kuidas finantsdistsipliini rikkumata võimaldada suuremat vabadust ekspeditsioonide korraldajatele.

A. Vaga,
taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja

ÜTÜ TÖÖST

Kogu tähelepanu ÜTÜ temaatilise plaani realiseerimisele

13. novembril kinnitas TRÜ Õpetatud Nõukogu ÜTÜ temaatilise plaani käesolevaks õppeaastaks. Temaatilise plaani koostamisele pöörati nii ringides, osakonnanõukogudes kui ka ÜTÜ nõukogus erilist tähelepanu. Käesoleval aastal võidi esmakordselt kinnitamiseks esitada kõikides instantsides põhjalikult läbikaalutud ja täielikult läbiarutatud plaan, mistõttu see kujunes ka ühtlasemaks, kompaktsemaks ja reaalsemaks kui eelmiste aastate plaanid. ÜTÜ käesoleva aasta teaduslikku tööd iseloomustab valdava enamiku tööde koondumine teatavate üldisemate küsimuste ümber, mis võimaldab läbi viia sisukaid ja diskussioonirohkeid ettekandeid ringides, planeerida sisult lähedase temaatikaga konverentse ja sellega parandada kogu teadusliku uurimistöö kvaliteeti. Nii näiteks leiab ajaloo-keeleteaduskonnas Fr. R. Kreutzwaldi looming ja tegevus käsitlemist 5 ringi poolt 17 teemaga, mis kantakse ette juba detsembri algul Kreutzwaldile pühendatud konverentsil. E. Vilde looming 3 ringi poolt 11 teemaga on heaks materjaliks kevadisel üliõpilaste teaduslikul konverentsil. Niisuguseid suuri kompleksset lähenemist võimaldavaid probleeme on püstitatud ka teistes osakondades, nagu bioloogia-geoloogiaosakonnas ENSV soode ja siseveekogude uurimine, arstiteaduse osakonnas närvisüsteemi tegevuse põhimehhanismide uurimine (12 ringi poolt 24 teemaga) jne. Kogusummas on ÜTÜ-l käesoleval õppeaastal lahendada 485 üksikküsimust, mis koonduvad kümmekonna suure ja 50 väiksema probleemi ümber.

Käesoleval aastal moodustati peaaegu kõikide kateedrite juurde iseseisvad ringid või eraldi sektsioonid, mis suurendas tunduvalt kateedrite vastutust ringide töö eest. Selle tulemusena on intensiivistunud töö mitmes möödunud aastal kateedritevaheliste ringidena eksisteerinud ringis (füüsika, keemia, teraapia, kirurgia). Terve rida ringe, mis möödunud aastal töötasid loiult, on asunud intensiivselt tööle (poliitilise ökonoomia, marksismi-leninismi aluste, vene keele jt. ringid). Kuid kahjuks leidub veel terve rida ringe, kus töö ikkagi ei kulge vajaliku intensiivsusega. Näiteks dialektilise ja ajaloolise materialismi ringist ja hügieeni ringist eksisteerib praeguseni ainult temaatiline plaan. Ka üldkirurgia kateeder ei oska kuidagi kindlustada ringi liikmetele töötamisvõimalusi. Nii mitmeski ringis on välja jagatud ainult teemad, kuid töö pole saanud veel vajalikku hoogu (hospitaalsisehaiguste, loogika-psühholoogia-pedagoogika ring jt.).

Nagu naitas mõnede ringide aruannete kuulamine ÜTÜ nõukogus ja osakonnanõukogudes, on ringide loius töös suur süü juhatustel (füüsikaring, ajalooring), ent kaugeltki korras ei ole ka töö kateedrite poolt. Üliõpilaste juhendamine jätab veel paljudel juhtudel soovida (loogika-psühholoogia kateeder, hospitaalsisehaiguste kateeder). Erilist tähelepanu aga vajab noortele ringiliikmetele jõukohaste ülesannete leidmine, et need järgmisel aastal võiksid juba täie innuga asuda iseseisvate teemade lahendamisele.

J. Tammeorg,
ÜTÜ nõukogu esimees

ÜTÜ Nõukogus

Novembri algul kuulati ÜTÜ nõukogu laiendatud koosolekul ära füüsikaringi vanema sm. Kontori aruanne füüsikaringi tööst. Aruandes ja järgnevates elavates sõnavõttudes kõneldi ringi liikmete töö sidemetest tööstusprobleemidega, koolides läbiviidavast šeflustööst ning esimese kursuse üliõpilaste kaasatõmbamisest ringi tööle laboratoorse tehnika töögrupi loomise näol möödunud õppeaastal. Nende mõningate positiivsete momentide kõrval esineb ringi töös aga rida väga tõsiseid puudusi. Tähtsaim neist on see, et ringi töögruppides (välja arvatud teoreetilise füüsika töögrupp) ei tehtud kuni novembri alguseni midagi ja praegugi pole veel kõik ringi liikmed aktiivsele tööle rakendatud. Ringi töö sellise märgatava tagasimineku põhjusi on palju. Eelkõige tuleb märkida ringi juhatuse lubamatult ükskõikset suhtumist oma ülesannetesse. Juhatuse formaalse tööstiili ühe iseloomustava näitena võib tuua uute liikmete värbamise. Ilma eelneva selgitustööta lasti esimese kursuse üliõpilaste seas paberileht ringi käia ja igaüks, kes sinna nime kirja pani, oli vastu võetud ringi liikmeks, kusjuures tema edasine saatus üldiselt kedagi ei huvitanud. Resultaadina on saavutatud olukord, kus ringi 100-liikmelisest kollektiivist on üle poole «surnud hinged».

Tuleb tunnistada, et vähene on ka füüsikaringi liikmete poolt tehtav teaduslik töö. Oktoobri lõpul esitas ring ÜTÜ nõukogule teadusliku töö temaatika, mis peale kolme erandi sisaldas II kursuse kursusetööde loetelu. Siinkohal on vaja selgitada, et seminari-, kursuse- ja diplomitööde kui õppeprotsessi kohustusliku osa mehhaanilist ülekandmist ringi teadusliku töö temaatikasse ei saa pidada lubatavaks. ÜTÜ temaatiline plaan peab näitama väljaspool ametlikku õppeprogrammi tehtavat tööd. Seejuures on loomulik, et väärtuslikumate seminari-, kursuse- ja diplomitööde resultaatide laiem tutvustamine toimub vastava eriala ringi töökoosolekul ja tuleb järelikult fikseerida ringi tööplaanis.

Ringi liikmete passiivsust ja töö vähesust ei saa lugeda ainult ringi juhatuse süüks. Ringil on nimelt suuri raskusi ruumide ja materiaalse baasi osas. Eksperimentaalse füüsika kateedril tuleb tõsiselt kaalumise alla võtta ülikooli ühele suuremale ringile — füüsikaringile — sobivate töötingimuste loomise küsimus.

Õigustatult terava kriitika osaliseks sai eksperimentaalse füüsika kateeder juhendamise osas. Kateedri kolm teaduslikku kutset omavat õppejõudu (dotsendid J. Lang, A. Mitt, P. Prüller) on täielikult eemale jäänud ringi juhendamisest. Ringi juhendav noor õppejõud assistent A. Haav, kes täidab oma ülesandeid väga kohusetundlikult, on ilma jäänud kateedri abist.

Suur vastutus sellise olukorra tekkimise pärast lasub ÜTÜ füüsika-matemaatikaosakonna nõukogul (esimees assistent T. Ilomets), kes, olles teadlik ringi töö puudustest, ei suutnud midagi ette võtta nende kõrvaldamiseks.

Olukorra parandamiseks andis ÜTÜ nõukogu füüsikaringi juhatusele ja füüsika-matemaatika osakonna nõukogule rea konkreetseid ülesandeid.

Lahendada õpperuumide küsimus

Läheneb talvine eksamisessioon, mille kestel teostatakse kontrolli selle üle, kuidas keegi on täitnud oma ülesandeid semestri jooksul. Selle vastutusrikka ülesande täitmiseks tuleb palju kaasa aidata ka ühiselamute nõukogudel ja teaduskondade komsomolibüroodel.

Peab nentima, et seni on veel vähe pööratud tähelepanu küsimusele, millised on ühiselamuis elunevate üliõpilaste õppimisvõimalused. Meie ühiselamuis ei võidelda sisekorra eeskirjade täitmise eest. Esineb sageli juhte kus üliõpilaste kodune õppetöö on takistatud, kuna mõnel toakaaslasel viibivad külalised toas hilisõhtuni (Tiigi tn. ühiselamu tubades nr. 74, 75, 76), korraldatakse lärmakaid olenguid (tuba nr. 53) jne.

Teravalt kerkib esile ka juba korduvalt käsitletud õppetubade küsimus. Ülikooli ühiselamuis on palju läbikäidavaid tube, Tiigi tn. ühiselamus käib mõnest toast läbi kuni paarkümmend inimest, mis teeb täiesti võimatuks rahuliku süvenemise õppetöösse.

See küsimus tuleb ühiselamute nõukogudel ja komsomolibüroodel koos kateedritega kiiresti lahendada ja varuda ruumid õppimiseks raamatukogudes või kateedrites.

Tiigi tn. ühiselamus on aga ülikooli majandusosakonnal tarvis lahendada õppetoa vabastamise küsimus.

J. Lott

Elamiskultuur kõrgemale tasemele

Käesoleval õppeaastal pööratakse rohkesti tähelepanu üliõpilaste iseseisva töö võimaluste parandamisele, samuti sellele, et organiseerida pingelise õppetöö kõrval ka sisukat ja kultuurset vaba aja veetmist ning korrapärast puhkust.

Kahjuks ei ole seda seisukohta küllalt silmas pidanud Aia tn. ühiselamu nõukogu (esimees T. Orav).

Ühiselamu nõukogu loiust ja ükskõiksest töössesuhtumisest on tingitud asjaolu, et majas valitseb korralagedus, eriti üliõpilaste käitumiskultuuri ja ajajaotuse osas.

Õige ajajaotus puudub aga paljudel Aia tn. ühiselamus elunejatel. Nii näiteks arvab L. Mustallikas (geograafia III kursus), et öösel kell 4 on kõige sobivam aeg köögis kohvikeetmiseks ja valjuks keskusteluks (19. X 1953), lõuna keetmiseks aga sobib aeg kella 01.30 ajal (23. X). Toa nr. 124 elanikud saadavad oma haruldasemaid külalisi koju öösel kella 3 ajal. Külaliste ülivaljude häälte tõttu äratatakse üles aga kogu selle korruse elanikud. III kursuse geograaf A. Närska armastab tulla koju alles kella 4 paiku hommikul, mis samuti häirib naabrite öörahu.

Korrusevanematele tekitab korra loomine suuri raskusi, ehkki korrustel on palju kommunistlikke noori. Põhjuseks on asjaolu, et seni pole ühiselamus elunevaile üliõpilastele veel tutvustatud sisekorramäärusi. Ka nõukogu liikmed tunnevad neid halvasti. Selge on, et olukord ei saa paraneda enne, kui on tehtud üliõpilastele teatavaks ühiselamu sissekorramäärustik ning asutud rangelt nõudma selle täitmist.

M. Lööper

Demonstratsioonikoosolek geoloogiaringis

TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu geoloogiaring töötab mitmes rühmas. Ka I kursuse üliõpilaste tutvustamine ringi tööga toimub rühmade kaupa.

Ringis toimus hiljuti kvaternaarsete setete uurimismeetodite demonstratsioon, mis oli määratud peamiselt matemaatika-loodusteaduskonna geoloogiaosakonna I kursuse üliõpilastele. Ettekandega esines prof. K. Orviku, kes kõneles kvaternaarsete setete uurimisest üldiselt, tutvustades lähemalt ühe kvaternaarse sette — põhimoreeni — uurimist, millise tööga on õige mitme aasta vältel tegelnud geoloogia kateeder ja kvaternaargeoloogia rühma üliõpilased. Ettekannet aitas selgitada rida tabeleid ja diagramme.

Üksikasjalisemalt tutvustasid noori üliõpilasi põhimoreeni eri uurimismeetoditega (raamanalüüs, sõelanalüüs, uhtanalüüs jt.) TA teaduslik töötaja E. Jürgenson, aspirant H. Viiding ja teised vanemad töötajad.

I kursus võttis demonstratsioonist osa rohkearvuliselt, mis näitab, et noored üliõpilased tunnevad elavat huvi ringis teostatava teadusliku töö vastu.

A. Lomp,
geoloogiaosakonna üliõpilane

Fr. R. Kreutzwaldi juubeli eel

Kalevipoja sängid Fr. R. Kreutzwaldi „Kalevipoja" materjalina

Kui «Kalevipoeg» esitati Venemaa Teaduste Akadeemia Demidovi preemia saamiseks, kirjutasid akadeemikud Sjögren ja Wiedemann eepose kohta pikema retsensiooni. Selles rõhutati «Kalevipoja» ühe väärtusena just seda, et teose sündmustik on seotud konkreetsete maakohtadega ja eepos on seetõttu väga rahvapärane. Ka teised autorid on «Kalevipoja» rahvapärasuse tõestuseks sageli toonud Kalevipoja kinnismuistiseid, peamiselt just kive ja sänge. Kuigi eeposes ta valmis kujul ei esine kuigi palju kohanimesid, on enamik ainestikust rahvapärane. Kuidas Kreutzwald on kasutanud kohamuistendeid, selle näiteks võib vaadelda nn. Kalevipoja sängide küsimust.

Nagu enamik Kalevipoja muistendeist, nii on ka lood tema magamisest levinud just Ida-Eesti keskosas, s. o. Jõgeva ja Mustvee rajoonis. Populaarseid sänge on seitse: Linnutaja, Aksi, Reastvere, Vilina, Kassinurme, Luua ja Alatskivi säng. Peale selle on veel üksikuid teateid mõne teise koha nimetamisest Kalevipoja sängiks, kuid nende rahvapärasus on kaheldav.

Kalevipoja sängideks nimetatakse erilisi maapinnamoodustisi, mis tõesti oma kujult veidi meenutavad sängi. Need on järskude servadega pikergused künkad kõrgemate otstega. On kindlaks tehtud, et nende moodustiste aluseks on moreenid, mille kaks külge juba looduslikult on järsud. Neid on kasutatud linnustena. Inimkäte abil on järsuks tehtud ka otsad ja saadud muld kuhjatud valliks. Arheoloogid nimetavadki sellise ehitusega muinaslinnu kalevipoja sängi tüüpi linnamägedeks. Nende valmistamise ajaks peetakse ajavahemikku 800—1200. a. m. a. j.

Kuidas on siis selliseid linnamägesid hakatud pidama Kalevipoja sängideks? Sellise kujutelma tekkimisaeg peab olema nii palju hilisem, et enam ei teatud vastavate mäeküngaste tõelist saamislugu ja otstarvet. Rahvas märkas küngaste sängitaolist kuju ja nii tekkiski pärimus, et keegi peab olema seal maganud. Kuna vastaval alal oli juba varem tuntud muistendid hiidsangarist Kalevipojast, sai magajaks loomulikult tema. Ed. Laugaste näitab 1953. a. «Kalevipoja» järelsõnas, et selliste magamisteemade tekkimine on selle ühiskonna elutingimuste peegelduseks, kus inimene sai vähe magada ja kellele magamine siis väga tähtsaks muutus.

Muistendid Kalevipoja sängidest on vastaval alal väga tuntud. Praegugi on sängide ümbruskonnas raske leida inimest, kes ei teaks küsijat sängi juurde juhatada.

Juba varakult on ka kultuuritegelased neile tähelepanu pööranud. Kalevipoja sängidest on kirjutanud F. Kruse (1846. a.), Schulz-Bertram (1868), J. Jung jne. XX sajandil on pikema töö kirjutanud Eisen (1924). Neis on antud sängide kirjeldused ja toodud rahvapärimusi. Kui vaadelda kogu rahvaluulelist materjali vastava teema kohta, siis võib näha, et lood Kalevipoja sängidest on küll laialt tuntud, kuid vähe varieeruvad. Põhiline osa kõigis muistendeis räägib sellest, kuidas Kalevipoeg oma sänge teeb. Ta võtab kustki liiva oma kuuehõlma, põlle või mütsi sisse ja kannab selle sängi kokku. Mõnikord piisab ainult ühest põlletäiest, mõnikord peab mitu korda tooma. Alatskivi sängi tegemise juures pudenenud tal kuuehõlmast osa liiva maha ja sellest saanud sängi juurde väike küngas. Variante esineb ka selle kohta, millal ja kui kaua Kalevipoeg vastavas sängis magas ja mis temaga magamise ajal juhtus (mõõgavargus).

Umbes selliseid muistendeid kasutas ka Kreutzwald. «Kalevipojas» pole antud ühegi sängi nime, kuid materjali tundes võime kindlaks teha, milliste rahvapäraselt tuntud sängidega on meil tegemist. Nimelt esinevad «Kalevipoja» 1853. a. versioonis (nn. «Alg-Kalevipoeg») ka sängide nimed — Alatskivi, Linnutaja ja Luua. Toome näiteks vastavad read «Alg-Kalevipojast».

Õhtul widewiko aeal
Jõudis tema senna kohta
Kus nüüd L u a mõisi seisab.
Paiskas maha laua koorma,
Hakas sängi walmistama,
Nessis kaugelt liiwikulta
Mõne õlma täie liiwa,
Puistas koko hunnikusse
Sündsa sängi seäduselle.
Wiimist sületäita tues
Warises õlma haugusta,
Seält kus siili kasukada,
Warjokuube oli saanud:
Natukene liiwa maha.
Sellepärast sängi otsa
Ühelt poolelt wilto jäänud.

Kes on Lua mõisa piiril
Kalewide sängi näinud:
Nägi kül ka hunnikuda
Õlmast warisenud liiwa,
Mis ei kaugel sängist eemal
Isekohal praego seisab:
Asja lugu awaldelles
Juntund tüki tõeks tehes.

(Lk. 161, värsid 619—642)

Vaatame nüüd, milliseks on vastav lõik kujunenud 1862. a. väljaandes.

Vast kui päike allaveeres,
Ladus tema laualasu,
Õlapennilt põõsa alla.
Puhkas väsind pihtasida,
Võttis keha karastuseks
Leivakotist lisandusta;
Siis aga sängi seadimaie
Külleaset kohendama
Liivikulta kanntud liiva
Seadis sängiks seisusele
Ühtekokku hunnikusse
Viimist rüpetäiet vies
Kautas õlmast kogemata
Paari pihutäie pillu;
Sest jäi viltu sängi sõrva,
Teiselt poolelt tasumata
Sängist mõni sammukene
Eemal seisab varisenud
Liivalasuke lagedal,
Kui üks kaunis künkakene.

(Lk. 152, värsid 65—85)

Tekste võrreldes kerkib muidugi küsimus, miks tarvitas Kreutzwald algul kohanimesid ja miks ta need hiljem välja jättis. Võib-olla aitab siin selgust tuua see, kui paneme tähele «Alg-Kalevipojas» esinevaid värsse (esinevad kõigi kolme sängi juures) selle kohta, et lugeja võib vastavaid sänge kui loo tõelisuse tunnistajaid vaatama minna. Kreutzwald püüdis algul toonitada Kalevipoja-lugude ranvapärasust, pani kirja palju pidepunkte ega asetanud rohku sellele, kuidas esitus kunstiliselt mõjub. Nii oli teosel ohi saada lihtsalt kohamuistendite koguks, entsüklopeediliselt küll rikkamaks ja täpsemaks, kuid kunstiliselt killustatumaks. Kreutzwald märkas seda ka ise ja muutis teksti, jättes välja konkreetsed kohanimed ja soovitused lugejale kontrollima minna. «Kalevipoeg» on sellega kahtlemata kunstiliselt võitnud.

Näeme, et liiva mahalibisemine on Kreutzwaldi «Kalevipojas» seotud Luua sängiga. Käesoleva töö kirjutaja ei leidnud rahvaluulelise materjali hulgast ühtki sellist varianti. Võib-olla olid Kreutzwaldil mõned muistendid, mis pole säilinud. Võib-olla aga sidus Kreutzwald teadlikult ise liiva mahapuistamise teema kohaga, kus see kompositsiooniliselt kõige paremini sobis (enne Luua sängis magamist on Kalevipoeg oma hõlmast tüki välja käristanud ja siilile andnud). Juba Faehlmanni 1839. a. ettekandes kõneldakse liivakaotamisest ühenduses Luua sängiga.

Kalevipoja sängid on tõestuseks Kalevipoja muistendite populaarsusest. Nende kohta käiv materjal aitab selgitada meie rahvuseepose koostamise küsimusi. Seetõttu on nad väärtuslikuks uurimisaineks.

E. Veskisaar

Kehakultuur ja sport

LÄSKESPORDIST MEIE ÜLIKOOLIS

Üheks levinumaks spordialaks NSV Liidus on laskesport, mis omab suurt tähtsust kodanike ettevalmistamisel NSVL kaitseks ja silma täpsuse arendamisel. Laskespordi viimiseks massidesse on loodud kõikjal laskeklubid, -sektsioonid ja -ringid, kus viiakse läbi võistlusi.

Laskespordi populariseerimiseks ja parimate laskurite selgitamiseks korraldatakse igal kevadel TRÜ teaduskondade vahelised laskevõistlused. Samuti toimuvad sügiseti ja kevadeti TPI, EPA ja TRÜ vahelised traditsioonilised laskevõistlused.

Järjekordsed laskevõistlused toimusid novembrikuu keskel Tallinnas Mustamäe lasketiirul.

Tehnilised tagajärjed kujunesid järgmisteks:

I koha ja rändkarika võitis EPA võistkond 2497 silmaga 3000 võimalikust. II kohale tuli TPI võistkond 2395 silmaga ja III — TRÜ võistkond 2117 silmaga.

Individuaalselt kolme asendi kogusummas meestele tuli esikohale H. Mahlapuu (EPA) 264 silmaga 300 võimalikust, teisele kohale A. Petuhov (EPA) 262 silmaga ja kolmandale P. Tampere (TPI) 260 silmaga. Naistest oli parim V. Paal (EPA) 240 silmaga. Temale järgnesid M. Tiilmann (TPI) ja H. Robi (TRÜ) vastavalt 222 ja 220 silmaga.

Naistest osutusid parimaiks lamades H. Robi 92 silmaga, põlvelt M. Käsper (TPI) ja püstiasendis V. Paal vastavalt 76 ja 79 silmaga.

Kui võrrelda neid tagajärgi eelmiste võistluste tagajärgedega, siis võib öelda, et EPA laskesportlased on teinud suure töö oma spordimeisterlikkuse tõstmisel. Ka ülikooli võistkond näitas üldiselt paremaid tagajärgi kui kevadel, kuid laskurite tulemused on siiski madalad.

Neil võistlustel täitsid EPA laskuritest II järgu nõuded 4 laskurit, III järgu nõuded 5 ja ainult üks pidi leppima noortejärguga. TPI laskuritest täitsid II järgu nõuded 2, III järgu 6 ja noortejärgu üks, järgunormi ei täitnud üks laskur. TRÜ võistkonnast ei suutnud III järgu nõudeid täita ükski laskur, noortejärgu täitsid 8 laskurit, 2 laskurit ei saavutanud sedagi.

Tekib küsimus: millest on tingitud nii madal laskespordi tase TRÜ-s?

Esmajoones annab end tunda organiseerimatus. ALMAVÜ juurde pole organiseeritud teovõimelist laskeringi. Seega puudub täiel määral laskesportlaste juurdekasv, ühtlasi ei toimu ka järgusportlaste ettevalmistus. Järjekindla treeninguga, mis on põhimiseks edu aluseks, ei tegelda üldse. Enne võistlusi klopsitakse kiires korras kokku võistkond nendest, kellel on «vana rasva». Teistes kõrgemates õppeasutustes treenivad ja võistlevad võistkonnad ainult dioptersihikutega, TRÜ-s ei leidu aga ühtki dioptersihikut. Ometi on neid võimalik muretseda ALMAVÜ Tallinna laskeklubi kaudu. Samuti oleks soovitav, et õppejõud laskespordi alal ei tegeleks üksnes erialaste tundide andmisega, vaid võtaksid osa ka laskeringi tööst.

Et saavutada häid tulemusi kevadistel teaduskondadevahelistel laskevõistlustel ja edukalt kaitsta oma õppeasutuse au järjekordseil vabariigi kõrgemate õppeasutuste vahelistel võistlustel, ei tohi ettevalmistustega oodata kevadeni, vaid treeningut tuleb alustada juba nüüd. Ühtlasi tuleb meie ülikooli ALMAVÜ organisatsioonil suhtuda oma ülesannetesse vastutusrikkamalt ja luua kõik võimalused laskespordialase spordimeisterlikkuse tõstmiseks ülikoolis.

Ü. Reiman

PAREMINI ORGANISEERIDA TEATRI ÜHISKÜLASTUSI

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilastele korraldatakse sageli RT «Vanemuises» toimuvate etenduste ühiskülastusi. Sellised üritused leiavad üliõpilaste hulgas suurt poolehoidu, mida näitab kasvõi viimane O. Lutsu «Kevade» dramatiseeringu ühiskülastus.

Teatri ühiskülastuste organiseerimises esineb aga siiski veel puudusi, mille likvideerimine aitaks tunduvalt kaasa veelgi suurema huvi tõstmisele niisuguste ürituste vastu.

Suureks puuduseks on teatri ühiskülastuste plaani puudumine. Vähemalt ei tea laiemad üliõpilaste hulgad niisugusest plaanist midagi. Oleks soovitav, et üliõpilasi tutvustatakse teatri üliskülastuste plaaniga

Ühiskülastuste korraldamisel tuleb sageli piletitest puudu. Nii ei saanud «Kevade» etendusele I kursuse eesti filoloogidest pileteid enamus soovijaist. Edaspidi võiks varem kursuste teatrivolinike kaudu välja selgitada pileteid soovivate üliõpilaste arv ja sellele vastavalt organiseerida üks või mitu ühiskülastust. Samuti oleks soovitav üliõpilastega varem teatrivolinike kaudu kokku leppida, missuguseid lavastusi ühiselt külastada.

Kui teatri ühiskülastuste organiseerimisel edaspidi ülalmainitud puudused kõrvaldataks, siis suureneb kahtlemata üliõpilaste huvi ühiskülastuste vastu veelgi.

H. Kään,
I kursuse eesti filoloog

«TRÜ» toimetuselt

Sm. H. Kään tõstatab olulise küsimuse, märkides, et puudub ühiskülastuste plaan. Toimetus ootab TRÜ ametiühingu massilise kultuuritöö sektori (teatri- ja kinosektsiooni esimees L. Kukk) vastust, mida on ette võetud selle ja teiste artiklis märgitud puuduste kõrvaldamiseks?

Sulerelvaga

Keemiaosakonna IV kursuse üliõpilane E. Uustalu ei lõpetanud möödunud õppeaastal kõiki töid orgaanilise keemia praktikumil ja pidi need sooritama käesoleval semestril. Seni pole ta aga tööle asunud ja töötab väga nõrgalt ka füüsikalise keemia laboratooriumis. («TRÜ» erikorrespondendilt).

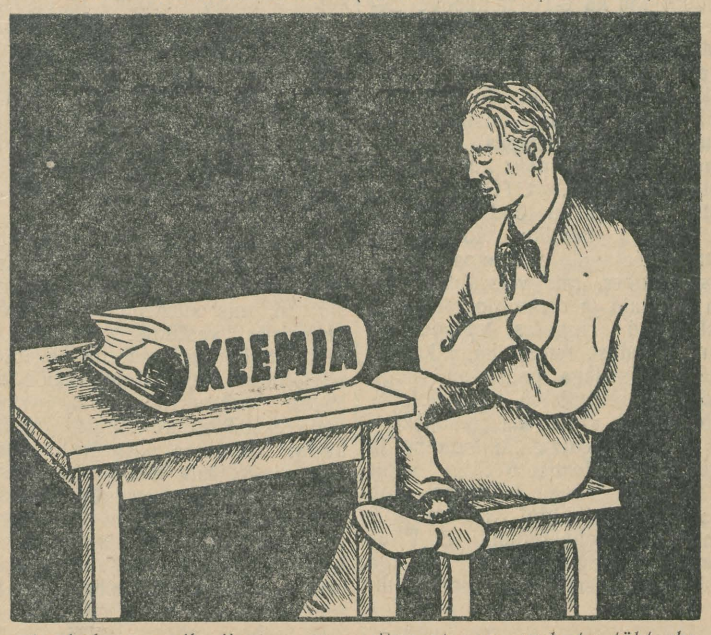

Ära toodud on meil siin
«tudeng» Uustalu.
Õppetöö on talle piin
nagu hambavalu.
Laboris ei käia viitsi,
ehk kui käib, siis tühjaks-tähjaks
oskuslikult aega viidab.
Ennast aga peab ta tähtsaks.
Laiskurile selgitada,
arvame, on ülim aeg —
kui sa tööd ei viitsi teha,
tuleb sul meid jätta maha.
Pole mõtet riigi raha
lausa tuulde pilduda. *Okas*

Kes on teaduskonna teatrivolinik?

Selline küsimus on sageli üles kerkinud esimeste kursuste üliõpilaste hulgas. Vastates sellele küsimusele teatan: teatrivolinikeks on ajaloo-keeleteaduskonnas üliõpilane Ada Ambus (IV kursus), kehakultuuriteaduskonnas üliõpilane Hilda Karu (IV kursus), õigusteaduskonnas üliõpilane Thais Kerner (III kursus), matemaatika-loodusteaduskonnas üliõpilased Helju Kirt ja Silvi Kuuskler (IV kursus) ja arstiteaduskonnas üliõpilane Maret Lember (IV kursus).

Üliõpilasetendustele piletite saamiseks tuleb rühmade teatrivolinikel pöörduda oma teaduskonna teatrivoliniku poole.

L. Kukk,

TRÜ ametiühingukomitee teatri- ja kinosektori esimees

Bibliograafilistest nimestikest TRÜ Pearaamatukogus

(Järg. Algus lehes nr. 29)

Eelmises ülevaates käsitleti üldisi registreerivaid bibliograafiaid. Alljärgnevalt tutvustatakse mõningaid erialaseid bibliograafilisi nimestikke.

Palju abi osutavad materjali otsimisel kahtlemata NSVL Ühiskonnateaduste Akadeemia Pearaamatukogu poolt väljaantud bibliograafilised nimestikud. See raamatukogu avaldab perioodiliselt (kord kuus) ühiskonnateaduste-alaseid bibliograafiaid, mis haaravad nii raamatuid kui ka ajakirjade ja ajalehtede artikleid kõigis keeltes. Materjal nendes on süstematiseeritud väga detailselt ja ülevaatlikult. Nii näiteks sisaldab nimestik «Новая советская литература о науке и научно-исследовательской работе в СССР» järgmisi alajaotusi: Marksismi-leninismi klassikud ja kirjandus nende kohta. Marksismi-leninismi klassikute kujud kirjanduses ja kunstis. Nõukogude teadus võitluses kommunismi ülesehitamise eest. Teadusliku uurimistöö organisatsioon NSVL-s. Teaduslikud kaadrid (siin on näidatud muuseas, kust võib leida kaitstud dissertatsioonide nimestikke). Teadus üksikutes liiduvabariikides. Teaduslikud kongressid, konverentsid, diskussioonid, ekspeditsioonid jne.

Samuti on väga detailselt süstematiseeritud teised sama raamatukogu poolt väljaantavad bibliograafilised nimestikud, nagu näiteks: «Новая советская литература по философии, «Новая советская литература по истории, археологии», «Новая советская литература по литературоведению» ja teisi. Pedagoogiliste Teaduste Akadeemia annab välja neli korda aastas bibliograafilist nimestikku «Литература по педагогическим наукам» mis sisaldab raamatuid, ajakirjade artikleid ja tähtsamaid ajalehtede artikleid pedagoogika alalt vene keeles ning põhilisi pedagoogilisi töid NSVL rahvaste keeltes. Materjal on korraldatud süstemaatiliselt. Iga üksik number sisaldab abiregistreid.

Meditsiinilise Kirjanduse Kirjastuse väljaandel ilmub jooksvalt «Советское медицинское реферативное обозрение» mis jaguneb üksikute alade järgi mitmeks eriväljaandeks, näiteks tervishoiu ja meditsiini ajaloo, kurortoloogia, füsioteraapia, onkoloogia, kirurgia, normaalse ja patoloogilise füsioloogia, biokeemia, farmakoloogia, üksikute haiguste (silma-, kurgu-, nina-, sisehaiguste jt.) jne. kohta. Need väljaanded sisaldavad lühireferaate tähtsamatest trükis avaldatud teaduslikest töödest (raamatutest, kogumike ja ajakirjade artikleist). Aasta kohta ilmuvad autorite- ja aineregistrid.

Nõukogude Liidus ilmunud põllumajandusalasest kirjandusest annab Teaduslik Põllumajanduse Keskraamatukogu välja jooksvalt (10 numbrit aastas) bibliograafilisi nimestikke «Сельскохозяйственная литература СССР», mis registreerivad venekeelset põllumajandusalast kirjandust, nii raamatuid kui ka ajakirjade artikleid. Materjal on süstematiseeritud väga detailselt.

Üleliiduline Väliskirjanduse Raamatukogu annab jooksvalt välja süstemaatilisi ajakirjade artiklite nimestikke teadusalade kaupa, süstemaatilisi referatiivseid ajakirju erialade järgi jt. bibliograafilisi nimestikke.

Peale jooksvate bibliograafiliste nimestike on ilmunud bibliograafiaid, mis haaravad tähtsamat kirjandust mõnelt teadusalalt. Nii ilmus 1952. a. H. Maçuев, «Советская художественная литература и критика 1938—1948», mis on mõeldud eriteadlastele ja on seetõttu väga täielik.

Edasi on ilmunud loodusteaduste ajaloo kohta NSVL Teaduste Akadeemia toimetusel nimestik: «История естествознания: Литература, опубликованная в СССР» (1917—1947), mis haarab Nõukogude Liidus antud ajavahemikul ilmunud kirjandust loodusteaduste ajaloo alalt. Materjal nimestikus on süstematiseeritud üksikute teadusharude järgi ja varustatud abiregistritega. NSVL Teaduste Akadeemia toimetusel on ilmunud veel niisugused nimestikud, nagu «Химия в изданиях Академии Наук СССР» I k. 1926—1930; II k. 1931—1935, ja «Геология в изданиях Академии Наук» (1930—1937).

NSVL Teaduste Akadeemia Raamatukogu annab välja bio-bibliograafilisi nimestikke üksikute teadlaste kohta, mis sisaldavad lühikese kokkuvõtte teadlase elust ja tegevusest, tema tööde loetelu kronoloogilises järjestuses ja tema kohta käivad tähtsamad teosed. See bio-bibliograafiline sari jaguneb teadusalade kaupa seeriateks, näiteks bioloogiliste teaduste, keemiliste teaduste, tehniliste teaduste jne. seeriad.

Moskva Loodusuurijate Seltsi ja NSVL Teaduste Akadeemia V. L. Komarovi nimelise Botaanika Instituudi toimetusel ilmub suurem bio-bibliograafiline leksikon «Русские ботаники», mis annab tähtsamate vene ja nõukogude botaanikute tööde loetelu ja lühikesi andmeid nende elust ja tegevusest. Sõnastikust on ilmunud neli köidet, kuni täheni «К» («Клоз»).

Mitmed NSV Liidu suuremad raamatukogud (NSVL Riiklik V. I. Lenini nimeline Raamatukogu jt.) annavd välja bio-bibliograafilisi nimestikke tähtsamate kirjanike kohta, kus on loetletud antud kirjaniku tööd ja põhilisemad teosed tema kohta. Samuti avaldavad nad soovitusnimestikke teatud teema või küsimuse kohta, mis sisaldavad lühikese sissejuhatuse ja põhilise ning kõige aktuaalsema kirjanduse antud teemal. Sellised soovitusnimestikud ilmuvad ühiskondlik-poliitilistel, populaarteaduslikel ja kirjanduslikel teemadel. Nendes nimestikkudes loetletud teosed või artiklid on tavaliselt varustatud annotatsioonidega.

Peale bibliograafiliste nimestike leidub TRÜ Pearaamatukogus veel hulgaliselt teatmeteoseid, kust võib saada vajalikke andmeid ja leida põhilist kirjandust üksikisikute või konkreetsete küsimuste kohta. Tähtsam neist on «Suur Nõukogude Entsüklopeedia», millest on ilmunud 19 köidet. Teistest uutematest teatmeteostest võiks mainida käesoleval sügisel ilmunud «Краткий политический словарь», «Юридический словарь» jt.

Väga tähtsateks abivahenditeks materjali otsimisel on mitmesugused registrid ajakirjade aastakäikude või kogutud teoste juurde. Suurimat tähtsust omab V. I. Lenini kogutud teoste 4. väljaande juures antud alfabeetiline register, mis näitab, missuguses kogutud teoste köites leidub üks või teine V. I. Lenini teos või artikkel. V. I. Lenini teoste märksõnaline register on olemas ainult 3. ja 2. väljaande juurde, kuna 4. väljaande märksõnaregister on alles koostamisel.

Käesolev ülevaade ei haara kaugeltki kõiki TRÜ Pearaamatukogus leiduvaid bibliograafilisi nimestikke ja teatmeteoseid. Selle ülevaate eesmärgiks on näidata mõningate tähtsamate ja uuemate nimestike ja leksikonide varal võimalusi teaduslikuks tööks vajaliku kirjanduse leidmiseks. Selleks, et põhjalikumalt tundma õppida teatmekirjandust ühe või teise teadusala kohta, peab tutvuma raamatutega kohapeal. Pearaamatukogu korraldab üliõpilasgruppidele ülevaateid bibliograafilisest materjalist vastavalt nende erialale. Nii on igal aastal antud ülevaateid bibliograafilise materjali kohta kirjanduse, ajaloo jt. erialade üliõpilastele. Käesoleval aastal on Pearaamatukogus bibliograafiliste materjalidega tutvunud ka üksikud ÜTÜ ringid (ajalooring, farmaatsiaring). Üliõpilaste kasvav huvi bibliograafiliste nimestike vastu näitab, et nad ei piirdu enam ainult juhendaja poolt antud materjalidega, vaid otsivad ka iseseisvalt täiendavat kirjandust oma teema kohta, mis omakorda kajastub kursuse-, diplomi- ja teiste tööde kvaliteedi tõusus.

E. Kudu,

TRÜ Pearaamatukogu bibliograaf

Möödunud nädalal

Reedel, 20. novembril toimus TRÜ ÜTÜ kirurgiaringi koosolek, kus ettekandega «Leukotsüütide fagotsütoosi sõltuvus erinevatest määramismeetoditest» esines VI kursuse üliõpilane O. Tootson. Ettekanne oli väga huvitav ja kutsus esile laialdase diskussiooni.

H. Vaarik

* * *

Laupäeval, 21. novembril organiseeris ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo-osakonna I kursuse komsomoligrupp oma kursuse üliõpilastega külaskäigu kunstimuuseumi. Muuseumis tutvuti V. Klimašini teostega ja näitusega «Nõukogude Liit — rahu kindel kants».

M. Tänava

Toimetaja E. Ertis

TRÜ Spordiklubi teateid

Seltsimehed uisusportlased ja hokimängijad!

Reedel, 27. novembril k. a. kell 19 toimub sportmängude kateedri ruumides V. Kingissepa tn. 19 TRÜ Spordiklubi uisutamissektsiooni asutamiskoosolek.

Päevakorras on ettekanne eeloleva talispordihooaja perspektiividest uisuspordi alal ja sektsiooni presiidiumi valimine.

*

Puhkepäeval, 29. novembril kell 13 on TRÜ kehakultuuriteaduskonna auditooriumis V. Kingissepa tn. 19 TRÜ õppejõudude-teenistujate kehakultuurikollektiivi asutamiskoosolek.

Kehakultuurihuviliste õppejõudude-teenistujate osavõtt tingimata vajalik.

*

Reedel, 27. novembril kell 20 toimub TRÜ kehakultuuriteaduskonna auditooriumis TRÜ Spordiklubi ujumissektsiooni üldkoosolek.

Kõigil ujumissektsiooni liikmetel osavõtt kohustuslik.

MB 04217 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3266

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (204) Reedel, 4. detsembril 1953. a. VI aastakäik

Nõukogude rahva konstitutsioon

5. detsembril 1953. a. tähistavad nõukogude rahvad sotsialistliku demokratismi sügavatele põhimõtetele rajaneva NSV Liidu konstitutsiooni 17. aastapäeva.

Marksism-leninism lähtub sellest, et konstitutsioonid väljendavad endas alati teatud reaaalseid ühiskondlikke suhteid, reaalset klassijõudude vahekorda ühiskonnas ja muutuvad koos ühiskondlike suhete muutumisega.

NSV Liidus toimusid ajavahemikul 1924. aastast, s. o. esimese konstitutsiooni vastuvõtmise ajast, kuni 1936. aastani sügavad muutused ühiskondlikus ja riiklikus korralduses. Seoses sotsialismi võiduga kõigis rahvamajanduse harudes, ekspluataatorlike klasside likvideerimisega, tööliisklassi, talurahva ja intelligentsi põhjaliku muutumisega, rahvaste sõpruse ja vennaliku koostöö tugevnemisega ühtse liitriigi süsteemis, kujunes vajadus teha tõsine samm edasi nõukogude konstitutsiooni arengus.

5. detsembril 1936. a. kinnitas erakorraline VIII Üleliiduline Nõukogude Kongress uue konstitutsiooni projekti. Konstitutsioon oli sellega vastu võetud.

NSVL konstitutsioon lähtub sotsialismi võidu tõsiasjast NSV Liidus.

Ta fikseerib fakti, et Nõukogude riik on tööliste ja talupoegade sotsialistlik riik, kusjuures ta poliitiliseks aluseks on mõisnike ja kapitalistide võimu kukutamise tulemusena võrsunud ja tugevnenud töörahva saadikute nõukogud. Kogu võim NSV Liidus kuulub linna ja maa töörahvale nõukogude kaudu.

Konstitutsioon määritleb Nõukogude Liidu majandusliku alusena sotsialistliku majandussüsteemi ja tootmisriistade ning -vahendite sotsialistliku omanduse, mis on kindlustatud kapitalistliku majandussüsteemi likvideerimise, tootmisriistade ja -vahendite eraomanduse kaotamise ja inimese teise inimese poolt ekspluateerimise hävitamise tulemusena.

NSV Liidu konstitutsioon lähtub internatsionaalsuse printsiibist. Kodanike üheõiguslus, sõltumata nende rahvusest ja rassist, on kõigil ühiskondliku elu aladel vankumatuks seaduseks, kusjuures naisel on võrdsed õigused mehega.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei suunava ja juhtiva osa NSV Liidus fikseerib konstitutsiooni § 126, milles öeldakse, et NLKP on töörahva eesmine väesalk tema võitluses sotsialistliku korra kindlustamise ja arendamise eest, ning töörahva kõigi, nii ühiskondlike kui ka riiklike organisatsioonide juhtiv tuumik.

Meie konstitutsioon mitte ainult ei fikseeri kodanike õigust tööle, puhkusele, ainelisele kindlustusele, haridusele jne., vaid näitab ka, millega on kindlustatud nende elluviimine.

Nõukogude kodanike õigust haridusele kindlustab üldine kohustuslik algharidus, tasuta 7-klassiline haridus, kõrgemate koolide väljapaistvaile õpilastele riiklike stipendiumide andmise süsteem, emakeelne õpetus koolides, töörahvale tehastes, sovhoosides, traktorijaamades ning kolhoosides tasuta tootmis-, tehnilise ja agronoomilise õpetuse organiseerimine. NSV Liidu rahvamajanduse arendamise 1951.—1955. a. plaan näeb ette ülemineku üldisele keskharidusele lähemal ajal.

Hoolitsust hariduse edendamise eest iseloomustab ka see, et ainuüksi käesoleval aastal kulutatakse Nõukogude Liidus haridusele üle 62 miljardi rubla.

Nõukogude inimesed kasutavad aktiivselt neile konstitutsiooniga antud õigust haridusele. Õppijate arv NSV Liidus ulatub 57 miljonini, kõrgemates õppeasutustes õpib seejuures enam kui 1,5 miljonit inimest, mis ületab poolteisekordselt kõigi Lääne-Euroopa riikide kõrgemate õppeasutuste õppijate üldarvu. Nõukogude Eestis on kodanliku ajaga võrreldes üliõpilaste arv kasvanud kolmekordseks; praegu õpib Eesti NSV-s iga 10 000 elaniku kohta ligikaudu 90 noort kõrgemais õppeasutustes.

Õiguse kindlustamine haridusele omab NSV Liidu arengus määratu suurt tähtsust. Võrreldes sõjaeelsega on meil spetsialistide arv suurenenud enam kui 2,2 korda. Ka Tartu Riikliku Ülikooli lõpetajate arv on pidevalt kasvanud. Kui 1945. a. ei ulatunud TRÜ lõpetajate arv sajani, siis 1953. a. lõpetas meie ülikooli ainuüksi 328 statsionaarset üliõpilast, vaatamata sellele et TRÜ endiste põllumajandusalaste teaduskondade baasil on loodud uus kõrgem õppeasutis — Eesti Põllumajanduse Akadeemia.

Stalinlik Konstitutsioon pöörab kodanike põhiõiguste kõrval vajalikku tähelepanu ka põhikohustustele. NSV Liidu iga kodanik on kohustatud konstitutsioonist kinni pidama, ausalt suhtuma ühiskondlikesse kohustustesse, austama sotsialistliku ühiselu reegleid, hoidma ja tugevdama sotsialistlikku omandit. Isamaa kaitsmine on iga nõukogude kodaniku püha kohus. Kodumaa reetmist karistatakse seaduse täie rangusega kui kõige raskemat kuritegu.

NSVL konstitutsioon määrab kindlaks demokraatliku valimissüsteemi: üldise, ühetaolise ja otsese valimisõiguse salajase hääletamise alusel kõigisse töörahva saadikute nõukogudesse.

Nõukogude riigi arengu praegusel etapil, ajal, kus on üles tõstetud põllumajanduse edasiarendamise ja rahva materiaalse elutaseme tõstmise pakilised ülesanded, avalduvad meie konstitutsiooni üllad põhimõtted eriti eredalt. See on aluseks nõukogude sotsialistliku seaduslikkuse tagamisele ja riikliku distsipliini kindlustamisele, milleta ei oleks võimalik ka eespoolmainitud suurte ülesannete teostamine.

Nõukogude noorsool on õigus haridusele, tööle ...

Nõukogudemaal on kõigile kodanikele loodud avarad võimalused nii õppimiseks kui ka tööks. Iga noor võib endale valida eriala, mis talle on kõige südamelähedasem. Tahab ta saada arstiks, pedagoogiks, meremeheks, inseneriks, agronoomiks või kombaineriks, võib ta astuda vastavasse kutsekooli või kõrgemasse õppeasutusse ja talle on kindlustatud tema armastatud elukutse.

Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus aitavad igati kaasa meie noorsoo soovide täitumisele, meie kultuuri ja hariduselu pidevale tõusule. Käesoleva viisaastaku lõpuks viiakse meie maal juba osaliselt ellu kohustuslik keskharidus. Kümned tuhanded keskkoolilõpetajad siirduvad kõrgematesse õppeasutustesse. Juba praegu ulatub üliõpilaste arv meie maal üle poolteise miljoni.

Ka Tartu Riiklikus Ülikoolis tihenevad üliõpilaste read aastaaastalt. Kui 1944/45. õppeaastal õppis meil 858 statsionaarset üliõpilast, siis 1952/53. õppeaastal oli üliõpilasi meie ülikoolis juba 2099. Tuleb arvesse võtta ka seda, et rea endiste ülikooli teaduskondade baasil loodi Tartus teinegi kõrgem õppeasutus — Eesti Põllumajanduse Akadeemia.

Iga aastaga suureneb ka nende arv, kes lõpetavad Tartu Riikliku Ülikooli, siirdudes ellu kvalifitseeritud spetsialistidena. Nii oli 1946/47. õppeaastal lõpetajaid 143, 1952/53. õppeaastal aga juba 328. Enam kui 800 nõukogude töötajat omandab praegu kõrgemat haridust meie ülikooli juures kaugõppe teel.

Üha suuremat tähelepanu omistatakse ka teadusliku kaadri ettevalmistamisele. Selleks on meie kõrgemate õppeasutuste juurde moodustatud kõigi erialade järgi aspirantuur. Ainult Tartu Riikliku Ülikooli juures teeb praegu ettevalmistusi teaduste kandidaadi teadusliku kraaadi omandamiseks 30 noort ülikooli lõpetanut, kelledest on kujunemas meie teadusliku kaadri väärikas järelkasv.

Omandanud spetsialisti kutse ülikooli või aspirantuuri lõpetamise järel, on kõigile noortele kindlustatud töökoht nende poolt valitud erialal.

Meie noortel ei tule läbi elada mitte midagi sellist, mis peavad läbi tegema kapitalistlike maade töölisperekondadest pärinevad noored. Kapitalistlike maade noorte rõõmutule lapsepõlvele vajutab oma pitseri majanduslik viletsus. Järgnevad viletsad, sageli tervistohustavad noorukiaastad, mil raske töö kõrval omandatakse kesk- ja harukorril ka kõrgem haridus. Siis ootab neid aga enamasti tööpuudus. Meil asendub see kõik lapsepõlve rõõmukülaste pioneerilaagritega, avarate võimalustega kesk- ja kõrgemais õppeasutustes õppimisel, kindlustatud töökohaga spetsialisti kutse omandamise järel.

Meie kõrgema haridusega spetsialiste ootab lai tööpõld pedagoogina kesk- või kõrgemates õppeasutustes, arstina nõukogude töötajate tervise eest hoolitsevais asutustes, eriteadlastena meie maa tehastes ja ettevõtetes, teadusliku töötajana meie teaduslikes uurimisasutustes.

Avarad võimalused õppimiseks ja tööks ei ahendu, vaid laienevad pidevalt. Suurte sammudega kommunismile lähenev ühiskond loob selleks üha paremad võimalused — kindlustab kõigile õiguse haridusele, tööle, õnnelikule elule.

A. Metsa

Õpin arstiks

Juba algkoolis valmis mul otsus — saada arstiks. Olin kindel, et nõukogude võimu päevil see minu unistus on täiesti teostatav.

Milliseks oleks kujunenud mu elu kodanliku võimu päevil? Perekonnas oli neli last, majapidamisel poolteist hektarit põldu. Minu väljavaated olid — kümneaastaselt karja ja edasi teenijaks kulakutallu.

Nõukogude võimu kehtestamine Eestis päästis mind sellest saatusest. Stalinlik Konstitutsioon võimaldas mu vanemal vennal astuda Tallinna Polütehnilisse Instituuti, õel lõpetada keskkool ja minul asuda õppima TRÜ arsteaduskonnas.

H. Tüvi

... ja puhkusele

Veel paar kiiret pilku saatjatele, ja rong viib puhkajad Moskvasse, viib Kaukaasia mäeaheliku nõlvadele, Musta mere kivisele rannikule, viib Karpaatide lähistele, Baltimere lainetest uhutud rannaliivale, viib Karjala karmi kargusse, Türgi mägiradade lähedusse — Abastumani, viib Võsule ja Käsmu, põhjatuultest sitkunud meremändide vahele, viib Pärnusse ja Haapsallu — vastu puhkusele.

Nii muretult ja uljalt võib vaid nõukogude töötaja ja üliõpilane veeta puhkust, veeta majanduslikke raskusi tundmata, veeta nii, kuidas talle vaja. Laialdane ametiühingute võrk võimaldab kultuurselt kasutada konstitutsiooniga tagatud õigust puhkusele.

Järjest kasvavad nõudmised tuusikutele sanatooriumidesse, puhkekodudesse, suvistele matkadele. Nõudmiste suurenedes kipub mõnigi soov jääma sooviks, kuid NLKP XIX kongressil vastu võetud otsused tagavad lähemate aastate jooksul selle küsimuse täieliku lahendamise.

Laiendatakse olemasolevaid sanatooriume, puhkekodusid, pioneerilaagreid, ehitatakse juurde uusi, ikka nõuetekohasemaid. Teaduslikult kasutatakse muda, tervisevett, päikese tervendavat toimet, lähtudes teaduse seisukohtadest. Sanatooriumide juures töötab rida uurimisinstituute ja laboratooriume, iga ettevõetud ravikuur võib järgneda vaid hoolikale uurimisele. Turistide marsruutide nimestikud täienevad ikka uute ja uute marsruutidega.

Laste puhkuse eest hoolitsemisest jutustavad kaunimatesse paikadesse rajatud pioneerilaagrid, jutustavad arvud laagrite kasvust ja mahutavusest, jutustavad need päikesest, veest ja mängudest karastunud lapsed ise, nende talvine õppeedukus.

Meie ülikooli pere on rea nõukogude aastate jooksul kasutanud ligi 800 sanatooriumi-, ligi 2000 puhkekodu- ja 200 turismipääset, lapsed 400 pioneerilaagripääset.

Käesoleval aastal üksi viibis pioneerilaagris 70 last, puhkekodus üle 100 töötaja ja üliõpilase, ning sanatooriumis 50. On korraldatud rida ekskursioone Moskvasse, Leningradi, Riiga ning NSV Liidu teistesse tähtsamatesse ja kaunimatesse paikadesse.

Töötajad ja üliõpilased on puhkeajal turismimatkadel tutvunud kodumaa ajalooliste mälestusmärkidega, võitlusväljadega ja üleöö kerkivate linnade ning tehaste-vabrikutega. On külastatud kommunismi suurehitusi, nähtud vete ohjeldamisest tulenevat viljakust, konstitutsiooni elustavat ja loovat jõudu nii töös kui ka puhkuses.

H. Tera

Tõeline puhkus

Nõukogude Liidu konstitutsioon on kindlustanud igale kodanikule õiguse puhkusele.

Kogesin seda tõelist hoolitsust inimese eest käesoleva aasta kevadel, viibides ühes Ukraina NSV sanatooriumis. Sain täiesti tasuta tuusiku ning ametiühingu poolt toetust sõiduks. Sanatooriumis olid haigete jaoks loodud kõige paremad võimalused puhkamiseks. Haiged olid pideva arstliku kontrolli all.

Sanatooriumis viibijad moodustasid paljudest rahvustest ning erinevatest maakohtadest pärinevate inimeste kirju pere, mis oli liitunud seltsimehelikuks kollektiiviks. Eredalt paistis siin silma Nõukogudemaal valitsev rahvaste sõprus. Omandasin sanatooriumist unustamatuid muljeid.

E. LEPIK,
ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane

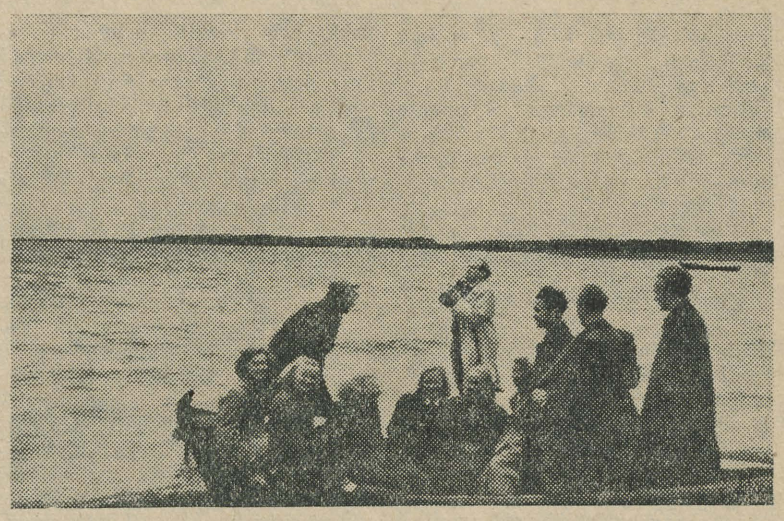

Pildil: Rühm geograafiaosakonna üliõpilasi väljasõidul Kagu-Eestisse.

Fr. R. Kreutzwaldi juubeli eel

Kolmapäeval, 2. detsembril algas Tartu Riiklikus Ülikoolis Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünniaastapäevale pühendatud ÜTÜ ajaloo ja keeleteaduse osakonna teaduslik konverents.

Konverentsi avas ajaloo-keeleteaduskonna dekaan dotsent E. Laugaste.

Ettekandega «Fr. R. Kreutzwald ilukirjanikuna» esines ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi liige A. Siibak. Teemal «Kirjanduslikud küsimused Fr. R. Kreutzwaldi kirjavahetuses» kõneles sama ringi liige H. Peep. Fr. R. Kreutzwaldi pedagoogilistest vaadetest kõneles ÜTÜ loogika-psühholoogia ja pedagoogika ringi liige M. Päärsoo.

Konverents jätkub laupäeval kell 12 auditooriumis nr. 5.

Pühapäeval toimuvad ettekanded algusega kell 12 auditooriumis nr. 5.

ÜTÜ Nõukogus

ÜTÜ nõukogu koosolekul 18. novembril kuulati ära ÜTÜ ajalooringi juhatuse (esimees sm. J. Vendla) aruanne töö kohta käesoleval semestril. Selgus terve rida olulisi puudusi juhatuse senises organisatsioonilises tegevuses. Juhatus polnud töötanud kui kollektiivne juhtimisorgan, tema tegevus oli plaanipäratu, osa juhatuseliikmeid (populaarteaduslike loengute organiseerija, laualehe toimetaja jt.) polnud seniajani veel üldse tööle asunud, ringi liikmete arvestus, eriti nooremate kursuste osas, oli korrast ära. Kõige selle tulemusena hakkas töödistsipliin kogu ringis lonkama, mille vastu aga juhatus ei suutnud midagi ette võtta.

ÜTÜ nõukogu juhtis tähelepanu kõigile neile puudustele ja kohustas ÜTÜ ajalooringi juhatust lähema aja jooksul muutma oma töö plaanipäraseks, rakendama kõik juhatuseliikmed tööle ning võitlema töödistsipliini tugevdamise eest ringis.

Analoogilised vead ja puudused esinesid ka ÜTÜ vene kirjanduse ringi (esimees sm. L. Konovalov) ja vene keele ringi juhatuse (esimees sm. Z. Mesjatseva) töös. ÜTÜ ajaloo ja keeleteaduse osakonna nõukogu ja teaduskonna komsomoliorganisatsiooni büroo abiga on kõik mainitud puudused nüüd likvideeritud. Seejuures tuleb eriti alla kriipsutada ÜTÜ ajalooringi töö tunduvat paranemist.

A. Liim

Pedagoogiliselt praktikalt keskkoolides

Möödunud laupäeval lõppes TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilastel kolm nädalat kestnud pedagoogiline praktika Tartu keskkoolides, mis kujunes viimaseks tuleprooviks enne riigieksameid, nelja aasta jooksul omandatud erialaste teadmiste ja rakendamise oskuse kontrolliks. Eesti filoloogide rühm teostas praktika Tartu III ja V Keskkoolis.

Juba mitu nädalat enne praktika algust viidi pedagoogilise praktika juhendaja van.-õpetaja G. Laugaste poolt läbi mitu instrueerimiskoosolekut, toimusid sissejuhatavad loengud pedagoogika kateedri õppejõududelt, ELKNÜ Tartu linnakomitee sekretärilt, koolide aineõpetajatelt jt.

Vajalike eelteadmistega varustatud, siirdusid 9. novembri varahommikul kõik praktikandid oma koolidesse täie teadlikkusega eelseisvate ülesannete vastutusrikkusest ja ühtlasi ootusärevusega südames: kuidas tulen toime eelseisva tööga, millised võimed pedagoogi elukutseks peituvad minus?

Esimesel praktikapäeval kuulasid praktikandid kooli direktori, vanempioneerijuhi, konsomoliorganisatsiooni sekretäri ja ühe klassijuhataja vestlusi, mis tutvustasid üliõpilasi kooli struktuuri ja õppeplaanidega, viisid kontakti pioneeri- ja komsomolitööga, aineringide ja klassivälise tööga.

Järgnevatel päevadel jälgiti aineõpetajate tunde, analüüsiti neid igakülgselt, püüti hoolega tungida kõigisse õpetamiskunsti üksikasjadesse, et varsti juba ise õpetajana klassidesse siirduda ning aktiivses praktikas rakendada oma võimeid ja teadmisi.

Pingsas töös — püüdes anda oma parima ja juhindudes vanemate pedagoogide kogenud tähelepanekutest ja metoodiku-juhendaja väärtuslikest näpunäidetest — saavutasid praktikandid õpilaste ees kiiresti autoriteedi ning praktikaaeg möödus sisukalt ja huvitavalt.

Kogu praktika vältel kuulas iga praktikant 16 näidistundi aineõpetajate juures, külastas 45—50 kaaspraktikandi tundi ja andis ise 8—10 harjutus- ja eksamitundi. Peale selle viis iga praktikant oma klassis läbi ühe või kaks klassijuhatajatundi.

Iga päev, iga tund koolis tõi uusi kogemusi, järk-järgult vabaneti esialgsetest puudustest ja 19. nov. võisid edukalt sooritada esimesed eksamitunnid praktikandid Karelson, Kristian ja Märtman.

Suure tähtsusega igale praktikandile pedagoogilis-metoodilises ettevalmistuses olid tundide arutelud, kus üksikasjaliselt analüüsiti iga antud tunni metoodilist, sisulist ja kasvatuslikku külge, noore õpetaja esinemist, keeletarvitust, klassi aktiviseerimise oskust jne.

Eriti hea esinemisega ja ained põhjaliku tundmisega paistsid praktikal silma üliõpilased kommunistlikud noored Esta Lepik ja Arne Siibak. Eeskujulikke tunde andsid ka O. Niinemägi, Ü. Tonts, H. Alla, S. Soosaar, H. Siibak, E. Turu, E. Hiedel jt.

Aktiivselt võtsid praktikandid osa ka ühiskondlikest, klassi- ja koolivälise töö üritustest (juhendajad sm. Kurm ja Põldvere). Viidi läbi kultuurhommikuid, lastevanemate lektooriume, teatri- ja kino ühiskülastusi, klassi komsomoligrupi koosolekuid, anti välja kooli seinalehte jne. Õnnestunumateks tuleb pidada O. Niinemäe ja S. Soosaare poolt läbi viidud klassi lahtisi komsomolikoosolekuid (esimene viidi läbi seoses A. Perventsevi teose «Au noorest east» arutelu ga, teine seoses Stalinliku Konstitutsiooni päevaga).

Pedagoogiline praktika näitas üliõpilasi-praktikante töötahtelise ja kohusetundliku kollektiivina nii oma ainealases kui ka ühiskondlikus töös. Pedagoogiline praktika näitas ühtlasi ka lünki meie senises õppetöös, millede edaspidiseks vältimiseks peab ajaloo-keeleteaduskond otsustavaid samme astuma. Kui praktikantide kirjandustundide sisulise tasemega võis enam-vähem rahule jääda, siis ei saa seda kaugeltki väita keeletundide kohta, mis näitab, et sel alal ülikoolis omandatud teadmised on väga puudulikud. Peaaegu iga praktikandi keeletunnis esines suuremaid või väiksemaid sisulisi eksimusi, vigade läbilaskmist õpilaste harjutustes ja vastustes, orienteerumatust näidetes. See näitab, kui vähe on ülikoolis osutatud tähelepanu praktilise keele õpetamisele. Mainitud puudustest hoolimata püüdsid praktikandid anda oma töös maksimaalse ning ka tulemused olid vastavad.

Lõppenud pedagoogiline praktika rikastas meid paljude väärtuslike kogemustega, näitas, milline avar tööpõld ootab ülikooli lõpetajaid, kes kavatsevad pühenduda inimkonna suurima ajastu pedagoogi, nõukogude õpetaja kutsele.

L. Märtman

TRÜ ametiühinguorganisatsioonis

20. novembril toimus TRÜ ametiühinguorganisatsiooni II konverents. Konverentsil tehti kokkuvõte ametiühingukomitee tegevusest möödunud aastal ning püstitati ülesanded uueks tegevusaastaks.

Aruandega esines ametiühingukomitee esimees sm. Sorrok.

Analüüsides ametiühingukomitee tööd märkis aruandja, et õppe- ja teadusliku töö parandamise alal on saavutatud hinnatavaid edusamme. On tõusnud õppetöö ideelis-teoreetiline tase, paranenud eksamisessiooniks ettevalmistumine, on tehtud märkimisväärset tööd üliõpilastele nõuetekohaste õppimistingimuste loomise ning õppedistsipliini parandamise alal. Tänu õppeprotsessi vältel organiseeritud arvukatele tootmisnõupidamistele õppetöö ideelis-teoreetilise taseme tõstmise küsimustes on tunduvalt tõusnud loengute ja praktiliste tööde läbiviimise ideoloogiline ning kasvatuslik ase. Märgatavalt on paranenud üliõpilaste iseseisva töö organiseerimine.

Suureks puuduseks õppetöös oli aga selle ebaõige planeerimine mõnede teaduskondade poolt eksamieelsel perioodil, samuti eksamisessiooni käigus. Nii näit. pidid ajaloo-keeleteaduskonna vene filoloogia II kursuse üliõpilased sageli enne eksameid viibima loenguil kella 8—20-ni. Matemaatika-loodusteaduskonnas ei pööratud vajalikku tähelepanu ajajaotusele eksamisessiooni planeerimisel.

Õppetöö õige ja otstarbekohase planeerimise kindlustamiseks tuleb õppeplaan eelnevalt läbi arutada laiendatud tootmisnõupidamisel, millest võtavad osa ühiskondlike organisatsioonide esindajad.

Suuremat tähelepanu tuleb pöörata ka eksamisessiooni ettevalmistamisele ja vajalike tingimuste loomisele selle edukaks kulgemiseks.

Poliitkasvatusliku töö osas on märgata mõningaid edusamme. Partei XIX kongressi materjalide ja J. V. Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tundmaõppimiseks organiseeriti 38 seminarigruppi nii õppejõudude kui ka üliõpilaste seas, mis põhiliselt täitsid oma ülesande.

Edukalt on töötanud ka ülikooli spordiklubi, kuigi viimase tööd häirib tublisti vajalike spordibaaside puudumine linna territooriumil.

Lõpuks analüüsis aruandja saavutusi ja puudusi elamu-heaolu, töökaitse ja ohutustehnika, töölisvarustuse, sotsiaalkindlustuse ja massilise organisatsioonilise töö alal.

Aruandele järgnesid elavad sõnavõtud.

Konverentsi lõppedes võeti vastu otsus, milles kajastuvad eeloleval aastal ees seisvad suured ülesanded.

P. Luigaleht

Toimub jahisektsiooni aruande-valimiskoosolek

Möödunud aastal moodustati TRÜ spordiklubi juurde ülikooli jahisportlaste tegevuse paremaks organiseerimiseks jahindussektsioon.

Aasta jooksul on jahindussektsioon kasvanud 20-liikmeliseks. On korraldatud jahikäike Käärikule Praagale ja mujale, mistõttu on kasvanud ka ülikooli jahisportlaste spordimeisterlikkus. Jahialaste teadmiste tõstmiseks organiseeris sektsiooni juhatus jahisportlastele kinolektooriumi, kus seni on demonstreeritud kaks jahisporti käsitlevat filmi koos vastavate loengutega.

Ülikooli jahispordisektsiooni töö edasiseks parandamiseks ja möödunud aasta töö kokkuvõtete tegemiseks toimub 8. detsembril algusega kell 18 kehakultuuriteaduskonna võimlas (V. Kingissepa tn. 19) jahisektsiooni aruande-valimiskoosolek, millest peale jahisektsiooni liikmete on soovitav osa võtta kõigil jahispordihuvilistel. Pärast koosolekut demonstreeritakse filmi.

Konsultatsioon

Seminar on üliõpilaste teadusliku töö kooliks

Üliõpilaste iseseisva teadusliku töö oskust arendatakse partei ja valitsuse juhiste kohaselt kõigi võimalike vahenditega. Loengute konspekteerimine ja töö raamatuga, ÜTÜ ringide ja teaduslike sessioonide referaadid, diplomitööd jm. on juba meie ajalehes käsitlemist leidnud. Kõigi nende iseseisva töö liikide hulgas on veel üks — teaduslik seminar, mille edukas kujundamine eeskätt otsustab, kas meil kursuse- ja diplomitööde kaudu õnnestub viia üliõpilased sellise teadusliku töö sooritamise astmeni, mis õigustab neile ülikooli lõpetamisel eriteadlase kvalifikatsiooni omistamise.

Seminar erineb korraldamise ja muu poolest eri teadusaladel ja on võimatu anda ühtseid reegleid nende jaoks, pealegi kui seni oma me juhendeid vaid ajalooteadusliku seminari korraldamise kohta. Seminar, nagu see on kujunenud ajalookateedritel, tuginedes aastate jooksul omandatud kogemustele ja nõukogude juhtivate metoodikute (akad. Kosminski, Skazkin jt.) juhistele, jaguneb nooremate kursuste seminariks ja vanemate kursuste eriseminariks. Seminar, mida korraldatakse profileerivate (NSVL ajaiugu, üldine ajalugu jm.) praktiliste tööde raamides, seab eesmärgiks marksistlik-leninliku metodoloogia abil teatava teema läbitöötamise, ilma et autoritelt nõutakse omapoolsete uudisseisukohtade juurdelisamist teaduse poolt seni saavutatule. Neid seisukohti aga nõutakse eriseminaritöö koostajalt.

Seminari korraldamise põhilisemaks ülesandeks on üliõpilasrühma aktiviseerimine ja temast ühiseid eesmärke taotleva kollektiivi kujundamine. Seda eesmärki tuleb silmas pidada seminari korraldamise kõigil faasidel. Ettevalmistava faasi tähtsamaks küsimuseks on probleemi valik, mis võimaldab raskuse poolest enam-vähem võrdsete teemade püstitamist vastavalt üliõpilaste arvule. Probleemi püstitamisel on vaja silmas pidada seda, et see haaraks mingit olulist kursuse sõlmpunkti. Mittesoovitavaks peab arvama mõnede õppejõudude praktikat määrata teemad ilma probleemipärase seostamiseta, sest see kahandab kollektiivse töö organiseerimise võimalusi seminaris. Antud probleem ja selle teemad ei peaks korduma lähema 3—4 aasta jooksul.

Seminari programmi kinnitamisega kateedri poolt algab seminari organiseerimisfaas. Seoses sellega olgu märgitud, et meie kogemuste järgi ei tohi seminarirühm ületada 12—15, eriseminarirühm 10 inimest, sest vastasel korral jääb seminaritööde ettevalmistusaeg liiga lühikeseks ja võib tekkida raskusi rühma kollektiiviks kujunemisel. Koos valitud teemaga antakse üliõpilastele teada ka kirjanduse nimestik, mis koosneb: 1) marksismi-leninismi klassikute töödest (täies ulatuses), 2) algallikaist (vaid eriseminaris enam-vähem täies ulatuses) ja 3) erialasest kirjandusest (eriseminaris — võimaluse järgi täielikult, seminaris — 2—3 erialast uurimust). Seminari algfaasi istungeil tuleb nõukogude juhtivate metoodikute eeskujul läbi viia marksismi-leninismi klassikute suunavate seisukohtade läbiarutamine ühise arutluse korras üliõpilaste aktiivsel osavõtul. Esimese aasta seminaris tuleks organiseerida ka näitlik algallika analüüs ühe (lisa-) teema piirides. Algfaasi istungeil tuleb erilist rõhku panna rühma aktiviseerimisele eelseisva ühise töötamise eesmärgil. Seal määratakse tööde valmimise ja arutluse kalendrilised tähtajad, millest on vaja rangelt kinni pidada (ka tööde arutluse järjekorrast). Samuti tehakse kindlaks oponeerimise ja protokollimise järjekord üliõpilaste kõrvalkohustusena seminari raamides.

Algfaasi istungitele järgneb seminaritööde ettevalmistamise ja koostamise faas. Selle eduka kulgemise üks eeldusi on jõukohase ülesande andmine üliõpilastele seminaritöö teema näol, nii et ta suudaks 1—1½ kuu jooksul koostada iseseisva teadusliku töö ilmega viimistletud kirjaliku referaadi. Et vältida liigkirjutamist ja toormaterjali esitamist, oleme kindlaks määranud seminaritöö keskmise suuruse. Üliõpilaste abistamiseks ja töö kulgemise jälgimiseks tavatseme määrata kolm plaanipärast konsultatsiooni (esimene — teema ja kirjanduse läbitöötamise suunamiseks, teine — algallikate läbitöötamiseks ja kolmas — viimistlemiseks ja lõpliku plaani kindlaksmääramiseks). Peale selle määrame päevad lisakonsultatsioonide läbiviimiseks. Konsultatsiooni peamise põhimõttena tuleb kinni pidada seisukohast, et mitte anda üliõpilastele valmislahendusi küsimuste otsustamisel, vaid suunata neid süvenevale kirjanduse kasutamisele lahenduse leidmiseks. Oma ülesandeid konsultatsioonifaasis võib õppejõud vaid siis lugeda lahendatuks, kui selle tulemusena saadakse õigeaegselt vähemalt rahuldav seminaritöö.

Tööde valmimisega võib asuda seminari viimase faasi — arutlusistungite korraldamisele. Kuna referaadi ettelugemine ei võimalda küllaldasel määral rühma aktiviseerida ühiseks arutluseks, siis oleme sellest loobunud ja teinud kõigile üliõpilastele kohustuseks nädalase vaheaja jooksul töö esitamisest arutluseni referaat hoolikalt läbi töötada ja teha märkusi sõnavõtu jaoks arutlusistungil. Selle ülesande teostamist on vaja eriti algajate seminaris juhendada ja kontrollida. Oponendil (eriseminaris eriti esimesel oponendil) lisandub sellele tutvumine referaadi kirjanduse põhiseisukohtadega, et ta suudaks hinnata seminaritööd nii sisu kui ka vormi poolest. Veelgi suurem on juhendava õppejõu osa. Isiklike kogemuste järgi on seminaritöö läbitöötamiseks vaja 5 ja eriseminaritöö puhul 10 tundi pingsat tööd. Nii ette valmistunud, võib täie kindlusega asuda arutlusistungi läbiviimisele, milleks seminaris planeerime 1—2 tundi ja eriseminaris 2—3 tundi. Eriseminaride istungid on ajaliselt määratud loengute graafikuga. Seminari puhul loen isiklikult ainuõigeks mitte hajutada seminariistungid kogu aastale, vaid koondada nad kevadsemestril teatavale vaheajale, mille jooksul jäävad loengud ära. Istungi algul anname eriseminaris sõna referendile töö põhiseisukohtade esitamiseks. Järgneb oponendi sõnavõtt, seejärel rühma liikmete seisukohavõtud ja õppejõu täiendavad märkused, mis peavad välja selgitama töö paremused ja puudused. Väiksemate rühmade puhul on loomulik, et oma seisukoha esitaksid kõik rühma liikmed, suuremates rühmades peab aga saavutama kõigi valmisolekut seda teha. Mõnes rühmas tuleb võidelda tendentsi vastu vaikimisega kinni katta töö puudusi ja samuti vältida püüdu mitte tunnistada töö paremusi. Arutlus peab lõppema õppejõu hindava seisukohavõtuga töö suhtes, milles peavad lahendust leidma ka kõik vaidlustel lahtiseks jäänud küsimused. Arutluskoosolekute kriitika kohaselt ümbertöötatud seminaritöö kujuneb meie praktikas kursusetööks või ÜTÜ ringi referaadiks. Eriseminaritööde baasil kujundatakse meil pärast temaatilisi laiendusi diplomitööd.

Töö seminaride läbiviimise alal pole meil leidnud küllaldaselt tähelepanu ja hindamist. Meie rõhuvas enamuses noor õppejõudude kaader vajab sel alal juhendamist ja ergutamist diskussioonide ja konverentside korraldamise teel. Eriseminaride ettevalmistamist ei tunnistata meil veel teaduslikuks tööks, kuigi on teaduseharusid, kus ühe eriseminari kirjanduse tiitlite arv ulatub sadadesse. Sellise kirjanduse läbitöötamine nõuab õppejõu kogu õppetöös vaba aja 1—2 semestri jooksul ja see töö on vaieldamatult teaduslik töö. Seminaritöid alahindavad ka koormusi normeerivad määrused, mis nähtub kas või sellest, et konsultatsioone nendega seoses ei ole ette nähtud. Ometi on konsultatsioonid kõige produktiivsemad. Sama alahindamist näeme ka väheses tähelepanus algallikate publitseerimisele meie kirjastuste poolt. Eriti raske on seisukord algallikate publikatsioonide ja nõukogude erialase kirjanduse kasutamise osas meie ülikoolil, sest meie raamatukogudes puudub praktiliselt peaaegu täiesti nõukogulik kirjandus, mis on ilmunud enne 1940—45. aastat. Abonemendi kasutamine selle kirjanduse hankimiseks on hädavahend, millest ammugi oleks aeg üle saada.

J. Madisson

Toimetaja E. Ertis

VASTUSEKS KRIITIKALE

Otsustati tõhustada kontrolli

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» k. a. 30. oktoobri numbris ilmunud artikkel «Üliõpilaste elamiskultuur kõrgemale tasemele» vastas tõsioludele. Artiklis märgitud puudused on võimalikuks saanud administratsiooni nõrga kontrolli ja üliõpilaste ükskõikse suhtumise tõttu elamiskultuuri.

Nimetatud artikkel arutati läbi ühiselamuid teenindava kollektiivi poolt, kusjuures otsustati kõvendada kontrolli, eriti artiklis mainitud tubade üliõpilaste suhtes.

Ühiselamute administratsiooni esindajad ja TRÜ arst teostavad iga nädal kontrolli kõigis ühiselamutes. Võetakse tarvitusele kõik vajalikud abinõud selleks, et tõsta üliõpilaste elamiskultuur kõrgemale tasemele.

J. Kaldvee,
ühiselamute juhataja

* * *

Vastuseks ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» 27. novembril ilmunud artiklis «Elamiskultuur kõrgemale tasemele» avaldatud kriitikale teatab TRÜ Aia tn. ühiselamu üliõpilasnõukogu, et artiklis toodud faktid arutati läbi nõukogu koosolekul ja leiti, et nad põhijoontes vastavad tõsioludele.

Ühiselamu nõukogu otsustas pühendada edaspidi suuremat tähelepanu sisekorra küsimustele. Sisekorrareeglid on üliõpilastele tutvumiseks välja pandud. Üliõpilasele Mustallikale ja toa nr. 149 kollektiivile (üliõpilased Närska, Muller, Babkovitš ja Sedotov) tegi nõukogu märkuse sisekorrareeglite rikkumise pärast.

Toa nr. 124 kollektiivi kohta tehtud kriitika on ebatäpne ja põhineb arusaamatusel.

Aia tn. ühiselamu üliõpilasnõukogu

MB 04114 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3357

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (205) Reedel, 11. detsembril 1953. a. VI aastakäik

FR. R. KREUTZWALDI JUUBELI EEL

Üliõpilaste teaduslikult konverentsilt

2., 5. ja 6. detsembril toimus Üliõpilaste Teadusliku Ühingu ajaloo-keeleteaduse osakonna nõukogu poolt organiseeritud üliõpilaste teaduslik konverents meie rahvusliku kultuuri ühe väljapaistvama esindaja Friedrich Reinhold Kreutzwaldi 150. sünniaastapäeva tähistamiseks.

Konverentsi ette valmistades püstitas ÜTÜ ajaloo-keeleteaduse osakonna nõukogu eesmärgi — anda konverentsi korraldamisega omapoolne panus Fr. R. Kreutzwaldi juubeliürituse õnnestumiseks, samuti tuua esile uusi mõtteid ja seisukohti Fr. R. Kreutzwaldi pärandi uurimisel. Konverentsi sisulise taseme tõstmiseks lähtuti ringidevahelise koostöö printsiibist — siia planeeriti töid ajaloo, eesti kirjanduse ja rahvaluule, eesti keele ning loogika-pedagoogika-psühholoogia ringist.

Konverentsi kolmel istungil kuulati ära kokku 10 ettekannet, istungitest võttis osa ligikaudu 250 inimest. Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude kõrval viibis siin rohkesti külalisi ka väljastpoolt ülikooli — Tartu Õpetajate Instituudist, ENSV Teaduste Akadeemia Riiklikust Kirjandusmuuseumist, Tartu keskkoolidest ja mujalt.

Parimate ettekannetena tuleb esile tõsta Jaan Toomla uurimust «Fr. R. Kreutzwaldi kaastööst «Talurahva Postimehele», «Eesti Postimehele» ja «Sakalale»», Ellen Veskisaare ülevaadet «Kalevipoja sängidest» ja Ingrid Sarve tööd «Rahvapärane fraseoloogia Fr. R. Kreutzwaldi loomingus». Kõiki neid ettekandeid iseloomustas probleemikäsitluse selgus, ideeline tugevus, autoripoolsete kriitiliste hinnangute rohkus ja julgus.

Kindlasti tuleb tugevate hulka lugeda ka Harald Peebu sõnavõttu kirjanduslike küsimuste kohta Fr. R. Kreutzwaldi kirjavahetuses. Puudusena tuleb aga märkida hinnangute vähesust aine käsitluses, mille põhjustas ilmselt teema liiga suur ulatus.

Liiga laialdased teemad osutusid otseseks takistuseks üliõpilaste S. Aunula ja M. Päärsoo tööde maksimaalsele mõjulepääsemisele («Fr. R. Kreutzwaldi «Kalevipoja» ajalooline ideestik» ja «Fr. R. Kreutzwaldi pedagoogilised vaated»).

Oma refereeriva, hinnanguvaese iseloomu tõttu jäi suhteliselt kahvatuks E. Tedre küllaltki suurel materjalihulgal põhinev ettekanne «Fr. R. Kreutzwaldi populaarteaduslik tegevus».

Esinenud puudujääke ettekandeis oleks saanud vältida, kui osakonnanõukogu oleks konverentsi ettevalmistamise käigus pidanud tihedamat sidet tööde autoritega ja neid vajaduse korral abistanud.

Veel üks organisatsiooniliselt negatiivne fakt on see, et konverentsi programmi vaadates võis jõuda järeldusele, nagu kehtiks esinejate suhtes teatav «hariduslik tsensus». Tõepoolest — kõik tööd olid neljandate ja viiendate kursuste üliõpilastelt. Ei ainustki isegi kolmanda kursuse üliõpilase tööd, rääkimata nooremate kursuste üliõpilastest!

Sedagi oleks osakonnanõukogu pidanud varem märkama. Kahtlemata kannatas ettekannete ebanormaalse jaotuse tõttu nooremate kursuste üliõpilaste osavõtt konverentsi tööst üldse.

Millised on tähtsaimad järeldused Kreutzwaldi-konverentsist? Seda võib lugeda põhijoontes kordaläinuks: anti värskeid hinnanguid Kreutzwaldi pärandile, tõstatati uusi probleeme jne. Ent kogu töö Fr. R. Kreutzwaldi pärandi läbitöötamisel on alles algjärgus. Siin juubeliga seoses toimunud elavnemine ei tohi jääda kampaanialikuks. On vaja, et konverentsil edukalt esinenud autorid (J. Toomla, I. Sarv jt.) töötaksid oma ettekannete juures edasi, samuti on tarvilik uute jõudude kaasatõmbamine Kreutzwaldi pärandi uurimisse.

ÜTÜ ajaloo-keeleteaduse osakonna nõukogu peab oma edasises töös tuginema kogu teaduskonnale, kaasa arvatud ka nooremate kursuste üliõpilased, peab üha enam süvendama ringidevahelist loovat koostööd kui efektiivset vahendit uute jõudude kaasatõmbamine ulatuslikumate teaduslike probleemide lahendamisel. Need abinõud aitavad oluliselt kindlustada osakonna veelgi edukamat esinemist kevadisel ÜTÜ VIII teaduslikul konverentsil.

T. Huik
A. Liim

Pildil: Fr. R. Kreutzwaldi mälestuseks püstitatud mälestussammas Rakveres.

Paremini organiseerida kunstilist isetegevust teaduskondades

Meie maal on noortele avatud kõik teed enda igakülgseks arendamiseks. Soodsate õppimistingimuste kõrval on kõrgemates õppeasutustes loodud suurepärased võimalused ka kunstilise isetegevuse viljelemiseks, mis iga aastaga võtab üliõpilasperes üha enam hoogu. Sellest jutustavad ka meie ülikooli iga-aastased kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatused, millest mõnes teaduskonnas on üliõpilased osa võtnud 100%-liselt. Sellest jutustavad ka meie üliõpilaskooride edukad kontsermatkad nii meie oma vabariigis kui ka vennasvabariikidesse.

Kuid isetegevusliku töö organiseerimisega meie ülikoolis pole siiski kaugeltki kõik korras.

Üliõpilaste puhkeaja kasulikul ja aktiivsel veetmisel omab suurt tähtsust asjaolu, kuidas on kunstiline isetegevus organiseeritud just teaduskondades, milline on ettekannete ideoloogiline ja poliitiline tase, kuidas viiakse läbi puhkeõhtuid, millega üldse tegelevad teaduskondade isetegevuskollektiivid.

Teatavasti viiakse järgmisel semestril ülikoolis läbi VI kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaad. Seega peaks olema õigustatud arvamine, et praegu käib igal kursusel, igas teaduskonnas hoogne ettevalmistus olümpiaadiks.

Milline on aga tegelik olukord?

Matemaatika-loodusteaduskonnas (kultuuriorganisaator Veldre) ei tegutse peale naisansambli ühtki isetegevusringi. Selline olukord valitseb teaduskonnas juba teist aastat. Sm. Veldre, olles ise komsomolibüroo kultuurisektori juhataja, pole läbi viinud ühtki nõupidamist osakondade kultuuriorganisaatoritega. On tõenäoline, et ta üldse ei tunnegi neid. Veelgi halvem on olukord õigusteaduskonnas (kultuuriorganisaator Hiob), kus isetegevuslaste arvu võib üles lugeda ühe käe sõrmedel, kõnelemata ringide tööst. Hiljuti korraldati õigusteaduskonna I kursuse üliõpilaste initsiatiivil teaduskonnaõhtu. Kava, mille pikkus oli umbes 10 etteastet, oli läbi vaadatud kursuse hooldaja-õppejõu ja komsomoliorganisatsiooni poolt. Õhtu käigus aga suudeti anda vaid kaks (!) ettekannet. Tekib küsimus, milline oli üldse selle õhtu eesmärk, tema kasvatav iseloom ja kus olid ametiühingu- ja komsomolibüroo, kes lasksid sellist õhtut üldse läbi viia.

Mõnevõrra paremini läheb töö kehakultuuriteaduskonnas, kus on juba loodud olümpiaadi orgkomitee ja kus komsomoli- ja ametiühingubüroo tunnevad huvi üliõpilaste vaba aja kultuurse veetmise vastu.

Ametiühingukomitee massilise kultuuritöö komisjoni tööplaan sisaldab rohkesti häid üritusi, on ette nähtud rida teaduskondade õhtuid, üliõpilaste kohtumisi Stalini preemia laureaatidega jne., kuid seni pole vastava komisjoni esimees sm. Kilk kõige vähematki ette võtnud plaani elluviimiseks. Nii oli kavas asutada septembrikuul ülikoolis segakoor. Esimene nimetatud koori kontsert oli planeeritud 20. detsembrile k. a., kuid üliõpilased ei tea sellest veel midagi, kuigi koor peaks koosnema just nendest.

Teatri üliõpilasetendused (ülikooli teatrivolinik sm. L. Kukk) on seni kulgenud korrapäraselt, kuid soovida jätab piletite jaotamine teaduskondade vahel. Nii on eriti matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilased sageli jäänud piletiteta.

Kunstiline isetegevus on kommunistliku kasvatuse üks tähtsamaid vorme. Meie ülikoolis pole aga seda ala kasutatud veel küllalt teadlikult, küllalt aktiivselt. Meil on veel harulduseks sisukad õhtud, kus korraldatakse viktoriine, kus esitatakse satiiri ja huumorit ühiskondliku elu mitmesugustelt aladelt. Klubi juures töötavad praegu rahvatantsu-, näite- ja deklamaatorite ring, estraadiorkester, nais- ja meeskoor. On vaja, et klubi vastavate sektorite juhatajad ning klubi ringides töötavad üliõpilased aitaksid teaduskondades ellu kutsuda samasuguseid aktiivselt töötavaid kunstilise isetegevuse ringe.

Kahtlemata on massilise kultuuritöö elustamisel meie ülikoolis tähtis materiaalne baas. Juba pikemat aega, kuid igasuguse tagajärjeta, räägitakse estraadiorkestrile uute pillide muretsemisest või vanade korrastamisest. Seniajani on need nõuded jäänud paberile. Ka puhkpilliorkestril puudub rida pille, mistõttu pole saadud alustada harjutusi.

Ametiühingukomitee hoolitseb vähe nootide muretsemise eest, mistõttu ei ole võimalik uuendada, mitmekesistada ja laiendada repertuaari. Sellest tingituna toimub kava koostamine teaduskondades isevooluliselt ja sageli ebaõnnestunult. Repertuaari puudumisest on tingitud ka asjaolu, et seniajani pole suudetud nõuda kõigi õhtute muutmist temaatiliseks, mis tagaks õhtute kõrge ideelis-poliitilise taseme.

Me peame saavutama, et kunstilise isetegevuse tase meie ülikoolis mitte ei langeks, vaid tõuseks. Selleks peavad komsomoli- ja ametiühingukomitee kontrollima ja juhendama kunstilise isetegevuse organisatsioonilist tööd, nõudma, et sel alal tegutsevad üliõpilased täidaksid oma ülesandeid täie kohusetundega. Me peame tegema kõik selleks, et VI kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaad viidaks läbi kõrgemal ideelis-poliitilisel tasemel kui kõik eelmised.

NÄITUS FR. R. KREUTZWALDI JUUBELI PUHUL

Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünniaastapäeva puhul korraldatakse TRÜ Pearaamatukogus ulatuslik näitus. Näituse väljapanekute hulgas väärivad erilist tähelepanu kirjaniku teoste väärtuslikud esitrükid. Nii eksponeeritakse näitusel «Kalevipoja» esimene trükk, mis ilmus Õpetatud Eesti Seltsi toimetistes ajavahemikul 1857—1861, samuti «Kalevipoja» rahvaväljaanne, mis ilmus Kuopios aastal 1862. Kõrvuti nendega eksponeeritakse ka eepose väljaanded vene keeles, NSV Liidu rahvaste keeltes ja võõrkeeltes (saksa, inglise, prantsuse, ungari, itaalia jt.). Esitrükke on näitusel veel kirjaniku teistest teostest, nagu «Viru lauliku laulud», «Sipelgas» I ja II, «Maailm ja mõnda, mis seal sees leida on», «Viina-katk» jt. Samuti on näituse väljapanekute hulgas terve rida Kreutzwaldi artikleid keeleteaduse, rahvaluule, etnograafia jt. aladelt. Ühe tähtsama osa näitusest moodustab Kreutzwaldi õpinguaastate periood Tartu ülikoolis. Selles lõigus on fotosid tema tähtsamatest õppejõududest ja kaasüliõpilastest, samuti on esitatud siin rida fotokoopiaid mitmesugustest dokumentidest, mis on säilinud Kreutzwaldi üliõpilasaastatest.

Kogu näituse väljapanekud on esitatud kronoloogilises järjestuses, kusjuures kirjaniku elust ja tegevusest on antud rohkesti pildimaterjali.

R. Jõks

Rohkem tähelepanu töötajate ideoloogilisele kasvatamisele

Töötajate ideoloogilise kasvatamise alal on suur ja vastutusrikas osa täita parteilisel propagandal, mida tehakse kõigi teiste vormide kõrval ka parteilise hariduse võrgu kaudu.

Töö algusest meie ülikooli parteiharidustöö võrgus on möödunud juba enam kui kaks kuud. Millised on siis selle töö tulemused, eelkõige just poliitringide ja -koolide osas?

Tuleb märkida, et ringides läbiviidava töö edukus, küsimuste sisukus ja asjalik arutamine olenevad peamiselt sellest, kuidas propagandistid valmistuvad õppuste läbiviimiseks, milline on õppuse metoodiline külg ja lõpuks ka sellest, kuidas kuulajad on õppematerjali läbi töötanud.

Kui võrrelda üksikute ringide tööd, siis võime näha vägagi erinevaid pilte, mis on tingitud peamiselt sellest, kuivõrd tõsiselt üks või teine propagandist suhtub oma ülesannetesse.

Üldiselt võib rahule jääda poliitringi tööga, kus propagandistina töötab sm. J. Kull. Et sm. Kull valmistub hoolikalt igaks õppuseks, siis on ta suutnud ringis luua küsimuste asjaliku arutamise õhkkonna. Puudusena tuleks märkida vahest ainult seda, et üksikud ringi liikmed ei võta veel alati aktiivselt osa küsimuste arutamisest. Nende seltsimeeste aktiivsuse arendamisele peaks propagandist pöörama senisest rohkem tähelepanu.

Hoopis teistsugune on olukord poliitringis, kus propagandistina töötab sm. K. Tamm. Siin torkab silma ringi liikmete vähene aktiivsus küsimuste arutamisel. Nii näiteks vastas 26. novembril eelmise õppuse materjalide läbiarutamisel propagandisti poolt ülestõstetud küsimustele peamiselt üks ringi liikmetest (sm. Kreis), ülejäänud kuulajaist andsid ainult üksikud ühesõnalisi vastuseid. Seejuures kuuluvad ringi koosseisu aga töötajad, kes on suutelised hästi vastama.

Milles seisab ringi liikmete vähese aktiivsuse põhjus?

Olulises osas andis sellele küsimusele vastuse uue materjali esitamine propagandisti poolt. Kuna sm. Tamm ei olnud õppuseks ette valmistunud, siis kujunes uue materjali esitamine lihtsalt partei ajaloo lühikursusest ümberjutustamiseks, mis seisis avatult lektori ees. Selline töömeetod loomulikult ei ärata ringi liikmeis huvi ja toob kaasa õppusest osavõtjate aktiivsuse languse. Ringi liikmed ootavad propagandistilt mitte ettevalmistamatut, igavat ja raamatulikku juttu, vaid sisukat ja elavat ettekannet arutlusel oleva probleemi kohta.

Täiesti rahule ei saa jääda ka poliitkooli propagandisti sm. Lehari tööga. Nii näiteks piirdus ta 30. novembril toimunud õppusel uut materjali esitades peamiselt vastava peatüki ümberjutustamisega õpikust «Abiks poliitkooli kuulajaile». Seda võivad aga kuulajad isegi lugeda. Peale selle jäi ettekanne terve rea küsimuste osas pinnapealseks (näiteks sotsialistliku võistluse küsimuses jne.). Puudusena tuleb märkida ka seda, et ettekandes ei valgustatud päris õigesti küsimust rahvahulkade, partei ja üksikisikute osast ajaloos. Sm. Lehari kui vilunud propagandist saaks nimetatud vigu vältida, selleks aga on tarvis senisest rohkem tähelepanu pöörata õppuseks ettevalmistumisele.

Kokkuvõttes tuleb märkida, et ringide töö sisukamaks muutmisel on otsustav osa just õppustele eelneval materjalide läbitöötamisel. Sellele peaksid kõigi ringide propagandistid senisest enam tähelepanu pöörama.

E. Salumaa

TOIMUB LUGEJATE KONVERENTS

Seoses Fr. R. Kreutzwaldi 150. a. sünniaastapäeva tähistamisega korraldab TRÜ Pearaamatukogu 14. detsembril kell 18 lugejate konverentsi Fr. R. Kreutzwaldi «Kalevipoja» kohta.

Arutusele tulevad mitmesugused teemaga seotud küsimused, nagu «Kalevipoja» osatähtsus feodalismivastases võitluses, Fr. R. Kreutzwaldi võitlus tsensuuriga «Kalevipoja» avaldamise pärast jne.

Sissejuhatava sõnavõtuga esineb aspirant Heldur Niit.

Pearaamatukogu ootab konverensist rohket osavõttu ja elavaid sõnavõtte.

Vahetagem iseseisva töö kogemusi

Kuidas valmistan oma kursusetööd

Kursusetöö on tavaliselt üliõpilase esimene iseseisev teaduslik töö. Kursusetööd tehes õpib üliõpilane praktiliselt teadusliku töö metoodikat, töötab läbi erialast kirjandust ja õpib oma juhendaja abiga tegema läbitöötatud materjalide põhjal juba ka mõningaid üldistusi.

Bioloogiaosakonna geneetika-darvinismi eriharu üliõpilased teevad kursusetöid III ja IV kursusel. Peale teaduslike eesmärkide peavad meie kursusetööd koos suvise õppe-menetluspraktikaga andma ka materjali diplomitööks. Seetõttu on kursusetööde sisu loogiliselt seotud ja diplomitöö n. ö. kasvab välja kursusetööde materjalidest. Seetõttu pühendasin oma kursusetöödele maksimaalset tähelepanu, et sellega kergendada tulevikus diplomitöö valmistamist.

Minu III kursuse kursusetöö teemaks oli «Isoleeritud endospermi regeneratsioonivõime». Tutvusin algul kirjanduses olevate andmetega selle küsimuse kohta. Peab aga ütlema, et kirjandusest selle teema kohta võib leida väga vähe. Isoleeritud endospermi kasvatamisel oli saavutanud tõhusamaid resultaate vaid J. S. Modilevski, kes toob ära artiklis «Современное состояние вопроса об энтосперме у покрытосемянных растений в связи с формированием зародыша, семени и плода» oma katsete tulemused maisi isoleeritud endospermiga. Modilevskil õnnestus isoleeritud endospermi kultiveerides saada väga harvadel juhtudel isolatsioonipinnal tekkinud kallusest juurekesi, ühel juhul aga tekkis telg juure ja võrsega, mis kandis rohelist pungakest miniatuursete lehtedega. See taimeke hukkus.

Oma kursusetöö objektideks valisin maisi ja riitsinuse kui hästi väljakujunenud endospermiga taimed. Endospermi varuainete koosseis aga on neil erinev, mis lubab nende kultiveerimisel toimuvaid protsesse hästi võrrelda.

Isoleerimise metoodika oli katsetes sama, millist tarvitas minu juhendaja dotsent O. F. Mihhailov oma katsetes päevalille ja hernega. Isolantide jaoks määrasin ise katsete abil sobivaimad valgustuse-, niiskuse- ja temperatuuritingimused.

Katsete tulemusena veendusin, et taimede-uudikmoodustiste saamine isoleeritud endospermist on väga raske. Siin tuleb arvesse võtta väga mitmesuguseid tingimusi nende tihedas omavahelises sõltuvuses. Maisi juures õnnestus mul küll real juhtudel saavutada kalluse tekkimist, kuid juure tekkimist ei esinenud kordagi. Riitsinuse juures aga ei saavutanud ma sedagi. See ebaedu seletub nähtavasti operatsiooni puudulikult väljatöötatud tehnikaga.

Menetluspraktika ajal jätkasin katseid, kuid uute objektidena võtsin lisaks veel rukki, odra ja nisu. Seejuures suunasin peatähelepanu mitte ainult kultiveerimise metoodikale, vaid ka operatsiooni tehnikale. Kuna teraviljade terised on küllalt väikesed objektid, viisin operatsiooni läbi mitte skalpelli, vaid prepareerimisnõelaga. Uue, täielikuma meetodiga õnnestus mul saavutada kaks esimest uudikmoodustist nisust. Sealjuures aga jätsin ma regeneratsiooni stimuleerimiseks külge kilbikese osakesed, kõrvaldades ainult loote ja osa kilbikest, et vältida võimalikke metoodilisi vigu. Pärast esimeste resultaatide saamist jätsin kõrvale teised objektid ja hakkasin tegelema ainult nisuga.

Suve jooksul opereerisin veel 180 seemet. Sealjuures õnnestus mul saavutada 20 endospermil kalluse tekkimine. 9 juhul aga tekkis isolantidest uus taim — uudikmoodustis. Praegu on mul uudikmoodustisi tekkinud juba tunduvalt rohkem.

Kui võrrelda uudikmoodustisi normaalsete nisutaimedega, näeme, et nende omadused on sageli harilike taimede omadustest tugevasti erinevad. Nii tekib nisuuudikmoodustistel tavalise ühe võrse asemel korraga 2—5 võrset, mistõttu jääb mulje, nagu oleks selline taim juba võrsumisstaadiumis. Hiljem aga hakkab 1—2 võrset teistest kiiremini arenema, teised aga jäävad kasvus maha ja kuivavad ära. Varajasemal arenguperioodil erinevad taimed-uudikmoodustised kontrolltaimedest tunduvalt intensiivsema rohelise värvuse ja elujõulisema välimusega.

Uudikmoodustiste edasise arengu, võrsumise, õitsemise ja järglaste iseloomu kohta on praegu võimatu veel midagi kindlat öelda, kuid võib oletada, et nendel taimedel on oma erisuguse tekkimise tulemusena väga tunduval määral kõigutatud pärilikkus, mis annab võimaluse vastavate kasvutingimustega mõjutades nende juures saavutada huvitavaid uusi vorme. See nähtus on juba kinnitust leidnud dotsent O. F. Mihhailovi töödes «idulehe» — uudikmoodustiste ja isoleeritud idudest kasvatatud taimede juures. Mil määral ta aga kinnitust leiab nisu endospermist saadud uudikmoodustiste juures, seda peavad näitama suvised väliskatsed.

Siiani sooritatud katsete põhjal võib teha aga juba rea järeldusi, ja nimelt:

1. Saadud uudikmoodustised on morfoloogiliselt erinevad normaalsetest taimedest ja nähtavasti omavad kõigutatud pärilikkust.

2. Nisu endospermist saadud uudikmoodustised omavad teoreetilist tähtsust nisu terise osade (kilbikese ja endospermi) funktsioonide uurimisel.

3. Nisu endospermist saadud uudikmoodustiste kõigutatud pärilikkus annab nähtavasti võimaluse selliste taimede varal eksperimentaalselt uurida liikide tekke küsimust.

Kursusetöö tegemise vältel omandatud teadmised ja kogutud faktid võimaldasid mul esineda lühikokkuvõttega oma tööst äsjatoimunud ülikooli teaduslikul konverentsil. Kogutud materjalid lubavad loota ka seda, et ma oma diplomitööga tulevikus tulen toime õigeaegselt. Seetõttu tahan siinkohal soovitada ka teistele üliõpilastele — kursusetöösse tuleb suhtuda täie printsipiaalsusega ja maksimaalse hoolikusega nagu igasse teaduslikku töösse. Vaid sel juhul võime me oma töös saavutada ka maksimaalseid resultaate.

T. Orav,
bioloogiaosakonna geneetika-darvinismi eriharu üliõpilane

KEHAKULTUUR JA SPORT

SÕPRUSKOHTUMINE LENINGRADI KÄSIPALLURITEGA

Möödunud nädalavahetusel toimus TRÜ kehakultuuriteaduskonna võimlas rida sõpruskohtumisi Leningradi käsipalluritega. Külalisvõistkondadeks olid Leningradi Elektrotehnika Instituudi võistkonnad korvpallis ja Leningradi «Spartaki» võrkpallinaiskond.

Laupäeval kohtus LET-i korvpallinaiskond TRÜ esindusnaiskonnaga. Heatasemeline mäng lõppes TRÜ sportlaste võiduga 69:59.

Võistlusõhtu teises mängus saavutas tugevakoosseisuline Leningradi «Spartaki» võrkpallinaiskond kindla võidu TRÜ võrkpallurite üle (3:0).

Õhtu viimases mängus kohtusid LET-i meeskorvpallurid TRÜ esindusvõistkonnaga. Mäng kulges tasavägiselt, kusjuures TRÜ meeskond avaldas südi vastupanu oma nimekale vastasele, võites poolaja 40:38. Teisel poolajal tõi LET-i meeskond väljakule põhikoosseisu ning võitis mängu kindlalt tagajärjega 88:73.

Puhkepäeval kohtus LET-i korvpallinaiskonnaga TRÜ dubleeriv naiskond, saavutades tubli mänguga võidu 50:45. Silmapaistvalt esines TRÜ dubleerivas naiskonnas Selma Multer.

Võrkpallis oli Tartu koondnaiskond sunnitud alistuma Leningradi «Spartaki» naiskonnale 3:1. Õhtu viimases mängus kohtus LET-i korvpalluritega Tartu koondmeeskond. Tartu meeskond demonstreeris kõrgeklassilist korvpalli, võites esimese poolaja 39:29. Teisel poolajal aga rauges tartlaste mänguind ja kohtumine võideti napilt tagajärjega 61:60.

Meie ülikooli käsipallurite võistluskülalisteks eeloleval nädalavahetusel on vennasvabariigi Leedu pealinna Vilniuse võrkpallurid. Sõpruskohtumised toimuvad laupäeval ja puhkepäeval kehakultuuriteaduskonna võimlas V. Kingissepa tn. 19.

N. Veedi,
NSVL meistersportlane

Asutati TRÜ õppejõudude ja teenistujate kehakultuurikollektiiv

Ülikooli õppejõud ja teenistujad moodustavad suure kollektiivi, mille üksikud liikmed on seni harrastanud võrk- ja korvpalli, tennist, suusatamist jne. See näitab kollektiivi nende liikmete õiget arusaamist kehaliste harjutuste harrastamise tähtsusest. Enamik õppejõude ja teenistujaid on aga organiseerimatuse tõttu seni jäänud eemale sellisest aktiivsest puhkusest. Seetõttu tekkis vajadus anda õppejõudude ja teenistujate kehakultuurilisele tegevusele rohkem organiseeritud ilme ja korraldada seda nii, et see haaraks võimalikult laiemaid hulki. Sel otstarbel toimuski 29. novembril õppejõudude ja teenistujate kehakultuurikollektiivi asutamiskoosolek.

Selgitavate sõnavõttudega esinesid koosolekul sm-d B. Võrse, J. Laidvere, H. Gross jt. Püstitati nõue, et kehakultuurialased üritused peavad toimuma võimalikult palju vabas õhus ja et uus kehakultuurikollektiiv peab muutuma esmajärjekorras massiorganisatsiooniks, kuid kasvatama ka VTK-märklasi ja järgusportlasi.

Koosolek valis kaheksaliikmelise kehakultuurikollektiivi nõukogu, kusjuures ametite jagamisel valiti nõukogu esimeheks tuntud sportlane ja ülikooli staadioni direktor sm. R. Lulla.

J. Laidvere

TRÜ DRAAMARINGI ÕHTULT

3. detsembril toimus TRÜ draamaringi korraldusel näidendikatkendite õhtu. Esitamisele tuli katkend A. Kitzbergi draamast «Libahunt» ja katkend O. Lutsu «Kevadest» (P. Maiveli dramatiseeringus).

Publik võttis esitatu soojalt vastu. Kahjuks aga ei suutnud katkend «Libahundist» oma lühiduse tõttu anda küllalt terviklikku pilti noorte näitlejate võimetest. Siiski võib öelda, et Õ. Vasari Tiina küllalt raskes osas ja L. Vellerand Marina püüdsid anda oma parima. Kui ei oleks olnud algul küllaltki pikka (võrreldes katkendi pikkusega) «sisseelamisperioodi», võiks seda esitust pidada väga heaks.

Katkend «Kevadest» oli ulatuselt pikem, kuid jättis dramatiseeringu puuduste tõttu pooliku mulje. Vaatajad tahaksid näidendit näha edaspidi tervikuna.

Kollektiiv esines sel ülevaatusel küllaltki ühtlasena ning tuleb igati kiitvalt esile tõsta RT «Vanemuise» näitleja E. Kaarma tööd ringi juhendamisel.

H. Lepp

Vene keele õpetajate ettevalmistamisest TRÜ-s

Vene keel on meie vabariigi koolides üks tähtsamaid õppeaineid. Nagu nähtub sõnavõttudest ENSV Haridusministeeriumi kolleegiumi koosolekutel, õpetajate nõupidamistel ja ajakirjanduses, ei seisa selle aine õpetamise tase meie koolides siiski vajalikul kõrgusel. Sedasama tõendavad ka iga-aastased sisseastumiseksamid kõrgematesse koolidesse, kus vene keele mitteküllaldane tundmine on kujunenud paljudele komistuskiviks.

Niisuguse asjaolu üheks oluliseks põhjuseks on kahtlemata paljude vene keele õpetajate mitteküllaldane kvalifikatsioon. Sageli õpetavad seda ainet isikud, kes ise seda küllaldaselt ei valda ja ei oma selle õpetamiseks vajalikku metoodilist ettevalmistust.

Meie vabariigi vene õppekeelega koolidel on õnnestunud saada vene keele õpetajaid enam-vähem piisavalt teistest vennasvabariikidest, sellepärast on seal olukord parem. Eestikeelsetele keskkoolidele on seni vene keele õpetajaid ette valmistanud TRÜ vene keele ja kirjanduse osakond.

Kuidas on selle ülesandega toime tuldud?

Vaatleme kõigepealt arvulisi andmeid.

TRÜ statsionaarne osakond on ajavahemikus 1945—1953 andnud umbes poolsada lõpetajat vene keele ja kirjanduse erialal. Kui arvesse võtta, et sellest arvust vaevalt pooled töötavad koolides, siis osutab ülikooli panus sel alal tõesti väikeseks. Ka eeloleval kevadel on sel alal ülikooli lõpetamas ainult 12 üliõpilast. Nii väikese lõpetajate arvu üheks põhjuseks on asjaolu, et vastuvõtu-kontingent vene keele ja kirjanduse osakonda oli liiga väike ja seegi on paljudel puhkudel jäänud täitmata.

Teiselt poolt langeb aga vene keele ja kirjanduse osakonnas lubamatult palju üliõpilasi enne lõpetamist välja. Näiteks 1949. a. sügisel vastu võetud 31 üliõpilasest on praegu viiendale kursusele jäänud ainult 12. Huvitav, et selline asjaolu pole siiamaani rahutuks teinud ei rektoraati ega ka asjaomaseid kateedreid.

Suuri puudujääke on ka ülikooli lõpetanud noorte vene keele õpetajate teadmiste kvaliteedis. Käesolevas artiklis ei tõstatata ülikoolist väljuvate õpetajate pedagoogilis-metoodilise ettevalmistuse küsimust (mida on tehtud korduvalt varem), vaid peatutakse ainult vene keele ja kirjanduse osakonna lõpetajate erialase ettevalmistuse juures.

Selleks, et edukalt õpetada vene keelt keskkoolis, peab vastav isik ise seda keelt laitmatult valdama ja peale selle piisavalt tundma ka eesti keelt. Eesti keele tundmine on tarvilik tõlkeharjutuste lugemisel, sõnatähenduste seletamisel, võrdleva grammatika käsitlemisel, eriti aga klassivälises kasvatustöös. Meie ei kujutle nõukogude koolis õpetajat, kes ei suhtleks pioneeride ja kommunistlike noortega, ei võtaks osa aineringide tööst, ei viiks õpilastega läbi poliitvestlusi jne. Seda kõike saab aga edukalt teha ainult õpilaste emakeeles, s. t. eesti õppekeelega koolides eesti keeles.

Senised vene keele ja kirjanduse osakonna lõpetajad olid enamikus ettevalmistuse saanud eestikeelsetes keskkoolides ja valdasid hästi eesti keelt. Neil oli aga raskusi vene keele omandamisega seevõrra, et seda keelt keskkoolis õpetada. Enamik tuli selle ülesandega pärast tõsiseid pingutusi toime, mõned aga läksidki koolidesse mitte päris kindla vene keele oskusega.

Praegu on aga olukord kujunenud ümberpöörduks. Tänavu pedagoogilisel praktikal olnud üliõpilastest (kes kevadel peaksid ülikooli lõpetama) on enamik lõpetanud vene õppekeelega keskkooli, paljud isegi teistes vennasvabariikides, ja meie ülikoolis neile osaks saanud eesti keele õpetamine pole kindlustanud rahuldavat eesti keele oskust: 12 üliõpilasest valdavad eesti keelt piisavalt ainult 2 isikut (Perlman, Kiivit). Mitteküllaldase eesti keele tundmise tõttu oli paljudel vene keele ja kirjanduse osakonna üliõpilastel praktika ajal eesti koolis suuri raskusi, ja veel suuremad raskused ootavad neid järgmisel aastal ees, kui neil tuleb täiskoormusega teostada õppe- ja kasvatustööd. Kui tunniandja A. S. Puškini luuletuses «К Чаадаеву» sõna «Любовник молодой» tõlgib «noor armuke» ja «свидание» — «kui poiss ja tüdruk lähevad...» jne., mis jääb siis järele Puškini ilusast luuletusest ja — õpetaja autoriteedist! Taolised kurioosumid ei olnud aga kahjuks ainukesed. Veelgi halvema mulje jätsid vene keeles läbiviidud klassijuhatajatunnid (I keskkoolis). Mitmed niisugused üliõpilased tunnevad ise oma puudusi ses suhtes ega tahagi minna tööle eesti õppekeelega koolidesse; nad teevad kõik, et pääseda tööle kas vene õppekeelega koolidesse meie vabariigis või mõnes vennasvabariigis. Kust saavad aga sellisel juhul vene keele õpetajaid eesti õppekeelega koolid? Ja pealegi pole TRÜ lõpetajad saanud metoodilist ettevalmistust tööks vene õppekeelega koolides, mispärast on karta, et nad ka seal satuvad suurtesse raskustesse.

Silmas pidades asjade senist käiku näib, et ülikool ei suuda viie aasta jooksul nende keskkoolide lõpetajaid, kus eesti keelt üldse ei õpetata, eesti keele oskamises nii kaugele viia, et nad eesti õppekeelega koolis rahuldavalt töötada võiksid. Nendele tuleks vene keele ja kirjanduse metoodikatki õpetada kui emakeele metoodikat ja pedagoogilisele praktikale neid suunata vene õppekeelega kooli, väljavaatega valmistada neist õpetajaid venekeelsetele koolidele.

Nendele aga, kes juba keskkoolis on mõnevõrra eesti keelt õppinud, tuleks eesti keele kursust ülikoolis tunduvalt tõhusamaks muuta ja nõudlikkust sel alal tõsta. Metoodikat tuleks neile endiselt õpetada kui vene keele metoodikat mittevene koolis ja suunata neid pedagoogilisele praktikale tingimata eesti õppekeelega koolidesse. Sel juhul võiks nendest loota kõigiti täisväärtuslikke vene keele õpetajaid eesti koolidele.

Seda seisukohta tuleks silmas pidada ka ülikooli sisseastujate värbamiskampaania suunamisel ja vene keele ning kirjanduse osakonna komplekteerimisel.

A. Elango,
TRÜ pedagoogika kat. juhataja

Möödunud nädalal

Filmi „Hõbehall tolm" arutelu

Ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo-osakonna I kursuse komsomoligrupp organiseeris reedel, 4. detsembril filmi «Hõbehall tolm» arutelu.

Sissejuhatava sõnavõtuga esines H. Pärt. Järgnes elav diskussioon, milles avaldati arvamusi nähtud filmi kohta.

M. Tänava

Ülikoolile uus laev

Käesoleval nädalal toodi kohale Tallinna laevatehasest TRÜ-le ostetud uus laev, mis kohandatakse ülikooli töökojas sisevete oludele vastavaks. Laeva hakatakse kasutama õppe- ja teadusliku töö ning turismi edendamise otstarbeks Emajõel, Võrtsjärvel ja Peipsil.

Õ. Luht

Toimetaja E. Ertis

MB 04266 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3405

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (206) Reedel, 18. detsembril 1953. a. VI aastakäik

Eksamisessiooni lävel

Paari nädala pärast algab kõrgemate koolide elus vastutusrikas tööperiood — eksamissessioon. Sellel perioodil tehakse kokkuvõtteid ja antakse aru oma tööst kogu semestri jooksul.

Oleks ekslik arvata, nagu sõltuks eksamissessiooni edu ainult sessiooni enda jooksul või vahetult selle eel tehtavatest pingutustest. Juba mõnda aega on meie ülikoolis püütud joonduda põhimõtte järgi, et eksamissessiooniks valmistumine algab juba semestri esimese päevaga ja kestab kogu semestri jooksul. Mida plaanikindlamalt ja süstemaatilisemalt on korraldatud õppeprotsess tema kõikides lülides (loengud, laboratoorsed tööd, seminarid, konsultatsioonid jne.), seda vähem ärevust ja pinget toob endaga kaasa eksamisessioon ise ja seda paremad on tulemused.

Viimastel aastatel on kõik TRÜ kateedrid ja dekanaadid teinud suuri edusamme õppetöö plaanipärase ja õige korraldamise alal, kuid ikka veel esineb sel alal puudujääke: kus on õppejõud semestri esimestel nädalatel puhkusel, kus pole kaadriteosakond ja rektoraat suutnud uute õppejõudude tööleasumist õigeaegselt vormistada, kus jäävad õppejõudude haiguse ajal nende tunnid asendamata jne. Selle tagajärjel kuhjub semestri viimastele nädalatele lubamatult suur loengute ja seminari-istungite või laboratoorsete tööde koormus.

Käesoleval semestril ei tulnud mõned kateedrid ja dekanaadid toime õppetööks ühtlase plaani koostamisega, mille tagajärjel tõusis mõningates õpperühmades (ajaloo-keeleteadusk. ja matemaatika-loodusteadusk.) üliõpilaste loenguline koormus mõnel päeval 10—11 tunnini.

Üliõpilased küsivad õigustatult, millega on seletatav asjaolu, et sellal, kui teised kateedrid suudavad oma loenguteplaanid realiseerida semestri normaalse kestvuse jooksul, kavatseb dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder jätkata oma loenguid ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilastele veel eksamisessiooni ajal, ehkki peamiselt just selle kateedri huvides lühendati isegi pedagoogilise praktika aega nädala võrra.

Mõnedel erialadel kuhjub õppeplaani ebaotstarbekohase ülesehituse tõttu eksameid ja arvestusi ühele sessioonile liiga palju. Kuigi oleks võimalik loenguvoorude tihendamise teel seda pahet kaunis kergesti vältida, esineb isegi uute õppeplaanide projektide koostamisel ikka veel tendentsi venitada suuremaid kursusi 2-tunniliste voorudena läbi paljude semestrite, tekitades seega nn. paljuainelisust ja eksamite liigrohkust. Ka Kultuuriministeeriumis koostatud tüüpõppeplaanid pole sellest pahest täiesti vabad. Eksamite liiga suure kuhjumise tõttu mõnele semestrile püüavad üliõpilased mõningaid eksameid sooritada ennetähtaegselt, mis aga häirib õppetöö normaalset kulgemist, põhjustab loengutelt puudumisi jne.

Kuivõrd plaanipäraseks meil ka õppetöö ei kujuneks, semestri viimased nädalad muutuvad üliõpilastele ikkagi eriti pingsa töö ajaks. Sellepärast on täiesti õigustatud, et rektoraat, dekanaadid ja kateedrid nendel nädalatel püüavad luua maksimaalselt soodsaid tingimusi tööks.

Meil on kujunenud juba tavaks, et üliõpilastele iseseisvaks tööks määratud ruumid (pearaamatukogu, teaduskondade raamatukogud, õppekabinetid) on eksamisessiooni eel õhtuti kauem avatud. Lisaks nendele on tänavu rida kateedreid rektoraadi ergutusel oma töö- nii ümber korraldanud, et üliõpilased saaksid seal õhtuti töötada.

Kateedrite avamisega üliõpilastele iseseisvaks õppimiseks võib ruumide küsimust esialgu lahendatuks lugeda ja peaksid ära langema kurtmised selle üle, et ühiselamutes on õppimisvõimalused ebasoodsad (millega mõnikord on püütud vabandada lünki üliõpilaste töös).

Kuigi tänavuse eksamisessiooni eel on rektoraadi ja õppeosakonna energiliste sammude tõttu üliõpilaste iseseisva töö olukord kujunenud soodsamaks, ei saa küsimust nende ajutiste vahenditega lõplikult lahendatuks lugeda. Üliõpilaste iseseisva töö tingimuste radikaalseks parandamiseks on vaja kiirustada käsiraamatukogu resp. õpikute osakonna organiseerimisega peahoone otsesesse lähedusse.

Lisaks ruumidele ja õpikutele tuleb üliõpilastele kindlustada ka aeg nende kasutamiseks. Viimased nädalad olid üliõpilastel igasuguste konverentside ja tootmisnõupidamistega niivõrd kuhjatud, et oli üliõpilasi, kellel nädalas ei jäänud ainustki õhtut õppimiseks. Tuleb täiesti tervitada õigusteaduskonna dekaani sm. K. Püssi korraldust, et alates 15. detsembrist on igasugused üliõpilaste üritused, mis ei ole otseselt seotud õppetööga, võimalikud ainult tema igakordsel eriloal.

Mis puutub eksamisessiooni enda läbiviimisse, siis tuleb nõuda rangemat distsipliini niihästi õppejõududelt kui ka üliõpilastelt. Igasugustele eksamitähtaegade omavolilistele muutmistele õppejõudude poolt tuleb teha lõpp. Niisamuti tuleb üliõpilastelt nõuda õigeaegset kohaleilmumist. Suuremates õpperühmades tuleb selleks otstarbeks koostada graafik, mis hoiaks ära närveeriva ootamisaja (peaks kujunema reegliks, et üliõpilasel ei tuleks vastamisele pääsemist oodata üle ühe tunni).

Õppejõududel tuleb tõsta nõudlikkust eksamitel ja teha lõpp liberaalitsemisele, nagu seda on siiani mõnel korral esinenud. Kellelgi ei ole midagi selle vastu, et üliõpilased saavad häid hindeid, kuid neid tuleb saavutada visa ja süstemaatilise tööga, mitte õppejõu haleda südame tõttu.

Üliõpilased võtku põhimõtteks igaks eksamiks valmistuda väga hästi. Seni on mõned eksamile läinud n. ö. «hurraa peale», lootuses, et kui lähebki halvasti, küllap saab luba eksami teistkordseks sooritamiseks. Võetagu arvesse, et edaspidi niisuguseid lubasid antakse üsna piiratult, väga tõsistel erandjuhtudel.

Üldiselt on üliõpilastele loodud kõik eeldused õppida hästi ja väga hästi. Oleneb neist endist, millisel määral nad neid kasutavad.

Rohkem tähelepanu eksamisessiooniks ettevalmistumisele

Kuigi ettevalmistus eelseisvaks eksamisessiooniks kulgeb üldiselt rahuldavalt, esineb siiski veel mõningaid puudusi, mille kiire kõrvaldamiseta võib tekkida häireid eksamisessiooni käigus.

Kõigis teaduskondades tehakse suuri pingutusi, et luua üliõpilastele võimalusi iseseisvaks tööks ka kateedrite juures. Õigusteaduskonnas on kateedrite ruumid avatud üliõpilastele õppimiseks igal tööpäeval kella 12—21-ni, kusjuures on korraldatud alaline valve laborantidest ja aspirantidest. Ajaloo-keeleteaduskonnas on samasugused võimalused loodud tööpäeviti kella 8—20-ni (eesti keele kateeder, soome-ugri kateeder jt.). Kavas on loengulise töö lõppedes eraldada üliõpilastele eksameiks ettevalmistumiseks ka mõned auditooriumid ülikooli peahoones. Samuti on arstiteaduskonnas paljude kateedrite juures organiseeritud võimalused üliõpilastele õppimiseks kella 16—22-ni, kusjuures valvest võtavad siin osa ka õppejõud. Üliõpilaste ühiselamutes valitseb veel ruumipuudus, mille likvideerimine ei ole päevapealt võimalik (spetsiaalsete õppetubade sisseseadmise mõttes), samuti ei jätku õppimiskohti kõigile üliõpilastele ülikooli pearaamatukogus, sellepärast tuleks kateedritel, kus ei ole veel loodud üliõpilastele iseseisva õppimise võimalusi, seda teha. Ühtlasi tuleks õppejõududel propageerida kateedrite ruumide intensiivsemat kasutamist üliõpilaste poolt, näidates neid paremusi, mis on üliõpilaste käsutuses õppekirjanduse, näitliku õppematerjali ja õppejõudude nõuannete näol.

Mõnes kateedris, kus üliõpilased kasutavad maksimaalselt neid võimalusi (anatoomia kateeder, sünnitusabi kateeder jt.), on märgata suurt edu aine omandamisel.

Mõnevõrra raskusi tekitab veel ikka õppekirjanduse vähesus mõnes distsipliinis. Ajaloo-keeleteaduskonnas on tunda puudust isegi marksismi-leninismi klassikute teostest. Paljud kateedrid on püüdnud õppekirjanduse üliõpilastele kättesaadavamaks teha sel teel, et vajalikud õpikud on toodud pearaamatukogust kateedrisse. Mõni õppejõud (dots. A. Uustal) on puuduva õppekirjanduse tellinud eksamisessiooniks isegi Moskva keskraamatukogust. Ka õppejõudude isiklik raamatukogu on alati üliõpilaste kasutada töötamise puhul kateedris. Nii üliõpilastel kui ka kateedrites valvet teostavail õppejõududel ja abiõppepersonalil tuleb hoolt kanda, et raamatuisse ja õppevahendeisse suhtutaks korrektselt (on esinenud raamatute rikkumisi ja õppevahendite loata kaasavõtmisi).

Üheks tähtsaks õppetöö vormiks, eeskätt õppeaine omandamise kontrollimisel, on konsultatsioon. Paljudes kateedrites on konsultatsioonid võetud kateedri tööplaani ja neid viiakse korrapäraselt läbi kogu semestri vältel. On aga ka veel kateedreid, kus konsultatsioonid planeeritakse vahetult eksamisessiooni eelsele ajale. Üliõpilased ilmuvad neisse konsultatsioonidesse puudulikult ettevalmistatuna ja pahatihti kujunevad niisugused konsultatsioonid lihtsalt mikroloenguiks ega täida oma ülesannet.

On vajalik, et rohkem korraldataks üliõpilastele õppemetoodilise iseloomuga loenguid ja vestlusi, mis tõhusalt abistavad üliõpilasi nende iseseisvas töös (arstiteaduskonnas toimus selline loeng prof. A. Valdese poolt teemal: «Töö raamatuga»).

Suuremal osal kursustel on juba peetud ja peetakse tootmisnõupidamisi eelseisva eksamisessiooniga seosesolevais küsimustes. Siin tuleks vähem kõnelda üldküsimustest, kuid tuua rohkem esile konkreetseid võlgnevuse ja mahajäävuse juhte, selgitada nende põhjusi ja aidata võlgnevust õigeaegselt likvideerida.

Kateedrites, kus ei ole veel eksamipiletid koostatud, tuleks seda teha aegsasti, piletid kateedri koosolekul läbi arutada ja esitada õppeosakonnale kinnitamiseks.

Ühisel pingutusel loome kindlasti kõik eeldused selleks, et ka seekordne eksamisessioon kulgeb normaalselt ja nii kateedrid kui ka üliõpilased võtavad sellest osa hästi ettevalmistatult.

Prof. A. Raatma,
TRÜ ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimees

TOIMUS LUGEJATE KONVERENTS

14. detsembril toimus TRÜ pearaamatukogus lugejate konverents Fr. R. Kreutzwaldi «Kalevipoja» kohta. Sissejuhatavas sõnavõtus käsitles aspirant H. Niit «Kalevipoja» osatähtsust feodalismivastases võitluses.

Kreutzwaldi võitlusest tsensuuriga «Kalevipoja» avaldamise pärast rääkis sm. K. Taev, tuues huvitavaid näiteid selle kohta, kuidas tsensor tõmbas Kreutzwaldi esialgsest käsikirjast armutult maha kõik need värsid, mis meenutavad eestlaste muistset vabadust või kaasaja rasket orjapõlve.

Sm. K. Laigna võttis sõna Kreutzwaldi ajalooliste tõekspidamiste kohta. Kodanlikud uurijad möödusid vaikides Kreutzwaldi ajalooliste vaadete avaldamisest «Kalevipojas», kus on näidatud rahva võitlust nii mere poolt tulnud anastajate kui ka kodumaiste rõhujate vastu.

Sm. E. Laugaste näitas eepose seost eesti rahvaloominguga ja tõi näiteid selle kohta, kuidas Kreutzwald on oskuslikult sidunud ühtseks tervikuks rahvamuistendid Kalevipojast, eesti rahvalaulud ja omaenda loomingu.

«Kalevipoja» keelest kõneles sm. G. Laugaste ja «Kalevipojaga» seotud mälestusmärkidest ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilane E. Veskisaar.

Sõna võtsid veel sm. Käosaar, kes rõhutas «Kalevipoja» suurt mõju eesti kultuurielule pärast nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis jt.

Pärast konverentsi tutvuti Fr. R. Kreutzwaldi juubelinäituste huvitavate väljapanekutega.

Õ. Luht

TOOTMISNÕUPIDAMINE FARMAATSIAOSAKONNAS

10. detsembril toimus farmaatsiaosakonna I kursusel tootmisnõupidamine. Kursusevanem Kruse märkis oma sõnavõtus, et parimaid tulemusi õppetöös on seni saavutanud üliõpilased Tärk ja Saava, halvasti on õppetöö kulgenud aga üliõpilastel Rõõmul ja Ojal. Parimate üliõpilaste edu saladus seisneb pidevas osavõtus õppetööst ja loengumaterjalide järjekindlas läbitöötamises.

Vanem-õpetaja Suit andis rea näpunäiteid keemia õppimiseks, rõhutades eriti konsultatsioonidest osavõtu vajalikkust.

Seoses läheneva eksamisessiooniga kohustus kursus likvideerima igasuguse hooletu suhtumise õppetöösse, kindlustama 100%-lise osavõtu kõigist loenguist ja seminaridest ning abistama eksamiteks ettevalmistumisel mahajäävaid seltsimehi.

O. Vasar,
farmaatsiaosakonna I kursuse üliõpilane

Õigusteaduskonnas algas eksamisessioon

Õigusteaduskonna IV kursusel on praegu vastutusrikas ja raske periood — 19. detsembril algas kursusel eksamisessioon, mis on üks raskemaid seniolnuist.

Seekordne sessioon nõuab üliõpilastelt erilist pingutust ja väga täpset ajajaotust, sest suhteliselt lühikese perioodi jooksul, mis eelneb menetluspraktikale, tuleb sooritada eksam kuues õppeaines.

Nagu näitasid sessiooni esimesed päevad, on kursus tervikuna suhtunud eksamiteks ettevalmistumisse täie tõsiduse ja vastutustundega. Nii saavutati esimesel eksamipäeval ainult häid ja väga häid hindeid. Edukalt sooritati dialektilise materialismi eksam, kus kahekümne ühest üliõpilasest üheteistkümnele märgiti õpinguraamatusse kõrgeim hinne. Põhjalike teadmistega paistsid silma üliõpilased Meksi, Maiste, Lood, Lang, Mällo jt.

Samal päeval sooritas osa kursust eksami nõukogude tsiviilprotsessis. Siin olid tulemused veelgi paremad. Kogu grupp tervikuna sooritas eksami väga heale hindele.

IV kursus püüab ka järgmised eksamid sooritada sama edukalt.

V. Rohl,
õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

Sooritasime eksami edukalt

Loogika-psühholoogiaosakonna III kursus sooritas hiljuti eksami psühholoogias. Eksam näitas, et üliõpilased olid teinud tõsist ja pidevat ettevalmistustööd. Suurem osa üliõpilastest, nagu I. Veersalu, V. Mürk, K. Prikk, L. Kose jt. saavutasid kõrgeima hinde, vaatamata sellele, et peaaegu kogu omandatav materjal oli venekeelne ja eksam ise tuli samuti sooritada vene keeles.

Ettevalmistuse käigus omandasid üliõpilased hästi loengumaterjali ja töötasid läbi nõutava erialase kirjanduse, nagu Setšenovi «Peaaju refleksid», Pavlovi «Loengud peaaju suurte poolkerade tööst» ja paljude teiste eesrindlike füsioloogide ja psühholoogide tööd.

Tänu sellele, et üliõpilased suhtuvad oma eriala omandamisse pideva hoole ja armastusega, on omandatud teadmised laialdased ja püsivad.

S. Parmaste,
loogika-psühholoogiaosakonna III kursuse üliõpilane

ELKNÜ Tartu linna organisatsiooni VII konverentsilt

12. ja 13. detsembril toimus ELKNÜ Tartu linna organisatsiooni VII konverents. Aruandega esines ELKNÜ Tartu linnakomitee sekretär sm. Väljas.

Konverents valis uue 49-liikmelise linnakomitee, revisjonikomisjoni ja delegaadid ELKNÜ VII kongressile.

Komitee pleenumil valiti ELKNÜ Tartu linnakomitee esimeseks sekretäriks sm. V. Väljas, teiseks sekretäriks sm. U. Kaljurand.

ÜTÜ TÖÖST

Ringidevaheliselt I. M. Setšenovi õpetusele pühendatud teaduslikult konverentsilt

9. detsembril toimus Tartu Riiklikus Ülikoolis ÜTÜ füsioloogia-, loogika-psühholoogia-pedagoogika- ja kehakultuuriringi ühine teaduslik konverents, mis oli pühendatud I. M. Setšenovi teose «Peaaju refleksid» ilmumise 90. aastapäevale.

Sissejuhatava sõnavõtuga esines konverentsil dotsent A. Pärl, kes tõi esile selle teose tähtsuse nii omal ajal vene teaduse arenemisele kui ka tänapäeval meie nõukogude teadusele.

Konverentsi käigus esitas üliõpilane M. Erik referaadi «Setšenovi «Peaaju reflekside» ilmumisest», üliõpilane E. Jakobson referaadi teose sisust ja üliõpilane A. Loit kõneles Setšenovi õpetusest keskse pidurduse alal. Vanem-õpetaja M. Aleksandrova käsitles oma ettekandes teose «Peaaju refleksid» tähtsust materialistliku psühholoogia arengus. Kehakultuuriteaduskonna üliõpilase A. Viru ettekandes toodi esile Setšenovi õpetus nn. tahtelistest liigutustest ja nende tähtsusest kehakultuurile.

Eriti hea hinnangu osaliseks sai üliõpilase E. Jakobsoni referaat, milles autor analüüsis Setšenovi töö põhilisemaid probleeme ja tegi vastavad järeldused selle teose tähtsusest tänapäeval. Huvitavaks teema käsitluselt kujunes ka vanem-õpetaja Aleksandrova ettekanne. Sm. Aleksandrova tõstis esile pavlovliku etapi tähtsuse kaasaegse kõrgema närvitegevuse füsioloogia ja psühholoogiateaduse arenemises ja võitluses idealistlike väärkontseptsioonide vastu. Ta iseloomustas Setšenovi kui tõelist materialisti, kes esimesena möödunud sajandi vene füsioloogidest lahendas küsimuse mõtlemise ja olemise materiaalsusest ja objektiivse maailma tunnetatavusest inimese poolt.

Hea oli ka üliõpilase A. Viru ettekanne.

Kokkuvõttes kujunes konverents väga huvitavaks, mida näitas ka üliõpilaste rohkearvuline osavõtt. Soovida jääb, et selliseid ÜTÜ ringide vahelisi konverentse korraldataks edaspidi rohkem, sest see aitaks mitmekesistada ringide töö temaatikat ja tõhustada üliõpilaste teadmiste tõstmist.

P. Sarma

Eesrindlaste töökogemusi

Saavutame edu seltsimeheliku koostöö tulemusena

IV kursuse füüsikute ja matemaatikute ühises seminarirühmas toimub edukas töö dialektilise materialismi alal. Õppejõu sm. T. Reinvaldi juhendamisel omandavad üliõpilased väärtuslikke teadmisi lisaks loengumaterjalidele.

Milles peituvad siis meie edu põhjused? Esiteks selles, et ülikooliaastate jooksul on meie rühmast saanud tubli ja töövõimeline kollektiiv. See avaldub kõigepealt edukas õppetöös, eriti seminarides. Meil ei seisne probleemide lahendamine ja kogu aine omandamine üksikute üliõpilaste ettevalmistuses, vaid see on kogu kollektiivi töö tulemus. Kaasüliõpilased jälgivad tähelepanelikult ja kriitiliselt iga sõnavõttu, iga avaldatud seisukohta. Seminarides tehakse rohkesti täiendusi ja püstitatakse huvitavaid probleeme, mis lahendatakse kohapeal. Väga huvitavad vaidlused arenesid võimalikkuse ja tegelikkuse, hüpete liikide ja selle kohta, kuidas väljendub vastandite võitlus füüsikalistes nähtustes ja matemaatikas. Elavad arutelud on haaranud kaasa ka neid üliõpilasi, kes olid varem seminarides passiivsed, nagu seltsimehed Liiv, Lents, Terepson. Tublimate üliõpilastena, kes esinevad alati huvitavate ja sisukate sõnavõttudega, tuleb esile tõsta seltsimehi Jaeki, Jürimäed, Tammet, Ulmi, Lauferit, Rootsi ja paljusid teisi.

Meie rühma üliõpilastel on elav huvi dialektilise materialismi vastu. See väljendub täiendava kirjanduse iseseisvas läbitöötamises, samuti dialektilise materialismi seostamises oma eriala ning kaasaegse ühiskondlik-poliitilise elu probleemidega. Nii lugesid paljud üliõpilased suure huviga Mao-Tse-dungi tööd «Vastuolu kohta». Üliõpilased tutvuvad ka oma eriala filosoofiliste probleemidega. Eriti tuleb esile tõsta seda, et üliõpilased oskavad näha dialektika seaduste rakendamist NLKP praktilises tegevuses.

Meie rühmas esineb siiski veel ka mõningaid puudusi. Näiteks pole mõned üliõpilased veel jõudnud konspekteerida kogu kohustuslikku kirjandust. Kuid tõsise kollektiivse tööga suudame likvideerida ka need mahajäämused.

Suurt tööd on seminaride taseme tõstmisel teinud rühma komsomoligrupp. Juba eelmistel aastatel osutas komsomoligrupp suurt tähelepanu õppetöö küsimustele, eriti aga ühiskonnateaduste omandamisele. Tänu sellele on kogu meie rühmast saanud edukalt töötav kollektiiv.

N. Kristoffel

Üliõpilased, külastage kinolektooriumi!

Käesoleva semestri oktoobris alustas tegevust TRÜ kinolektoorium. Kui varematel aastatel kinolektooriumi eesmärgiks oli ainult üliõpilaskonna ideelis-poliitiline kasvatamine, siis tänavu tõmmati kinolektooriumi töösse kaasa Tartu linna töötajate ja õppiva noorsoo laiemaid hulki.

Kinolektoorium toimub 2 korda kuus, Aia tn. 46 suures auditooriumis. Iga koosoleku kavas on teemakohane vestlus, millele järgneb vastavasisulise dokumentaalse või populaarteadusliku filmi demonstreerimine. Vestluse läbiviijateks on ülikooli parimad õppejõud, aspirandid ja üliõpilased. Seni on toimunud 5 vestlust mitmesugustel poliitilistel ja populaarteaduslikel teemadel.

Kinolektooriumi tänavuaastase tegevuse avas ajaloo-osakonna üliõpilane Aino Käärik, kes jutustas oma muljetest III ülemaailmselt üliõpilaste kongressilt Varssavis. Huviga kuulas auditooriumitäis publikut, peamiselt koolinoored, nõukogude üliõpilaste kohtumisest teiste maade demokraatliku noorsooga. Sm. Kääriku sõnavõttu illustreeris koosoleku lõpul demonstreeritud film «Me oleme rahu poolt», mis näitas kogu maailma progressiivse nooruse ühtsust ja kindlat tahet võidelda püsiva rahu eest.

Suur auditoorium oli tulvil rahvast, kui seal esines dr. Schotter vestlusega «Nõukogude meditsiini saavutusi võitluses pimedaksjäämise vastu». Lektoril tuli vastata publiku arvukatele küsimustele.

Huviga jälgisid koosolijad ka teisi lektooriumi ettekandeid, millele järgnes dokumentaalfilmide «Volga—Don», «Kõrghoonete ehitamine Moskvas» jt. vaatamine.

TRÜ kinolektoorium on võitnud laialdase poolehoiu Tartu käitiste ja asutuste töötajate ning koolinoorte hulgas. Kahjuks on aga üliõpilaste osavõtt kinolektooriumist olnud seni vähene. Kursuste kino-teatrivolinikel ja komsomoli grupporgidel tuleb organiseerida kinolektooriumi ühiseid külastamisi. Kinolektoorium on tähtsaks massilise poliitilise kasvatustöö vahendiks ja peab leidma tee meie üliõpilaste hulkadesse.

Käesoleva semestri viimane vestlus on pühendatud nõukogude astronoomia saavutustele. Täna kell 18.30 toimub prof. Rootsmäe vestlus «Materialistlik õpetus maailmaruumi ehitusest». Pärast ettekannet demonstreeritakse värvilist populaarteaduslikku filmi «Maailmaruum».

Hiljuti toimus TRÜ parteibüroos kevadsemestri kinolektooriumi plaani arutamine. Seekord on kavasse võetud huvitavaid vestlusi ja filme mitmesugustel poliitilistel, teaduse- ja kultuurialastel teemadel. Jaanuaris on ette nähtud vestlused Ukraina Venemaaga ühinemise 300. aastapäevast ja proletariaadi geniaalse juhi V. I. Lenini elust, millele järgneb vastavate dokumentaalfilmide demonstreerimine.

Veebruari- ja märtsikuu jooksul peetakse kinolektooriumis vestlusi mitšuurinlikust bioloogiateadusest ja selle abist põllumajandusele, akadeemik Pavlovi õpetuse rakendamisest tänapäeva meditsiinis, Nõukogude armee võitlustest ja suurest vene kirjanikust Leo Tolstoist.

Aprillis demonstreeritakse filme meie Nõukogude kodumaa loodusliku kaunite paikade kohta ning viimane vestlus on pühendatud Hiina Rahvavabariigi saavutustele.

Nagu näha, on kinolektooriumi temaatika mitmekesine ja puudutab aktuaalseid küsimusi teaduse- ja kultuurivallast. Vestlused ning filmid on populaarteaduslikud ja seega arusaadavad ning peaksid huvi pakkuma kõigi erialade üliõpilastele.

A. Luts,
TRÜ kinolektooriumi juhataja

Kõrvaldada puudused Aia tänava ühiselamus

Aia tänava internaadi valmimine parandas tunduvalt TRÜ üliõpilaste majutustingimusi, eriti matemaatika-loodusteaduskonna osas. Uues ühiselamus on üliõpilastel kasutada rida mugavusi, mida teistes internaatides ei ole (gaas, dušš). Toad on väikesed, enamasti 3—4 inimesele. Otstarbekohase koridoride-süsteemi tõttu pole läbikäidavaid tube.

10. detsembril korraldas ELKNÜ TRÜ komitee kontrollkäigu Aia tänava ühiselamusse. Kontrollimisel selgus, et paljudes tubades valitseb puhtus ja kord (toad nr. 91, 123, 146, 69, 35). Siiski on ka terve rida niisuguseid tube, kus elamiskultuur pole vajalikul tasemel, kusjuures esinevates puudustes pole kaugeltki süüdi ainult internaadi elanikud.

Nii imelik kui see ka pole, on juba paljud selle uue internaadi aknad ja uksed alla vajunud, nii et uksi peab lukustamiseks kergitama (tuba nr. 121). Aknad on valmistatud ebaotstarbekohaselt, õhuaknaid pole. Õhutamiseks tuleb avada mõlemad aknapooled, mis teeb võimatuks akende kinnikleepimise talveks. 43. ja eriti 51. tuba on väga niisked, toas kipuvad esemed hallitama. Alumise korruse köögis tilgub veepaak läbi. Laelampide kuplid kukuvad tihti alla, sest nende mõõdud ei vasta laes asuvate pesade mõõtudele.

Ühiselamu komandant peaks oma kohustustesse tõsisemalt suhtuma. Nii on üliõpilased komandandi tähelepanu juhtinud korduvalt asjaolule, et toa nr. 145 aken on juba pikemat aega katki. Ette pole aga midagi võetud. Klubiruumis on seinalt alla kukkunud riidenagi, mida samuti pole veel tagasi pandud.

Raskusi tekitab ka asjaolu, et komandant ei pea kinni vastuvõtuaegadest, mistõttu ei ole võimalik koheselt teatada puudustest.

Internaadi nõukogu peaks suurema vastutustundega suhtuma varustuse (öökapid, riidenagid, raamaturiiulid) jaotamisse, millised mööbliesemed puuduvad hoopis tubades nr. 49, 123, 144 ja 145. Toas nr. 49 on viiele inimesele kasutamiseks kaks öökappi. Nendeski vähestes kappides hoitakse toiduaineid, sest, nagu kaebavad elanikud, on ka toidukappidest puudus. Selle toa üldilme jätab samuti palju soovida — raamatud vedelevad korratult akendel ja laual koos piimapudelite ja muude esemetega.

Mõnes toas on ülemajutus. Nii elab toas nr. 131 kolm üliõpilast, kellest kaks on viiendal kursusel. Tuba on väga kitsas. Tekib küsimus, kas internaadi nõukogu tõesti pole võimeline looma viimase kursuse üliõpilastelegi soodsamaid elu- ja töötamistingimusi?

Toas nr. 28 on raamaturiiuleid nii palju, et neil saadakse hoida isegi nõgiseid potte kartulitega. Sellest toast võiks ka osa öökappe anda nendesse tubadesse, kus neist on puudus. Toa nr. 28 elanikud ei pööra puhtusele üldse erilist tähelepanu. Sellest annavad tunnistust kasvõi paberossiotsad ja sigaretikarbid, mis vedelevad prügikasti kõrval põrandal.

Kolmanda korruse toiduruumis (korrusevanem Õispuu) tuleb puhtusele ja korrale pöörata tõsisemat tähelepanu. Ei saa ometi lubada, et niigi nappi toiduruumi kasutatakse hallitanud toiduainete «panipaigaks». IV korruse köögis (korrusevanem Udso) valitses aga üldine korratus.

Toa nr. 60 elanikud Kubo (korrusevanem), Hang ja Roose omapäratsevad sellega, et riputavad oma toa uksele silte, milles soovitavad neid mitte külastada, sest nad tegelevat teadusliku tööga. Toas on uksele kinnitatud silt, milles palutakse külalisi kiiresti lahkuda. Korrusevanema «eeskuju» ähvardab nakatada ka toa nr. 69 elanikke.

Korduvalt on juttu olnud, et nõukogude üliõpilasel ei kõlba lugeda nn. kollast kirjandust, kuid selliseid juhtumeid esineb meil kahjuks ikkagi (toas nr. 51 E. Sova, toas nr. 28 toavanem Tohver).

Internaadi üliõpilasnõukogu, ühiselamu komandant ja ülikooli administratsioon peavad ühiselamus esinenud puudustest tegema vastavad järeldused.

Kontrollbrigaad: **A. Metsa**
J. Lott
L. Teos
A. Eelmäe
H. Hein

Kehakultuur ja sport

TALISPORDIHOOAEG ON UKSE EES

Meid ootavad suusarajad . . .

Saabunud on esimesed talvekülmad ning peatselt on oodata maa kattumist valge lumevaibaga. Igatsusega ootavad lume tulekut TRÜ suusasportlased. Käesolevaks talispordihooajaks on TRÜ suusasportlaste paremik valmistunud põhjalikumalt kui kunagi varem. Kogu sügise vältel on pidevalt läbi viidud treeninguid treenerite E. Abeli, O. Allikase, P. Parise ja F. Parre juhtimisel. Treeningutel on TRÜ suusasportlased lähtunud eesmärgist hästi ette valmistuda NSVL kõrgemate koolide talispartakiaadiks, ENSV kõrgemate koolide spartakiaadiks ja teisteks hooaja vastutavamateks võistlusteks. Treeningu tingimused on käesoleval aastal tunduvalt paranenud ning on märgata ka suusaspordiharrastajate massilisuse kasvu.

Treeningu mitmekesistamiseks on organiseeritud mitmesuguseid võistlusi. Näiteks toimusid novembris TRÜ—EPA suusatajate vahelised murdmaajooksuvõistlused, kus startis 32 TRÜ suusatajat. Praegu on pooleli TRÜ—EPA suusatajate vaheline matškohtumine korvpallis. Eelseisvaks talveks on planeeritud veel terve rida huvitavaid üritusi, matku, väljasõite jm

Siiski esineb veel mõningaid raskusi kõigi ettevalmistuste lõpetamisel. Ei saa leppida olukorraga, et TRÜ-l pole veel korralikku suusabaasi, kust saaksid suusavarustust laenata kõik ülikooli suusaspordihuvilised. Baasil on küll olemas 100 komplekti suusavarustust laenata kõik ülikooli vad ruumid. Ülikooli spordiklubil ja majandusosakonnal tuleb arvestada, et suusaspordihooaeg on ukse ees ja ettevalmistustööd oleksid pidanud olema ammu lõpetatud.

Juba sügiskuudel selgitati suusasektsiooni juhatuse poolt välja TRÜ esindusvõistkonna kandidaadid. Hiljem on sektsioon pidevalt kontrollinud ja suunanud nende seltsimeeste treeningtööd. Erilise innuga võtavad treeningutest osa sm-d Kajak, Ehlen ja Hussar kehakultuuriteaduskonnast, Laante ajaloo-keeleteaduskonnast jt. Treeningu paremaks läbiviimiseks ja võistkonna ettevalmistamiseks organiseeriti neil päevil õppe-treeningkogumine ülikooli esindusvõistkonna kandidaatidele.

A. Pukk,
ÜSK suusasekts. esimees

. . . ja uisutee

Käesoleval aastal tõotab uisuspordialane töö ülikoolis kujuneda rahuldavaks. Nii on päevakorras TRÜ uisutee avamine botaanikaaeda koos uiskude laenutamise võimalusega. Õppe-treeningtöö osas on plaanis jäähokimängijatele treeningtundide korraldamine, kusjuures treeningute algus sõltub liuvälja valmimisest. Kiiruisutajatele on treeningtunnid juba käimas. Iluuisutamist, mis on olnud seni ülikoolis kaunis mahajäänud ala, on võimalik harjutada kogenud treeneri sm. S. Naaritsa juhtimisel. Jäähoki ja iluuisutamise treeningtundide ajad tehakse teatavaks ülikooli spordiklubi teadetetahvlil peahoones.

Ühiskondlikest üritustest on uisuspordisektsioonil kavas läbi viia teaduskondadevahelised esivõistlused jäähokis ja kiiruisutamises, osavõtt linna kiiruisutamise esivõistlustest jne.

Üldiselt võib uisutajate varustusega rahul olla, välja arvatud jäähoki osas. ÜSK-i jäähokimeeskonnal, kes on esinenud vabariigi esivõistlustel kolm viimast aastat I grupis, on olemas sviitrid, retuusid, väravavahi põlvekaitsed ja kepid. Täielikult puudub aga kaitsevarustus — peakaitsed, küünarnuki- ja sääre-põlvekaitsed. Et tagada ÜSK-i jäähokimeeskonna edukat esinemist ENSV esivõistlustel, tuleb spordiklubil leida võimalusi korraliku varustuse muretsemiseks.

V. Tiido,
uisutamissektsiooni esimees

Kindlustada massiline osavõtt sportliku võimlemise võistlustest

Sportliku võimlemise propageerimiseks korraldatakse 26. ja 27. detsembril kehakultuuriteaduskonna võimlas Mitšurini tn. nr. 37 teaduskondadevahelised sportliku võimlemise võistlused erikava alusel. Võistluste kava näeb ette 3-võistluse (nii naistele kui meestele): vabaharjutus, harjutus rööbaspuudel ja toenghüpe.

Vastav võistlusjuhend on välja saadetud kõikide teaduskondade kehakultuurikollektiividele. Eelolevast võistlusest võivad osa võtta kõik TRÜ üliõpilased (välja arvatud kehakultuuriteaduskond), kes ei oma järku sportlikus võimlemises.

Iga kehakultuurikollektiivi ülesandeks on kindlustada oma teaduskonna võimlejate massiline osavõtt eelolevaist võistlusist, et täita TRÜ parteibüroo otsust 29. sept. 1953. a. sporditöö massilisuse kohta TRÜ-s.

Treeningtunnid erikava õppimiseks toimuvad igal teisipäeval ja neljapäeval kell 21—22.30 ja reedel kella 18—19.30 V. Kingissepa 19 väikeses saalis ning teisipäeval kell 20—21.30 Mitšurini 37.

Samadel võistlustel on võimalik täita 1953. a. klassifikatsioonikavaga spordijärku, kuna teatavasti alates järgnevast aastast toimuvad võistlused uue klassifikatsioonikava alusel.

Võistlustega seosesolevate küsimuste suhtes pöörduda kehakultuuriteaduskonna kehalise kasvatuse ja spordi kateedri poole. Võistlejate nimekirjad kehakultuurikollektiivide poolt tuleb esitada 24. detsembriks samale kateedrile.

P. Rannamäe,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja

Kõigile TRÜ kateedritele!

Ülikooli sisemiste reservide otstarbekamaks ärakasutamiseks õppe- ja teadusliku töö edukama läbiviimise huvides teeb orgaanilise keemia kateeder ettepaneku kõigis kateedrites kindlaks teha, kas nende valduses on niisuguseid aparaate ja sisseseadeid, mida kateeder ei kasuta või kasutab vähe. Kui selliseid aparaate või sisseseadeid leidub, paneb orgaanilise keemia kateeder ette need anda üle kateedritele, kus neid tööks vajatakse.

Orgaanilise keemia kateeder leidis võimaliku olevat üle anda analüütilise keemia kateedrile mikrokaalud.

H. Sossi,
orgaanilise keemia kateedri juhataja

VASTUSEKS KRIITIKALE

Vastuseks ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» 23. oktoobrist k. a. avaldatud kriitikale kehakultuuri- ja sporditöö olukorra kohta arstiteaduskonnas teatan, et seda küsimust arutati arstiteaduskonna dekaani ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate nõupidamisel 24. novembril ja arstiteaduskonna ametiühingubüroo koosolekul 27. novembril.

Olukorra parandamiseks loodi arstiteaduskonna uue ametiühingubüroo juurde kehakultuuri- ja sporditöö sektor, mis varem puudus. Vastava sektori juhtimine pandi õppejõud sm. Tähepõllule, keda kohustati looma tihe kontakt ÜSK-i juhatuse ja sporditöö volinikega kursustel.

Kõigile ametiühingu rühmaorganisaatoreile tehti ülesandeks arutada sporditöö olukorda ametiühingurühmades ja teostada selgitustööd üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate värbamiseks ÜSK-i liikmeks. Ametiühingubüroo kehakultuuri- ja sporditöö sektoril on väljatöötamisel konkreetne ürituste kava sporditöö korraldamiseks teaduskonnas.

H. Vahter,
TRÜ arstiteaduskonna ametiühingubüroo esimees

Toimetaja E. Ertis

MB 04122 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3488.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (207) Reedel, 25. detsembril 1953. a. VI aastakäik

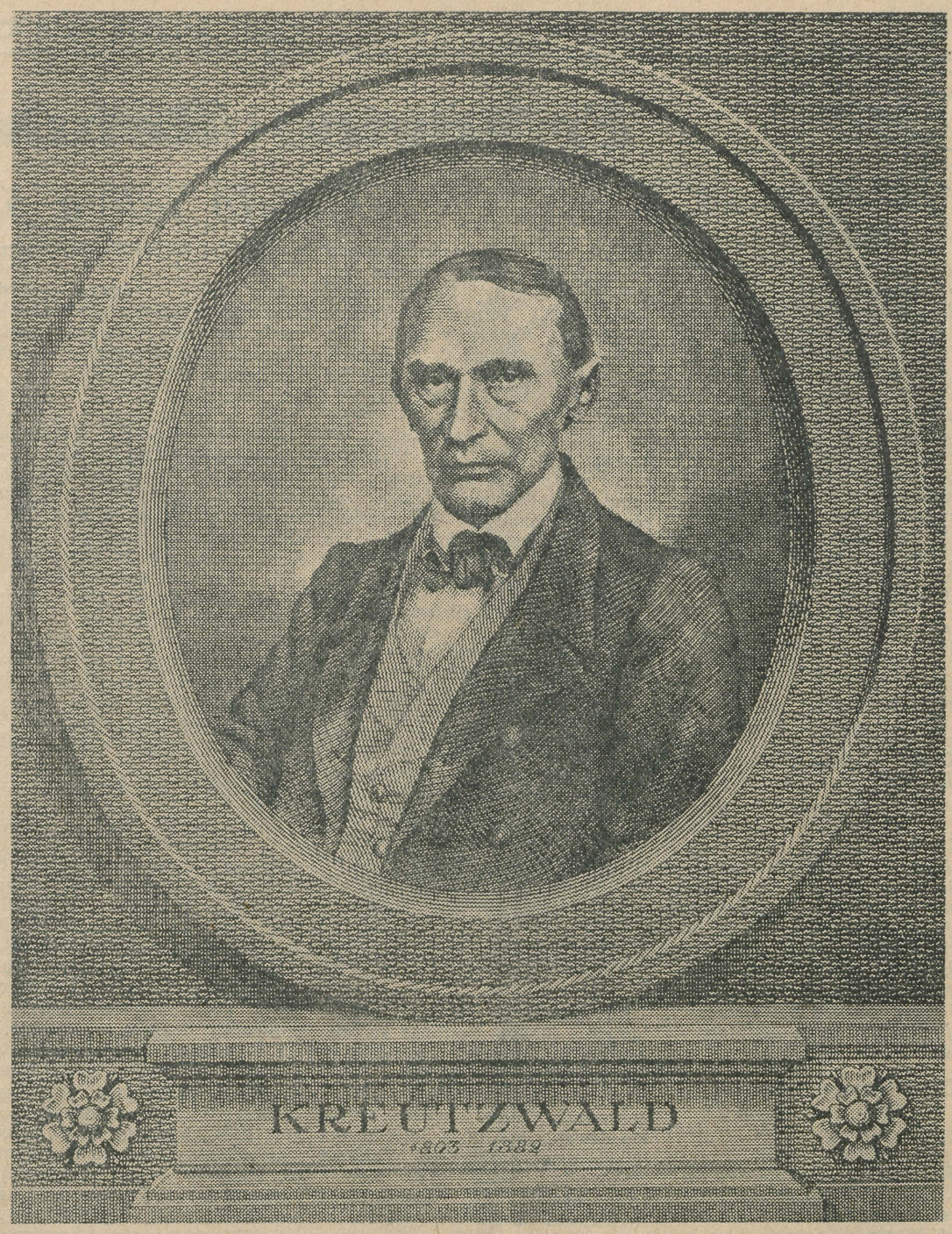

Fr. R. Kreutzwald
1803—1882

Läinud aegade suured kirjanikud kuuluvad töötavale rahvale, kelle pärandiks on kõigi eelnenud generatsioonide poolt loodud väärtused.

Nende parimad teosed äratasid omal ajal vaimu ja valgustasid teed vabadusele. Veel enam, suurte inimeste õilsad mõtted ja teod innustavad ka tänapäeval meie nõukogude inimesi suure ja helge tuleviku, kommunistliku ühiskonna ehitamisel.

Eesti rahva ¡ lühiajalise kultuuriajaloo vältel tõuseb võimsa ja keskse kujuna esile Friedrich Reinhold Kreutzwald, kangelaseepose «Kalevipoeg» koostaja, luuletaja, kirjanik, eesti võitleva folkloristika rajaja, rahva poolt armastatud arst, väsimatu võitleja kõige uue ja eesrindliku eest.

Homme, 26. detsembril pühitseme Kreutzwaldi 150. sünniaastapäeva. Kreutzwaldi elutöö aeg oli pikk: see algas 1820-ndaist aastaist ja lõppes 1882. aastal. Sellel ajavahemikul pandi alus eesti rahvuslikule kultuurile. Saksa röövvallutajate poolt maha tallatud «maarahvas» saab eesti rahvuseks.

Kreutzwald oli väsimatu võitleja balti feodalismi purustamisel ja selle jäänuste väljajuurimisel, et tasandada teed eesti rahvusliku kultuuri sünniks. Sel alal tuli tal võidelda mitmel rindel, niihästi balti-saksa feodaalide kui ka nende käsilaste — pastorite ja eesti oma võrsuva kodanluse reaktsioonilis-klerikaalse rinde vastu. Kreutzwald oli valgustaja-demokraat, kelle kogu elutöö on kooskõlas Lenini hinnanguga valgustajate kohta, kes on «hingestatud tulisest vaimust pärisorjuse ja kõige selle sünnituste vastu majanduslikul, sotsiaalsel ja juriidilisel alal», kelle «iseloomustavaks jooneks on rahvamasside, peamiselt talurahva huvide kaitsmine (kes polnud veel täiesti vabastatud või vabanesid alles valgustajate ajajärgul), siiras usk sellesse, et pärisorjuse ja selle jäänuste kaotamine toob endaga kaasa üldise heaolu ja siiras soov sellele kaasa aidata».

Kreutzwaldi tegevusel oli määratu osa eesrindliku ühiskondliku mõtte arendamisel Eestis eriti seepärast, et ta mõju ulatus haarama kultuuriküsimusi väga laialdasel rindel. Omandanud põhiliselt materialistliku maailmavaate, läheneb ta stiihiliselt maailma dialektilise loomuse mõistmisele. Ta nimetab oma vaateid loodusfilosoofilisteks, ta hindab eelkõige mõistust. Ta ütleb, et looduses pole paigalpüsimist ega surma, ka kõdunemine ise on elu muutunud kujul, üks selle mitmekesiseid avaldusvorme. Ta väidab, et vana paneb alati uuele vastu, et võitluseta vana ja uue vahel ei ole edasiminekut. Ta tõstab kõrgele inimmõistuse võimsa jõu, nõudes, et hävitataks kõik rahva eksitajad ja «need, kes mõistust hukka mõistavad, teadust taga kiusavad».

Aastakümneid peab ta vihast võitlust rahvahariduse vabastamiseks «pimeduse jüngrite» — pastorite ja köstrite mõju alt, nõudes õppekavadesse «loodusteaduste heleda valguse» ja vene keele õpetuse võtmist, mis oli reaktsionääridele pinnuks silmas. Kümneid aastaid igatseb ta eestikeelset valgustuslikku ajakirja. Ja kui selle käimapanek ei õnnestu, püüab ta rahvast kasvatada kalendrite ja paljude üksikteostega. Ta kutsub üles asutama avalikke raamatukogusid ühistegelisel alusel. Ta võitleb koolireformi eest ja on keskne kuju eesti tõelise folkloristika rajamisel. Eesti keele uue ortograafia väljatöötamisel oli Kreutzwaldil määrav osa. Ta paljastab baltisakslaste sihilikke moonutusi ja võltsinguid eesti rahva ajaloo käsitlemisel, annab oma panuse arheoloogia, etnograafia ja meditsiini alal.

Neid küsimusi käsitleb ta kõikjal, olgu see siis ilukirjanduslik looming, uurimuslikud tööd või publitsistika. Kreutzwaldi enda poolt öeldud sõnad «Mõistuse valgus ja südametunnistuse puhtus tohiksid igale mehele kõige osavamad nõuandjad ja teejuhid olla» iseloomustavad ta suhtumist tegelikkusse ja võitlusse. Need põhimõtted on omased ka meie nõukogude inimeste võitlusmoraalile. Tähistades oma suure valgustaja sünnipäeva mälestame teda armastusega kui üht inimeste õnne eest võitlejat, kelle võitluse vili ei ole läinud kaduma, vaid on suureks panuseks meie tänapäeva võitluses kommunistliku ühiskonna suure tuleviku eest.

PRIIUSELE

FR. R. KREUTZWALD

Mis vara vaikselt minu põues tuikas,
Kui nooreks meheks olin ärganud,
Mis unenägudesse lahkelt luikas,
Kui öösi rahus olin puhanud,
Veel koidikul, kui hääl mul kõrvas huikas,
Ja ärkvel lõkkeks üles puhutud —
Mul julgusega südant, hinge täitis:
Kas see kõik üsna valekuju näitis?

Mis kõrv mul oli kuulnud vanast põlvest,
Kui Eesti maast ja rahvast räägiti,
Mis hiljemini tähis taevavõlvist
Mull' Looja vägevusest ilmut'ti;
Mis silm mul nägi orjakütke sõlmest,
Kuis pärispõlves rahvast piinati —
Ma tundsin sest, et süda õhkas sooja:
Ei ole õnnepäev veel läinud looja.

Sa, vaikne öö, ja sina, armas kannel,
Teil' olen salamõtteid avaldand;
Nüüd tunnistagem vaiksel õhtutunnil,
Mis kaebust teile olen usaldand;
Mis minul kuuldes, nähes, hädal, õnnel,
Ja mis mul lootes südand paisutand.
Oh priius, priius! sulle olen laulnud
Ja mõtteluulel sinu nime kiitnud.

Ja väsind päike polnd veel alla läinud,
Seal priius juba orjakütkeid taob,
Ja eesti rahvas õnnepäeva näinud,
Kui õhtu udu pilvest maha vaob;
Kas oled, priius, meil ka võõrsil käinud,
Et pimeduse udu silmist kaob?
Oh viibi veel, et sinu kotkatiivad
Ka vaimukütked eesti rahvalt viivad!

Algab Kreutzwaldi juubelile pühendatud teaduslik konverents

26.—28. detsembrini toimub Tartu Riiklikus Ülikoolis Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünniaastapäevale pühendatud teaduslik konverents. Konverentsi plenaaristung algab aulas laupäeval kell 17. Avasõnaga esineb rektor professor F. Klement. Teemal «Feodalismivastase võitluse küsimused Eestis Fr. R. Kreutzwaldi käsitluses» kõneleb dotsent J. Konks. Ettekandele järgneval kontserdil esinevad RAT «Estonia» solistid ja «Vanemuise» segakoor.

Pühapäeval ja esmaspäeval jätkuval konverentsil esitatavad ettekanded annavad ülevaate Kreutzwaldist nii kirjanikuna, ajaloolasena ja rahvavalgustajana kui ka arstina.

TRÜ ÕPETATUD NÕUKOGUS

Täna toimuval Õpetatud Nõukogu koosolekul tuleb kaitsmisele kolm kandidaadiväitekirja. TRÜ patoloogilise anatoomia kateedri assistent U. Podar kaitseb väitekirja «Mõningate uinutite ja erutavate medikamentide mõjust haavaorganisatsioonilisele protsessile (maksas)», taotledes meditsiiniliste teaduste kandidaadi teaduslikku kraadi.

Väitekirja teemal «Nilpotentseni uurimustega» kaitseb füüsika-matemaatika teaduste kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks geomeetria kateedri aspirant M. Tamm.

Juriidiliste teaduste kandidaadi teaduslikku kraadi taotleb ENSV TA ühiskonnateaduste osakonna teaduslik sekretär E. Rannik, kaitstes väitekirja «Kohalikud nõukogud Eestis aastail 1917—1919 ja 1940—1941».

Raamat rahva ootustest ja lootustest

Muinasjuttude ja muistendite kogu «Eesti rahva ennemuistsed jutud» (1866) on «Kalevipoja» koostamise kõrval Kreutzwaldi loomingu kõige tähtsamaks saavutuseks. Tänapäevani on see jäänud meie kõige populaarsemaks muinasjutukoguks, noorte paljuloetud lemmikraamatuks, millele kuulub silmapaistev koht eesti mineviku kirjanduspärandis.

Oma muinasjutukogus on Kreutzwald rahvasuust kuuldud muinasjutud kirjanduslikult ümber töötanud. Rahva traditsiooni põhjaliku tundjana esines Kreutzwald ise andeka muinasjutuvestjana, kes pärimuslike ainete alusel vabalt kujundas oma muinasjutud.

«Eesti rahva ennemuistsete juttude» tähtsus ei piirdu ainult kirjanduslik-kunstiliste voorustega. Oma muinasjutukogu avaldamisega tahtis Kreutzwald rahvale näidata, et see sagedasti põlatud esivanemate pärandus tegelikult «eesti rahva au ja ilu on,» mis ta talupojapõlve otsekui kullaga üle tõmbab. Olulisele kohale seadis ta ka muinasjuttude pedagoogilise eesmärgi. «Kui nüüd eesseisvas raamatus eesti rahva suust kirjutatud ennemuistsed jutud lastele ja noorematele inimestele ajaviiteks pakutakse, siis sünnib see esiteks sellepärast, et need vanema põlve pärandused meie põlve rahvale jälle tuttavaks saaksid, teiseks, et nende lugemine omast kohast meele ja mõistuse äratamiseks targemaile õpetustele teed läheks valmistama» — sellise soovitusega saadab Kreutzwald oma muinasjutukogu rahva hulka.

Kreutzwaldi kogus leiduvaist populaarsemaist muinasjuttudest märgitagu selliseid, nagu «Kullaketrajad», «Pikkjalg, Osavkäpp ja Teravsilm», «Vaeslapse käsikivi», «Tänulik kuningapoeg», «Kuidas üks kuningatütar seitse aastat oli maganud», muistend «Miks Tallinn iial ei tohi valmis saada» jt. Neis muinasjuttudes on leidnud kajastust rahva kõigutamatu vabadusarmastus, ta võitlus jõuka ja õnneliku tuleviku eest. Neile on iseloomulik erakordne fantaasiakülluse ja pildi- ning värvirikas sõnastus, mis on suuteline köitma nii noore kui ka vana lugeja meeli.

Kreutzwaldi muinasjuttude populaarsus pole piirdunud ainult Eestiga. Neid on tõlgitud vene, saksa, inglise, prantsuse jt. keeltesse ning ta muinasjutuained on leidnud laialdast kasutamist. Nii näiteks on läti kirjanik J. Rainis oma kuulsa värssnäidendi «Kuldratsu» loonud Kreutzwaldi kogus leiduva muinasjutu «Kuidas üks kuningatütar seitse aastat oli maganud» alusel. Muistend «Miks Tallinn iial valmis ei tohi saada» on andnud ainet rahvakirjanik Oskar Lutsule lastenäidendiks «Ülemiste vanake». Sama teemat on Nõukogude Eesti luuletajaist käsitlenud Debora Vaarandi poeemis «Ülemiste vanake ja noor linnaehitaja».

Nõukogude Eestis, kus kõrgelt hinnatakse Kreutzwaldi loomingulist pärandit, on «Eesti rahva ennemuistsed jutud» ilmunud kahes suuretiraažilises uustrükis kunstnik G. Reindorfi kaunite illustratsioonidega. Samuti on paremik Kreutzwaldi poolt väljaantud muinasjuttudest avaldatud ka vene keeles.

H. Niit

Friedrich Reinhold Kreutzwald —

Võitleja rahva õnneliku tuleviku eest

Fr. R. Kreutzwaldi kirjadest

Meie peame rahvast mõtlemisele äratama, teda õpetama, milleks looja temale meeleorganid — nagu nimelt silmà — ja mõistuse on andnud. Papi- ja palvemaja-sulased lähevad selle peale välja, et inimest karielajaks teha, et eesti rahvas nagu nende poolt käima pandud masin ainult nende tuluks töötaks, neile rikkalikult varasid valmistaks, mille eest siis suuremeelselt juhatusi igavese elu poole jagatakse, kus vaevatud veoloom oma maapealsete kannatuste eest äraarvamata tasu peab saama.

Kirjast J. Kölerile 17. III 1864

*

See on kahtlemata selge, et uus võidab . . .

Kirjast C. R. Jakobsonile 2. IX 1866.

*

Ajavaim võidab kõik vastanikud, ka «eksimatu» paavsti ja paavstikesed, kes ennast siiamaani ainukesteks valguse väljakuulutajateks maa peal pidasid! Tehku nemad, mis tahavad, nende vanaksläinud roostetanud sõjariistad ei jõua ometigi enam muistse aja pimedust nelja-viiesaja aasta eest tagasi tuua.

Kirjast Jaan Adamsonile 19. VII 1870.

*

Ei ole midagi hukatuslikumat kui mõistmatu rahvas preestrite käes. Kui tahetakse uuendada, tuleb kõigepealt rahvast valgustada, siis on preestrite võimul tema üle lõpp. Balti aadlil ei ole maarahva peale vähematki mõju, küll aga vaimulikkudel, kes siin nagu suur-Venemaal ja kõigil õnnistatud Euroopa maadel rahvast oma pilli järgi tantsida laseb . . . Antagu ainult tänapäeval meie preestritele vabad käed, siis praeksid homme nõiad ja mõtlejad tuleriitadel ja vagad härrad ürgaksid oma tänu- ja kiituselaule — muidugi mõista jumala auks!

Kirjast G. Schultz-Bertramile 1870. a.

*

Rahvasugude vahel, kes jumala tahtmist mööda segamini ühes kohas elavad, vihavaenu sünnitada, oleks raske patt, seda ei lähe ükski mõistlik inimene tegema, aga igaühel peab oma-jagu inimese-õigust olema, ja oleks ka, kui suuremat osa pimedus ära ei keelaks vaimu-vabadusest osa võtta.

Kirjast Jaan Adamsonile 5. IX 1872.

*

Kui mõni aasta tagasi linna koolides suuremat hoolt vene keele õppimise eest hakati kandma, siis leiti väga pisut inimesi, kes oskasid ära tunda, kui suurt kasu nende lastele selle läbi tehti... Aga kust võime meie selle puuduse vastu abi saada, kui meie koolides vene keele õpetust ei anta!

Kirjast Jaan Adamsonile 5. IX 1872.

*

Eesti rahva siia ajani jalgade alla tallatud ja mitmel viisil sõimatud nimi on nende vanade mälestuste (s. o. «Kalevipoja» — Toim.) läbi ühekorraga aunimeks saanud, mis, kui rahvas ükskord targemaks läheb, neid saab tõstma ja selleks tegema, et tõlplase kombel oma sugu ja sündimist ei hakka teiste ees ära salgama.

Kirjast Koidulale 17. III 1868.

Eesti suur valgustaja-demokraat Friedrich Reinhold Kreutzwald sündis 26. (v. k. j. 14.) detsembril 1803. aastal Virumaal, Kadrina kihelkonnas Jõepere mõisas Ristmetsa vabadikukohal. Järgmisel aastal siirdusid vanemad mõisniku käsul Rakvere lähedal asuvasse Kaarli mõisa, kus Kreutzwaldi isa sai aidameheks. Noor Kreutzwald kasvas siin üles, õppis tundma rahva viletsat elu ja mõisniku ülekohut, õppis tundma ka rahva suurepärast loomingut. Ta sõbrunes noore mõisateenri Kotlepiga, kes juhtis teda lähikonnas asuvatele Kalevipoja kinnismuististele.

1815. a. sügisel siirdus Kreutzwald Rakveresse «linna-rahvakooli». Selles saksakeelses koolis sai ta ka oma sünnikoha järgi perekonnanimeks Kreutzwald. 1817. a. asus ta õppima kreiskooli, kuid pidi peagi majandusliku kitsikuse tõttu katkestama õpingud. Vanemad saatsid ta Tallinna ärisse õpipoisiks. 1818. a. siirdusid Kreutzwaldi vanemad Harjumaale Ohulepa mõisa. Siin veetis Kreutzwald oma aega pärast tulemusteta katsetust äri alal. Mõisa vana toapoiss Jakob Fischer vestis talle lugusid ja laulis laule. Need kokkupuuted rahvaluulega ja rahvaga avaldasid mõju Kreutzwaldi kogu hilisemale elutööle.

Siis avanes Kreutzwaldil võimalus edasi õppida. Eestimaa koolidevalitsus otsustas kavatsetava rahvakooliõpetajate seminari õpetajateks ette valmistada 3 eesti noormeest. Üheks neist osutus Kreutzwald, kes nüüd juba tasuta jätkab oma haridusteed Tallinna kreiskoolis, mille ta lõpetas 1820. aastal. 1824. aastal asus Kreutzwald Peterburi, kus töötas koduõpetajana. 1825. aasta lõpupoolel sõitis ta aga Tartusse, kus sooritas järgmise aasta alguses abituuriumieksamid ja immatrikuleeriti 16. jaanuaril Tartu ülikooli arstiteaduskonna üliõpilaseks. Tartus tutvus Kreutzwald ka Fr. R. Faehlmanniga, saades sellega headeks sõpradeks. 1833. aastal sai Kreutzwald arstidiplomi ning asus töötama Võrus arstina. Võrus elas Kreutzwald 44 aastat. Need aastad olid Kreutzwaldi viljakamad ühiskondliku ja kirjandusliku tegevuse aastad.

Siis, juba raugaeas, siirdus Kreutzwald 1877. a. Tartusse, kus veetis oma elu viimased aastad. Valgustaja-demokraat lauluisa Kreutzwald suri a. 1882.

*

Friedrich Reinhold Kreutzwaldi kui valgustaja tegevus algas möödunud sajandi 30-ndatel aastatel ja kestis elu lõpuni. Selle pool sajandit pika ulatusliku ühiskondliku ja kirjandusliku tegevusega andis Kreutzwald määratu suure panuse eesti rahvusliku kultuuri varasalve. Ta oli eesti demokraatliku kirjanduse rajaja, hariduse väsimatu propageerija, võitleja vaimupimeduse, pärisorjuse ja selle jäänuste vastu, pani aluse eesti folkloristikale, arendas edasi eesti keelt, lõi arvukaid populaarteaduslikke teoseid ja esines hiilgava rahva huvide eest võitleva publitsistina ajakirjanduse ja kalendrite veergudel.

Viiskümmend aastat tegevust eesti ühiskondliku töö põllul oli pikk aeg. Selle aja jooksul tegi ühiskondlik areng läbi sügava murrangu, murdus feodaalühiskonna selgroog ja pääsesid maksma kapitalistlikud tootmissuhted, tekkis rahvus. Seda protsessi, vastuolulist ja keerukat, kajastab ka Kreutzwaldi kui valgustaja-demokraadi ühiskondlik tegevus ja looming.

Kreutzwaldi maailmavaade kujunes 30.—40. aastatel, millal toimus äge võitlus pärisorjuse vastu. Lenin kirjutab: «Ei tohi unustada, et sel ajal, kui kirjutasid XVIII sajandi valgustajad . . ., kui kirjutasid meie 40. kuni 60. aastate valgustajad, piirdusid k õ i k ühiskondlikud küsimused võitlusega pärisorjuse ja selle jäänuste vastu.» Kreutzwaldi tegevus tõendab, et temagi kuulus nende valgustajate hulka, temagi oli äge võitleja pärisorjuse ja nende igandite vastu. Kreutzwald väljendas laiade talurahvahulkade huve ja oli demokraatlike ideede kandja.

1830. kuni 1840. aastatel esines Kreutzwald saksakeelse ajakirja «Sulased» veergudel paljude artiklitega, milles ta kaitseb talurahva huve, võitleb nende õiguste eest, nii kuidas seda ranged tsensuuriolud vähegi lubasid. Tugevaks relvaks Kreutzwaldi käes kujunes tema «Kasuline Kalender» mitme aastakümne jooksul.

Kui 1857. aastal hakkasid ilmuma esimesed eestikeelsed ajalehed, siis kasutas Kreutzwald ka neid oma ideede propageerimiseks. Nii toimus «Talurahva Postimehe» veergudel esimene diskussioon eesti publitsistika ajaloos. Poleemika puhkes võitluseks uue kirjaviisi eest, kus Kreutzwald astub esile kõige vana vastu ägeda võitlejana ja paneb aluse sõna otseses mõttes oma võitlevale publitsistlikule tegevusele, mis 70. aastate lõpupoolel jätkus esimese eesti demokraatliku ajalehe «Sakala» veergudel endise teravusega. See publitsistika oli suunatud eesti rahvuslikus liikumises selleks ajaks välja kujunenud konservatiiv-klerikaalse suuna vastu.

Neile eesti rahvusliku liikumise antidemokraatliku suuna esindajaile, pastoreile jt. papimeelsetele valab Kreutzwald oma artiklite, satiiriliste jutustuste «Kilplased» (1857), «Tuisulased» (1859) jt. sapi.

1890. aastatel, millal valitsesid juba kapitalistlikud tootmissuhted, jäi ikkagi püsima feodaalpärisorjusliku ühiskonna jäänustest ühiskonna arengut pidurdava kammitsana nn. «balti erikord». Kreutzwald astub selle vastu teravalt välja. Ta näeb balti-saksa parunites ja pastorites eesti rahva orjastajaid. Oma mõtteid avaldab ta eri teostes ja ajakirjanduses. Vabalt saab ta seda teha aga oma ulatuslikus kirjavahetuses. See oli heaks vahendiks kasvatada rahvusliku liikumisaja tegelasi, innustades neid võitlusse kõige vana vastu.

Kreutzwald rahvavalgustajana võitles vaimupimeduse ja usu vastu. Ta oli rahvaraamatukogude asutamise mõtte algataja, võitles ilmlike koolide eest ja, asudes deistliku maailmavaate seisukohal, hindas ta loodusteaduste tähtsust hariduse omandamisel. Oma populaarteaduslikus tegevuses propageeris ta uusi majapidamisviise, sookuivendamist jne. Suurt tähelepanu pööras ta rahva tervishoiule («Kodutohter» 1879. a. ja rida teisi töid).

Tähtsat kohta Kreutzwaldi loomingus omab tema ilukirjanduslik toodang. Ta on eesti demokraatliku ilukirjanduse rajaja. Oma luuletustes propageerib ta humanismiideed, võitleb papluse vastu. Poeemis «Sõda» (1854. a.) näitab ta rahva osa võitluses vaenlase vastu, kõneleb Eesti ühendamisest Venemaaga ja selle progressiivsest tähtsusest.

Oma talupojaideaali avaldab Kreutzwald kõige selgemini pikemas kalendrijutus «Mihkel Põllupapp» (sai pealkirja hiljem) (1865—1873) ja võitleb saksa haridussüsteemi vastu jutustuses «Uus koolmeister» (1874).

Fr. R. Kreutzwald oli rahva ideede kandja, tihedalt seotud rahva ja selle loominguga, temast sai eesti folkloristika rajajaid. Tema loomingu tippsaavutuseks on kujunenud rahvaeepose «Kalevipoeg» (1857—61, rahvaväljaanne 1862) koostamine ja tema «Eesti rahva ennemuistsed jutud» (1865), milles kajastuvad eredalt külaühiskonna vastuolud, rahvahulkade ootused, lootused ning unistused.

Kreutzwald viis lõpule Faehlmanni poolt alustatud rahvaeepose koostamise. Sellesse teosesse kätkes viru laulik oma parimad tunded ja ideed. Ta lõi suurepärase kangelase kuju, millesse pani töömehe ja võitleja parimad omadused. Siin leidsid väljenduse rahva võitlus vabaduse eest, rahva töökus, selles kajastusid ka eesti ja vene rahva sõprus ja koostöö. «Kalevipoeg» omab suurt ühiskondlikku väärtust, ta kutsub üles vabadusele, äratab rahva loovaid jõude. Seepärast on tema mõju ligi saja aasta jooksul eesti ühiskonnale olnud väga suur.

Kreutzwald andis oma loominguga hindamatu panuse eesti kultuurivarasalve. Ta oli rahvusliku liikumise aja demokraatliku leeri keskne kuju.

Kirjandusteadlaste ülesandeks on tasuda oma suur võlg rahva ees — asuda koostama põhjalikku monograafilist uurimust Kreutzwaldi kohta, lähtudes nendest eeltöödest, mida on tehtud käesoleva tähtpäeva eel.

J. Toomla

KREUTZWALD VENE KEELES

Eesti kirjanduse suurkuju Fr. R. Kreutzwald oli esimene, kelle teosed äratasid tähelepanu ka väljaspool rahvuslikke piire. Peamiseks huviobjektiks on olnud Kreutzwaldi meistriteos «Kalevipoeg», mille värss- ja proosatõlkeid on ilmunud paljudes keeltes.

Kõige enam on Kreutzwaldi teoseid tõlgitud vene keelde. Korduvalt on tõlgitud «Kalevipoega», on ilmunud ka Kreutzwaldi luuletuste ja muinasjuttude tõlkeid. Esmakordselt sai vene lugejal võimalikuks tutvuda eepose sisuga 1876. a., kui ilmus venekeelne sisu ümberjutustus. Teine täielikum ja korrektses vene keeles tõlge ilmus 1886—1889. a. Tallinnas. Kuigi tõlkes eesti rahvalaulu stiili ei suudetud edasi anda, oli sellel tõlkel suur tähtsus kultuurisidemete loomisel eesti ja vene rahva vahel. Selle tõlke kaudu tutvus ka M. Gorki põhjalikult eesti rahva eeposega. Oma artiklites ja sõnavõttudes on M. Gorki korduvalt viidanud Kalevipoja kujule.

1898. a. ilmus Peterburis koguteos «Поэты Финляндии и Эстляндии», kus on ka tõlkekatkendeid Kreutzwaldi luuleloomingust. Tõlgitud on kaks katkendit «Kalevipojast» ja kaks luuletust — «Priiusele» ja «Rõõm ja mure». Tõlked pole eriti kunstipärased ja trohheiline värsimõõt on asendatud jambi või daktüliga. Ometi tutvustasid nad vene lugejale eesti kirjandust. Koguteoses on ka andmeid Kreutzwaldi eluloo kohta, samuti on ära märgitud tema põhjapanev osa eesti rahvuslikus kirjanduses.

Järgnes pikem vaheaeg. Alles 1946. a. ilmusid kaks katkendit «Kalevipojast» — üks Kalevi kotkalennust, teine Kalevipoja künniloost.

Viimane «Kalevipoja» tõlge on seniilmunud venekeelsetest tõlgetest kõige täiuslikum. Teos on tõlgitud kogu ulatuses ja kuigi pole suudetud edasi anda regivärsile omast algriimi ja assonantsi ning alliteratsiooni, on kindlalt läbi viidud trohheiline värsimõõt. Tõlke autorid on püüdnud jõudumööda edasi anda ka parallellismi ja kordust, mis kohati on päris hästi õnnestunud.

Vaatamata mõningatele puudustele laseb viimane «Kalevipoja» tõlge nõukogude rahvastel tutvuda eesti rahvusliku kangelaseeposega.

1953. aastal ilmus vene keeles ka valimik Kreutzwaldi muinasjutte. Kohati on välja jäetud Kreutzwaldi moraliseerivat laadi vahemärkused ja siin-seal on väljendusi täpsustatud ja korrigeeritud, arvatavasti arvestades eesti olustikku mitte tundvat lugejaskonda. Tõlget tuleb küllaltki heaks pidada.

Kreutzwaldi «Eesti rahva ennemuistsed jutud» saavad venekeelses tõlkes uueks panuseks nõukogude rahvaste ühisesse kultuurivarasalve. Eeskätt leiavad need muinasjutud tänuliku lugeja nõukogude laste näol.

Kreutzwaldi kui valgustaja-demokraadi sügavalt ideeline, meie ajani oma väärtuse säilitanud looming aitab Nõukogude Liidu rahvaste keeltesse tõlgituna süvendada liitu ja koostööd vene ja teiste NSV Liidu rahvastega ja võidelda ühise ühtsuse eest.

A. Ambus

„Kalevipoega" lugedes

Suur on pärand, mille jättis Kreutzwald rahvale oma muinasjuttude, populaarteaduslike kirjutuste, luuletuste ja keeleliste tööde näol. Ent tema suurim ning tähtsaim töö on eesti rahvaeepose «Kalevipoeg» koostamine. «Kalevipoeg» on sügavalt rahvalik teos, moodustades terviku rahva kollektiivsest loomingust ja Kreutzwaldi kolmekümneaastasest tööst.

Kalevipoeg on nende ideede kandjaks, mis olid rahval, kuigi — Gorki sõnade järele — «nende orjalik töö oli tehtud ekspluateerijate poolt mõttetuks, nende isiklik elu oli õigusetu ja kaitsetu. Kuid kõige selle kõrval on kollektiivile omane teadlikkus tema surematusest ja veendumus, et ta võidab kõik temale vaenulikud jõud.» Nõnda on «Kalevipoeg» vabaduspüüete väljendajaks. Ta on kõigi väikeste ning rõhutute kaitsja, võitleb võõramaiste vallutajatega, neljajalgsete vaenlaste ja ebamaiste jõudude vastu.

Kalevipoeg on ehitud kõigi nende voorustega, mida oleme harjunud pidama kauniteks. Rahulik ülesehitustöö moodustab tema elu peamise eesmärgi.

Reaktsioonilised jõud ei suutnud rahvalt võtta Kalevipoega, sest rahva vabadusarmastus on igavene nagu rahvas ise.

Sügav demokraatlik sisu, vankumatu usk oma rahvasse, võimsalt haaravad poeetilised pildid — need köidavad iga lugejat, kes süveneb sellesse monumentaalsesse teosesse. Kalevipoeg — see on rahvas-ehitaja ise, võitleja õnne eest, kõikide nende vastu, kes püüavad takistada meie loovat tööd. Ja niisugusena seisab see võimas kirjanduslik kuju koos meiega ka tänapäeval.

M. Tiitsmaa

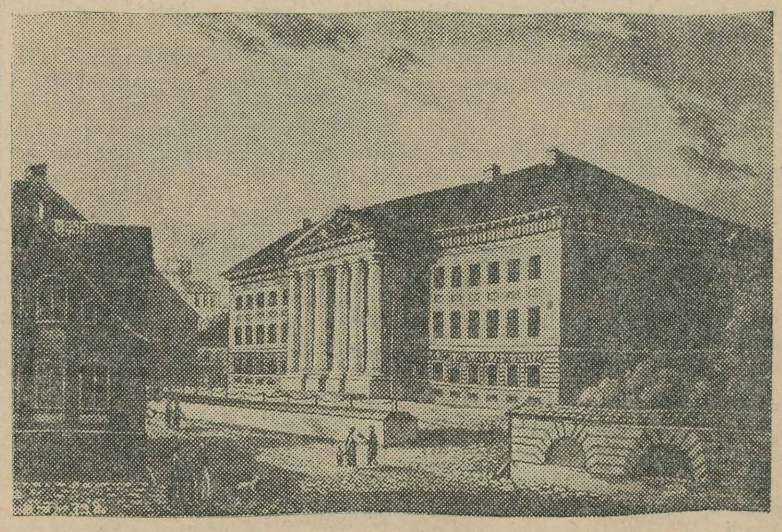

Tartu ülikool Fr. R. Kreutzwaldi üliõpilasaastatel.

suur valgustaja ja demokraat

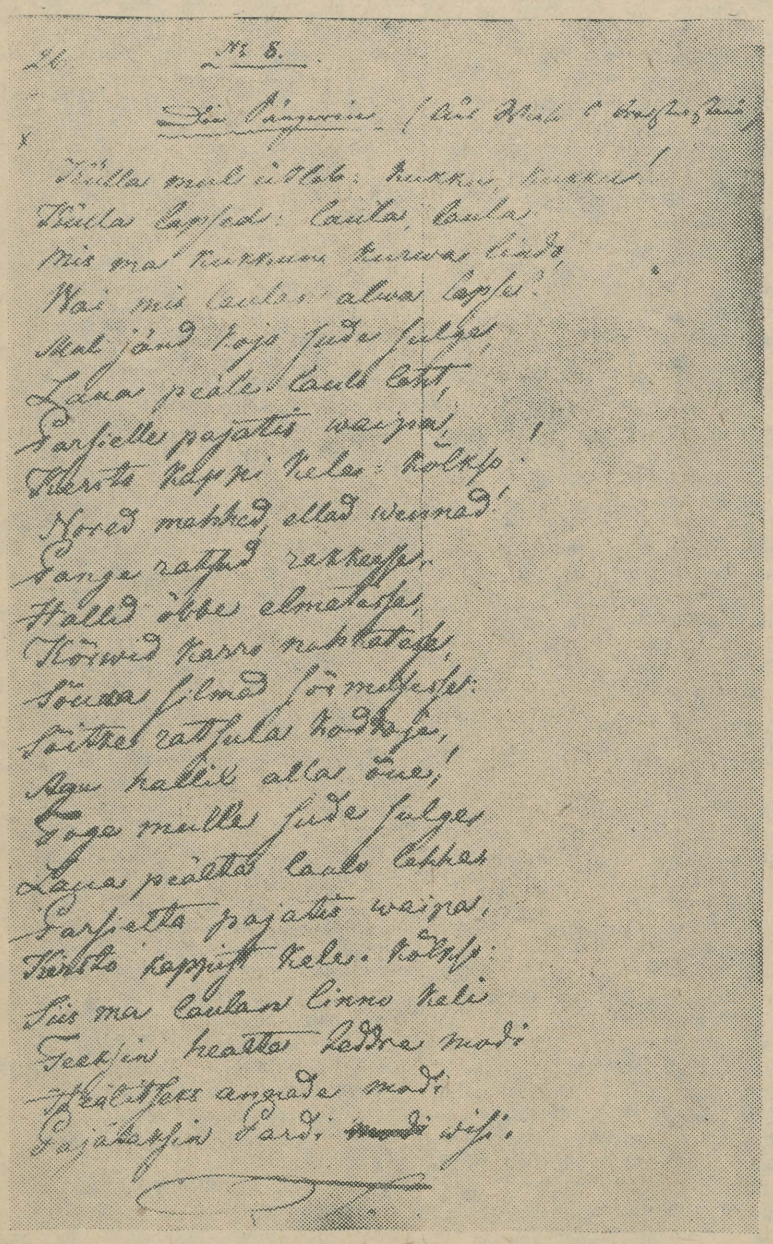

Rahvalaulu «Suude sulg» üleskirjutus Kreutzwaldi poolt.

Rahva õpetaja

Fr. R. Kreutzwaldi mitmekülgse tegevuse kõrval väärib suurt tähelepanu ta laiaulatuslik populaarteaduslik töö, ta tegevus teaduse saavutuste, elu ja maailma mitmesuguste nähtuste tutvustamisel kirjasõna abil laiadele rahvahulkadele.

Kreutzwald on oma pikaajalise tegevuse jooksul mitmesuguste kalendrite väljaandmisel kalendrilisadesse paigutanud peale ilukirjanduslike palade terve rea populaarteaduslikke artikleid. Ta andis välja ka mitmeid populaarteaduslikku sisuga teoseid, näit. «Sipelgas» (I — 1843, II — 1861), «Lühike õpetus tervise hoidmisest» (1854)). Väljaannet «Maailm ja mõnda, mis seal sees leida on» (1848—1849) võime lugeda meie esimeseks illustreeritud ajakirjaks.

Oma populaarteaduslikes töödes on Kreutzwald suurt tähelepanu osutanud maateaduslikele kirjeldustele mitmesuguste riikide, linnade ja rahvaste kohta. Sageli tutvustab ta võõraid linde ja loomi ning loodust. Nii leiame 1845. aasta «Maarahva Kalendris» kirjutuse «Euroopa maadest ja riikidest», kus on antud lühike ülevaade 15 Euroopa riigist — Rootsist, Inglismaast, Hispaaniast, Portugalist jne.

Ajaloo kohta sõna võttes kujutab ta 13. sajandi vabadusvõistlust eesti rahva võitlusena orjastajate vastu. Kreutzwald hindab kõrgelt Eestimaa liitmist Vene riigi külge, sest see päästis rahva alalistest sõdadest ja laastamistest. Ta ei suuda siiski läbi näha 1816. ja 1819. aasta talurahvaseaduste illusoorset olemust. Kirjutuses «Ligemalt ja kaugemalt», milles ta kujutab vene sõdurite sangarlikku võitlust välismaiste vallutajate vastu Krimmi sõjas, rõhutab ta eesti ja vene rahva sõpruse vajadust.

Teravalt paljastab ta katoliku kiriku pahesid — «mungad ja nunnad käisid kui täiad mööda maad ja imesid veel seda viimast vere tilka rahva seast välja» (1845).

Ajakirjas «Maailm ja mõnda...» tutvustab Kreutzwald mitmesuguseid leiutusi ja tehnika saavutusi. Ta räägib trükikunsti arengust J. Gutenbergi kohmakatest puu- ja tinatähtedest temaaegsete klišeede, matriitside ja kiirpressideni. Ta selgitab, millest saadakse elektrit ning, kuidas töötab telegraaf. Suurt praktilist väärtust omavad ta arstiteaduslikud ja tervishoiualased nõuanded ja näpunäited, kuidas haiguste vastu võidelda.

Paralleelselt sellega paljastab ta ka ebausu kahjulikkust.

Mitmetes kirjutustes käsitleb ta maailmaruumi, maakera, päikese ja tähtede olemust ning ehitust. Ta käsitleb maakera tekkimist vastupidiselt piiblimüütidele ja märgib vastupidi pappide seletustele, et teadlaste arvates on maakera miljoneid aastaid vana. Artiklis «Maa ja päike» tutvustab Kreutzwald ka Kopernikuse õpetust, mille järgi päike ei tiirle ümber maakera, nagu väidab piibel, vaid maakera ja planeedid tiirlevad ümber päikese.

Väärtuslikud on Kreutzwaldi põllumajanduslikud kirjutused. Ta on üheks esimeseks, kes Eestis kirjasõna abil propageerib soode kuivendamist, kartulite eelidandamist, metsaistutamist, taimelavade kasutamist ja paljude köögiviljade kasvatamist.

Fr. R. Kreutzwaldi populaarteaduslikku tegevuse hindamisel tuleb lähtuda tema kaasajast. XIX sajandi keskel arendas Kreutzwald tunduvalt edasi meie veel lapsekingades olevat populaarteaduslikku kirjandust.

Oma huvitavate ja aktuaalsete kirjutustega ajaloo, põllumajanduse, tehnika, arstiteaduse jt. aladelt on Kreutzwald tunduvalt avardanud rahva silmaringi, äratanud huvi paljude küsimuste vastu, tekitanud kahtlust piiblimüütide õigsuses ning juurutanud loodusteaduslikku käsitust maailma mitmesuguste nähtuste mõistmisel.

E. Teder

Hariduse nimel, vaimupimeduse vastu

Kui kõrgelt hindas Kreutzwald haridust, sellest annavad tunnistust kõigile hästi tuntud värsid «Kalevipojast»:

Ülemaks kui hõbevara
Kallimaks kui kullakoormat
Tuleb tarkust tunnistada

60.—70. aastatel pühendas Kreutzwald kooli- ja hariduskküsimustele kaks pikemat kalendrijuttu («Mihkel Põllupapi jutt» ja «Uus koolmeister»). Need jutustused sisaldavad järjekindlat propagandat haridusele ja ühtlasi teravat kriitikat tolleaegsete kooliolude kohta, samuti ka konkreetseid ettepanekuid kooliõpetuse taseme tõstmiseks.

Kooliolud Eestis olid tollal väga armetud. Parunid ja pastorid püüdsid meelega hoida rahvast pimeduses, et kergem oleks tema üle valitseda. Sel eesmärgil levitasid nad teooriaid eesti rahva andetusest ning vaimseks tööks kõlbmatusest. Et talupoegadest kasvatada kuulekaid teenreid, seisnes kogu külakoolides antav haridus usuõpetuse mehhaanilises tuupimises. Paljud lapsed ei pääsenud majandusliku kehvuse tõttu üldse kooli.

Vastupidiselt parunitele väitis aga Kreutzwald, et iga inimene on looduse poolt varustatud mõistusega ning seda tuleb õppimise teel edasi arendada. Kreutzwald selgitas, et hariduseta pole mõeldav mingi progress ühiskonnas. Korduvalt avaldas ta mõtet, et eesti rahvas oleks seni palju kaugemale jõudnud, kui mitte vaimupimedus teda oma kütkes poleks hoidnud. Ta kutsub üles lastevanemaid, et need oma lapsed kooli saadaksid ning ise võimalust mööda kaasa aitaksid kooliolude parandamisele.

Kreutzwald nõudis haridust kõige laiematele rahvahulkadele. Kuigi Kreutzwald pidas väga vajalikuks ka emakeelset kõrgemat kooli, nõudis ta siiski, et peatähelepanu pööratakse kihelkonna- ja külakoolide olukorra parandamisele, kuna nendes koolides sai hariduse elanikkonna valdav enamus.

Propageerides haridust, rõhutas Kreutzwald just hariduse praktilist tähtsust. Ta kõneles sellest, et koolid peavad andma põllumehele neid teadmisi, mida ta vajab oma igapäevases töös.

Igapäevase elu vajadusi rõhutades nõudis Kreutzwald teaduste õpetamist koolis usuõpetuse asemel. Kreutzwald märkis, et tõeliste teadmiste andmist koolis takistab kirik ja seepärast alustab ta võitlust kiriku mõju vastu koolis. «Seni kui koolid jäävad õpetajate mõju alla, pole meil haridust loota,» kirjutab ta.

Ta kutsus üles kohalikke vallaomavalitsusi osutama koolide juhtimisel suuremat initsiatiivi ning kõigiti parandama koolide olukorda.

Teravalt astus Kreutzwald välja tolleaegses koolis valitsenud tuupimismeetodi vastu ning nõudis teadlikku õppimist, süstemaatilist materjali esitust tunnis, näitlikkust õpetamisel.

Kuid peale nende metoodiliste küsimuste on Kreutzwald esitanud veel terve rea ettepanekuid kooliõpetuse tõhustamiseks. Nii pidas ta vajalikuks õppeaasta tunduvat pikendamist, koolmeistrite ettevalmistuse ja ka materiaalsete tingimuste parandamist.

Kreutzwald ei andestanud koolmeistritele piiratust ega silmaringi kitsust, eriti teravalt ründas ta aga koolmeistrite kirikumeelsust.

Oma jutustustes lõi ta suurepäraseid pilte külakoolist, kus vallatalitaja ja koolmeistrid tohutute jõupingutustega korraldasid oma kooli täiesti ümber ning saavutasid õppetöös tolleagsetes külakoolides ennenähtamatuid tulemusi. On kindel, et need ilukirjanduslikus vormis avaldatud eeskujud etendasid teatud osa meie külakoolide arengus.

Meie pedagoogilise mõtte ajaloos kuulub Kreutzwaldile kindel ja väärikas koht kui järjekindlale võitlejale rahvahariduse tõstmise eest.

M. Päärsoo

Ajaloolise sõpruse ja vabaduse suured ideed

Rahvaluule on rahva soovide, ootuste ja lootuste väljendajaks. Meie rahvaluules avaldub äge protest töörahva ränga kurnamise vastu, kuid ka rahva optimism, kindel lootus õnnelikule tulevikule. Eesti rahva põlev viha oma rõhujate vastu ja vabadusiha on leidnud ilmeka väljenduse rahvaeeposes «Kalevipoeg». Eepos «Kalevipoeg» on eesti mineviku eesrindliku, demokraatliku kultuuri suurimaks saavutuseks.

Eepose «Kalevipoeg» faabula kujutab eestlaste elu ja ühiskondlikku korda kuni vallutamiseni raudmeeste poolt. Aga eeposes hinnatakse ka hilisemaid sündmusi — eesti rahva rasket olukorda vallutajate ikke all.

Eepos on väga probleemiderikas. Kandvamaks ideeks on siin eestivene rahva sõpruse näitamine, võitluse kujutamine saksa-skandinaavia röövvallutajate vastu ja võitluse kujutamine sisemiste vaenlaste — feodaalide ja pastoritega.

Arheoloogia tõendab, et juba IV sajandist peale on Kagu-Eesti alal elanud eesti hõim olnud tihedas suhtlemises krivitšitega Peipsi ja Pihkva järve piirkonnas. Suhted eestlaste ja slaavi hõimude vahel tihenesid Kiievi riigi perioodil (IX—XII saj.). Toimus terve rida eestlaste ja venelaste ühisvõitlusi saksa röövvallutajate vastu. Tähtsamaiks neist olid Otepää piiramine 1217. a. ja Tartu kaitsmine 1224. a. Sõjaline koostöö eestlaste ja venelaste vahel süvendas eestlastes sügavat sõprust vene rahva vastu.

Need tihedad ajaloolised sõprussidemed kajastuvad ka eesti rahvaeeposes «Kalevipoeg».

Juba eepose 1. lugu jutustab sellest, kuidas Kalevite

Peres kasvas kolme poega,
Taaralaste taimekesi.
Üks neist veeres Venemaale,...

Edasi jutustatakse, et see poegadest, kes Venemaale läks hakkas rahuliku töö ja kauplemisega tegelema. Autor on sellega väljendanud ajaloolist tõde eesti hõimude tihedatest kultuurilistest ja kaubanduslikest sidemetest Pihkva ja Novgorodi aladega.

Edasi jutustavad eepose lood (10., 11., 12. ja 13.) sellest, kuidas Kalevipoeg tõi Pihkvast laudu linnade ja kantside ehitamiseks. Kalevipoeg lausub:

«Lähen laudu lunastama,
Hoone tarbeks otsimaie...
Tõttan teeda tallamaie
Peipsi järve piiridelle;...»

Eepos maalib siin haarava pildi rahvavanemast, kes, muret tundes oma maa kaitse pärast, läheb sõbraliku vene rahva juurde abi otsima.

Eredaks näiteks eestlaste ja venelaste vahelise läbikäimise tihenemisest on Kalevipoja silla ehitamise mõte. Alatised käigud Venemaale läbi Peipsi teevad Kalevipojale tüli ja ta otsustab:

«Murran maha metsapuida,
Kannan kokku kivisida...
Miska silda seadaneda
Peipsist üle teise poole.»

Minnes Pihkva teed, teab Kalevipoeg, et seal pole ei «kiusatusi» ega «võõralikke viirastusi».

Ajalugu ja rahvaluule tõendavad, et eesti rahvas on alati püüdnud alal hoida ja tugevdada muistsetest aegadest tekkinud suure sõpruse alust, mille pinnal on tekkinud uus, vennalikul koostööl ja vastastikusel abistamisel põhinev sõprus.

Eesti-Vene sõpruse idee kõrval on eepose üheks kandvamaks teemaks võitlus saksa-skandinaavia röövvallutajate vastu. Eestlaste võitlus läänest tulnud saksa anastajatega hõlmab terve epohhi eesti ajaloost. Eeposes kujutatakse mereteid tulnud vaenlaste saabumist järgmiselt:

Juba sõja sõudemasse,
Vaenuvanker veeremassa...
Rannast tulnud raudamehi,
Parvel põrgu poegasida
Rahupõlve rikkumaie...

Ja peagi

Kalevite kange poega
Puistas pillas raudamehi
Lademesse lagedalle,
Viskas vaenlast vankumaie,
Pärast pakku põgenema.

Need read on veenvaks väljenduseks muistsete eestlaste mehisest võitlusest röövvallutajatega, meie esivanemate vabaduseihast, andumusest oma sünnimaale.

Kalevipoeg on väärikas võitleja oma rahva vabaduse eest.

Võitluse näitamisega röövvallutajate vastu taotles Kreutzwald antifeodalistlikke eemärke, õhutas viha ja võitlusmeeleolu ajalooliste vaenlaste vastu, kes neetisid vaba rahva sajanditepikkusse orjapõlve. Pole juhuslik, et Suure Isamaasõja päevil tsiteeriti värsse «Kalevipojast», mis õhutasid eesti korpuse võitlejaid sõõstma otsustavasse lõppheitlusse penirüütlite järglastega — hitlerlike anastajatega.

Kreutzwald kirjutas «Kalevipoja» olukorras, millal feodalismivastane võitlus oli talurahva süveneva ekspluateerimise ja feodaalmajanduse paratamatu kriisi tõttu kasvanud antud ajaloolise epohhi demokraatliku mõtte juhtivaks ülesandeks.

«Kalevipojas» on feodaali kehastajaks Sarvik, kellega Kalevipoeg võitleb, ning feodaalse mõisa võrdluspildiks on põrgu. Ka meie folklooris on põrgu mõisa sünonüümiks:

«Kui mina pääsen mõisa'asta,
Siis mina pääsen põrgu'usta,»

laulis vaevatud teo-ori.

Ja kui me «Kalevipoja» 14. loost jälgime põrgu kirjeldust, siis näeme, et see pole mingi kristlik «karistusasutus», kus patuseid hingi piinatakse, vaid julmal teo-orjusel põhinev feodaalimajand.

Põrgu esimene tuba on rauast. See on

Töötuba sulastelle,
Orjapoiste varjupaika,
Teopoiste pärispaika:
Siin neid vaeseid vaevatakse,
mitmel puhul piinatakse.

Siis on veel vaskne tuba orjapiigadele, siis aga hõbedast, kullast, siidist ja sametist toad, kus sarvik ise naudib orjade töövaevaga loodud hüvesid.

Edasi räägib eepos sellest, kuidas Kalevipoeg vabastab piigad (s. o. töötava rahva) rõhuja kütkest ja aheldab pärast mitmejärgulist võitlust Sarviku enda. Sellega kajastab eepose autor rahva kindlat lootust lõpliku võidu saabumisse rõhujate üle. See päev on saabunud — oma ajaloolise liitlase, suure vene rahva abiga on meie rahvas oma turjalt heitnud rõhujate ikke, pääsnud sajanditepikkusest sulasepõlve põrgust.

«Kalevipoja» ajaloolised ideed kujunesid eesti rahvale feodalismivastases võitluses suureks mobiliseerivaks jõuks, kujunesid oluliseks ideoloogiliseks võitlusvahendiks rahva ühiskondliku mõtte arendamisel. Need ideed aitasid koondada rahva demokraatlikke jõude võitluseks feodalismi, papluse ja vaimupimeduse vastu, kinnitasid rahva usku oma jõusse, oma võitluse õigsusse ja peatselt saabuvasse võidusse. Selles on «Kalevipoja» aegumatu väärtus meie kultuuripärandis ja sellisena hindame me teda, ehitades nüüd vaba rahvana helget homset.

S. Aunula

PARTEI ELU

Võidelda septembripleenumi otsuste igakülgse ellurakendamise eest

Septembripleenumi otsused on pöörangiliseks momendiks meie rahvamajanduse arenemises. Pole kahtlust, et nende otsuste ellurakendamise eest peetav võitlus ei haara mitte üksi põllumajanduse alal töötajaid, vaid sellega on seotud kogu meie rahvas. Ka Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv kiitis palavalt heaks septembripleenumi otsused ning otsustas teha omalt poolt kõik selleks, et kindlustada nende igakülgne ellurakendamine.

Kahjuks aga ei järgnenud hoogsatele ja paljutõotavatele sõnadele vastavad teod. Ligi kaks kuud tagasi toimus ülikooli aulas ülelinnaline õppejõudude nõupidamine, ja võiks arvata, et sellest peale kulgeb ülikoolis tehtav poliitkasvatuslik, teaduslik ja õppetöö partei Keskkomitee uute ajalooliste otsuste elluviimise tähe all. Tegelikult kujunes aga nimetatud üritus ainult asja alguseks — tuli hakkas küll hingitsema, kuid ei paisunud hoogsaks leegiks.

Hiljuti toimus selles küsimuses partei üldkoosolek, kus ülikooli kommunistid tõid kriitika ja enesekriitika korras esile terve rea olulisi puudusi. Kõik sõnavõtud viisid järeldusele, et ülikooli töö ümberkorraldamine partei Keskkomitee septembripleenumi otsuste alusel on kulgenud ebarahuldavalt.

Kõige ulatuslikumaks ürituseks oli septembripleenumi materjalide läbiarutamine poliitinformatsioonides. Oma sisu ja organiseerimise poolest jäid need informatsioonid aga nõrgaks. Sageli piirduti ainult üldiste seisukohtade esitamisega, informatsioonide arv kujunes ettenähtust vähemaks ning ettekanded olid kohati plaanipäratud ning laialivalguvad. Need puudused olid teada nii ülikooli juhtkonnale, parteibüroole, kui ka ülikooli ühiskondlikele organisatsioonidele, kuid kahjuks ei tehtud sellest vajalikku järeldust. Otsuste tundmaõppimiseks ja ellurakendamiseks oleks olnud vaja välja töötada ühtne konkreetne plaan, mis oleks haaranud kõiki elualasid ülikoolis. Tuleb märkida, et sellise üldise plaani väljatöötamine ei ole ka praegu hilja, eriti kui arvesse võtta seda, et ülikooli parteikoosolek andis selles osas rea väärtuslikke näpunäiteid.

Septembripleenumi otsuste läbitöötamisega oli nõrgalt seotud ka õppejõudude kollektiiv. Filosoofilised seminarid teaduskondades on suurepäraseks organisatsiooniks selle töö arendamisel, kuid ainult üksikutes teaduskondades (õigusteaduskond) tehti katseid seda vormi kasutada. Kahjuks aga sealgi oli sm. Pulga ettekanne pühendatud kuivale põllumajandusalaste otsuste loetelule, kusjuures septembripleenumi arutamine, tema majanduslik-poliitiliste ja filosoofiliste külgede esiletoomine jäi täielikult varju.

Parteikoosolekul osutati erilist tähelepanu teadusliku töö arendamise ja põllumajandusele antava praktilise abi küsimustele. Ka siin avanes samasugune pilt. Oma töö on pühendanud nendele küsimustele ulatuslikumalt ainult viis kateedrit (geneetika ja darvinismi, zooloogia, füüsika jt.) ning saavutanud sellel alal ka rea märkimisväärseid tulemusi. Kahjuks on aga rida kateedreid (farmakoloogia ja teised arstiteaduskonna kateedrid) jäänud eemale nende küsimuste lahendamisest. Hoopiski imelik on ühiskonnateaduste kateedrite seisukoht. Kui parteikoosolekul arutati septembripleenumi otsuste ellurakendamise küsimusi, siis ei võtnud sõna ükski ühiskonnateaduste kateedrite juhataja ega ka ükski nende kateedrite õppejõududest. Siit võib järeldada ainult seda, et neil polnud midagi rääkida. Ühiskonnateaduste kateedritel, kuid ka ajalookateedritel tuleb oma suhtumist võitlusse septembripleenumi otsuste elluviimise eest otsustavalt parandada.

Pidevalt on olnud juttu sellest, et üliõpilaste diplomitööde ja kursustööde temaatika tuleb ümber korraldada vastavalt septembripleenumi otsustega üles tõstetud küsimustele. Kui seda ei tehta, siis muutub selle küsimuse praktiline lahendamine enam kui küsitavaks. Tuleb arvestada seda, et mitmedki üliõpilased on juba asunud diplomitöö materjalide kogumisele ning hilisem muudatuste tegemine temaatikas on tõsiste raskuste allikaks töö õigeaegsel lõpetamisel ja viimistlemisel. Kateedrites, kus see küsimus on veel läbi arutamata, tuleb seda teha viivitamatult, et üliõpilased tehtud muudatustest saaksid teada veel enne käesoleva semestri lõppu.

Kõiki võimalusi ei ole seni ära kasutanud ka komsomoliorganisatsioon. Ülikooli kollektiivil on juba mitu korda olnud võimalus kuulda ülikooli komsomoliorganisatsiooni sekretäri asetäitja sm. L. Šišovi sõnavõtte. Tõepoolest, need sõnavõtud on tulvil häid ettepanekuid, nendes ei puudu terve ja printsipiaalne kriitika, kuid tahaksime, et sm. Šišov räägiks ka sellest, mida teeb konkreetselt ülikooli rohkem kui tuhandeliikmeline kommunistlike noorte pere. See märkus kehtib ka hiljutisel parteikoosolekul kuuldud sõnavõtu kohta. Teaduskondade kaupa toimunud komsomoli üldkoosolekuil arutati läbi küsimus komsomoliorganisatsioonide ülesannetest seoses septembripleenumi otsustega. Seal tehti rida väga häid ettepanekuid ka ülikooli komsomolikomiteele. Kahjuks aga ei ole nendele ettepanekutele vajalikul määral reageeritud, rääkimata sellest, et komsomolikomitee oleks jälginud, kuidas neid algorganisatsioonides vastu võetud otsuseid ka ellu viiakse. Isegi komsomolikomitee suurearvuline lektorite grupp ei ole paraku oma tööd eriti sidunud septembripleenumi otsustega. Loomulik on seejuures olukord, et töö praktilised tulemused lasevad end asjatult oodata.

Komsomoliorganisatsioon peab omalt poolt kindlustama, et sellised huvitavad üritused, nagu kehakultuurlaste suusatähesõit õppevaheajal, mis haarab mitmeid rajoone, kujuneksid tõelisteks kasvatuslikeks üritusteks, samuti et ei jääks paberile otsus õppevaheajal organiseeritavate populaarteaduslike loengute kohta. Kui organisatsioonilisi küsimusi lükatakse edasi eksamisessioonile, siis on pahatihti selle tulemuseks täielik või paremal juhul osaline läbikukkumine.

Lõpuks tuleb märkida, et parteikoosolek läks mööda ühest tähtsast küsimusest, nimelt ametiühingu osast septembripleenumi otsuste ellurakendamisel. Meie ülikooli ametiühinguorganisatsiooni töö kohta tehakse mõnikord paha nalja, et ametiühing tegeleb ülikoolis ainult liikmemaksude kogumisega. See ei ole muidugi õige. Kuid ülikooli ametiühinguorganisatsioon peaks sellistele arvamistele andma otsustava vastulöögi mitte teoreetiliselt, vaid näitama praktiliselt oma tööd kommunismi koolina. Kui parteikoosolek tegi kokkuvõtteid ülikooli kollektiivi saavutustest septembripleenumi otsuste ellurakendamisel, siis pidasid ametiühingu juhtivad töötajad kommunistid sm-d Sorrok ja Auling paremaks vaikida.

Hiljutine parteikoosolek oli tõsiseks signaaliks, et olukord septembripleenumi otsuste ellurakendamise osas vajab otsustavat parandamist. On vaja lahti saada senisest isevoolu korras toimunud liikumisest ja alustada võitlust. On muidugi õige, et selles võitluses põrkame kokku rea raskustega, kuid seni ei ole meie kollektiiv raskusi kartes sajaprotsendiliselt ära kasutanud kõiki olemasolevaid võimalusi. Parteikoosoleku otsus peab olema aluseks selles ulatuslikus töös, mida parteibürool tuleb teha edasise töö planeerimisel ja koordineerimisel, et meie ülikool võiks juba lähemal ajal selle tähtsa küsimuse osas teha rõõmustavamaid kokkuvõtteid. Nende ülesannete täitmiseks olgu koondatud ka kogu meie kollektiivi, kõikide meie õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate loominguline initsiatiiv ja hoog.

Niisuguse tööstiiliga ei jõuta kaugele

ÜTÜ nõukogu kuulas oma käesoleva semestri viimasel koosolekul ära aruanded anorgaanilise keemia ja marksismi-leninismi aluste ringi tööst. Koosolekust võtsid osa ka neid ringe juhendavad õppejõud. Nõukogu märkis saavutusi marksismi-leninismi aluste ringi töös (2 töö valmimine, kõigi ringiliikmete rakendumine intensiivsesse uurimistöösse), tunnistades ringi töö rahuldavaks ja ringi vanema sm. Peri töö heaks.

Hoopis vastupidine olukord selgus aga anorgaanilise keemia ringis. Ringi vanem sm. Kirt ei olnud isegi teadlik oma ülesannetest, puudus kontakt juhendava õppejõuga (sm. L. Suit). Töö ringis kulges kogu semestri jooksul isevooluteed. Seetõttu ei täitnud ring ainustki plaanilist ülesannet, ei pidanud ühtki koosolekut ega korraldatud ühtki demonstratsioonkatset koolidele, kuigi selleks oli teataval määral ettevalmistusi tehtud. Nõukogu tunnistas ringi vanema töö mitterahuldavaks. Kui ringi vanem oleks kordki kontrollinud, kuidas töötavad ringi liikmed, ja juhtinud nende tähelepanu plaani täitmisele, oleks töö kahtlemata olnud intensiivsem. Sellele viitas juba fakt, et selle nädala jooksul, kui nõukogu ringi tegevust kontrollis, intensiivistus töö tunduvalt. Nagu näitavad meie paremini töötavate ringide kogemused, on töö tulemusrikas ainult kateedri, ringi vanema ning üksikute ringiliikmete tiheda koostöö tulemusena. Paraku hinnati keemiaringis koostöö tähtsust nii ringi kui ka kateedri poolt alla. Sellest siis tekkiski niisugune olukord, et mõned ringi liikmed (näit. sm. Ammas), olles saanud juhendavalt õppejõult viiteid kirjanduse kohta, mis ei andnud küsimusest täit ülevaadet, jäid äraootavale seisukohale ega käinud enam õppejõuga konsulteerimas. Üliõpilaste teaduslike ringide põhimääruse kohaselt on ringi töö eest vastutav kateeder. Seega on olukorra tekkimises süüdi ka kateeder. Ringi juhendav õppejõud (sm. L. Suit) võttis oma ülesannet täie tõsidusega, kuid ei mõistnud, et ta üksi, ilma üliõpilasteta, ei tee midagi ära. Ringi töösse ei lülitatud diplomande, kartusest neid liialt koormata. Ometi oleks saanud just need üliõpilased abistada noori seltsimehi, ilma et neid oleks olnud tarvis ära kiskuda oma otseste ülesannete juurest. Diplomandide lühikesed referaadid oma töö senisest käigust oleksid olnud stiimuliks nooremate kursuste üliõpilaste tööle, võimaldades samaaegselt diplomitöö valmimise käigu kontrolli. Viimase kursuse abiga oleksid õigeaegselt (26. novembriks) valminud ka keemiaalased ülesanded koolidele määratud ülesannete lahenduse võistluse jaoks. Nüüd aga arvas sm. Suit, et ta koostab nad ise, kuid jõudis sellega pärast mitmekordset meeldetuletust valmis alles 17. detsembriks. Ükski kirjastus ei kirjasta neid ülesandeid enam aasta lõpuks. Selleks otstarbeks ELKNÜ Tartu Linnakomiteelt saadud summad jäävad kasutamata ja kogu füüsika-matemaatikaosakonna ilus üritus on nurjunud.

Keemiaringi vanemaks valiti kateedri teadmisel noor üliõpilane, kuid ringi juhendav õppejõud ei abistanud teda ta töös ega andnud talle isegi ringi tööplaani ärakirja. Väga vähe on kateeder mõelnud ka võistlustöödele. Realiseerimata jäid möödunud aastal väljakuulutatud võistlustööde teemad, samuti ei olnud juhendav õppejõud teadlik sellest, et kevadisele ülevaatusele võib ka esitada teisi, mitte väljakuulutatud teemadele kirjutatud töid.

Tekkinud olukorra likvideerimiseks on vajalik nii kateedril kui ka ringil muuta oma tööstiili ja parandada esinevad vead alates järgmise semestri esimesest tööpäevast.

J. Tammeorg,
ÜTÜ nõukogu esimees

Üleliiduline tunnustus TRÜ üliõpilastele

2. detsembril k. a. avaldati NSVL Kultuuriministeeriumi Kõrgema Hariduse Peavalitsuse ülema käskkiri «Tartu kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste 1953. a. teaduslike tööde ülevaatuse kokkuvõttest».

Käskkirjas on märgitud, et Tartu kõrgematel koolidel on hinnatavaid saavutusi üliõpilaste teadusliku töö osas. Tartu kõrgemate koolide üliõpilaste teaduslikes ühinguites töötab 79 teaduslikku ringi, millest võtab osa 2239 üliõpilast. On ära kuulatud 706 teaduslikku ettekannet ning tehtud 378 iseseisvat uurimistööd. Paljud tööd omavad suurt tähtsust meie vabariigi rahvamajanduse edasiarendamisel. Tõhusalt on tehtud populaarteaduslikku propagandat (446 ettekannet TRÜ-st ning EPA-st). On läbi viidud rida teaduslikke konverentse.

Käskkirja kohaselt saavad rahalise preemia parimad teaduslikud tööd (A. Kiviku ja I. Veldre töö). 15 teadusliku töö eesrindlast autasustati aukirjaga (A. Liim, U. Siiman, H. Hanson, Ü. Kaasik jt.). See NSVL Kultuuriministeeriumi Kõrgema Hariduse Peavalitsuse käskkiri on suureks tunnustuseks meie üliõpilaste teaduslikule tööle.

Kehakultuur ja sport

TOIMUB KEHAKULTUURIALANE ÜLEVAATUS–KONKURSS

Kehakultuuri ja spordi kui kommunistliku kasvatuse lahutamatu osa populariseerimiseks TRÜ üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate hulgas toimub esmakordselt TRÜ spordiajaloos teaduskondadevaheline kehakultuuri ja spordi ülevaatus-konkurss. Ülevaatus-konkursi ülesandeks on parandada õppe-kasvatuslikku kehakultuuri- ja sporditööd TRÜ teaduskondades, arendada spordi massilisust ja tõsta spordimeisterlikkust, kasvatada kogu meie ülikooli kollektiivi põhimõttel — valmis tööks ja NSVL kaitseks.

Ülevaatus-konkurss viiakse läbi rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide juhtimisel TRÜ Spordiklubi ja kehakultuuriteaduskonna poolt ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 1. novembrini 1954. Kokkuvõtteid ülevaatus-konkursi tulemustest tehakse kaks korda aastas — 1. maiks ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäevaks.

Ülevaatus-konkursil arvestatakse järgmisi kehakultuurialaseid tööliike:

1. üleülikooliline teaduskondadevaheline spartakiaad,
2. õppe-sportlik töö teaduskondades,
3. massiline sporditöö teaduskondades,
4. kehakultuuri- ja spordialane organiseerimistöö teaduskondades.

Üleülikoolilise teaduskondadevahelise spartakiaadi kavva kuuluvad teaduskondade kollektiivide vahelised esivõistlused kõigil põhimistel spordialadel. Spartakiaadi võidab teaduskond, kes saavutab suurima punktide kogusumma. Punktide arvestamisel annavad üksikud spordialad punkte vastavalt juhendis kindlaks määratud koefitsiendile.

Ülevaatus-konkursi õppe-sportliku töö lõik haarab VTK-märklaste ja järgusportlaste ettevalmistamist teaduskondades. Teaduskondadevahelise paremusjärjestuse määrab aasta jooksul ettevalmistatud järgusportlaste ja VTK-märklaste arvu ning teaduskonna üliõpilaste arvu suhe. Järgusportlaste arvestamisel võetakse aluseks kolmas järk. Kõrgema järguga sportlase ettevalmistamine annab vastavalt koefitsiendile rohkem punkte.

Massilise sporditöö osas määrab teaduskondadevahelise paremusjärjestuse kõigist kehakultuurialastest üritustest osavõtjate arvu suhe teaduskonna üliõpilaste arvusse. Arvestusse tuleb siin suusakross, korrespondentsvõistlused ning ülikooli- ja teaduskondadesisesed üritused.

Organisatsioonilise töö lõigus määrab konkursil teaduskondadevahelise paremusjärjestuse teaduskonnas olevate spordiklubi liikmete arvu suhe teaduskonna üliõpilaste arvusse.

Ülevaatus-konkursi teaduskondadevahelise üldise paremusjärjestuse määrab 25. aprilliks ja 1. novembriks teaduskonna poolt saavutatud punktide kogusumma.

Ühes lõigus ülevaatus-konkursil saavutatud koht annab teaduskonnale punkte järgmiselt: I koht — 4 punkti, II koht — 3 punkti, III koht — 2 punkti ja IV koht — 1 punkt, kusjuures saavutatud punktid korrutatakse vastava ala koefitsiendiga. Spartakiaadi koefitsient on 4, massilise sporditöö koefitsient 3, õppe-sportliku töö koefitsient 2 ja organisatsioonilise töö koefitsient 1.

Toimetaja E. Ertis

Rohkem tähelepanu võistlustöödele

ÜTÜ nõukogu viimasel koosolekul arutati olukorda võistlustööde ettevalmistamise alal. Selgus, et enamikus ringides on juba nüüd alatud ettevalmistustega kevadiseks tööde ülevaatuseks. Nii näiteks on bioloogia-geoloogiaosakonna ringid asunud täie hooga võistlustööde teemade realiseerimisele. Enamik töid on möödunud aastal ringides tehtud tööde jätkuks, mis lubab oletada, et neist kujunevad head ja põhjalikud tööd. Möödunud aastal väärikalt esinenud arstiteaduskonna ringid on samuti asunud hoogsalt tööle (neuroloogia, sisehaiguste, farmaatsia jt. ringid). Samas aga avastati terve rida puudusi, mis näitavad, et paljudes ringides ja kateedrites ei pöörata veel küllaldast tähelepanu võistlustööde valmimisele. Suur viga on tehtud juba kateedrite poolt möödunud aasta kevadel võistlustööde teemade väljakuulutamisega. Kuigi kehtiva määruse kohaselt võib võistlustööna esitada iga ringis valminud paremat tööd, on meil kujunenud kombeks koos eelmise aasta paremate tööde premeerimisega teha üliõpilaste laialdastele hulkadele järgnevaks aastaks teatavaks teemad, millega on võimalik ringides tegelda ja millest võiksid kujuneda parimad tööd. Paljud kateedrid esitasid aga teemad järelekaalumatult, mistõttu enamik neist tuli sügisel hoopis kõrvale jätta kui teostatamatud või ebaotstarbekad (ühiskonnateaduste, ajaloo-keeleteaduskonna ja õigusteaduskonna ringid). Mitmetes ringides, näiteks vene keele ringis (ringi vanem sm. Mesjatseva) ja vene kirjanduse ringis (ringi vanem sm. Konovalov) ollakse arvamisel, et praegu on seda küsimust vara tõsta, et eks kevadel näe, missugune on kõige parem teema. Selline minnalaskmise meeleolu aga viib kindlasti selleni, et kevadel selgub: nende kateedrite juurest ei ole aasta jooksul esitatud võistlustöid. Paraku on selliseid kateedreid ja ringe üsna palju, eriti aga arstiteaduskonnas, (pediaatria, biokeemia jt. ringid), kus samuti ollakse arvamisel, et milleks meie, eks teised tee. Kehakultuuriteaduskonnas on ujumise, kergejõustiku ja kehakultuuri teooria ning ajaloo ringi juhatus arvamisel, et nad ei saa võistluseks üldse midagi esitada. Väga halb on olukord keemiaringide osas. Meie keemiaringide nõrka esinemist möödunud aasta ülevaatusel märgiti NSVL Kultuuriministeeriumi Kõrgema Hariduse Peavalitsuse ülema käskkirjas, ent näib, et siin ei taheta viga parandada ka käesoleval aastal.

Hea töö saamiseks on möödapääsmatult vajalik kateedri ja ringi liikmete teadlikkus oma ülesannetest. Kui aga kateeder arvab, et tööd valmivad, tööd teostav ringi liige aga ei ole veel tööle asunudki (matemaatikaring, tsiviilõiguse ja protsessi ring), siis vaevalt, et sellest midagi 1. aprilliks välja tuleb. Hiljem valminud töid ei ole aga võimalik käesoleval aastal ülevaatusele lasta.

Et arvestuste ja eksamite perioodi saabumisega töö ÜTÜ ringides ajutiselt katkeb, jääb praegu tööde valmimiseks praktiliselt aega ainult 2 kuud. Need kaks kuud peavad kujunema eriti tihedaiks töökuudeks, et kindlustada kõikide ringide osavõtt kevadisest tööde ülevaatusest.

M. Rubel,
ÜTÜ nõukogu aseesimees

MB 04317 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3574

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

HEAD UUT AASTAT SELTSIMEHED!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 39 (208) Neljapäeval, 31. detsembril 1953. a. VI aastakäik

Uus aasta — uued nõuded

Nõukogude rahvas on aastavahetusi alati tähistanud kokkuvõtete tegemisega saavutatud võitudest, uhkustundega tagasi vaadanud käidud teele, aga samaaegselt on ta ära märkinud ka puudujääke ja vigu. Meil on kujunenud heaks traditsiooniks uue aasta esimesel päeval kontrollida oma tööstiili, loobuda pidurdavatest iganditest, võtta endale täiendavaid kohustusi kõigis sektorites, kus üks või teine meist töötab.

1. jaanuar ei ole meile, nõukogude inimestele, ainult vastastikuse õnnesoovimise ja tervituste päevaks, kuigi ka seda viimast ei saa muidugi unustada. Meie ei tohi aga ühelgi päeval aastas — liiatigi aasta esimesel päeval — lasta kriitilisel pilgul nürineda, kaotada valvsust, laskuda enesega rahuloleku ja väärnähtustega leppimise libedale kaldpinnale.

Tartu Riiklikule Ülikoolile on aastavahetus ühtlasi ka konkreetsete, aasta-aastalt korduvate ülesannete läbiviimise ja kokkuvõtete tegemise ajaks.

Nii algavad uue aasta esimestel päevadel statsionaarses osakonnas eksamisessioon ja mittestatsionaarses osakonnas õppe- ning eksamisessioon. Meie õppejõud annavad aru aasta jooksul teostatud teaduslikust tööst. Meie ühiskondlikud organisatsioonid teevad samuti kokkuvõtteid oma ideelis-poliitilisest ja kultuurilisest kasvatustööst. Ometi osutub lähemal vaatlusel, et ka uusaastapäeval ei ole üleliigne kõigil mainitud aladel töötajaile meelde tuletada nende ette seatud ülesandeid ja neid kohustusi, mida nad võtsid endale umbes aasta tagasi.

Heidame korraks pilgu kasvõi meie Õpetatud Nõukogu resolutsioonidesse. Sealt leiame, et üle aasta tagasi, 12. detsembril 1952. a. on vastu võetud muuseas järgmine otsus: «Organiseerida üliõpilaste kollektiiv pidevalt ja tõsiselt ajalehti ning ajakirju lugema, korraldades poliitilisi viktoriine, vestlusi, kollektiivseid ajalehtede lugemisi, küsimuste ja vastuste õhtuid.» — Kui nüüd vaadata, kui palju on sellest heast resolutsioonipunktist ELKNÜ TRÜ komitee ja meie üliõpilasklubi juhatuse poolt täidetud, siis näeme pilti, mis ei paku mingit lohutust.

Ehk kui võtta veel varajasem Õpetatud Nõukogu resolutsioon — 10. oktoobrist 1952. a. Seal on öeldud: «Õppeosakonnal, dekaanidel ja kateedrijuhatajatel nõuda õppejõududelt õppedistsipliini seisukorra jälgimist rühmades ning aktiivset võitlust distsipliinirikkumiste vastu.»

Meie aga teame, et nüüd, enam kui 14 kuud hiljem, ei ole meie õppedistsipliin sugugi paranenud. Puudumised loengutelt, üliõpilaste ebakorrektne käitumine auditooriumides ja ühiselamutes ning muud suuremad korrarikkumised ei ole vähenenud. Kuidas nüüd jääb aga vastuvõetud resolutsioonipunktiga?

Siit esimene nõue: õppigem uuel aastal täitma vastuvõetud otsuseid ja antud lubadusi! Tagagem iga vastuvõetud otsuse täitmist.

Kui vaatleme lähemalt meie õppejõudude peret, siis võime rõõmuga konstateerida nii selle kvalitatiivset kui ka arvulist kasvu. 1953. a. kaitsesid meil terve rida seltsimehi oma väitekirju, siinhulgas dots. H. Moosberg doktoriväitekirja, sm-d J. Kalits, E. Laasik, E. Mikkelsaar, R. Auling, E. Väär, U. Padar jt. kandidaadiväitekirja. Mitmed tublid, kvalifitseeritud seltsimehed on meie ülikooli tööle suunatud teistest kõrgematest õppeasutustest. Ülikool võttis need seltsimehed kahel käel vastu. Oma suurt «lahkust» ja «vastutulelikkust» avaldasid meie ühiskondlikud organisatsioonid ka sellega, et vaevalt said need seltsimehed oma jala üle ülikooli lävе tõsta, kui neile anti korraga mitu vastutusrikast ühiskondlikku ülesannet. Sellele lisaks tulid ühiskondlikud kohustused veel linna organisatsioonide poolt. Näiteks sm-d R. Auling jt. sõna otseses mõttes blokeeriti ühiskondlike töödega. Muidugi, iga seltsimees peab täitma üht-kaht ühiskondlikku kohustust, kuid mitte enam. Meil aga arvatakse kahjuks teisiti. Mõeldakse, et kui seltsimees tuli edukalt toime oma erialase kvalifikatsiooni tõstmisega, kui ta osutab muid häid võimeid, siis on ta võimeline k õ i k e korda saatma. See on väär suhtumine meie kaadritesse. Siit teine nõue: hoidkem ja hinnakem meie kaadreid, loogem neile soodsaimad võimalused tööks ja ärgem lämmatagem neid selle alla!

Lõpuks peame lõplikult lahti saama veel ühest väärnähtest meie tööstiilis. See on pikalevenivate, sageli liigsete koosolekute ja komisjoniistungite pidamine, millega mõni juhtiv seltsmees püüab asendada enda operatiivset tegevust ja vähendada vastutust. Tõsi, 1953. a. võime konstateerida selles mõttes olukorra paranemist: igasuguste koosolekute ja istungite pinge on meil eelmiste aastatega võrreldes märgatavalt vähenenud, kuid soovida jätab veel koosolekute ettevalmistamine, kindel kord arutlustes, asjalikkus ja operatiivsus. Nii kippus meie viimase parteikoosoleku (16. detsembril) algul informatsiooniline osa kujunema omaette päevakorrapunktiks, hargnema mitme uue omaette küsimuse suunas, mida tuleks arutada kui väga tõsiseid küsimusi eraldi hästiettevalmistatult. Sedapuhku aga venitas puudulikult ettevalmistatud informatsioon koosoleku liiga pikaks.

Siit kolmas nõue: säästkem enda ja teiste aega! Igasugused ühiskondlikud üritused, nagu koosolekud, istungid, konverentsid, olgu põhjalikult ette valmistatud. On vajalik rangelt kinni pidada ettenähtud korrast. Koosoleku kokkukutsuja peab olema personaalselt vastutav selle eest, et koosoleku päevakord ja kõik materjaild oleksid hästi ette valmistatud.

Meie ees seisab uus pingerikas, kuid rõõmuküllane tööaasta. On tarvis, et igaüks seisaks oma töökohal täie teadlikkusega oma vastutusrikkast ülesandest, täiendaks järjekindlalt oma teadmisi ega rahulduks kunagi saavutatuga.

Organiseerida paremini üliõpilaste iseseisev töö

On algamas vastutusrikkamaid perioode õppetöös — eksamisessioon, mis nõuab üliõpilastelt küllaltki suuri pingutusi. Tähtsat kohta üliõpilaste ettevalmistuses eksamisessiooniks omab iseseisev töö.

Vaadelgem üliõpilaste iseseisva töö organiseerimist ja selle tulemusi eelmistel eksamisessioonidel keemiaosakonna kateedrite juures.

Eelmistel eksamisessioonidel ilmnes, et sama õppejõu juures on töötulemused tugevasti erinevad, olenevalt sellest, kas ta eksamineeris keemiat erialana või rakendusalana õppivaid üliõpilasi. Nimelt sooritas enam kui 30% keemiat rakendusalana õppivaist üliõpilastest eksami vanem-õpetaja L. Suidi juures rahuldavale ja mitterahuldavale hindele, keemiat erialana õppivate üliõpilaste puhul ei ulatunud sama õppejõu juures alla hea hinde saanud üliõpilaste protsent kümnenigi.

Põhjused on siin mitmesugused. Kaaluvaks põhjuseks on ilmselt tõsiasi, et keemiat erialana õppivatele üliõpilastele pöörati näiteks anorgaanilise keemia kateedris enam tähelepanu, nn. «teised» üliõpilased jäeti aga võrdlemisi unustusse. Nii korraldati keemiaosakonna üliõpilastele konsultatsioone ja kollokviume õppeaasta jooksul 64 tundi 128 loengutunni kohta, s. o. 50% loengutundide arvust, teistele üliõpilastele toimus 118 loengutunni kohta ainult 17 tundi konsultatsioone.

Keemiaosakonna üliõpilastele korraldati nii konsultatsioone kui ka kollokviume, s. t. korraldati faktiliselt suulisi kontrolltöid, mis pealegi olid üliõpilastele obligatoorsed. Järelikult pandi keemiaosakonna üliõpilased iseseisvalt õpiku kallal töötama kogu õppeaasta vältel. Tulemused olid, vaatamata kõrgetele nõudmistele, täiesti head. Samas korraldati aga arstiteaduskonna üliõpilastele ainult vabatahtlikke konsultatsioone, mitte ühtki kollokviumi ega kontrolltööd. Ka siin olid tulemused sellele vastavad — vähesed nõudmised iseseisva töö osas andsid halvemaid tagajärgi eksamil. Pealegi alustati konsultatsioonidega alles detsembris ja neid peeti kuu jooksul 5—6, millest võttis osa ainult umbes pool üliõpilastest. Lisaks nendele korraldati konsultatsioone veel vahetult enne eksameid. Fakt on see, et semestri kestel ei õppinud praktiliselt keegi üliõpilastest keemiat, sest seda ei nõudnud keegi. Samasugune oli olukord ka füüsikaeksamiks ettevalmistumisel. Tähendab, puudused üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisel kogu semestri vältel on üheks olulisemaks teadmiste madala taseme põhjuseks.

Kes peab organiseerima üliõpilaste iseseisvat tööd?

Ilmselt vastava aine kateedrid. Keemiaosakonna kateedrid ei ole aga pühendanud sellele vastutavale töölõigule küllaldast tähelepanu. Kuid ei saa mingil juhul vastutust üliõpilaste iseseisva töö organiseerimise eest ära võtta ka vastava teaduskonna dekaanilt ja kursuste hooldajailt.

Käesolevas artiklis mainitud osas ei olnud märgata ei kursusehooldajate ega ka arstiteaduskonna dekanaadi juhendavat kätt. Kui dekanaadist öeldigi sisseastujaile semestri algul, et tuleb pidevalt ning järjekindlalt õppida kõiki aineid, siis kursuste hooldajad ei rõhutanud tulevaste arstide ettevalmistamise käigus üldse selliste ainete osatähtsust nagu keemia ja füüsika. Seetõttu on paljudel arstiteaduskonna I kursuse üliõpilastel selline seisukoht, et keemia ja füüsika on õppeplaani paratamatud nuhtlused, millest tuleb hädapärast kuidagi üle saada, et hiljem asuda juba «tõeliste» arstiteaduslike distsipliinide omandamisele.

Ei saa vaikides mööda minna ka meie rektoraadi tööstiilist, Õpetatud Nõukogus arutatakse õppetöö probleemidest juba rea aastate jooksul ainult viltuläinud õppetöö küsimusi. Tõsi ju on, et vigadest õpitakse, kuid kas siis selleks, et midagi juurde õppida, tuleb enne vigu teha? Miks ei või ka õppida headest näidetest?

Nii keemia kui ka paljude teiste erialade puhul kasutavad üliõpilased eksameiks valmistudes peamiselt loengukonspekti. Seega ei küüni ka sageli väga headega lõpetanute teadmiste pagas oma erialal kaugemale loengutel kuuldust. Ja milleks peabki üliõpilane palju vaeva nägema raamatute kallal, kui õppejõud sõna tõsises mõttes loevad kogu programmis ettenähtud materjali maha ja vastavalt sellele küsivad ka eksameil? Sellise tööstiili juures on vaevalt loota, et tavaline üliõpilane tunneks paratamatut vajadust või huvi iseseisva töö vastu raamatu kallal. Praegu teevad seda vaid üksikud — aga ega ka nende hinne eksameil ei saa ulatuda üle väga hea. Suur vahe ilmneb aga kiitusega lõpetanud konspektituupuri ja avara silmaringiga, laialdaselt kirjandusega tutvunud ning praktiliste vilumustega lõpetaja vahel hiljem tegelikus elus.

Siit järgneb, et võrratult paremaid tulemusi suudetakse saavutada siis, kui programmist käsitletakse ainult tähtsamaid küsimusi, siis aga juba suure põhjalikkusega, jättes vähemolulised küsimused üliõpilastele iseseisvaks omandamiseks õpiku järgi. Muidugi peavad üliõpilased sel korral olema küllalt ulatuslikult varustatud õpikutega. Praegu keemiaosakonna kateedrites ja ka mujal harrastatav õpetamismenetlus on aga tüüpiliselt k o o l i l i k, millest tuleb üle saada.

Üks olulisemaid üliõpilaste iseseisva töö ergutamise vahendeid on nende töö vastavates ÜTÜ ringides. Ka selles töölõigus on keemiaosakonnas suuri puudusi. Enamvähem rahuldavalt töötab ainult orgaanilise keemia ring. Teised ringid töötavad nõrgemini.

Ringide tegevuse puudustest tuleb kõige muu kõrval esile tõsta seda, et tööde juhendajate osatähtsus piirdub nii mõnelgi juhul ainult teema kätteandmisega. Saanud teema, suundub üliõpilane raamatukokku, asub nii öelda «literatuuri kogumisele» ja jätab oma juhendaja rahule. See on suhteliselt mõnus aeg: üliõpilane ei tülita õppejõudu ja õppejõud ei tülita üliõpilast — kõik on rahul. Möödub kuu, teine, terve kvartal — üliõpilane on juba paar artiklit läbi lugenud ja jätkab «literatuuri kogumist», õppejõud aga ootamist, kuni kord lõpeb õppeaasta ja sellega koos ka teema täitmise tähtaeg ning uue teema määramine uueks «literatuuri kogumiseks».

Sellised vead üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisel tuleb likvideerida. On tarvis kõigi üliõpilaste juures, ka ainet rakendusalana omandavate üliõpilaste juures pidevalt teostada teoreetiliste teadmiste kontrolli, millega tagatakse üliõpilase paremad teadmised ka oma erialal ning millega ühtlasi kindlustatakse üliõpilase üldiste teadmiste sügavus, silmaringi avarus.

A. Mitt,
Mat.-loodusteaduskonna dekaan

Tähistati Fr. R. Kreutzwaldi juubelit

Üheks kesksemaks ürituseks Tartu Riiklikus Ülikoolis eesti rahvusliku kirjanduse rajaja ja valgustaja-demokraadi Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünniaastapäeva tähistamiseks korraldatud ürituste sarjas kujunes 26.—28. detsembrini toimunud teaduslik konverents.

26. detsembril toimus aulas ülelinnaline pidulik koosolek ja konverentsi avaistung, mille avas TRÜ rektor professor F. Klement.

Ülevaatliku ettekandega lauluisa Kreutzwaldi tegevusest esines eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja van.-õpetaja K. Taev, kes rõhutas Kreutzwaldi kirjandusliku pärandi suurt progressiivset tähtsust. Teemal «Kreutzwald feodalismivastasel võitlusel» kõneles dotsent J. Konks. Kuid tema ettekanne jäi paiguti laialivalguvaks ja seetõttu vähepakkuvaks.

Konverentsi esimese päeva lõpul toimus sisukas kontsert, mille kavast väärivad esiletõstmist V. Kingissepa nimelise Draamateatri näitleja Lembit Antoni ilmekad ja hoogsad deklamatsioonid «Kalevipojast» ja «Vanemuise» segakoori poolt esitatud laulud Kreutzwaldi sõnadele.

Konverentsi järgnevail istungeil kuulati ära 8 ettekannet. Ettekandes «Kreutzwaldi teoste editsiooniküsimused» näitas sm. K. Taev kodanlikul ajal ja nõukogude korra algul, mil võimutsesid veel kodanlikud natsionalistid, lauluisa teoste kordustrükkides esinevaid jämedaid tekstoloogilisi moonutusi.

Dotsent K. Kõrge rääkis Kreutzwaldi tegevusest arstina.

Kreutzwaldi progressiivseid seisukohti rahvahariduse ja kooliküsimustes käsitles oma uurimuses dotsent A. Elango. Aspirant H. Niit rääkis sellest, kuidas Kreuzwald lõi rahva seas populaarsete muinasjuttude alusel oma kuulsad «Eesti rahva ennemuistsed jutud».

Kreutzwaldi progressiivset tegevust eesti ajaloo uurimisel ja väärkontseptsioonide paljastamisel kõneles van.-õpetaja K. Laigna.

Dotsent A. Kask käsitles. Fr. R. Kreutzwaldi poolt esmakordselt kasutusele võetud -na sufiksit. Dotsent E. Laugaste rääkis sellest, kuidas Kreutzwald on «Kalevipoja» koostamisel kasutanud rahvaluulelisi materjale. Prof. P. Ariste käsitles lauluisa võitlust kadakasaksluse vastu.

Võib öelda, et Fr. R. Kreutzwaldile pühendatud konverents õnnestus hästi ja andis uusi, väärtuslikke seisukohti Kreutzwaldi mitmepalgelise tegevuse kohta.

Tuleb aga märkida sõnavõttude vähesust konverentsil. Ettekandjaile esitati vaid küsimusi ja tehti lähemaid märkusi, kuna puudus ulatuslikum diskussioon.

Rahul ei saa olla ka üliõpilaste vähese osavõtuga konverentsist.

A. Tiik

TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni ülesannetest

Käesoleval aastal möödus 35 aastat Nõukogude Punase Risti Seltsi — ühe massilisema ühiskondliku organisatsiooni tegevusest. Tema ridadesse on koondunud üle 17 miljoni töölise, kolhoosniku, nõukogude intelligentsi, õpilase, koduperenaise, kes rakendavad oma teadmised, jõu ja initsiatiivi võitlusse meie rahva sanitaarkultuuri edasise tõstmise eest.

TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsioon on seni hõlmanud ainult 1150 liiget meie suurearvulisest kollektiivist. On vaja, et kõik üliõpilased, õppejõud ja teenistujad astuksid Punase Risti Seltsi liikmeiks, lülituksid aktiivselt Valmis Sanitaarseks Kaitseks (VSK) ringidesse, sanitaarpostide ja sanitaarsalkade tegevusse. Kui kehakultuuriteaduskonna Punase Risti Seltsi algorganisatsioon (esimees sm. Saarma, laekur sm. Tennosaar) on värvanud liikmeteks kogu teaduskonna kollektiivi, siis ei saa seda ütelda teiste teaduskondade kohta. Eriti vähe on liikmeid õppejõudude ja teenistujate hulgast (õigusteaduskond, ajaloo-keeleteaduskond). See viga tuleb otsustavalt parandada. Meie ülikooli Punase Risti Seltsi algorganisatsioonil on eriti häid eeldusi tegutseda edukalt meditsiinialaste teadmiste propageerimisega ülikooli kollektiivis ja väljaspool seda, kuna arstiteaduskond oma suurearvulise koosseisuga on võimeline alati andma häid lektoreid ja abilisi mitmesuguseks sanitaaralasteks üritusteks.

Punase Risti Seltsi algorganisatsioonil on vajalik oma edaspidist tööd tõsiselt parandada ja mitmekesisemaks muuta.

Teaduskondade algorganisatsioonid! Kindlustage järgneval semestril kõigi üliõpilaste ja õppejõudude rohkearvuline astumine Punase Risti Seltsi liikmeks.

F. Mendik,
TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni esimees

Pärast pikaajalist tööd pensionile

Hiljuti siirdus TRÜ botaanikaaia tööline Ida Talisaar pensionile.

Täitnud 30 aastat hoolsalt ja kohusetruult oma tööülesandeid botaanikaaias aiatöölisena võib sm. Talisaar nüüd muretult aineliselt kindlustatuna veeta oma vanaduseaastad.

Botaanikaaia kollektiiv soovib temale head puhkust vanadusepäevil.

V. Veski,
TRÜ botaanikaaia kollektiivi nimel

Lõbus nääriõhtu

Lühike reportaaž toimetuse poolt korraldatud nääripeost

KAVAS:

Ettekanded ülikooli kollektiivilt kaasaegsetel teemadel — laulu, deklamatsiooni ja tantsu.

Lõpuks NÄÄRIVANA, kes toob kingituspakke ja UUS AASTA.

Kutse osavõtuks on saadetud kõigile TRÜ kollektiivi liikmeile.

Lõbusat näärituju soovib kõigile tänase nääriõhtu korraldaja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

Teadustaja: Seltsimehed! Palun kohtadele — tänane nääriõhtu algab!

... Avaneb eesriie... Laval möödub vaatajate silmade eest montaaž möödunud töörohkest aastast. Vilksatavad faktid ning arvud, mis jutustavad õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste visast ja tulemusrikkast tööst. Esinejad meenutavad uusi teaduslikke töid, arvukaid konverentse, uusi kümneid õppetöö eesrindlasi. Kõrvu demonstreerivad oma töötulemusi kõik kateedrid, kõrvu sammuvad eesti, vene, ukraina, mari jt. rahvusest üliõpilased, kes õpivad meie ülikoolis. Kolonnis marsivad üle lava meie kehakultuurlased, kantakse väitekirju, mida kaitsti möödunud õppeaastal rohkem kui kunagi varem. Tutvustatakse üliõpilasi, tublisid kommunistlikke noori, kelle õpinguraamatuis on ainult parimad hinded jne. jne.

See elurõõmus montaaž, mis paelub iga vaatajat, kestab kaugelt üle tunni. Kui eesriie langeb, kostab võimas laul:

Õige on teadus, mis kindlustab
rahu,
rahvale õnne ja õitsengut toob...

Nagu selgub teadustaja vahemärkusest, olevat kõik teaduskonnad, üksikud õppegrupid jt. soovinud esineda tänasel peol veel iseseisvate ettekannetega, mis demonstreeriksid nende töötulemusi. Kuna seesuguseid esineda soovijaid oli palju, osutus võimatuks kõigile ruumi anda. Olgu siinkohal öeldud aitäh hea töö eest.

Töötulemusi populariseerivate ettekannete aega tuli piirata ka seepärast... et oli vaja ruumi anda ka muid žanre ja süžeesid esindavatele ettekannetele, mis kohe järgnevad. Näe, eesriie kerkibki...

Järgneb katkend pikemast (umbes kaheaastase kestvusega) balletist «Pakase näpistused».

Esinevad ajaloo-keeleteaduskonna teenistujad, kes siiani on asjatult oodanud, millal ametiühing neile kohale toimetab ammulubatud küttepuud. Mis puutub ettekandesse, siis võib ütelda, et see läheb enam-vähem korda: inimesed teevad kõiki mõeldavaid liigutusi, et pisutki sooja saada. Mõnedest temperamentsematest liigutustest võib välja lugeda isegi meelepaha.

Ilmub deklamaator, kes ütleb: «Lubage, ma jutustan teile ühe muistendi. See käib nii:

Igal sügisel tõuseb kord pimedal kesköö1 väike hall mehike Emajõe kõige sügavamast kohast (turuhoone ligidal), läheb üle kägiseva puusilla üles ülikooli peahoone ukse taha ja küsib valvurilt:

«Kas majandusosakonna hoone on juba valmis või on seal veel midagi ehitamist?»

Nagu nüüd suuremates asutustes enamasti ikka juhtub, ei leita ehitamisetööl palju iial puhkamist, vaid kui uusi hooneid ei ehitata, tuleb vanade kallal mitmes paigas kohendamisi, lappimisi ja teisitiseadmisi, nõnda, et palju iialgi töövahet ei ole, kus kõik ametmehed puhkaksid. Aga peaks ka kogemata ühel puhul kõik ehitamisetöö seisma, siis ei tohita seda jõemehikesele kuulutada, sellepärast haldusprorektori poolt ülikooli valvuritele kindel käsk antud halli mehikese küsimuse peale iga kord vastuseks anda:

«Majandusosakonna hoone ei ole veel kaugeltki valmis, seal on palju veel pooleli, mis ehk mõne hea aasta aega ära kulutavad, enne kui kõik tööd korda saavad.»

Vööras vanamehike vangutab siis vihaselt pead, pobiseb sõnu, mida valvur ei oska, pöörab kanna pealt ümber ja läheb Emajõkke tagasi, kus tema alaline asupaik on...

Peaks temale küsimuse peale kogemata vastuseks antama, et majandusosakonna majas enam midagi ehitust ei ole, siis saaks ülikoolile selsamal tunnil ots tulema, sest et Emajõgi oma veekoguga tuleks üle kallaste ja uputaks ülikooli kõige haldusprorektoriga ära.»

Kui eesriie kerkib, etendub lühinäidend «Ärkamine nõidusest».

Lava kujutab hämarat teadlasekabinetti tavaliste atribuutidega: raamaturiiulid kõhukate köidetega, massiivne mustast tammest kirjutuslaud, mugav nahktugitool. Seinalt vaatavad väärika tõsidusega alla mineviku suurvõimude kuldraamides portreed. Nurgas vist mingi kollektsioon. Aknad on suletud paksude eesriietega. Õhuaken on kindlasti kinni. Laual valge puhas paberileht, mille ülaservale on kirjutatud mingi pealkiri, millest vaataja võib teraval silmitsemisel eraldada paari pikka ladinakeelset terminit.

Pimedast nurgast kuuldub ühetasast sügavat hingamist. Magab T e a d l a n e, kes nõukogude ülikoolis pole kirjutanud ühtegi teaduslikku tööd... Pilt on nii kosutavalt rahulik, et mõnelegi pealtvaatajale tikub vägisi uni peale.

Kogu näidendi raskuspunkt on selles, kuidas saaks Teadlast äratada. Nagu selgub, ei ole aidanud isegi T e r a v a i m K r i i t i k a.

Küsitakse publikult nõu, proovitakse igasuguste vahenditega koputada Uinuva Teadlase südametunnistusele. Aga ühetasane hingamine reedab, et mingi vahend ei aita. Lõpuks läheneb keegi magajale, kummardub ta üle ja sosistab talle midagi kõrva. Juhtub üllatav asi: Uinuv Teadlane tõuseb, hõõrub rõõmsalt silmi ja lausub: «Noh, nüüd võib lõpuks siis paremini elama hakata!»

Publik soovib tungivalt teada, mis olid need sõnad, mis Uinuva Teadlase äratasid. Ütleja ongi sunnitud saladuse avaldama.

«Ma petsin teda ja ütlesin, et on tulnud korraldus teda teaduslikust tööst vabastada, sest ta on niigi juba teadlane...»

Konferansjee teatab, et järgmisena on kavas ette nähtud loengudemonstratsioon.

Kuid demonstratsiooni algus venib. Möödub kümme minutit, möödub viisteist minutit. Ja alles siis kui on möödunud juba kakskümmend üks minutit, ilmub lavale vene keele kateedri õpetaja Tolokonnikova. (Muidugi, midagi pole imestada — ta hilineb ju loengule alati umbes samapalju aega!) Loengu kohta ei ole midagi paha ütelda — ettekandja loeb selle sõnasõnalt raamatust maha. Kahjuks seda raamatut enam müügilt saada ei ole — on ilmunud kolm-neli aastat tagasi ja vananenuna juba käibelt kõrvaldatud...

Kui eesriie jälle avaneb, on laval uisutamisdressis noormehed ja neiud, kes moodustavad topeltkvarteti. Nad kannavad ette meile juba lapsepõlvest saadik tuttava viisi, ainult pisut ajakohasemate sõnadega. Esitame sellest lugejaile mõned katkendid:

Küll oleks kena uiskudel õues ringi
lasta!
Onu Sorrok lubas meil' selleks
tulla vastu,
Oi, oi lubas meil' selleks tulla
vastu!
Asjata aga ootame jälle ukse taga,
Lubaduse täitmisest mingit märki
aga!
Oi, oi täitmisest mingit märki aga!
Küll oleks kena uiskudel õues ringi
lasta!
Õues aga säravad mullakänkrad
vastu!
Oi, oi säravad mullakänkrad vastu!

(Toim. märkus: Nagu järelpärimisel selgus, käsitleb laul liiväljа, mille ametiühingukomitee lubas rajada Aia tänava ühiselamu õuele.)

Teadustaja: «Aga nüüd kuulake arvutusmõistatust. Kui te näiteks osa võtate kümnest ühiskonnateaduste seminarist ja saate iga osavõtukorra eest ühe punkti, mitu punkti teil siis tuleb?»

Hääled publiku hulgast: «Kümme punkti! Muidugi kümme!»

Teadustaja: «Õige. Saaksite kümme punkti. Aga ülesanne laseb end lahendada ka teisti. Ajalooosakonna IV kursuse üliõpilane V. K ä o lahendas selle praktiliselt niimoodi: ta puudus viiest seminarist, viiest seminarist võttis osa ja iga kord sai hindeks 2. Viis korda kaks on aga — kümme... Muidugi, kui puududa kõigilt seminaridelt, nagu raviosakonna II kursuse üliõpilane K a l j o t, muutub ülesanne palju keerukamaks...»

... Eesriie avaneb jälle, et vaatajaile pakkuda kodust olupilti Aia tänava ühiselamu kehakultuurlaste toast. Orkester lava taga mängib mahedalt «Vaikne kena kohakene...» Kui tuled täiesti valgeks löövad, võib vaataja näha järgmist: ühel toolil on paberi sees pool kilo võid ja vana suusasaabas, millest vaatab välja midagi sokitaolist. Koniderida põrandal näitab, kuidas on õnnestunud üks või teine tagasikätt vise voodist. Supipott ja leivakannikas laual annavad tunnistust rahuldavast majanduslikust olukorrast. Rasvane pann on sõbralikult paari pandud konspektide ning labakinnastega, mille kõrval valendab midagi tumevalget — vist käterätt... Õnneks katab eesriie varsti selle segaseid tundeid tekitava pantomiimi.

Järsku tekib saalis elevus. Olevat nähtud kuidas N ä ä r i v a n a ise olevat suure koti all puhkides tagaukse kaudu märkamatult saali sisse rühkinud. Keegi olevat oma ihusilmaga märganud vitsakimpugi...

Üldiste ovatsioonide saatel tulebki lavale Näärivana määratu kingitustekotiga. Ta kummardub sügavasti, tõmbab peast karvase läki-läki ning ütleb:

«Aitäh lapsed, et mind ootasite! Olete teinud tublit tööd, rühkinud sammu ligemale suure eesmärgi — kommunismi poole. Teil on paljupalju eesrindlasi — kõigile neile on mul kinke ja õnnesoove uuelt ja töörõõmsalt aastalt. Kuid paistab siiski, et mõne jaoks olen tulnud liiga vara — nad ei ole jõudnud oma plaane vana-aasta õhtukski täita... Aga paljud ei jõudnud minu tulekut ära oodata — töötavad juba viisaastaku uue aasta arvel...

Annan siis teile kõigile kingitusi, tulge aga ligemale, seltsimehed...!»

Sõbralikult surub Nääritaat kätt õppe-teadusliku ja ühiskondliku töö eesrindlastel. Igaühele jätkub tal paar sõbralikku ja julgustavat sõna uute saavutuste poole püüdmiseks.

Ei jätku meie lehe kitsukesest ruumist, et kõiki kingitusi kirjeldada. Seepärast olgu toodud vaid mõned, mis eriti silma hakkasid.

Näiteks sai eesti kirjanduse kateeder niisuguse kirjandusliku kuju, nagu ülal on joonistatud. Näärivana andis ta vaikides üle — ja rohkemat ei tea meiegi ütelda.

Seltsimeestele Mitile, Bronšteinile, J. ja B. Jegorovile ja teistele, kes on ühiskondliku tööga üle koormatud, toob Näärivana heatahtlikult veel mõned kohustusekesed lisaks. Vanakesele ei saa seda tempu pahaks panna — nii on juba kombeks kujunenud, et kellel on, sellele antakse.

Arstiteaduskonna stomatoloogiaosakonnale kingib ta seinalehe «Stomatoloog» aluse, mille toimetuse kolleegium unustas juba kevadel klubisse. Häbi küll, et Näärivana, vana inimene, pidi selle sealt ära tassima...

Üliõpilasele Arvo Liivarile, õigusteaduskonna komsomolibüroo sporditöö sektori juhatajale kingib Näärivana uue taskukella. Vana kella müüs Liivar niiviisi maha, et tegi selle operatsiooni organiseerimise alluvuse korras ülesandeks üliõpilastele Mihklepile ja Lillele. Muide, muud organisatsioonilist tööd mainitud sektor aasta jooksul ei ole suutnud teha...

Kunstnikule, kes teeb peahoone seintele vitriine käesoleva viisaastaku kohta, kingib ta kalendri, millest selgesti paistab, et see viisaastak lõpeb enne, kui meister oma ülesandega valmis saab.

... Järgnevad sajad uued kingitused, mida võimatu on loendada. Kogu ülikooli kollektiiv, kõik organisatsioonid saavad midagi (ainult ALMAVÜ jääb ilma, sest see pole ju terve ülikooli ajaloo vältel oma liikmeskonda kokku saanud).

Läheneb kesköö... Valjuhääldajast kostab meie suure kodumaa pealinna Moskva hääl — Kremli kellad löövad kaksteist lööki... Kõlab võimsalt meie hümn...

Lavale tuleb UUS AASTA. Mida tal teile on öelda, seda näete pildilt...

Toimetaja E. Ertis

MB 04333 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 3665

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR